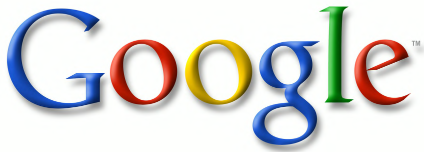


This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

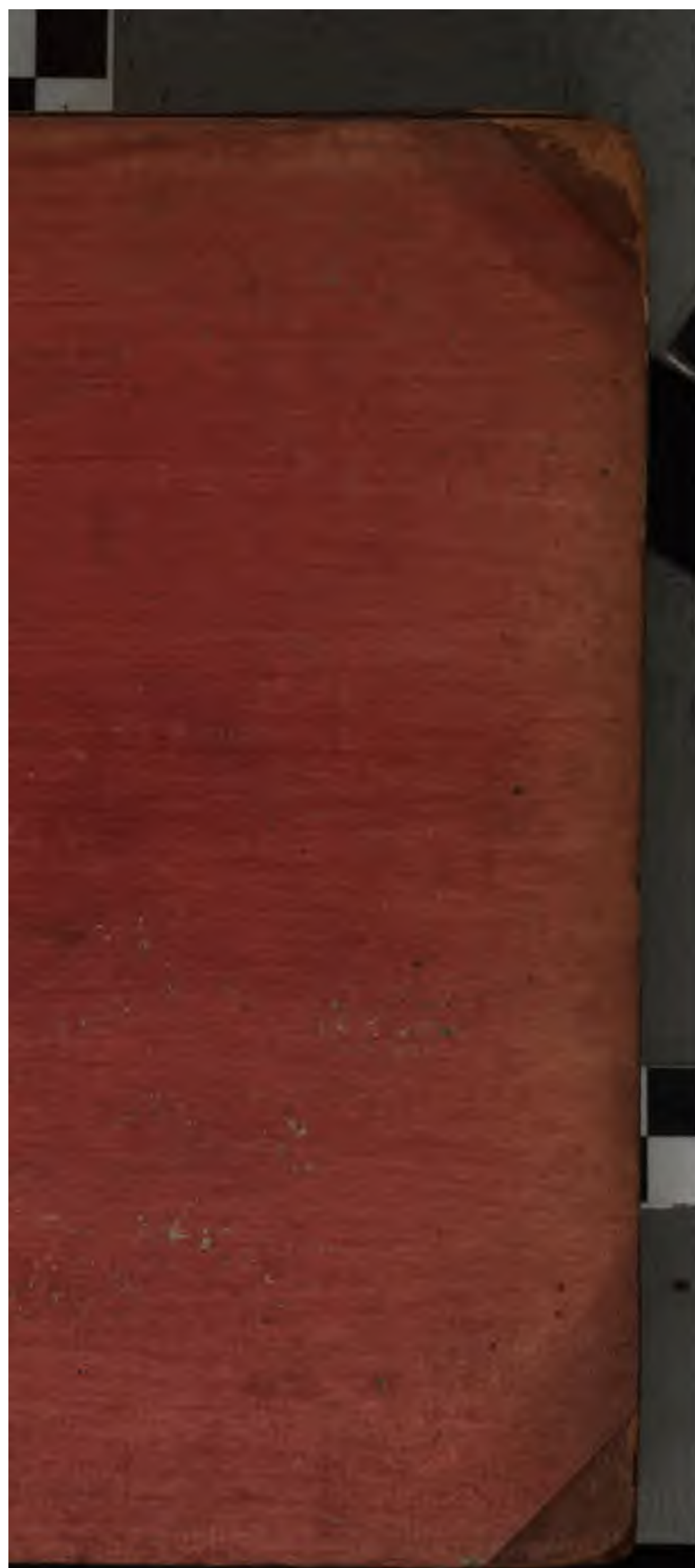
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/



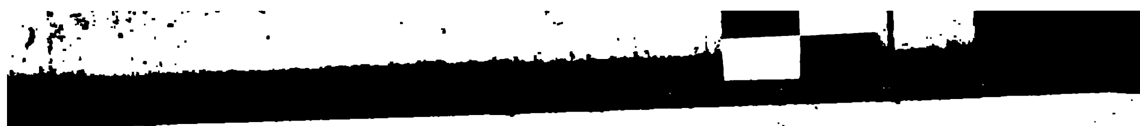


246 . f. 296 (V. 1)









Gerhard Schønings

Norges Riiges Historie

Første Deel,

indeholdende

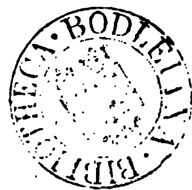
Riigets ældste Historie

fra

dets Begyndelse

til

Harald Haarfagers Tiider.



Trykt i Sorøe 1771.
Bekostet af Heineck Mumme og Faber paa Børsen i Kiøbenhavn.

246. f. 296.





Fortale.

Den første Deel af den Norske Historie seer Læseren her at træde for Lyset, jeg vil ynske, med det Held, der maatte svare til Materiens Værdie, og med den Nytte, som kunde ventes af sammes vedbørlige Behandling.

Enhver, som besidder nogen Indsigt i den Nordiske saavel, som i den ældre Europæiske Historie, vil vel lettelig tilstaae, at denne næsten overalt kan hente Lys og Forbedring af hin: man veed jo, at de fleeste, de største og de mægtigste nu værende Euro-

pæiske Stater ere stiftede af Folk fra vor Norden; at paa deres Folkes Love, Skikke, Maximer og Vedtægter er vor Europæiske Statsforfatning for det meeste bleven grundet; og at det var den Nordiske Ild, Fyrighed og Mood, som rev Europæ underkuede Nationer ud af det Romerske Slaverie, som oplivede dem igien, som dannede dem efterhaanden til mægtige Stater, og gav dem den Sk k og Form, som efterfølgende Tider have videre dannet og udpoleret, indtil de have faaet nu værende Skikkelse. Hvo kiænder Gother, Franker, Saxer, Longobarder, Svever, Angler, Nordmænder, samt de af dem overalt i Europa oprettede Riiger? hvo har læst deres Love? og hvo veed, hvor længe deres Rettergangs-Maader og Stats-Maximer have giældet næsten overalt i Europa, som ei skulde tilstaae dette?

Alle desse forbenævnte Nationer have, i Henseende til deres ældste Oprindelse, enten kundet regne den fra vor Norden, men de have for en Tiid fæstet deres Boepæl i de nordlige Kanter af nu værende Tydskland, forend de foretoge sig de store Udvandringer mod de Romerske Stater; eller det nordlige Tydskland har for den største Deel, været deres ældste Fæderneland; de have fra vor Norden kun faaet anseelige Tilstøde, og de ere paa den Maade, med deres der boende Forvante blevne stærkt blandede: een af Deelene maae være, da Love, Skikke, Sprog og andre Omstændigheder bære tilstrækkeligt Vidne derom. Men hvilken af Deelene man end antager for den rigtigste, saa bliver det vel en afgiort Sag, at bemeldte Folk have for en stor, om ei for den største Deel, været fra vor Norden, og at samme altsaa maae

anseés

anſees for een af de fornemſte Kilder, hvoraf foropregnede Nationer have taget deres Love, Skikke, Stats-Maximer og andre Indretninger.

Man indſeer altſaa lætteligt, hvad Svar man kan give dem, ſom mueligt ville ſpørge: om den Norſke, men iſær den ældſte Norſke Hiſtorie kan være af nogen Nytte eller Betydenhed? om den fortiener Læſerens Opmærkſomhed og Eftertanke? eller om det Arbeide bør anſees for at være ſpildt, ſom enten er eller kan blive anvendt paa at ſætte den i ſit behørige Lys?

Har den ældre Nordiſke Hiſtorie i Almindelighed ſaa ſtor Indflydelse i de Europæiſke Riigers baade ældre og nyere Forfatning, ſom tilforn er erindret, og jeg viſſelig troer at den har, ſaa maae det tilliige have ſin Rigtighed, at man i bemeldte Henſeende kan ingenſtedes fra hente ſtørre Lys, end af den Norſke ældre Hiſtorie i Særdeleshed. Intet Folk i heele Europa, naar man undtager Græker og Romere, naaer ſaa høit op i Tiiden med ſine Konge-Familier og Slægte-Regiſtere; blandt intet Folk finder man ſaa mange Efterretninger om Nationens Oprindelse, de ældſte Regenters Bedrivter, Staternes førſte Stiftelse; ingenſtedes har man ſaa gamle Sange, ſaa troeværdige Skalde, der have bevaret os Erindringen af de ældſte Tildragelſer, og ingenſtedes finder man ſaa udførlige Beretninger derom, ſom i den ældre Norſke Hiſtorie. Ei at tale om fleere Ting, af ei ringe Betydenhed, ſom bemeldte Hiſtorie, fremfor andre, kan underrette os om, hvilke den lærde Profeſſor Gebhardi, i ſin For-

tale til Geschichte der Norwegischen Könige, i Algem. Welt-Historie Tom. 32. pag. 37. allereede for mig har anmærket.

Jeg veed vel, at endeel, end ogsaa af de meest oplyste og skarpsindigste Hoveder blandt vore Naboer, de Tydske, have saavel tilforn, som fornemmelig i vore Tider, villet kalde Rigtigheden af vore gamle Efterretninger i Tvil: men jeg er ogsaa tillige forvisset om, at desse rigtig og vel tænkende Hoveder vilde dømme langt anderledes, hvis de ei havde ladet sig forleede af visse forud fattede Meeninger, eller dersom de havde havt Leilighed til at giøre sig Sagen, hvorom der handles, meere bekiendt, og at forskaffe sig en større Indsigt i de Nordiske Old-Sager, end den, de besidde.

Der findes i vore gamle Nordiske Historier, eller saa kaldte Sagar, en Hob Fabler, det er sandt; det er skeet, ved et Slags Vanhæld, at just de af bemeldte Sagar ere komne for Lyset, som med saadanne Fabler vare meest udspækkede: men de ret fabelagtige Historiers Antal blandt vore gamle Sagar er dog meget ringe, mod deres Mængde, som bære de ægte og kiendeligste Mærker af Sandhed og Rigtighed, eller mod dem at regne, i hvilke det Falske let kan skilles fra det Sande. De i vore gamle Historier, Vers og Sange indstrøede Fabler kunne desuden saa lidet betage dem deres Troværdighed, at de tvertimod, efter mine Tanker, bør ansees for eet af de gyldigste Beviiser for deres Ælde og Rigtighed; og de kunne ligesaa lidt kuldkaste vore gamle Fortællinger, i sig selv betragtede, som man bør ansee an-

dre Landes ældste Historier for opdigtede eller urigtige, alleene for de deriblandt indmængede Fabler.

Men alt dette fortiener noiere at oplyses i en eegen Afhandling, som her ei kan have Sted. Jeg vender mig derfor til vor ældste Norske Historie igien, forvisset derom, at enhver Skiønsom kan af det hidindtil anførte nøksom indsee, at den fortiener Opmærksomhed, og langt større Opmærksomhed, end man hidindtil har gemeenlig anseet den for at være værd. Men naar saa er, bliver det Haab desto meere grundet, at det Arbeide, som nærværende Deel af den Norske Historie har kostet mig, vil ei ansees for unyttigt eller ilde anvendt, et Arbeide, der har udfordret saa meget meere Umage, som jeg her har været nødt til at betræde en Bane, der fandtes overalt fuld af Hindringer, og at gaae ind i Vanskeligheder, som ved første Oiekast syntes næsten uovervindelige, af Aarsag, som enhver Skiønsom læt kan begribe, at den Norske Historie har hidindtil ligget næsten ganske forsømt og u-dørket.

Man tænke ikke, at jeg hermed vil betage dem deres velfortiente Roos, som for mig have arbeidet i den Norske Historie, blandt hvilke jeg her maae især nævne vor store Thormodum Torfæum, en Mand, der besad alle fornødne Eegenskaber til et Værk at udarbeide, som hans Historia Norvegica er, en utrættelig Flid, en vidtløftig Læsning, og en stor Skarpsindighed. De øvrige, hvis Tal er meget ringe, vil jeg denne Gang gaae stiltiende forbi, deels fordi ei meget om dem eller deres Arbeide

beide

beide er at melde, deels fordi den lærde Professor Gebhardi allereede tilforn, paa ovenanførte Sted, har givet os en temmelig udførlig Efterretning derom. Fortiener ellers nogens Arbeide, næst efter Torfæi, at omtales, bliver det vist nok hvad nysbenævnte berømmelige Mand har leveret os til den Norske Histories Oplysning, hvorved den, for en stor Deel, er bleven Fremmede meere bekiændt end den hidindtil har været. Hans Hensigt tillod ham ei at være vidtløftig eller overalt udførlig; han havde ei Leilighed at gaae til de ældste Kilder selv; og dog har han saa vel udført sit Arbeide, at de Norske ere ham derfor uendelig Tak skyldige. Vore ældste Skribenter vil jeg her intet melde om, men forbeholder mig det til en anden Gang.

Hvor meget jeg ellers har vor store Torfæus at takke, og hvor ofte han har tient mig til Veiviiser, derom kan nærværende Skrivt selv bære Vidne. Men hans Plan har været langt anden end min. Hans udødelige Værk, forbenævnte Historia Norvegica, fortiener ikke saa meget Navn af det Norske Riiges Historie, som heller af en Samling eller et Magazin til bemeldte Histories viidere Udarbeidelse. Enhver Kyndig vil tilstaae mig dette. Han har af de gamle Skribenter, men af de Islandske Documenter især, samlet, udtrukket og oversat alt hvad som løber ind i den Norske Historie: men hvor meget blev endnu ikke tilbage i den Norske Historie at forrette? Torfæus har samlet; hans Samling er, efter hans Død, af andre udgivet, hvilket paa adskillige Steder ogsaa kan mærkes, og Forfatteren har mueligt ei havt Tiid at lægge den sidste Haand derpaa: men at

bringe,

bringe, hvad af ham var samlet, i behørig Sammenhæng; at henføre enhver Ting til sin rette Tiid og sit rette Sted, kort, at forfatte deraf det Norske Riiges Historie, det har han altsammen overladt til andre at udføre.

Nærværende Skrivt, som jeg har foretaget mig at udarbeide, skulde altsaa blive den første, eegentlig saa kaldet, Norske Riigs-Historie, om det ellers kan fortiene Navn deraf. Enhver Kyndig veed, hvor meget dertil udfordres, og hvor mange Vanskeligheder den har at bestriide, der vil betræde saa vidtløftig en Bane, eller bringe et af de ældste Europæiske Riigers Historie i sin rette Orden, allerhelst saadan en Historie, som den Norske, især den ældste Norske er, hvor man træffer just samme Vanskeligheder, som ved at udarbeide en almindelig Historie: saa mange adskilte Riiger eller Stater; saa mange Konge-Længder; saa mange Printser, nu af samme, nu af adskilte Familier, Tider og Navne, har man der med at bestille.

Herover har jeg ogsaa anseet det for best og beqvemmest, at behandle den ældste Norske Historie, ei som eet Riiges, som den ei heller i sig selv er, men som en almindelig Historie. Jeg har derover ogsaa anseet det for raadeligst, i dens Udarbeidelse at gaae en Middel-Vei, og deri at betiene mig, deels af Epocher, deels af Episoder, for at giøre Historien, saavidt mig meest mueligt var, sammenhængende og tydelig. Deri

har den Episodiske Methode uden Tvil et stort Fortrin for den Epochiske; hvorimod denne falder en Historie-Skriver lettere end hin.

Endnu ere endeel Ting tilbage, for hvilke jeg kortelig maae giøre Læseren Regenskab. Endeel og mueligt de fleeste vilde maaskee ansee det for en Mangel i nærværende første Deel af den Norske Historie, at deri er ei udførlig eller i Særdeleshed handlet om Norges gamle Forfatning, samt om de Norskes gamle Levemaade, Regierings-Form, Guds-Dyrkelse, Sæder, o. s. v. Jeg tilstaaer, dette kan med Rette ansees for en Mangel, i Hensigt til hvad Begreebet af et Lands almindelige Historie udfordrer; jeg havde derfor ogsaa ønsket, at kunne i denne Deel give derom den fornødne Oplysning: men dens, under Haanden og under Arbeidet, meere end jeg formodede, tiltagende Størrelse, har hindret mig fra at afhandle de Ting i denne Tome, og jeg har derfor anseet det for best, for denne Gang, i endeel korte Anmærkninger, kun at anføre saa meget derom, som giordes meest fornødent til Historiens Oplysning. Resten skal behørig afhandles i efterfølgende Deele af Historien, enten som Indledninger, eller ved Slutningen af den Hedenske Tiids-Periode, eller som Episoder, hist og her i Historien selv, hvor Anledning dertil faaes, for at

give

Fortale.

give den des meere Liv, og Læseren den saa ofte fornødne Forandring.

Det andet, jeg har at erindre, bestaaer i en Undskyldning for de mange Citationer, jeg i denne Deel af min Historie har anført, tvertimod nu værende Tiiders Smag. Jeg har anseet mig forbunden heri at gaae en Middel-Vei, mellem forige Tider, da man ofte anførte heele Siider lutter ufornødne Citationer, for at prale med et Slags Læsning, og vore, som ville have dem aldeeles drevne i Landflygtighed, mueligt tildeels af en modsat Aarsag. At skrive et Riiges Historie, fornemmelig den ældste, at skrive den med behørig Grundighed og Critik, fornemmelig i de Deele, som ei tilforn have været udarbeidede, og dog skrive uden de fornødne Citationer, uden at anviise sine Kilder, det forekom mig at være det samme omtrent, som at ville føre en Sag uden Vidner, eller bygge et Huus uden Grundvolde, eller sætte Historien i Classe med Romaner. Jeg ansaae det derover for min Skyldighed, i denne Sag heller at rette mig efter Tingens Natur og Beskaffenhed, end efter Tiidernes Capricer.

Mueligt ville endeel ogsaa støde sig over de mange hist og her i Texten anførte Betænkninger og Anmærkninger, eller

ansee dem som hinderlige i Historiens Læsning. Alle de Anmærkninger, som paa behørige Steder ere anbragte, vare uomgiængelig fornødne til Historiens Oplysning eller Stadfæstelse; at sætte dem tilsiide, ansaae jeg derover for striidigt mod en Historie-Skrivers Pligt: men jeg har ogsaa heri villet rette mig efter Tiidernes Tænkemaade og Læsernes Beqvemmelighed. Anmærkningerne har jeg ved Marginalier giort kiændelige fra den anden Historie: alle derfor, som skrækkes ved deres og understaaende Noters Syn, kunne efter Behag gaae dem forbi, og kun holde sig til det Courante i Historien.

Jeg veed ikke, om man, i Anledning heraf, maae tilliige erindre dette, at nærværende Deel af den Norske Historie vil maaskee paa fine Steder synes tør og mager, eller ei saa prydet, som den burde eller kunde være. Enhver Kyndig kan læt begriibe, at saa maatte skee, hvor man næsten overalt skal gaae, nu ligesom med Lygten i Haanden, for at samle eller vælge Materialier, nu med Vægten, for at prøve deres Værdie, nu med Vinkel-Hagen, for at passe dem tilsammen. Her faaer man andet at tænke og at passe paa, end at spille med Ord, eller at bestrøe Historien med ziirlige Maximer, Sententser og andre saadanne Blomster. Sandt nok, at mange Steder kunde have givet mig Anledning til Reflexioner; jeg

laster

laster ei heller dem, som udpynte deres Historie dermed, naar de anbringes paa det rette Sted, eller bruges med Skiønsomhed og Maade: men jeg har havt nok at bestille med foromtalte Anmærkninger til Historiens uomgiængelige Oplysning. Alle de øvrige, som kunde angaae mærkværdige Personer, Characterer, Sæder, visse Hændelser, o. s. v. har jeg maattet overlade Læseren selv, som maaskee vil finde ligesaa megen Fornøielse i at kunne selv giøre sig Reflexioner derover, som om de af mig nok saa hældig vare giorte.

For at giøre nærværende Deel af min Norske Historie saa meget meere brugbar, saa har jeg tilføiet den et nyt Kart over Norges ældste Grændser, Inddeelinger og Strækning. I samme Øiemærke ere ogsaa tvende Tabeller tilføiede, den eene over de gamle Regenters Slægte-Linier, samt Fødsels- og Leve-Tiid, den anden over de gamle Konger i hvert Riige. Hvorved kan mærkes, at paa sidstbemeldte Tabell viiger Tallet af de gamle Regenter noget fra det, som er anført i Historien selv; hvilket reiser sig, deels af et paa visse Steder nøiere giort Overslag, deels deraf, at paa Tabellen har man tilliige anført Regenternes ældste Stamme-Fædre, Raum, Gard, Gorr, o. s. v. hvorved Tallet er

blevet større. Skulde for Resten noget forekomme til Rettelse eller Forbedring i denne Deel af Historien, skal det i Fortalen til følgende Tome anmærkes. Sorøe, den 8de Octobr. 1771.

Forfatteren.



Den

Den

Norske Histories

Første Deel.

Fra

Riigets Begyndelse

indtil

Kong Harald Haarfagers Tiider.





Første Kapitel.

Om Nordens og Norges første Beboelse og ældste Indbyggere, indtil Othins og Norrs Tiider.

---

§. 1.

Norden, og vort Norge især, havde allereede i nogle Hundrede Aar efter den almindelige Syndflod ligget ved; dens med tykke Skove begroede Klipper vare blevne et sikkert Tilholds Sted for store Flokke af de Dyr og Fugle, som Naturen eller Forsynet har dannet for de nordlige Himmel Egne; dens mangfoldige Søer, Elve, Vande, havde allereede samlet et riigt Forraad paa allehaande til Menneskernes Underholdning tienlige Fiske; og paa saadan Maade vare desse Landstrækninger blevne liige saa beqvemme som andre, eller i det mindste beqvemme nok, til de første efter Syndfloden levende Menneskers ei alleene fornødne Ophold, men ogsaa hastige Formeerelse: da een eller fleere Folke-Sværme

Nordens Tilstand for Beboelsen.

af de fra Babel, efter Sprogenes almindelige Forvirring, mod alle Kanter sig adspreedende Mennesker, nærmede sig bemeldte vor Norden, trækkede sig did ind, eller begyndte at udbreede sig over samme a).

ved Ao. M. 2300.

§. 2.

Dens ældste Beboere.

Intet er riimeligere, end at desse vor Nordens første Beboere bør regnes blandt Japhets, men især blandt den af hans Sønners Efterkommere, som Moses giver Navn af Thubal b): Skrivten selv siger udtrykkelig om eendeel af Japhets Efterkommere c), at deres Bolig var mod Norden; Af alle Noæ Sønner og Efterkommere finder man Japhets Navn blandt de Europæiske Folk, de Græker og Romere især, næsten eene eller meest bekiendt; men blandt alle Japhets Efkermænd, blandt dem især, hvis Boliger bleve mod Norden, jeg meener de Gomeriter, de Magogiter, de Meschiter, de Thubaliter, forekommer ingen, hvis Afkom, i Betragtning af deres ældste Boepæle, deres Naboers første Udvandringer eller Bevægelser, deres Leilighed til at udbrede sig mod Norden, kan heller ansees for at have taget, under deres Vandring eller Udbreedelse, Veien didhen, end just sidstbenævnte Thubaliter d).

§. 3.

De vare af Thubals Efterkommere.

Desse have haft deres ældste Boepæle i de mellem det Pont og det Caspiske Hav beliggende Lande, der vare et Plante-Sted for de fleeste Nordiske Nationer: men Forsynets Villie og Anordning dd), at Jorden hastig og overalt med Indbyggere skulde opfyldes; den Lyst og Leilighed de første

a) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, 1 Kap. §. 16, 17. pag. 25.
b) See nysanførte Sted, §. 20. pag. 28.
c) Ezechiels Kapitel 38. v. 6. 15. og Kapitel 39. v. 2.
d) See foranførte Afhandling om de Norskes Oprindelse, Kap. 1. §. 20, 21. pag 28. seqv.
dd) See 1ste Mose Bogs 9de Kapitel, v. 1.



første Mennesker havde til Forandring, til beqvemmere Ophølds-Steder at søge for dem selv, for deres Qvæg, for deres Jagt eller Fiskerie, har paa den eene Siide først bragt vore Thubaliter til at rykke immer viidere frem; og siden har deres eegen, eller deres Naboers, de Magogiters og Mesechiters især, immer tiltagende Folke-Mængde, samt derved foraarsagede Udbreedelse eller Anfald, paa den anden Siide, trykket eller drevet bemeldte Thubaliter til de mod Norden endda øde liggende Steder e), hvor dem gaves den beste Leilighed til frit at kunne udbreede sig; mens benævnte Magogiter, bekiendte siden under Navn af Scyther, fæstede deres Boepæle ved de sydvestlige Kyster af det Caspiske Hav, men de Mesechiter, eller Massageter, besatte de vestlige og nordlige Kanter af bemeldte Hav, trækkende sig immer langs samme, først hen til dets østlige og siden til dets sydlige Kyster.

§. 4.

Norden kan tiidlig være bleven beboet.

Ingen bør ansee det for uriimeligt, at Folk har villet saa betiids søge hen til den vilde, den øde og kolde Norden, eller kundet finde Behag i at opslaae der deres Boliger. Fremrykkelsen fra Sønden mod Norden skeede ei paa eengang, men langsom og efterhaanden, saa man i eet Aar neppe avancerede ¼ Miil ee); hvorved Forandringen i Henseende til de forskiellige Himmel-Egne, til større og mindre Varme eller Kulde, blev aldeeles ukiendelig. Desuden maae mærkes, at Jordens Skikkelse efter Syndfloden, i Almindelighed og for den største Deel betragtet, kan ei have været uden overalt vild og øde; Armenien selv, paa hvis Grændser Noæ Ark blev staaende efter Floden, er et Land, fuldt af Biærge, liignende meget vor Norden saavel deri, som i Henseende til Frost og

 Kulde,

e) See nysbemeldte Afhandling, §§. 21 - 25 i det 1ste Kapitel

ee) See herom videre ogsaa bemeldte Afhandling, Kap. 1, §. 12. pag. 23.



Kulde, til Snee og strenge Vintre, saa det ikke er rart at see Armeniens ogsaa maadelige Hoie midt om Sommeren bedækkede af Snee f), og Mennesker af den der faldende strænge Kulde enten skamferede eller skilte ved Livet g). De Caucasiske Biærge, som indtage den største Deel af bemeldte mellem det Sorte og det Caspiske Hav beliggende Lande, fortiene ei aleene at sættes i Rang med de hoieste i Asien h), men de ere ogsaa overalt fulde af Klipper, af forfærdelige steile Steder, og sammes hoieste Toppe betakte med immervarende Snee, som desuden ligger om Vinteren paa bemeldte Biærge nogle Alne eller Favne dyb i). Hvad Under derfor, at de første Mennesker efter Floden, eller deres Efterkommere, som vante til Biærge, til Klipper, til Snee og Kulde, have villet begive sig hen til de nordlige Kanter, endogsaa til de Steder, hvilke nu omstunder fremfor andre ansees som ufrugtbare, biærgefulde, kolde, ubeboelige? og hvor liden Ret, af Aarsager, som nu kunne synes betydelige, men i de ældste Tiider ei vare det, at negte vor Norden ligesaa tiidlige, om ei tiidligere Beboere, end andre nu omstunder meere frugtbare Lande? allerhelst naar til anførte Omstændigheder endnu lægges de første Tiiders faa Fornødenheder, som giorde næsten alle Lande liige behagelige, hvor Dyr, hvor Fiske eller Fugle vare at finde til

f) See *Tourneforts* Voyage au Levant. Tom. 2. pag. 141. Indbyggerne skal derfor betiene sig, ligesom de Nordiske Folk, af Skier eller Tryger, hvoraf *Hornius* i hans Arca Noæ har taget Anledning til den Giætning at giøre, at Finnerne være komne til Norden fra de Armeniske Biergе af. See *Th. Bartholins* Antiqvit. Septentrional. pag. 416. Ligesom andre Folk ei brugte Skier og Tryger, end Finnerne alleene.

g) See *Taciti* Annal. Lib. 12 & 13.

h) „Taurus mons, ubi se qvoqve exsuperat, Caucasus dicitur," siger *Plinius*, Hist Natur. Lib. 5. Cap. 27.

i) See *Chardins* Voyage, eller Udtoget af den, i Samlung Reise-Beschreibungen, Tom. 5. pag. 328.



til Livets Underholdning, eller Huler og Hytter til Skiul mod Veirets og Kuldens Strænghed k).

§. 5.

Vor Norden, men vort Norge især, kan altsaa, saa klippefuldt og ufrugtbart som det i de ældste Tiider maae have været, dog tiidlig nok have faaet Beboere; at dette baade er mueligt og riimeligt, viiser tillige den af os paa et andet Sted fastsatte Udbreedelses Regel l), i Følge af hvilken bemeldte vor Norden, liige til Nord-Havet, vort Norge især, til nu værende yderste Finmark, ved Ao. M. 2400 ɔ: 2500, 6 til 700 Aar efter Syndfloden, kan have havt en temmelig Deel Beboere, ligesaa tiidlig som de sydlige Kanter af nu værende Tydskland, som Italien og Grækerland, men længe forend Spanien, Frankrig tildeels, og de Britanniske Øer finge dem m): hvilke Lande ere og have været, for en stor Deel, ei mindre, om ei meere klippefulde end vore Nordiske; i det mindste liige saa riige paa forfærdelige Skove, store Uderkener og vidtløftige Heeder mm), som de; men tilliige havt større Mængde af Søer, Vande, Moradser, sumpige Steder og store Floder, som meere i det Lave beliggende; de have følgelig været i de første Tiider mindre beqvemme til Boepæle, end vor Norden, hvilken derimod maae have havt ei mindre Forraad, end hine, paa alle Slags bemeldte Tiiders Nødvendigheder: Vildt nok i Skovene, Overflødighed af Fiske i de ferske Søer og i Ha-

Den var dertil lige saa beqvem som andre Lande.

Ao. M. 2400 ɔ: 2500.

k) See noget meere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 5. §. 11.

l) See nysbemeldte Afhandling, Kap. 1. §. 14, 16, 17.

m) See sammesteds, Kap. 5. §§. 1 og 20.

mm) Germania informis terris, aspera coelo, tristis cultu aspectuqve, in universum aut *silvis* horrida aut *paludibus* foeda, siger *Tacitus*, de moribus Germanorum. Cap. 2.



i Havet n), til Føde og Underholdning; der kan ei heller have været Mangel, enten paa Huler i Klipperne, eller paa Træer i Skovene, til Skiul, til Varme og til Boliger for vor Nordens første Indbyggere.

§. 6.

Anledning til dens første Beboelse, ɔ: viidere Besættelse.

Desse kan man altsaa, uden at forsee sig enten mod Muelighed eller Riimelighed, der gierne indromme Plads, og det saa tiidlig, som tilforn er fastsat. Men vi maae lære noget meere at kiende dem: Her kan spørges, hvilke de vare? hvorfra komne, og giennem hvilken Vei? Thi at de vare Japhetiter, Thubaliter, eller komme fra Armenien, fra Caucasus, fra Landene mellem det Sorte og Caspiske Hav, giør endnu kun lidt til Sagen; denne kan derfor og det paa følgende Maade nøiere bestæmmes. I Anledning af Folke-Mængdens idelige Tiltagelse blandt de hos bemeldte Sorte og Caspiske Hav boende Nationer maae de første af dem til Beboelse indtagne Lande efterhaanden være blevne dem for snævre, eller i andre Henseender ei have staaet dem saa vel an, som tilforn. Foromtalte Magogiter ɔ: Scyther, og Meseschiter ɔ: Massageter, vare de første, som af den Aarsag begyndte at bevæge sig o). Sidstbemeldte Massageter især, enten trængte af andre Nationer ved Siden og bagen for dem, eller

n) Erfarenhed har viist, hvor rige de øde liggende Lande ere paa saadant. Een af de fornemste bevægende Aarsager, hvorfor de Norske i saa stor Mængde søgte hen til Island, var den rige Overflødighed, som dette Land da havde paa Fiske, paa Fugle-Vildt og fede Græsgange. See P. Vidalins Skrivt om Islands Opkomst, udgivet af Hr. Profess. Erichsen, med adskillige Tillæg og Forbedringer, §. 9 og 10, pag. 16 seqv.

o) See viidere dette angaaende i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 1. §. 25. Note y), pag. 37, og fleere Steder; Hr. Conferenz-raad Suhms Forsøg om Folkenes Herkomst i Almindelighed, 5te Kap. § 7—9. og 30. Hr. Etatsraad Guldbergs Verdens Historie, 1ste Deels 1ste Bind, 3die Tids-Alder, §. 27. og 2det Bind, 4de Tids-Alder, §. 40.



eller for meget indskrænkede af deres eegen tiltagende Folke-Mængde, eller tilegnende sig en Slags Besiddelses-Ret til de Lande, som af de Scyther da bleve beboede, beliggende Sonden for Floden Araxes, ved den sydvestlige Kant af det Caspiske Hav p), giorde i Anledning deraf Anfald paa bemeldte deres Naboer, hvilke de tvunge til at trække sig af Veien, deels langs nysbenævnte Havs vestlige Kyster, men deels og for den største Part Vester ud omkring det Sorte Hav, til de mellem Donau og Niesteren beliggende Lande q), hvorfra desse Nyankomne fordreve Cimmerierne, saa mange af dem, som der endnu boede, og nødde dem til at trække sig Øster ud, til eller henimod Tanais.

§. 7.

Navne paa dens ældste Beboere, endnu uden for vor Norden.

Desse saa store, saavijdt sig strækkende Bevægelser, som indfulde ved de Tider, da vor yderste Finmark kunde have faaet sine første Beboere r), maatte nødvendig giøre store Forandringer, i Henseende til andre, ved det Sorte eller Caspiske Hav, den Tiid boende Folkefærde, hvilke fornemmelig maae have bestaaet af vore Thubaliter eller deres Efterkommere. Foranførte Omstændigheder førte det med sig, at bemeldte Thubaliter maatte see sig, paa den eene Siide, indknebne af flygtige Cimmerier, paa den anden, trængte af de frembrydende Massageter. I desse sidstbenævnte finde vi da for det første de Jetter igien, som i vore ældste Beretninger afmales som Gudernes, det er, vore ældste Stammefædres værste Fiender; og dette Folk kan med saa meeget større Vis-

Jetter.

p) See Afhandlingen om *Darii* Tog til Scythien, i det Kiøbenhavnske Videnskabernes Selskabs Skrivter. Tom. 10.

q) See mbeanførte Sted.

r) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 1. §. 16, sammenlignet med §. 25.



Vished giøres til bemeldte Jetter og foreenes med foromtalte vore ældste Beretninger, som Geternes Folkefærd og Navn endnu er at finde i de Norden og Østen om det Caspiske Hav beliggende Kanter, hvor de Massageter havde for een Deel deres Boepæle s). Hertil kommer, at ligesom vore gamle Historier ofte tale om Jetter, Thusser, som een og samme Folkefærd, saa møde os hos Herodotum t), blandt de ældste Nationer, hvilke boede paa nysbemeldte Kanter, de saa kaldte Thussageter, i hvis Navn vi liigeledes finde de Thusser igien, hvilke i vore overblevne Alderdoms Levninger ere ei mindre navnkundige, end benævnte Jetter, med hvilke hine Thusser immer sammenføies eller forbyttes, ligesom de hos Herodotum foreenes med hinanden under et felles Navn, uden al Tviil, efter Beretninger, som nysbenævnte Skribent, giennem de hos det Sorte-Hav boende Græker, har faaet fra bemeldte Thussageters nærmeste Naboer, de Budiner og Geloner, de sidste en Græsk Colonie, blandet med Landets ældste Indbyggere tt), men de førstbenævnte en egen, fra Scyther, fra Sarmater, fra Massageter, adskilt Folkefærd u), som ved Omgang og Naboeskab med bemeldte Geloner, de Græske Tanaiter, eller viise Vaner v), have faaet et Slags større Indsigt i visse Ting, end deres Naboer,

Thusser.

Budiner.

s) See Conferenzraad *Suhms* Afhandling om Folkenes Oprindelse, 5te Kap. §. 30. pag. 216.

t) See *Herodoti* Melpomene eller Histor. Lib. 4. § 22; Afhandlingen om *Darii* Tog, §. 10; og den om de Norskes Oprindelse, Kap. 2. § 3. og Kap. 3 §. 7. 10.

tt) Deres Navn er uden Tvil Græskt, og bemærker de Leende. Nu bevidner *Scymnus* in Geogr. vet. Scriptor. min. Tom. 1. pag. 33, at de Tibarener satte deres største Lyksalighed i Latter. Skulde denne mærkelige Omstændighed ei viise, at det Folk, med hvilket de Geloner havde blandet sig, var en Green af Tubals Afkom?

u) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 3. §. 15. pag. 110.

v) Saa kaldes de i vor gamle Edda. See bemeldte Afhandling, §. 5. pag. 88. Kap. 3. og 7 Kap. §. 4. pag. 269.



boer; og derfor kaldet hine Geter eller Jetter, af Foragt, Thusser, Tosser eller Taabelige x).

§. 8.

I desse Budiner maae vi nu finde igien en Green af vor Nordens, og vort Norges første Beboere, om de ellers nogensteds skal være at træffe. Bemeldte Budiner vare et, fra Gomers, fra Magogs, fra Mesechs Affkom adskilt Folk, som tilforn er meldt; de boede mellem Tanais og Volga y), liige i Nord fra de Steder, hvor Thubals Efterkommere maae først have sat sig need z); de have i mange Ting havt megen Liighed med vore ældste Forfædre paa hiin Siide Øster-Søen; Navnet Budini, som pur Græskt, er dem uden al Tvil givet alleene af Fremmede: i det mindste forekommer det ikke, hverken i Edda, eller i andre vore gamle og ældste Efterretninger, hvilke derimod viide meeget at berette om de Joter eller Jotner, som de ældste blandt vore Forfædre, og som Stamme-Fædre tildeels for vor Nordens Guder, det er, for dens første Beboere selv eller deres Forfædre a), men beskrive tilliige bemeldte Joter, som Gudernes, som Othins og hans Folges fornemste Fiender, saadanne som foromtalte Jetter, Thusser, Jotuner med andre fleere ogsaa af dem afmales for at have været. Skulde man da af alle desse Omstændigheder ei kunne, med god Foie, giøre den Slutning: At vore Budiner have needstammet fra ingen andre, end oftomtalte Thubaliter? at de, i Anledning af forberørte store Bevægelser blandt de Cimmerier, Scyther, Massageter, have taget

De Budiner, Stammefædre for Norges første Beboere.

men fornemmelig de Joter.

x) See nysanførte Afhandling, Kap. 4. §. 13.

y) See Afhandlingen om *Darii* Tog til Scythien, §. 10.

z) See anførte Afhandling om de Norskes Oprindelse. Kap. 1. §. 20. 21.

a) See nysbenævnte Sted, Kap. 3. §. 7 og 11. Edda siger i den 4de Dæmesaga, at af den Jotes Ymes ɔ: Aurgelmes Sveed kom den første Mand og Kone; men siden, efter ham, og af hans Ætt tildeels, fremkomme Othins Forfædre. Dæmes. 5.



get Veien hen til bemeldte mellem Tanais og Volga beliggende Lande, hvorhen og derfra viidere mod Norden de fleeste af deres ældste Stammes Horder havde allereede længe tilforn begivet sig; at de Budini i bemeldte Lande have opslaaet deres Boepæle, men deres Forløbere trukket sig mod eller ind i vor Norden; at desse, saavelsom de hos Tanais tilbageblevne Horder, have alle i Begyndelsen ført et almindeligt eller tilfælles Navn af Joter, eller i det mindste været af fælles Herkomst med dem; at blandt dem alle have bemeldte Joter, som de længst mod Norden boende, udgiort de ældste, ventelig ogsaa i Begyndelsen de fornemste Horder; og at de derfor ere blevne anseete som de andres Stamme-Fædre, som de fornemste i Viisdom og Erfarenhed b): indtil uliige Fordeele; en efterhaanden opkommen betydelig Forskiel i Leve- og Tænke Maade; Foreening, Omgang og Forbunde, stiftede med Folk af stridige Sindelav, eller af adskilte om ei fiendtlige Horder; en Slags Herskesyge, med fleere Omstændigheder, have oppvakt indbyrdes Spliid imellem dem, og deelt deres Horder i tvende immer striidige Partier.

§. 9.

Joterne blande sig med andre Folk.

Grunden hertil lagde paa den eene Side vore Joter, ved at foreene sig, først med foromtalte Jetter og Thusser, med hvilke de derover ere blevne forbyttede, derefter i de seenere Tiider med de Hunner, hvilket har foraarsaget dem Navn af Jot-Hunner eller Jotuner; paa den anden Siide har en af Hovederne for de hos Tanais boende Horder, en

deraf Jotuner ɔ: Jotner.

Othin

b) See ogsaa om dette sidstanførte Afhandling. Kap. 3: §. 11. og §. 14. Den foromtalte ældste Jotun Yme kaldes i Edda Dæme-Saga 4de, hin Frodi Jotun. Othin selv siges at have lært Vers ɔ: Sange, (hvori de Gamles heele Lærdom bestod), af den Jotun Baulhorn hin Frode. See Runa-Kapitule, Str. 3. Guderne ɔ: Othins Folkefærd spurte Jotnerne om Udtolkning paa deres Drømme. Vegtams Qvida. Str. 2.

Othin eller Voden, været en af Hoved-Aarsagerne dertil. Denne snedige Person, som var af den fornemste eller Joternes eegen Horde paa Mødrene Side, som længe havde opholdt sig blandt dem, og derved havt Leilighed til der at lære endeel deres Viisdomme, deres hemmelige Videnskaber, deres Hexe-Kunster eller Koglerier især c), har ved Hielp af dette og andre saadanne Midler, sat sig i den Anseelse, at han blev holdt for meere end et blot Menneske, for den høieste Guddoms, for Solens eegen Søn, og saaledes kundet opkaste sig til Hoved for sin eegen og fleere Horder. Efterat have bragt Sagen saaviidt, sat sine Horder i behørig Forfatning, og oprettet sig en eegen Stat, som han forsynede med visse Love, med en viis Politie, en ordentlig Guds-Dyrkelse d), overfaldt han, enten med List eller Magt, eller ved Hielp af begge Deele, hine Joter, ødelagde dem for den største Deel, saaviidt de boede i hans Naboelav, og for at forsikkre sine Grændser, saavel mod de overblevne Joter og deres Forvante, som mod andre Fiender, de Jetter eller Thusser, forsynede han samme med en Slags Vold, og den Skov, han selv især med sine beboede, der indenfor med et Steen-Gierde, med et Slags Muur, eller med en Befæstning, efter de Tiiders Maade e). (Othin, den ældste.)

§. 10.

I disse Omstændigheder saae de overblevne Joter sig nødte til at tage deres Tilflugt til dem af deres Forvante, som allereede havde udbreedet sig til vor Norden, til de hos Nord- og Is-Havet beliggende Steder, hvilke enten Othin (Joterne udbreede sig mod Norden og til Nord-Havet.)

B 3 og

c) See nysbemeldte Sted, §. 14. pag. 105. Hvor meget saadanne Kunster have været agtede, see Hervarar-Saga, pag. 24, og hvor meget de frygtedes, som deri vare erfarne, see Gautreks-Saga, pag. 208, 220.

d) See nysanførte Afhandling, Kap. 3. §. 14. og Kap. 7. §. 1, 2, 3.

e) See dette viidere beviist paa nysanførte Sted. Kap. 3. §. 14.



og hans Følge vilde unde dem at beboe f), eller hvor de kunde være i Sikkerhed for det Othinske Partie. I disse deres nye Boepæle beholdte de vel overalt Nationens Hoved-Character, bestaaende i en ukunstlet Oprigtighed, i et høit Mood, Bredladenhed, Attraae efter Hævn, i Oprigtighed, Haardførhed og Styrke, der svarede til deres Legemer, deres Lemmers Størrelse, hvorved de i Tidens Længde endnu meere end tilforn, ogsaa kiændelig skilte sig fra deres forrige Forvante, Othins Tilhængere: men disse vore Joters nye Boepæle selv, disse Boepæles uliige Beskaffenhed, giorde deres Tilstand tilliige meget forskiellig. De af dem, som havde sat sig need omkring eller ved den nu saa kaldte Dvina-Flod, i nu værende Permien, eller tildeels længer Nord og Øster paa, førte der i lang Tiid et roligt og lyksaligt Liv. Deres Boepæle vare lystige og frugtbare, Landet overalt sundt, deres Levnet tarveligt, friit for Vellyst og Bekymringer: Man vidste følgelig ei hvad Sygdom var, de fleeste opnaaede en overmaade høi Alder, og de af Livet mætte ansaae Dødens Komme heller med Længsel, end Frygt, eendeelginge den endogsaa selv frivillige i Møde. Her troede derfor deres, paa andre, eller mindre frugtbare og meere haarde Steder boende Forvante, at de Udødeliges Boliger vare, det rette Odainsager og Glæsisvoll, hine Elysæiske Marke, alle Vellysters, den ævigvarende Roligheds og Glædes Egne, hvorhen de selv efter Døden skulde forflyttes, som til deres Gudelige Forfædres Boliger g). Rygtet om disse Steders saa anseelige Fordeele, om Indbyggernes, eller de saa kaldede Hyperboreers Lyksalighed, usædvanlige lange Liv, Hellighed

og

f) I Edda Resenii, Dæmes. 6, hedder det om Bors Sønner, Othin og hans Brødre, at de gave Joterne Land ved Søe-Stranden at beboe.

g) See videre herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, 4de Kapitel, §. 9 og 12.

og Gudsfrygt, udbreedede sig endogsaa til længstbortliggende Lande, til de Græker og Romere, hvilke derom giorde sig hoie Begreebe h).

§. 11.

Vor Nordens første Beboere, de ved de yderste Kanter mod Nord-Havet, i nu værende Lapmarke og paa de mellem Norge og Sverrig beliggende Fiælde, omvankende Joter, hine lyksalige Joters Forvante, vare indtagne af endnu hoiere Tanker, af meere levende Forestilliger derom. Desse, om intet andet havde været, vare aleene tilstrækkelige til at giøre dem haarde, uovervindelige og uforfærdede mod alle Liidelser, Farer, ja mod Døden selv, hvilken Haabet, om en saa stor tilkommende Lyksalighed, i deres ældste Forfædres eller Guders Bopæle, afmalede dem heller som en Lykke, end et Onde. Heri finder man Grund og Aarsag for vore ældste Forfædres Tænkemaade i mange Ting, til den Foragt især, som de viste for Døden i). For at giøre Ende paa et møisommelig Liv, for at forekomme en formodentlig Ulykke, styrtede mange, der tænkte, som vore ældste Joter, sig derfor, i visse paakommende Tilfælde, need af steile Biærge k), eller løbe Døden paa andre Maader i Møde l): men for ei at komme, enten nøgne og pialtede, eller fattige og usle, i Forfædrenes eller Gudernes Forsamling, forsynede man de Døde med Klæder, med Skoe paa Fødderne, med Penge, med Heste, med Vaaben, eller med andre deres kiæreste, meest brugbare og kostbareste Sager.

Joter i vor Norden.

§. 12.

h) See ogsaa herom noget sammestedes, §. 9. samt *Orphei* Argonautica, Diodorus Siculus, Mela, Plinius, Solinus, Mart. Capella, og flere.

i) See viidere herom *Th. Bartholins* Bog de Causis contemtæ mortis apud Danos. De Danske og andre Nordiske Folk, af Gothisk Herkomst, have været af felles Oprindelse med Joterne; hvoraf Overeensstemmelsen imellem dem i mange Ting let kan begribes.

k) See Exempel herpaa i Gøtreks Saga. Kapit. 2.

l) Exempel herpaa i Sterkodder hos Saxo i hans Hist. Dan., og i mange flere.



§. 12.

Deres ældste Boepæle i Finmarken og Lapmarken.

I Betragtning af dette, har man endnu saa meeget mindre Aarsage at forundre sig derover, at desse vore ældste Jøtter have villet fæste deres Boepæle i det yderste kolde Norden, i vort nu værende Finmarken, eller Lapland, eller at vi der have anviist dem deres første Boeliger her i Norden. Hvor usle, hvor kolde, hvor øde og skræksomme end desse Steder kunne synes for Folk af vor nu værende Opdragelse, eller af vor Tænke- og Leve-Maade, som er dannet ei meere efter vor Norden, men efter ganske andre Himmel-Egne; kunne de dog meget vel have været anstændige for Folk af den ældste Jotiske Smag; endog nu om Dage ere de beqvemme nok for vore Lapper, for dem, der ville leve af Jagt og Fiskerie, de første Menneskers fornemste Underholdning m), eller af Reensdyr og anden Fædrivt; og i hvor stræng Kulden i vor yderste Norden enten virkelig er, eller ansees for at være, har den dog ei stort at sige i Ligning med den, man føler paa de længer hen mod Østen beliggende Steder, hvorfra foromtalte vor Nordens første Beboere vare komne hid ind. Saaledes har en Maupertuis, en Camus, en Outhier, befundet vore Lapmarke at være, saaledes og andre: Endskiønt Sommeren Aar 1695 var meget kold over heele Europa, blev Sædet dog, ved Torneaa, moden inden et Par Maaneders Forløb n); blandt de Lapmarske Fielde og Ørkener have bemeldte Franske, skiønt uvante til vor Nordens Kulde, kundet midt om Vinteren fortsætte deres Geometriske Opmaalinger; Som Linschoten beretter nn), er paa de Norske Kyster i Finmarken ikke halv saa koldt, som i Waygats, ved Kysterne af

m) See Mr. *d'Outhier* Voyage au Nord. 4.

n) See *Ol. Rudbecks* Atlantica. Tom. 3. pag. 153.

nn) See Joh. Hugg. v. Linschoten anden Reise til Strædet Nassau, Aar 1595. i Adelungs Geschichte der Schiffahrten nach Nord-Osten, pag. 209.

af Sveteneß og Candeneß, beliggende under samme Høide, som forstbemeldte Kyster; Outhier har anmærket o), at da den strængeste Kulde indfandt sig, under hans Nærværelse i Lapmarken, den 7 Januarii Aar 1737, faldt Mercurius i Reaumurs Thermometer til 37 Grader under Frys-Puncten. Dette er vel omtrent en dobbelt Grad af Kulde mod den, jeg under mine Jagttagelser i Throndhiem har mærket, hvor Celsii Thermometer ingensinde i den Tiid faldt meere end 22 Grader under Frys-Puncten p); men den kommer dog langt fra ei op mod den Siberiske og Nord-Asiatiske Kulde: I Astrakan, beliggende under eens Høide med Paris, har ei aleene Delisle fundet Kulden næsten ligesaa stræng, som foromtalte i Lapmarken, nemlig til 33 Grader under Frys-Puncten; men man har ogsaa paa andre, endog sydlige Steder, mærket den at være langt heftigere: saasom, til Tomsk i Siberien Aar 1735, 53 Grader; i Kirenga, beliggende paa de Chinesiske Grændser, under 57½ Grad, Aar 1738, til 66½ Grader; i Jeneseisk midt i bemeldte Siberien, hvis Poli Høide er 1½ Grad mindre end Petersborgs, den 16 Januarii 1735, til 70 Grader q). Ei at tale derom, at til Argunskoi, paa de Chinesiske Grændser under den 50de Grads Høide, mærkede Gmelin sit Thermometer endnu den 17 Julii Aar 1735 at staae ved Frys-Puncten r); at han ved Junii Maaneds Udgang fandt ved Jakuzk, under 61½ Grad, Jorden endnu frossen til meere end 3 Fod

o) See foranførte Voyage au Nord, pag. 145.

p) See det Kiøbenhavnske Videnskabernes Selskabs Skrivter. Tom. 9.

q) See herom Histoire de l'Academie Royale des Sciences, Ao. 1749, eller Extract deraf i Biblioth. des Sciences. Tom. 3. Par. 1. Pag. 108.

r) See hans Reise til Kamschatka, eller Udtog deraf i allgemeine Historie der Reisen, 19 Tome. pag. 213.



Fod dybt s); at man, hvilken Aarets Tiid det end er, neppe der i Egnen, samt paa andre Steder i Siberien, graver 2 Fod dybt, førend man træffer Jis t); og at man engang, efterat have gravet 13 Favne dybt i Jorden, for at træffe Vand, fandt den endda sammenfrossen u) og haard af Jis. Altsammen Tegn paa en høi Grad af Kulde, hvilken man vil for en Deel tilskrive den Mængde Salpeter, som Jorden i bemeldte Siberien og i Tatariet er fuld af v); men hvilken Kulde, hvilken immervarende Jis og dermed følgende Uleiligheder, vore Lapmarke, vor yderste Finmarken selv, have liige saa liden Aarsag at klage over, som over de ævigvarende Jis-Biærge, hvilke bedække endeel Landstrækninger i de sydlige Kanter i Europa x).

§. 13.

De Joter vare skikkede for vor Norden, og denne for dem.

At finde sig i en Forandring, som efterhaanden bragte dem fra en koldere ind i en, i visse Maader, mildere eller beqvemmere Himmel-Egn, kunde altsaa et falde desse vor Nordens første Beboere vanskeligt eller besværligt. Man overveie hvad hidindtil er sagt, og betænke tilliige, hvilke Karle vore Joter vare, som vi her have at bestille med, store, stærke, haardføre, tarvelige, fornøiede med lidet, af Natur og Vane dannede eller hærdede til vor Norden, til dens Klipper, til dens Kulde; hvilke altsaa maae dømmes, ei efter vor kiælne Opdragelse, eller efter vor, for Legemets Størke og Størrelse, Helbred og Haardførhed i mange Maader forkeerte eller forderbelige Levemaade, der saa lidet passer sig med den Himmel-

s) See nysbemeldte Sted, pag. 283.

t) See og dette sammestedes, pag. 285, og Acta Eruditorum for Aar 1686, pag. 262.

u) See sammestedes, pag. 284.

v) See du Haldes Beskrivelse over China, paa Fransk, Tom. 4. pag. 179.

x) Man meener her de Sveitziske Jisbiærge, om hvilke kan eftersees *J. J. Scheuchzeri* Itinera Alpina, Gruners Eisgebürge des Schweitzerlandes, foruden Altmans og Bertrands Beretninger derom.

Himmel-Egn, under hvilken vi leve: Vi spiise med Indianer og Mohrer; vi drikke med Chineser og Araber; vi klæde os med Franske, Spanske, Italienere; vi leve næsten allesammen, og næsten i alle Ting, ei meere som Indbyggere af Norden, men som Beboere af en ganske anden Himmel-Egn, uliige vore Forfædre, vore ældste Forfædre især, saavel deri, som i de fleeste andre Ting: Forældrene blandt dem forderbede ei, som mange blandt os, deres Natur ved Liiderligheder, ved paadragne hæslige Sygdomme, hvilke de derfor ei heller forplantede til deres Børn; hverken udtærede de sig selv, ved umaadelig Brug af hidsige Drikke, ei heller bleve de for Børn saa nødvendige Vædsker, eller Nærings-Safter hos deres Børn, som skeer blandt en stor Deel af vort Almues Folk, fra den spædeste Alder eller fra Vuggen af, udtørrede ved bemeldte Drikke, ved det fordærvelige Brændeviin især, denne dødelige Forgivt, hvis Skadelighed vi enten ikke kunne eller ei ville indsee, lad være heele Folk af saadanne hidsige og stærke Drikkes umaadelige Brug ere virkelig uddødde y), og uagtet denne Brug vil med Tiiden giøre vore Efterkommere til Dverge, og muueligt vor Norden selv til den samme Uværken, som den i Begyndelsen var, hvis bemeldte umaadelige Brug ei bliver i Tiide forebygget eller afskaffet.

y) See J. Krafts Fortælling om de vilde Folk, pag. 202. Man foregiver, at den gemeene Mand ei kan undvære denne Drik; men hvor ilde samme dermed er tient, sees iblandt andet af hvad Henr. Ellis fortæller om de i Hudsons-Bay overvintrende Engellændere, at de, efterat have taget for meget Brændeviin til sig, bleve angreebne af en stærk Skiørbug, som bortreev mange af dem. See Jessens Kongeriget Norge, Kap. 6. pag. 296. Den ypperlige Kong Sverre klagede allereede i sin Tiid over, at de Tydske fordervede og svækkede hans Undersaatter ved den alt for store Mængde af Viin og hidsige Drikke, som de bragte ind i Norge. See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 4. pag. 6.

§. 14.

Deres Opdragelse og Levemaade.

Men vor og vore ældste Forfædres Opdragelse? hvor stor maae ei Forskiellen være der imellem? Ligesom hines Børn ei bleve opammede ved fremmede, laante og smitsomme Bryste, saa ei heller opvante til at sidde bag en Kakkelovn, at sove under en blød Fiær-Dyne, til at overhylles med Klæder fra Taa til Top, mod Luftens Kulde: Neppe saae de Lyset, forend de bleve nedputtede, enten i en Snee-Dynge, eller i en kold Flod z); ved at ligge, ved at krybe om med deres nøgne Legemer paa den blotte eller med Løv og Riis-Qviste bedækkede Jord, uden viidere Hielp eller Tilsyn end den allerfornødenste, lærte de at gaae; og neppe havde de bragt det saaviidt, forend de ved Jagt, ved Fiskerie, maatte søge sig selv Føde. Her blev ofte den kolde Snee den Pude, og den Seng, de hvilede paa, et ubereedt Skind deres heele Beskyttelse mod den skarpeste Kulde a), i hvilken de derover kunde næsten nøgne løbe omkring. Herved, og ved idelige Legems Øvelser, hvilke vi nu saa meeget forsømme, men Øvelser, som alle sigtede til at giøre dem stærke, hurtige, smidige, uforfærdede, saasom ved at skyde, svømme, springe b), kaste Bold c), kaste med Haand-Saxer ɔ: Sypde cc), bestige de steileste Klipper, brydes eller spænde Bælte, løbe paa Skier d) over Sneen, eller over Jisen paa Been, bundne

z) See *Taciti* Germania, sive de moribus Germanorum. See og Hennepin om de Vilde i Louisiana. pag. 274.

a) See nysanførte Sted.

b) See *Th. Torfæi* Orcades, p. 141.

c) See Halfdan Eysteinsons Saga, pag. 16, og paa mange andre Steder.

cc) Det kaldte man Handsaxa-Leik. See Ol. Tryggvasons Saga, 2 Deel, Kap. 75, pag. 265.

*) See herpaa et mærkværdigt Exempel i nysanførte Saga, 2 Deel, Kap. 76, pag. 266.

d) Denne Øvelse blev regnet blandt de fornemste Kunster i de ældre Tider. Exempel paa en særdeles Færdighed deri, kan sees i Arnliot, Heimskringla, 2den Deel, pag. 656.



ne under Fodderne e), foruden andre fleere, vare de allerede fuldmødne og mandvoxne i den Alder eller de Aar, da vi endnu ere Børn; derved bleve deres Legemer hærdede til den høieste Grad af Haardførhed; til denne svarede deres Legems Styrke; og i denne frie, denne utvungne og afpassede Levemaade opvoxede de til den Størrelse, den Førlighed, som gjorde dem til en Skræk, end ogsaa for deres Naboer, og til saadanne Karle, som de meere sydlige og polerede Folk ei uden Gysen kunde ansee.

§. 15.

Denne Sag er af den Betydenhed, og har den Indflydelse i de følgende Deele af vor Historie, at den fortiener lidt nøiere at betragtes, saavel i Henseende til de Gamles Beretninger om vore Forfædres store Styrke, deres ugemeene Størrelse, Mod, Dristighed og næsten utroelige Færdighed i alle Slags Legems Øvelser m. m., som i Betragtning af den høie Alder, mange af dem tillægges, og den store Folke-Mængde, vor Norden i de ældste Tiider skal have havt, om hvis Rigtighed maae for en stor Deel dømmes efter Forfædrenes Opdragelse og Levemaade. Man behage her at overveie, at blandt vore Forfædre skeede sielden eller aldrig uliige Giftermaale, i Henseende til Alder f), Vilkaar og Stand; at de aleene komme sammen, som vare liige af Ungdom, af liige Høide omtrent, af liige Førlighed og Kræfter g); Viidere derom.

 at

e) See Heimskringla, Tom. 2. pag. 256. Paa Island er dette endnu i Brug; og at det har tilforn været brugeligt overalt i Norden, kan sees af *Ol. Magni* Histor. Gent. Septent. p. 41., Cap. 25, Lib. 1, hvor berettes, at ogsaa Vedde-Løbe skeede paa denne Maade.

f) Man har vel Exempler paa gamle Mænd, der have ægtet unge Qvindes-Personer, men neppe noget paa det Modsatte: Blandt de gamle Tydske var det ei engang en Qvinde tilladt, at giftes paa nye, efterat hendes første Mand var død. *Tacitus* de moribus Germanorum, Cap. 19.

g) See nysanførte Taciti Skrivt, Kap. 20.



at man ei givtede sig for tiidlig, langt mindre svækkede ma sig i Ungdommen ved Løsagtighed eller andre Uordentligh der h): men vore Forfædre opsatte ei heller deres Giftermaa le, indtil deres Legemer, ved Arbeide, eller ved Alderdom eller ved Liiderligheder vare udtærede, som gemeenlig ske i vore Tiider i). Af saadanne Forældre maatte nødvendi fødes stærke, og store, og sunde Børn; kom noget vanført e ler vanskabt Foster for Dagen, havde Forældrene Magt t at lægge det ud eller lade det omkomme; derved hindrede ma saadanne Uslinger fra at fortplante deres Afkom; og af den, sam andre Aarsager, tællede man i de Tiider ei saa mange Krøbling som nu om Dage. De saaledes avlede Børn bleve paa foromtal Maade opdragne, uden mindste Forskiæl mellem en Herres o en Træls Børn k), uden Kræsenheder, uden at nyde saad Spiise eller Drik, som kunde hindre deres Vext: men ti liige uden at liide Mangel paa den fornødne Pleie og Unde holdning, hvilken Mangel, midt i vor Ødselhed og Ove flødighed paa alle Ting, som det synes, midt i de størst prægtigste, og riigeste Stæder, gior ofte de Fattiges ell Mængdens Børn usle, mavre, syge og til et Offer for e alt for tiidlig Død l). Hines Børn derimod besadde et a

een

h) Sera juvenum Venus, eoqve in exhausta pubertas,' siger Tacit paa foranførte Sted, Kap. 20. Intra annum 20 foeminæ noti am habuisse, in turpissimis putant, heeder det om de gamle Tyd hos *J. Cæsar*, de bello Gallico, Lib. 6. Cap. 20.

i) Hvilken Virkning dette giør i vore Tiider, i Henseende til Børnenes f øgede Sygdomme og Bortrykkelser ved en for tiidlig Død, derom k efterfees J.P.Süßmilchs göttliche Ordnung, 2ter Theil, Kap. 2 §. 520.

ii) See om de Gamles Friihed til at udsætte deres Børn, Hr. Profes *Eriksens* Disput. de Expositione Infantum apud priscos boreale især pag. 17; og *Otth. Sperlingii* Boreas, pag. 148.

k) Saa siger Tacitus paa nysanførte Sted.

l) See hvad benævnte J. P. Süßmilch har anmærket, denne Sag gaaende, i foranførte ypperlige Skrivt, 2ter Theil, Kap. 24, §. 32

kene de fornødne medfødde Kræfter; desse Kræfter forøge-des desuden ved stærk og simpel Føde, og de udvikledes ved bestandige Øvelser: men dette skeede uden den mindste Tvang, uden at driive Tingen for viidt, og uden at lade Børnene ar-beide over deres Kræfter, hvorved mange blandt vore Almu-es Folk nu omstunder ei mindre svække deres Børn, end ved slet Føde paa den eene, eller ved end for alt for kiælen Op-dragelse paa den anden Siide. Den voxende Ungdom beho-ver meegen Føde, mange Vædsker, og ei mindre Søvn og Ro-lighed, hvis deres Legemer skulle faae al den Størke og Før-lighed, som kan opnaaes; Vore Forfædre vare selv, midt under deres iidelige Krigs Tummel, midt i alle deres Uro-ligheder, dog tilliige meget hengivne til Rolighed, til Søvn og Lediggang m): og samme undte de derfor deres Børn, ef-ter Lyst og Behag. Vi finde derover om en Stærkodder, om en An Bogsveiger, om en Skiænke-Ref, og fleere, som siden have erhvervet sig Navn af de største Krigshelte, i vore Historier berettet, at de i deres Ungdom, liige indtil de-res mandlige Alder, have ligget ved en Skorsteens Ild, næ-sten som i en bestandig Dvale, og derved samlet de overmaa-de store Kræfter, den Størke og Striidbarhed, som siden har giort dem til en Skræk for andre, og til deres eegne, men end-nu meere efterfølgende Tiiders Vidundere.

§. 16.

Har derfor Folk af Kiæmpe-Art nogensinde eller no-gensteds været til, maae de have været i de ældste Tiider at finde i vor Norden, som for Mennesker, af foranførte Be-skaffenhed, kunde gierne, i Følge af bemeldte Omstændighe-der, ansees som et andet Canaan. Det er her ikke Sted til at indlade sig i nogen vidtløftig Undersøgelse, om Naturens Kræfter tage efterhaanden af, om med dem tilliige Menneske-nes

Den dannede dem til Folk af Kiæmpe-Art.

m) See foranførte *Tacitus* de moribus Germanorum, Cap. 15.

nes Størrelse, Styrke, Alder, Sinds- og Legems-Kræfter? Jeg troer det ikke uden for saavidt tilfældige Aarsager eller Menneskene selv ere Skyld i at saadant skeer i Henseende til dem; jeg tilstaaer ogsaa gierne, at meget af det Fabelagtige, meget af det Urigtige og Overdrevne, indløber, i hvad man overalt baade i den gamle og nye Verden, har vidst at fortælle om de første Mennesker eller ældste Indbyggere, som Kiæmper, som større og stærkere end deres Efterkommere: men jeg troer dog ogsaa tilliige, paa Grund af foranførte og andre Omstændigheder, at meget deri maae være sandt. De i vore Tider opdagede eller bedre end tilforn bekiendte Patagoner kan blandt andre Ting overbeviise os om Kiæmpe-Artens Virkelighed; af dette og andet meere lærer man efterhaanden, at man har i mange Ting giort Forfædrenes Beretninger for nær, ved at udraabe dem for Fabler. Homerus har derfor uden al Tviil, saavel da, som ellers overalt, vidst at tage det Anstændige, det med Tiiderne Overeensstemmende i Agt, naar han lader Nestor sige, at ingen af den Trojanske Krigs-Helte kunde sættes i Liigning med dem, som havde været til i hans Ungdom f); Vor Nordens Thor, eller de som have lagt ham saadant i Munden, har havt Føie til at kalde den Norske Konges Olaf Tryggvesøns Krigs-Helte, som dog vare de tapperste og udvalteste i heele Norden, Uslinger og Stakler, i Sammenliigning med Thor og hans Følge g); Theodoricus Monachus har igien om dem i Olof Tryggvesøns Alder, og om Kong Oluf den Helliges Striidsmænd, ei uden god Grund kundet sige h): „ At de vare hurtige, mandige og tappre Mænd, som i Legems- og Sinds- „ Kræfter

f) See Homeri Iliad. Lib. 1.

g) See Olaf Tryggvesøns Saga, i den anden Deel, Kap. 47. pag. 185 & seqv.

h) See hans Tractatus de Regibus vetustis Norvegicis, pag. 35 & pag. 38.

kræfter havde et stort Fortrin for deres Eftermænd, men
om dog deri maatte staae langt tilbage efter deres Forfæ-
re"; Og vi, vi Uslinger i mange Ting mod vore Formænd,
maaskee, hvis Levemaaden ellers bliver som den nu er,
ing i Eftertiiden nyde den uforskyldte Ære at sættes blandt
rkommere paa Kiæmpernes Liste hh).

§. 17.

Vi maatte komme alt for langt af Veien, om vi vilde
ere vedblive i denne Materie. Det maae derfor om vore
er, desse vor Nordens ældste Beboere, være os endnu
ne tilladt at erindre: At som deres Levnet var høist sim-
og tarveligt, trængende kun til faae og hverdags Forno-
heder; saa maae det og, liigesom foromtalte deres For-
es, een Tiid lang have været, efter deres Tænke-
Leve-Maade, lykkeligt, kierligt og eenigt mellem
indbyrdes, friet for Bekymringer, Begierligheder,
erstræbelser, Had, Trætter; friet for Legems Svaghe-
; men endnu meere friet for de Sinds-Sygdomme, der
meget vanære vore saa kaldte polerede Tiider. De vare
a lykkelige i vor Norden, og vor Norden, med dem;
ge vare dannede for hinanden: Joterne kunde der leve
, og Nordens Beskaffenhed var i de ældste Tiider meere
et efter deres Levemaade, end den nu vilde være: De
ste Steder, hvor de fornemmelig opholdte sig, hvor det
ste Vildt fandtes, vare da næsten overalt bevoxne med
Skove,

De kunde leve vel, endogsaa i vort yderste Norden.

hh) Om de gamle Tiiders Kiæmper kan endnu eftersees *Huetius* i Huetianis, pag. 32. *J. Sloane* in Philosophical transactions abbridgh, Tom. 6. b. 23, 31. *Calmets* biblische Untersuchungen, og *Mosheims* Anmærkninger til samme. *Gervasius Tilberiensis* har ogsaa nogẽt om den Materie i hans Otiis Imperialibus, in *Leibnitii* Scriptor. Rerum Brunsvic. Tom. 1. pag. 908. *J. J. Pontanus* liigeledes, in Histor. Danica, pag. 56.



Skove, til Lye eller Bedækkelse for dem, til Skiul mod Uveiet og Vinter, til Beqvemhed for deres Jagt og Fiskerie; Dalene vare, paa de fleeste Steder, ei saa dybe, Elvene ei saa breede og store, Biærgene ei saa nøgne, saa steile, saa i giennemskaarne, som nu i). Fiældene og Biærgene i vor Norden vilde end ogsaa nu om Dage give de beqvemmeste Opholds-Steder, hvis Levemaaden var indrettet derefter: Man finder der ofte de feedeste Græsgange, de fiskeriigeste Vande, de jævneste Steder, de smukkeste eller frieste Udsigter; der drager man den reeneste Luft; der er Himmelen de fleeste Tiider klar, Vandet sundt og angenemt: da derimod Dalene eller de lave Steder ere gierne fulde af Søer, af Moradser, af derfra opstigende Dampe, og maae i de ældste Tiider have været det meere, end nu.

§ 18.

Deres Boepæle og Levemaade der.

Fiældene i vor Norden maae altsaa for dens første Beboere have givet de beqvemste Opholds-Steder. Der havde de deres Boeliger først i Huler eller Hellere, siden i Hytter af Løv k) og Greene l), endelig i meere ordentlig bygde Huuse. Desse vare i de endnu urørte Skove let at bringe tilveie: Een eller et Par Stokke, lagde paa hinanden, eller passede tilsammen, udgiorde den heele Bygnings Høide; hvilket

i) See noget viidere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 6. Hvor meeget Fiæld- og Iis-Vandet kan skiære sig need, end ogsaa giennem Klipperne selv, see Udtog af Scheuchzers und Grüners Reisen, i Samlung Reisebeschreibungen, Berlin, Tom. 6. pag. 82.

k) Heraf meene endeel, at visse Steder have faaet Endelsen løf eller leb i deres Navne, som Hadersleb, Isleb, Hersløf. Andre giøre dog derover en anden Forklaring. See Brocmans Beskrivelse over Øster-Gothland, pag 28.

l) See om de ældste Tydske, Strabonis, Herodiani, Senecæ, Taciti Vidnesbyrd, anførte i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 1. pag. 208.

hvilket man saa meeget lettere kan troe, som man endnu tildeels har, deels ei længe for vore Tider har havt Levninger af saadanne Huuse m). Desse vare altsaa let byggde, men liigesaa let forladte: thi at være bundne til et vist Huus, en vis Bolig, var imod vore Joters Sindelav, hvilke idelig maatte være i Bevægelse, liige derudi andre saa kaldte Vilde men rettere frie Folk, hvilke Vanen, Indbildning eller en vis Forfatning ei hat sat, i det Tilfælde, uden for de naturlige Tilboieligheder. Her paa bemeldte Fiælde, i vor Nordens Skove, mellem desse Hellere n), Hytter eller Huuse, vankede da vore Joter omkring i de ældste Tider, for den største Deel ubekymrede om andet, end deres fornødneste Underholdning, hvilken kostede dem liige saa liden Umage eller Tilbereedelse, som deres Huuse: En Drik koldt Vand af den nærmeste Elv, Bæk eller Søe var tilstrækkelig til at slukke deres Torst o); noget sammenløben Mælk p), et Stykke Fisk, et Stykke af en Sælhund eller Hval, fangen, eller opkastet paa

 Stran-

m) Paa Qvolle i Stedje-Præstegield i Sogn, stod, for 150 Aar omtrent, en Stue, tilhørende Norges da værende Hofmester Niels Henrichsen, i hvilken Tømmeret var saa stort, at en Mand siddende til Hest kunde riide ind ad Dørren, skiønt ei meere end $2\frac{1}{2}$ Stokke udgiorde dens heele Høide, som M. Absalon Beyer bevidner i hans endnu haandskrevne Skrivt om Norge.

n) See noget meere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, 3die Kap. §. 21. pag. 166. Endeel af Jislands første Beboere, sær fra Helgeland i Norge, boede der i Hellere eller Huuler, see Bardar-Saga, og Sagan af Gesti Bardarsyne, Kap. 3. Deraf har *Ad. Bremensis* uden Tvil taget Anledning til at sige om Jislænderne, at de boede i Biergene: Islandis montes pro oppidis, heeder det i hans Bog de Situ Daniæ. Saadanne tilforn beboede Hellere sees endnu i Jisland, især den saa kaldte Surt-Heller, over hvilken findes baade en Aftegning og fuldstændig Beskrivelse i Olaffsens Jislandske Reise, som nu er under Trykken. *Ol. Magnus* in Histor. Gent. Sept. Lib. 1, Cap. 10. taler og om deslige Huler eller Hellere i Jisland, og i Norge findes ei faa deraf.

o) De ældste Perser drukke ei andet end Vand, efter Herodoti Vidnesbyrd.

p) See *Tacitus* de moribus Germanorum, Cap. 23.

Strandenq), en Portion Kiød, saadt tildeels r) eller speeget, eller æltet mellem Hænderne og Fødderne s), eller presset aleene mellem et Klæde t), af et Reens- eller Elgs-Dyr, af en Biørn u), eller andet Kreatur, var nok for at stille deres hungrige Maver tilfreds; men Forhvervelsen af alt dette saa meget lettere, som de besadde en ugemeen Færdighed og Styrke i at skyde, i at løbe, i at svømme og dukke under Vandet v), tilliige med een ved iidelig Øvelse erhvervet høie Grad af Færdighed i Sandsernes Brug, liige til at kunne gaae paa Spor, som Hunde vv), og lugte Dyrene i deres Leie x), eller Fremmedes Ankomst i deres Huuse xx).

§. 19.

Videre derom.

Saa ringe og let som deres Underholdning og dens Forskaffelse var, saa liden Umage behøvede de til at forsyne sig med de fornødne Klæder: Et Støkke Skind, Leeder, Bark,

q) See Ketill Hængs Saga.

r) De Cimbrer vidste ei af Brød, Viin eller kogt Kiød, siger *Florus*, Hist. Rom. Lib. 3. See og *P. Mela*, om de gamle Tydske, de Situ Orbis, Lib. 3. Cap. 3.

s) See Pomp. *Mela* paa nysanførte Sted.

t) See Ketill Hængs Saga om Vikingerne, Kap. 11. pag. 15.

u) Kiødet af dette Dyr blev anseet for en nydelig Spiise, bragt endogsaa paa Kongernes Borde. See Hrolf Krake Saga, pag. 122, og *Saxo* Hist. Dan. pag. 31. End ogsaa nu om Dage finder det sine Liebhabere. See Pontoppidans Norges naturlige Historie, 2 Deel, pag. 29.

v) Om den Norske Konge Oluf Tryggueson berettes, at han engang under at svømme, bragte en Sælhund til Lands, som han havde hentet fra Havets Bund. See hans Saga, Par. 2. pag. 263. edit. Island.

vv) See Exempel herpaa i Prand Gøtuskiæg paa Færøe, i Appendix til Ol. Trygguesøns Saga, pag. 27. a. Saadant var vel rart i hans Tider, men ventelig ei i de ældre.

x) Stærkodder kaldes derfor Jotun Hundviis, uden Tvil af Joternes Liighed heri med Hunde. See Edda i den 54 Dæmes., og J. Kraft om de Vilde, pag. 33.

xx) See herpaa Exempel i Ulf, i Ol. Trygguesøns Saga, 1 Deel, Kap. 103. p. 111. b.

Bark, eller Næver, bundet om Fødderne y), en laaden Pels eller Kappe, hængt over Skuldrene z), et Skind af et Dyr, kastet over Hovedet, undertiiden saaledes, at Hornene eller Rumpen stode i Veiret a), udgiorde ofte den heele Klædedragt, baade til at gaae og ligge udi b): Hrolf Nefia, heeder det i een af vore gamle Sager c), havde en Kappe paa af laadent Geede-Skind, paa Hovedet et Kalv-Skind, med Rumpen staaende i Veiret, paa Fødderne Skoe af Sviine-Skind. Til denne saavel heri, som i andre Ting, ukunstlede Tænke- og Leve-Maade, svarede deres øvrige Indretninger, endogsaa deres Gudsdyrkelse. De elskede selv Frihed over alt, og den ansaae de for den største Lyksalighed: At ville indskrænke Guddommen inden visse Vegge eller Muure, at indbefatte den under et Menneskes eller andet Kreaturs Skikkelse d), ansaae de derfor som striidigt med det høieste Væsens Frihed, Lyksalighed og Natur. De dyrkede derover Solen og Ilden, dog under aaben Himmel, i dertil indviede Skove og Lunde e), uden Templer, uden Billeder f). Men denne Guddom, hvis Glands, hvis Lys, hvis alting opli-

Solens Dyrkelse.

y) See Orvar-Odds Saga, Kap. 31. pag. 37.

z) See de herom anførte Steder i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap 4. §. 19. pag. 161.

a) Afbildning paa saadan Klædedragt kan sees i *Ph. Cluverii* Germania antiqva.

b) See *Torfæi* Grönlandia, pag. 170.

c) Sturlaugs-Saga, Kap. 11. pag. 27.

d) „Nec cohibere parietibus Deos, neqve in ullam humani oris speciem „adfimilare, ex magnitudine coelestium arbitrantur,“ siger *Tacitus*, in Germania, Cap. 9.

e) „Lucos & nemora consecrant, deorumqve nominibus appellant *Se-„cretum illud*, qvod Sola reverentia vident,“ siger Tacitus paa bemeldte Sted.

f) See herom vildere i *Keysleri* Antiqvit. Cap. 4. §. 7. pag. 59, og §. 12. pag. 80; *Th. Bartholini* Antiqv. Dan. Lib. 2. Cap. 2. pag. 273. *Oth. Sperling* de Baptismo Veterum, pag. 15.



oplivende Varme var dem i saa mange Maader umistelig; og hvis Fornødenhed den aarlig sig indfindende høiere Grad af Mørke og Kulde frem for paa andre Steder, giorde saa særdeeles kiendelig for dem, satte vore Foter ved sin aarlige Bortgang og lange Fraværelse i en ei liden Forlegenhed. Lang Erfaring havde vel lært dem; at den kom tilbage; men Egenkiærlighed bildte dem uden al Tvil ind, at saadant skeede for deres Skyld; og hvor læt kunde det derfor hænde, at en mod dem fattet Fortrydelse kunde, efter deres Tanker, bevæge denne fortørnede Guddom til at blive reent borte, eller længer, end dem tienligt vár, til at forlade sin Bolig i Norden g), og forfløtte den mod Sønden? Denne eller anden saadan Forestilling, det Indtrok, bemeldte, paa andre Steder usædvanlige Hændelse, maae have giort hos de første Beboere af vor yderste Norden h), en derpaa grundet vedtagen Sædvane, eller andre os nu ubekiendte Omstændigheder, have derfor fastsat det som en Skik iblandt dem, og fortplantet den til Efterkommerne: At i 40 Dage (saa lang maae man have regnet Solens Fravær:lse, da man første Gang blev den vaer, eller da man giorde denne Indretning) saa længe

Solen

g) At de Gamle have meent Solens Bolig eller Hvilested at være i Vester- eller Nord-Havet, viise adskillige deres Beretninger. De troede blandt andet denne Solens Bolig at være der saa nær, at man kunde høre Lyden af dens Need- og Opgang. See *Strabonis* Geograph. Tom. I. pag. 202, 203. edit. Casauboni; og *Taciti* Germania. See og Afhandlingen om de Gamles Kundskab, vor Norden angaaende. Kap. 4. §. 7. I Pedonis Vers hos Seneca om de Romeres Seilads i Vester- eller Nord-Havet, indføres desse saaledes talende:

„ — — — — — aliena qvid æqvora remis
„ Et sacras violamus aqvas; *Divumqve quietas*
„ Turbamus *Sedes*? &c."

h) Man sætte sig i eens Sted, som uden at have erfaret saadant tilforn, for første Gang bliver vaer, at Solen gaaer need og bliver bestandig borte; at Kulden ved samme Tiid taer til; at Mørket forøges, og betænke hvad Virkning saadant kan have giort.



Solen ei var at see, levede det heele Folk i Bedrøvelse, uden at omgaaes hinanden i): men efter 35 Dages Forløb sendte man visse Personer op paa de høieste Biærge, for at see sig om efter denne forønskte Guddoms Tilbagekomst, hvilke, efterat have seet de dertil sædvanlige Mærker, lode hine vide, at den inden 5 Dage vilde lade sig tilsyne. Imidlertiid lavede man sig af al Magt til at imodtage Guddommens Ankomst paa det høitiideligste, og naar Solen, efter 40 Dages Forløb, lod sig paa nye see ii), helligholdt man en høitiidelig Fest, den største i Norden k), den samme, som man, af bemeldte Solens Tilbagekomst, har kaldet og endnu kalder Jule-Fest, hvilken i foromtalte første Tiider maae have, efter vor Regning, indfaldet den 11te eller 12te Januarii l). Fest, i Anledning deraf.

§. 20.

Denne fra de første Forfædres Tiider i vor yderste Norden vedtagne Skik: at sørge over Solens Fraværelse; at leve i 40 Dage som i et bestandigt Mørke, adskilte fra Selskab og Omgang med andre; at sende visse op paa Biærgene, for at iagttage Solens Tilbagekomst, er siden, i det mindste iblandt dem, der boede Norden saa nær, at Solen var en Tiidlang for dem usynlig, bleven iagttagen af Efterkommerne, da de, enten i Anledning af visse i deres ældste Boepæle Bevarer iblandt Efterkommerne.

skeede

i) Heraf uden al Tvil Oprindelsen til de Gamles Beretninger om Nordens bestandige Mørke, og at Indbyggerne der lade til visse Tiider i en bestandig Søvn. See *Oplei* Argonautica. v. 1117. seqv.; *Plinii* Histor. Natur. Lib. 2. Cap. 68.

ii) De Steder, hvor Solen, ved Vinter-Solhverv, er borte i 40 Dage, ligge efter Astronomiske Udregninger, under den 68de Grad nordlig Breede omtrent. Paa de Steder, eller i Nærværelsen deraf, maae da de af vore ældste Jeter have boet, som først indførte denne Indretning.

k) See *Procopii* Cæsariensis Histor. Gothicæ, Lib. 2. pag. 260. edit. Grotii.

l) See dette viidere udført i et af mig udgivet Programma til Geburts-Dagen Aar 1766.



skeede Forandringer, saasom, i Henseende til indfaldende Mangel paa Vildt, paa Græsgang, paa Brænde, eller efter indhentet Kundskab om frugtbarere og mildere Egne længer Soer paa, om Solens iidelige Nærværelse paa de Kanter, have efterhaanden trukket sig, for at være denne velgiørende Guddom nærmere, eller af Lyst til en noget lettere og beqvemmere Levemaade, fra de nordlige til de meere sydlige Kanter, og det langs Kiølen, eller den mellem Norge og Sverrig beliggende Field-Ryg, deels til det nu saa kaldte Nordenfiældske, fornemmelig til Helgeland eller Nordlandene, og til det Throndhiemske i Norge, paa den eene, deels over de nu værende Svenske Lapmarke og til Vester-Botnen, paa den anden Siide; hvilke med andre meere sydlige Steder de en Tiidlang besadde i Roelighed, men hvor Leilighed til at udbreede sig viidere, uden langs Fiæld-Strækningerne, dem endelig blev betagen.

§. 21.

Gother, og deres Boepæle i vor Norden.

Dette skeede af de selv samme, som tilforn havde givet deres Forfædre Anledning eller Aarsag til at søge vort yderste Norden, nemlig af Othins Tilhængere m). Desse, efterat have, for at skille sig fra hine Joter, antaget eller faaet Navn af Godjod, Gothiod, Gother, d. er, Gudernes Joter, Gudernes Folk, eller de Gode Jother n), havde allereede, medens bemeldte Joter trækkede sig ind i vor yderste Norden, og derfra, paa nysanførte Maade viidere mod Sønden, udbreedet sig, først indtil Øster-Søen, men siden til nu værende Finland o), i de ældste Tiider, efter Joterne, som der først fæstede Boepæl, kaldet Jotland, hvorfra de ginge, deels over det nu saa kaldte Alandske Hav, deels over

m) See foregaaende §. 8. og 9. i dette Kapitel.
n) See noget viidere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 3. §. 14. pag. 106.
o) See ogsaa herom sammesteds, Kap. 4. §. 1. pag. 122.

over Øerne Oesel, og Gulland, til nu værende Sverrig og Gotland, hvor de immer have udbreedet sig, vester og søer ud, til det nu saa kaldte Skaane, Bleking, Halland, det Søndenfieldske af Norge, uden Tvil ogsaa til det Nordenfieldske, giennem Guldbrandsdalen og Romsdal; om ei en stor Deel af dem have, ligesom Gotr fra bemeldte Finland giorde i de seenere Tider, gaaet til Skibs, deels norden om Finmarken, deels langs de Svenske og Gothiske Kyster, til de nu værende Danske Øer, og viidere, langs Kysterne af vort Norge, til bemeldte Nordenfieldske Egne og Nordlandene p). Deres Forfædres Boepæle ved det Sorte Hav, mellem de store Floder Tanais og Volga pp); de mange andre store Elve, de Søer og Vande, hvoraf deres eegne Boepæle i Landene paa hin Siide Øster-Søen havde været giennemskaarne, uden Tviil langt meere end de Lande nu omstunder ere det; deres Boeliger tilsidst hos Øster-Søen selv; de Nordiske Folkes store Kyndighed i Søe-Væsenet, end ogsaa i de ældste Tider q), give den rimeligste Formodning at saaledes er tilgaaet, og at Gotr, i at tage bemeldte Tuur, har fulgt Forfædrenes Exempel.

§. 22.

Joter og Gother, Nordens ældste Beboere.

Joter paa den eene, Gother paa den anden Kant, bleve altsaa vor Nordens første Beboere, Folk af een Stamme, i Henseende til deres første Oprindelse, men siden deelte i tvende

p) See Fundin Noregs i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, og i Olaf Trygguesons Saga, Par. 1. p. 214, edit. Isl., samt nysbemeldte Afhandling, Kap. 7. §. 19. pag. 308.

pp) Her fortiener at anmærkes, at de Nordiske Folkes Skibe, som Tacitus omtaler, de moribus Germanorum, Cap. 44, vare af samme Bygnings-Maade og Indretning, som deres, der boede ved det Sorte Hav. See bemeldte *Taciti* Annal. Lib. 2. 6. og Histor. Lib. 3. c. 47. og *Joh Chr. Vetteri* Notæ ad Taciti Germaniam, p. 213.

q) See noget herom i Afhandlingen om Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 1. pag. 209.



tvende Hovedgreene. De faae Efterretninger, eller rettere, næsten ukiendelige Spor, vi have tilovers efter saa gamle Ting, og fra saa gamle Tiider, give os fuldkommen Anledning til at slutte dette r), samme viise os ogsaa Rigtigheden af den Veie, igiennem hvilken vi tilforn have leedsaget Nordens forste Beboere didind, især Gotherne: De Guttones, som i de ældste Tiider, efter de ældste Efterretninger, vi have, findes boesatte oster ud om Øster-Soen; Øen Gulland, der uden al Tviil har faaet Navn af Gothernes der i de ældste Tiider fæstede Boepæle; Navnet Gudhem, som sammestedes forekommer, overeensstemmende med vore Forfædres Gudheim paa hin Siide Øster-Soen s); de Guters Boepæle, i de sydlige Landstrækninger Vesten ud om bemeldte Øster-Soe, saa langt tilbage i Tiiden, som Efterretninger om dem række; Navnene, Gothland eller Øst-Gothland, som man tilforn har givet nu værende Lifland *), og Reidgothaland, hvormed vore Forfædre have tildeels betegnet alle Øster ud om Øster-Soen beliggende Lande **), ligesom de have kaldet de der uden for beliggende Øer, nu værende Øsel og andre, Eygothaland ***), og Lithauerne endnu kalde Rusland Gudan, Russerne Gudas ****); alt dette betegner os vore Gothers Vandrings-Tur, over og fra bemeldte Øe og Kanter, til vor Norden. Navnet Estland, som vore Forfædre have givet et vist District Øster ud om bemeldte Øster-Soe, skiønt de have kaldet alle der beliggende Lande i Almindelighed Austurveg eller

r) See anførte Afhandling, især dens 4de Kapitel, §. 1. seqv.

s) Sn. Sturlæsons Heimskringla i Ynglinga-Saga, Kap. 10 og 15. See og Strelovs Guthilandske Chronik, pag. 33.

*) See Wallins Gothländiska Samlingar, pag. 36, 46, 77-79, 89, 90, 91.

**) See Ol. Tryggvesøns Saga hos Torfæus, in Histor. Norveg. Par. 1, pag. 501.

***) See Sagobrot om Bravalla-Slaget, pag. 10 og 11.

****) See Schlözers Probe Rußischer Annalen, pag. 76.

eller Østerlandene, peger ogsaa paa det Sted, hvorfra de i-sær have taget Veien Vester ud; Ligesom adskillige andre Spor efter dem forekomme i det nu værende Rusland, der alle tilhobe viise, at de derigiennem og ingen andensteds fra ere komne ind i vor Norden. Adskillige af dem have vi paa et andet Sted tilforn anført t); dog maae det være os tilladt, endnu at tillægge følgende, som synes os Eftertanke værd.

§. 23.

Komne bid-den fra Landene paa hin Side Øster-Søen.

Man finder, i Egnen omkring ved Tanais, ved Volga, i det nu værende Rusland, ja i Siberien selv, adskillige oprettede Steen-Monumenter; man finder der især Begravelses-Høie, runde, aflange, mindre og større, liige dem, man endnu seer overalt i vor Norden, og liigesom de besatte enten med en stor Steen oven paa, eller rundt omkring med mindre Steene; man finder i desse Begravelses-Høie, paa samme Maade som i vore Nordiske, adskillige, deels kostbare Sager, Urner, Heste-Tøie, Sigiller, Armbaand, Billeder, af Guld, Sølv, Kobber, Jern o. s. v. u); man finder der end ogsaa Steene med Bogstaver paa, ei ulige vore Nordiske Runer v). Alt saadant forekommer ingensteds, enten i de sønder ud, eller i de øster og vester ud om bemeldte Lande beliggende Steder; men derimod, som tilforn er erindret, overalt i vor Norden aleene, tildeels ogsaa i de nordlige Kanter af Tydskland, samt paa eendeel Steder i Skotland x), som og, skiønt meget rarere, i Engelland, i hvilke

E 2 sidst-

t) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, især det 3die Kapitel, fornemmelig den 19 §.

u) See Gmelins Reise til Kamschatka, eller Udtog deraf i allgemeine Historie der Reisen, 19 Tom. pag. 142, 172, 224, 351, 356, 357, 404. See og herom noget i Udtoget af Gmelins og Müllers Reiser, i den Berlinske Samlung Reisebeschreibungen, Tom. 5. p. 142.

v) See Strahlenbergs Nord- und Östliche Theil von Europa und Asien, pag. 356, samt den 5te og 12te Tabel.

x) See *Gordons* Itinerarium Scotiæ, pag. 161, og Tab. xii. 58.



sidstbemeldte Lande man veed at Folk fra vor Norden have i de ældste Tiider fæstet Boepæle. Hvilken Slutning kan man nu vel giøre af alt dette? skulde denne sære Omstændighed ei viise, at een og samme Nation, Folk af eens Oprindelse, af samme Tænke- og Leve-Maade, have eengang i de ældste Tiider udbreedet sig igiennem bemeldte Lande, igiennem Rusland og nu værende Siberien tildeels; skulde deraf ei liigeledes følge, at vor Nordens første Beboere have været af samme Folkefærd, men derimod i mange Maader, saavel i Henseende til Oprindelse, som andre Ting, forskiellige fra de første Indbyggere af Grækerland, Italien, Frankrig, Spanien, de Britanniske Øer, tildeels ogsaa fra de Tydske selv, da man i det søndre Tydskland ei heller finder noget af bemeldte Alderdommens Levninger, men kun i det nordlige, hvilket altsaa af Folk fra vor Norden, eller af Nordisk Herkomst, maae være blevet besat y)? Jeg meener, alt dette med største Føie kan bejaes; jeg troer, at Folk af Gothisk Herkomst har i de ældste Tiider udbreedet sig, end ogsaa giennem Siberien selv; at samme have giort hine Gother Selskab, hvilke siden oversvømmede de Romerske Lande; at herfra har desse Gothers Inddeeling i Vest- og Øst-Gother sin rette og eegentlige Oprindelse; at under førstbenævnte ere indbefattede alle fra vor Norden, fra Landene Øster ud om Øster-Søen ankomne, men under sidstbemeldte alle de, som havde havt hiemme i det nu værende østlige Rusland og Siberien, hvorfra de af Hunner eller andre nu saa kaldte Tatarer vare fordrevne yy); at

y) See noget viidere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 19-25.

yy) Jeg har af Professor Schlözers Probe Rußischer Annalen, pag. 45, Note (i) med Fornøielse fornummet, at den vidtberømte Linnee i Sverrig er falden paa samme Tanker omtrent, som jeg her har fremsat, men gaaet deri langt viidere, saa han vil finde ei alleene Gother, men



at heraf kan begriibes, af hvilket Slags Folk de Gothunner, Juthunger, Gautunner maae have været, som tilliige med andre toge Deel i bemeldte store Folke-Vandringer mod de Romeres Lande, nemlig en Blanding af Gother og Hunner, eller af Joter og Hunner, og hvorfor de Ostro Gother ere især blevne kaldte Gruthungi z), eller forbyttede med nysbenævnte Folk. At ellers de paaberaabte Mindes-Mærker, i bemeldte nu værende Rusland og Siberien, skulde have deres Oprindelse fra nysomtalte Folke-Vandringer selv, hvorved vor derpaa grundede Sætning vilde for den største Deel tabe sin Styrke, det har man for Resten saa meget mindre Foie til at troe, som man efter bemeldte Folk ei finder det ringeste af saadanne Mindes-Mærker, enten i de ved Donau beliggende Lande, eller i Italien, i Frankrig, i Spanien, hvor saa mange af desse Folk dog længe have opholdt sig, og tildeels fæstet Boepæle. Aarsagen dertil har uden al Tvil været denne: At Hoved-Hensigten med saadanne Begra-

men ogsaa alle Nationers Stamme-Fædre i Siberien, paa Grund heraf, at der voxe mange af de Korn-Arter vilde, som siden have tient til Menneskenes Underholdning, men som paa andre Steder maa dyrkes og forplantes. Denne Tanke er vist artig, og denne Meening nye: men torde jeg erindre noget derimod, bestod det deri, at Tingen er dreven for viidt, og kan ei vel foreenes med Historien. Jeg tviler og paa, om det, som denne store Mand har lagt til Grund for denne Meening, er saa aldeeles sikkert. Bemeldte Korn-Arter voxe nu vilde i Siberien: men kunne de dog i de ældste Tiider ei være førte didhen, være blevne der forplantede, og have befundet sig der saa vel, at de siden immer have saaet og formeeret sig selv? Paa Iisland voxer ogsaa en Art Vild-Havre, og det i Mængde, til Indbyggernes Brug, hvilken man maae troe ei at have voxet der fra Begyndelsen af sig selv, men at være en Levning af forige der dreven Korn-Avling. I Romsdalen i Norge, paa Øen Vedøe, voxer ogsaa et Slags Jord-Nødder eller Jord-Æbler vilde, Jessens Kongeriget Norge, Kap. 20. pag. 618. Uden Tviil Levning af der i ældre Tiider dyrkede Jord-Æbler.

z) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 3. § 20. pag. 119 og 120, og Note z).



gravelses-Høie, og andre desliige Mindes-Mærker, vilde de Omstændigheder, hvori bemeldte omvandrende Folke-Sværme næsten idelig befandt sig, ei spaae dem opfyldt. Man veed, at saadanne Begravelses Høie bleve opkastede, bemeldte Mindes-Mærker oprettede, fornemmelig for at vedliigeholde Erindringen af den Afdødde blandt Efterkommerne: Men hvorledes kunde vel dette Øiemærke opnaaes, saa længe man var i bestandig Bevægelse, flottende fra et Sted til et andet, fra den eene Province til den anden, som desse omsværmende Folk havde til Sædvane? eller saa længe man maatte være i Uvished om Besiddelsen af det Land, den Boepæl, i hvilken man ved Vold og Magt havde indtrængt sig, og hvorfra man følgelig, ved samme Midler, kunde eengang vente sig igien at blive fordrevne?

§. 24.

De Gother føre ind med sig en meere poleret Levemaade.

Men vi forlade desse omstreifende Folke-Sværme, for at vende tilbage til vor Norden, til vore foromtalte der boende Joter eller Gother. Desse kunne, paa ovenanførte Maade, have overalt besat bemeldte vor Norden med Indbyggere, ved Ao. M. 2700 a); de Gother især kunne ved samme Tiider, eller ei længe derefter, have faaet, eller ført med sig hid ind, en Slags Smag paa Kunster, paa Viidenskaber, paa en vis ordentlig Politie eller Forfatning, hvorved de i Fremtiiden bleve saa meget forskiellige fra hine Joter; de kunne efterhaanden have udviidet og meget forbedret samme, ved Omgang med deres hos Tanais og ved det Mæotiske Kiær boende Forvante, hvor Phoenicier først og siden Græker begyndte at driive Skibsfart, at anlægge Kolonier og Handels-Stæder b), at driive en vidtløftig Handel med de, end ogsaa

a) See det 5te Kapitel i bemeldte Afhandling, §. 10 og 11, pag. 190 og 191.

b) See Bochart i hans Canaan, Lib. 1, Kap. 10, og bemeldte Afhandling, Kap. 6, §. 1. pag. 207.



ogsaa langt norden om det Caspiske Hav boende saa kaldte Barbarer c), og hvor Græske Kolonier, f. E. de saa kaldte Geloni, satte sig need blandt vore Nordiske Folkes, vore Gothers, Forvante, de Budiner selv, hvilke ved saadan Omgang antoge meget af de Grækers Indretninger og Levemaade d), og have uden al Tvil meddeelet samme til deres, saavel Øster ud om Øster-Soen, som i vor Norden boende Forvante. Desse maae derved, foruden bemeldte Smag i Kunster og Viidenskaber, have forbedret deres Indsigt i Handel og Skibsfart; det kan have skaffet dem Kundskab om de Phoeniciers, de ældste Grækers Bogstaver, om ei til Brug for det forste i at skrive, saa dog i visse skiulte eller hemmelige Kunster e); i den saa kaldte skiulte Philosophie. Man veed, hvor meget sidstbemeldte Kundskab er bleven anseet blandt de Asiatiske Folk, blandt Chaldæer, Perser, Phoenicier og Ægyptier; Vore Forfædre have sat stor Priis paa disse hemmelige eller Troldoms Kunster; og de endnu af samme overblevne Levninger i nu værende Tatarie f), hvor Præster og andre, som ville viide meere end den gemeene Mand, satte deri al deres Kundskab, al deres Anseelse, viise noksom, med hvilke Øine bemeldte Kunster ere paa de Kanter blevne anseete.

§. 25.

Den forbedres ved Omgang og Handel med de Phoenicier.

Vor Nordens, vort Norges ældste Beboere af Gothisk Herkomst, kunne altsaa, paa bemeldte Maade, have i adskillige

c) See *Herodoti* Melpomene, sive Historiar. Lib. 4. §. 8, 17 og 24.

d) See Herodotus paa nyeanførte Sted, § 21 og 108, og Afhandlingen om Darii Tog til Scythien, i det Kiøbenh. Viidenskabernes Selskabs Skrivter, §. 9, 10 og 21. Tom. 10.

e) At Bogstaver eller Runer ere brugte til saadant, kan sees af det gamle Vers, Brynhildar Qvida i den gamle Edda. See og *Th. Bartholini* Antiqv., Lib. 3. Cap. 2; pag. 650.

f) See Gmelins Reise til Kamschatka, eller Udtog deraf i allgemeine Historie der Reisen, 19 Tome, paa mange Steder.



ffillige Ting forbedret deres Smag og Indsigt. Men det, som fornemmelig lærte vort Norges ældste Indbyggere at aflægge deres første raae og upolerte Væsen, har uden Tvil Omgang i deres eeget Land med benteldte Phoenicier været. Denne vindskibelige Nation, dette Verdens første Læremestere, saavel i mange andre Ting, som fornemmelig i Handel og Skibsfart, udbreedde denne deres kiæreste Handtering indtil vor yderste Norden, til Thule selv, eller til Norge g), og det som man har største Foie til at troe, ei alleene for Homeri, men ogsaa for den Trojanske Krigs Tiider h), altsaa ved samme Tiid omtrent, da vort Norge, med den øvrige Norden, kunde overalt med Indbyggere være bleven besat. Tin og Bernsteen nævnes som de betydeligste Varer, de hentede fra Norden, det første fra Brittanien med omkring liggende Øer, men sidstbemeldte fra Thule, hvis Indbyggere maae enten have samlet de Slags Varer i deres eeget og næstgrændsende Lande, eller tilført de Fremmede dem fra Øster-Søen i), og derved lagt Grunden til den Kyndighed i Skibsfart og Søe-Væsen, hvori vore Norske, fra de ældste Tider af, have havt saa stort Fortrin for andre. Fiske- og Træe-Varer, hvori vort Norges fornemste Handel og Rigdom endnu bestaaer, synes da ogsaa at have udgiort en anseelig Handels-Green i den Phoeniciske Negoce i vor Norden: De Carthaginienser, følgelig ogsaa deres Forgiængere, de Phoenicier, have lagt megen Vind paa Fiskerier k); en Nation,

g) See Afhandlingen angaaende de Gamles Kundskab om vor Norden, 1ste Kap. og 6 Kap. §. 4.

h) See bemeldte Afhandling, Kap. 6. §. 2. og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 3. pag. 211.

i) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om vor Norden, Kap. 1. §. 22, 23.

k) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om vor Norden, i det Kiøb. Videnskabernes Selskabs Skrivter, 9de Tome, Kap. 1. §. 10. p. 162. Note t).

tion, der dreev en saa viidtløftig Handel, som de Phoenicier, behøvede mange Skibe: men hvilket Land kunde vel i de Tider have været rigere paa Skove, end vort Norge, hvilke Vande overflødigere paa Fiske, end det Nordiske Hav, der endnu aarlig føder saa store Fiske-Sværme? Mueligt have vore Phoenicier ogsaa paa sine Steder i vort Norge aabnet Sølv- og Kobber-Miner. I den Norske Provints Thelemarken, efter hvilken, som det bekiendteste og betydeligste Sted, man maaskee just derfor har givet vort Norge, eller dets sydlige og vestlige Deel l), Navn af Thule, synes efter saadant deres Foretagende at findes kiendelige Spor: et vidtløftig drevet Sølv-Værk, store Schachter og Stoller, Skovene paa en vidtløftig Strækning aldeeles ødelagde, uden at man veed, naar saadant er skeet m). Tingen maae altsaa være skeet i meget gamle Tider, den maae opstige over alt hvad vore Forfædre have kundet erindre, allerhelst da man i de midlere Tider ei befattede sig i vort Norge med saadant, og saa betydelig en Ting, hvis den i de nyere var skeet, ei kunde være glemt: men hvo skulde vel i saa gamle Tider have kundet her i Norden befatte sig med saadan Handtering, uden just bemeldte Phoenicier, som paa andre Steder, f. Ex. i Spanien, have arbeidet i saadanne Værker; og derfor i et saa Biærg- og Metal riigt Land, som vort Norge er, hvis nu værende Sølv-Værk maae ansees for det riigeste i heele Europa, let kunde falde paa at giøre der det samme mm).

§. 26.

l) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, 2 Kap. §. 12, pag. 56.

m) See L. Holbergs Danmarks og Norges Beskrivelse, pag. 53. det ældste Oplag af Aar 1729.

mm) Den lærde Prof. Gebhardi meener i Geschichte des Königreichs Norwegen, 2 Kap. 1 Abschnitt, §. 18, p. 39, at det forunderlige Tempel i Tellemarken, der er indhugget i en Klippe, og *Olaus Worm* omtaler in Monument. Dan. Lib. 6, pag. 489, er et Værk af de

§. 26.

Men dette lade vi for Resten staae ved sit Værd. Saa meget er vist, at bemeldte Phoenicier, fra meget gamle Tider af, have drevet Handel og Skibsfart paa vor Norden, især og fornemmelig paa Thule, eller de vestlige Kyster af vor Nordiske Halv-Øe, hvilke derover ere ei alleene blevne dem og andre Fremmede meest bekiændte, men ogsaa sammes Indbyggere derved tiidlig vante til Handel, til Skibsfart, til Agerdyrkning, til en ordentlig Forfatning, o. s. v. De vestlige og nordlige Landes da værende Beskaffenhed, Turen af de Phoeniciers Handel og Seilats paa bemeldte Lande, Omgang med et saa poleret Folk, forte saadant med sig. Vi have paa andre Steder n) anført adskillige Omstændigheder, som giore det hoist riimeligt, om ei beviisligt, at de vestlige og nordlige Kyster af Europa have, i de ældre Tiider, havt en større Strækning mod Vester og Nord-Havet, end nu omstunder; at adskillige Steder eller Øer ere siden reevne løs fra det faste Land o); at Landene, Kysterne, og de der uden for værende Øer, have i Almindelighed ligget hinanden nærmere end nu, adskilte for det meeste kun ved smale Sunde eller Kanaler. Den gamle riige og mægtige Stad Cadix, efter hvilken nu sees Levninger, to heele Miile ud i Havet

Phoenicier; hvori jeg er aldeeles eenig med denne lærde Mand, og troer, at fleere Ting i Norge af samme Beskaffenhed kunne tilskrives dem.

n) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 6. §. 22 og 23; Afhandlingen om sammes Kundskab efter Ptolemæi Tilder, §§. 25, 27, 28; og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 2, §. 9—11, pag. 52 seqv.

o) Som for Ex. Den Vight; Den Mona eller Anglesey, hvorom *Rowland* i hans Mona Illustrata; Den Kilda, reeven løs fra Den Harries, see *Martin* Voyage of Kilda, pag. 13; Et stort Stykke af Lincoln bortskyllet af Havet. Philosoph. Transactions abridg'd, Vol. 3. Pag. 535; Asien selv reeven fra Amerika, efter Hr. Stelleris Beretning i Adelungs Geschichte der Schiffarten nach Nordosten, p. 639.



det p), laae da paa det faste Land; de nordlige Kyster af Spanien strakte sig da vidt ud i det Atlantiske Hav, og de Sorlingiske Øer nærmede sig hine Kyster q), saa stor var den Tiid deres Strækning; Mellem nu værende Frankrig og Engelland synes endda ingen Kanal at have været aabnet, mindre derigiennem nogen Skibsfart til de nordlige Lande r); Irland var da en god Deel større end nu; de Hæbudiske Øer enten fleere i Tallet eller af større Strækning, end man nu finder dem at være, og deres Beliggenhed da meere i Nærværelsen af de Færøiske; desse udstrakte igien deres da meere vidtløftige Strandbredde og Forbiærge mod de Orkenøiske Øer; ligesom sidstbemeldte grændsede sammen med de Hetlandske; og desse igien nærmede sig meere, end nu, de vestlige Kyster af Norge, hvorhen Skotland, eller da værende nordøstlige Odde af Brittanien, den Tiid tillige udstrakte en vidtløftig Arm mod Østen s); det mellem Skagen, de Bahusiske og Hallandske Kyster nu værende Kattegat, synes da at have været kun snævert og trangt *), og Sundene mellem de Danske Øer mindre, men Øerne selv større, end de nu ere.

§. 27.

Saaledes omtrent har man, i Følge af de Efterretninger, man finder hos de ældste Skribenter, god Føie til at forestille sig de vestlige og nordlige Kanter af Europa, langt anderledes, end som en af vor Nordens berømmelige Skribenter har

Betænkning om Vanders Aftagelse.

p) See Beschreibung der Königreiche Spanien und Portugal, i den Berlinske Samlung Reisebeschreibungen, 7ter Band, pag. 498 og 503.

q) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, efter Ptolemæi Tider, hvor denne Sag er nøiere udført og beviist.

r) Herom finder man en Afhandling i Engelske Philosoph. Transactions, abridg'd. Vol. 5. Par. 4. Cap. 1. pag. 33.

s) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, i det Kiøbenh. Videnskabernes Selskabs Skrivters 9de Tome, 5te Kap. § 11 -- 15.

*) See *J. P. Anchersens* Origines Danicæ, Par. 1. Cap. 7. §. 16 -- 33.

§. 26.

Men dette lade vi for Resten staae ved sit Værd. Saa meget er vist, at bemeldte Phoenicier, fra meget gamle Tider af, have drevet Handel og Skibsfart paa vor Norden, især og fornemmelig paa Thule, eller de vestlige Kyster af vor Nordiske Halv-Øe, hvilke derover ere ei alleene blevne dem og andre Fremmede meest bekiændte, men ogsaa sammes Indbyggere derved tiidlig vante til Handel, til Skibsfart, til Agerdyrkning, til en ordentlig Forfatning, o. s. v. De vestlige og nordlige Landes da værende Beskaffenhed, Turen af de Phoeniciers Handel og Seilats paa bemeldte Lande, Omgang med et saa poleret Folk, førte saadant med sig. Vi have paa andre Steder n) anført adskillige Omstændigheder, som giore det hoist riimeligt, om ei beviisligt, at de vestlige og nordlige Kyster af Europa have, i de ældre Tider, havt en større Strækning mod Vester og Nord-Havet, end nu; omstunder; at adskillige Steder eller Øer ere siden reevne løs fra det faste Land o); at Landene, Kysterne, og de der uden for værende Øer, have i Umindelighed ligget hinanden nærmere end nu, adskilte for det meeste kun ved smale Sunde eller Kanaler. Den gamle riige og mægtige Stad Cadix, efter hvilken nu sees Levninger, to heele Miile ud i Havet

Phoenicier; hvori jeg er aldeeles enig med denne lærde Mand, og troer, at fleere Ting i Norge af samme Beskaffenhed kunne tilskrives dem.

n) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 6. §. 22 og 23; Afhandlingen om sammes Kundskab efter Ptolemæi Tilder, §§. 26, 27, 28; og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 2, §. 9—11, pag. 52 seqv.

o) Som for Ex. Den Vight; Den Mona eller Anglesey, hvorom *Rowland* i hans Mona Illustrata; Den Kilda, reeven løs fra Den Harries, see *Martin* Voyage of Kilda, pag. 13; Et stort Stykke af Lincoln bortskyllet af Havet. Philosoph. Transactions abridg'd, Vol. 3. Pag. 535; Asien selv reeven fra Amerika, efter Hr. Stelleris Beretning i Adelungs Geschichte der Schiffarten nach Nordosten, p. 639.

det p), laae da paa det faste Land; de nordlige Kyster af Spanien strakte sig da vidt ud i det Atlantiske Hav, og de Sorlingiske Øer nærmede sig hine Kyster q), saa stor var den Tiid deres Strækning; Mellem nu værende Frankrig og Engelland synes endda ingen Kanal at have været aabnet, mindre derigiennem nogen Skibsfart til de nordlige Lande r); Irland var da en god Deel større end nu; de Hæbudiske Øer enten fleere i Tallet eller af større Strækning, end man nu finder dem at være, og deres Beliggenhed da meere i Nærværelsen af de Færøiske; desse udstrakte igien deres da meere vidtløftige Strandbredde og Forbiærge mod de Orkenøiske Øers ligesom sidstbemeldte grændsede sammen med de Hetlandske; og desse igien nærmede sig meere, end nu, de vestlige Kyster af Norge, hvorhen Skotland, eller da værende nordøstlige Odde af Brittanien, den Tiid tillige udstrakte en vidtløftig Arm mod Østen s); det mellem Skagen, de Bahusiske og Hallandske Kyster nu værende Kattegat, synes da at have været kun snævert og trangt *), og Sundene mellem de Danske Øer mindre, men Øerne selv større, end de nu ere.

§. 27.

Saaledes omtrent har man, i Følge af de Efterretninger, man finder hos de ældste Skribenter, god Føie til at forestille sig de vestlige og nordlige Kanter af Europa, langt anderledes, end som en af vor Nordens berømmelige Skribenter Betænkning om Vanders Aftagelse.

 har

p) See Beschreibung der Königreiche Spanien und Portugal, i den Berlinske Samlung Reisebeschreibungen, 7ter Band, pag. 498 og 503.

q) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, efter Ptolemæi Tider, hvor denne Sag er nøiere udført og beviist.

r) Herom finder man en Afhandling i Engelske Philosoph. Transactions, abridg'd. Vol. 5. Par. 4. Cap. 1. pag. 33.

s) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, i det Kiøbenh. Videnskabernes Selskabs Skrivters 9de Tome, 5te Kap. § 11--15.

*) See *J. P. Anchersens* Origines Danicæ, Par. 1. Cap. 7. §. 16--33.



har villet afmale os den. Synes end det faste Land at have nu omstunder, paa sine Steder, giort store Erobringer: Havet har vist paa andre Tiider giort ei mindre. Vi finde Spor efter begge Deele i Historierne; baade ældre og nyere Tiider give os Exempler derpaa; og Naturens sædvanlige Løb stemmer dermed best overeens: Alting har deri sin Til- og Aftagelse, sin Flod og Ebbe, dette sine visse Tiider og Perioder. Det faste Land taer til, og har tiltaget, paa visse Steder, Havet synes derimod at falde, at aftage ss): dette kan ingen negte; det er ingen nye Opdagelse, men noget, de Gamle t) længe for vore Tiider have lagt Mærke til. Men skulde saadan Havets Aftagelse vel være virkelig? Skulde den paa alle Tiider og Steder have været almindelig? eller mon man ei, saavel i ældre som nyere Tiider, har havt mangfoldige Exempler paa Havets voldsomme Indbrud og Oversvæmmelsen, nu paa eet, nu paa et andet Sted? Synes Havet at aftage i vore Tiider i den Botniske Bugt: saa tiltager det derimod ved de Hollandske Kyster u); har Landet tiltaget paa endeel Steder ved de vestlige Kyster af det Adriatiske Hav: maae Havet paa andre Tiider have steeget saavel der v), som ved dets

ss) See herom, saavidt Norge angaaer, Hr. Etatsraad Jessens Kongeriget Norge, Kap. 15. pag. 569, 570. H. Strøms Søndmørs Beskrivelse 2 Part, 2 Kap. pag. 119.

t) Som *Democritus*, *Ovidius*, *Plinius*, *Pomp. Mela*, og *Eratosthenes* især, som af den Mængde Skalk, Østers-Skaller, og andre saadanne Ting, som fandtes mange 1000 Stadier inde i det faste Land, har sluttet, at der tilforn maatte have været Søe-Bund, see *Strabonis* Geographia, Lib. I. pag. 84, ed. Casauboni. See og om denne Materie *Leibnitii* Protogæa.

u) See Lulofs Tractat om Havets Tilvært ved de Nederlandske Kyster, i det Harlemiske Selskabs Skrivter, 1ste Deel; og Bibliothec. des Sciences Tom. 3. Par. I. pag. 239.

v) I Ravenna, som tilforn har ligget ved eller i Havet, *Leibnitii* Protogæa, pag. 74, fandt man Aar 1731 det gamle Gulv i Cathedral-Kirken, og samme at ligge 9 Tommer lavere end Havet. See Biblioth. des Sciences, Tom. 3. Par. I. pag. 239.

dets østlige Kyster især; og udbreder Landet sig paa den eene Side af Staden Venedig, eller fylder dens Vande og Kanaler x): saa voxer derimod Vandet paa den anden y). Havets Aftagelse kan derfor ei være almindelig; den kan ei heller være virkelig, men kun synes saa, ved det Havet giver til visse Tider, efterhaanden tilbage, hvad det til andre har sluget i sig. Dets Bund maae derved paa sine Steder efterhaanden udhules og blive dybere; Vandet derover synes at synke; Klipper opstige over dets Flade, som tilforn ei have været seete; Landet derimod synes at blive høiere, eller at tiltage i sin Strækning; hvilket sidstbemeldte endnu paa en anden Maade meget maae befordres, paa lave Stæder, ved Mundingen af store Floder beliggende Steder, ved Elves, Bækkes og Strømmes idelige Tilkast af Jord, af Gruus, af Steene, Træer, Rødder, o. s. v., hvilke Sager ere blevne funden paa andre Steder begravede. Men ligesaa lidt som denne derved enten virkelig voxer eller aftager, i sin heele Massa betragtet, ligesaa lidet ogsaa Vandet, endskiønt hint synes paa sine Steder idelig at voxe, ligesom paa andre at aftage; og Vandet hist at stige, her derimod, ved sin idelige Bevægelse, hvorved det kan udhule Klipperne selv, og ved at grave sig dybere need, efterhaanden at falde.

§. 28.

Vi troe altsaa, tvertimod endeel andres Meening, som have villet grunde vor Nordens første Beboelse og ældste Historie paa bemeldte Vandets Aftagelse, at vor Norden, og Anledning til Phoeniciernes Handel og Skibsfart paa Norge.

F 3 blandt

x) See den Berlinske Samling Reisebeskrivelsen, 4de Band, pag. 229 og 232.

y) Man har derfor i Venedig været nødt til at forhøie visse Pladse mod Havet. See Biblioth. des Sciences, paa nysanførte Sted.



blandt de Nordiske Lande vort Norge især z), tilliige med den heele vestlige Strækning af Europa, har i de ældste Tider havt langt meere fast Land, end nu omstunder. De Gamles Efterretninger om bemeldte Steder give os fuldkommen Ret til at slutte saaledes: De beskrive os Landene og Øerne som større end nu, som nærmere til hinanden grændsende, hvilket visse endnu tilsyne værende Spor og Levninger stadfæste; men de afmale os derimod Havet ved vor Norden, som allevegne indsluttet af Lande a), som stille og ubevægeligt, som fuldt af lave Steder og Banker b), som allevegne besat med Tang og Hav Græs, tvertimod dets nu værende Beskaffenhed c). Landstrækningerne paa bemeldte Kanter, saavelsom Søe-Bunden og Havet selv, maae altsaa da have seet langt anderledes ud, end i vore Tider; og denne ulige Beskaffenhed kan giøre os det let begribeligt, hvorledes de vidtbereiste og vindskibelige Phoenicier enten kunde eller torde vove sig saa langt mod Norden. De nær ved Spanien

eller

z) Her fortiener et mærkværdigt Sted at anføres af Hr. Etatsraad Jessens Kongeriget Norges 15 Kap. pag. 571. „Paa Jedderen, heeder „det der, tæt ved Egersund, findes paa endeel Steder temmelig lavt „Land, ja endog Lignelse til, at der kunde have været Overskyllelser, „men just paa det laveste Land findes i Moradser og Tørvmoser store „Egerødder. Det er bekiendt, at der paa Landet har ikke været „Skov i mange hundrede Aar, og dog har den i gammel Tiid, eller „efter Gisning for et par tusinde Aar siden, været, som af Rødder„ne sees, baade stor og almindelig." Her er da for uminddelige Tider skeet en stor Oversvømmelse, denne har ødelagt en stor Strækning Land, og efterladt sig et staaende Vand, som med Tiidens Længde er bleven forandret til en Morads eller Mose.

a) See *Festi Avieni* Ora Maritima.

b) See *Festus Avienus* paa bemeldte Sted, v. 385, hvor det heder:

„Nullus carinas æqvor illud intulit,
„Desint qvod flabra, alto propellentia."

c) *Festus* paa foranførte Sted:

„Exsuperat autem gurgitem *fucus* freqvens,
„Atqve impeditur æstus hic *uligine*."

eller ei langt derfra, den Tiid beliggende Sorlingiske Øer d) indbøde dem at begive sig did over; de funde, ved dette deres første Skridt mod Norden, herlig deres Regning, da disse Øers og det nærliggende nu saa kaldte Corn-Walliens riige Tin-Gruber meere end tilstrækkelig belønnede deres Umage; de giorde bemeldte Øer derfor til et stort Oplags-Sted saavel for disse Varer, som for andre, hvoriblant de Brittanniske Perler synes ei at have været af mindste Betydenhed e). Disse Varer, tilliige med de Nordiske Vandes riige Fiskerier, opmuntrede dem til at gaae videre, og bemeldte Vandes, de Nordiske Landes eller Øers foromtalte Beskaffenhed, giorde dem saadant ei vanskeligt. De store Farvande mellem Brittanien og Irland, og Havet der Norden for, som den Tiid var allevegne bestroet med Øer, bragte dem, uden megen Møie eller Fare, til de Hebudriske, de Færøiske, de Orkenøiske, de Hetlandske Øer, og endelig til Thule eller vort Norge. Her, saavelsom i bemeldte og nærgrændsende Lande, funde de for sig de prægtigste Skove til deres Skibsbyggerie, om ei til Handel, de riigeste Fiskerier, men især det Slags Varer, som giorde deres Handel til vor Norden meest fordeelagtig og navnkundig, nemlig Bernsteenen, som de lærte de Nordiske Folk at kiende, at sætte Priis paa, og enten at indsamle i deres eget Land f), eller at tilføre [illegible] dem,

d) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden efter Ptolemæi Tider.

e) De vare derfor i temmeligt Udraab blandt de Gamle; og skal J. Cæsar, fornemmelig af Begierlighed efter dem, have foretaget sig sine Krigs-Toge til Brittannien. Tacitus anmærker ogsaa in Vita *Agricolæ*, at saadanne Perler fandtes i det store Hav (ved Brittannien, eller Nordsø-Havet); men at de vare mørkagtige og blege, hvilket endeel vilde tilskrive en Mangel af Kunst og Erfarenhed hos dem, som samlede dem.

f) At Bernsteenen findes i vor Norden, næsten overalt, er bekiendt, skiønt for nærværende Tiid ei i nogen stor Mængde. See om Skaane og

Sverrig



dem; fornemmelig fra Øster-Søen og det nu værende Preussen, fra Scythien, fra Raunonien eller Rau-Øen g), deels over de nu saa kaldte Danske Øer, eller giennem Belterne, mueligt ogsaa over Sverrig.

§. 29.

De vestlige Kanter af vor Norden mere bekiendte end de østlige.

Paa saadan Maade udbreedde de Phoenicier deres Handel til vor Norden, og saaledes lærte de at kiende den, men især og fornemmelig vort Norge, som derover har været i største Udraab blandt de Gamle: De vestlige og nordlige Landes foromtalte Strækning eller Beskaffenhed i de ældste Tiider førte det med sig, at saa maatte skee; Man finder derover ogsaa, paa adskillige Steder af vor Nordens vestlige Kyster, Navne hos de Gamle, tagne af vort Nordiske Sprog selv, som de Steders rette og egentlige Navne, f. E. Thule eller Thilemarken, Rubeas eller Rœberg, Nerigon eller Norge, Orcades eller Ørkenøer, med fleere: da derimod sammes østlige Kyster eller Strækning have enten været ubekiendte, eller bekiendte kun ved et uvist Rygte, som Plinius siger om de Steder h), under fremmede og dem paadigtede Navne, tagne af Indbyggernes enten formeente Skikkelse, eller Levemaade, eller Føde. De vestlige Lande eller Kyster ved Øster-Søen har man derover givet Navn af Baltia, efter Belterne, hvorigiennem Seilatsen gik didhen i); dens østlige Kanter, det nu værende Preussen, med andre Norden

for

Sverrig *J. F. Leopolds* Iter Sueticum, pag. 17; om Danmark E. Pontoppidans Danske Atlas paa adskillige Steder; Om Bernsteenen i Italien, Tydskland, Nederlandene, Spanien, Philosoph. Transactions, abridg'd, Vol. 2. pag. 474.

g) Den Raunonia, som forekommer hos Plinius, hvor han taler om Bernsteenen, synes rimeligst deraf at have faaet Navn: Thi Rav er i vort Nordiske Sprog det samme som Bernsteen.

h) See hans Histor. Natur. Lib. 4. pag. 474 seqv.

i) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 1. §. 16, 19, 20.

for den beliggende Lande, Navn af Raunonia, efter de fornemste Varer, som man bekom derfra, nemlig Rav eller Bernsteen. Af hvilke med fleere Omstændigheder man altsaa har god Foie til at slutte om de Phoeniciers Skibsfart og Handel paa vor Norden, at dens Tur har været fra Spanien til de Sorlingske Øer; derfra mellem Britannien og Irland til de Hæbudiske Øer og Færøerne; viidere over Orkenøerne til Hetland; og endelig derfra til Thule eller Norge k), hvor de deels fra første Haand have indsamlet eller tilforhandlet sig de Nordiske Landes Producter, deels ogsaa, især hvad Bernsteenen angaaer, faaet samme sig tilførte fra Kysterne ved Øster-Søen, igiennem Beltene, over de Teutoners l) og andre mod Vester-Havet boende Folkes Lande.

§. 30.

Om andre fremmede Folk, foruden de Phoenicier, have i de Tiider besøgt vor Norden, er vanskeligt enten at benegte, eller bekræfte. Grækerne havde allereede for den Trojanske Krigs Tiider begyndt at beseile det Sorte Hav, for enten der at røve, eller ved Handel at tage Deel i de store Riigdomme, som Phoenicierne derfra hentede. Paa intet Sted kunde de den Tiid faae lettere en Slags Kundskab om vor Norden, om dens Producter, og om den Handel, bemeldte Phoenicier der dreve. Deres lange Ophold i Lille-Asien, under foromtalte Krig, deres Omgang med adskillige paa de Kanter boende Folk, især med Sidonier og Phoenicier, har desuden formodentlig skaffet dem eet og andet at høre om Skibsfarten til de vestlige Europæiske Kanter, om de Steders Riig-

Om andre Nationer have efterfulgt de Phoeniciers Exempel.

k) See Afhandlingen om de Gamles Kandskab om Norden, Kap. 3. §. 29.

l) Thi til dem, har Pytheas berettet, at Indbyggerne paa Øen Abalus solgte den hos dem opsamlede Bernsteen. See *Plinii* Histor. Natur. Lib. 37. Sect. 11. pag. 367. Tom. 5. edit. Hard. 4.



Riigdomme, og om andre Ting, som Grækerne da begyndte at faae meere Smag paa, end tilforn. Det kan derfor meget vel være, at den sneedige Ulysses har, paa sin Hiemreise fra Troja, under Foregivende af en langvarig Vildfarelse omkring i Middel-Havet, foretaget sig at opdage bemeldte Seilats, Lande og Riigdomme; at han i dette Forsøg har været tildeels lykkelig; at han er kommen ei alleene til de Spanske Kyster, men ogsaa igiennem Strædet til Brittannien, til vor Norden, til vort Norge selv, men paa Tilbage-Reisen derfra lidt Skibbrud. Alt dette have endeel af de Gamle selv indseet, og Ulysses langvarige Reise ei at kunne, efter Homeri egen Beskrivelse, indskrænkes inden Middel-Havet m); deri har uden al Tvil vor lærde J. Ramus havt fuldkommen Ret n), lad være vi derfor ei tilstaae ham, at Homeri Ulysses er vor Nordens Othin; Alt saadant, med meere, kunde med saa stor en Mængde af fleere Omstændigheder eller Vidnesbyrd bekræftes, at en nye Ulyssea, en nye Ogygia, eller hvad man vilde kalde det, kunde derom forfattes, ei mindre, end Rudbecks Atlantica selv. Men lad saa være; Lad Ulysses have besøgt vort Norge; Lad ham have været i Fare for at omkomme i den bekiændte Moskøe- eller Mal-Strøm, som Homeri rette Scylla og Charybdis; Lad ham have opholdt sig en Tiidlang i de Norske Nordlande, paa Øen Ogsey, og denne være den rette Ogygia o): All den Lærdom, som maatte forødes paa at beviise saadant, eller paa at giøre det riimeligt, vilde dog kun lidet nytte til at oplyse vor Nordens ældste Tilstand eller Historie, og altsaa for det meeste være spildt. Hvad man deraf med nogen Riimelighed

m) Som Strabo, Eratosthenes og andre. See *Strabonis* Geograph. Lib. 3. pag. 137, og Lib. 1. pag. 47. edit. Casaub.

n) See hans Tractat især, kaldet *Ulysses & Outinus* unus & idem.

o) See nysbemeldte J. Rami Tractat, pag. 140. Kap. 10. edit. 1715.

lighed kunde udstrække, vilde ek beløbe sig til meere, end man af foranførte; om de Phoeniciers Skibsfart og Handel paa vor Norden, kan slutte sig til, nemlig, at de Nordiske Folk, blandt dem de Norske især, have af bemeldte fremmede Folk efterhaanden lært en temmelig Deel, i Henseende til deres Haandteringer, deres Skibsfart, deres Skikke, deres Levemaade, Gudsdyrkelse, Kunster, o. s. v. Dette lader sig let slutte, naar man kun overveier, hvad en lang Omgang mellem tvende endogsaa ganske adskilte Folk kan tilveiebringe; det lader sig ogsaa kiændelig see af adskillige Indretninger blandt Indbyggerne paa det gamle Thule, hvilke tilkiændegive hos dem noget meere end et blot barbarisk Væsen, og viise en Slags ordentlig Indretning og Levemaade p): De lagde f. Ex. Vind paa Agerdyrkning; de indsamlede deres Avling i store Lader; de havde tamme Kreature, skiønt ei mange; de indsamlede til Vinteren et stort Forraad af Træernes Frugter q); de holdte Bier og dreve Bie-Avling, vehtelig for deraf at tillave deres Miød, den Nordiske Nectar, som man meente at kunne smage, endogsaa efter Døden, i Gudernes Boliger, eller i Vallhalla selv r); og følgelig har

Fordeele, som de Norske deraf have havt.

G 2 Bryg-

p) See Pytheæ Beretning derom, in *Strabonis* Geograph. Lib. 4. pag. 309, og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 1. 3.

q) See *Solini* Polyhistor, Cap. 30, eller som Salmasius har det in Exercit. Plin. Cap. 19.

r) See Edda. At de Thuliter tillavede Drik af Honning og af deres Korn, bevidner Pytheas udtrykkelig. Ingen tænke for Resten, at hans Beretning om Bier paa Thule er urigtig, fordi vort Norge nu ingen Bier har, uden paa ganske faa Steder i det Søndenfieldske. Denne Omstændighed beviiser intet, eller om noget, da dette: At vor Norden har saavel heri, som i mange andre Ting, tabt meget af sin forige Kundskab og Velstand, og at vi have langt mindre Aarsag, end de fleeste tænke, til at bryste os af vort store Fortrin frem for vore Forfædre. At Norge ellers har havt Bier i de ældre Tiider, sees tydelig nok af de gamle Love, som befale at betale Tiende af Bier. See Erkebisp



Brygning, Bagning, med flere til en ordentlig Huusholdning henhørende Ting, fra de ældste Tider af, havt Sted blandt vore gamle Thuliter, at man her skal gaae andre Indretninger forbi.

§. 31.

Store Forandringer i Norden ved en stor Vandflod.

Saaleedes, som hidindtil er anført, kunne vi, i Følge af de Gamles Beretninger derom, forestille os, at vor Nordens, men især vort Norges, Tilstand har været, i de ældste Tider, fornemmelig blandt Joterne, vild og barbarisk, men i de seenere, langt meere poleret, og meere ordentlig indrettet, end de fleeste andre tilgrændsende Landes: Da en hastig paakommende og forfærdelig Vandflod fra det store Vester-Hav, geleidet af skrækkelige ødelæggende Jordskiælve, foraarsagede ei alleene der, men ogsaa langs de øvrige vestlige Kyster af Europa, skrækkelige Omvæltninger, overalt store Forandringer, og betydelige Folke-Vandringer, hvilke lagde den rette Grund til de iidelige Bevægelser de Nordiske Folk saa længe vare udi. Vi have paa andre Steder viist s), hvilke

Erkebisp Jons Norske Christen-Ret i Pauses Samling af de gamle Norske Love, Par. 2. pag. 129. Sverrig har i de seenere Tilder ei heller havt Bier; og dog beretter *Ad. Bremensis*, de Situ Daniæ, at Sverrig var i hans Tiid frugtbart baade paa Korn og Honning; Ligedan Forfatteren af den Svenske Riim-Krønike om sine Landsmænd, de Svenske, at de havde nog Bi og Ollon-Skog. See *Brings* Monumenta Scanens. Vol. 2, Par. 2. pag. 146. I Skaane er Honning, blandt andre Landets Producter, sat i en vis Skat til Kongen; i hvilken Henseende i de gamle Skatte-Registere findes anført 3 Mark, 12 Mark Honning, o. s. v. See bemelte Monum. Vol. 1. Par. 1. pag. 77. Ligeleedes blandt Bøndernes Udgivter til Kongen 1 Ask Honning, vurderet for 1 Daler 16 Øre S. M.; 1 Kanne Honning for 16 Øre; 1 Lispund Honning. See bemeldte Monum. Vol. 2. Par. 1. pag. 149.

s) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 5. §. 21 -- 23, i det Kiøbenhavnske Videnskabernes Selskabs Skrivter, Tom. 9; Fortsættelsen af samme i den 10de Tome; og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 6. §. 13 - 15.

hvilke Virkninger foromtalte Vandflode og Jordskielve have, i bemeldte Henseender, giort langs Kysterne af Spanien, Frankerig, Irland, Brittannien, Tydskland og den Cimbriske Halv-Oe; hvorfor vi, i Henseende til vort Norge, ville her kun kortelig erindre dette: At nysbenævnte Land laae ikke mindre, end de andre vestlige Kyster af Europa, udsat for ovenomtalte Vandfloders og Jordskielves t) Virkninger, hvilke derfor maae have været der liigesaa store, som paa andre Steder, en Sag, hvorom dette Lands Klipper, Oe-Strækninger, Forbiærge, Banker, bære oiensynlige Vidnesbyrd u). Lad dette Land altsaa have folet bemeldte Odeleggelsers Virkninger liigesaa vel, som forbenævnte Lande; lad det derved have tabt anseelige Landstrækninger, liigesom hine: Folgerne deraf maae da tilliige være blevne der de samme, som i Frankerig, i Brittannien, paa de Tydske Kyster og den Cimbriske Halv-Oe, nemlig desse: At en stor Deel af vort Norges Indbyggere maae derved være omkomne, een ikke mindre Deel bleven nodt til at vandre derfra, og at de Tilbageblevne, for den storste Deel, have søgt hen til de hoie Steder, for der at være, for det forste, i Sikkerhed v).

t) See sidstanforte Afhandling, Kap. 6. §. 15. Jordskielve ere ei aldeeles usædvanlige i Norge; og endskiont ingen ildsprudende Biærge der nu findes, kunde de dog vel, i sin Tiid, der have giort deres Virkninger. I hvilken Henseende er værdt at mærke, som noget besynderligt, hvad Herberstein beretter in Commentar. Rerum Muscov., int. Scriptor. Rerum Muscovit., pag. 88: „At han af de Norske „Lehnsherrer havde i Danmark hort fortælle, at mange Biærge i „Norge vare af Ild fortærede eller needfaldne." Ligesom i Schweitz findes, ei alleene store Biærge af Skieffersteen-Lage, som ei ligge horizontel, men staae liige op og need, (til Tegn paa store Omveltninger) men og Spor efter brændende Biærge, som der tilforn have været. See Samlung Reise-Beschreibungen, udgiven i Berlin, Tom. 6. pag. 175 og 219.

u) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 6. §. 14.

v) Saaleedes giorde de Ligurer, efter Avieni Vidnesbyrd. See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, efter Ptolemæi Tiider.



§. 32.

Derved foraarsaged. Udvandringer.

Vi have andensteds viist x), at Beboerne af de vestlige Kanter af vort Norge, eller af de Steder, som meest maatte liide ved foromtalte ødelæggende Tilfælde, have riimeligst været, i de nordlige samt høit beliggende Egne, af Jotisk, men paa de sydlige Kanter, af Gothisk Herkomst. Disse vort Norges første Beboere vare da de, som ved denne Anledning maatte i vor Norden griibe til Vandrings-Staven, ligesom Ligurer og Celter i nu værende Frankerige, Cimbrerne i deres Halv-Øe; og denne deres Vandring kunde, efter da værende Omstændigheder, ei skee, uden mod de østlige Kanter: De vare komne ind i vort Norge fra bemeldte Kanter af; efter de ældste vandrende Folkes Sædvane, grundet paa den naturlige Kiærlighed, man bær for sit første Fædernerland, eller for de Steder, Forfædrene engang have beboet, maatte da vore udvandrende Joter og Gother ogsaa søge at tage deres Tilflugt didhen, og til den Ende vende sig, deels til de østen for den Botniske Bugt beliggende Kanter, til nu værende Finland, tilforn Jotland kaldet, deels til det Søndenfieldske i Norge, til Gothland, til Sverrig. Men paa alle disse Steder vare Folk dem i Veien, enten af deres eegen Herkomst, eller af det fiendtlige Partie: De vandrende Joter funde for sig, langs Fiældstrækningerne især, Folk af deres eegen Oprindelse; Gotherne liigeledes deres Forvante paa de sydlige og østlige Kanter. Følgen heraf maatte da blive den samme, som ellers overalt i liige Tilfælde: At man enten indrømte de Nyeankomne Boepæle blandt sig, og blev eenig med dem, for at giøre disse Boepæle desto meere rommelige, at udsende til andre Steder Folke-Sværme af de hurtigste, yngste og meest forvovne Personer paa begge Siider; eller at Ueenighed og Krig om saadanne Boepæle reiste sig mellem

x) See foranførte Afhandling om de Norskes Oprindelse, Kap. 4.



mellem deres forrige Besiddere og de Nyeankomne, indtil eet af Partierne maatte viige. Begge Deele maatte da nødvendig foraarsage mange og store Udvandringer; men visse Omstændigheder, visse tilstødende Tilfælde giorde, at disse Vandringer vendte sig fornemmelig mod de sydlige Kanter.

§. 33.

Var vor Norden, ved foromtalte naturlige Hændelser, ved de fra Vesten eller Nord Vest indbrydende Vandflode, bleven sat i Bevægelse; saa skeede samme ei mindre ved visse andre Tilfælde fra de østlige Kanter. Her havde en stor Hob fra Østen sig fremtrængende Folke-Sværme, som hos de Græske Skribenter faae Navn af Arimasper, af Issedoner, med fleere y), i Nordost fra det Caspiske Hav boende Folk, sat alting i Urolighed paa de østlige Grændser af Europa, og det just ved samme Tiider omtrent, paa hvilke foromtalte Vandflode overskyllede dens vestlige Kyster z). Denne fra Østen frembrydende Strøm dreev, paa den eene Siide, en Deel af Scytherne, og ved dem igien de Cimmerier, fra de, norden om det Sorte Hav beliggende Kanter, mod Sønden ind i Asien; og paa den anden maae disse Folkes Indbrud have giort ei mindre Virkning paa de, liige i Strøget for dem, omkring ved Volga og Tanais boende Nationer, hvilke vare af felles Oprindelse med vor Nordens første Beboere, efter hvad vi derom paa andre Steder tilforn have viist a), og derfor nu, i liige Omstændighed med hine Cimmerier, greebe til samme Middel, som de: De trukke sig nemlig, for en stor Deel, mod Norden, ligesom hine mod Sønden; hvorved da skeede, ei alleene, at et stort Strøg Land, norden for Tanais og langs de Scythiske Grændser, blev liggende øde,

Visse fra Østen indbrydende Folke-Sværme giøre, at disse Udvandringer skee mod Sønden.

y) See nysbemeldte Afhandling, Kap. 6. §. 12.
z) See nysbemeldte Afhandling, Kapitel 6. §. 15. pag. 237.
a) See samme Afhandling. Kap. 3. §. 18 og 19.



øde, og siden besat af endeel omstreiffende Hunniske eller Finske Horder, (hvilke sidstbemeldte allerførst i Historierne forekomme, som boende paa de Kanter,) men at ogsaa de hos Øster-Søen og den Finske Bugt beliggende Lande, saavel derved, som ved fleere, i liige Tilfælde mod Vesten skeede Folke-Fordriivelser, have faaet anseelige Hobe nye ankomne Beboere, deels af de forrige Indbyggeres, de Guttoners eller Gothers, Forvante, deels ogsaa af andre b).

§. 34.

De Udvandrende vare Joter, Saxer, Heruler, Longobarder Gother, Svever.

Desse store, i de østlige Kanter af Europa opkomme Bevægelser, maae have tildraget sig, ei længe forend foromtalte Vandflod overskyllede dens vestlige Kyster, og foraarsagede der ei mindre Bevægelser c). Virkningerne heraf, af desse hinanden liige modsatte Bevægelser, kan man let forestille sig: De fra adskilte Kanter frembrydende Folke-Strømme stødte, som striidige Bølger, mod hinanden; de svageste maatte da viige af til Siiden; de stærkere dreeve hine for sig, idelig efterfulgte af andre; og alting kom derved i en uordentlig Bevægelse, som paa et oprørt Hav. Især maatte de fra Østen ankomne, foromtalte Finske Horder, trængte af hine, fra vesten frembrydende Folke-Sværme, efterhaanden trække sig til de længere nord paa beliggende Steder, til nu værende Lithauen d), til det vestlige Rusland for det første, og endelig til Kysterne af Iis- og Nord-Havet, hvor deres Bopæle have siden stedse været. De paa hin Siide af Øster-Søen boende Gothiske Folkefærde, enten indkneebne af foromtalte nye ankomne, eller indbudne af deres Forvante mod vesten, som bleve trængte af forbemeldte fra Norge sig fremtrængende Joter og Gother, fattede af samme Aarsag den Be-

b) See herom ogsaa nysanførte Sted, Kap. 6. §. 11. og 12.
c) See nysanførte Sted. Kap. 6. §. 15. pag. 237.
d) See sammestedś, Kap. 6. §. 12. pag. 230.

Beslutning, at trække sig ind i vor Norden, hvorhen de toge Veien, tildeels over Øster-Søen og det Alandske Hav, tildeels norden omkring den Botniske Bugt e). De i nu værende Sverrig og Gothland derved bestørkede Gother, saae sig, paa denne Maade, ei alleene i Stand til at byde de, fra Norge af sig indtrængende Sværme af Gother, men af Joter især, Spydsen, og derved henvende desses Tanker til andre Steder, men ogsaa at kunne, uden at svække sig selv for meget, udsende anseelige Folke-Sværme, for at skaffe sig selv, tilliige med de nye ankomne, desto rommeligere Boepæle. At vende sine Tanker, i det Øiemærke, til de nordlige og østlige Kanter, eller at tage Veien didhen, vilde, efter foranførte Omstændigheder, liigesaa lidt lade sig giøre for dem, som for hine, fra de vestlige Kanter anrøkkende Joter. Paa hin Side Havet, mod Sønden, var alleene Leilighed for dem til nye Boepæle, didhen alleene stod Veien dem altsaa aaben: Thi der havde de Cimbrer paa den eene, de Teutoner paa den anden Side, ved foromtalte store Vandflode, fordrevne fra den Cimbriske Halv-Øe, mueligt ogsaa fra nu værende Danske Øer, aabnet dem Veien, ved at lade bemeldte Lande ligge øde efter sig, og indbudet dem at sætte sig der need. Didhen, saavelsom til de næstgrændsende, langs de nordlige Kyster af Øster-Søen, beliggende Lande, trak sig derfor den heele Sværm: Saxerne, et nordisk, eller med de nordiske Nationer forvandt Folk f), som tilforn havde beboet visse, vesten for den Cimbriske Halv-Øe beliggende Øer g), satte sig need i det nu værende Holsteenske; Joterne, efterat have fordrevet de Heruler, en

Stamme

e) See noget viidere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 6. §. 9. pag. 222.

f) See herom viidere Beviis paa foranførte Sted, Kapit. 6. §. 22 og 23.

g) See Afhandlingen om de Grækers og Romeres Kundskab om Norden. Kapit. 5. §. 9 og 16.



Stamme af deres eegen Folkefærd h), som vare dem paa deres Tog i Veien i), udvalte sig nye Boepæle i den Cimbriske Halv-Øe, som siden efter dem blev kaldet Jotland, nu Jylland, og deelte sig der i adskillige Greene k); Longobarderne, en Gothisk Folkefærd, som tilforn havde beboet de sydligste Kanter af Norge, trukke sig fra Vesten af, igiennem Skaane til Blekingen, og ginge derfra over til Gulland l) og Tydskland; hvorhen de bleve siden efterfulgte af de Rugier, som havde beboet de sydvestlige Kyster af Norge m), af de Svever; af de Vandaler; af de Gother, deels fra nu værende Sverrig og Gothland, deels fra de øster ud om Øster-Søen beliggende Lande: Hvor een eller anden Green af de saa kaldte Aser, eller visse fra dem needstammende Horder, da allereede synes at have boet, og havt Deel i desse Omtumlinger, deels ved at giøre de udvandrende Folke Sværme Selskab, deels ved at sætte sig imod dem, liigesom de enten vare af Gotisk, en Aserne paarørende Folkefærd, eller af Jotisk Herkomst. Blandt de Vandaler, en Gotisk Folkefærd, var,

h) Dette slutter jeg deraf, at Procopius i sin Histor. Gothorum beskriver os de Heruler, som meere vilde og barbariske, end de andre Nordiske Folk; som og af Jornandis Beretning om dem, at de vilde have Ord for at være de høieste og største af Vext blandt alle Folk paa Scanzia, de Reb. Geticis, Cap. 3. Procopii foromtalte Fortælling om de Thuliters Skikke ved Solens Tilbagekomst, som eegentlig passer sig paa Joternes ældste Boepæle i Norden, kan og tiene til at bestørke denne Formodning om Herulernes Herkomst, da Procopius uden al Tvil har faaet denne Beretning fra bemeldte Heruler, hvilke den Tiid havde megen Omgang med Grækerne og med det Græske Hof.

i) Paa denne Maade meener jeg at man kan forklare denne Jornandis Beretning, loc. cit.: „ At de Danske (Joterne i Danmark) fordreve „ de Heruler fra deres Boepæle. " Dog hindrer intet, at jo dette ogsaa kan hentydes paa de Danske Gother.

k) See Ptolemæi Geograph. Lib. 2. Cap. 3. om den Cimbriske Halv-Øes Beboere.

l) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 25.

m) See nysanførte Sted, Kap. 6. §. 19.

var, efter Jornandis*) Beretning, de Asdingers Familie den fornemste; som Paul. Diaconus bevidner **), søgte de Assipiter at hindre Longobarderne fra at komme til Mauringa (eller Blekingen): hvoraf sees, at visse Familier af Asernes Stamme have været blandt de udvandrende Vandaler; andre af dem sat sig mod de frembrydende Longobarder.

§. 35.

Vi lade desse udvandrende Sværme fortsætte deres Flotninger og Streiferier uden for vor Norden, uden at opholde os med at giøre dem Følge omkring paa samme. Hvad Cimbrerne have foretaget sig i Tydskland, i Frankerige, i Italien, og hvad Skiæbne de der have havt n); hvorledes de Svever have sværmet om, eller udbreedet sig, særdeles i nu værende Tydskland, og ført Krige med J. Cæsar eller andre o); hvilke Turer Gotherne have taget, førend de brøde ind i de Romeres Lande, hvilke Riiger de der have stiftet, hvad Skiebne samme have havt p); hvorledes det er gaaet de Longobarder q), de Saxer, de Vandaler, de Heruler, de Rugier, uden for vor Norden: alt dette ansee vi for at være os ganske uvedkommende, allerhelst da vi ei med nogen ret Visshed kan fastsætte fra hvilke Steder i vor Norden desse Folk ere eegentlig komne, og hvor vidt de have været af Nordisk Herkomst, eller blandede med andre Folk. Endnu mindre angaae de Scythiske, de Galliske eller Celtiske Sager os og vor Norden r). Vi vende os derfor fra dem, og til

De efter dem i Norden nye indkomne Jotiske og Gothiske Folkefærde stifte de tre Nordiske Stater.

H 2 for-

*) See hans Histor. de rebus Geticis, Cap. 22.

**) See de Gestis Longobardorum, Lib. 1, Cap. 11.

n) Herom kan blandt andre eftersees Holbergs Danske Histories 1ste Tome.

o) See herom Dalins Svenske Histories 1ste Deel, Kap. 3. §. 11—15.

p) See sidstanførte Historie paa bemeldte Sted, giennem det heele 10de Kap.

q) See om dem, endogsaa det Fabelagtige, anført i Holbergs Danske Histories 1ste Tome.

r) Om dem har Dalin anført en Hob, skiønt paa sit urette Sted, i forbemeldte Histories 1ste Deel, igiennem det heele 2det Kapitel.

foromtalte, norden om den Botniske Bugt, samt over Øster-Søen og det Alandske Hav, til vor Norden nye ankomne. Af desse toge de, som havde gaaet norden om den Botniske Bugt, Veien til det Nordenfieldske i Norge, hvor denne Green satte sig need, fornemmelig i det nu værende Trondhiemske og paa Helgeland, efterat have, under en Thors Anførsel, for den største Deel enten udroddet, eller derfra fordrevet de endnu overblevne Joter s); De derimod, som ginge over det Alandske Hav, eller over Øster-Søen, satte sig tildeels need i det siden saa kaldte Sverrig, fornemmelig i Upland, hvor de stiftede det Svenske Folk; men andre af dem blandede sig meere med de ældste Indbyggere, de Gother, satte sig need blandt dem, i de sydligste og laveste Kanter af vor Nordiske Halv-Øe, og bleve der, i nu værende Halland og Skaane, Stiftere af det Danske Folk og Navn.

§. 36.

Det Norske Navns Oprindelse.

Men de Danske Sager overlade vi vor berømmelige Suhm, de Svenske liigeleedes den lærde Professor S. Bring, til viidere at afhandle, og begive os tilbage igien til Norge, især til det Nordenfieldske, hvor vi troe, at det Norske Navn er først blevet stiftet, og at Navnet Norge, (Noreg eller Norveg, som vore gamle Forfædre udtalte det) har derfra efterhaanden udbreedet sig til det heele Land og Riige, som siden under bemeldte Navn er blevet bekiendt. Vi have paa andre Steder t) derom tilkiendegivet vore Tanker, understøttede af Beviise, som vi formode at være tilstrækkelige til at sætte denne Sag uden for al viidere Tvil: At ligesom de Svenske have faaet Navn af deres Boepæles Beliggenhed, sønden for de Norske; saa desse liigeleedes deres Navn

s) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 6. §. 9 og 10.
t) See ogsaa herom sammesteds, Kap. 6. §. 6—10.

Navn deraf, at de i de første Tiider, efterat de vare skilte fra hine Svenske, finge deres Boepæle norden for dem u). At tale viidere derom, ansee vi derfor at være paa dette Sted ufornødent; men ville derimod med faa Ord erindre eet og andet mærkværdigt, som de faa, os efterladte Underretninger, give os Anledning til at opspore, og at ansee for Ting, som have tildraget sig i vor Norge, efter foromtalte store, i vor Norden skeete Forandringer, indtil den bekiendte Othins Ankomst, eller indtil Christi Tiider omtrent, med hvilke et lidet, men meget svagt, Lys i vor Nordiske Historie begynder at fremskinne.

§. 37.

De Phoeniciers Handel i Norden undergaaer; den søger de Carthaginienser igien at oprette.

At foromtalte store Vandflode, Folke-Vandringer, dermed fulgte Krige og Uroligheder, have foraarsaget store Forandringer, saavel i vor Norden, som overalt i Europa, kan læt begriibes, deels af Tingen i sig selv, deels af hvad derom tilforn er anført. De Phoeniciers, langs de vestlige Kyster af Europa, vidt udstrakte Handel maae derved især have liidt et anseeligt Skaar, og Stadens Cadixes Ødelæggelse af Havet maaskee giort dem meere Skade, end Tyri Erobring selv af Nebucadnezar. Begge Deele maatte vist nok giore meget til forrige Handels Aftagelse blandt bemeldte Phoenicier, især hvad den Nordiske angik, og give andre Anledning til at deele samme med dem. Dertil være den Tiid de Carthaginienser de nærmeste og mægtigste, hvilke man derover ogsaa finder at have efterhaanden sat sig fast i de Phoeniciers Handels-Steder, og søgt at oprette igien den Nordiske Handel, hvilken, som deels af Phoenicierne holdt særdeles hemmelig v), deels efter dem forglemt

 eller

u) Norrænn bemærker derfor i vort gamle Sprog saavel Nörden-Vind, see Ol. Tryggues. Saga, Par. 2. pag. 226, som en Norsk Mand.

v) See herom Strabonis Geographiæ, Lib. 3. pag. 265; og Lib. 17. pag. 1154, edit. Casauboni.



eller forfalden, de ved nye Opdagelser maatte forsøge paa nye at bringe i Gang. En viis Hamilcar blev til den Ende af dem udsendt, for at opsøge Brittannien, tilliige med de øvrige vestlige og nordlige Kyster af Europa, som de Phoenicier tilforn havde med saa anseelig Fordeel besøgt eller befaret x). Han naaede deri, i det mindste for en Deel, sit Øiemærke; Og har man endnu noget tilovers af hans derom givne Beretning y), hvori Havet ved Britannien afmales som overalt opfyldt med Tang, med Siv, og Søe-Græs, hvori Skibene ofte bleve fastsiddende, som fuldt af Dynd, af Banker og Grunde; som derover dødt og ubevægeligt z): altsammen Ting, der maae have havt deres Grund i de foromtalte store Ødelæggelser, hvilke vel ogsaa maae have været Skyld derudi, at Stæder og Byer, uden for Herkulis Støtter, som de Carthaginienser tilforn havde eiet, vare af dem forladte a), og at andre Steder, som de Phoenicier fordum havde der besiddet, nu laae øde, og Landet deromkring overalt betækt med Sand b). Hvorvidt ellers, denne Hamilcar eller Himilco har fortsat sine Undersøgninger mod Norden, er vanskeligt at bestemme: Skulde han kunne ansees for den Herkules i Norden, om hvilken de Tydske have vidst at berette, og hvis Støtter der skulde

x) See *Plinii* Histor. Natur. og viidere Forklaring derover i Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, efter Ptolemæi Tiider, i det Kiøb. Vid. Sælsk. Skrivter. Tom. 10.

y) See *Festi Avieni* Ora Maritima, inter Geograph. Græc. min. per Hudson, Tom. 4.

z) See anførte Sted, pag. 4. At man i bemeldte Hav ingen Blæst har havt, som Forfatteren beretter, v. 385, derover veed jeg ei hvilken Forklaring man kan give. Skulde efter de forige langvarige og forskrækkelige Storme i Vester-Havet have fulgt et usædvanligt stille Veir? eller skulde vor Reisende have besøgt de Nordiske Farvande, just paa en Tiid, da Veiret var der særdeles stille? Derom maae andre dømme.

a) See *Festi Avieni* Ora Maritima, v. 375.

b) See nysanførte Sted, v. 440.

ſkulde være at ſee c), ſom nogle have villet meene d), maatte han have beſøgt ogſaa vort Norge, og tilliige giort en Tur igiennem nu værende Categat, forbi Lindesnes og Skagen, hvilke Steder her i Norden alleene kunne fortiene Navn af Herkulis Støtter e).

§. 38.

De Carthaginienſers Handel eller Skibsfart paa de veſtlige og nordlige Kanter af Europa, kan for Reſten ei have været af nogen lang Beſtandighed: Formedelſt deres mange indvortes og udvortes Krige maatte den efterhaanden forfalde, og aftage ligeſaa fort, ſom andre Nationers, men iſær Maſſilienſernes tiltog f). For at underſøge bemeldte Kanter og de Nordiſke Farvande, ſendte deſſe didhen den bekiændte Pytheas fra Marſeille, om hvilken mærkværdige Perſon vi paa andre Steder tilſtrækkelig have handlet. Denne kom virkelig til vor Norden, til vort Norge eller Thule ſelv, end og ſaa vidt, at han var i Nærværelſen af den berøgtede Mal- eller Moſke-Strøm. Han giorde under ſin Reiſe, ei alleene Opdagelſer i Henſeende til Handelen eller Skibsfarten, men ogſaa vigtige Aſtronomiſke og Geographiſke Jagttagelſer; og deſſe med andre hans Beretninger, grundede deels paa egen Erfarenhed, deels og fornemmelig, hvad Landenes og Havenes Beſkaffenhed iſær angik, paa ældre Efterretninger, ere ſiden trolig blevne brugte af en Eratoſthenes, en Timoſthenes, en Hipparchus, en Poleino, med andre gamle Jord-Beſkrivere g), og have udgiort næſten alt

De Maſſilienſers, og iſær Pytheæ Reiſe til Norden, og til Thule eller Norge.

c) See Taciti Germania, Cap. 3, og mod Slutningen.

d) See allgemeine Geſchichte der Handl. und Schiffahrt, Tom. 1. S. 104. 593; og Adelungs Geſchichte der Schiffahrten nach Nord-Oſten. 1 B. §. 8. pag. 8.

e) See Afhandlingen om de Gamles Kundſkab om Norden, Kapit. 4. §. 7. Note y).

f) See herom noget viidere i bemeldte Afhandling, Kap. 6. §. 5. pag. 325.

g) See ogſaa ſamme Afhandling, Kap. 6. §. 15. pag. 342.



alt hvad de vidste om de vestlige og nordlige Kyster af Europa h). Hvorvidt ellers hans Opdagelser have været hans Landsmænd til Nytte, er meget uvist: De Massilienseres Handel eller Skibsfart paa Norden, om den ellers nogensinde er ret kommen i Gang, kan liigesaa lidt, om ei mindre, have havt nogen Bestandighed, som de Carthaginiensers; den maae nodvendig strax igien være henfalden, eftersom Pytheæ Beretninger og Reiser vare i Polybii Tiider blandt hans eegne Landsmænd ganske ubekiændte, og de Nordiske Lande blevne hos de Græker saa aldeeles forglemte, at bemeldte Polybius, Strabo, med fleere iblandt dem, begyndte at ansee det meeste af Pytheæ Beretninger derom for Tant og Fabler. Saavidt gaaer ofte Vankundighed, at den tør mistænke Sandheden selv, og vanære den med Løgnens paasatte Masqve! En Fournier i), men en Gassendus især k), have taget Pytheæ Beretninger i tilbørlig Forsvar, og vi meene liigeledes, at have paa sine Steder viist deres Rigtighed mod en Strabos og endeel andres ilde grundede Beskyldninger. De ere alle af stor Betydenhed, saa det var at ønske, vi havde fleere af dem tilovers, end Tiiden har villet unde os. Saa meget lære os dog de af dem overblevne, at vort Norge har, efter foromtalte store Forandringer, beholdt meget af sin forige Forfatning, i Henseende til Agerdyrkning, Bie-Avling, ordentlige Huuse og Bygninger, Fædrivt, Brygning og andre Huusholdnings-Sager, som maae være blevne der i Gang fra forige Tiider af, og ei vel kan ansees for at være, allerførst efter bemeldte Forandringer, der indførte. Samme Beretninger lære os ogsaa, at vor Norden, men vort Norge

h) See nysanførte Sted, samt den foregaaende 14 §. i samme Kapitel.

i) See hans Hydrograph., Lib. 5. Cap. 3. og Adelungs Geschichte der Schiffahrten nach Nord-Osten, 1stes Buch, §. 10, pag. 9.

k) See hans Opera, 4de Deel, især hans Proportio Gnomonis ad Solstitialem Umbram, observata Massiliæ.

Norge især, har den Tiid havt Indbyggere af samme Tungemaal, af samme Folkeslag, som nu omstunder: De Navne Nerigon, Rubeas, Danci, Gutæ, Baltia, Scandia, Ostiæi, Raunonia, med fleere, ere alle af vort Nordiske Sprog, som altsaa ved de Tiider maae have været brugeligt paa Thule, i vort Norge, og blandt de Folk, hos hvilke Pytheas havde faaet bemeldte Navne, med endeel fleere Underretninger om de Nordiske Kanter.

§. 39.

Pytheæ Seilats er uden al Tvil den sidste, der i de ældste Tiider, eller for Christi Fødsel, er, af saa kyndig en Mand, skeet til vor Norden, og hans Beretninger vare de meeste, man i lang Tiid havde faaet derfra. Seilatsen didhen, fra Middel-Havet eller fra de sydlige Kanter af Europa, maae efterhaanden være aldeeles forglemt; Handelen med Tin, og Bernsteen især, maae ei meere være fort directe derfra, men have taget en anden Tur, nemlig over Gallien og Italien, til Middel-Havet, til Grækerland, og de meere sydlige Steder l); og man har derover om vor Norden, i nogle hundrede Aar, ei faaet andet at vide, end hvad de Gamle havde sagt. En Hamilcars, en Pytheæ, seenest derfra komne Efterretninger, der have afmalet Nord-Havet, og tildeels Norden selv, saadan som Tilstanden var, deels for, deels kort efter foromtalte store Ødelæggelser, har man da alleene havt for Øine, og efter dem giorde man sig, i mange Ting, derom deels forfærdelige deels urigtige Begreebe: Man ansaae Havet mod Norden, som dødt, som ubevægeligt m), som levret, som en Blanding af alle Elementer, som et helligt Sted og Gudernes Bolig, som fuldt af Dynd, af

l) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 1.
m) See *Tacitus* in Vita Agniolæ, *Festi Avieni* Ora Maritima, med fleere.



af Søe-Græs, af grumme Dyr, og overhyllet af et bestandigt Mørk n). Ingen Ting var derfor de Romere saa forfærdelig, som at beseile dette Hav o): De vare immer bange for at komme Pytheæ Hav-Lunge for nær, at rage ind i et bestandigt Mørke, eller at blive siddende i Dyndet, eller at optrækkes i Skyerne. For de vittige Grækere derimod var alt dette en riig Kilde til adskillige lystige Historier, artige Fortællinger og Poetiske Indfald: Bemeldte Ting, som Frygt eller Indbildning havde giort saa skrækkomme eller forunderlige, tilliige med visse andre i Norden forekommende Omstændigheder, som de sydlige Folk ei kunde giøre sig noget ret Begreeb om, saasom et stort, med Iis overalt belagt Hav, Solens bestandige Skin eller Nærværelse i de Nordlige Himmel Egne til visse, et der immer vedvarende Mørke, til andre Tiider, gave vore sindrige Græker den frugtbareste Materie til at sammensmidde en deilig Hob Romaner, Eventyr, Viiser, Vers og Fortællinger, om de Nordiske Lande, om vor Thule især, om adskillige Reiser didhen; trods vore Tiiders paa saadanne Ting saa frugtbare Hierner. Af dette Slags har man faaet saa mange Vers og Sange om Thule, som Mela bevidner p) endnu i sin Tiid at have været til; en Antonii Diogenis Eventyr om Thyle, og om den Reise, hvilken saavel en Dercyllis havde giort til bemeldte Thule, som en Dinias, ei alleene didhen, men ogsaa til Nord-Polen og til Maanen selv q); Liigeleedes en Reise, under Navn

af

n) See nysanførte *Festi Avieni* Ora Maritima.

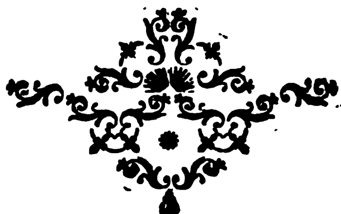
o) See til Beviis for dette og efterfølgende, Pedonis Albinovani Vers om Drusi Seilats i Nord-Søen, og hvad til viidere Oplysning derom er anført i Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden efter Ptolemæi Tiider.

p) See de Situ Orbis, Lib. 3. Cap. 6.

q) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 6. §. 13. pag. 339.

af Orphei Argonautica, der skal have gaaet fra det Sorte-Hav, igiennem nu værende Rusland, over det Døde eller det Saturniske Hav, forbi de Cimmeriers Strandbrædde, og den dybe Acheron (hvorved maae være meent den bekiændte Mal- eller Mosko-Strøm ved de Nordlandske Kyster), og saa viidere omkring til Middel-Havet r); foruden andet meere, hvormed man ei længer vil opholde Læseren, da deraf intet Lys er at hente til den Nordiske Historie, men bringe ham til Tiider, riigere end forrige, vi hidindtil have havt, paa Ting, der i vort Norge virkelig have tildraget sig.

r) See samme Afhandling paa anførte Sted. §. 12. pag. 336.







Andet Kapitel.

Indeholdende en kort Beskrivelse over det gamle Norge, tilliigemed en Beretning om de ældste Tildragelser paa Helgeland, om Norrs og Gorrs nye oprettede Riiger i Norge, og om Følgerne deraf.

---

§. 1.

Det gamle Norges viidt udstrakte Grændser.

Vi have i det foregaaende seet i vor Norden, efter de store deri skeete Forandringer, adskillige Stater dannede, blandt dem den Norske, og Navnet Norge, i Følge af den Oprindelse, vi tilforn have givet det a), at bemærke det samme, som det nordlige Land, det mod Norden liggende Landskab. Dette Land, af de Gamle gemeenlig kaldet Noreg eller Norveg, undertiiden og Northmannaland b), har i de ældre Tiider, saavel i Henseende til endeel andre Ting, som eegen og tilhørende Landes Strækning især, udgiort en af de vigtigste og viidtløftigste Stater i Europa: Kongeriigets Grændser, under dets

a) See det foregaaende 1ste Kapitel, §. 36.

b) Saaledes kaldes det især i Others Periplo, udgiven af Spelman, og A. Bussæo. Om Norges Navn kan ellers efterseeés Hr. Etatsraad E. J. Jessens Kongeriget Norge, Tom. 1. pag. 137 seqv. Kap. 3, hvor man finder en udførlig Beretning herom.


Det
NO
Med dets
og
foresi
G .
DUMBS = HAV
Gandviik
e r
ma



dets beste Flor, strakte sig, paa den eene Siide, fra Goth-Elven til det Hvide Hav c), paa den anden, fra den Botniske Bugt omtrent, indtil Øen Mona, eller Havet mellem Irland og Engelland; paa hin Siide Kiølen besad det anseelige Landstrækninger, Herdalen, Jæmteland, med fleere Districter, og en Tiidlang alt hvad som ligger Vesten for Væneren, tilliige med Vermeland; det krævede Skat af alle Finner eller Lapper norden om den Botniske Bugt d); og det udstrakte sit Herredømme viidt omkring i Vester-Havet, ei alleene til Iisland, Færøerne, Grønland, men ogsaa til Orkenøerne, Hetland, Sudurøerne, og Øen Man; ei at tale om store Landstrækninger af Skotland og Irland, som det undertiiden havde i Besiddelse, eller under Skatskyldighed, og hvor de Norske have stiftet anseelige Kolonier, liigesom de, i Irland især, have anlagt de der endnu værende anseeligste eller fornemste Stæder. Saa man af alt dette let kan skiønne, at i Henseende til vidtløftige Lande og viidt udstrakte Grændser især, har til visse Tiider intet Land i heele Europa kundet sættes i Liigning med Norge, og dette Kongeriige fordum været af langt større Betydenhed, end man gemeenligen forestiller sig.

§. 2.

Fra det mod Østen beliggende Nabo-Riige Sverrig har Naturen selv adskilt vort Norge ved en fra Sønden mod Norden bestandig løbende Fiældstrækning, gemeenlig kaldet Kiølen, hvilken man hidindtil har vrangelig anseet for at være de Gamles, eegentlig i Tydskland beliggende, Sevo- Norges Fiælde.

 Biærg

c) See vort Forsøg til Norges gamle Geographie, §. 26--31. Vi tale her om Riigets ældste Grændser. Om de seenere og nu værende findes udførlig Efterretning i nysanførte Skrivt, i det 4de Kapitel.

d) See nysanførte Forsøg.



Biærg e), eller, endnu med mindre Grund, udgivet for de Riphæiske Biærge, og vort Dovre-Fiæld for deres høieste Spidse eller Orphei Calpe f). Bemeldte Fiældstrækning er ellers den høieste i de nordlige Kanter af Europa, og overalt en af de høieste i bemeldte Verdens Deel, lad være man gemeenlig holder for, at den i Høide ei kommer op mod de Pyrenæiske, de Alpiske, de Schweitzerske, endnu mindre imod de saa kaldte Cordelieres eller de Andiske Biærge i Amerika g). De fleeste andre Biærge og mindre Fiældstræk-

e) See Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kap. 3. §. 10. — 13. i den 9de Deel af det Kiøbenhavnske Videnskabernes Selsk. Skrivter. At de Norske selv kalde Biærg-Kiølen mellem Norge og Sverrig Sevebiærget, som den lærde Prof. L. A. Gebhardi beretter in der Geschichte des Königreichs Norwegen, i allgemeine Welthistorie, 32 Theil, §. 16, pag. 36, er mig ganske ubekiendt.

f) Saaledes især Verelius i sine Anmærkninger til Hervarar-Saga, pag. 22. Jeg vil ei tale om den ældre Rudbeck, hvis dristige Sætninger det vilde blive alt for vidtløftigt overalt at anføre.

g) De Schweitzerske Biærge, og blandt dem Biærget St. Gothard, ere de høieste i Europa, dog langt fra ikke saa meget høiere, end vor Fiæld-Kiøl og de Norske Fiælde, at disse skulde være at ansee kun for Høie imod hine, som Buffon vil meene, i hans Natur-Historie, 1 Deel, den Tydske Oversættelse, pag. 57. Han har uden Tvil heri deels søgt at lempe Tingen efter sin Grundsætning, deels ladet sig bringe i Vildfarelse af de Franske til Lapmarken sendte Landmaaleres Beretninger, om Biærgene norden for den Botniske Bugt, hvilke ere virkelig kun Høie, imod de Alpiske Fiælde saavel, som mod Kiøl-Fiældene i vor Norden, hvilke ei strække sig nord om Botnen, men ophøre ved Grændserne omtrent af Finmarken. Den lærde Vossius har, in Not. ad Melam, Lib. 1. Cap. 19. uden Tvill af samme Aarsag, opgivet de høieste Norske Biærge kun for 5 à 600 Alne, de mindre for 300 Alne høie. See Rudbeks Atlantica, Tom. 1. pag. 289. Da dog de middelmaadig høie Biærge, Fløi-Fiældet og Ulrikken, som ligge ved Bergen, og følgelig ved Havet, ere efter Udmaaling befundne 6 à 800 Alne høie. See Pontoppidans Norges Naturl. Historie, 1ste Deel, pag. 74. Skulde hans Regning, som jeg dog tviler paa, være rigtig, at Fille-Fiæld var $\frac{1}{2}$ Norsk Miil ɔ: 9000 Alne høit over Havets Flade, pag. 68, vilde dette Fiæld giøre alle andre Høiheden stridig. See Altmanns Fortale til hans Beschreibung der Helvetischen Eisbergen.

strækninger i vor Norden, liigner den deri, at den mod Vesten og Norden har en langt brattere Siide, end mod Østen og Sønden h): Landstrækningerne, fra det øverste af Kiølen ned til Havet, ere derfor langt større paa den østre, end paa den vestre Siide af Kiølen; og samme Beskaffenhed, i Henseende til de mindre Greene eller Fiæld-Strækninger, liigeledes overalt kiændelig. Den Arm, som bemeldte Kiøl udstrækker mod Vesten, giennem Norge, hvorved dette Riige deeles i tvende Hoved-Parter, det Nordenfiældske og det Søndenfiældske, har paa den vestre Kant, mellem Fiæld-Siiden og Havet, langt mindre Opland, kortere Dalstrækninger, end paa den østre, hvor bemeldte Arm, under Navn af Dovre-Fiæld mod Norden, men under en almindelig Benævnelse af Fille- eller Lang-Fiældene mod Vesten, danner tilliige med bemeldte Kiøl mod Østen, en meget stor, sig vidt strækkende Dal, der ved mange, fra forbenævnte Hoved-Fiælde sig udbreedende Arme og Greene, inddeeles i mangfoldige større og mindre Dal-Strækninger.

§. 3.

Dets Dal-strækninger og Fiorde.

Af desse Søndenfiældske Dale ligge de fornemste for det meeste jævnsiides hos hinanden, og tilliige i en Strækning mellem Norden og Sønden; de Nordenfiældske derimod for den største Deel, vel liigeledes jævnsiides, men mellem Vesten og Østen, indsluttede, ligesom hine, paa begge Siider af de, fra bemeldte Dovre- og Fille-Fiælde eller fra Kiølen sig udstrækkende Arme; begge blive vandede af mangfoldige fra bemeldte større og mindre Fiæld-Strækninger sig udstørtende

h) Det samme har man ogsaa mærket i Henseende til de Alpiske Biærge. See den Berlinske Samlung Reise-Beschreibungen, Tom. 6. pag 227. See ogsaa Hr. H. Strøms Søndmørs Beskrivelse, 1 Part, 1 Kap. pag. 29, 47, og flere Steder. Dog maae den Forskiel mærkes mellem de Alpiske Biærge og vore, at hines brattreste Siide vender mod Sønden.



tende Elve, Aaer, Bække, som igiennemskiære Dalene,
ligesom de, ere større og mindre, af længere eller kortere L
Desse Dale endes gemeenligen, paa den Sondenfiældske S
de, med jævnere Enge eller Marke, af større eller min
Strækning; paa den Nordenfiældske derimod, med større
og mindre Fiorde. Saaledes udbreeder den næst ved
Svenske Grændser beliggende Østerdal, tilforn Eystri
kaldet, tilliige med Sollør eller Sølleyar, sig ud over
neden eller sønden for samme beliggende Districter, fordi
Austfold eller Vingulmark kaldte, men som nu føre Na
af Smaalandene i); og af samme igien kan den, fordi
sydøstlige Odde af Norge, eller hvad man nu kalder Bah
Lehn og Viig-Siiden, ansees for en Fortsættelse; hvilke L
de, eller saa meget deraf, som ligger mellem Goth-Elv
og Svinesund, førte i forrige Tiider Navn, deels af Ra
rike eller Granafylke, deels af Markland ii) og Elf
fylke, deels af Alfheim, skiønt sidstbemeldte Navn ind
fattede gemeenlig noget meere, og strakte sig, undertiiden
nu værende Glommen- eller Rauma-Elv, undertiiden
liige over en Deel af Oplandene. Den store Gudbrandsd
som udbreeder sig mod Sonden, fra Dovre-Fiæld af,
igiennemskiæres af den vandriige Lauen-Elv, udstrækker
dere sine Arme til begge Siider af den store Søe Miøsen, f
dum Miors kaldet, den største i Norge, hvor den fortsæt
af store vidtudstrakte jævnere Egne, af Heedemarken, fordi
Heidmark kaldet, paa den østre, af det tilforn saa kal
Grænland, af Hadeland, af Thotn, paa den vestre Si

i) I de ældre Tider indbefattede derfor Østerdalen tilliige alt hvad som
ger Vesten for Væneren, mellem Goth- og Raum-Elven;
Ol. Tryggvesons Saga; 1ste Deel, pag. 331; Heimskringla,
Deel, pag. 59; Fundin Noregs i Biørners Nordiska Kämpa-Da
pag 7.

ii) See det saa kaldte Sagubrot om Brovalla-Slaget. pag. 18.

af bemeldte Søe, og endes med de Districter, som vore Forfædre gave Navn af Hraumarike, samt med endeel andre. De mod Fille-Fiældene beliggende Dale, Valdres, og Halling- eller Haddinga-Dal, endes liigeledes, mod Søe-Siiden, med de Landstrækninger, som tilforn have udgiort et Kongeriige, under Navn af Hringarike; Nummedalen og Thelemarken, eller de Gamles Pelamaurk, med det fordum saa kaldte Vestfold og Nordur-Agder; og nu værende Raabygdelav, med de Gamles Austur-Agder.

§. 4.

Hoved-Forskiel mellem de Sønden- og Norden-fieldske Dal-strækninger.

Naar man kommer den yderste Odde af Norge, Lindesnes, eller efter de Gamles Udtale, Lidandisnes, med de der Norden for beliggende Lande, Lister, eller de Gamles Lista, samt Nordur-Agder, og Jæderen, eller de Gamles Jadar, forbi: faaer alting en ganske anden Anseelse. Dal-strækningerne endes nu mod Søe-Siiden, ei meere, som Søndenfieldsk, med jævnere eller viidere udstrakte Egne og Marke, men med store Fiorde, af hvilke det Søndenfieldske næsten ingen har af Betydenhed, uden den store Oslo-Fiord, samt Drammens Fiord; og i Stedet for bemeldte Marke træffer man langs Kysterne en utællelig Mængde af større og mindre Øer, af Holme, af Skiær og Klipper, eller af liige saa mange Vidner om en stor Vandflods Indbrydelse eller Oversvømmelse, hvoraf kun faa, eller et uliige mindre Antal findes Søndenfieldsk. Saaledes endes nu, norden for bemeldte Jæderen, de Gamles Rogaland, eller Rygar-Fylke k), med den store Ø-riige Stavanger- eller Stafangur-

k) Herfra holder jeg for, at de Ryger, i Anledning af bemeldte Oversvømmelser, ere udgangne til Øster-Søen, hvor de have nedsat sig paa det, efter dem saa kaldte Land Rügen, førend de ginge viidere til de mod Sønden beliggende Lande.



gur-Fiord; det mod Fille-Fiældene beliggende Hardangur, med den store Samling af Øer, som for en stor Deel udgiøre Sunhord-Lehn eller de Gamles Sunnhørdaland; den frugtbare og angenemme Dal-Strækning Vos eller Vaurs, med de der uden for beliggende Nordhordlenske Øer, eller en Deel af de Gamles Nord-Haurdaland; De fra Fille-Fiæld nedløbende smaae Dale, Leer- eller Leiradal, Aardal, Justedal, med den vidudstrakte Fiord Sogn, fordum kaldet Sogna-Fiord og Signa-Fylke; det der norden for mod Fiældene beliggende District, af de Gamle Fialir kaldet eller Fiala-Fylke, med de viidtløftige Fiordstrækninger Sundfiord og Nordfiord, hvilke blandt de Gamle havde ogsaa til fælles Navn af Fiorda-Fylke.

§. 5.

Videre herom, fær i Henseende til de Throndhiemske Districter.

Norden for den vestligste Odde af Norge, bekiændt under det Navn Stat, har det sig paa samme Maade. Det der norden for beliggende Sundmør har mod Fiæld-Siiden smaae Dale, men mod Søe-Siden store Fiorde og mangfoldige Øer l); den næstgrændsende Romsdal eller de Gamles Raumsdæla-Fylke, har vel en noget vidtløftigere Dale-Strækning mod Dofre-Field og Lessø eller Lesjar, men denne endes dog ogsaa med den store Romsdals og Molda-Fiord; ligesom de der norden for fra Fiæld-Siiden sig udstrækkende Dale, Sundal og Surindal eller Syrnadal, støde til store, med Øer vel forsikandsede Fiorde, der tilsammen udgiøre det District Nordmør eller Nordmære, hvilket med forbenævnte Sundmør tilsammen taget er af de Gamle ofte kaldet Mære m) eller Møra-Fylke. Gaae vi viidere, mod

l) Om dette District har man fuldstændig Efterretning i Hr. H. Strøms Beskrivelse over Søndmør.

m) Dette Mære maae ei forbyttes med et andet Sted af samme Navn, i Sparbo eller Sparbyggia-Fylke beliggende, bekiændt i de ældre Tider

a

[redacted]

møde og tvende, vel temmelig store Dale-Strækninger, større end de fleeste andre Nordenfiælds, og forskiællige fra dem alle derudi, at de, meere end hine, ligge udstrakte mellem Sønden og Norden, især den saa kaldte Orke- eller Orknadal, tagen i Foreening med Mel- eller Medaldal og Opdal, jævnsides omtrent med hvilken den anden ligger, Gul- eller Gaular-Dal kaldet, efter den der igiennemløbende Elv Gul, eller Gaul, ligesom hin Orkedal har sit Navn af Orka, eller Orkna-Floden, hvoraf den vandes: men desse Dale, uden at udvide sig mod Søe-Siiden, til meere aabne eller jævnere Egne, endes kun med Fiorde, der løbe ud til den store Throndhjems- eller Thrandheims Fiord, en af de største, om ei den største, i heele Norge, til hvilken de følgende, længer hen mod Østen og Norden beliggende Dalestrækninger ligeledes støde, saasom de i en Række efter hinanden liggende Districter, Tydal, Sælbo eller Sælabu, Klæbo eller Klæpabu, igiennem hvilke den bekiendte Elv, Nid eller Nidar-Aae, udgyder sig i Havet, efterat have med sin Strøm, for den største Deel, omringet Staden Trondhiem eller Nidaros, beliggende hos dens Udløb. Nysbenævnte Dalstrækning skiller sig for Resten fra de øvrige foromtalte Nordenfiældske derved, at den mod Søe-Siiden endes med et sig temmelig vidt udstrækkende District, Strinden eller Strindar-Fylke kaldte, hvorudi de fleeste andre, fra den store Kiøl til Trondhjems Fiord, sig udstrækkende Dale ere den temmeligliige, saasom: Størdalen, Støradal eller Størdæla Fylke; Værdalen, Væradal eller Værdæla-Fylke; hvilke have mod Søe-Siiden de, af mindre Biærge indsluttede, meere frie liggende Egne, Frosten eller Frostö; Skogn, Skaun eller Skeinca-Fylke; Halv-Øen Inderøen eller Idri, og den Øe Ytterøen, tilsammen Eyna-Fylke kaldede. Hvilke Egne have mod Norden

K 2

af sit Afguds-Tempel, og de store Offringer, som der skeede, hvorom siden videre paa sit Sted.



den endeel andre af samme Beskaffenhed, nemlig, Spar
Sparabu, eller Sparbyggia-Fylke, Snaasen, Beed
den eller Beitisstad, og ere, tilliige med foranførte,
Orkedal af beregnede, for deres Frugtbarheds, Folke-Mæ
des, Indbyggernes Tapperhed, og andre Omstændighed
Skyld, i de ældre Tiider blevne anseete for den betydeligste D
af heele Norge, hvor Rigets fornemste Styrke og Værdig
havde sit Sæde n).

§. 6.

I Henseende til de Nordlandske.

Ved en smal Rakke eller et Eide, kaldet Nummeda
fordum Ellida-Eid, skilles den hidindtil beskrevne Tro
heims-Fiord, fra Havet der norden for, og har dette
synderligt fremfor de andre Fiorde i Norge, at den bedæk
af en mod Vesten beliggende stor Landstrækning, som af
Formuur, mod Havet, hvilken foromtalte, der inden for,
Østen beliggende Dalstrækninger, have det uden al Tvil at tak
at de ei, som de andre Nordenfieldske Dale, have mistet
mod Søe-Siiden beliggende lavere og jævnere Egne.
desto meere har bemeldte Landstrækning, som udgiør et St
ke af nu værende Stör-Fosen-Leen, derover selv lidt af
indbrydende Hav: den har derfor paa den mod Havet ve
te Siide kun faa og smaae Fiorde, for det meeste lutter Forlan
og en, næsten bestandig, Række af blinde Klipper og Ski
blandede med endeel Øer, liig heri, for det meeste, deels
vestligste Odde af Norge, forbenævnte Stat, deels La
strækningen strax vesten for Norges sydligste Spidse Linden
hvilke Steder maae altsaa have ligget meest udsatte for
vets indbrydende Strøm, og derover af samme lidt størst
bræk. Men vi vende os til foromtalte smale Rakke eller E
igien. Saa snart man kommer over samme, blive de
norden for beliggende Dale-Fiorde- og Øe-Strækninger ig
af samme Beskaffenhed, som de fleeste andre Nordenfield

n) See herom Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 9.

Den Elv, Ramsen eller Raum, med fleere, igiennemskiæ-re Rumedalen, Raumudal eller Raumdæle-Fylke, og udgyde sig deels i andre Fiorde, deels i den store Folde- eller Foldar-Fiord o). Den der norden for beliggende store Land-Strækning, der støder liige til Finmarken, nu bekiendt under Navn af Nordland, men tilforn kaldet Halogaland, bestaaer liigeledes af Dale-Strækninger, af Fiorde, af en Mængde større og mindre Øer. Af saadanne møder os først den store Vessen-Dal og Elv, der endes med Vessen-Fiord, fordum Vefsnif kaldet, tilli-ge med en stor Hob Øer, hvoriblandt Alsten, eller Alost, den fordum bekiændteste; siden Ranens Elv og Fiord, med hosliggende Øer, blandt dem især Dunney, beliggende just under den Nordre Pol-Cirkel p); efter den en Hob mindre Fiorde, forstandsede af Øer, hvoriblandt Raudey, Mæley, med fleere; derpaa viidere mod Norden Saltens Fiord eller Salpti, med deri liggende Øer, Godeyar, og mangfoldige andre uden for; dernæst, mange andre at forbigaae, Ofodens eller Ofotans Fiord, der kan ansees for den inderste Bugt eller Ende af den store saa-kaldte Vest-Fiord, der, hvis den skal kaldes en Fiord, bliver den største i Norge, men ligner meere et Hav, indsluttet paa den vestre Siide af en Strækning store Øer, hvoriblandt Øen Lafot, Voga, foruden andre q); hvilke siden, den heele Tur igiennem, liige til Finmark,

o) Blandt Øerne uden for det faste Land kan især mærkes de Gamles Miardey, Lekey, Vight.

p) Melch. Ramus trækker den over denne Øe, paa hans store tegnede Kort over Nordlandene.

q) De endes paa den sydlige Kant med de Øer Moskøe, Værøe, Røst, om og imellem hvilke den bekiendte Moskø- eller Mal-Strøm har sit Løb. See det Throndhiemske Selskabs Skrivter, 2den Deel, i Afhandlingen om Qvirini Skibbrud, med tilhørende Kart. Indbyggerne paa Røst viide at tale om en Øe, sønden for deres, som skal beboes af lutter Sysgelser, og derfor den meeste Tid være usynlig, see Did. Brinch Descriptio *Lofodiæ*, Cap. 3. Denne Snak grunder sig, uden



mark, fortsættes af en bestandig Række Øer, der deels i Størrelse, men fornemmelig i Mængde, overgaae dem, man træffer andre Steder Nordenfjælds: hvorimod det faste Land fra Søe-Siiden til Kiølen er ingensteds saa smalt, som just paa dette Strøg, og Dale- eller Fiorde-Strækningerne, blandt dem Melangur og Qvænangur, kun smaa. Med bemeldte Øer, hvoriblandt Langey, Hinn, Biarkey, And eller eller Aund, Senien eller Seniab, fornemmelig, i Henseende til den gamle Historie, maae mærkes, ligge endnu en Hob andre i samme Strøg liige til det yderste Nord Cap, uden for det faste Land af Finmarken, Finmaurk eller Finnabu, hvor Øerne og Fiordene ere af forbemeldte Beskaffenhed, hvad den vestlige Deel af Landet angaaer; men den østlige derimod bestaaer kun af fast Land, igiennemskaaret af endeel Fiorde, større end paa den vestlige Kant, men næsten blottet fra alle Øer, naar man undtager Vardøe, Vadsøe, med faa andre.

§. 7.

Almindelig Betragtning over Norge.

Denne korte og almindelige Jord-Beskrivelse over Norge, her eegentlig anført, for at tiene Læseren til Veiviser i dette Riiges gamle Historie, kan tilliige give et Begreeb i Almindelighed om Landets naturlige Beskaffenhed. Dets vidtløftlige Strækning indeholder lutter Afvexlinger af større og mindre Fiælde, Biærge, Høie; af Dale- og Fiorde-Strækninger; af Elve, Søer og Bække; af Marke og Øer: og det saaledes, at liigesom Landets Beskaffenhed er i det Større, er den liigeledes i det Mindre. De store Dale-Strækninger have deres Floder, vandriige Elve, deres store Søer, deres vidtløftige Biærg-Siider, som hist og her afvexles

uden al Tvil, derpaa, at paa de Kanter have fordum ligget Lande, som af Havet ere bortskyllede. Man veed ogsaa paa andre Steder i Norge at tale om saadanne usynlige eller Hulder-Lande; uden Tvil af selv samme Anledning.

verkes med jævne Egne, og især ved Flodernes Udløb med endnu større meere udstrakte Marke: Ligedan de mindre Dale, deres mindre Elve, Bække, Soer, Marke; og dette altsammen, paa de fleeste Steder, under iidelige Afvexlinger, som sætte et opmærksomt Øie i bestandigt Arbeide, ofte skaffe det de smukkeste og meest foranderlige Prospecter. Saa at vort Norge derover ikke fattes sine Yndigheder; ligesom det, med andre klippefulde Lande, har sine Uleiligheder, sin hæslige Siide, som ofte stikker, dem især, hvilke faae kun de yderste Kanter af Landet at see, meere i Øinene, end hine Yndigheder qq). Dets Klipper og Biærge, den store Kiøl-Strækning især, tiene det til Værn og Forskandsning, ei alleene mod de skarpe nordlige og kolde østlige Vinde, men ogsaa mod fiendtligt Anfald; de hielpe til at befordre Dalenes Frugtbarhed, og formeere Solens Varme eller Virkning; de ere næsten u udtømmelige Forraads Kammere paa de yppeligste Vande og riigeste Kilde-Væld, til Læskelse, for de tørstende Marke, saavelsom for Mennesker og Qvæg; de giemme paa mange Steder i deres Skiød en riig Skat af alle Slags baade ringere og kostbarere Metaller *), saavel af grovere som ædlere Steen-Arter; andre fleere Fordeele at forbigaae,

qq) Fremmede have derfor afmalet og afmale endnu tildeels dette Land som hæsligt, som yderst koldt og ufrugtbart. Jeg vil kun nævne et Par af de ældste Skribenter, som de andre, for den største Deel, have efterfulgt: Nordmania (Norge), siger Adamus Bremensis de Situ Daniæ, pag. 63. ap. Lindenbrog, „er formedelst sine steile „Biærge, og umaadelig Kulde, det ufrugtbareste af alle Lande." Og Saxo i Fortalen til sin Danske Historie, naar han giør denne Beskrivelse over Norge: „Naturen har dannet Norge hæsligt af sin Beliggenhed blandt Klipperne Deraf er det ufrugtbart, og som overalt besat med Klipper, fremstiller det for Øiet overmaade store men „fæle Ujævnheder."

*) See herom Ott. Sperlingii Boreas, pag. 259, og Hr. Etatsraad Langebeks Anledning til en Historie om de Norske Bergværker, pag. 244.



gaae, som Biærgene i Almindelighed føre med sig r). Men samme have ogsaa deres, tildeels store, Uleiligheder: Paa mange Steder forvolde de, at de regn- eller snee-fulde Skyer hastig samles, opholdes, brydes, og needfalde i næsten bestandig Snee eller Regn; paa andre udpuste de kolde eller fugtige Vinde; de foraarsage paa sine Steder ofte bedrøvelige Hændelser, ved Vandflode og Oversvømmelser, ved Udbrydelser, ved Steen- og Snee-Skreeder; de giøre Veiene for de Reisende og Handlende deels farlige, deels besværlige; de ere sikkre Tilholds-Steder for skadelige Rov-Dyr, hvilke der ikke, uden med største Vanskelighed, kunne eftersporres eller needlægges. Paa samme Maade har det sig ogsaa med den Mængde større og mindre Øer, Holme, Klipper, Skiær, hvormed de Norske Kyster paa de fleeste Steder ere forskandsede. De ere det samme mod Søe-Siiden, som Fieldene og Biærgene paa det faste Land: De sætte Kysterne i Sikkerhed, ei alleene mod Fremmedes og Ubekiendtes Anfald, men ogsaa mod Havets voldsomme Indbrud; de skaffe de Søefarende sikkre Havne eller Tilflugts-Steder mod Storm og Uveir; de bedække, paa mange Steder, de inden for beliggende Landstrækninger mod Havets kolde Vinde; de forsyne Landet med de beqvemmeste Fisker-Leier: Men hvor mange Søefarende, hvor mange Skibe, finde ei tilliige hos dem deres Grav og Undergang? Hvor hinderlige ere de ikke, paa sine Steder, Skibsfarten og Handelen? Er Norges Grund at ansee for een eeneste Klippe, som paa sine Steder har needsænket sig til større eller mindre, paa langs, paa tvers, løbende Aabninger, Sprækker, Rifter eller Huller, her bedækkede med Jord, Sand, afbrudte Klippe-Stokker og Steene, hist fyldte med Vand; men paa andre

Steder

r) Herom kan blandt andre fornemmelig eftersees Bertrands Afhandling de l'Usage des Montagnes.



Steder igien rakt sine Spidse i Veiret, deels med mindre afbrudte eller lange vedvarende Klippe-Strækninger, deels med hist og her omspreedde Biærge og Høie, enten blottede fra al Bedækning, uden af en Snee- eller Iis-Kaabe paa sine Steder, eller beklædde med Mosse og Krat, med Græs og Skove: Saa maae foromtalte Øer, Holme, Skiær og Klipper med Rette kunne ansees for ligesaa mange Klumper, Klippe-Stokker, Pyramider eller Steen-Pillere, hvilke ved en stor Ødelæggelse, ved Vandets Indbrud, ere skilte fra den øvrige store Massa, eller som Havet har efterladt sig som Minde-Tegn efter sine fra det faste Land engang giorte Erobringer.

§. 8.

Det Norske Navns og den Norske Stats første Opkomst i Norge.

I denne, hidindtil beskrevne, nordligste Kant af Europa, var det at den foromtalte s), nye indkommen Green af vor Nordens ældste Beboere udbreedte sig, og blev der siden bekiændt under Navn af Norske. Til at udbreede sig paa bemeldte Kanter havde desse saa meget meere Leilighed, som forrige Indbyggere paa de Steder i vort Norge, hvor de nye ankomne fornemmelig, eller for det første, needsatte sig, jeg meener det Trondhiemske, men især Helgeland, eller nu værende Nordlande, vare ved foromtalte Ødelæggelser eller Omvæltninger, blevne meget tynde, eller for den største Deel, fornemmelig paa sidstbenævnte Sted, udryddede eller nødte til at søge andre Boepæle t). Navnet Norveg eller Noreg, hvormed desse Nordens nye Beboere betegnede deres nye Boepæle, udbreedde sig fra bemeldte Steder efterhaanden til det heele Strøg Land, som ligger Vesten for den store Fiæld-Ryg eller Kiølen, liige indtil Goth-Elven; det blev

s) See det foregaaende 1ste Kapitel, §. 34 og 35.

t) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 4, og 10. og 4de Kapit. § 15 og 16.



blev end ogsaa Fremmede bekiændt, blandt dem Grækerne, hvilke efter deres Mundart kaldte det Nerigon. Bemeldte Fremmede, de Phoenicier tildeels, de Carthaginienser, maaskee og de Massilienser u), maae altsaa efter foromtalte store Forandringer i de vestlige Kanter af Europa, enten have endnu en Tiidlang vedblevet at fortsætte den forrige Skibsfart og Handel paa det gamle fordum saa kaldte Thule; eller og maae vort Nerigons eller Norges Indbyggere, allereede i saa gamle Tiider, ved deres Skibsfart, deres Handel og Søerøverier, have selv begyndt at giøre sig Fremmede bekiændte. Begge Deele synes riimelige, men sidstbemeldte saa meget meere, som i Henseende til Skibsfart, til Kundskab i Søevæsenet, til vidtløftige Søe-Reiser, intet Folk uden for Middel-Havet kan, i de ældre Tiider, ansees for at have liignet, mindre overgaaet de Norske uu); intet sættes ved Siiden af dem, hvad vidt udstrakte Colonier, Opdagelser og Erobringer til Søes angaaer; intet at have forstaaet Skibsbyggeriet saavel som de, tilliige med den Kunst, ei alleene at udruste store saavelsom prægtige Skibe, men ogsaa at bruge dem i forekommende Tilfælde. De Norskes Skibe vare derover i stor Anseelse blandt Fremmede, for deres Størrelse, Pragt, Udrustnings-Maade v), saa eet af dem kunde, end ogsaa blandt Danske og Engelske, passere for en Kongelig Foræring x); hvor

u) See det foregaaende 1ste Kapitel, §. 37 og 38.

uu) Om dem siger derfor Adamus Bremensis, de Situ Daniæ, pag. 63, ap. Erp. Lindenbrog: „ De fare den heele Verden omkring, og „ bringe, ved deres Søerøverier, hiem med sig den største Deel af „ Jordens Riigdomme, hvorved de erstatte deres eeget Lands Mangel."

v) See Matth. Paris i hans Histor. Anglic., pag. 882, edit. Wats, om de Norske Skibe, som Aar 1254 komme til Engelland.

x) Den Norske Konge Harald Haarfager sendte Kong Adelstan i Engelland et prægtigt Skib til Foræring; saadant et forærede den da værende Konge i Norge Kong Valdemar den 1ste i Danmark; saadant et ogsaa Kong Haagen til Kong Christopher 1.



hvor meget de Danske end vare drevne i Søe-Væsenet, naae-de de dog deri ei de Norskes Maal, især naar det kom an paa at giøre lange Reiser y); og i Træfninger, i Krigs-Væsenet til Søes, ansaae desse saavel hine, som de Svenske, for deres Undermænd z). Hvorover det ingenlunde er urimeligt, at vore Norske, allereede i bemeldte ældste Tiider, have begyndt at lægge Grund til deres Kundskab, deres Færdighed i Søe-Væsenet, og at, efter foromtalte store Forandringer i vor Norden, de Fremmedes Skibsfart og Handel har der efterhaanden liigesaa meget taget af, som de Norskes Seilats og Magt til Søes der tiltog; allerhelst, da man finder desse, kort efter Christi Tiider, allereede at have sværmet om til Søes a).

§. 9.

Det skeer under en [illegible] Anførsel.

Alt dette skal følgende Tiiders Historie giøre os meere tydeligt. Vi gaae tilbage igien til de ældre, til foromtalte nye ankomne, vore ældste Norske, boesatte paa Helgeland og i det Trondhiemske, hvor det Norske Navn og den Norske Stat, begyndte efterhaanden at dannes, men paa en Maade, som vi for Resten ere kun lidet i Stand til at kunne dømme om med nogen Slags Vished. „ Opstiger det Norske

„ og

y) „ Norvagis vix marisqve discrimina usu *antiqviori* & assidua naviga-„ tione certificata erant *præ Danis*," siger Auctor de profectione Danorum in Terram S. pag. 134.

z) See Oluf Tryggvesons Saga, 2 Deel, Kap. 87. pag. 284. Da den Danske og Svenske Konge havde foreenet deres heele Sømagt med Erik Jarls fra Norge, for at angribe Kong Oluf Tryggveson, hvis Flode da kun bestod af 11 Skibe, sagde han om de Danske: „ De havde aldrig været Nordmændenes Overmænd, de skal ei heller „ vinde Seier i Dag;" Om de Svenske: „ For de Heste-Ædere „ behøve vi ei at være bange;" Men om Erik Jarls Folk paa de store Skibe: „ De ere Nordmænd ligesom vi, fra dem maa vi vente os en haard Striid."

a) Om de Norskes tidelige og vidtløftige Seilatser kan eftersees J. J Pontani Discussiones Histor. Lib. 2. Cap. 6.



„ og det Svenske Riiges Elde over alt hvad man finder op„ tegnet i Historierne,“ som den lærde Grotius har sagt, af pur Hasfighed mod de Svenske, eller for at giøre dem en Compliment b): maae man dog tilstaae, at om desse ældgamle Riigers Tilstand, i de ældste Tiider, ere vi for Resten kun lidet underrettede. Alt hvad vi om bemeldte vore ældste Norskes Forfatning, om Staters Opkomst iblandt dem, om deres Handel med Landenes forrige Indbyggere, især med Joterne, kunne slutte os til med nogen Riimelighed, er dette: At i det nu værende Trondhiemske, men paa Helgeland især, have de fornemmelig sat sig fast, og der skaffet sig de fortræ-velige Joter, for det meeste, af Halsen, under en Thors Anforsel, hvis Dyrkelse og Høiagtelse, fremfor alle andre Guders, har derfor, tilliige med det Norske Navn, efterhaanden udbreedet sig til alle, vester ud om den store Field-Kiol beliggende Lande, hvor bemeldte Thor blev derover fornemmelig æret og tilbedet, og mange Templer, til hans Dyrkelse, overalt oprettede, saasom paa Mære i det Trondhiemske, paa Raudey eller Rødøen i Nordlandene, paa Gaulom i det nu værende Bergenske, paa Øen Mostur sammesteds, mueligt ogsaa paa fleere Steder i Norge, men blandt dem alle, de største og prægtigste, det paa Hlade Nordenfields, og det i Gudbrandsdalen Søndenfields c). Saa at Thors Guddom, skiønt ogsaa tilbeedet i de andre Nordiske Lande, dog blev, som den Høieste og Fornemste blandt alle, besynderlig dyrket i Norge, lad være dette Land, foruden ham, ogsaa tilliige erkiændte Othin, Freyr, og andre, for deres Guder d).

Denne dyrkes derfor af de Norske, som den fornemste Guddom.

§. 10.

b) See hans Prolegomena ad Histor. Gothorum, Vandalorum &c. pag. 7.

c) See den gamle utrykte Niala eller Nials-Saga, Kapit. 76; og Th. Torfæi Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 1. Cap. 4. p. 8.

d) See viidere herom Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 7. §. 1.



§. 10.

Den Norske Stats første Begyndelse paa Helgeland og i det Throndhiemske.

At denne de Norskes, under bemeldte Thor, begyndte Stat, maae efterhaanden, og det temmelig betiids, være sat i en meere ordentlig Forfatning, end de fleeste andre uden for vor Norden, kan sluttes, saavel af hvad tilforn er sagt om Nordens og vort Norges Tilstand allereede for de Tider. e), som af det, vi til denne Sags Oplysning, paa andre Steder vidtloftigere have udført f). At vi have opgivet det Trondhiemske og det Helgelandske især, som Steder, hvor dette har taget sin Begyndelse, hvorfra det Norske Navn efterhaanden har udbreedet sig over nu værende Norge, meene vi ogsaa at have sin fulde Rigtighed. Hvor vigtigt et Sted førstbenævnte har været i de ældre Tiider, have vi tilforn erindret g), og i hvilken Anseelse sidstanførte har staaet, viser vi alleene alt hvad hidindtil er fastsat om de nordligste Kanter af Norge, som i Norden allerførst beboede; om Joternes eller Kiæmpernes ældste Boepæle paa de Kanter; om Thors nye oprettede Herredømme i de Egne: men ogsaa følgende Omstændigheder. De ældste Tildragelser i vor Norden, om hvilke vore eegne Skribenter viide at fortælle, begynde fra Helgeland h); Dette Land blev i de ældre Tiider, blandt Hedningerne, anseet eller kaldet et helligt og lyksaligt Land, som Ad. Bremensis bevidner i); det havde fordum en Mængde store Søe-Helte og tappre Indbyggere k), fremfor andre øvede i Søe-Væsenet og Skibsbyggerie; de Helgelandske Skibe vare derover anseete, som de beste og

e) See det foregaaende 1ste Kapitel, §. 24, 25, 31.
f) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 1. — 3.
g) See nysanførte Afhandling, Kap. 6. §. 9.
h) See herom ogsaa bemeldte Afhandling, Kap. 4. §. 16; og *Th. Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. pag. 118.
i) In de Situ Daniæ, inter *Lindenbrogii* Script. Rerum Septent. pag. 65.
k) See Halfd. Eysteinssons Saga i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, p. 24.



største i Norge, følgelig i heele Norden l), efter hvilke det bekiændte store Skib Ormen Lange blev bygt, som siden tiente til Model for de Norskes store Krigs-Skibe. Helgeland havde endnu i de seenere Tiider, paa saadanne Skibe et stort Forraad, end ogsaa blandt sit Almues Folk m), og af store eller fornemme der boende Familier en større Mængde, end noget andet Land i Norge. En Omstændighed, der har givet den bekiendte Ol. Magnus Anledning til at sige om Helgeland, „at der havde de adelige Personer fornemmelig „ eller meest deres Boepæle og Fornøielser n).“

§. 11.

Othins og hans Følges Ankomst til Norge.

Alt dette bestyrkes endnu ved fleere betydelige Omstændigheder. Nogle hundrede Aar efter foromtalte Thors Ankomst til Norge, efterat det Norske Navn, den Norske Stat var stiftet, men kort for Christi Tiider o), skeede et nyt Optog i vor Norden: En nye Folkefærd af vore ældste Forfædre, eller Resten af deres Forvante, som endnu beboede disse Egne ved Tanais, eller tildeels de østlige Kanter tilligemed norden om det Caspiske Hav p), maatte see sig om nye Boepæle, i Anledning af de Uroligheder, der atter yttrede sig paa de Kanter, foraarsagede fornemmelig ved den striidbare Pontiske Konges Mithridatis Erobringer, eller ved hans Krige, deels med de norden om det Mæotiske Kiær boende

Folk,

l) Asmund fra Helgeland havde det beste Skib, som fandtes i Nordlandene, kaldet Gnod. *Torfæi* Hist. Norveg. Par. I. pag. 292, 314. See og efterfølgende 3 Kapit. §. 2 Note d).

m) See Heimskringla eller Sn. Sturlæsøns Norske Kronike, 1ste Deel, pag. 647.

n) See hans Auslegung der neuen Wappen, hvor det saa hedder: „ Bey „ dem Strudel (Mosks-Strøm) lieg Helgeland, da die Edelleut „ ihr Wohnung und Wollust am meisten haben.“

o) See Afhandlingen om Tiids-Regningen i den gamle Nordiske Historie, Kap. 2. §. 7.

p) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse. Kap. 7. §. 6.

Folk, deels med de Romere; saa de derover funde det for raadeligt, at trække sig af Veien, først til nu værende Rusland, især til sammes nordlige Deel, og endelig til vor Norden. Dette skeede under en Othins Anførsel, en af de ældre Othiners Stamme q), som tilliige med de Forneemste af sit Følge, efterat have sat sig, ved sine Kunster eller Rænker, i stor Anseelse blandt da værende vor Nordens Indbyggere, tiltoge sig de Personers Navne, hvilke i Norden bleve dyrkede, som Guder, eller som Stiftere og Stamme-Fædre, for de Nordiske Folk r), tilegnende sig tilliige alt hvad i forrige Tiider havde tildraget sig paa hin Siide Øster-Søen, mellem Joter og Gother, mellem Jetter, Jothuner og Thusser, paa den eene, Gother, Aser eller Othins Tilhængere paa den anden Siide. I hvilket Øiemærke, og for at forekomme, at saadant deres Bedragerie ei skulde saa let kunne opdages, de toge sig for at ødelægge alle forige Tiiders Efterretninger, eller at udslette Erindringen af hvad tilforn i Norden var skeet s); at udraabe dens ældste Beboere og deres Stamme-Fædre for Gudernes Fiender og Umennesker, deres ældste Boepæle paa hin Siide Øster-Søen og Dvina-Floden, som Tilholds-Steder for lutter Trold, Uhyrer og Vanskabninger t); og at indføre i Norden et andet eller nyt System i Religionen, Mythologien og Gudsdyrkelsen u), efterat Othin og hans Følge der vare blevne Templernes og Offringernes Forstandere. Hvilket altsammen med meere vi deels tilforn have viidere udført, deels paa sine Steder her-efter A. a. n. Ch. 40.

q) See herom viidere i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kapitel 7, § 7.—14.

r) See nysanførte Sted, §. 13. pag. 292.

s) See *Th. Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. 2. Cap. 4.

t) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 13, 14.

u) See det foregaaende 1ste Kapitel, §. 19. og nysbemeldte Afhandling, Kap. 4. §. 9.



efter skulle udføre. Hvad vi i denne vigtige Tildragelse her fornemmelig ville lægge Mærke til, er dette: At bemeldte Othin og hans Følge have ogsaa, som let er at formode, søgt at opnaae deres Øiemærke i Norden, ved at udvælge sig der Boepæle paa de fornemste og betydeligste Steder: Upland i Sverrig udsaae Othin for sig selv til Bolig, som det frugtbareste og folkeriigeste Sted der i Riget v); sin Søn Skiold lod han sætte sig need paa den største og fornemste blandt nu værende Danske Øer, Sielland. Da nu en anden hans Søn, Seming, som gik over til Norge, eller søgte sig der Bolig, udvalgte sig til Opholds-Sted just Helgeland, hvorover den fra ham needstigende Slægte-Linie blev kaldet Halengia-Tall: Saa kan man deraf med største Føie giøre den Slutning, at denne Deel af Norge maae i de Tider være anseet for den fornemste, den betydeligste, den blandt Fremmede meest bekiændte, og som et Sted, der meest fortiente desse nye ankomne Guders Opmærksomhed.

Samme sætter sig i Norge for det meeste need paa Helgeland, som paa det fornemste Sted.

§. 12.

Seming, Othins Søn, bliver Hoved for Aserne i Norge, men deres Magt der af ringe Betydenhed. A.a.C.n.65.

Helgeland, med tilgrændsende Steder i Norge, synes ogsaa virkelig, baade i de Tider, og længe derefter, blandt alle Norske Lande allermeest at have vedliigeholdt Omgang og Bekiændtskab med de øster ud om Øster-Søen beliggende Lande, med Jotland, med Jotunheim. Foromtalte Seming selv, som Othin, formodentlig endnu for sin Ankomst til Norden, havde avlet med en kaldet Skade x), needstammede derfra, paa benævnte hans Moders Siide. Denne var den Jotun Thiasses Dotter, og først givt med Niord y), den

v) See Sn. Sturlæsons Ynglinga Saga, Kap. 5. pag. 6.

x) See Sn. Sturlæsons Ynglinga-Saga, Kap 9. pag. 10.

y) Denne maae ei forbyttes, som af endeel er skeet, enten med Niorfe eller Nore Jotun, som først skal have bebygget Jotunheim, ei heller med Norr, Stamme-Fader for en stor Deel af de ældste Norske Konger.

See



den af Othins Følge, fra hvilken de gamle Svenske Konger,
og seenere Norske Monarker have needstammet. Men uliige
Tilbøieligheder ophævede snart denne Foreening: Skade
var vant til de høie Biærge og klippefulde Steder, hendes
Forfædres Tilholds-Egne ved Thrymheim; Luften, Vandet,
Fuglenes Skrig ved Søe-Siiden, stod hende derfor ikke an,
og liigesaa lidt kunde Niord finde sig i at høre Ulvenes Tuden
til Fiælds, som, mod Svanernes Sang, var ham en ube-
hagelig Musik z). Vel bleve de eenige om at forandre imel-
lemstunder Boepæle, at opholde sig nu til Fiælds, nu ved
Søe-Siiden: men Skade begav sig endelig misfornøiet til
sin Faders Boepæle, fornøiede sig med at gaae paa Jagt,
med at skyde Dyr, med at løbe paa Skier, hvorover hun
blev kaldet Ondur-Dys, og giftede sig endelig med Othin,
med hvilken hun avlede bemeldte Seming, foruden mange
andre Sønner. Denne Seming satte sig need i Norge, og Ao. a. n. Ch.
blev der Regent: Dette er næsten alt hvad Tiiden har levnet 30.
os til Erindring om ham. Vel tillægger den saa kaldte Half-
dan Eysteinssons Saga ham en Søn Thrand, givt med
Rauma, af hvilken Raumudal, eller Rummedalen nor-
denfields, skal have faaet sit Navn, ligesom Throndhiem
skal af Thrond a); men det meere troeværdige Skrivt Fun-
dinn Noregr bevidner, at Thrønd var Norrs Søn, hvil-
ket

See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Pag. 117. Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, pag. 85. J. Rami Norske Kongers Historie, pag. 4.

z) See Edda, udgiven af Resenio, 21 Dæmesaga. De Vers, som her tillægges Niord og Skade, som af dem giorte ved denne Leilighed, har Saxo tilegnet den af ham sammensmiddede Danske Konge Hadding og hans Hustrue, Hist. Dan. Lib. 1, pag. 15.

a) Dette bevidner *Torfæus* in Histor. Norveg. Par. 1. pag. 169. Dog findes intet derom i den, i Biørners Nordiske Kämpa-Dater trykte Halfdan Eysteinsons Saga.



ket heller fortiesser at troes. Det foromtalte Mørke, hvori Seinings og hans nærmeste Efterkommeres Erindring ligger begraven, giver ellers noksom tilkiende, at hans Magt eller Anseelse paa Helgeland maae ei være bleven ret stor, og at det formodentlig ei har villet lykkes ham saa vel, der eller i Norge, at rive Over-Herredømmet til sig, som det lykkedes Niord eller hans Efterkommere i Sverrig, Skiold i Danmark b). Mærkeligt er det ogsaa, at endskiønt Seming var Othins Søn, af Gudernes Ætt, og uagtet han skal være bleven Konge i Norge, finder man ham dog ingensteds der dyrket som en Gud, ei heller nogen af alle de gamle Norske Konger at have regnet sin Herkomst fra ham, naar man undtager de Helgelandske; Thor derimod, Othins Søn, finder man ei at have faaet noget Riige i Norden, men alleene Boepæl paa Thrudvang c), et Sted, som man nu ei meere kiender, og dog har Thor været de Norskes fornemste Skyts-Gud, og hans Guddom æret over heele Norden. Hvilket da altsaa bestorker hvad tilforn er fastsat, nemlig, at benævnte de Norskes fornemste Gud har været en ældre Thor, egentlig den saa kaldte Aka-Thor d), hvis Navn den yngere Asa-Thor vel har tiltaget sig, maaskee ogsaa needsat sig i Norge, da man virkelig der finder endeel af hans Efterkommere e), men uden at hverken han eller Seming har kundet nedstøde den ældre Thor fra sit Ære-Sæde.

§. 13.

b) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kapit. 7. §. 17 og 18.

c) See Sn. Sturlæsons Ynglinga-Saga, Kap. 5. pag. 6.

d) Om hans Tempel, og Billede, med dertil hørende Pragt, paa Mære i det Throndhiemske, see Ol. Tryggvesøns Saga, 2den Deel, 24 Kap. pag. 101.

e) For Er. Hrolf i Berge, see Fundinn Noregr, beviidner man at have været Asa-Thors Sønne-Søn; hvorom videre siden.

§. 13.

Ingen tænke for Resten, at vor Seming bør ansees for en opdigtet Person. Det Slægte-Register, som en af de ældste, de fornemste, de ypperligste gamle Norske Skalde, nemlig Eivind Skalldaspiller, har sammensat om ham og hans Efterkommere, og hvoraf Snorro har bevaret os nogle Stokker f), kaldet Halegygia-Tall, bør fuldkommen overbeviise os om, at han virkelig har været til. Hans Efterkommere ere ogsaa i de seenere Tider blevne anseelige og mægtige, deels i visse Helgelandske Konger af hans Familie, men fornemmelig i de mægtige Hlade-Jarler, hvilke en Tidlang regierte Norge med Kongelig Myndighed, skiønt uden Konge-Titel. Det som derfor har giort Seming, skiønt Othins Søn, skiønt af Gudernes egen Æt, tillige med hans næste Efterkommere, saa ubekiendt, maae have bestaaet deri, at Othin og hans Følge have paa de Kanter i Norge, hvor de fæstede Boepæle, ei fundet Gemytterne eller Omstændighederne saa føielige for deres Hensigter, som i Danmark eller i Sverrig. En meere ordentlig og fastsat Forfatning, Prindser og Folk i Almindelighed af et, dem meere der end paa hine Steder modsat Partie, maae dertil have været den rette Aarsag. Helgeland og Finmarken havde i de ældste Tiider været Joternes første og fornemste Boepæle g); Thor havde vel paa sine Steder giort dem megen Afbræk: men iidelig Omgang med deres Forvante paa hin Siide Øster-Søen, i Jotland

Seming har virkelig været til.

Aarsag, hvorfor han og hans Familie er bleven saa lidet berømt i Norge.

f) See hans Ynglinga-Saga, Kap. 9, pag. 10, hvor han bevidner, at Sæming, fra hvilken Eyvind Skalldaspiller begyndte sit Haleygia-Tall, var Othins Søn. Der maae altsaa have indløbet en Skrive-Feil i Fortalen til Snorronis Krønike, hvor Seming udgives for en Søn af Yngve Freyr, eller en Sønne-Søn af Niord. See meere af Haleygiatall paa bemeldte Sted, Kap. 26, pag. 28.

g) See foregaaende 1ste Kapitel; og Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 1–4. og §. 7.

land og i Jotunheim, de jævnlige Tilstøde, som de finge derfra, maae have, for en temmelig Deel, oprettet igien deres forfaldne Sager.

§. 14.

Haloge den første Konge paa Helgeland, af Jotisk Herkomst.

Man finder ogsaa virkelig ved de Tiider, hvorom her handles, Prindser paa foromtalte Kanter af Joternes Ætt, af Kiæmpe-Slagt, hvilke maae, særdeles i Begyndelsen, forend de adskillige Slags Familier, ved Giftermaale, eller paa andre Maader, bleve forenede, have været hine Aser, Semming og hans Efterkommere, i Veien. Man vil her intet melde derom, at alle de, (nogle faa maaskee undtagne) som i de seenere Tiider opgives for Folk af Joternes, af Kiæmpe-Ætt, have været fra Helgeland, fra Nordlandene, eller fra de nordlige Kanter af Norge h); at Bardur Snæfells Aas, Svalur, Thufa i), med fleere af Jotun-Slægt, som needsatte sig paa Iisland, vare fra samme Steder: men vi ville kun holde os til de gamle Tiider. Den Loge, af sin overmaade høie Vært kaldet Haloge, som først har givet Helgeland eller Halogaland Navn efter sig, som følgelig enten selv, eller i sine Efterkommere, maae have der opsvinget sig til en der usædvanlig Magt og Anseelse, „var ei alleene „selv af Risernes Ætt, men ogsaa givt med Glod, Gy„mes eller Grims Dotter, af Gymesgaard eller Grims„gaard, beliggende i Jotunheim, nord ved Elivoga k. l). Denne Haloge, som blev saa mægtig paa Helgeland, var altsaa,

Ved An. a. n. Ch. 40.

h) See nysanførte Afhandling, Kap. 4. §. 15 og 16.
i) See om dem Sagaan af Barde Snæfells-Aas, Kap. 1. og 3. Lad os end sætte, at desse Personer ere maaskee opdigtede, see *Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. 1. Cap. 3. pag. 22; saa viiser dog Fabelen selv, at de Gamle have ansect Helgeland for saadanne Folkes Boepæl og Fæderneland.
k) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 1. pag. 193.
l) See Thorstein Vikingssons-Saga, Kap. 1. pag. 1.

altsaa, tilligemed sin heele Familie, af Jotisk Herkomst; Indbyggerne paa bemeldte Helgeland have altsaa paa de Tider staaet i noie Foreening med Joterne i Jotunheim, med dem, som boede omkring Elivaga, eller ved Dvina-Floden m); de Helgelandske have derfra faaet deres Giftermaale, følgelig ogsaa Tilstød i andre Maader; og vor Haloge har selv formodentlig needstammet fra de Kanter mm). Alt dette skal tiene os til stor Veileedelse i det efterfølgende, men for det første, til at udfinde Haloges Leve-Tiid. Denne vor Loge har Arngrim Jonsson n) anseet for een eller samme Person med den Loge, som vore gamle Slægte-Registere udgive for en Søn af den gamle Forneotur, Konge i Jotland, nu Finland kaldet o); men Torfæus forkastet denne Sætning, paa Grund deraf, at Haloges Hustrue, forbenævnte Glod, var en Dotter af Alvorn, Alf den Gamles Søster p), som var en Sønne-Søn af Norr, og altsaa sex til syv Leed yngere end Forneoturs Søn Loge q). Men, naar intet andet er i Veien, kan denne Vanskelighed let hæves: Alf den Gamle, som var besvogret med vor Haloge, maae ei ansees for den samme, som Norrs Sønne Søn, Alf eller Finn-Alf, Konge i Alfheim eller Viigen, men for en langt ældre, for den samme Alf, som Hervarar-Saga omtaler

M 3

m) At Elivaga maae søges paa de Kanter, see Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 12.

mm) Dette bestærkes meget deraf, at hans Dotter, Holgabrudur, om hvilken meere siden, findes i Skallda, eller Kenningar, opregnet blandt Trollds-Qvinder, eller de Jotniske Qvinder.

n) See hans Crymogæa, Lib. 1. Cap. 4. pag. 31.

o) See Fundinn Noregs, strax i Begyndelsen, i Biørners Nordiska Kämpa-Dater, og i Ol. Tryggvesons Saga.

p) See Thorstein Vikingsons Saga, Kap. 1.

q) See Slægte-Registeret over dem i *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 3, Cap. 23. pag. 154, og Lib. 5. Cap. 1. pag. 194.



taler r), som levende ved Othins Tiider, som besvogret med den ældste Stærkoddur, kaldet Aludreng, hvilken Saxo bevidner at have havt sin Herkomst fra de øster ud om Øster-Søen beliggende Lande s), eller fra Jotunheim ss); hvor, eller i Nærværelsen, bemeldte ældste Alf ogsaa maae have boet, der var besvogret med Haloge, eftersom dennes Hustrue, hins Søster-Dotter, udtrykkelig siges at have været fra Jotunheim, fra Gymes-Gaard, eller en Dotter af Gymer, med hvilken Aserne, i Othins og den yngre eller Asa-Thors Tiider havde at bestille t). Saa at følgelig alt dette et vedkommer Alfheim i Norge, eller de seenere Tiider, i hvilke Alf, Norrs Sønne-Søn, levede, men angaaer de ældre Tiider, og Alfheim paa hin Siide Øster-Søen, som i Edda tt) bliver kaldet Svart-Alfheima ɔ: det Sorte Alfheim.

§. 15.

Han var en Søn af Forneotr i Jotland.

Foranførte Omstændighed, i Henseende til Alf, hindrer altsaa ikke, at jo vor Haloge, for den Skyld, kan have været Forneoturs Søn: Tvertimod, andre Omstændigheder synes end ogsaa at stadfæste det. Hler eller Ægir, en Broder af Loge, finder man at have trukket sig ind i vor Norden, og needsat sig paa Hlessey u), i Othins og forbenævnte Thors

r) See det 1ste Kapitel, pag. 2. edit. Verelii. Dette have vi i næstfølgende 3die Kapitel, som vi meene, sat uden for al Tvil. See §. 7.

s) See hans Histor. Dan. Lib. 6. pag. 103. edit. *Stephanii*.

ss) Storverkr, Stærkodders Fader, regnes og blandt Jotnerne i Skallda, eller i Kenningar.

t) See Edda, udgiven af Resenio, i den 32 Dæmesaga. Blandt de, i bemeldte Skallda eller i Kenningar, opregnede Navne paa Jotner, finder man ogsaa virkelig en Alfarin; men Navnene Alf og Alfarin ere omtrent de samme, eller ofte forbyttede med hinanden.

tt) See Edda Resenii, Dæmes. 70.

u) Fundin Noregs bevidner, at Gorr paa sin Reise giennem Øster-Søen fandt der sine Forvante, Hler den Gamles Efterkommere paa Hlessey.

[redacted]

Thors Tiider v); hans anden Broders Kares Efterkommere liigeledes, efter nogen Tiids Forløb, under Norrs og Gorrs Anforsel, at have begivet sig til Norge, hvorom viidere siden: Skulde det da ei være slutteligt, at Loge selv har giort det samme, og at han er just den Helgelandske Haloge selv? Jeg meener, Jo; Allerhelst da Tiiden, foranførte Omstændigheder, og Navnet selv kommer dermed saa vel overeens. Overalt seer man heraf det fuldkommen stadfæstet, hvad vi tilforn have paastaaet, nemlig, at ved Othins Ankomst til vor Norden, have de paa Helgeland overblevne Greene af de gamle Joter eller Riiser havt iidelig Omgang med deres Forvante paa hin Siide Øster Søen, og faaet jævnlig Tilstød fra det gamle Jotland, hvor et blandet Folkeslag af Joter og Gother, det saa kaldte Risakyn eller Risernes Ætt, da synes at have boet, og derfra at have udbreedet sig over vor Norden, især til Helgeland og det Nordenfieldske, som vi af den gamle Hervarar-Saga strax skal faae at see; en Ætt, som var blandt Joternes eller Kiæmpernes den anseeligste og smukkeste x), af hvilken ogsaa foromtalte Haloge havde sin Herkomst, en Mand, ei mindre anseelig af sin heilige Skabning, end stor af Væxt y), paa hvis, og ældre Tiider tildeels, den Afskildring altsaa, efter alle Omstændigheder, best passer sig, som forbenævnte Hervarar-Saga giør over Nordens, især Helgelands Tilstand, noget for og ved Othins Tiider z), samt over de der skeete ældste Tildragelser, naar den beretter a): „At forend Aserne komme til „Norden, var den beboet af Riser og tildeels af Halv-„Riser; men at Folkeslagene derefter blandede sig meget: „Riserne

og af Riisernes Ætt.

Beretning om Helgelands og Nordens Tilstand ved Othins Tiider.

v) See foranførte Edda, i den 50 Damesaga.
x) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. I. Lib. 5. Cap. I. Pag. 194.
y) See Thorstein Vikingsons Saga, Kap I.
z) See benævnte Saga, Kap. 2. pag. 37.
a) See samme Saga, gieunem det heele 1ste Kapitel.



„Riserne finge sig Hustruer fra Mannaheim, (vor Norden, saavidt især, som den af Gother eller med dem blandede Folk b) var beboet,) andre givtede didhen deres Døttre. Blandt an„dre tog Arngrim, som var en Rise og Bergbo, fra Man„naheim bb) Amu Imufs Dotter, som han givtede sig med, „og avlede med hende en Søn Hergrim, som derover blev „kaldet Halv-Troll, hvilken opholdt sig, undertiiden hos „Berg-Riserne, undertiiden hos Mændene (bemeldte Man„naheims Beboere). Denne, der var stærk, som en Jotun, „samt tilliige en stor Troldmand, og Slags-Kiæmpe, tog „bort fra Jotunheim Ogn Alfaspreng, og avlede med hende „en Søn Grim, men blev i en Eenekamp hos den øvre Fos „ved Eidet c), needlagt af Starkoddur Aludreng, en Søn „af Storvirkur, som var kommen af Tusserne, og dem „liig i Størke, udrustet med otte Hænder d), men som da „boede hos Alufossa e), hvis Fæstemø, bemeldte Ogn, „Hergrim havde bortsnappet, da Starkoddur var reist nord „over Elivoga. Men Ogn vilde ei givtes med Starkaddur; „hun stak sig derover selv ihiel med et Sværd, da hun saae, „at Hergrim blev needlagt. Seiervinderen tog da alt hvad „Hergrim havde eiet, tilliige med hans Søn, som siden op„voxte hos ham, indtil Starkaddur bortførte Alfhilde, en „Dotter

b) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 3. §. 14.

bb) I endeel haandskrevne Exemplarer staaer i Stedet for Mannaheim Ymisland, hvormed de Gamle riimeligst have forstaaet de nordostlige mellem den Botniske Bugt og Iis-Havet beliggende Lande.

c) Endeel Svenske Skribenter meene, at herved forstaaes Troldhetten; men det passer sig slet ikke: Her maae være meent et Sted nord paa i nu værende Rusland.

d) Enhver seer let, at dette er sagt figurligviis, for at betegne hans ugemeene Størke, hvorved han kunde udrette saa meget, som fire andre.

e) Dette Sted ville endeel Svenske ogsaa finde i Sverrig, men maae uden al Tvil søges, enten i de yderste Kanter af vor Norden, eller uden for samme.

„Dotter af Alf, (den samme, vi tilforn have omtalt, som de Gamle have forbyttet med en seenere Alf, Konge i Alfheim eller Viigen f),) „da hun om Natten opvartede Of-„fringerne, under en Offer-Fest til Gudindernes Ære (Disa-Blot) i sin Faders Huus, og bestrøg deres Billeder „med Offer-Blodet; men denne Gierning fortrød saaledes „Alf, at han anmodede Thor om Hielp ff), som dræbte „Starkaddur, men lod Alfhilde reise hiem til sin Fader, i „Selskab med forømtalte Grim. Denne, efterat have op-„naaet sit 12te Aar, begyndte at forsøge Lykken, ved at „drage ud paa Hærværk eller Røverier, men givtede sig en-„delig med Bauggerd, en Dotter af Starkaddur og Alfhild, „da han satte sig need paa den Øe Bolm, beliggende paa „Helgeland g), hvoraf han blev siden kaldet Grim paa „Bolmsøe; hvor ogsaa hans Søn efter ham boede, And-„grim, der liigeledes blev en meget berømt Krigsmand."

§. 16.

Man vil ei opholde Læserne med vidløftige Betragtninger over det hidindtil anførte; enhver kan deraf selv giøre sig et temmelig tydeligt Begreeb om Rigtigheden af hvad vi tilforn have fastsat, liigeleedes ogsaa om Tilstanden i Norden, og

Betænkning derover.

f) Dette kunde saa meget lættere skee, som de Gamle have vidst at tale om Alfer og om Alfheim uden for vor Norden, (see Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 3. §. 14.) hvorhen den ældste Alf maae have henhørt, og hvorfra de seenere Alfer i Norden, i Viigen især, maae have i visse Maader needstammet.

ff) Dette, tilliige med andre Omstændigheder, viiser tydeligt nok, at desse Tildragelser ere skeete ved Othins Tider, som tilforn er fastsat.

g) Saaledes staaer i de haandskrevne Exemplarer af Hervarar-Saga; saaledes har og Joh. Peringskiöld læst, som sees af hans Ættartal, pag. 66: i det trykte Exemplar derimod nævnes ei Stedet, hvor Øen Bolm har ligget. Verelius sætter den derfor i Smaaland i Sverrig, men mod al Riimelighed.



og paa vort Helgeland især, i de ældste saavel, som fornemmelig i de Tider, hvorom her handles: At man der, nemlig, foer fra det eene Land til det andet, for at bortføre hinandens Jomfruer og Qvinder; at man derover ragede med hinanden i Tveekampe og smaae Krige; at man der allereede sværmede om i Hærfærde, paa Krigs-Toge eller Søerøverier. Tilstanden har i de ældste Tider, mens Staterne laae endnu ligesom i deres første Svøb, været næsten overalt den samme. Ligesom vore gamle Sagar forestiller os den i vor Norden, afmaler Thucydides os den i det ældre Grækerland h); Herodotus paa samme Maade Omgangen mellem de gamle Grækere og Asiatiske Folk, hvilken han lægger til Grund for sin heele Historie, som Aarsag til de mange, mellem Grækere og Barbarer førte Krige i). Vor Haloge, at vi skal komme til ham igien, blev selv ei frie for denne de ældre Tiders almindelige Skiæbne. Han havde tvende Døttre, begge ham liige i en meere end almindelig Deilighed, hvorover den eene blev kaldet Eysa, den anden Eymer k). Tvende Brødre, ved Navn Veset og Visil, som begge vare Haloges Jarler eller Statholdere, satte til at forsvare hans Riiges Grændser (hvoraf kan sluttes, at samme maae have været af temmelig Betydenhed) begge hinanden liige i ypperlige Sinds og Legems Kræfter, begge drevne, fra Barnsbeen af, i Søerøverie og andre Krigs-Sager, bleve indtagne af denne Deilighed, og deels af den store Berømmelse, de havde indlagt sig, deels af den lange Tieneste, de havde giort deres Konge, saa modige, at de forlangte benævnte hans Døttre til ægte. Da Kongen afslog dette uliige Partie, i Betragtning af de mange da værende

Viidere om Haloge.

G de

h) See hans Historia belli Peloponnesiaci, ved Begyndelsen.
i) See hans Historiarum Lib. 1, strax i dens Begyndelse.
k) Navnene bemærke skinnende Sager, som Lue, levende Kull og brændende Aske, See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 5, Cap. 1. Pag. 194.

de Konger, blandt hvilke hans Døttre kunde vælge, bortførte de dem med Magt; men bleve derover drevne i Landflygtighed af Kongen, som for des meere at hævne sig, skal ved Troldoms-Kunster have ladet dem giøre deres Skiæbne saa trang, at de aldrig meere skulde komme tilbage til deres Fæderne-Land og Gods. De Flygtige toge derover Veien til den i Øster-Søen beliggende Øe Bornholm, hvor Landet dog blev dem for trangt, saa at Visil derover søgte sig andensteds Boepæle, og det paa den, efter ham opkaldte Visils-Øe l), der skal have ligget ei langt fra Ulleraker i Sverrig m), og maae derfor have været en blandt de i Mæleren, ved Kysterne af Upland beliggende Øer.

§. 17.

Hans store Anseelse.

Hvorledes det siden er gaaet vor Haloge og hans Efterkommere, er os for det meeste ubekiendt. Han omtales i Edda, under Navn af Holga (eller Helge) som en af de første og anseeligste gamle Konger i Norden, der efter sin Død, blev derover, tilliige med sin Dotter Thorgerd Holgabruder (Helgelændernes Brud n), med Ofringer æret som en Gud o), og en Grav eller Høie sammenkastet over ham, af adskillige Lag, eet af Guld oo) og Sølv, det andet af Jord og Steen, om hinanden, der siden tiente til et Offer-Sted;

efter

l) See herom foranførte Thorstein Vikingssons Saga, pag. 2--9; og Torfæus paa nysbemeldte Sted.

m) See nysanførte Saga, pag. 9.

n) Hun faaer paa andre Steder Navn af Horgabrudr, eller Gudernes Fæstems og Brud; Hvilket er hende uden Tvil givet formedelst hendes Givtermaal med Aserne eller Guderne; men Navnet Holgabrudr er hende givet, fordi hun var fra Haloga- eller Holga Land; ligesom Gudinden Freya er kaldet Vanabrudr, fordi hun var af Vanerne.

o) See den 65 Dæmesaga i Edda Resenii.

oo) Guldet er derfor af de gamle Skallde kaldet Holges Høies Tag. See Edda i Kenningar, under Ordet Gull.



efter den gamle Skalds Skule Thorstes (skal uden Tvil være Thorsteinsons) Vidnesbyrd, som i et gammelt Vers, anført i bemeldte Edda, synger om sig selv, „at han saae en „stor Dynge Penge sammenbaaren, da de (forbenævnte) Hel„lige bleve satte blandt Gudernes Tall." Altsammen Omstændigheder, hvilke noksom viise, ei alleene, at vor Haloge har virkelig været til, men ogsaa været i største Anseelse saavel for som efter sin Død. Hans over Helgeland vidt udstrakte Magt synes dog, under hans Efterkommere, paa Risernes Siide, at have aftaget, tilliige med den Hinder, han og hans Folkefærd havde i Begyndelsen lagt Sæming og hans Forvante i Veien, hvis Anseelse derimod, især ved Giftermaale med Haloges Familie, synes meget at have tiltaget. Foruden foromtalte 2de Døttre, som bleve bortførte, finder man Haloge endnu at have havt en anden, nemlig forbenævnte Thorgerd, avlet formodentlig med Thora, en Dotter af Cuso, som Saxo siger at have været de Finners og Biarmers Konge p), det er, regieret paa de Jotlandske eller Jotunheimske Kanter, hvor Finner og Biarmer siden nedsatte sig, og hvorfra Haloge havde sit første Giftermaal. Denne hans Dotter maae være bleven gift med en af Sæmings Sønner eller Familie, eftersom man finder, at den siden mægtige Hagen Jarl den Gamle i Norge, som nedstammede

p) See hans Histor. Dan. Lib. 3. pag. 41. Saxo sætter vel sin Helge, Konge paa Helgeland, ved Hrolf Krakes Tiider; men derfor kan denne Helge dog meget vel have været den samme, som vor Haloge: da Saxo bringer bemeldte Hrolf op til Christi Tiider, og sætter ham saavelsom Helge i Asernes, Balders, Hothers, og andres Leve-Tiid. At Saxo beskriver Helge, som hæslig af Skabning, saa han derover maatte formaae Hother til at frie for sig, giør et heller noget til Sagen: Saxo har ventelig heri fulgt dem blandt de Gamle, som have afmalet Risernes Æt, og Haloge følgelig tilliige med dem, for de hæsligste blandt alle. See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 3. Cap. 2. pag. 115.

stammede fra bemeldte Sæming, har dyrket hende blandt sine fornemste Guder, og som en serdeles Skyts-Helgen q). Foromtalte Andgrim fra Bolmsøe paa Helgeland, som efterat have sværmet om med en stærk Krigsmagt til Soes, paa Søerøverier, angreeb Othins Sønne-Søn Svafurlame i Gardarrike, needlagde ham selv i en Træfning og en Tveekamp, bortførte hans Dotter Eyvora r) avlet med den Kiæmpe Thiasses Dotter Frydr, og avlede siden paa Bolms-Øe med hende 12 Sønner, blandt dem en kaldet Sæming, viiser ved sit Exempel, ved Asernes Navne, han indførte i sin Familie, at andre blandt hans Landsmænd maae liigeledes have indladt sig i Foreening og Svogerskab med bemeldte Aser. Desse, som hines Mestere i Behændighed, List, visse politiske eller Stats-Ranker, i Troldoms- eller andre Kunster s), som inddrukne desuden af den Tanke, at Herredømmet i Norden burde alleene tilkomme dem, som Gudernes Afkom, toge sig deraf Anledning til at udbreede deres Magt og Familie, ei alleene over Helgeland, hvor de siden bleve især mægtige, men ogsaa til andre Steder i Norge, saasom til det Trondhiemske, til Heedemarken, til Sogn, med fleere Steder, hvor man siden finder Konger af deres Folkefærd eller af Othins Forvante at have regieret.

§. 18. a.

Men herom viidere i det efterfølgende. Vi vende for det første tilbage igien til vort Helgeland, for at opholde os endnu — Fleere fra de Jotlandske Kanter til Helgeland indkomne.

N 3

q) See Oluf Tryggvesøns Saga, 1 Deel, Kap. 154, pag. 182; og 2den Deel, Kap. 53, pag. 198.

r) I endeel utrykte Exemplarer berettes, at Andgrim et med Magt har bortført Eyvora, men faaet hende, med Sigurlauns Samtykke, efterat have længe tient hendes Forældre. Hvilket synes let at kunne forenes med ovenanførte Fortælling. See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 10. Cap. 10.

s) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 7. §. 17 og 18. *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 3. Cap. 17.



endnu støt ved de der fleere mærkværdige Tildragelser, hvilke give os Exempler paa fleere Jotiske eller Rise-Familiers Flotninger til de nordlige Kanter af Norge, og tilliige saa god en Afridsning paa Nordens Tilstand, Tænke- og Leve-Maade i desse ældre Tider. Dersom man kan ansee noget af den saa kaldte Saga af Barde Dumbssyne eller Sneefelds-As for at være rigtigt, maae det være dens Fortællinger om Bards ældste Forfædre og endeel Tildragelser i de ældste Tider, hvilke denne Sagas Forfatter har mænget og forbyttet med de seenere Tider, samt udpyntet med saa mange urimelige Tillæg, at den med Rette kan ansees for en Sammensætning af lutter Tank og Fabler a). Imidlertid troer jeg dog, at Hoved-Tingene eller Grunden til Fortællingerne i denne, liigesom i de fleeste andre vore Nordiske Fabel-Historier, er i sig selv rigtig. Er det saa, har en Dumbr, et længe efter forommtalte Haloges Tider, havt at raade for Risaland, under hvilket Navn de Gamle have indbefattet, ei alleene endeel osten for det Hvide-Hav beliggende Districter, men ogsaa det nu værende Ost-Finmarken med tilgrændsende Lande, eftersom det i benævnte Finmarken beliggende Bierg Dommensfiæld ɔ: Dumbsfiæld, og Havet der osten for, Dumbs-Hav af de Gamle kaldet, uden Tvil have faaet Navn efter bemeldte Dumbr, liigesom deraf tilliige kan skiønnes, at denne Dumbr har eengang virkelig været til. Samme berettes b) at have været af Risernes Æt paa Fæderne, men af Trollernes paa Mødrene Siide; at have slægtet hine paa i Styrke og Dristighed, Omgiængelighed og et fromt Væsen, saa længe han var i sit gode Lune; men at have liignet

a) See herom vidare i *Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. I. Cap. I. pag. 12, og Cap. 3. pag. 22.

b) See Sagan af Baarde Dumbsſyne, er kalladur var Snæfells-Aas, Kap. I. i Sogu-Pætter Islendinga, udgivne i Hoolum 1756. 4.



lignet forstbemeldte i Ondskab, i næsten umenneskelige Kræfter og Tiltagender, naar noget skeede ham imod. Denne Dumbr har altsaa, liigesom Haloga, needstammet fra Joter eller Riiser, fra de nordlige Kanter ved Iis-Havet, og han har, liigesom hin, forflottet derfra sin Boepæl til de nordlige Kanter af Norge, især til Finmarken, hvorhen han, efter de Tiiders foromtalte Sædvane, har bortført fra Qvenland (hvor hans Forfædre rimelig have boet) en Dotter af Snær den Gamle, ved Navn Miøl, en af de smukkeste men tilliige føreste Qvindes-Personer, som da vare c) at finde, med hvilken han avlede en Søn Bardr d). Denne satte sig siden need, paa Halogaland, i den Fiord Skialfta, nu Salten kaldet, hvor hans Halv-Broder, ved Navn Thorkell, ogsaa fæstede Boepæl, i Tiden. Da forantalte Dumbr endelig var bleven dræbt af endeel Thusser (hans egne Undersaatte, som det synes e);) giftede hans efterladte Hustrue Miøl sig anden Gang med en Raudfelld, en Søn af Svade Jotun, norden fra Dofre f), og avlede med ham forbenævnte Thorkell, som efterat have opnaaet sin mandlige Alder, foretog sig, i Selskab med sin Broder Bardr, et Tog mod bemeldte Thusser, norden over Dumbs-Hav, paa hvilket de indebrændte 30 af de Fornemste iblandt dem, tilliigemed deres Anfører Haardverk, der havde været Hovedmand for Dumbrs Drab, og var bleven Konge i hans Sted. Dumbs

31 Familie

c) Der siges i nysbemeldte Saga, at efter hende blev den hvideste Snee, som falder i lungt eller mildt Veir, kaldet Miøl: men jeg vil heller troe, at hun har faaet Navn efter den.

d) Med denne har Forfatteren af Bardar-Saga forbyttet en yngere Bardr, som drog til Iisland, eller efter hin ældres Navn og Bedrivter opdigtet os en yngre Barde.

e) See foranførte Saga af Barde Snæfells-Aas, Kap. 2.

f) Hermed stemmer Tiids-Regningen meget vel overeens, som kan sees af den Chronologiske Tabell. Dette kan altsaa ansees for rigtigt, og laant af de ældre Beretninger.



Familie har altsaa trukket sig fra Jotland eller Risaland til Finmarken, fra Finmarken til Helgeland, en Tuur, som ventelig fleere ved samme Tiider have taget. Ved hvilken Anledning jeg her maae erindre dette, som mærkværdigt: Paa Helgeland findes Øen Mæløy ɔ: Misløy, som i ældre Tiider har tilhørt fornemme Familier, blandt dem den adelige Familie Bænkestok; der ligger og en Øe, ved Navn Fenrisøe; desuden Øen Løvøy eller Laufey; og i Nummedalen, som for en Deel er bleven regnet til det gamle Halogaland, Læksøy eller Løkey. Alle desse Navne eller Steder synes at bevare os Erindringen af vor Miøl, af den i Edda navnkundige Loke, Asernes Staldbroder og Modstander eller Forfører g), af hans Søn Fenris-Ulven h), af hans Moder Laufey i). Jeg vil heraf just ei giøre den Slutning, at Loke selv har boet paa Helgeland, skiønt deri er intet urimeligt eller stridigt med hvad tilforn er erindret om Tilstanden paa bemeldte Helgeland, i Henseende til Othin og hans Familie: men jeg har anført det for at viise, at enten have hans Efterkommere der fæstet Boepæl, eller Personer der boet, der have ført Navne efter dem; og riimeligst været fra de østlige eller Jotlandske Kanter, fra hvilke ogsaa den foromtalte Arngrims Forfædre vare, som havde fæstet Bolig paa den Helgelandske Øe Bolm.

§. 18. b.

g) See Edda i Dæmes. 27, som viiser, at denne Loke har været af Jotisk eller Jotunsk Herkomst. See og Dæmes. 39, 46, 51, 58, 59, 68, 70. I den gamle Edda har man en vidtløftig Sang om Lokes Skiænderier med Aserne, og Bebreidelser mod dem, under Titel af Ægis Drekka eller Loka-Glepsa og Loka-Senna.

h) See Dæmes. 27 og Dæmes. 29.

i) Saa kaldes hun i foranførte 27 Dæmesaga, og Loke efter hende ofte Loke Laufeyarson.



§. 18. b.

Denne Arngrim har vel for sin eegen Person henhørt til de ældre Tiider, hvorom her handles, muueligt ogsaa hans Sønner, som opregnes i Hervarar-Saga d): men de og deres Bedrivter ere uden al Tvil blevne forbyttede med en yngre Arngrims Sønner e); dog ville vi her anføre sammes for ei at afbryde vor Materie. Da desse Karle havde, som bemeldte Hervarar-Saga om dem beretter, opnaaet deres mandlige Alder, men den ældste blandt dem, Angantyr, en Væxt tilliige, som giorde ham et Hoved høiere end hans andre Brødre, bleve de store Striidsmænd eller Bærsærker, og overginge alle andre udi Mood og Kræfter. Søerøverie var deres fornemste Forretning, hvormed de hiemsøgte mange Lande, og giorde sig derved overalt berømte, allerhelst da de, under desse deres Søerøver-Toge, aldrig brugte stærkere Besætning paa deres Skib, end den, deres eeget Antal udgiorde, skiønt de ofte havde fleere Skibe i Selskab med sig. Med Vaaben, men især med ypperlige Sværde, vare de ogsaa alle paa det beste udrustede, og med en ei mindre Tapperhed; men deres Mood og Hidsighed dreev dem ofte til et Slags Raserie, kaldet Bærsærkgang, der satte dem uden for sig selv, og i den Tilstand, at de eengang dræbte alle deres Folk, og ødelagde alle deres Skibe; for hvilket siden at forekomme, de steege

Arngrim fra Helgeland hans Sønnes Bedrivter.

d) See det 3die Kapitel, pag. 46.

e) Her kan mærkes, at i Fundin Noregs, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, paa. 10, tales om en Arngrim, givt med Eyfura, og om hans Søn Angantyr Bærserk, hvilke ei needstammede fra vor Arngrim paa Helgeland, uden maaskee paa Qvinde-Siden, men fra Norr, fra den Hringarikiske, eller Doglingernes Ætt. Desuden have Arngrims Sønner i Orvar-Odds Saga og hos Saxo for en stor Deel andre Navne, end i Hervarar-Saga; hvoraf kan sluttes, at hine have været adskilte Personer fra desse, men de yngre for en Deel antaaet de ældres Navne.



stege i Land, saasnart de mærkede Anstød af dette Raserie, og ginge der løs paa Træer eller Steene t). En Jule-Aften paa Bolm, da Forfædrenes Erindrings-Skaal gik om u), giorde desse Karle, hver sit høitidelige Løfte, efter de Gamles Sædvane, men en af dem, Hiorvar, især dette, at han, det maatte koste hvad det vilde, skulde faae den da værende Upsalske Konges Yngves Dotter Ingeborg, berømt ei mindre af sin Forstand og Viisdom, end ugemeene Deilighed, til ægte, eller aldrig givte sig. Jo vanskeligere saadant Løfte var at udføre, jo større Ære for Vedkommende, jo meere Berømmelse af de Tilstædeværende. Hiorvars Brødre ansaae derfor dette, som en nye Plan, aabnet for sig til nye Ære, nye Seiervindinger. Saasnart Foraaret var kommet, begave de sig til den Upsalske Konges Hof, hvor de stillede sig for Kongens Bord v), og Hiorvar uden mange Omstændigheder frembar sit Erinde, forlangende strax Svar derpaa. Ved bemeldte Hof vare den Tiid tvende meget stridbare og berømte Mænd, Hialmar, kaldet den Modige, og Oddur den Vidfarende, eller Vidtbereiste, ellers kaldet Orvar-Odd, begge fremmede x), og førstbenævnte formodentlig

t) Dette Tilfælde var farligt for dem, saadanne Berserker havde med at bestikke, men ei mindre for dem selv: Naar Raseriet var forbi, vare alle Kræfter for en Tiid borte, og de selv ligesom syge. See Hervarar-Saga, Kap. 5. p. 68. ed. Verelii.

u) I bemeldte trykte Hervarar-Saga staaer Biargar-Full, men skal være Bragar-Fuld, eller en Skaal til Erindring af Brage især, der for sin Viisdom, Veltalenhed, Gaver i Poesie, var en af de berømteste Aser, see Edda Resenii, i den 24 Dæmesaga, og om bemeldte Bragafull *Th. Bartholini* Antiqvit. Danic. Lib. 1. Cap. 8. pag. 127.

v) Den ordentlige Opvartnings-Tiid hos Konger, Jarler og andre store Mænd, var i gamle Dage, naar de sadde til Bords. Hvorom kan, foruden andre Steder, især eftersees det gamle Norske Skrivt, Speculum Regale, eller Konge-Speilet kaldet, oversat af Hr. Rector Einarsen paa Hoolum, og udgivet af Hr. Professor Eriksen, 4to. 1768.

x) See Hervarar-Saga, Kap. 4. pag. 51.

nemlig ligesaa vel en Norsk Mand, fra det Nordenfieldske, som den anden, hvis i de ældre Tiider meget beromte Familie, der ogsaa for en Deel needstammede fra Riiser eller Joter y), havde fæstet Boepæl paa Hrafniste, beliggende i Nummedalen, som i de ældre Tiider ofte blev, i det mindste for en Deel, regnet til Halogaland z). Desse tvende Helte, efterat have i to Dage forsøgt hiandens Mood og Kræfter i en Fæktning, havde for nogen Tiid siden slaaet sig i Staldbroderskab sammen under visse Love, som her fortiene at anføres. Under Livs-Straf for enhver, uden nogens Anseelse, som forsaae sig derimod, blev derudi paabudet: „At ingen „maatte æde raadt Kiød, eller alleene perset imellem et „Klæde a); ingen udplyndre Bønder eller Kiøbmænd, men „kun tage hos dem saa meget, man behøvede til sin Under„holdning; ingen berøve forekommende Fruentimmer, hvor „rige end samme maatte være; ingen bortføre dem med „sig til Skibene." Desse Love, som viise en langt større Billighed og ædel Tænkemaade, end man hos vore gamle Søerøvere gemeenlig pleier at forestille sig, bleve af Hialmar foreslagne, imodtagne af Oddur, som siden giorde hin Selskab til Kong Yngve i Upsal, i hvis Tieneste Hialmar da stod, i hvis Høiagtelse Oddur ogsaa, ved sin Styrke, Mandighed og store Bedrivter, snart vidste at sætte sig. Men Hialmar havde vundet Princesse Ingeborgs Kiærlighed; intet var

y) Blandt hans Forfædre var en Hallbiørn Halftroll, d. e. Halv-Riise eller Halv-Jotun. See Orvar-Odds Saga, eller Udtog af den i *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 6. Cap. 1. pag. 264.

z) Foromtalte Orvar-Odd og hans Staldbrødre kaldes ofte Haleygir eller Helgelandske, i bemeldte Orvar-Odds Saga, pag. 48, og paa fleere Steder, skiønt han var fra Nummedalen.

a) See nysbemeldte Saga. Det lader som hermed er sigtet til Orvar-Odd selv eller hans Folk, hvilke, som needstammende fra Joter, eller beblandede med dem, havde beholdt en stor Deel af deres Sæder og Levemaade. See foregaaende 1ste Kapitel.



deres Önske imod, uden alleene hendes Faders Villie, som vegrede sig ved at give sin Dotter til en anden, end en Konge b). Mens Kong Yngqve derfor stiltiende betænkte sig paa, hvad Svar han burde give foromtalte Hiorvar og hans Brødre, hvis Vrede han frygtede for, hvis høie Mood, og ei mindre Herkomst, vare ham velbekiendte: traadde Hialmar frem, forestillede Kongen den vigtige Tieneste, han havde giort ham i saa mange Aar, ved at underlægge ham Riget c), og bad, at hans Dotter, han saa længe havde baaret Kierlighed til, maatte ham heller gives, end desse udenlandske Bærsærker d), hvilke havde tilføiet, baade hans Riige, og andres saa megen Skade. Kongen, herover meere uvis end tilforn, hvad best var at giøre, overlod nu Vallet til sin Dotter; men hun lod det staae falde paa Hialmar, som derover af Hiorvard blev udfordret til en Tveekamp paa Samsøe e). Hialmar lovede at indfinde sig; men forend Kampen gik an, begave

Mid-

b) See atter bemeldte Saga, hos *Torfæum*, in Histor. Norv. Par. I, Lib. 6, Cap. 4. pag. 270

c) Hialmar har mueligt været af Asernes Æt, eller af Gothisk Herkomst, af hvis Hielp denne Yngve maae have betient sig, til at sætte og befæste sig paa Thronen i Sverrig.

d) Dette tilliige med andre Omstændigheder, viiser tydelig, at Andgrim og hans Sønner ei have været Svenske, eller Gother fra Sverrig, hvortil endeel Svenske Skribenter ville giøre dem. See *Verelii* Notæ ad Hervarar-Saga, pag. 36. Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, 12 Kapit. §. 6.

e) Det var et eeget Indfald, at vælge Samsøe til Kiæmpe-Plads, naar begge kiæmpende Partier boede i Sverrig og Smaaland. Naar derimod det eene havde Boepæl i Sverrig, det andet i Norge, var Stedet, som midt imellem begge beliggende, dertil beqvemt. Dette, tilliige med Hervors Forsikkring, som var en Dotter af Arngrims Søn Angantyr, at hans Sværd Tirfing var hende kiærere, end heele Norge, beviiser end viidere, at Arngrim og hans Sønner maae have boet i Norge, paa Helgeland, ei i Sverrig eller i Smaaland. See Hervarar-Saga, Kap. 7, pag. 94.



Andgrims Sønner sig over Øster-Søen, til en i det gamle Aldeioborg boende Jarl, Biarkmar, hvis Dotter Svafa den ældste blandt desse Brødre Angantyr fik til ægte; hvilken, efterat Bryllups-Høitiden var forbi, tog tilliige med sine Brødre Veien til den bestemte Kampe-Plads. Saasnart vare de ei der ankomne, førend de bleve overfaldne af foromtalte Raserie, i hvilket de finge Hialmars og Oddurs tvende Skibe at see, som allereede for dem vare ankomne til Øen, men havde steeget paa Land, for at see sig om efter Andgrims Sønner, hvilke imidlertiid angreebe bemeldte velbemandede Skibe, needlagde deres heele Besætning, førend hine kunde komme til Hielp, og ginge derpaa, ganske overstænkede af Blod, med deres dragne Sværde i Hænderne, Hialmar og Oddur i Møde, af hvilke den første paatog sig at figte med Angantyr alleene, som den farligste Forretning, men den sidste fik med hans elleve Brødre at bestille. Udfaldet blev, at Oddur needlagde dem alle, den eene efter den anden; Hialmar ogsaa Angantyr, men efterat være bleven saa hæftig saaret, at han døde deraf. Efter den, mellem begge Parter, for Kampen sluttede Foreening, begrov Oddur de ihielslagne Arngrims Sønner paa Samsøe, hver i sin Høie, med sine Vaaben hos sig, men førte Hialmars Liig med sig tilbage til Upsal, hvor hans Forlovede af Sorg skilte sig selv ved Livet.

§. 19.

Vildere om Arngrim efter Saxos Beretning.

Saaledes mistede den gamle Andgrim af Bolmsøe alle sine tolv Sønner paa eengang, en Mand, der i den gamle Historie har selv været meget berømt af sine mandige Bedrifter. Saxo, som har flikket ind i sin Frode den 3dies, eller rettere Frode den 1stes Historie, alt hvad stort og berømmeligt de ældre Tiider havde at opviise her i Norden, tildeels ogsaa uden for samme, for at danne ham til en af de største



Helte og Erobrere i Verden, har derfor anseet det for at ville blive en ei ringe Ziir i denne Konges Historie, at kunne giøre den Eyvora, eller, som han kalder det f), Osura, der var foromtalte 12 Kiempers Moder, til bemeldte Konges Dotter, følgelig Arngrim til hans Svigers-Søn. Om hvilken benævnte Skribent for Resten fortæller: „At hans Seier, i „en Eenekamp, over den Skaanske Kiæmpe Skalk, giorde ham saa modig, at han forlangte benævnte Princesse til „ægte, men fik Afslag; hvorover han efter Tilskyndelse af „Erick, som da regierede i Sverrig, tog sig for at tvinge „under Kong Frodes Herredømme de Biarmers Konge, Egther, og de Finners, Thengill, hvilke han ogsaa, i, efter „trende Træfninger, bragte til Lydighed og Skatskyldighed, paa den Maade, at Finnerne skulde hvert 4de Aar, „for hver tiende Familie, betale en Slæde Skind-Varer, „men de Biarmer et Skind for hver Person; Ved hvilken „mandige Forretning han satte sig i den Høiagtelse hos Kong „Frode, at denne giftede ham benævnte sin Dotter.“ En Beretning, som Saxo vist nok har grundet paa ældre Efterretninger, men efter Sædvane henført til urette Tiider og Personer. Han har, eller muligt andre for ham, tillagt den ældre Andgrim det, som en yngere af samme Familie havde forrettet i Finmarken og i Biarmeland, ved at bringe Finner og Biarmer til Skatskyldighed, ei under Kong Frode i Danmark, som vist nok er et Tillæg af Saxo selv, men enten under sig selv, eller under nogen af de Helgelandske Forster, under hvis, men ingen andens Skatskyldighed, man finder, at Finnerne i de ældre Tiider have staaet, saavel i Finmarken, som østen om Kiølen, og norden for den Botniske Bugt g). At Personer, af samme Navn og af samme Her-

f) See Saxonis Grammat. Histor. Danica, Lib. 5, pag. 92.

g) See herom viidere i mit Forsøg til Norges gamle Geographie.



Herkomst eller Familie, ere i vore gamle Historier ofte blevne forbyttede med hinanden, eller deres Navne, Forældre, Bedrivter sammenstøbte under eet, er en bekiændt Sag; at samme maae være skeet, i Henseende til en ældre og en yngere Arngrim paa Bolm, eller til bemeldte og en anden Arngrim, af en anden Familie, viise adskillige Omstændigheder i hans og hans Sønners Historie, hvoraf nogle peege hen til en ældre, andre til en seenere Tiid.

Betænkning om hans og Sønners Historie.

Verelius har derfor henført dem til Othins eller den gamle Yngqve-Freyrs, Torfæus derimod til den yngre Yngqves Tiider h), som levede 300 Aar omtrent efter hin i). Begge have uden al Tvil paa visse Maader, hver i sin Henseende, Ret at paastaae. Naar alting nøie overveies, bliver denne Slutning vel den rigtigste, at foranførte, eller hvad som angaaer deels Arngrims eegne Forretninger i Finmarken og Biarmeland, deels hans Sønners Bedrivter i Øster-Søen eller Sverrig, bør henføres til den seenere Yngqves Tiider; hvad derimod berettes om hans Forfædre, kan ei passe sig der: Tiids-Regningens, Slægte Liniernes og andre Tings saa nøie Overeensstemmelse med Othins og ældre Tider k), det udtrykkelige Vidnesbyrd af et saa gammelt og troeværdigt Skrivt, som Hervarar-Saga er l), at de Ting ere skeete for og ved bemeldte Tiider, tillade ei saadant. Det samme maae altsaa være her skeet, som ellers ofte: Personer af samme Navn og Familie har man forbyttet med hinanden, eller med andre;

Dem

h) See *Verelii* Notæ ad Hervarar-Saga, Cap. 4. pag. 61, og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 3. Cap. 24, og Lib. 10. Cap. 9.

i) See Afhandlingen om Tiids-Regningen i den gamle Nordiske Historie, paa den 3di Tabell.

k) See den, til viidere Oplysning herom, tilføiede Tabell over de ældste Slægte-Linier og Tiids-Regningen tillige.

l) Ved de Tiider, heeder det der, Kapit. 2, efterat have talt om vor Andgrims Fader og Boesættelse paa Bolmsøe, kom Othin med Asiamenn og Tyrker Østen fra.



Dem i Familierne eller Slægte-Linierne, som ei havde giort sig berømte ved deres Bedrivter, har man glemt eller udelukt; de Nyeres Bedrivter i Familien har man henført til de ældre af samme Navn, tilegnet hine desses Forældre, Børn, med viidere m), og derved giort den gamle Historie saa meget meere indviklet. Har derfor foromtalte Arngrims Sønner og deres Bedrivter ei henhørt til de ældre Tiider, maae man have tillagt en ældre Arngrim Sønner af en yngre, og denne været den, der paa foranførte Maade havde med Finner og Biarmer at bestille, en Folkefærd af Hunnisk Herkomst, som allerførst, noget for eller ved Christi Tiider, mueligt i Anledning af de Bevægelser, som dreve Othin med hans Følge hid ind i Norden, have trukket sig til de hos Nord- og Iis-Havet beliggende Kanter, og udbreedet sig der, saavel som giennem nu værende Finland, Finmarken og Lapmarkene, ligesom forige Indvaanere af Jotisk eller af vore Nordiske Forfædres Herkomst der aftoge, eller efterhaanden trukke sig, fra de øster ud om Øster-Søen eller den Botniske Bugt beliggende Steder, til vor Norden, men til vort Norge især. Hvilket man finder for sidste Gang at være skeet, da Othins Familie, efterat have, paa foromtalte Maade n), sat sig fast i Norge, begyndte der at gribe for meget om sig, og at forurolige dem, der vare af den Jotiske Herkomst, ei alleene i bemeldte Norge, men ogsaa i Jotland, saavel paa andre Maader, som ved at øve der det samme Spil, som tilforn havde opvakt Splid eller smaae Krige mellem Indbyggerne paa de Kanter o), i det de af bemeldte Othins Familie, eller andre med dem foreenede, toge sig for at bortføre de Jotiske Qvin-

Anledning til Finnernes Udbreedelse i Norden.

m) See herom Exempler hos Torfæum, i hans Histor. Norv. Par. I, Lib. 5, Cap. 37. pag. 250, og Lib. 6, Cap. 1, pag. 263. See og Series Regum Dan., Lib. 1. Cap. 4.

n) See foregaaende 17 §. i dette Kapitel.

o) See ogsaa herom bemeldte Kapitel, den 15de §.

Qvinder, og gave derved de i Jotland, paa hin Side af den Botniske Bugt, boende Levninger af Jotiske Folkefærde, Leilighed til at trække sig, for en stor Deel, ind i vort Norge, og der at udbreede deres Herredømme.

§. 20.

Dette skeede paa følgende Maade: Thorre p), en Sønnesøns Sønnesøn af foromtalte Forneotr, Konge i Jotland, siden kaldet Qvænland og Finland, havde, foruden trende Søstre, Faun, Drifa og Mioll, tvende Sønner, Norr pp) og Gorr, tilliige med en Dotter, Goe eller Gø, men var for Resten en stor Blotmand (giorde mange eller store Offringer til sine Guder), og holdt derover hvert Aar, midt om Vinteren q) især, en stor Offer-Fest, for at faae Snee og godt Føre, kaldet derover Thorre-Blot, ligesom Maaneden r), i hvilken denne Fest indfaldt, blev kaldet Thorre. Under bemeldte Festes Helligholdelse blev Goe en Vinter saa hemmelig bortført, at ingen vidste, hvor hun var kommen hen, og det af en Kong Hrolf i Berge paa Hee-

Norrs og Gorrs Ankomst til Norge, som af dem undertvinges

A. Ch. 100.

p) Denne Thorre have mange forbyttet med den bekiændte Thor, de Norskes fornemste Skyts-Gud, om hvilken tilforn er handlet. See Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, Kap. 4, §. 3. Men de have været ganske adskilte Personer, og have intet tilfælles, uden den blotte Overeensstemmelse mellem begges Navne.

pp) Ol. Dalin i sin Svenske Historie 1ste Deel, 3 Kap. §. 3. Note p), vil meene, at Navnet Norr er Finsk og bemærker en Søn. Finsk troer jeg allermindst det er, og anseer overalt saadanne etymologiske Undersøgelser eller Fordreielser at være af ingen Nytte, saa jeg derover vil gaae dem ganske forbi.

q) Det har altsaa været den samme Fest, som man ellers kaldte Midvetrar-Blot, eller siden med et andet Navn Juul. See mit Programma de ratione anni apud Veteres Septentrionales

r) Denne Maaned indeholdte den sidste halve Deel af vor Januarii og første halve Deel af Februarii Maaned; hvorom videre i bemeldte Programma.



Heedemarken, en Sonneson af Asa-Thor s), men Søn af Svade Jotun, norden fra Dovre-Fiæld t), der havde avlet benævnte Hrolf med Ashild, en Dotter af Kong Eystein, som længe regierede over Heedemarken. Man leedte længe efter den bortkomne Goe; man giorde følgende Maaned, som deroper blandt Efterkommerne fik Navn efter hende, et nyt Offer, for at faae hendes Tilholds-Sted af Guderne at vide, men alt forgiæves. Efter tre Aars Forløb giorde derover forbenævnte hendes Brødre det høitidelige Løfte, at ville opsøge hende, og deelte denne Forretning saaledes imellem sig, at Norr skulde leede efter hende til Lands, Gorr til Søes; men begge udrustede sig med en Krigsmagt, der svarede til deres paatagne Forretning eller Øiemeed. Gorr blev

Ao. 103. først færdig til Reisen, tog med sin Flode Veien fra den Botniske Bugt, over det saa kaldte Alands-Hav, langs de Svenske Skiær og Kyster, randsagede siden alle Øer i Øster-Søen, de Gothiske Kyster og Skiær, de Danske Øer, hvor han vel fandt sine Paarørende, som needstammede fra Hler den Gamle paa Hlessøe, men ingensteds sin Søster; hvorover han viidere fortsatte sin Reise. Men Norr, efterat have oppebiet Vinterens Ankomst, da Snee og Kulde banede ham, og hans

s) Dette kommer vel nok overeens med Slægte-Linierne og Tiids-Regningen, naar man alleene sætter, at Hrolf har været noget til Alders, da han bortførte Goe. See forommeldte Tabell.

t) Thor maae altsaa have givtet sig med en Qvinde af Jotisk Herkomst, og avlet med hende bemeldte Søn, der har faaet det Tilnavn Jotun, af sin Opdragelse blandt dem eller Joterne; ligesom Biørn, Norrs Sønneson, af samme Aarsag blev kaldet Jotun-Biørn. En Sag, der meget bestørkes af den i Niáls-Saga, Kap. 78, forekommende Beretning, at Thors Hustrue blev i det Gudbrandsdalske Tempel dyrket tilliige med foromtalte Thorgerdr Horgabrudr og hendes Søster Yrpu. Thors Hustrue har følgelig muligt været af Halöges, af Forneoturs, eller den Jotlandske Familie, og dette givet hendes Sønneson Hrolf Anledning til Bekiendtskab i Familien og paa de Jotlandske Kanter.

hans paa Skier løbende Følge, Veien over de mange forekommende Elve, Søer, Moradser og Fielde, gik norden omkring den Botniske Bugt, igiennem nu værende Lapmarke, hvor Lapperne vilde forbyde ham Passen. Det kom derover til en Træfning, i hvilken Norr og hans Følge vidste saa vel, deels at bruge deres Kræfter, deels at betiene sig af deres Behændighed eller saa kaldte Troldoms-Kunster, at hine maatte tage Flugten. Norr fortsatte derpaa ubehindret sin Reise Vester ud mod den store Field-Kiol, da han og hans Følge imidlertiid forskaffede sig Underholdning, ved at skyde Dyr og Fugle, indtil de endelig komme over bemeldte Kiol, need til Enden af en meget stor Fiord, siden kaldet Trandhiem, hvor de funde for sig store Bygde og Dale, hvilke alle Norr giorde sig i en Hast underdànige, efterat have needlagt de der regierende Konger, Vee og Vili, Hunding og Hemming u). Af desse Kongers Lande oprettede Norr sig et Kongeriige, og deelte siden sin Krigsmagt i tvende Hobe, opmuntret af den hidindtil havte Fremgang til at giøre fleere Erobringer: den eene lod han gaae langs Søe Siden, over Mørrene v), men med den anden begav han sig selv, op igiennem en mod Sønden sig udstrækkende Dal x) over Dofre-Field, og rykkede frem til den store Søe Miors eller Miøs. Men der maatte han forandre den begyndte Tur, og tage Veien Vester ud over Fille-Fieldene, for at komme sine Folk, af den anden Hob, til Hielp, der vare blevne i en Træfning

u) Man kan med største Riimelighed slutte, at desse Konger have været af Othins Familie: Thi dennes Brødre førte ogsaa Navne af Vee og Vili eller Vei. See Sturlæsons Ynglinga-Saga, Kap. 3. pag. 3.

v) Navnet bemærker de Lande i Almindelighed, som ligge ved Havet; dog har man derunder egentlig forstaaet de Landstrækninger, med tilhørende Øer, som man nu kalder Nordmør og Sundmør.

x) Denne Dal maae have været enten den nu saa kaldte Guldal eller Ørke-Dal.



slagne af den da værende Konge i Sogn y). Efterat han passeret Valdres og bemeldte Fielde, kom han ned i en meget lang Fiord, forbenævnte Sogn, hvor bemeldte Konge, uden at frygte sig for hans eller hans Følges foromtalte Kunster, gik ham friimodig under Øinene, men blev needlagt. Norr opholdt sig der siden en temmelig Tiid, især i Soknedal, og i den, efter ham saa kaldte Norrafiord, ventelig for at opbie sin Broder, som ogsaa indfandt sig, kommende fra de sydlige Kanter af Norge z), hvor han havde underlagt sig Søe-Kysterne eller Øerne, men endnu, ligesaa lidt som Norr, opnaaet Reisens første eller egentlige Øiemærke. Man blev derfor eenige om at fortsætte bemeldte Reise, og deele de under samme giorte Erobringer a). Norr tog altsaa Veien tilbage over Fieldene til Upland, og kom der frem paa Heedemarken, midt om Vinteren, just til det Sted, hvor foromtalte Hrolf i Biærge regierede, hvilken vel for det første indlod sig i en Eenekamp med Norr, men siden, ved Gors Megling, indgik saadant Forlig med ham, at Hrolf skulde beholde Goe, og underkaste sig Norrs Over Herskab; denne derimod tage hans Søster Hodda til ægte. Efterat Norr havde derpaa viidere igiennemvandret Østerdalene b), langs den

y) Fundinn Noregs, hvoraf dette er taget, siger, at denne Konge heed Sokn, og taler om ham, ligesom Sogn og Soknedal skulde have faaet deres Navne af ham; men jeg troer, at deri er en Mistagelse, og at man har givet denne Konge Navn efter Stedet, hvor han regierede, fordi hans egentlige Navn var ubekiendt.

z) Er hann hafdi sunnan farit: siger Fundinn Noregs; hvilket viiser, at de Øer, han havde underlagt sig, vare de Norske allene: Gorro Reise forbi de Svenske, de Gothiske, de Danske Øer, gik ei Sønden fra, men fra Norden og Østen.

a) Saaledes kan den tilsyne værende Forskiæl imellem Fortællingen om Norges Deeling mellem Norr og Gorr hæves. Nogle tale om den, som nu skeet, andre som skeet, efter Norrs Tilbagekomst fra Oplandene.

b) Derved forstaaes alt hvad som ligger østen for Heedemarken, langs de nu værende Svenske Grændser, hvoraf en Deel endnu er bekiendt under Navn af Østerdalen.



den vestre Side af Wæner-Søen, liige med til Havet, og underlagt sig alle desse Lande, tog han atter Veien Vester ud mod Hav-Siden, og traf der paa nye sin Broder Gorr, da kommende tilbage fra Nord-Havet, eller det saa kaldede Dumbs Hav, efterat have underlagt sig alle, baade bebyggede og ubebyggede Øer; med hvilken han da giorde den Deeling af de erobrede Lande og Øer, at selv skulde han beholde det faste Land, fra Goth-Elven eller Alfheim af, liige indtil Jotunheim, beliggende ved samt norden og østen for nu værende Hvide Hav c): men Gorr derimod faae alle der uden for beliggende Øer.

§. 21.

De underlægge sig ei heele Norge.

Saaledes fortæller det gamle troeværdige Skrivt, kaldet Fundinn Noregs d), og denne mærkværdige Tildragelse, som for første Gang foreenede under eet Hoved de Lande, i det mindste for den største Deel, som siden have ført Navn af Kongeriget Norge. At Tildragelsen er rigtig i sig selv, viiser Fortællingens heele Sammenhæng, tilliige med fleere Omstændigheder; og at Norrs Forfædre ei have været opdigtede Personer, har vor ypperlige Torfæus tilfulde beviist e), efterat have været selv tvilsom i den Sag. At Norr

c) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 11 og 12. Herfra, og fra Norrs Seier over Lapperne, har uden Tvil den Retighed reist sig, som de Norske i de ældre Tider havde over alle, norden om den Botniske Bugt beliggende Lande, liige indtil det Hvide Hav, maaskee og til Finland ɔ: Qvænland selv, hvorfra Norr og Gorr havde deres Herkomst. Tidernes Omstændigheder føre dette med sig. Mærkeligt er det ogsaa, at den ældste Efterretning, som vi her have, om Finner eller Lapper i vor Norden, er sammenføiet med deres Overvindelse af de Norske.

d) Det findes i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, i Oluf Tryggvesøns Saga, efter Flateyar-Bok, med nogen Forandring, som dog er læt at foreene. See ogsaa *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 3. Cap. 19 & 20.

e) See hans nysanførte Hist. Norv. Par. 1, Lib. 3. Cap. 21.

for Resten har underlagt sig det heele faste Land af det siden saa kaldte Norge, vil jeg neppe troe: Historien melder intet derom, men kun om visse Districter, som han underlagde sig, lad være den taler om Norge i Almindelighed, og at det heele faste Land tilfaldt Norr under Deelingen. Især finder man intet Land nævnet, som enten Norr eller Gorr skal have underlagt sig norden for Throndhiem: Thi hvad i Almindelighed siges om de giorte Erobringers Strækning fra Jotunheim til Alfheim, dermed er meere sigtet til det Norske Riiges Grændser i da værende eller følgende Tiider, end til det, som da egentlig er skeet. For Resten er det mærkværdigt, at alle de Steder, som udtrykkelig berettes af Norr at være indtagne, have efter al Anseelse, for den Tiid, havt Regenter af Othins Forvante, eller af en med dem blandet Folkefærd. Saadan var foromtalte Hrolf i Berge, som for er erindret; saadanne de i det Throndhiemske af Norr overvundne Konger f); saadan en maae ogsaa den Sognske Konge have været, efterdi som man finder, at i Sogn er en af Othins Sønner, nemlig Baldur, fornemmelig bleven dyrket, og et prægtigt Tempel ham til Ære der oprettet g). At Helgeland derfor, eller de norden for Throndhiem beliggende Lande, ei omtales i foranførte Beretning, som undertvungne af Norr, er uden al Tvil skeet af den Aarsag, at desse Lande endnu havde Regenter, i det mindste for den største Deel, af den Jotiske eller Jotlandske Familie, af Norrs og Gorrs egne Forvante, hvilke mueligt have selv kaldet nysbenævnte til Hielp imod Aserne, mod hvilke de derfor ogsaa fornemmelig vendte deres Vaaben, maaskee understøttede af hine Helgelandske eller andre med dem forvante Førster. Det er derfor ei underligt, at Norr og Gorr kunde have den Fremgang i Norge, som de havde:

Konger have der for dem regieret.

f) See om dem den foregaaende §. under Note u).

g) See derom Frithiofs-Saga, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.

havde: Deres Ankomst var, efter al rimelig Formodning, i Forveien overlagt, som egentlig stilet paa Norge h); den skeede, for den største Deel, ganske uformodentlig; Landet var deelt mellem mange smaa Førster, af adskilte Partier; desse angreeb man fra tvende Kanter, baade til Lands og Vands.

Omstændigheder, som giorde dem dette Lands Undertvingelse let.

§. 22.

Efter saadan Tingenes Beskaffenhed kunde det ei være saa meget vanskeligt for Norr, at oprette sig et nyt Kongerige i Norge, eller der at udbreede sin Magt og sit Herredømme viidere, end nogen Regent for ham, ved først at foreene under eet Hoved adskillige smaae tilforn adskilte Stater, ved at giøre det Norske Navn meere udstrakt, og ved at fastsætte det Norske Riiges Grændser. Men at Norr har derfor været den første Konge i Norge, eller først givet dette Riige Navn, som endeel af vore eegne gamle Skribenter have villet berette i), og andre efter dem have antaget for rigtigt, har ligesaa liden Grund, som at Dan har været den første Konge i Danmark, og dette Riige faaet sit Navn af ham. Navnet Norge er ganske vist langt ældre end Norr, som baade i det Foregaaende og paa andre Steder er viist; saa at bemeldte Beretning maae blive urigtig, naar den skal tages nøie efter Ordene. Imidlertiid er dog dette Foregivende ei aldeeles uden Grund: Det nye af Norr oprettede Kongeriige indbefattede fornemmelig det nu værende Throndhiemske,

Norr har ei givet Norge Navn, ei heller været den første Konge.

h) Norr tog Veien fra Finland eller da værende Jotland lige til Norge; Gorrs Erobringer til Sves skeede i Norge; Den mellem dem skeede Deeling angik alleene Norge; Historien melder ei det mindste om andre Erobringer, nogen anden Deeling af erobrede Lande mellem Norr og Gorr. Hvad man derfor har villet foregive om et af Gorr oprettet Kongeriige i Sverrig eller Gothland, maae ansees for en Feiltagelse.

i) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 6. pag. 217.

ske, eller tog der sin Begyndelse k); Throndhiem, Helgeland, med andre Nordenfieldske Districter, have i de ældre Tiider først faaet Navn af Norge l); med det der oprettede Kongeriige har Norr foreenet fleere smaae Stater, ogsaa i det Søndenfieldske, og ved Erobringer udstrakt sit, i det ældste Norge, eller i det Nordenfieldske, begyndte Riige, lige til Væneren og Goth-Elven, som af det Foregaaende kan sees. Derved er han følgelig bleven den første ret mægtige Konge i Norge; han har lagt Grund til den Norske Stats viidere Udbreedelse, og først udstrakt det Norske Navn til dette Riiges yderste Grændser mod Sønden, og til de fleeste af de Steder, som siden ere indbefattede under Navn af Norge. Saa at han, i den Henseende, ei uden Feil, kan kaldes Stifter af det Norske Riige og det Norske Navn, betragtet i sin heele Vidde, ei som det havde været før, men som det blev efter hans Tiider. For Resten kan man ved denne Leilighed ei lade uommeldt, at endeel Svenske Skribenter, blandt hvilke man her vil alleene nævne Salan m), have villet paastaae, at den hidindtil omtalte Norr har været en Søn af den Svenske Konge Urbar, og Norge den Tiid skatskyldig under de Upsalske Konger: „ Nore, heeder det i een „ af de Svenske Krøniker, fendte han (Urbar) til Norghis, „ ther warth han Konung epter sin Faders Død: thet war „ før alt i smaa Landzskab ock hwart Landskab heth sitt Namn, „ ock

k) I Fundinn Noregs hos Biörner, pag. 3, heeder det om Norr, at han blev Konge over de Herreder (i Throndhiem), som ellers ingensteds siges om ham efter hans andre Erobringer; og pag. 5, at han, fra Hedemarken, vendte nord efter tilbage til det Riige, han havde underlagt sig, hvilket han kaldte Norveg.

l) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6, §. 7. — 10.

m) See hans Anmærkninger til Eigills og Asmunds Saga, Kapitel 4. pag. 127.

„ och skattede the alle Upsala Konung. " mm). Denne Beretning anseer Salan for aldeeles rigtig, men viiser dert ligesaa liden Skionsomhed, som denne heele Historie har Troværdighed. Hvor uriimeligt eller ubeviisligt alt dette er, kan noksom skionnes af hidindtil anforte, og kunde viidere viises, om det giortes fornodent. Man vil kun med eet Ord erindre, at de paaberaabte Svenske Kroniker, sammenflikkede i de nyere Tiider, ei længe for eller ved Reformationen, ere ingen gyldige Vidner i saa gamle Ting, og Urbar formodentlig en Person, som aldrig har været til, i det mindste ei Konge i Sverrig n). Den gamle Torgny, Lavmand i Upland i Sverrig, der har levet nogle Hundrede Aar for hine Rapsodister, er eene tilstrækkelig til at slaae alle de Helte af Marken, som man i denne Sag pleier at fremstille, ei uliige de Helte Eigill og Asmund, hvilke bringes frem paa Skuepladsen i forbenævnte Saga, det meest vanskabte Foster, som de Nordiske Fabelmagere have frembragt, men Salan anseet for ægte. Da den Svenske Konge, Oluf Skotkonnung, vilde med Krig angriibe Norge, ei paa Grund af bemeldte opdigtede Skatskyldighed, men fordi han tilforn, efter Kong Oluf Trygguesons Dod, havde revet et Stykke af dette Riige til sig, som Kong Oluf den Hellige

mm) See ogsaa herom den mindre Svenske Riim-Kronike, udgiven af Hadorph, hvor fastsættes, at Urbar har levet ved Davids Tider. See S. Brings Samlinger, pag. 66.

n) Den Svenske Historieskriver *Ericus Olai*, som og anforer Urbar paa de Svenske Kongers Liste, tillæggende ham tre Sønner, Østen, Nore, Dan, dommer selv ei mildere om bemeldte Kroniker, naar han melder om deres Vidnesbyrd saaledes: „ Dicitur vero in qvibusdam „ chronicis aut chronicorum excerptis, *vel potius quorundam vo-* „ *luntate confictis.* " Saa slet et Vidnesbyrd af en, som dog selv har betient sig af disse Kroniker, giver kun slet Formodning om deres Troværdighed.



i Norge igien skilte ham ved o): udsod forbenævnte Torgny Lavmand, paa et offentlig Ting, i det heele Svenske Folkes og bemeldte Konges eegen Overværelse, sig saaledes om hans Forehavende: „Denne Konge, siger han, lader ved sin „Skiødesløshed og Efterladenhed sine Skatlande, Finland, Kyrialand ɔ: Karelen, Curland, Estland, ikke Norge) „gaae sig fra; derimod tragter han efter at beholde eller læg„ge Norge under sig, hvilket ingen af alle Konger i Sver„rig har tilforn tragtet efter, og foraarsager derved man„ge Mennesker Uroe." p) Et Vidnesbyrd, mod hvilket ikke alle Svenske Kroniker, saa mange de ere, kunne opveie, og som tilstrækkelig bekræftes af vore ægte gamle Historier, hvilke vel opviise os endeel Norske Konger, der have underlagt sig Sverrig, og sat sig der paa Thronen, men ingen af de Svenske Konger, som Regent over Norge. Følgende Historie skal viidere viise Rigtigheden af dette, hvilket vi her have villet erindre, deels til Oplysning i Norrs Historie, deels for at betage Læseren den Tvil mod vor Fortællings Rigtighed, som bemeldte, endeel Svenske Skribenters, mislige Beretning maaskee kunde opvække.

§. 23.

Følger og Forandringer af Norrs og Gorrs Erobringer i Norge

Den Feiltagelse, som har indsniget sig, jeg vil ei sige i foromtalte Kroniker, der sætte vor Norr op i Salomons Tider, men i endeel andre Historie-Skriveres Beretninger, at hans Ankomst til vor Norden er ældre end Othins q), have vi

o) Dette kan noksom skiønnes af Kong Oluf Skotkonnungs egne Ord. See Sturlæson i Heimskringla, 1 Deel, eller Kong Oluf Haraldsøns Saga, 71 Kapitel, pag 464.

p) See Sturlæson paa nysanførte Sted, Kap. 81, pag 485.

q) See *Jac. Wilde* in Historia Sveciæ Pragmatica, Cap. 2. §. 20. pag. 104. See og herom *Bring* in Dissert. de Origine & Nomine Danorum, pag. 5. Dalin i Svenske Histories 1ste Deel, 3 Kapit. §. 16.



vi paa et andet Sted lagt for Dagen, og der fastsat hans Leve-Tiid ved Hundrede Aar, eller noget derover, efter Christi Fødsel r). At Norrs og Gorrs foromtalte store Tog til Norge, og der giorte Erobringer, have for Resten givet Anledning til en Hob Forandringer paa de Kanter, foraarsaget nye Udvandringer fra Norden, og især, for en stor Deel, lagt Grund til de mange Søerøver-Toge, og de idelige Forsøge mod de meere sydlige Lande, som af Nordiske Folk i følgende Tiider ere skeete, kan man læt formode. Historien melder vel intet derom; men i saadanne Tilfælde kan man med Føie slutte fra de, i seenere Tiider, under samme Omstændighed, forefaldne Tildragelser, til de ældre. Hvor mange, af de største, fornemste og mægtigste Familier i Norge, forlode ei deres Fædernelånd, i Harald Haarfagers Tiider, i Anledning af hans der giorte Erobringer? De Norske Flygtige eller Emigranter opfyldte den Tiid Island, Færøerne, Hetland, Orkenøerne, og fleere Lande, med nye Indbyggere; samme oversvømmede med deres Søerøver-Hobe næsten hele Europa, og oprettede hist og her, f. Ex. i Frankerige, Skotland, Irland, Sudurøerne, Øen Man, adskillige Stater. Samme Omstændighed, samme Aarsag, som den Gang tilveiebragte saa store Bevægelser blandt de Norske, har man, ved Norrs og Gorrs Foretagender; Virkningen maae følgelig ogsaa have været den samme, og endnu saa meget meere kiendelig, som et vildt, uregierligt, stivt og ubøieligt Væsen maae i saa gamle Tider have havt langt meere Sted, end i de seenere. Nationens da værende Tænkemaade, den da, særdeles blandt Joterne, herskende Smag for Frihed, og Afskye for al Slags Tvang s), giør det

r) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 7. §. 19. See og *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 3. Cap. 23; og Afhandlingen om Tiids-Regningen i den gamle Nordiske Historie, Kap. 3. §. 9.

s) See foregaaende 1ste Kapit. §. 18.



det derfor hoist riimeligt, at mangfoldige af desse stive Karle, som ei kunde finde sig i at staae under dette nye Herskab, have søgt deres Lykke, deres Tilhold paa andre Steder, hvor man ogsaa virkelig finder Spor efter dem. Saasnart begynde ei de Franske, Engelske og Tydske Historie-Skrivere selv at optegne de blandt dem forefaldne mærkværdige Tildragelser, forend man finder deres Kyster udsatte for de Nordiske Folkes Røverier og Anfald til Søes, en Forretning, som ingen af dem, saavel af bemeldte, som andre Aarsager, drev med større Iver, end de Norske: De mange Prindser, af adskilte og striidige Partier, hvoraf Norge i de ældre Tiider havde saadan Overflødighed, fremfor de øvrige Nordiske Rigger, øvede især bemeldte Forretning, ofte af Fornødenhed, men ofte som en Handtering, hvorved Riigdomme paa den eene, et stort Navn, Æres og Seiervindings-Palmer paa den anden Siide, vare at indsamle. I de næste Hundrede-Aar efter Christi Tiider fremkomme paa eengang store Sværme af Franker, men af Saxer især, tilliige med endeel andre Folkeslage, som mægtige eller striidbare til Søes, og det i [illegible] de nordlige Kanter af Tydskland, paa Steder, hvor man i fordums Tiider vidste intet eller meget lidet af Skibsfart, af Seilats og Søevæsenet at sige t): i den Sted at vor Norden, men vort Norge især, fra de ældste Tiider af, som foregaaende Historie viiser, har havt Folk eller Indbyggere, frem for andre øvede i den Handtering. Hvilken Herkomst skal man nu give bemeldte Franker, men fornemmelig Saxerne, der i forbeskrevne Kanter af Tydskland beskrives os som store Søe-Haner og dristige eller veløvede Søerøvere u)? Have de

De Norske Søerøvere gaae under Navn af Saxer.

været

t) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kapit. 6. §. 1. paa 209. See og Samlung der Preis-Schriften über die Frage: Wie weit die Römer in Deutschland eingedrungen, pag. 9, hvor tilstaaes, at de gamle Tydske ingen Skibe havde.

u) See nysanførte Afhandling, samme Kapitel, §. 22, pag. 252 seqv.

været fra Tydskland, eller af Nordisk Herkomst? Efter forønførte Omstændigheder vil det ei være vanskeligt at svare hertil, og det, som jeg meener, paa følgende Maade: Lad Saxer tilforn have beboet foromtalte Kanter i Tydskland; lad dem have været til længe for de Tiider, vi her omtale, hvilket er i sig selv en ganske rigtig Sag; lad dem end ogsaa, for en Deel, have været af Tydsk Herkomst; lad dem, de Caucer, de Friser, og nogle andre, allereede den Tiid, da Saxerne giorde sig saa bekiændte til Soes, og siden skaffede de Romere saa meget at bestille, have begyndt med smaae Søerøverier, med at plyndre Kysterne eller de Soefarende: Saadant kan dog, efter anførte Omstændigheder, ei have strakt sig ret viidt; Det kan ei have været de Saxer, som svermede omkring ved de Orkadiske Øer, ved Skotland, og forurroligede det Brittanniske Hav v): men desse maae have været langt andre Karle, de Northmanner nemlig og de Danske, fra hvilke Saxerne, efter gamle Beretninger, havde deres Herkomst x); af desse yngre Saxer maae hine ældre have faaet anseelige Tilstød af Skibe og Folk; og desse været Søerøvere eller Emigranter fra vort Norge og andre Nordiske Kanter, hvilke have lært hine Handværket ret til gavns, og skaffet det Saxiske Navn den Magt og Anseelse til Soes, hvoraf det blandt Skribenterne er blevet saa bekiændt.

§. 24.

De Nordiske Søerøvere have altsaa i de Tiider gaaet under Navn af Saxer, men i de ældre, hos de Romerske Skribenter, fort Titel af Svever. Vi see af Taciti Beskrivelse over det gamle Germanien, at de Romere have ud- I de ældre Tiider under Navn af Svever.

Q 3 strakt

v) See Beviiser for dette anførte paa sidstbemeldte Sted, §. 22. pag. 252.
x) Som *Witichindus Monachus* bevidner. See hans Annalium Lib. 1, inter Scriptor. Rerum German. per *M. Meibomium*, Tom. 1. Pag. 629.



strakt Navnet Svever og Svevien til vort yderste Norden y), og at Scandiens eller bemeldte Sveviens Indbyggere have allerede i forbemeldte Skribents Tiider giort sig blandt Fremmede bekiendte eller berømte af deres Magt til Søes z). Hvad Mela a) derfor og Plinius b) berette om en de Svevers Konge, at han tilsendte den Romerske Proconsul i Gallien, Metellus Celer, endeel Indianer, der vare fordrevne til hans Kyster, kan paa ingen bedre heentydes, end paa en af da værende Norske Konger; men de saa kaldte Indianer have riimeligst været Finner bb) eller Biarmer, hvilke Folk man da maae have i vor Norden anseet for en Nardtet, eftersom de ei saa meget længe siden vare did ankomne, andre derimod givet Navn af Indianer, fordi de vare ankomne fra langt bortliggende Steder c). De Svever, som efter forbenævnte Taciti Beretning d), opbragte til Søes de fra Brittannien flygtige Usipier, efterat desse havde faret norden omkring nu værende Skotland, og vare blevne anseete for Søerøvere, kan derfor, efter anførte Omstændigheder, ei heller have været andre end Norske; og nysbemeldte Søerøvere, hvilke allereede i de Tiider svermede om paa de nordlige Kanter af Brittannien, ingen anden Steds fra, end fra vor Norden. Fra samme Kanter har man og-saa

y) *Hic Sueviæ finis*, siger *Tacitus*, efterat have talt om Svioner og Sythoner.

z) *Svionum* (siger *Tacitus*, de mor. German.) civitates, in ipso Oceano, præter viros armaqve *classibus valent*. *Sitones* eis similes.

a) De Situ Orbis, Lib. 3. Cap. 1.

b) Histor. Natural. Lib. 2. Cap. 67.

bb) Paa dem har ogsaa *Huetius* giættet i hans Histoire du Commerce & de la Navigation des Anciens. Cap. 3. Han har vel ogsaa giættet paa de Norske og Islænderne: men det gaaer ei an, allermindst hvad sidstbenævnte angaaer, hvilke endda ei vare til.

c) *Ordericus Vitalis* in Histor. Eccles. pag. 899, udstrækker Navnet Indien liige til det yderste mod Norden og Sønden.

d) See hans Vita Agricolæ.

saa den beste Foie eller Anledning til at udleede; jeg vil ei sige, en stor Deel af det gamle Caledoniens Indbyggere, men en anden Folkefærd især, som er os og de Tiider, hvorom her handles, endnu meere anrørende, nemlig de Picter, hvilke i de næste Hundrede Aar efter Christi Fødsel giorde sig, i de nordlige Kanter af Brittannien, saa bekiændte. Om Førstbemeldte siger Tacitus udtrøkkelig e), at deres guse Haar og store føre Lemmer skilte dem fra Brittanniens øvrige Indbyggere, og viiste deres Herkomst at være fra de Germanier (de Svever, som de Romere kaldte det, i vor Norden). I Henseende til de Picter, er deres Herkomst fra vor Norden, eller vort Norge især, der grændser meest sammen med nu værende Skotland, de Picters Boepæl, saa meget mindre Tvil underkastet, som de Picters Navn er allerførst, i de seenere Tiider, længe efter Christi Fødsel, blevet bekiændt i Brittannien ee), til Tegn, at de have været et fremmet, eller fra fremmede Steder ankommet Folk; og som de ældste Brittiske og Engelske Skribenter eenstemmig besette, at de Picter komme over til Brittannien fra Scythien eller Nedre-Scythien af. Den gamle Brittiske Skribent Nennius bevidner f), „at Keiser Gratianus og Valentinianus, ved Belønninger og Løfter, formaaede de „Picter, et Gothisk Folk, at begive sig fra Scythiens „Grændser over til Brittannien;" dermed isstemmer Galfredus

De faae og Navn af Picter.

e) See nysanførte hans Vita Agricolæ.

ee) *Eumenius* Rhetor in Panegyrico ad *Constantium*, Constantini Magni patrem, er den første, som nævner dem. Ved de Tiider ere de blevne mægtige fremfor tilforn, og have ret for Alvor begyndt at udbrede sig i Brittanien, i det Sted de tilforn af de mægtige Romere vare der blevne indskrænkede. Denne Formodning er rigtig nok, blandt mange urigtige, hos *Ma-Geoghegan*, i hans Histoire de l'Irlande, Tom. 1. pag. 118.

f) See hans Eulogium Brittanniæ, Lib. 4. og *Usserii* Antiqvit. Eccles. Britt. pag. 308.



fredus Monomuthensis g), berettende: „at de Picter og „Hunner da toge i Selskab med sig de Skoter, de Norve„gienser (Norske), de Dacer;“ Beda giver dette Vidnesbyrd endnu en større Vægt, naar han siger h): „At de „Picters Folk, efter ældre Beretninger, (ut perhibent) „komme med ikke ret mange Skibe over Havet først til „Irland, men satte sig siden need i Nord-Skotland, og „givtede Skotske Fruentimmer, eftersom de ei havde Hu„struer“ (efter de Nordiske Søerøveres Maade). Men i Henseende til de Tiider, hvorom vi her handle, fortiener denne Ranulphi Higdeni Beretning iiær Opmærksomhed i): „At i Vespasiani Tiid kom de Picters Konge Roderik fra „Scythien, og begyndte at udplyndre Albanien (Skotland); „hvorfor de Britters Konge k) indrømte hans Folk Cataneß, „da øde, at beboe,“ læggende til, at dess: Folk vare Gother, og at bemeldte Gother, efter Keiser Gratiani og Valentiniani Indbydelse, komme siden til Skibs over, fra de Scythiske Grændser, for at anfalde de Britter. De Picter ere da komne over og fra hin Siide Havet kk), fra Scythien af, eller fra Norge og fra de vestlige Kanter i vor Norden: Thi at de gamle Brittiske og Engelske Skribenter have ved Scythien eller Nedre-Scythien forstaaet bemeldte Kanter, det lærer os, deels Johan Fordun, ved at kalde den nordlige Deel af Asien Øvre-Scythien, og de nordlige Kanter

g) See viidere herom hos *Usserius* paa nysanførte Sted.

h) See hans Histor. Eccles. pag. 2

i) See hans Polychronicon, apud *Gale*, inter Scriptores 15 Rerum Brittan., Anglic., Dan. pag. 209.

k) *Matth. Westmonasteriensis* bevidner det samme, in Florib. Histor. pag. 51, og at de Skotter havde deres Oprindelse fra de Picter og fra Hibernien eller de Irske.

kk) *Ranulphus de Diceto*, de Regibus Britonum, ap. *Gale*, int. Scriptor. 15, pag. 536, kalder baade de Skoter og Picter *gentes transmarinas*.

Kanter af Europa indtil Germanien, Nedre-Scythien l); deels Gervasius Tilberiensis m), som giver den heele Strækning, fra Tanais af indtil Nord-Havet, Navn af Nedre-Scythien; hvilket Navn den gamle Norske Skribent Theodoricus Monachus tilegner sit Fædernelands især n). Altsammen Omstændigheder, der noksom viise, at oftbemeldte Picter have, for den største Deel, havt deres Herkomst fra Norge, hvorhen man derfor finder, at de og andre i paakommende Nøds Tilfælde have ofte taget deres Tilflugt. Da Octavius, f. Ex., som havde opkastet sig til Konge i Brittannien, var overvunden af de Romere, tog han sin Tilflugt til Norge, for at bede Kong Humbert om Hielp *); Fulgentius skibede ogsaa (fra Brittannien) over til Scythien, for ved de Picters Hielp at blive igien indsat i sin forige Værdighed **); og da de Scoter engang af de Picter og Brittanner vare blevne overvundne, begave de sig deels over til Irland, deels til Norge ***). Bede vidnesbyrder, ei alleene, at de Picter komme først fra Scythien, med et lidet Antal lange Skibe over til Irland, hvor de finge sig Hustruer o), men ogsaa oo), at de Picters Sprog var adskilt fra de Britters, de Skoters, de Anglers, tilsammentagen

l) See hans Historia Scotorum, ap. *Gale*, int. Scriptor 15 rerum Brittan. &c. pag. 569.

m) See hans Otia Imperialia, int. *Leibnitii* Scriptor. Rerum Brunsvic. Tom. 2, pag. 955.

n) See hans Comment. de Regibus Vetustis Norvegicis in Prologo. pag. 2.

*) See *Matth. Westmonasteriensis* Flores Histor. pag. 70.

**) See ogsaa dette sammesteds, pag. 61.

***) See *Joh. Fordun* Histor. Scotorum, int. *Th. Galei* Scriptores 15 Histor. Britannicæ &c. pag. 613. Cap. 45. Lib. 2.

o) See hans Histor. Eccles. pag. 2. og 14.

oo) See anførte Sted, pag. 77.



taget med Joh. Fordums Beretning, at i Skotland vare tvende Sprog, det Skotske og det Tydske p), bestørker dette endnu meere; saa at endeel Skotske Skribenters Paastand, at baade Caledonier og Picter have havt deres Herkomst fra de gamle Brittannier q), derover bortfalder af sig selv.

§. 25.

Harald Guldmund og Sturlaugs Historie.

Hidindtil anførte, om Svever, Saxer, Picter & fær, have vi anseet som ubigiængelig fornødent at afhandle, forend vi ginge viidere, deels for at viise Rigtigheden af vor foranførte Paastand, angaaende adskillige, fra vort Norge, i Anledning af Norrs og Gorrs der giorte Erobringer, foretagne Søerøver-Toge, Udvandringer og søgte Boepæle i andre fremmede næstgrændsende Lande, deels for at lætte os Arbeidet i det efterfølgende af vor Historie, saavidt denne Sag angaaer, og rødde eendeel Anstøds-Steene af Veien, som kunne møde, i Henseende til fleere saadanne Toge og Udvandringer, under Fortsættelsen af bemeldte Historie, efter Norrs og Gorrs Tiider, som vi nu strax ville foretage. Men forend det skeer, kunne vi ei lade dette uommeldt: At foruden hidindtil anførte, forekomme endnu endeel Regenter i vort Norge, endeel Tildragelser, hvilke efter Foregivende skulde henhøre til foromtalte Tiider, men om hvis Rigtighed vi ei ere aldeeles overbeviiste. Blandt desse regner jeg iser hvad den saa kaldte Sturlaugs-Saga fortæller os om en Konge i det Trondhiemske, ved Navn Harald Guldmund, som skal have regieret der ved Othins Ankomst til Norden r); om en paa samme Tiid i Trondhjem

værende

p) See hans foranførte Histor. Scotorum, pag. 593. At under Navn af Tydske vore Nordiske Folk ofte ere meente, behøver neppe at erindres.

q) See iser *Thom. Innes* Essay on the ancient Inhabitants of the northern Parts of Britain and Scotland.

r) See omtalte Sturlaugs-Saga, udgiven af Gudmund Olufsøn. Kap. 1. pag. 1.



værende Jarl, eller benævnte Konges Statholder, Hring, boende paa Hanire i Kaupang; og om Hoved-Personen i bemeldte Saga eller Fortælling, Sturlaug, bekiændt under Tilnavn af Starfsame, eller den Arbeidsomme. Denne Sturlaug var en Søn af Ingolf, ogsaa Kong Haralds, (saavidt man af Historien kan slutte) Staldholder over Nummedalen s), der havde sit Sæde paa Gaarden Skaalastad, og eiede tilliige Øen Maarsøy; men forbenævnte Hring Jarl havde en Dotter Aasa, kaldet den Favre, fordi hun, som Historien beretter, overgik saa meget andre Jomfruer i Deilighed, som Guldet overgaaer Kobberet, eller Solen Stiernerne: hvad Under derfor, at hun fandt fleere, end een Liebhaber? Sturlaug friede, men fik for det første Afslag, fordi han endnu ikke, ved nogen mandig Giærning, ved sine tappre Bedrivter, havde giort sig berømt, Egenskaber, hvilke efter de Tiiders Tænkemaade være da ligesaa fornødne for en Frier, som Rang og Penge nu omstunder; den gamle Kong Harald lod sig ogsaa indtage af denne Skiønhed, og tvang Hring Jarl til at troløve sig denne hans Dotter; det samme giorde en Kiæmpe, kaldet Koll Krappe. Udfaldet herpaa blev dette: At da Sturlaug, i Sælskab med endeel andre sine Fost-Brødre, saasom Asgauts Sønner paa Tungaheimi, Porgauts Sønner paa Loka eller Lekøe, Hrafns Sønner paa Varga eller Vargøe, Jarngerds Søn paa Biarg eller Berg, Vefreyes Sønner paa Dal, alle boende i Nummedalen, havde en Tiidlang drevet Søerøverie i Østerlandene t), maatte Kong Harald afstaae Bruden til Sturlaug, for at formaae denne til at gaae forbenævnte Koll Krappe i Møde, der havde udfordret Kongen til en Tvee-

kamp,

s) See sammestedts, pag. 1. og Kap. 8. pag. 16. Kap. 14 pag. 35.

t) Herved kan være meent, enten Øster-Søen, eller rettere paa dette Sted, de østen for Dwina og det Hvide Hav beliggende Lande.



kamp om Aasa. Denne needlagde vel Sturlaug, overvandt ogsaa lykkelig hans Broder Framar i en anden Tvekamp, med hvilken han siden indgik et høitidelig sammensvoret Staldbroderskab u); og var ikke mindre lykkelig paa den Reise, han efter Kong Haralds Befaling, i Selskab med Framar og de andre sine Staldbrødre, maatte foretage sig, for at opsøge et overmaade kostbart Drikke-Horn, som benævnte Konge havde i forrige Tiider forhvervet sig under et Tog til Biarmeland, men siden mist. Efterat have igiennemvandret Hundingialand og Biarmeland, førte Sturlaug Hørnet til Kongen, hvilket han, med stor Fare, havde borttaget af det riige Biarmelandske Tempel, der var helliget Thor, Othin, Fryg og Freya. Men Frygt for den, af forbemeldte Tildragelser opirrede, Kong Haralds Vrede, drev ham til at forlade sit Fædreneland, og begive sig til Sverrig, hvorhen den af Kongen forfulgte Hring Jarl havde i Forveien taget sin Tilflugt. Der blev Sturlaug Kong Yngves eller Yngve-Freyrs Landværnsmand, og vidste under denne Forretning at sætte sig i den Høiagtelse, at Yngve ophøiede ham til Konge v). Hvorefter Sturlaug, paa et stort Tog, underlagde sig Biarmeland, needlagde Kong Hundolf i Hundingialand, hialp sin Foster-Broder Aake til at faae Kong Dags Dotter i Gaurland, men Framar til Giftermaal med Kong Ingvars Dotter i Aldeioborg x), og Konge

u) Dette skede gemeenlig paa den Maade, at man aabnede Blodet paa hinandens Arme, blandede det sammen, og giorde deraf en Drik. Siden maatte man være hinanden folgagtig; det gik til Døden eller Livet, og især hævne hinandens Død: Hævn var et af de store Hiul, som drev vore Forfædres Foretagender i mange Ting.

v) See Sturlaugs-Saga, Kap. 19. pag. 54. Ved Konge meenes her ellers Under-Konge, een af saadanne, som stode under de meere Mægtiges Over-Herredømme.

x) Var en Stad, beliggende ved den Finske Bugt eller ved Søen Ladoga, som henhørte til det gamle Gardarike i nu værende Rusland.

ge-Værdighed sammesteds, men døde i Kong Frode Frede-godes Tiider.

§. 26.

Dette er Hoved-Indholdet af Sturlaugs Historie, hvilken man for Resten har næsten overalt udpyntet med en Hob gammeldags Fabler eller Eventyr, fornemmelig under Fortællingen af de Tildragelser, som skulle være skeete paa de Biarmelandske, Jotunheimske, eller Hundingialandske Kanter, øster og nord ud om Øster-Søen, hvilke vore Forfædre, af Gotisk Herkomst især, eller af Othins Tilhængere, have anseet og beskrevet os, som Boliger for de arrigste Trolde, Hexe-Mestere, og Vidundere y). Men i det øvrige er uden al Tvil Grunden til denne Historie i sig selv rigtig og sand, ligesom til de fleeste andre vore gamle Fabel-Historier: Vore gamle Vers og Sange, de ældste korte, men sandrue Beretninger, have følgende Tiiders smukke Aander anseet som alt for eenfoldige, og derover udpyntet dem med nye Tillæg, efter deres Maade, tagne af ældre Fabler, Meeninger, Fortællinger, for at giøre dem desto meere indtagende yy). Hoved-Personerne i de fleeste af saadanne Fabel-Historier eller Skiemte-Sager z), hvilke gemeenligen bringes frem paa Skue-Pladsen ved Historiens Begyndelse, ere derfor tagne af de ældre Tiiders Helte, af ægte Tildragelser, men som oftest forbyttede med andre, eller henførte til urette Tiider og Ste- Betænkning over samme.

y) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 13. og 14.

yy) At forbigaae fleere, have vi herpaa et tydeligt Exempel i den korte Sorla-Pattr, i Flateyar-Bock, og deraf indført i Ol. Tryggvesons Saga, 2 Deel, pag. 51, som af en nye Forfatter er udpyntet med et heelt Læs Fabler, under Navn af Sorla Sterka Saga. See Biörners Kämpa-Dater.

z) Saadanne, som Forfatteren af Herrauds- og Bosa-Saga, siger Kap. 1. pag. 1, at lystige Hoveder sammensatte til Skiemt og Fornøielse, blandt hvilke han selv har været et af de fornemste, skiønt han derfor ei vil ansees.



der. Naar dette iagttages, i Henseende til foranførte Sturlaugs Historie, seer jeg ikke, hvorfor dens eegentlige Hoved-Indhold skulde forkastes, eller dens Hoved-Personer ansees for opdigtede: allerhelst da deri intet forekommer, som i sig selv er utroligt; intet, som striider mod andre troværdige Beretninger; ingen Urigtighed, i Henseende til de anførte Steder og Personer; ingen Forvirring i Tiids-Regningen, uden for saavidt samme kan have reist sig af en Feiltagelse, i Henseende til visse Personer. Tvertimod indeholder denne Historie mange Omstændigheder, som passe sig paa de Tider, hvorom den handler, og deels oplyse, deels stadfæste, hvad af os i den ældste Norske Historie tilforn er fastsat: Trondhiem havde, om ei just ved Othins Tiider, som Sturlaugs Saga beretter, saa dog i de næste Hundrede-Aar derefter, en saa mægtig Konge, at adskillige Jarler, blandt dem den Nummedalske, stode under hans Herredømme; de Nordenfieldske, de i Nummedalen og paa Helgeland, havde samme Tiid, i Følge af bemeldte Saga, paa de østlige Kanter, med de østen og norden for Dvina-Floden beliggende Lande, meget at bestille, fær i det siden saa kaldte Biarmeland, endda ei beboet af Finner eller Biarmer, men af en anden, af Joter og Gother blandet Folkefærd a), som dyrkede Thor, Othin, Frey og Freya b), ei Biarmernes Gud Jomala c), skiønt Finner og Hunner allereede boede paa næstgrændsende Steder, i det, af vore Forfædre derfor saa kaldte Hunde-land

a) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 4. §. 12. Indbyggerne paa de Kanter have først været Joter, siden en Blanding af disse og Gother, som endelig igien have blandet sig med Finner, for en Deel, eller trukket sig derfra, vester ud.

b) See Sturlaugs-Saga, Kap. 17; pag. 46.

c) Han og hans Tempel omtales først i de seenere Tiider, da Biarmerne havde sat sig fast paa de Kanter. See Herrauds og Bosa-Saga, pag. 34, og adskillige Steder i Kong Oluf den Helliges Historie.

og Hundingkaland, maaskee ogsaa udspredde i Bian-
nd selv, og paa andre Kanter. Efter bemeldte Stur-
s Historie, havde ved samme Tiider de Nordenfieldske
rge meget med da værende Svenske Hof at bestille, og
Adgang hos de Svenske Konger. Alle desse Omstæn-
der stemme noie overeens med hvad vi tilforn have fast-
i Henseende til den tidelige Omgang, som i de
Tiider har været mellem de Nordenfieldske, Indbygger-
ne paa Helgeland og Nummedalen, og dem, som boede
ved det Hvide-Hav og ved Dvina-Floden beliggende Lan-
. Ligesom Sturlaugs Exempel, hans Adgang og For-
ig i Sverrig, oplyser hvad vi under Historien om Arn-
s Sonner og Hialmar have erindret, sær om deres
omst f). Mueligt have den omtalte Hring Jarl, og Stur-
s Fader tilliige, selv været af Asernes Stamme, af O-
Forvante, antagne til samme Forretning i Norge, som
m paatog sig i Sverrig, nemlig at være Kongernes Jar-
Landværnsmænd eller Statholdere, og derfor, i paa-
ende Tilfælde, taget deres Tilflugt just til Sverrig, og
ligesom om Hialmar tilforn er berettet g), hiulpet, ei
lig Yngqve-Frey, til at udføre Asernes store Anlæg,
ig at bringe heele vor Norden under deres Herredømme,
et allereede for Sturlaugs Tiider i Sverrig og Danmark
Værk sat, men en yngre Yngqve, en Søn af Alrek,
Brodersøn af Eirek h), som man, saavel her, som paa
mange

f) See nysanførte Sted, §. 15.
g) See sammesteds, §. 19.
h) See den foregaaende § 18. h. i dette Kapitel.
See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 23 og 24. Endeel Svenske Riim-Krøniker og den ældste Svenske Historie-Skriver, Erik Olson, giøre en Eirek til den første Konge i Sverrig, ud af Trøll af den Anledning, at man har forbyttet Yngqve, den anden af det Navn, med den ældste Yngqve-Frey, og anseet hins Farbroder Eirek for dennes Fader, hvoraf maatte følge, at bemeldte Eirek blev den første Konge i Sverrig, som Yngqve-Freyrs Fader.

mange fleere Steder har forbyttet med den ældre Ynggve-Frey, og begge desse igien med den tredie Ynggve ɔ: Yngvar, der regierede i Sverrig længe efter hine, i det 6te Hundrede-Aar. Hvilken Forbyttelse, saavel af adskilte Personer, der have fort Navnet Ynggve, som af de adskillige Konger i Danmark af Navnet Frode, især den første og tredie, som begge bleve kaldede Fridfrode, har foraarsaget stor Forvirring i den Nordiske Historie, ogsaa i foromtalte Sturlaugs især, hvilken man derfor har anseet for at have levet i den ældste Ynggve-Freyrs, samt Frode den 1stes, men den i Trondhiem da regierende Konge, Harald Guldmund, i Othins Tiider, i det Sted, at de maae have levet ved Slutningen af det 3die Hundrede-Aar.

§. 27.

Anmærkninger angaaende Norges Grændser mod Norden, Finnernes Herkomst og Skatskyldighed under Norge.

Forend vi forlade den ældste Helgelandske, samt Norsk Historie, maae det endnu til Slutning være os tilladt at melde et Par Ord til Oplysning, i Henseende til hvad om Finner og Lapper i vor Norden, samt om Norges gamle Grændser mod Gandviken eller det Hviide-Hav tilforn er sagt. Vi have erindret i), at de ældste Spor, Historien opviiser os efter Finner, eller Folk af deres Herkomst, ere at finde i nu værende Volhynien og Ukraine, siden i Mazovien og de nordlige Kanter af Litthauen, samt paa andre, længer hen mod Østen og Norden beliggende Steder, og endelig i Lapmarken norden om den Botniske Bugt. Deraf have vi uddraget visse Slutninger, ei alleene denne, der falder enhver i Øinene, nemlig at Finner kunne ei være Nordens ældste Beboere, eftersom ingen af de ældste Skribenter taler om dem, som boende paa de Kanter, hvor man allerførst finder Spor efter dem ved eller noget efter Christi Fødsel: men vi have ogsaa anmærket, at da Finner bleve Indbyggere af vor Norden, ere de

i) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 11. og 12.

de tillige blevne, enten kort eller længe derefter, overvundne og skatskyldige under de Norske k). Sidstbemeldte have vi, paa et andet Sted l), med fleere Beviiser fastsat, saavel i Henseende til ældre, som fornemmelig seenere Tiider. Men endeel af desse Beviiser har den lærde Professor Bring i Lund siden sogt at svække m), og det, om jeg ret indseer Sagen, paa folgende Grunde, som han fornemmelig har taget af Others, den Helgelænders, Reise-Beskrivelse omkring Finmarken til Biarmeland. 1) Erindrer han, at Other, som dog boede længst nord paa Helgeland, og selv hævede en Slags Skat af Finnerne, ei kiændte Finmarken: folgelig kunde bemeldte Finmark, som for bemeldte Other ubekiændt, tilliige med Lapmarken indtil det Hvide-Hav, ei have, efter min Sætning, tilhort i de Tiider de Norske Konger, eller desse deraf oppebaaret Skat, men den Skatte-Rettighed, som de Norske da havde, maa have strakt sig alleene til visse, paa de Norske Grændser boende Finner, og kun være ovet af visse private Personer. 2) Var Norge, efter bemeldte Others Vidnesbyrd, meget smalt paa sine Steder, mod Norden, og Osten for samme laae enten Sverrig, eller boede Qvæner: folgelig kunde Norges Grændser ei have strakt sig til bemeldte Hvide-Soe. 3) Bevidner Adamus Bremensis, at Helsingland var Skrit-Finnernes Hovedstad: Lapmarkene maa altsaa da have hort til Helsingland, ei til Norge. Desse ere den lærde Prof. Brings Erindringer, hvilke jeg har sogt at fremsætte i deres fulde Styrke, ei at betage dem samme: men det uagtet, forekomme de mig ei saa stærke eller bindende, at hvad jeg har anfort om Norges gamle

k) See den næst foregaaende §. 21. Anmærkning c).
l) I Forsøg til de Nordiske Landes, særdeles Norges gamle Geographie.
m) See hans Svea-Rikes Historia, 1ste Deel, Kapit. 7, §. 14.



gamle Grændser mod Norden, derved kan svækkes. Thi først gaaer det ei an at slutte, fra det eegentlige Norges Grændser, til dets Besiddelser der uden for. Jeg har selv tilstaaet, at det eegentlige Norges Grændser, i de ældre Tiider, ei strakkede sig viidere, end til Finmarken: men deraf følger ikke, at jo dets Beboere eller Regenter kunne have havt Besiddelser uden for desse Grændser, ligesom de Svenske Konger, uagtet Øster Søen er og har været det eegentlige Sverrigs Grændser mod Østen, dog have eller have havt Besiddelser der østen for. Lad Norge derfor have været, som det endnu er, kun smalt paa visse Steder, fra Søe-Siiden til Kiølen eller Grændserne; lad Sverrig have ligget, lad Qvæner have boet, der østen for, Sverrig mod Syd-Ost, Qvæner paa den østlige Siide af den Botniske Bugt; alt dette kan tilstaaes: men alt det uagtet, seer jeg ei, hvorfor de Norske ei tilliige kunde have havt Besiddelser uden for bemeldte Grændser, og Skatte-Rettighed over Finmarken og Lapmarken, som laae dem mod Norden og Nord-Ost og vare altsaa ganske adskilte fra Sverrig og Qvænland. Dette er, hvad vi have at anmærke, i Henseende til Hr. Prof. Brings 2den Erindring. Hvad den første angaaer, saa kan 2) Others Uviidenhed om Søe-Kysterne af Finmarken, hvor stor den end har været, ei betage enten Fundin Noregs eller andre vore gamle Skribenter det mindste af deres Troeværdighed, hvilke udtrykkelig berette, at Norges gamle Grændser, end ogsaa i Norres Tiider, strakte sig lige til Jotunheim, til Gandviken eller det Hvide-Hav, og stemme deri fuldkommen overeens med andre Omstændigheder og Vidnesbyrd, som vi i bemeldte Skrivt om det gamle Finmarken have anført. Hvorved 3die maae mærkes, at de, som paa de Norske Regenters Vegne oppebare Skatten af Finnerne og Lapmarkene, giorde deres Reiser, i bemeldte Erinde, ei til Søes, eller nord om

Nord-

Nord-Kap og Finmarken, men til Lands, over Kiølen, giennem Lapmarkene liige til Qvænernes Grændser, som jeg i foranførte Skrivt har beviist. Lad derfor Other ei have kiendt Søe-Kysterne af Finmarken og Lapland; lad andre, lad de Norske Konger have været ukyndige om bemeldte Kyster: det giør intet til Sagen; bemeldte Konger kunne vel derfor have ladet hæve Skat af Finmarken og Lapmarkene; Other selv kan have været een af dem, som dertil, paa deres Vegne, har været beskikket. Det er og bliver dog vist, at de Norske have hævet bemeldte Skat, og hævet den fra de ældste Tiider af, om hvilke vi have nogen Efterretning: de ældste Skribenter og andre Omstændigheder bære derom et uimodsigeligt Vidnesbyrd, i det Sted vi ei finde det mindste derom, at de Svenske have havt nogen Rettighed i eller over Lapmarkene, for de 3 Riigers Foreening. At Adamus Bremensis kalder Helsingland Skritfinnernes Hoved-Stad, gior i denne Sag, efter mine Tanker, slet intet Udslag. Hvo kiender ei denne Skribents grove Feiltagelser i de Nordiske Sager? Hans Vidnesbyrd kan være godt nok, det giver Sagen nogen meere Vægt, naar det stemmer overeens med andres: men det kan aldrig kuldkaste andre troværdige Skribenters Beretninger. Men lad os dog sætte, at han her fortiener at troes: her bliver alligevel Spørsmaal, hvilken Forklaring man riimeligst kan giøre over den Snak, at Helsingland var de Skritfinners Hovedstad? Jeg har i foranførte Skrivt beviist, at man i forige Tiider kaldte den heele Landstrækning omkring den Botniske Bugt Helsingland. Denne Province var da paa de Kanter den navnkundigste og fornemste, den grændsede overalt til Lapmarkene; og deraf har Adamus Bremensis uden al Tvil taget Anledning til at kalde den Hovedstaden eller Hoved-Provincen paa de Kanter og blandt Skrit-Finnernes Lande: men deraf følger dog vel

 ikke,

ikke, saavidt jeg kan begriibe, enten at alle Lapmarke v
lydige under Helsingland, eller at de Norske ingen S
Rettighed havde over Finmarken og Lapmarkene. De
jeg anseet for tienligt paa dette Sted at erindre, i He
til Norges Grændser mod Norden i de ældre Tiider,
de Norskes Skatte-Rettighed over Finmarken og Lap
ne, ei for at giendrive den lærde Prof. Bring, f
Lærdom, Kyndighed i de gamle Sager, og Billighed,
vidner den største Hoiagtelse, men for at give Sagen d
nødne Oplysning, og for at viise, at jeg, i Henseend
striidige Materier, ei har bygget mine Slutninger p
eller alt for langt borte søgte Grunde.



Tredie Kapitel.

Om Norges Deeling imellem Norrs og Gorrs Efterkommere, om de mellem dem sig deraf reisende Krige og Ueenigheder, og derved foraarsagede mangfoldige Søe-Toge, Erobringer og Bosættelser af de Norske paa fremmede Steder.

§. 1.

Norr og Gorr havde paa oven fortaalte Maade indtaget det meeste af Norge, hvilket de siden deelte sig imellem, og efterlode til en talriig Familie, hvoraf hver bekom sit Stykke. De af benævnte tvende Brødre giorte Erobringer have derover tilliige giort den gamle Norske Historie saa meget meere indviklet. Efter denne Tildragelse kan man betragte Norge, som deelt mellem Printser af trende Hoved-Partier: Det gamle Jotiske, under Printser af Joternes Æt eller Riisernes Familie, fornemmelig paa Helgeland, i Nummedalen, mueligt ogsaa paa eendeel andre Steder; det Sæmingske eller Othinske, der havde fæstet Bopæle, deels paa bemeldte Helgeland, deels i det nu værende Trondhiemske, og paa andre Steder nordenfiælds, hvor det, efter nogen Tiids Forløb, begyndte at reise Hovedet i Veiret; det sidst ankomne Norriske og Gorriske, eller det

Vanskeligheder i følgende Historie.



nye Jotlandske, hvilket underkuede, for det første og for en stor Deel, hine tvende foromtalte, og udbredde sin Magt eller sit Herredømme til de fleeste Kanter af Norge, hvor det blev det anseeligste Partie, indtil Niørds eller den gamle Ynglingske Familie i de seenere Tiider, under Harald Haarfagers Forfædre, begyndte der at svinge sig i Veiret, og endelig, i benævnte Harald Haarfagers Person, reeve Eenevolds-Regieringen til sig; hvorved da Othins Følge eller Forvante, i de søndre Kanter af Norge, bragte omsider det til Veie, som hans Sønner eller næste Efterkommere havde forgieves arbeidet paa nordenfiælds, eller seet sig for svage til at kunne der udføre. Desse trende Partiers Historie, de mellem dem og andre tilliige forefaldne Tildragelser, skulde det nu blive vor Sag at igiennemgaae og fortælle. Men hvilken Mangel paa fornødne Efterretninger møder os ikke her, ved hvert Trin, vi skulle giøre? hvilken Forvirring i Slægte-Linierne og Tiids Regningen? hvilken Uvished, naar det kommer an paa at bringe enhver Ting, enhver Person eller Regent til sit rette Sted og sin rette Tiid? Det beste Hielpe-Middel, og den sikkerste Leede-Traad, skulde her blive de gamle Slægte-Registere, af hvilke Forfædrene ogsaa have efterladt os en god Deel, fornemmelig over Norrs Efterkommere. Men dette Hielpe-Middel selv sætter os ofte i stor Forlægenhed, eller bliver os til liden eller ingen Nytte: Bemeldte Slægte-Registere ere kiændelig fulde af mangfoldige Mangler a), de have overalt store Luger og Huller, saa at en-

deel

a) Til en kiændelig Prøve paa dette, og til Beviis, at man har ofte sammenføiet Personer i Familierne, som Forældre og Børn, skiønt der have været mange Leed imellem dem, kan dette tiene: En Biørn, som levede ved Harald Haarfagers Tiider, i det 9de Hundrede-Aar, siges i Landnama, 3 Part, Kap. 12, pag. 105, at have været en Dotter-Søn af Rolf, og denne en Søn af Kong Ingiald, men Sønne-Søn



deel af dem indholde, fra Norrs eller Gorrs til Harald Haarfagers Tiider, kun 6, 8te, 10, eller nogle fleere Leed a); hvorved man sættes i Uvished, om de i Slægte-Registerne anførte Personer henhøre til ældre eller seenere Tiider. End ogsaa bemeldte Registere mangle os paa mange Steder: De fra Gorrs ere faae, korte og uefterretlige; fra forbenævnte hans Søster Goe have vi kun eet b); over Sæmings Efterkommere kun eet eeneste; men over de gamle Jotiske Regenter, over Haloges og andres Efterkommere, slet intet. Foruden de Regenter, hvis Navne findes anførte paa bemeldte Slægte Registere, vi have tilovers, forekomme endnu desuden mange fleere, hvilke man der forgieves søger, og derfor er uvis, til hvilket af foromtalte trende Partier man skal henføre; endeel Tildragelser har man sat ud af sin rette Sammenhæng, og henført til urette Tiider, Steder og Personer; andre, der ere skeete paa adskilte Tiider og af adskilte Personer har man stødt sammen eller giort til een Persons; hvori Feiltagelser og Forvirring maatte saa meget meere have Sted, da vore gamle Skribenter have næsten overalt ei betient dem af den saa fornødne Tiids-Regning. Alt dette viiser tilfulde, hvilke Vanskeligheder vi i følgende Tiders Historie ville faae at bestriide, hvilket Mørke at arbeide os frem igiennem, under bestandig Frygt, for at tage feil af den rette Veie, eller bringes ind i de største Vildfarelser, for hvilke man i den gamle Norske Historie er saa meget meere udsat, som den giøres mørk og indviklet, ved de mangfoldi-

ge

ne Søn af Kong Frode i Danmark, hvilke have levet i det 4de og 5te Hundrede-Aar. Paa saadanne betydelige Spring i Slægte-Linierne vil følgende Historie viise os fleere Exempler.

a) See noget viidere herom i *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 3. Cap. 23, pag. 155, 156.

b) See Gorrs og Goes Slægte Registere i Fundinn Noregs, hos Biörner i Nordiska Kämpa-Dater, pag. 13 og 14. J. Rami Norske Kongers Historie, pag. 9. og 14.



ge Greene, i hvilke Norrs og Gorrs Familier deelte sig, under iidelige Krige eller Uroligheder, nu mellem dem selv indbyrdes, nu med Printser af de andre Partier, nu indenlands, nu udenlands, i hvilke snart det eene, snart det andet Parties Anførere beholdte Overhaand, stødte hinanden vexelviis fra Riigerne eller deres Besiddelser, og fulgte hinanden i Regieringen; hvorved nødvendig maatte skee, at meget af desse indviklede Tildragelser er blevet glemt, meget ogsaa, af hvad man har beholdt i Erindring, forbyttet det eene med det andet, af Efterkommere, hvilke ei have ret vidst at skille alle desse Ting fra hinanden, især naar Tildragelserne selv, Navne og Personer liignede hinanden, hvilket i saa stor en Mængde nødvendig maatte meere end eengang indtræffe.

§. 2.

Striidigheder mellem Norrs og Gorrs Efterkommere.

Vor Historie selv vil viise adskillige Prøver paa Rigtigheden af dette. Norr og Gorr havde neppe deelt deres i Norge giorte Erobringer mellem sig, eller sat sig der fast til gavns, førend bemeldte Deeling lagde Grund til Striidigheder mellem dem eller deres Efterkommere om Mit og Dit. I Følge af foromtalte Deeling, burde Gorr lade sig nøie med de Norske Øer, hvilke laae langs Søe-Siiden af det faste Land, hvorfor han ogsaa blev kaldet Søe-Konge c); for at fastsætte dette des nøiere, eller bestæmme Grændserne mellem begge desse Brødres Riiger, var ham blevet tilsagt, at han paa sin Deel skulde beholde alle de Øer, mellem hvilke og det Faste-Land han kunde seile med sit Skib, der skal have ført Navn af Elside d). Dermed lod Gorr det ogsaa beroe, saa længe han levede.

c) See Fundinn Noregs paa nysanførte Sted, pag 5. og Olaf Tryggvesøns Saga, af Flateyar-Bock, 1 Deel, Kap. 177.

d) See Fundinn Noregs paa bemeldte Sted, pag. 4. Dette Skib skal have været saa prægtigt og kostbart, at det ei havde sin Liige i Norden i de ældre Tiider, naar man undtog foromtalte Gnod, see foregaaende

›e. Hans fire Sønner derimod, Heiter, Meiter, ter og Beiter, hvilke alle forte Titler af Soe-Konger, giorde sig for Resten bekiændte af deres voldsomme nfart e) og Indgreebe i andres Eiendeele, ansaae uden denne Deeling, som alt for uliige f), eller vilde, af an- Aarsager, ei lade sig noie dermed: De angreebe derfor ande, som vare faldne i Norrs Lod; men især lod sidst- tvnte Beiter, af en hos de fleeste Regenter næsten al- delig Begiærlighed til at udvide deres Lande, sig drive Paafund, hvorved han vidste at rive til sig et betydeligt kke af det faste Land. Denne angreeb de Lande, Norrs mer tilhørende, som ligge længst inde ved Enden af nu nde Throndhiems Fiord, og underlagde sig samme; hvor- de siden, efter ham, fik Navn af Beitisstod, nu Beit- , ligesom Havet eller Fiorden, hvor han, paa bemeldte), laae med sin Flode, blev kaldet Beitis Sær eller rs Soe. Men dette var ham endnu ikke nok: Skibet e var, uden Tvil i Arv efter hans Fader, ham tilfaldet; for

2det Kap. §. 10, Note l), og Ormen Lange. See Saurla- Pattr i Olaf Trygauesons Saga, 2den Part, pag. 52, edit. Isl.

See sammestedo, pag. 13. De saa kaldte Søe-Konger vare i Almin- delighed farlige Karle at drages med: Deres Levemaade giorde dem frem for andre haardføre og striidbare: „Den syntes (i forige Tiider) siger Snorro i Heimskringla ɔ: Ynglinga-Saga, Kap. 34, med „Rette at føre Navn af Søe-Konge, som aldrig sov under sodet Aas „(under Tag eller i Huus) og aldrig drak af Horn hos Ilden (men „bestandig laae ude paa sine Skibe.)“

Man skal ogsaa neppe kunne begriibe hvad der kan have bevæget Norr til at samtykke i denne saa meget uliige Deeling, med mindre man fore- stiller sig den store Priis, vore gamle Forfædre satte paa Soerøverie, som det fornemste Middel til at samle Ære og Midler; men til Soe- røveriet vare Derne langt meere beqvemme, end det faste Land, og derfor stærkere beboede, saa de derover kunde veie op med bemeldte faste Land af Norge.



for at kunne derfor, under Skin af en Slags Ret, tilegne sig det heele faste Land, som ligger Vesten for benævnte Beitstad, lod han, paa en Tiid, da en Mængde Snee var falden, og Føret derved var blevet godt, sætte forbemeldte Skib paa Land og paa Slæder g), Seilet ophidse, alting tillave, som til en Seilats, og efterat have sat sig selv ved Roret, sig og Skibet, ved Hiælp af en stærk Vind, som blæste i Seilet, trække af sine Folk over det da med Snee betakte Eide eller Nakke, som er mellem forbenævnte Beitisfær og Havet norden for nysomtalte Eide, hvilket siden fik Navn af Ellide-Eid h) eller Eilden, og er to Norske Miile over i). Alt hvad som ligger der vesten for, mod Hav-Siiden, tilegnede derpaa Beiter sig, i Følge af bemeldte Deeling mellem Norr og Gorr, som noget, hvor imellem og det faste Land han havde seilet med Skibet Ellide.

§. 3.

g) Har det været kun een Slæde, som Skibet blev sat paa, efter de Gamles Beretning, see *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 4. Cap. 4. maae den være bleven giort til denne Forretning, hvilket ogsaa i endeel skrevne Exemplarer af Fundinn Noregs udtrykkelig bevidnes, hvor den kaldes en Skibs-Slæde; eller og maae Skibet ei have været meget stort, skiønt Gorr havde dermed giort en vidtløftig Seilats, fra Finland af liige til det Hvide Hav.

h) Dette Navn findes meget fordreiet eller uliige skrevet af de Gamle, saa som Elldueid, Askureid, Eiskrud-Eid, Eiskiveid, see Fundin Noregs, pag. 5; Landnama 5te Deel, Kap. 3, pag. 151; og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1, Lib. 4, Cap. 4. Nu kaldes det gemeenligen Nummedals-Eid.

i) J. Rami Norske Kongers Historie, pag. 4. Det er uvist, om Eidet har den Tiid været saa breedt over, som det nu er; men det giør ei meget til Sagen. Den Tyrkiske Sultan Muhamet lod, under Constantinopels Beleiring, en heel Flode trække over et endnu større Stykke Land. Meget i de Gamles Beretninger kommer os næsten utroligt for, alleene af Mangel paa Indsigt i deres Indretninger, Styrke, Behændighed, eller visse da bekiendte Kunstgreebe, som ei strax bør forkastes.



§. 3.

Thrands Riige Thrandheim ɔ: Throndhiem

Dette med andet meere gav Anledning til idelige Krige mellem bemeldte Brødres Sønner og Efterkommere, i hvilke nu eet, nu igien et andet Partie havde Overhaand k). Efter foranførte og endeel andre Omstændigheder at dømme, synes det, under disse Uroligheder, fornemmelig at have gaaet ud over det Throndhiemske, Norrs eegentlig saa kaldte Riige, hvilket efter hans Død skal have tilfaldet hans Søn, som han havde avlet med forbenævnte Hodda, nemlig Thrand l). Den Deel af Norrs Riige, som faldt i hans Lod, hvor Thrand fæstede sit Sæde og Boepæl, blev derfor efter ham siden kaldet Thrandheim eller Throndhiem, og indbefattede, foruden Lapmarkene norden om den Botniske Bugt, især de foromtalte m) otte om Throndhiems Fiord beliggende Fylker eller Landstrækninger, nemlig Orkedalen eller Orkdæla-Fylke; Guldalen, eller Guldæla Fylke; Strinden, eller Strindar-Fylke; Stordalen, eller Stiordæla-Fylke; Skogn, eller Skeina Fylke; Inder- og Ytter Øen, eller Eyna Fylke; Værdalen, eller Værdæla-Fylke; Sparboen, eller Sparbyggia-Fylke. De øvrige, norden og vesten for bemeldte Fiord, beliggende Lande, finder man ei at være regnede til det eegentlig saa kaldte Thrandheim eller Throndelagen; og dette viiser Rigtigheden af nysanførte Fortælling om Beiters listige Erobring af bemeldte Lande: Ligesom endeel andre Omstændigheder give tilkiende, at Thrand maae være bleven meget foruroliget i sine Besiddelser, og hans Efterkommere igien skilte derved. Norr var selv regierende Konge over bemeldte Throndelagen især n),

T 2 som

k) See Fundin Noregk, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 5.
l) See *Torfæi* Histor. Norv. Part. 1, Lib. 4, Cap. 1, pag. 169.
m) See foregaaende 2det Kapit. §. 5.
n) See nysanførte Sted, §. 22, Note k).



som den Deel af Norge, hvor det Norske Navn og den Norske Stat havde faaet sin første Oprindelse; Det Throndhiemske blev derfor i de ældre Tiider anseet som Riigets fornemste Styrke; Thronderne vare da gierne de anseeligste, de myndigste, de kiækkeste Mænd i Norge, hvis Exempel Riigets øvrige Indbyggere gemeenlig rettede sig efter; Thrand, der formodentlig var Norrs ældste Søn o), fik derfor just de Lande i Besiddelse, hvilke ligge om den siden saa kaldte Throndhiems Fiord, som fremfor andre dorkede, folkeriige, mægtige: og dog ere Thrands Efterkommere i vor gamle Historie ganske ubekiændte; i den Sted man om hans Brødres, Gard-Agdes og Raums Efterkommere haver adskillige Beretninger, og over dem en temmelig Deel Slægte-Registere. En mærkelig Omstændighed, som gior det høist riimeligt, at enten maae Thrand ei have efterladt sig Børn og Efterkommere, eller og maae desse strax igien være fordrevne eller udryddede, deels af Othins Efterkommere, eller de Kongers Forvante, hvilke Norr havde tilforn skilt ved deres Riiger i det Throndhiemske p); deels af Norrs egen Familie, giennem hans andre Sønner; men deels og fornemmelig af Gorrs Efterkommere, hvilke fæstede deres Boepæle fornemmelig Nordenfiælds, saasom Gorr selv, efter J. Rami riimelige Formodning q), paa den Øe Gorrsøe eller Gossen, beliggende i Romsdalen ved Havet, ved bemeldte Øes søndre Ende mod det saa kaldte Kiærringsund, befæstet med 10 store, af mægtig store Kampe-Steene opførte Steen-Høie, eller

Bliver hans Efterkommere frataget.

o) Thrand blev avlet med Kong Hrolfs Søster Hodda, og man finder ham ikke at have været givt, førend han fik hende; Thrand nævnes ogsaa først blandt sine andre Brødre.

p) See foregaaende 3die Kap. §. 20. Note u).

q) See J. Rami Norske Kongers Historie. Pag. 4.

eller gammeldags Kasteller qq): Beiter fratog Thrand Beitstaden med de der vesten for beliggende Landstrækninger, og opslog der sin Bolig, som tilforn er viist; og hans Broder Heiter har formodentlig givet den, uden for Throndhiems Fiord beliggende store Øe Hitterøen eller Hitteren, Navn efter sig.

§. 4.

Norges Deeling mellem de tvende andre Norrs Sønner og deres Børn.

Foruden foromtalte Thrand havde Norr endnu tvende andre Sønner, nemlig Gard, kaldet Agde, og Raum. Den i forige Tider almindelige Maade, fornemmelig brugelig her i Norden, at Regenternes Sønner skulde deele deres Fædrene Riiger imellem sig, ligesom andet Gods, maatte da ogsaa iagttages imellem dem. Endskiønt Norr derfor havde samlet de fleeste tilforn adspredde smaae Norske Stater under eet Hoved, blev dog denne Foreening næsten liigesaa snart ophævet, som den var giort. Forbenævnte Gard Agde havde 7 Sønner, hvilke deelte mellem sig den heele Nordenfieldske Landstrækning, fra det Throndhiemske af, der var tilfaldet Thrand, liige indtil og noget forbi Lindesnes; paa hvilke sidstbemeldte, ved Lindesnes beliggende Kanter, Gard selv har især fæstet sin Bolig eller sit Sæde, og derover faaet det Tilnavn Agde. Norrs 3die Søn Raum r), som blev Regent over alle, ved, om og mellem de Floder Raum-, nu Glomen, og Goth-Elven beliggende Lande s), siden bekiendte under Navne af Raumarike og Alfheim, havde

 ogsaa

qq) Om dem faae vi paa et andet Sted Lellighed at tale. De ved Riisesund paa Søndmør og paa Qvamsøe beliggende store Høie, som Hr. Strøm omtaler i Søndmørs Beskrivelse, 2den Deel, pag. 455, have været saadanne Kasteller og ei Begravelses-Høie, som man gemeenlig anseer dem for.

r) Navnet bemærker en stor, lang Karl, som tilliige seer hæslig ud, see *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 1, pag. 194, og Thorst. Vikingsons Saga, Kap. 1.

s) See Fundin Noregs, pag. 7.



ogsaa 7 Sønner t), hvilke deelte mellem sig det meeste af nu værende Søndenfiældske: Thi da Raum var engang i et Juule-Giæstebud hos Berg-Finn, en Søn af den Jotun Porer i Verma, fik han der benævnte Porers Søster Bergdys til ægte, med hvilken han avlede tre Sønner, Biorn, Brand og Alf. I desses Lod fulde alle de Lande, som ligge langs nu værende Grændser af Sverrig og i det nu saa kaldte Bahuus-Lehn, strækkende sig fra Goth-Elven af, langs den vestre Siide af Væneren, igiennem Østerdalene, nu værende Gudbrandsdal paa den søndenfiældske, og igiennem Romsdalen liige need til Havet, paa den nordenfiældske Siide; hvoraf Alf fik Alfheim, Brand, ogsaa Godbrand kaldet, Godbrandsdalen, men Biorn eller Jotunbiorn Romsdalen u). Foruden desse tre havde Raum endnu fire andre Sønner, avlede med Hillde, en Dotter af Godbrand den Gamle, men Sønne-Dotter af Kong Svolve, hvilken først oprydde det Landskab, som siden er kaldet Sollevar, nu Solløer v). Liigesom hine foromtalte Raums Sønner deelte mellem sig den heele østlige Strækning af det Søndenfiældske, saa finge desse fire, nemlig Gudbrand, Hring, Haud og Hadding, den heele vestlige Strækning deraf, eller alle de Lande, som ligge vesten for den store Oslo-Fiord, og paa den vestre Siide af det store Vand Miøsen, langs den østlige Siide af Fille-Fiældene, saasom Hringariige og Haddingdal, Hadeland og Valdres, Thelemark og Vestfold.

t) Det kan være skeet ved et blot Tilfælde, at begge desse Brødre have hver havt 7 Sønner. Dog vil jeg helst troe, at dem ere tillaade 7 Sønner af en anden Aarsag, nemlig efter en mindelig Foreening mellem Gard og Raum, eller efter deres Faders Anordning: At 7 af hver deres Sønner skulde faae Lande eller Riiger i Norge, men de øvrige lade sig nøie med at blive Søe- eller Hær-Konger; hvorom vi siden faae et mærkværdigt Exempel i Halfdans den Gamles Sønner.

u) See Fundin Noregs, pag. 7.

v) See nysanførte Fundin Noregs, pag. 8.

Vestfold; hvorfra dog tildeels maae undtages den ældste blandt disse fire Brødre, nemlig Gudraud, der tilliige blev Eier af Rommerige, hvilket Land var hans Faders Rauins egentlig saa kaldte Riige, og derfor fik Navn efter ham sondenfiælds, liigesom Romsdalen nordenfiælds, af den Aarsag, at denne Dal var det yderste af hans Besiddelser paa den Kant, og laae midt inde imellem hans Broders Gard Agdes Lande, nemlig Nordmør paa den eene, og Sundmør paa den anden Siide.

§. 5.

Saaledes blev da det meeste af Norge besat med Regenter af Norrs Sønner og Sønne-Sønner. Jeg siger, det meeste af Norge: Thi om Helgeland, eller alle de Lande, som ligge norden for tilforn omtalte Ellida-Eid eller Nummedals Eid, meldes ikke det mindste i Norrs og Gorrs samt deres Sønners Historie, intet i den mellem dem skeete Deeling; hvilket giver den stærkeste Formodning, at bemeldte heele Landstrækning, som tilforn er erindret, er fremdeeles en Tidlang bleven under sine egne Regenter af Iotisk Herkomst og af Haloges eller andres Efterkommere, indtil den Sæmingske Familie begyndte der for Alvor at svinge sig i Veiret. Blandt de Lande, som Norrs Sønner og Sønne-Sønner deelte sig imellem, finder man ei heller Heedemarken nævnet; hvorfor man deraf kan giøre sig den Slutning, at forommtalte Hrolf i Berge, Norrs Sviger-Broder, har ikke alleene selv beholdt bemeldte Riige, men ogsaa efter ham hans Sønner eller Efterkommere, som nedstammede fra ham og Goe x). Heedemarken er derfor ogsaa ikke bleven opkaldet efter nogen af Norrs Sønner eller Sønne-Sønner; hvilken mærkværdige Omstændighed vi siden blive vaer, i [illegible] Hed

Denne Deeling har ei strakt sig til Helgeland og Heedemarken

x) See endeel af deres Efterkommere opregnede i Fundin Noregs, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 14.



Henseende til endeel andre Districter, saasom Thelemarken, Valdres, Rogaland med endeel fleere, hvilke have beholdt deres forige eller gamle Navne, da de øvrige, for den største Deel, enten forandrede sine, eller finge nye Navne efter forommeldte de Steders nye Regenter; hvilke derimod hist og her finge Tilnavne efter endeel Districter, hvis forige Navne vare, enten saa almindelig vedtagne og saa gamle, eller saa berømte, at de ei saa lettelig, som de andre, mindre bekiændte, eller meere specielle, kunde forandres eller glemmes. Efter Norrs Søn Thrand blev vel Throndhiem opkaldet: derimod fik hans anden Søn Gard Tilnavn efter det Land, hvor han fornemmelig havde sin Bopæl eller sit Konge-Sæde, nemlig Agde eller Agder, hvilket Navn maae derfor ansees for gammelt. Efter Gards Søn Haurd eller Hord fik vel det District, som faldt i hans Lod, Navn af Haurdaland eller Hords Land: men derimod blev hans Broders Alfs Navn forøget med et Tillæg, efter det Land, som ham tilfaldt, de gamle Rugiers Fæderneland, saa han blev kaldet Rogalf Rugernes Alf, for at skille ham fra en anden Alf, Raums Søn, som fik Alfheim. Efter Gards tredie Søn Thrym, som fulgte sin Fader i Regieringen over Agder, blev vel den Thrymsøe opkaldet, hvor denne Konge maae altsaa fornemmelig have havt sit Sæde: Derimod har ingen af Gards øvrige fire Sønner bragt det saavidt, at de Lande, som fulde i deres Lod, bleve efter dem opkaldede, eller deres forige Navne forandrede: Frøygard fik Fiardir og Fialir, eller Fiorda- og Fiala-Fylke, det er, Fiordene Sundfiord og Nordfiord, med et der oven for, langs Siden af Fillefiældene, beliggende District, kaldet derover Fialir eller Fiældstrækningen; Veegard bekom den store Fiordstrækning Sogn; Thorgard Sundmør, Griotgard Nordmør y): men

Adskillige nye Navne derved opkomne.

y) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. I. Lib. 4, Cap. I, og Ramii Norske Historie, p. 10.

men alle disse Districter beholdte deres gamle forige Navne, tagne enten af Stedernes naturlige Beliggenhed, eller af deres øvrige Beskaffenhed, som i de ældste Tider har givet Anledning til de fleeste Steders Navne. For Resten seer man heraf, at kun meget faae Districter i det Nordenfjældske have faaet nye Navne efter Norrs Sønner eller Sønne-Sønner, nemlig foruden Throndhiem, kun Hordeland og Romsdalen; hvorimod næsten alle Landstrækninger paa den Søndenfjældske Side, naar man undtager Heedemarken, Valdres, Thelemarken, og faa andre, ere blevne opkaldede efter Raum og hans Sønner, saasom efter ham selv Raumarike; efter hans Søn Alf, Alfheim; efter Hand, en anden hans Søn, Hadaland; efter Hadding, den Dal Haddingdal eller Hallingdal; efter Hring, den fierde hans Søn, Hringarike; efter Godbrand, den Dalstrækning Gudbrandsdal z).

§. 6.

De hidindtil anførte Omstændigheder, fær i Henseende til bemeldte Navne, ere saa mærkværdige, at vi ei kunne undlade at giøre derover følgende Anmærkninger. Vi blive af foranførte for det første vaer, at de ældste Navne, naar man undtager nogle faa, saasom Thelemarken, Rogaland, Romarike, Agder, og maaskee nogle faa andre, ere alle tagne af vedkommende Steders Beliggenheder eller anden naturlig Beskaffenhed; efter samme ere ogsaa alle de Navne dannede, som man finder de Steder at have ført i ældre Tider, hvilke siden efter Norrs Sønner og Sønne-Sønner bleve opkaldede: Man finder f. Ex., at Alfheim har ogsaa ført Navn af Elfar-Fylke, fordi dette Land laae imellem de tvende Elve eller Floder, Raum- og Goth-Elven; samme Land,

Anmærkninger derover.

Oprindelsen til de ældste Navne i Norge.

z) See Fundin Noregs paa nysanførte Sted, pag. 7—9.



Land, tilliige med alt hvad som ligger paa hin Siide af nu værende Oslo-Fiord, samt viidere, liige indtil Lindesnes, blev med et almindeligt Navn kaldet Vikina eller Viigen: saa at vore Forfædre have brugt Ordet, Viigen, paa samme Maade, som de gamle Romere Ordet, *Sinus*, ei alleene til at betegne en Hav-Bugt, men ogsaa alle der omkring beliggende Lande a). Et Stokke af det siden saa kaldte Raumarike, førte Navn af Austfold; hvad som ligger liige over, paa hin Siide Fiorden, Vestfold; alle de Lande, som ligge oven for bemeldte Vikina, samt oven for Foldin eller Oslo-Fiord, liige til Dofre-Fiæld, bleve med et almindeligt Navn kaldede Upland; den østligste Deel af Norge, som udgiorde et Stokke af det siden saa kaldte Alfheim, heedte Østerdalene; de Lande, som ere beliggende mod Hav-Siiden, naar man, fra forbenævnte Opland, kommer need igiennem den Dal, som strækker sig derfra need til Havet, siden kaldet Romsdal, har man givet Navn af Mærina eller Mære b). Ei at tale derom, at Heedemarken er saa blevet kaldet, af de der forefundne Heeder og slette Marke; at Jadar, nu Jædderen, har faaet dette Navn, fordi Landet ligger ved den yderste Kant af Norge mod Sønden c). Vi forbigaae desuden mangfoldige andre Exempler, som viise vor Paastands Rigtighed, og tilliige stadfæste hvad vi paa andre Steder have fastsat om det Norske, det Danske, det Svenske Navns Oprindelse d) af Landenes Beliggenhed. Denne de

a) See Beviis for dette, i Afhandlingen om de Gamles Kundskab om Norden, Kapit. 3. §. 12. Note q), pag. 230.

b) Mære i det Nordiske Sprog er det samme, som Meer i det Tydske, Mare i det Latinske, Moore i det Celtiske og i det Slaviske. Mærina bemærker da et Land, som ligger i eller ved Havet.

c) Jadar bemærker Kanten af en Ting, derfor kaldes et Skiæg, som sidder langs Kanten af Hagen, Jadar-Skiæg, i Speculo Regali.

d) See Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6. §. 7.—18.

de Norske Landskabers ældste Benævnelse, og sammes Omdyttelse med nyere Navne, efter Norrs Sønner og Sønne-Sønner, leeder os til den anden Anmærkning, vi over Foranførte have at giøre, nemlig denne: Hvad hidindtil er sagt, viiser tydelig, at allereede før Nörrs Tiider have visse Districter i Norge ført under eet eller tilsammen almindelige Navne, hvilket viiser desse Steders tiidlige Beboelse; der maae endogsaa den Tiid have været almindelige Folke-Navne, saasom Roger, Raner e), Vikinger, Ægder, Theler, de sidste de ældste og berømteste f); efter hvilke Folke-Navne endeel af Norrs Sønner ere derfor blevne opkaldede, ligesom mange andre Districter have derimod faaet Navne efter desse. De Norske Stater maae altsaa, før Norrs Tiider, have været af uliige Beskaffenhed, endeel meere, andre mindre betydelige: I de fleeste langs Søe-Siiden beliggende Districter synes der at have været temmelig vidtløftige, paa den Maade dannede Stater, at Indbyggerne have vel været foreenede under et felles Navn, men ei under felles Regiering, uden mueligt i visse Tilfælde, i visse Henseender, saaledes omtrent, som de gamle Galliers, og de gamle Tydskes eller Islands Forfatning var i de Republicanske Tiider; paa den Indenfiældske Siide derimod, i de fleeste noget langt fra Kysterne beliggende Districter, Dale- og Fiæld-Strækninger, maae Indbyggerne i de Tiider have boet meere adspreedde, været mindre samlede eller foreenede, derfor ogsaa mindre mægtige, mindre bekiændte, men Forfatningen for Resten omtrent

Adskillige Slags Stater i Norge før Norrs Tiider.

e) At desse have i de ældre Tiider været meget bekiændte i vor Norden, sees af Jornandes, hvilken nævner dem blandt andre, som de høieste af Væxt, og anseeligste paa Øen Scanza. De Rebus Geticis Cap. 3. Copiisterne have trukket Navnene *Rogi* eller *Arochi* sammen med *Rani*, og giort deraf eet Ord *Arochiranni*.

f) Thelemarken eller de Gamles Thule har været bekiændt nogle Hundrede-Aar før Christi Fødsel.



omtrent den samme, som forbemeldte, naar man undtager, at visse enkelte Personer have der meere levet i deres naturlige Frihed, eller fort en meere vild og barbarisk Levemaade: men hvoraf ingen almindelig Slutning kan giøres ff). Det tredie Slags Stater vare de, som stode under Kongelig Regiering, hvoraf de fleeste fandtes paa den nordenfiældske, men paa den søndenfiældske Kant maaskee ei fleere, end kun een eeneste. Til det første Slags bør regnes især Thelemarken, derfor i gamle Tiider saa tiidlig bekiændt, da dette Landskab maae have udstrakt sig need til Havet, og indbefatter endeel af de nu næstgrændsende Districter; Rogaland, hvor de siden bekiændte og en Tiidlang mægtige Rygier maae i de ældste Tider have havt deres Boepæle g); Agder og Ranarike, hvorfra en stor Deel af de Heruler og Longobarder ere formodentlig i bemeldte Tiider udvandrede h); og for Resten de fleeste nordenfiældske Districter liige indtil Throndhiem, i hvilke, ligesom paa foranførte Steder, Indbyggerne havde best Leilighed til at giøre sig riige, bekiændte, og tildeels mægtige, ved deres Søerøverier, deres Skibsfart, deres Handel, under visse Hoveder eller Anførere, hvilke valgte sig Derne, som de beqvemmeste Steder, til deres Boepæle. Paa desse fandtes derfor de fornemste, de riigeste eller mægtigste blandt Landets Indbyggere, desse der i størst Mængde; og hvad Under da, at Gorr kunde ansee de Norske Øer for at veie op mod det heele faste Land?

§. 7.

ff) Jeg erindrer dette, i Anledning af 2de Exempler, som den lærde Prof. Gebhardi har anført, i Henseende til endeel Norskes Levemaade ved Norrs Tiider, Geschichte des Königreichs Norwegen, §. 23, pag. 47. Det eene angaaer ei Norge, men Gothland, det andet kun visse Steimænd, der havde afsondret sig fra andres Selskab, og hvoraf ingen Følge maae giøres til det Almindelige.

g) See herom noget viidere i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kap. 6, §. 19.

h) See ogsaa noget herom paa nysanførte Sted, §. 19, 24, 25.



§. 7.

Stater, som stode under Kongelig Regiering, havde, Faa Konger i Norge, ved Norrs Ankomst.
Norrs-Tiider, fornemmelig Sted i de nordligste Kanter
Norge, paa Helgeland og i det Throndhiemske, som af
gaaende Historie kan sees; en Omstændighed, der atter
er Rigtigheden af hvad vi tilforn og paa andre Steder ha-
fastsat i), nemlig, at den Norske Stat der har taget sin
[illegible]delse. Foruden de Helgelandske Konger, som Fun-
Noregs ei omtaler, og foruden de Throndhiemske, næv-
[illegible]melde Skrivt ei fleere Konger i Norge, end den i
[illegible], og den paa Heedemarken. Fleere troer jeg ei heller,
[illegible] have været; men Norr, hans Sønner og Efterkom- Han og hans Slegt gior Konge-Regieringen der almindelig.
[illegible] giorde den Kongelige Regiering overalt almindelig i
[illegible], og oprettede Kongelige Stater, ved at deele visse
[illegible]istricter imellem sig, eller forrene adskillige smaae til
[illegible]e, Stater, hvilke derved paa de fleeste Steder maatte
[illegible] Navne efter dem, helst hvor intet almindeligt Navn var
[illegible] indført, eller hvor Navnet strakte sig vildere end til
[illegible] District eller Riige; hvilket sidste fornemmelig havde
[illegible] i Henseende til Navnene, Vigen og Opland, der
[illegible]attede større Districter, end de først der værende Kon-
[illegible]komme, hver for sig; saa det derover var fornødent,
[illegible] enhvers Navn blev det Stokke opkaldet, som faldt i
[illegible] Lod: derfor er Hordeland, som jeg troer tilforn at
[illegible] været et Stykke af det gamle Rogaland, bleven opkal-
efter Haurd, da det øvrige beholdt sit gamle Navn;
[illegible]r har Romsdal, som afrevet fra det øvrige Norden-
[illegible]ske, eller fra Gards Eiendeele, faaet Navn efter Raum;
[illegible]r Alfheim, som et Stykke af Vigen, Navn efter Alf;
[illegible] ogsaa, andre Steder at forbigaae, Romerige, som

 et

i) See det foregaaende andet Kapitel, §. 8, 9. og foranførte Afhandling, Kap. 6. §. 9, 10.



et Stykke deels af Viigen, deels af Opland, Navn efter Raum selv. Om hvis Giftermaal med den Jotun Porers Dotter fra Verma k), jeg her for det tredie maae anmærke dette: Foranførte Historie beretter, at hendes Navn var Bergdys l), hendes Broders Bergfinn; det første bemærker en Gudinde, en Nymphe paa Biergene; det andet Finn (et gammelt Mands-Navn) vil ei andet sige, end Finn paa eller fra Biergene. Dette kunde give Anledning til at troe, at Raum har faaet bemeldte sin Hustrue, enten fra et Sted, kaldet Verma, beliggende blandt Biergene i det for den største Deel endda øde Landskab m), som siden fik Navn af Vermeland, efter forbenævnte Verma; eller maaskee rettere fra eet eller andet biærget Sted i det gamle Jotunheim, saadant et, som foromtalte Skade, Niords og siden Othins Hustrue, fandt saa megen Lyst i at beboe n). Men riimeligst har foromtalte Porer Jotun havt sin Boepæl i nu værende Gudbrandsdal, under eller paa Dofre-Fiæld, hvorover han og hans Familie fik Tilnavne af de Biærge, de beboede, som de mærkværdigste i Norge. Vermaa, hvoraf Navnet Vormen er en Levning, kaldte man i gamle Dage den Elv eller de Elve, som igiennemskiære Romsdal, Gudbrandsdalen, Østerdalen, og udgyde sig deels i Romsdals-

Raums Forvantskab med de Jotunske.

k) See Fundin Noregs, pag. 7, og den foregaaende §. 4. i dette Kapitel. Eftersom denne Porers Søn har heedt Bergfinn, hans Datter Bergdis, er det riimeligt, at han selv har og ført Navn af Berg-Porer, og været en af den Berg-Porer Jotuns Efterkommere, der var Othins Morfader. See Edda Resenii Dæmes. 5.

l) J. Ramus i sin Norske Historie, pag. 10, giør denne Bergdiis til en Dotter af Gards Sønne-Søns Søn Ketill Thrym; hvilket en hver seer ei at kunne have Sted

m) Vermeland blev vel ei til gavns opryddet og beboet, førend længe efter denne Tiid, midt i det 7de Hundrede-Aar omtrent; men det hindrer ei, at jo dette og fleere Lande kunne for den Tiid have været beboede af Jotiske Folk, som levede for det meeste af Jagt og Fiskerie.

n) See foregaaende 2det Kap. §. 12.

dals-Fiord, deels i Viigen, deels i Væneren: Thi saa heeder det i et haandskrevet Exemplar af Fundin Noregs: „ Raumur, en Søn af Kong Norr, tog Riige efter sin Fa- „ der; han eiede Alfheim, og saavidt Riige, som de Aaer „ falde, hvilke have der deres Udspring: Derfra falder „ Laugen (Laugen-Elv, som løber giennem Gudbrandsdalen) „ Øster om Dalen i Miørs, men derfra Vermaa i Raum- „ Elv, og denne til Søes. Af Vermaa falder Raumaa „ need efter Romsdal; af Vermaa falder og Øster-Elven „ giennem Østerdalen og need i Væneren, men derfra „ Gaut-Elven til Søes." Vermaa har man altsaa kaldet den heele Elve-Strækning, som løber need fra Dofre-Fiæld, i Romsdals-Fiord paa den eene, giennem Gudbrandsdalen, fra den store Søe Miøs, og viidere ud i Havet paa den anden Siide; en Arm af samme Vermaa har man anseet den Elv, eller een af de Elve, for at være, som fra Solløer i Norge løbe igiennem Værmeland need i Væneren. Her har man altsaa den rette Oprindelse til Navnet Værmeland eller Værmaaland, og man behøver ei længer at søge efter den i det Finske Varre, i Varema, eller andre deslige Ord: Det nye opryddede og bebyggede Værmeland har man opkaldet efter Elvens Navn, som løb der igiennem, efter Værmaa; og ved samme Værmaa har den Porer Jotun boet, paa de høieste Biærge i Norge, paa Dofre-Fiæld, hvis Dotter Bergdiis vor Raum tog til ægte. Mueligt har Norr selv giftet sig anden Gang med en Qvinde af Jotun-Ætt, hvilken hans Søn Raum derfor liignede, i Henseende til hans store men tilliige hæslige Legems Gestalt o), og Raum just af den Aarsag søgt sig Hustrue blandt sin Moders Paarørende, i Porer Jotuns Familie, hvilken uden Tvil har needstammet, paa den eene eller anden Siide, fra foromtalte

Alf

o) See foregaaende §. 4. i dette Kapit, §. 4. Note r).



Hans Søn Alf forbyttet med en anden langt ældre.

Alf den Gamle s); hvoraf da er skeet, ei alleene at Raum har givet en blandt sine Sønner, avlet med bemeldte Bergdiis, Navn af Alf, men at denne Alf, Stammefader for de seenere Alfer i Alfheim i Norge, er tilliige bleven forbyttet med hans Stammefader, forbenævnte Alf i det gamle Alfheim. Hvilken Forvirring eller Forbyttelse kan upaatvilelig viises eller godtgiores deraf, at man lader vor Alf, Raums Søn, have til Hustrue Svanhild, kaldet Gullfeder, en Dotter af Dag Dellingson og af Sola, Mundillfars Dotter t). Men dette er aabenbare falskt: Den Alf, som benævnte Svanhilld er bleven givt med, kan ei være Raums Søn, men den ældste Alf, som levede ved Othins og den ældste Sterkodders Tiid u): Thi forbenævnte Dag Dellingson omtales i Edda v), som en af Aserne, som en af Othins Følge eller Forvante; og paa samme Maade meldes der om Mundillfar, som om en As, en Gud, en Forvante af Othin x).

§. 8.

Alfs Rige Alfheim.

Alt dette kan umueligt passe sig til Alf, Raums Søn, men henhører til langt ældre Tiider. Man finder desuden, at nysbenævnte Alf har havt en ganske anden Hustrue, nemlig Bryngierd, en Dotter af Raum 2. i Romsdalen, Raum den 1stes Sønne-Søn y). Dette maae være rigtigt, men det andet en puur Vildfarelse, der har reist sig af Navnenes Forbyttelse, her, som paa mange andre Steder: I vor Alfs Familie have været mange af det Navn Alf, deels med, deels uden Tillæg; de ældre af dette Navn har man derfor

næsten

s) See det næst foregaaende 2det Kap. §. 14.
t) See Fundin Noregs i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 8.
u) See Hervarar-Saga, Kap. 1. pag. 2. og den herhos tilskrevde Tabell.
v) See Edda Resenii, i den 8de Dæmesaga.
x) See sammesteds, den 9de Dæmesaga.
y) See Thorst. Vikingsons Saga, Kap. 1.

ken allesammen z) givet det Tilnavn, hinn Gamle, for
Fille dem fra de yngre, men derover des lettere forbyttet
n med hinanden. Den ældste blandt dem, Raums Søn,
o ellers kaldet Finn-Alf, fordi han var bleven opfostret
h. sin Morbroder, forbemeldte Finn eller Bergfinn a),
fik, efter sin Fader, alle de Lande, som ligge mellem
oth-Elven og Raum-Elv, eller nu værende Glomen,
lige med alle de Landstrækninger, hvilke ligge der norden
, langs den vestre Siide af Væneren, og de saa kaldte
kerdale b); hvilket tilsammen fik efter ham Navn af
fheim, i den Sted at noget deraf havde tilforn fört Navn
Ranarike, noget ogsaa været indbefattet under det almin-
ige Navn Upland c). At Ordet Elf, hvormed man i
eden betegner en Flod, skulde liigeledes af hans Navn ha-
sin Oprindelse d), synes kun lidet riimeligt, og at grunde
paa en blot Liighed mellem de Ord Alf og Elf. For Re-
i berettes om Alfs Efterkommere, at de alle vare anseelige
deilige, saa de deri, næst dem af Risernes Herkomst,
rginge alle andre e); men dette er ogsaa næsten alt, hvad, i
nseende til de ældste Tider, om dem findes optegnet, naar
n undtager endeel Navne i de gamle Slægte-Registere over
n, hvilke ere intet mindre end fuldstændige.

§. 9.

z) See Fundin Noregs, paa foranførte Sted, pag. 13.
a) Dette viser, at Berg i Navnet Bergfinn har kun været et Tillæg, og ei hørt til Navnet i sig selv; ellers burde Alf være kaldet Bergfinn-Alf.
b) See Fundin Noregs, pag. 7. Navnet Alfheim indbefattede undertiiden ogsaa Hringarike, see Frithiofs Saga, pag. 26.
c) Dette Navn udstrækker Gautreks Saga, pag. 1, liige til Goth Elven.
d) See *Torfæi* Hist Norv. P. I. pag 194.
e) Saaledes læses i de skrevne Exemplarer af Hervarar Saga; i det trykte derimod, og i Thorst. Vikingsons Saga, sættes det som er tvertimod, men er uden al Tvil en Feil paa begge Steder. See *Torfæi* Histor. Norv. Par. I. pag. 115.



§. 9.

De Hringarikiske Konger.

Vi vende os derfor strax til Hringarike, efterdi dette Land, som vi tilforn have erindret, er undertiden indbegreebet under Navnet Alfheim, og til de Hringariske ældste Konger, hvilke muerligt have bemægtiget sig en Deel af Alfheim, og derved, samt ved Erobringer af fleere næstgrændsende Lande, opnaaet den Magt, Anseelse og det store Navn, som en-

1. Hring. deel af dem forhvervede sig over heele Norden. Blandt dem

2. Halfdan den Gamle fortiener især Halfdan, kaldet den Gamle, at omtales. Denne Prints, som de Gamle kalde den beromteste og navn-

ved Aar 200. kundigste, som Norden, i de ældste Tiider har havt f), hvor-over han ogsaa faaer Navn af den Store ff), var en Søn af Hring, den første Konge over Hringarike og Valdres, men Sønne-Søn af foromtalte Raum. Paa Moderne-Siide needstammede han fra den Søe-Konge Wisil g), og skal ved sin Regierings Tiltrædelse have anrettet et stort eller hoitideligt Offer, midt om Vinteren h), for at erholde af Guderne den samme Lykke, som en af hans Forfædre, nemlig Snær den Gamle, Norrs Farfader, sagdes at have havt, nemlig at leve 300 Aar i), men fik af Guderne eller Oraclet det Svar, at han skulde leve kun een Mands Alder k), dog hans Familie

nyde

f) See Edda Resenii i Kenningar.

ff) I et skrevet Exemplar af Snorra-Edda, eller af Skallda, kaldes han Halfdan en Mikli.

g) Det er uvist, om denne har needstammet fra foromtalte Visil fra Halogaland, men synes dog ei uriimeligt. See den 16de §. i det foregaaende 2det Kapitel.

h) Det har altsaa været det saa kaldte Midvetrar-Blot, der blev anrettet under den store Juule-Hoitiid. See Snorro i Hagen Adelsteens Saga, Kap. 15. pag. 140.

i) See Fundin Noregs hos Biørner, pag. 9.

k) I Edda, i Kenningar, staaer: en stor Mands-Alder. Ordets, Alder, Tvetydighed har uden Tvil giort meget til de Gamles Foregivende om visse Personers usædvanlig lange Levetiid: Hvad som bur de forstaaes om Leed, Generation, en Slægts Alder, har man taget for en Mands heele Leve-Tiid.

den særdeles Lykke, at i 300 Aar skulde ingen uberøm-
g eller u-æret Mand fødes i den, ei heller nogen Qvinde.
g; Halfdan var for Resten en stor Striidsmand, der
de mange Søerøver-Toge, sær paa de østen for Norge
gende Lande, eller i Øster-Søen, hvor han (i Sverrig,
siden skal viises) i en Enekamp needlagde en Konge, ved
n Sigtryg, men (i nu værende Rusland) giftede sig
Alfny l), Alveig eller Almveig m) hin Spake, eller den
e, en Dotter af Kong Eyvind eller Eymund, den Riige
Mægtige i Holmgaard. Med denne avlede han 18 Sønner, Hans mange Sønner, store og berømte Afkom.
alle 9 levede i særdeles Fortrolighed tilsammen n), og giør
g ved deres mange mandige Bedrivter, over heele Norden
berømte, at i alle Vers og Sange bleve deres Navne si-
brugte, som Konge- og Æres-Titler, nemlig desse Navne:
gall eller Mar-peingell, Ræser, Gramur eller
m, Gylfve, Hilmer, Jofur, Tygge, Skyle og
re. Desse skal ingen Børn have efterladt sig o), og ful-
le paa eengang i en Træfning. Deres øvrige 9 andre
dre efterlode sig derimod en desto talriigere Afkom, som
opkaldet efter enhver af desse Brødre deres Navne, som
der for Familierne: Hillders nemlig blev efter ham
et Hilldinger; Dags Efterkommere, Doglinger;
m needstammede fra Brage, kaldet den Gamle, Brag-
ser; de, for hvilke Skelver eller Ynggve var Stam-

X 2 me-

l) Saa kaldes hun i Fundin Noregs, p. 10.

m) Saadant er hendes Navn i Edda, i Kenningar, og i det gamle Vers, kaldet Hyndloliod. See *Torfæi* Series Reg. Dan. pag. 304.

n) Hertil er uden Tvil figtet med de Gamles Beretning om dem, at de vare alle af een Alder. See Fundin Noregs, pag 10. De have alle, som Tvillinger eller tilsammen fødde Børn, været hinanden meget lige, baade i Henseende til Sind og Legeme. Figurlige Talemaader have ofte givet Anledning til Fabler, og maaskee, for den største Deel, været deres rette Oprindelse.

o) Dette taaler dog nogen Undtagelse, i Henseende til Gram, som siden skal viises.



me Fader, Skylvinger, Ynglinger oo), eller efter hans Søn Skiolld, Skioldunger; Lofdes Børn og Efterkommere finge Navn af Lofdunger; de, som Siggar eller Siggr efterlod sig, Navn af Skiklinger; de, der regnede deres Herkomst fra Aude eller Auden, bleve titulerede for Odlinger; Budles Efterkommere eller Slægt, for Budlinger; og endelig Næfills eller Nefirs Afkom, for Niflunger. Denne tallrige Afkom hvis Navne bleve, ligesom hine foromtaltes, i de gamle Skalldes Sange, brugte som Æres-Titler, udspreedde sig ei alleene over heele vor Norden, men ogsaa til andre Lande: Thi tree af desse Halfdans Sønner bleve Hær-Konger, eller Anførere for omsværmende Krigshære, med hvis Hiælp de fordreeve andre Konger fra deres Lande, og satte sig selv der faste i deres Sted **): desse Halfdans tree Sønner vare Hillder, Siggar og Lofde; tre andre af dem, nemlig Aude, Budle og Næfill, satte sig need paa de ved den saa kaldte Saxiske og Franske Kyster p), paa visse for dem beqvemme Øer eller Forbierge, og bleve Søe-Konger q); men de øvrige tree, nemlig Dag, Brage og Skelver, bleve alleene Konger i Norge, hver i sit District.

§. 10.

oo) I Stedet for Skelver sættes Ynggve, eller Ingvar, i Kenningar i Edda, eller i Skallda: Enten maae derfor Skelver have tilliige heedt Ynggve, eller Halfdan havt flere Sønner, end just de 18 med Alm Veig. Begge Deele ere rimelige, fær det sidste. At ellers visse af Halfdans Efterkommere ere kaldte Ynglinger, sees tydeligt af det gamle Vers Hyndloliod. See *Torfæi* Series Reg. Dan. Lib. 3. Cap. 7, pag. 305.

**) See *Otth. Sperlingii* Commentar. de nomine Konnung, pag. 41.

p) See Fundin Noregs, pag. 12.

q) At de paa saadanne Steder, paa Øer og Næs, boende Prindser, ere egentligen blevne kaldte Søe-Konger, kan sees af Gorrs og hans Sønners Exempel, som af den Aarsag kaldes Søe-Konger, i Fundin Noregs, pag. 5.

§. 10.

Blandt desse sidstbenævnte fortiener især Dag r), og saa kaldet Dag den Riige eller Mægtige s), at anmærkes: Denne Prints fik, efter sin Fader Halfdan, Hringarike, og blev med sin Dronning Thore, kaldet Drengia-Moder, eller Sønne-Moder, Stamme-Fader for een, ei alleene siden berømt, men og talriig Familie: Thi han efterlod sig 9 Sønner, af hvilke fire kun navngives, nemlig Oli, Amur, Jofur, Arngrim t), foruden een Dotter (fleere nævnes ikke) nemlig Dageid, givt med den Svenske Konge Alrek, den 12te fra Niord u). Dags anden Broder Brage, kaldet den Gamle, blev Konge over Valdres, men den tredie Broder Skelver, Konge paa Vors. For desse tree af Halfdans Sønner, hvilke maae meest blandt dem alle have elsket Rolighed v), kunde forbenævnte Districter, over hvilke Halfdans Herredømme havde udstrakt sig, ansees for tilstrækkelige eller store nok, efter de Tiders Indretning, Tænke- og Levemaade; men ikke for fleere, for saa mange især, og saa striidbare

Den 3die Hringariske Konge Dag.

Brage Konge i Valdres.

Skelver, Konge paa Vors.

r) Dette Navn, i Raums Familie og blandt hans Efterkommere, giør vor foranførte Formodning, §. 7, om hans Forvandtskab med Alf den ældste og med Dag Dellingson, endnu meere rimelig.

s) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 24, pag. 25.

t) *Torfæus* in Hist. Norv. Par. 1. pag. 174, anseer denne Arngrim for den samme, som Hervarar-Saga omtaler, og vi tilforn have handlet om. See foregaaende 2det Kap. §. 17.—19. Men jeg troer neppe dette gaaer an; hvorom videre siden.

u) See Snorro paa nysanførte Sted.

v) Om saadanne heeder det gemeenligen, at de sadde paa Landet, i deres Lande eller Riiger, og foer ei paa Søer-over-Toge. See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 24. Dog kan det være, at Halfdans Sønner, Dag, Brage og Skelver, have faaet hans Lande, fordi de vare de ældste. Om sidstbemeldte og de saa kaldte Sæ-Konger kan ellers eftersees *J. Gram* de Henrici Aucupis Expedit. Dan. in Nov. Miscell. Lipsiens. Vol. 2. Par. 2. pag. 242. *Otth. Sperling* de Regio nomine, pag. 36, og *Th. Bartholin* Antiqv. Dan. Lib. 2. Cap. 9. pag. 444 seqq.



bare Sønner, som Halfdan havde foruden dem, hvis Attraae desuden fornemmelig gik ud paa Erobringer udenlands, og paa at indlægge sig Ære ved deres mandige Bedrivter. At blive forsynede, af deres Fader, eller af deres Brødre i Fædrenelandet, med saa mange Skibe og Folk, som de behøvede til deres Forehavende, var alt hvad de derfor forlangede; det øvrige, Boepæle, Riiger, Ære, Riigdomme, skulde søges udenlands, med Sværdet i Haanden. Deres foromtalte 9 Brødres Exempel, hvilke havde giort deres Navne saa overmaade berømte, og paa samme Bane indsamlet sig saa mange Æres og Seiers Krandse, opmuntrede dem endnu meere, og giorde dem tilliige deres Foretagende saa meget lettere. Blandt sidstbemeldte synes Gram, den i de ældre Tiider saa meget berømte Gram, at have været Hoved for de andre, og i Sælskab med dem, efterat have sværmet om paa andre Steder, fornemmelig at have forsøgt Lykken paa de Danske Kyster og Farvande. Efter alle Omstændigheder er det høist riimeligt, at han der har sat sig fast paa eet eller andet Sted, og for Resten giort sit Navn der overalt bekiendt; hvoraf Saxo har havt Anledning og tildeels Føie at sætte ham paa de Danske Kongers Liste, lad være han vist nok har feilet i at giøre ham til en Søn af den Danske Konge Skiolld: En saa berømt Heltes mange Bedrivter i Danmark, hans der førte Konge-Titel, kan have været ham nok, for at ansee eller udgive ham for dette Riiges Regent; og til bemeldte Feiltagelse kan en vis Omstændighed i Grams Familie let have forleedet ham, hvorom viidere siden. At ellers bemeldte, hos Saxo forekommende Gram, ingen anden Person haver været, end den Norske Printz, vi her omtale, er ei at tvile paa: Det selv samme, som vore gamle Beretninger fortælle os om vor Gram og hans Brødre, af deres Navne bleve blandt Efterkommerne et Konge-, et Ære-Navn x), beretter Saxo liige-

De andre Halfdans Sønner søge sig Riiger og Boepæle udenlands.

Især Gram i Danmark og Gothland.

x) See Fundin Noregs, pag. 10.

ligeledes om sin, ved at bevidne y): „Det Efterkommerne satte den Priis paa hans Høihed (hans Navnkundighed og store Bedrifter), at i de ældste Vers eller Sange bleve de unge Printser efter ham kaldte (Gramer).“ Hvormed Snorro ogsaa istemmer, berettende i den Svenske Konge Dags historie z), at i den Tiid (just den Tiid, ved hvilken vor Gram og hans Brødre maae have begyndt at giøre sig berømte) blev en Høvding, hvis Forretning var at plyndre eller øve Søerøverie, kaldet Gram, hans Striidsmænd Gramer. Gram har altsaa, ved bemeldte Forretning, da giort sig bekiendt; saa stor en Helt kunde det ei mangle paa Berømmelse, paa Vers, giorte til hans Ære, hvilke Saxo ogsaa omtaler, men som nu ei meere ere til. Af dem maae bemeldte Skribent have lært adskilligt, som kan tiene til Oplysning vor Heltes, i de Tiiders Historie, og derover fortiener at hores.

§. 11.

At en Printz, der siden indlagde sig saa megen Berømmelse, som vor Gram, har af Naturen været udrustet med ypperligste Sinds og Legems Gaver; at han, fra sin spæde Ungdom af, ved idelige Øvelser, har udviklet og forbedret same; at han især har vant sig til at bruge sit Sværd, at Øve med samme, at afbøde Hug; at han har givtet sig med Fosterfaders Hroars Dotter; men siden overdraget hende sin troe Staldbroder Besse: alt dette kan ansees som et, hvori Saxonis Beretning er nøie overeensstemmende de Tiiders Opdragelse og Sædvaner. Men intet visser Overeensstemmelsen mellem bemeldte Skribents og vor Gram, intet oplyser bedre dennes Historie, end hans Før-

Han og hans Faders Historie oplyses af Saxo.

y) See hans Histor. Dan., Lib. 1. pag. 6, edit. Stephanii.

z) I hans Ynglinga-Saga, Kap. 21. Den saa kaldte Erici Pomerani Chronicon siger, at den som var serdeles haard eller streng, blev efter ham kaldet Gram.



Fortælling om Grams Omgang med Gro, en Dotter af Kong Sigtryg i Sverrig, hvilken Gram med Krig angreeb og needlagde: Thi naar det fabelagtige, det poetiske, det Sagen uvedkommende, udelades af Fortællingen, finde vi her igien den samme Kong Sigtryg, som tilforn er omtalt i Halfdan den Gamles Historie a); Vi finde her ogsaa det eegentlige Sted, hvor benævnte Konge eller Under-Konge, har regieret i Øster-Søen eller i de østlige Lande, nemlig Gothland eller Sverrig, hvilket Riige de gamle Norske, eller deres Skalde, have indbefattet under det almindelige Navn af Austurveg b). Gram har da fulgt sin Fader paa adskillige af de mange Krigs-Toge, som denne giorde i bemeldte østlige Lande; under et af dem har han, efter Saxonis Fortælling, faaet at høre, at forbenævnte Gro var, imod hendes Willie, trolovet til en Kiæmpe (en Riise eller Jotun); han begiver sig derfor til Gothland eller Øster-Gothland c), hvor benævnte Sigtrygs Riige da eegentlig har været; klædte sig der ud som en Jotun eller Berg-Riise, i et Dyre-Skind, med en Kølle i Haanden; gaaer i Selskab med Besse, under saadan Skikkelse, Gro i Møde, som kom ridende til Skoven, for at bade sig, og i Begyndelsen ansaae han for Kiæmpen selv; men han aabenbarer sig for hende, efter nogen Samtale, og vinder hendes Kiærlighed. Hvorefter han needlægger tvende Rovere, af hvilke han blev angreeben, siden Kong Sigtryg selv d), hvis Riige han bemægtigede sig, og dræbte

forst

a) See den forgaaende 9de §. i dette Kapitel.

b) Derfor have vi et umodsigeligt Beviis i den gamle Norske Skalds Piodolfs Ynglingatall hos Snorro, i Ynglinga-Saga. Kapitel 21, pag. 22.

c) Her maae mærkes, at Saxo, saa ofte han nævner Gothland, uden videre Tillæg, derved stedse forstaaer Øster-Gothland.

d) Jeg følger her Saxonis Fortælling. Efter foranførte skulde dette tilkomme hans Fader, hvilket jeg og troer at være riimeligst. Men Gram og hans Fader vare begge deelagtige i dette Tog, og altsaa kunde, hvad af den eene blev forrettet, let tillægges den anden.

først den Gothiske Jarl Svarin, der havde giort sig mistænkt for at staae Gram efter Riget, siden hans 16 Brødre, da de vilde hævne hans Død. Efterat være antagen af sin gamle Fader til Med-Regent e), eller sat af ham til Jarl og Under-Konge over de mødrede Lande ved Øster-Søen, i Gothland og Danmark, overvandt derpaa vor Gram tilliige med sin Fader, en Ring af Siæland ee), som havde giort Opstand imod dem; forlovede sig med Signe, en Dotter af de Finners, eller rettere de Venders Konge Sumble f), needlagde den Saxiske Første Henrich, til hvilken hun, under Grams Fraværelse paa et Tog til Norge, var bleven trolovet; men blev selv derpaa overrumplet, og tilliige med sine otte Brødre needlagt af en Norsk Konge Svibdager, da han vilde hævne den Tort, nysbenævnte Konge havde tilføiet ham, ved at krænke hans Søster, og forsøge det samme med hans Dotter. Hvilken sidstbemeldte Svibdager siden tog til Ægte ff), og efter denne sin Dronnings ofte igientagen Begiæring, satte hendes Broder, avlet med Gro, Guttorm, til sin Jarl eller Statholder over den Deel af Danmark, som Gram havde besiddet g).

§. 12.

e) Dette bevidner Saxo paa anførte Sted.

ee) Denne Omstændighed tiener til at viise, at Halfdan og Gram have havt Besiddelser paa Siæland.

f) Det er bekiendt, at de gamle Norske kaldte Venderne Vindur, Vindir, og Venden Vindland; hvor let disse Navne kunne forbyttes med Finder, Finland, seer enhver; at det ogsaa er skeet, have vi paa et andet Sted beviist, i Forsøg til den gamle Norske Geogr. §. 7. og 47.

ff) Deraf maae det være skeet, at Forfatteren af Histor. Daniæ Regum, udgiven af Erp. Lindenbruch, kalder Gram Svibdagers Fader, berettende tilliige, at denne havde fordrevet hin fra Norge. Det sidste synes ei urimeligt, og viiser Anledningen til Fiendskabet mellem Gram og Svibdager.

g) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 1. pag. 9, 10, edit. Stephanii.



§. 12.

Betænkning over Saxo og hans Historie.

Dette er hvad Saxo beretter til Oplysning i Grams og Paarørendes Historie, en Skribent, der vist nok har i mange Ting havt Efterretninger, vi nu maae savne gg); men som han paa de fleeste Steder, for hvad de ældste Tider angaaer, har slet betient sig af, henført til urette Steder og Personer, og saaledes indviklet i hinanden, at man nu enten ikke, eller ei uden med den største Vanskelighed, kan hitte Reede eller Rigtighed deri. Ei fordi han, som jeg troer, har med Forsæt villet bedrage: men deels, fordi han har været alt for skiønsløs og lettroende, samt tilliige alt for ukyndig i andre Landes, for de øvrige Nordiske Riigers Historie; deels fordi han, liigesom saa mange andre Historie-Skrivere i Middel-Alderens Tider, har havt alt for stor Lyst til at sætte Begyndelsen af sit Folkes Historie og Riigets Oprindelse saa høit op i Tiden, som meest mueligt var. Hertil var en stor, en vidtløftig Konge-Liste fornøden: alle de Printser, han fandt at have havt at bestille i Danmark, især som Regenter; alle Personer og deres Bedrifter, som lignede, i Navne eller andet, hine Printser, eller vare dem paarørende; alle de Ting, som dermed syntes at staae i nogen Foreening, har han derfor, af Uestertænksomhed, Overiilelse, og foromtalte Begiærlighed, strax henført til Danmark. Desuden synes Saxo at have mangesteds ladet det for meget komme an paa Hukommelsen; denne har derover ofte slaaet ham feil, og han har henskrevet sine Beretninger, uden at iagttage Tiiderne, Stederne og Personerne, efter den Islænders Arnolds Fortælling, som ei alleene gav sig ud for Spaamand h), hvori Saxo forsikrer at han besad

gg) See noget hidhen hørende i *Steph. Joh. Stephanii* Notæ ad Saxon. Grammat. pag. 15.

h) See Saxo paa ovenanførte Sted, Lib. 14, pag. 316. Dette, tilliige med den Omstændighed, at man om denne Arnold ikke finder mindste Beretning i hans Landsmænds Skrivter, hvilke ved de Tider dog saa nøie optegnede alle Ting, giver kun slet Formodning om benævnte Person.



sad en rar Kundskab, men ogsaa ofte fornøiede Erkebisp Absolon, følgelig og Saxo selv, ved at fortælle dem gamle Historier. Denne har uden Tvil kiendt Erkebispens og især vor Skribents svage Siide, og derover, for at sætte sig i Gunst, fortaalt eller givet Sagerne saadan Vending, som han vidste best at ville behage eller fornøie. Især har han giort sig og sine Fortællinger mistænkelige, ved at bringe sine Landsmænd eller Islændere frem paa Skuepladsen, i Saxonis Historie, som tilstæde værende i det bekiendte store Slag paa Braavalla i), endnu forend Island var bleven beboet, eller Islændere vare til: Thi at Saxo har faaet denne Beretning, som ingen anden Steds er at finde, fra ham, kan man neppe tvile paa; og kunde han saa aabenbare digte, giør man ham vel ingen Uret i at tillægge ham andre mindre Bedragerier, ved at give en stor Deel af de gamle Tildragelser en anden Tour eller Vending, end dem tilkom, og ved at henføre dem til andre Personer, Tider og Steder, end hvor de eegentlig henhørte.

§. 13.

Saxo har da, efter anførte Omstændigheder, kundet let bedrage sig selv, eller blive bedragen af andre. Hvorvidt saadant er skeet, i Henseende til foromtalte Gram, have vi seet i det foregaaende. Men nu bliver Spørsmaal, om det te ogsaa har Sted i Skiollds Historie, som Saxo udgiver for Grams Fader? Skiolld var Othins Søn og den første Konge i Danmark; Skiolld heed ogsaa en Bror-Søn af Gram, eller ogsaa en Søn af forbenævnte Skelver, Konge paa Vors, hvis Æt eller Familie siges at have udspreedt sig i

Hvoraf Saxo har taget Anledning til at sammenblande Grams Familie med Skiolds i Danmark.

i) See Saxonis Histor. Dan. Lib. 8, pag. 144. I det gamle saa kaldte Søgubrot, der handler om bemeldte Slag, og Saxo ganske vist har betient sig af, meldes ei eet Ord om de hos Saxo benævnte Helte fra Thyle ɔ: Island.

k) See herom Saxo paa foranførte Sted, Lib. 8. Pag. 144.



Austurveg, eller i de ved Öster-Söen beliggende Lande l); hvorunder de Norske have indbegreebet ogsaa Danmark, Gothland, Sverrig; begge bemeldte Printsers, baade den Danske og den Norske Skiollds, Efterkommere bleve kaldte Skiolldunger. Hvor læt altsaa, efter desse Omstændigheder, for en saa slet Criticus, som Saxo, for en Mand af foranførte Beskaffenhed, at støbe dem sammen til een Person, eller tillægge den Danske Skiolld det, som eegentlig tilkom den Norske? Dette er ei en blot riimelig Formodning, men kan ogsaa for en Deel beviises: Jeg vil ei tale om den Omstændighed, at Skiolld skal i sin Ungdom have, under en Jagt, med sit Belte bundet en Biørn m), et Dyr, som nu ei findes i Danmark: da man, i saadanne og andre flere Ting, ei maae slutte fra vore til de ældre Tider; men jeg vil kun holde mig til det, som er af meere Betydenhed: Saxo beretter om den Danske Skiolld, at blandt de mange tappre Kiemper, som af ham berettedes at være overvundne, vare især Attallus og Skatus berømte, Atil og Skatti, eller Eckill og Skekill; hvilke tvende Brødre, som Sønnesøns-Sønner, af forommelte Meiter, Gorrs Søn n), dog ikke kunne passe sig til den Danske Skiollds Tider, men derimod meget vel til den Norske Skiolld, som Slægte-Linierne tydelig viise; saa at denne derfor, men ikke hin, maae have overvundet benævnte Kiemper. Desuden have vi en Omstændighed, som endnu bedre oplyser Sagen, og viiser tillige den rette Anledning til Saxonis Foregivende, at Gram var

Skiolds

l) See herom Skallda, eller de saa kaldte Kenningar, under Ordet Konge, i den trykte Resenii Edda.

m) See Saxo paa foranførte Sted, Lib. 1. pag. 5. Biørne findes nu ei i Danmark, ei heller har man nogen ret tilforladelig Underretning om, at de der have været; men derfor kan ei aldeeles negtes, at dette Land i de ældste Tider har havt det Slags Dyr.

n) See foregaaende 2den §. i dette Kapitel.

Skiollds Søn: I den gamle eller saa kaldte Sæmundi Edda, forekommer et gammelt Vers, kaldet Hyndluliod, i hvilket opregnes en vis Ottars Herkomst, Slægt og Paarørende, blandt andre hans Forvantskab med foromtalte Halfdan den Gamle, om hvilken, ved den Leilighed berettes, „at han var den høieste (den fornemste eller ældste) iblant „Skioldungerne, iblant de Skilfinger, de Audlinger, de „Ynglinger o)." Halfdan er da bleven kaldet Skiolld, hans Børn, hans Efterkommere Skioldunger, og Gram, som den navnkundigste blandt dem, især Skiollds Søn. Dette var meere end nok for Saxo til at ansee ham for en Søn af Skiolld den ældre i Danmark, allerhelst da Gram virkelig førte et Slags Herredømme i Danmark, som tilforn er viist, og uden Tvil der omkom.

§. 14.

Konger i Haddingdalen og Thelemarken.

Nu havde Saxo faaet Gram til at være en Søn af Kong Skiolld i Danmark; heraf maatte følge, at alt hvad berømmeligt man forefandt at være af Gram forrettet, skulde henføres til bemeldte Riiges Historie, og hans Paarørende eller Eftermænd, saa mange især, som der besadde nogen Eiendom, eller førte noget Slags Herredømme, skulde giøres til Konger over Danmark. Saadan en har da den Hadding været, som Saxo giør til en Søn af Gram og til Konge over bemeldte Riige, tvertimod alle vore gamle Beretninger, Slægte-Registere og Konge-Linier, hvilke ikke viide det mindste af saadan Konge paa de Kanter at sige. Foromtalte Hadding derimod p), en Søn af Raum, i hvis Lod de Hadding 1.
tvende store Landstrækninger Haddingdalen og Thelemar- Hadding 2.

o) See noget af dette gamle Vers, for hvad bemeldte Omstændighed angaaer, i *Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. 3, Cap. 7, p. 304.

p) See foregaaende 4de og 5te §§. i dette Kapitel.



Hadding 3. Hogne den Røde. Hadding 4. og hans Bedrivter.

ken pp) fulde, havde en Søn og Sønne-Søn, alle af det Navn Hadding, og den tredie Hadding liigeledes en Sønne-Søn af samme Navn, hvis Alder, efter Slægte-Linierne, passer sig vel nok sammen med de næste Tiider efter Gram. Denne Hadding er det derfor uden al Tvil, som kan tileegne sig de hos Saxo, under hans Navn, anførte Bedrivter; og som har havt i sit Følge, ventelig foruden mange fleere, den i de ældre Tiider meeget berømte Helt, Helge, kaldet Hadding-ga-Skate, eller de Haddingers Kiæmpe q), en Søn af den Norske Konge Hiorvard r). Foruden at være af Grams Familie, har denne vor Hadding mueligt tillige været en Søster- eller Sviger-Søn s) af bemeldte Gram, derover tileegnet sig hans Lande eller Besiddelser i Danmark, eller i de næste Tiider efter ham giort sig paa de Kanter og Farvande fremfor andre bekiændt; og det, som jeg troer tildeels i Selskab med sin Fader, benævnte Hogne, der liigeledes har fæstet Boepæl i Danmark; hvorom viidere ved en anden Leilighed. Efterat være bleven opdragen i Sverrig, og have en Tiid lang sværmet om eller ført Krige i Øster-Søen, hvilket Saxo fortæller under en Hob fabelagtige Omstændigheder t), angreeb vor Hadding, uden Tvil for at hævne Grams Død, foromtalte Norske Konge Svibdager hos Gulland, og nedlagde ham i en Træfning. Denne Konge er ganske ubekiendt

i vore

pp) Man har villet meene, at Thulemarken i Norge har sit Navn blot og alleene af Øer. See Ol. Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, Kap. 3, §. 6. Note d). Men intet er mindre riimeligt: Intet Land i Norge har en mindre Øe-riig Strand-Siide end just Thulemarken.

q) See Fündin Noreas i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 9.

r) See det gamle Vers, kaldet Helga Qvida Haddingaskata, i den gamle eller Sæmundi Edda, giort om bemeldte Helge.

s) Dotter- eller Søster-Søn faaer ofte hos de Gamle Navn af Søn, ligesom Morfar eller Farfar kaldes Fader, f. Ex. i nysanførte Vers, Helges Morfar, Svafnir, hans Fader.

t) See hans Histor. Dan. Lib. 1. pag. 10.—12.

i vore gamle Historier: men at han dog alligevel har virkelig været til ved de Tiider, hvorom her handles, da man finder heele Norden oversvømmet af Norske Soe- eller Soeerøver-Konger, og at blandt dem denne Svibdager bør ansees for een af de fornemste eller mægtigste, det tillade de, hos Saxo om ham forekommende, Beretninger os ei at tvile paa. At vore gamle Historier, de gamle Slægte-Registere især, intet mælde om ham, viiser kun, at han ei maae have været af Norrs Familie, fra hvilken næsten alle vore gamle Slægte-Registere udleedes, men enten af Gorrs, eller rettere af Othins Efterkommere, i det Trondhiemske eller paa Helgeland, fra hvilke Kanter vi strax skulle faae see Konger af Sæmings Familie at træde frem paa Skuepladsen, at omsværme i de Danske og Svenske Farvande; Ligesom Navnet Svibdag eller Svibdager ei er saa aldeeles ubekiændt, at man jo, i det gamle Langfedgatall, iblandt Othins Sønner finder nævnt en Svipdag u), ved hvilken enten vor Svibdager selv maae være meent, men forbyttet med en ældre, eller nogen blandt hans Forfædre. Vist nok er det, at bemeldte Norske Konge Svibdager, efterat have needlagt Gram tilligemed hans otte Brødre, bemægtigede sig ei alleene hvad Gram besad i Danmark, men ogsaa de af ham i Gothland eller Sverrig giorte Erobringer; hvorved han altsaa blev en meget mægtig Soe-Konge. Dog giøre de sig om ham og hans Tiider et ganske urigtigt Begreeb, som ville, efter Saxonis Fortælling, ansee ham for Monark over heele Norden. Ved de Tiider havde vor Norden overalt adskillige

Svibdager, en Norsk Konge.

u) See *Verelii* Notæ ad Hervarar-Saga, Cap. 2. Pag. 44. og den første Bog af Saxos Danske Historie, udgiven af Lorentsen, pag 32. Den saa kaldte Erici Pomerani Chronicon bevidner, at han paa sin Faders Siide var af Dansk, paa sin Moders, af Norsk Herkomst; at han fordrev sin Fader, som regierede i Norge, fra Riiget, og blev Konge i hans Sted. Alt dette stemmer vel nok overeens med Svibdagers forbemeldte Herkomst fra Othin.



adskillige Konger og Under-Konger: foruden et Stokke Land, som vor Svibdager besad i Norge, uvist paa hvilken Maade, har han skilt nogle af saadanne Konger ved Liv eller Riige i Danmark, andre i Gothland eller Sverrig; viidere har hans Magt vel ikke strakt sig, skiønt vidt nok, efter de Tiiders Maade, og uden Tvil viidere, end nogen saadan Konges for ham.

§. 15.

Svibdagers Eftermænd.

Svibdager blev, efter foranførte Fortælling, needlagt af Hadding, men efterlod sig en Søn Asmund y). Den helligste Pligt forbandt derfor denne, efter de Tiiders Tænkemaade, at hævne sin Faders Død; han opsøgte til den Ende hans Banemand Hadding, men var saa vanhældig, selv at blive dræbt, efterat have saaret sin Fiende saaledes i Foden, at han stedse derefter var halt. Saadan var Asmunds Afgang, der gik hans Hustrue Gunhild saa nær til Hierte, at hun med et Sværd tog sig selv af Dage, og blev med ham begraven hos Upsala x). Ei bedre skal det have gaaet hans Søn Uffo, som vel forsvarte sig længe i sine Besiddelser i Sverrig, tvang Hadding, ved at giøre et Indfald i hans Danske Lande, at vige, men blev dog af denne, efter hans Tilbagekomst fra et Tog paa Biarmeland, i en Træfning needlagt. Dog skal Hadding siden have overladt den Dræbtes

y) See Saxonis Histor. Dan. Lib. I, pag. 13, 14, edit. Stephanii.

x) Heraf skulde man slutte, at de Lande, som Svibdager, og efter ham Asmund, besadde i Sverrig, have ligget paa de Kanter, i Nærheden af Upsala. Men det er troligere, at Saxo har her forestillet Sagen, som den var i seenere Tiider, eller brugelig blandt de rette Svenske Konger, som ved Upsala bleve begravne. Dog maae mærkes, at de rette Svenske Ynglinge-Konger ei altiid havde deres Sæde i Upsala, men undertiiden deres Under-Konger der deres Boepæle; hvilket tydelig sees af Ingialld Illraades Historie, hos Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 38, pag. 43.

Drabtes Lande til hans Broder Hunding, med hvilken han stedse siden levede i fortroligt Venskab y).

§. 16.

Medens Gram, Svibdager, Hadding, med andre fleere, saaledes tumlede sig om med hinanden, havde desuden en stor Hob Norske Søerøver-Sværme, under endeel andre af foromtalte Halfdan den Gamles Sønner, oversvømmet ei alleene de Danske, men ogsaa andre Farvande. For dem, som angreebe de Danske, især de Jydske Kyster, mens Gram foruroligede Øerne, var Halfdans Søn, forbenævnte Lofde, Hoved og Anfører, en stor og mægtig Hær-Konge z), hvis Følge eller Striidsmænd bleve kaldte Lofdar eller Lidfer-dar a), men hans Efterkommere Lofdunger b). Denne Lofde bemægtigede sig Jylland, eller en stor Deel deraf, hvor han blev Konge. Hans tvende Brødre, Audle og Budle c), hvilke ligeledes anførte store Søerøver-Flaader, og vare Søe-Konger, havde endnu større Anslag, vidtløftigere Toge eller Udvandringer for; de sloge sig derover sammen, for at giøre deres Magt desto meere anseelig, og angreebe med forenede Kræfter de Vallandske d), eller siden saa kaldte Franske eller Nederlandske, og de Saxiske Kyster, hvor

Endnu fleere Halfdans Sønner.

Lofde, sætter sig fast i Jylland.

Audle, Budle, Næfil, paa de Franske og Saxiske Kyster.

y) See Saxo paa nysanførte Sted, pag. 17—19. Den saa kaldte Chronicon Erici Pomerani beretter, at han undertvang sig Norge (dette stadfæster hvad tilforn er sagt, at Hadding der var Konge) samt Dennin, og at han, for ei at døe Straae-Død, hængte sig selv.

z) Saa kaldes han i Skallda, og i Fundin Noregur, pag. 11.

a) Saaledes paa nysbemeldte Steder.

b) See Fundin Noregur hos Biørner, pag. 11, 12.

c) See nysanførte Sted, pag. 12.

d) Ogsaa dette paa samme Sted, pag. 13. Valland kaldte vore Forfædre deels Gallien eller Frankerige, deels Italien, eller de Lande i Almindelighed, hvor Galliske Folk boede.



hvor de for det første dreeve deres Søerøverier, men satte sig der siden fast, og oprettede sig Kongeriiger efter deres Maade eller Hensigter, det er, Boepæle for dem og deres Følge, paa visse beqvemme Øer og Forbiærge, enten uden eller med visse dertil hørende Districter, den første, eller Audle, i bemeldte Valland, men den anden paa de Saxiske Kyster. Deres Broder Næfill blev og saadan en Søe-Konge, eller Anfører for en anden Søerøver-Sværm, der liigeledes søgte sig Riige og Besiddelser udenlands. Vel meldes ikke hvor; dog maae det ogsaa være skeet paa nu værende Tydske eller andre Saxiske Kyster, eftersom Næfill sættes i Classe med sine tvende nysommeldte Brødre, Audle og Budle, og hans Efterkommere, de Niflunger, berettes desuden at have været meget bekiendte blandt de gamle Tydske, eller berømte i deres gamle Vers og Sange e).

§. 17.

Anmærkninger over det Foregaaende.

Disse ere Halfdan den Gamles Sønner, hvilke have deels giort sig berømte ved deres store Bedrivter udenlands, deels faaet Riiger i Norge, hvor deres Efterkommere have anseet det for en Ære at kunne regne deres Herkomst fra saa mægtig, saa berømt en Konge, som Halfdan var f). Det som hidindtil om dem er anført, og vi have søgt paa beste Maade at udvikle af den Forvirring og af det Mørke, hvorunder samme har ligget begravet, sær i Saxonis Fortællinger,

e) Dette bevidner i det mindste den fabelagtige Vilkina- og Niflunga-Saga, udgiven af Peringskiöld, pag. 489 og 494, som skal være først skreven i Tydskland, og derfra, ved Anno 1240 omtrent, indført til Norge, som Blomsturvalla-Saga bevidner. See Peringskiölds Fortale til bemeldte Vilkina-Saga, pag. 1. See og herom efterfølgende 6 Kap. §. 17.

f) Saa siger Saxo, Hist. Dan. Lib. 7. pag. 124, men den Søn, som der tillægger Halfdan, nemlig Asmund, fra hvilken de Norske Konger skal have regnet deres Herkomst, vide de gamle Norske Skribenter intet om.

linger, viiser ellers tydelig den store og almindelige Bevægelse, i hvilken man næsten overalt i Norge er bleven sat, i de næste Tiider efter Norrs og Gorrs der giorte Erobringer, følgelig ogsaa Rigtigheden af vore foranførte, i den Henseende giorte Anmærkninger g). Man seer, at ved bemeldte Anledning, vel ogsaa af andre Aarsager, har saa stor en Sværm af Norske Søe-Haner eller Søe-Røver-Anførere trædet frem paa Skuepladsen, at de have saaledes udbreedet deres Bedrivter og Navne, ei alleene over heele Norden, men ogsaa til langt fraliggende Steder, og ved deres mange Krige, deres mange Erobringer, giort sig overalt saa bekiendte, at hvad stort eller prægtigt, hvad mandigt eller mærkværdigt, der fortælles i den ældste Nordiske Historie, er næsten altsammen forrettet eller laant af dem h). Om foromtalte Halfdan og hans Sønner, hvis Navne ere fornemmelig blevne berømte, og forvarede til Eftertiiden ved de gamle Skialldes Vers og Sange, melder især det gamle Vers, kaldet Hyndluliod i), „at Ali var tilforn den stærkeste blandt „ alle, men Halfdan den høieste blandt de Skioldunger; „ at de Nederlage, som disse Helte giorde, bleve af alle „ meget berømte; at hans (Halfdans) Bedrivter synes at „ flyve saa vidt, som Himmelens Hiørner strakte sig; at „ fra dem (Halfdan og hans Sønner) vare de Skioldunger, „ derfra de Skilfinger, derfra de Audlinger, derfra de „ Ynglinger, derfra de Ædelbaarne, derfra Jarlers og „ Hersers Ætt, samt de ypperste, de udvaldeste Mænd i „ heele Verden." Da Skioldunger og Ynglinger altsaa fandtes

Norske Skioldunger og Ynglinger.

g) See det foregaaende 2det Kap. §. 23.

h) Næsten alt, hvad Saxo fortæller i sin Danske Histories første Bog, er taget deraf.

i) Det findes i den gamle eller saa kaldte Sæmundi Edda, hvoraf Torfæus har indført et Stykke af dette Vers i hans Series Regum Daniæ, Lib. 3, Cap. 7, pag. 304.

fandtes i disse saa berømte Heltes Ætt eller Familie; da samme opfyldte heele Norden med deres Navne, Bedrifter, Erobringer, og forhvervede sig Riiger, som vi tilforn have seet, i Danmark og Sverrig, hvor de regierende Familier og saa førte Navne af Skiolldunger og Ynglinger: hvad Under da, at Saxo og fleere have deraf taget Anledning at tilegne Danmark og Sverrig, eller de Danske Skioldunger og de Svenske Ynglinger, det, som af hine Norske Skioldunger og Ynglinger, eller deres Efterkommere, var forrettet, og at man har sat dem, tilligemed mange af deres Efterkommere, paa de rette Danske og Svenske Kongers Lister. Naar dette iagttages, er om disse Personers, om Tingenes Rigtighed i sig selv, ingen Aarsag at tvile: Alting, i de derom anførte Fortællinger, stemmer noie overeens med sig selv, med Tiderne, Tiids-Regningen, og andre Omstændigheder; intet deri strider mod andre troeværdige Beretninger; meget deraf, især hvad de omtalte Personers Navne angaaer, grunder sig paa gamle Slægte-Registere, og desuden deels paa de ældste og troeværdigste Efterretninger fra de gamle Tiider, vi endnu have tilovers, hvoriblandt det gamle Skrivt, Fundinn Noregur, uden al Tvil bør regnes, deels ogsaa paa de gamle Poeters eller Skalldes Vers, hvoraf vi endnu have nogle tilovers, andre af Saxo anføres.

§. 18.

Rigtigheden af de Norske Erobringer, paa de Tydske og Franske Kyster, viises.

Det eeneste, som kunde give nogen Anledning til Tvil i denne Sag, fær hos Fremmede, saavidt dem angaaer, skulde være de Erobringer, som endeel af Halfdans Sonner berettes at have giort i Saxen og Valland eller Frankerige; eftersom bemeldte Fremmede intet finde derom antegnet i deres ældste Efterretninger, og de Romere, som endnu havde de Lande, for en stor Deel, i Besiddelse, ei heller melde noget derom. Men bemeldte Indvending er ei vanskelig at besvare,



ve, eller denne Anstods-Steen saa svær, at den jo kan hæves. Foromtalte af Halfdans Sønner giorte Erobringer maae, efter vor Beregning, grundet paa de ældste og troeværdigste Slægte-Registere k), have tildraget sig omtrent midt i det 3die Hundrede-Aar; de maae altsaa være skeete, forend de Tydske og Franske endnu havde selv Skribenter, forend Saxerne fæstede ret Boepæl i Tydskland, forend Frankerne især indtoge Gallien eller Valland, men just ved samme Tiider, da Saxernes Søeroverier begyndte ret for Alvor. At Tydske og Franske Skribenter derfor intet mælde om vore Norske Erobrere, dertil er Aarsagen let at begriibe: de Tydske begyndte ei at skrive, forend nogle hundrede Aar derefter, og hvad de da skreve, angaaer Saxernes Bedrivter, efterat de havde fæstet Boepæle i Tydskland; de Franske havde vel Skribentere længe tilforn, men ingen melder noget om hvad der iblandt dem har tildraget sig, mens de sværmede om til Søes. At finde noget hos de Romerske Skribenter om vore Norske Søerover-Helte, er saa meget mindre at formode, som de have indbefattet alle saadanne Karle under Navn af Saxer eller Franker. Vi have tilforn l) sogt at beviise, at de Norske og andre Nordiske Søerøvere have ved de Tiider gaaet under Navn af Saxer, og at de Bedrivter, som tillægges desse, have for den største Deel tilkommet hine. Alt dette bestørkes af den mærkværdige Omstændighed, at Saxerne komme frem paa Skue-Pladsen, som Søerøvere, som mægtige til Søes, just i det 3die Hundrede-Aar, just ved de Tiider, da de mægtige og stridbare Halfdans Sønner, efter vore gamle Beretninger, udbreedde deres Søeroverier ogsaa til Lande

De Norske have i de Tiider gaaet under Navn af Saxer.

 uden

k) See Afhandlingen om Tiids-Regningen i den gamle Nordiske Historie, den 3die Tabell, samt den her til den gamle Norske Historie føiede genealogiske og chronologiske Tabell.

l) See det foregaaende 2det Kapitel, §. 23.



uden for Norden. Skulde da hvad som fortælles om Saxernes Herkomst fra de Nordmænder, om deres Erobringer paa de Tydske, deres iidelige Anfald paa de Britanniske, de Galliske Kyster, ei tilkomme foromtalte vore Norske Søerøvere for en stor Deel, og dermed tillige være sigtet til foromtalte paa de Kanter, af Audle, Budle og Næfill giorte Erobringer? Jeg meener, jo! og seer intet, som skulde striide derimod. Tvertimod giøre foruden foranførte, endnu adskillige andre Omstændigheder dette høist riimeligt. De Frankers Navn, som giorde sig først bekiendte ved deres Søerøverier, forekommer ei i Historierne, forend just ved de Tiider, da vore foromtalte Norske Søerøvere begyndte at oversvømme Norden med fleere Lande, og havde dermed en Tiidlang fortfaret, nemlig ei forend Ao. Chr. 235 m), eller rettere, ei forend ved Keiser Decii, Valeriani og Gallieni Tiider, lidt for eller efter Ao. Chr. 260, da de Romerske Skribenter først begynde at tale om dem n), og tildeels beskrive dem som mægtige til Søes, som de, der udbreedde deres Søerøverier liige indtil de Spanske Kyster o), ligesom Brittanniens og andre Landes Kyster af dem og de Saxer bleve, efter Bedæ Vidnesbyrd, angreebne ved Ao. 386 p), saa at Carausius maatte under Keiser Diocletianus beskikkes til at forsvare Kysterne paa de Kanter mod bemeldte Frankers og Saxers Anfald. Frankerne ere da blevne først bekiendte af deres Streiferier til Søes; de udplyndrede først Kysterne af Tydskland, siden needsatte de sig paa samme,

af Franker.

m) See Acta Eruditorum for Aar 1685, pag. 339.

n) Som *Pollio*, *Vopiscus*, og andre. See videre herom *Nic. Vignerii* Tractat. de origine Francorum, inter Script. rerum Franc. Tom. 1. pag. 169.

o) See *Nazarius* in Panegyrico ad Constantinum, Cap. 17.

p) See *Beda* Histor. Ecclesiast. pag. 6.

famme, og endelig trængte de viidere ind i Landet q), paa famme Maade, som Nordmændene giorde i de seenere Tider. Dette viiser, saavidt jeg kan begribe, at Franker, liigesaa lidt som Saxer, have i Begyndelsen havt hiemme i Tydskland, men ere, ligesom bemeldte Nordmænder, komne andenstæds fra: Thi at Folk, som tilforn boede i Tydskland, skulde først have sværmet om til Soes ved Kysterne af bemeldte Land, siden sat sig fast paa samme, og endelig trængt viidere ind, lader meget forkeert; men falder derimod ganske naturligt, naar de have været fremmede, eller fra vor Norden; hvilket sidstbemeldte ogsaa bevidnes af de Frankers egne ældste Skribenter, blandt dem af den bekiændte gamle Poet Ervoldus Niger, som om denne Sag udtrykker sig saaledes:

„Pulcher adest populus (*Normannorum*) facie, vultuqve statuqve decorus,

„Unde genus *Francis* adfore fama refert r).“

Et gammelt Sagn, et almindeligt Rygte har altsaa berettet det samme om Frankerne, som om de Saxer, at de havde deres Herkomst fra de Nordmænder; hvorom Æneas Sylvius maae ogsaa have hørt eller læst noget, eftersom han beretter, at de Franker vare komne fra Schythien s). Leibnitz selv har liigeledes anseet den Herkomst for rigtig t); meget andet her at forbigaae. Dog kan jeg ikke undlade at erindre dette, som særdeles mærkværdigt, at liigesom vore gamle Skribenter tale om Audle og Budle, de Vallandske eller Franske og Saxiske Søerøver-Anførere fra Norge, som foreenede, som de, der angreebe fremmede Lande med samlede Kræfter: saa beskrive fremmede, sær de Romerske Skribenter,

q) See herom forbenævnte *Nic. Vignerii* Tractatus paa anførte Sted. p. 135.

r) See *Menckenii* Scriptores Rer. German. Tom. 1. pag. 934.

s) In Vita Friderici 3tii, in *Schilteri* Scriptor. Rerum Germanic. pag. 2.

t) See hans Epist. ad Seb. Kortholt, in Vol. 1 Epistol., edit. à Chr. Kortholt, pag. 324, og hans Afhandling de origine Francorum.



beretter u), Frankerne og de Saxer, mens de endnu sværmede omkring ved eller paa Kysterne af Tydskland og Nederlandene, ei alleene som foreenede, men ogsaa til deels som beslægtede. Have Frankerne altsaa havt deres Herkomst fra vor Norden, maae det samme ogsaa, eller endnu meere, gielde om Saxerne, om hvilke vi, i den Henseende, tilforn have handlet v). Den noieste Overeensstemmelse, i de ældste Tiider, mellem dem og vore Nordiske Folk, i Henseende til fælles Sprog x), fælles Gudsdyrkelse og Guder, fælles Skikke og Sæder, til Regenter af fælles Herkomst; denne Overeensstemmelse, tilsammen tagen med et almindelig Sagn om deres Herkomst fra Norden, med deres Færdighed i Søe-Væsenet, hvoraf de gamle Tydske intet vidste, med Saxernes ældste Boepæle paa de norden for Tydskland beliggende Kanter, med deres Streiferier paa de vestlige Kyster af Tydskland, paa samme Maade, som om Frankerne tilforn er anmærket, synes mig saa noie at bestemme bemeldte Herkomst, at jeg ei indseer hvad som kan giøre dem af Herkomst til Tydske, uden at de i de seenere Tiider have talet et Sprog, der nærmer sig til det Tydske; et Beviis, som forekommer mig meget svagt: Da Saxerne komme til at boe iblandt, daglig at omgaaes, og at beblande sig med Tydske Folk, hvilke udgiorde den største Hob iblandt dem, efterat de havde sat sig need i Tydskland, maatte det nødvendig gaae dem der, som det gik Frankerne i Gallien: de maatte glemme meget af deres forige, de maatte antage efterhaanden den største Mængdes Sprog, som de boede iblandt. At der i Saxernes

Viidere om Saxernes Herkomst fra Norden.

u) See de Steder herom, som vor ypperlig lærde Conferenzraad Suhm har samlet i hans Afhandling om de Nordiske Folkes ældste Oprindelse, pag 221 — 234.

v) See foregaaende 2det Kapitel, §. 23.

x) See viidere herom i Afhandlingen om de Norskes Oprindelse, Kapitel 6, §. 23.



xernes Sprog findes meget af det Tydske, det beviiser alt saa ligesaa lidt Saxernes Herkomst fra de Tydske, som det striider mod deres Herkomst fra vor Norden, at man blandt dem ei finder Runer brugte, eller Monumenter med Rune-Bogstaver paa. Saadanne findes ei heller paa Jisland y); og dog have Jislænderne uimodsigelig deres Herkomst fra Norge. Paa sidstbemeldte Land derimod, og i Saxen tilliige, findes Begravelses-Høie, Altere af store Kampe-Steene, og Offer-Steder, ligesom i vor Norden; men de findes ei i Øvre-Tydskland z). Jeg maatte blive alt for vidtløftig, om jeg vilde igiennemgaae dette noiere, og viise, at Sprogene ere langt fra ei saa sikker en Grund, at man paa den kan med Vished bygge Folkenes Herkomst, med mindre den tilliige understøttes af andre Beviise, allermindst saa sikker, at man efter den kan giøre en Classification over Folkenes Oprindelse, over deres større eller mindre Forvandtskab, hvilket har været en viss nye Skribents meere flygtige end grundige Indfald. Jeg vil derfor kun erindre dette: at J. Ramus har rigtig nok anmærket a) om vore Forfædre, at de under Navn af Saxland have indbefattet heele Nordre-Tydskland. Hvad derfor i det foregaaende er blevet fortaalt, om de Norskes Handel med Saxerne, om deres Foreening eller Fællesskab med hinanden, under deres Krigstoge, om Colonier af de Norske anlagde paa de Saxiske Kyster, om der af dem oprettede Kongeriiger, er aldeeles ikke striidigt med Fremmedes Beretninger, naar man kun mærker, at her maae forstaaes Saxer,

y) I det mindste intet ægte eller ret gammelt; hvorom viidere bliver at see i den Reise-Beskrivelse over Jisland, som man nu kan vente at see ved Trøkning udgiven.

z) Noget, angaaende denne Sag, er tilforn erindret i det foregaaende 2det Kapitel, §. 23.

a) See hans Tractatus de Outino & Ulysse, pag. 78.



Saxer, ei som boesatte langt ind i Tydskland, men som Søerøvere, og deres Land, ei som det siden blev, men som beliggende paa begge Siider af Elben, og paa de vestlige Kyster af nu værende Tydskland, hvilke Kyster de Saxer, som den gamle Saxiske Skribent Ethelwerdus ogsaa bevidner aa), have beboet, den heele Strækning igiennem, lige fra Rhin-Strømmen af indtil Danmark.

§. 19.

De af Halfdans Sønner, som bleve Konger i Norge, giorde ogsaa udenlandske Toge og Erobringer.

Men nu er det endelig Tid at begive os, fra Franker og Saxer, tilbage igien til vort Norge. Vi forlode vort Land, fuldt af Bevægelser, under foromtalte Halfdans og hans Sønners mange udenlandske Søerøver-Toge. At andre fleere i bemeldte Land have foretaget sig samme Forretning, deels paa eegen Haand, deels i Selskab med hine foromtalte, det er noget, som baade kan formodes og beviises. Endskiønt Dag, Skelver, Brage, som de ældste af Halfdans Sønner, finge Riiger i Norge, som tilforn er anført, have samme dog uden Tvil været for snævre for den deres Familie medfødde Erobre-Lyst, Penge- eller Ære-Gierrighed. Dag har faaet Titel af den Riige eller Mægtige b): efter de Tiders Forfatning kunde saadant ei skee, uden ved Erobringer, ved Krige eller Søerøver Toge; hans 9 Sønner have vist nok, efter da værende Tænkemaade, ei siddet hiemme ørkesløse c), uden at viise Prøver paa deres Mood og Mandighed i Krigs-Bedrivter til Søes; om Skelver, som blev Konge paa Vors, siges udtrykkelig, at hans Æt eller Familie satte sig fast i Øster-Søen d): hvilket maatte skee ved Erobringer paa

aa) See hans Chronicon, Lib. 1. pag. 474, inter Scriptores 5 post Bedam.

b) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 24, pag. 25.

c) En Prints, som giorde det, var i slet Anseelse, og kunde vente haanligt Afslag, om han vilde forsøge Lykken hos et Fruentimmer.

d) See foregaaende 13 §. og under samme, Note l).

e Kanter; Brage, Konge paa Valdres e), berettes
e ansørt en Krigshær eller Stridsmænd, som efter ham
kaldte Bragninger, eller Bragner f): han maae alt-
geledes have forsøgt Lykken paa Krigs-Toge, og han
tilligemed de andre forbemeldte, have tildeels under-
hine foromtalte deres Forvante. Men imedens desse
ser af den Hringeriigiske Familie, foruden andre, saa
svarmede omkring, lagde deres Forvante og Naboer,
nneriigiske Konger, ei heller Hænderne i Skiødet.
Riige var, efter Raums Død, tilfaldet hans Søn
raud, uden Tvil som den ældste, hvis Efterkommere
den regierede g). Blandt desse giorde Gudrauds Søn
in, kaldet af eendeel Illraade eller den Onde, af an-
hin Riike eller den Mægtige h), sig især navnkundig,
nemlig ved sin, mod endeel af de Throndhiemske, udøvede
hed. Denne Eystein foretog sig et Tog til Throndhiem,
derlagde sig der endeel af de Ind-Thrønderske Districter,
nemlig Sparbyggia-Fylke eller Sparboen, og Ey-
ylke, eller Inder- og Ytter-Øen k), uden Tvil i An-
ig af de indbyrdes Uroligheder og Krige, som der hav-
t sig, deels mellem Thrands og Veiters Efterkommere,

Aa 2 hvorom

De Rommeriigiske Konger.

1. Raum.

2. Gudraud

3. Eystein Illraade ɔ: hinn Riike.

Throndhiemske Tildragelser og Konger.

e) Det synes ei uriimeligt, at den nu bekiendte Norske Kiøbstæd Bragnæs, eller rettere det Sted, hvorpaa den er bleven anlagt, kan have faaet Navn af denne Konge: thi Stedet har tilforn været en Gaard, af det Navn Bragnæs. See J. Rami Norriges Beskrivelse, pag. 42.

f) See Skallda og den trykte Edda i de saa kaldte Kenningar, under Ordet Kallmanna Kenningar.

g) See Fundin Noregur, pag. 8.

h) See Snorro i Hakon Adelsteins Fostres Saga, pag. 138. Han kalder ham ogsaa Upplændinga-Kongr, eller Konge paa Uplandene, sammesteds, pag. 137.

i) Til Ind-Thrønderne regnedes de Districter, Værdal, Skaun eller Skogn, og forbenævnte Sparbyggia, samt Eyna-Fylke. See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 7. pag. 78.

k) Dette bevidner Snorro i Hakon Adelsteins Fostres Saga, pag. 138.

hvorom tilforn, deels mellem benævnte Thrands Sønner og de af Norr fordrevne Prinser af Othins Stamme eller deres Efterkommere. Over disse Lande satte bemeldte Kong Eystein sin Søn Aunund kk) til Konge eller Jarl, for at forsvare de giorte Erobringer imod andres Angreeb l). Throndernc, enten af Foragt for denne, eller af Tilbøielighed for deres forrige Regenter, sloge benævnte deres Konge ihiel, men paadroge sig derved en haard Straf: Thi Kong Eystein foretog sig derover det andet Tog mod forbenævnte Throndhiemske Districter, udplyndrede Landet, tvang atter Indbyggerne til Lydighed, og paalagde dem en svær Skat ll) tillige med tvende haarde Vilkaare, enten at antage hans Træll, kaldet Thorir Fare, af andre Thord m), for deres Konge, eller og saa hans Hund, ved Navn Saur. Under den sidste synes dem Regieringens Forvaltning at ville blive i deres egne Hænder; hvorfor de valgte ham, fremfor hin n). Men for at give ham Anseelse, fortælle de Gamle, at man ved Troldoms-Kunster har forskaffet ham 3 Mænds Vid eller Forstand o), og tillige den Formue, at kunne udtale hvert tredie Ord, efterat have gioende fremført de foregaaende. Man indrettede for ham en ordentlig Hofstat; man beprydede ham med et prægtigt Halsbaand af Guld og Sølv; var Veiret ondt, eller Jorden skiden, blev han af sine Hofmænd baaren paa

Aunund.

Saur.

kk) Peder Clausson i Norriges Beskrivelse, pag. 103, kalder ham Sorkver: men det er en Feiltagelse.

l) See Fundin Noregur, pag. 8.

ll) See Olafs-Saga, Kap. 1, 9, i *Verelii* Notis ad Hervarar-Saga, pag. 187.

m) See *Torfæi* Histor. Norv., Par. 1. pag. 172.

n) See Snorro paa nysanførte Sted.

o) Dette maae vel ei forstaaes saa lige frem efter Ordene. Tre Mænds Forstand vil her sige det samme, som tre Mænds Alder i det foregaaende, §. 9. Note k), eller intet andet end en høi Grad af Forstand, for saavidt den kunde have Sted hos en Hund.

paa Hænderne; han boede paa Øen Idri eller Inderøen oo), paa en Gaard, som skal efter ham have faaet Navn af Saurshaug eller Sashaug, og havde der, paa en Hoie, efter de Tiders Maade, sit Hoie-Sæde eller Kongelige Throne; men fik endelig en Afgang, der var saa hoie en Værdighed uanstændig. Han havde, som andre Konger ved de Tider, sin egen Hiord, og denne blev engang angreben af en Hob Ulve; for at driive dem fra Hiorden, sprang han, efter sine Hofmænds Tilskyndelse, ned fra sin Hoie, men blev af Ulvene sonderreeven.

§. 20.

Foruden den fornærmelig Omgang, som Kong Eystein, i foromtalte Post, udovede mod Ind-Thronderne, gav han ogsaa i mange andre Maader sære Prover paa en hoie Grad af Ondskab og Haardhed imod dem p). De Norske, men iblandt dem Thronderne især, kunde i de Tider inmet mindre fordrage, end Tort og Fornærmelse. Mange, eller af de fornemste Hovdinger i Landet, lode derover deres Odel, deres Land-Godse og Eiendeele i Stikken, for at undgaae Eysteins Overlast, Plynderier eller Forurettelser. Iblandt andre begav Ketill Jamte, en Son af Aunund, Jarl over Sparbyggia-Fylke, sig fra Sparboen efter ud over Field-Kiolen, i Sælskab med en stor Hob andre Personer, hvilke forte saavel levende Creature, som andre til Huusholdning fornodne Ting med sig. De paa den ostre Siide om Kiolen forefundne odeliggende Marker foretoge desse sig at oprodde, bebyggede samme, forandrede dem derved til store Herreder eller Boigde, og kaldede Landet, efter bemeldte deres Anforer, Ketill Jamte, Jamteland. Efter nogen Tiids

Jamteland bebygges af de Throndhiemske.

 Forlob

oo) Peder Claussön, i Norriges Beskrivelse pag. 109, kalder Øen Sorøe, men det er uden Tvil urigtigt.

p) See Snorro paa forbemeldte Sted, Kap. 13 pag. 138.

Helsingland liigeledes.

Forløb giorde en Sønne-Søn af denne Ketill, ved Navn Thorer Helsing, sig skyldig i et Drab eller Nederlag; hvorover han, i Selskab med et stort Følge (ventelig af saadanne, som paa een eller anden Maade have havt Deel i bemeldte Giærning) romte fra bemeldte Jamteland, drog endnu længer efter ud, oprøddede endeel andre der øde liggende Steder, som siden bleve beboede, og efter hans Tilnavn kaldede Helsingland q), strækkende sig liige need til Hav-Siiden; langs hvilken de Svenske ogsaa foretoge sig at bebygge samme Land r).

§. 21.

Fleere nye Udvandringer fra det Trondhiemske.

Paa saadan Maade bleve benævnte tvende Districter, Jamte- og Helsing-Land, besatte med nye Indbyggere, under Omstændigheder, hvilke saa meget liigne hvad, som skeede i Anledning af Harald Haarfagers Erobringer i Norge, da bemeldte Lande atter finge en stor Hob Indbyggere derfra rr). De samme Bevægelser derfor, som under de mange foromtalte Hringeriigiske Printser, Kong Halfdan, hans Sønner og Forvante, ginge for sig paa de Søndenfieldske Kanter, maae liigeledes, ved samme Tiider s), have havt Sted i det Nordenfieldske, om ei været fleere, som Anledningen der var større, formedelst foromtalte Kong Eysteins

q) See om dette foranførte Snorro i forbemeldte Hakon Adelsteins-Fostres Historie, Kap. 14, pag. 139, 140. Den Thore Lange, som Saxo omtaler, Histor. Dan. Lib. 5, pag. 89, i Frode den 3dies Historie, og kalder de Jamters og Helsingers Konge, er muligt ingen anden, end denne Thorer Helsing.

r) Snorro, paa nysanførte Sted, siger ikke, som man har behaget at lægge til i den Svenske Oversættelse, at dette skeede samme Tiid, da Helsing begyndte at bebygge Landet; det synes heller at være skeet efterhaanden i de seenere Tider.

rr) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 20, pag. 95.

s) Bemeldte Ketill Jamtes og hans Faders Leve-Tiid indfalder, efter vor Regning og Slægte-Registerne, ogsaa midt i det tredie Hundrede-Aar omtrent, i Halfdan og hans Sønners Tilder.

steins Tyrannier. Vi have seet af foranførte Fortælling, hvilke Flotninger og Udvandringer samme have foraarsaget til Lands, hvor mange maae da ikke været skeede til Søes, de Norskes Liv-Element, hvorpaa deres meeste Magt, Ophold, Riigdom beroede? hvor de kunde formode sig sikkere Tilflugt og meere Rolighed for nye Forfølgelse eller Overfald af deres Fiende; hvor Leiligheden for dem, at opsøge sig nye Boepæle, at indlægge Ære, at samle Bytte, var langt større. Omstændighederne i det Throndhjemske have, under bemeldte Kong Eystein, været de samme, eller rettere, endnu for vedkommende langt verre, meere krænkende, end de vare i Norge under Harald Haarfagers Erobringer: Virkningen deraf maae altsaa under hin tilliige have været langt større, end under denne, i Henseende til udvandrende Søerøver-Hobe; og desse Nordenfields fra skeede Udvandringer have da ei lidet hiulpet til at forøge de Søerøver-Sværmes Antall, som ei alleene, under Navn af Saxer og Franker hos Fremmede, streifede omkring paa de vestlige Kyster af Europa, men som ogsaa, efter foregaaende Fortælling, giorde Erobringer i Danmark, Sverrig og tilgrændsende Lande, hvor foromtalte Svibdager c), foruden andre, har uden Tvil været Hoved for bemeldte fra de Trondhiemske og Nordenfieldske Kanter udvandrende Folke-Sværme, og den fornemste blandt de derfra, af foromtalte Aarsag, flygtige Printser af Othins Familie eller Forvantskab.

§. 22.

Anmærkninger over Tildragelsen med Saur.

Herom bliver noget meere at fortælle i det efterfølgende. Men forend vi komme dertil, maae vi endnu lidt opholde os ved den foromtalte Throndhiemske Tildragelse. Man kan neppe forestille sig, hvilken lumpen Striid den i det foregaaende fortaalte Hunde-Historie har opvakt, imellem Danske og

c) See om ham den foregaaende 14de §. i dette Kapitel.



og Svenske Skribenter især, paa en Tiid, da Had, Partiskhed, Lyst til at digte, til at sværte sine Naboer, og til at giore sit Fædernéland eller sit Folk stort paa andres Bekostning, næsten alleene førte Pennen. De ældste og troeværdigste Beretninger, som Snorros og den i Fundin Noregur, tale om dette, som skeet i Norge, eller i det Throndhiemske, af en Norsk Konge; Saxo tillægger denne Giærning en Svensk Forste, ved Navn Gunnar, der skal have sat de Norske en Hund til Konge u), og gior derover, efter sin Maade, en Hob fromme Betænkninger eller Ophævelser, hvilke, foruden fleere andre Steder, robe denne Skribents Sindelav imod den Norske Nation; Den ældste Svenske Historie-Skriver Erick Olsson, som heri følger den gamle korte Svenske Riim-Kronike v), lader ogsaa dette skee i Norge, men af foromtalte Svenske Konge Urbars Søn Østen, til Straf, fordi de Norske havde slaaet hans Broder Nore ihiel x). For resten følger han Saxonis Fortælling; men dreier strax, ligesom nysomtalte Riim-Kronike, Historien hen paa de Danske, berettende, at den Svenske Konge Attila y) satte dem, til Straf for deres Rebellion, en Hund til Konge, kaldet Raccha, der af andre Hunde blev siden sønderreven. At den bekiændte Joh. Magnus skulde have forglemt denne Zirat i sin Svenske Historie, var ganske vist meere, end burde formodes af hans Venskab for det Danske Navn; han har og tilsammes

u) See hans Histor. Danica, pag. 134.

v) Den staaer blandt de gambla Svenska Riim-Krönikor, udgivne af J. Hadorph 4. pag. 5.

x) See hans Historia Sveonum & Gothorum, Lib. 1. pag. 15, edit. *Loccenii*, 8. men sætter ei Hundens Navn, som Riim-Kroniken kalder Sverre, der uden Tvil er et fordervet Navn af Saur.

y) Denne med fleere af de ældste saa kaldte Svenske Konger, har Forfatteren af bemeldte Riim-Kronike taget af foromtalte fabelagtige Niflunga- og Vilkina-Saga, og Erik Olsson igien af den; hvilket eene nok som viiser, hvor lidet de fortiene at troes i den gamle Historie.

sammes Ære sat den paa sit behørige Sted z). Den Danske Historie-Skriver Joh. Svaningius vilde gierne giengiælde dette med samme Mynt; den foromtalte Svenske Konges Hundings Navn maatte da hertil give Leilighed, og deraf tages Anledning til at indslikke i den Danske Historie, at de Danske satte en Hund til Konge over Sverrig a). At tale vidtere om denne Hunde-Historie er ufornødent; i sig selv fortiente den ei engang hvad vi her paa dette sidste Sted have anført, dersom det ei var skeet, for deraf, som en Prøve, at kunne viise, hvorledes de seenere Tiiders Skribenter, de især, som levede under eller kort efter den Calmarske Foreening, have kiørt i Ring med visse, i de gamle Norske Historier, forekommende Beretninger, hvilke de have hentrukket, nu til Danmark, nu til Sverrig. Forbemeldte Historie især, og hvad i den er, af de Gamle, fortaalt om et vist District i Norge, har man deelt i tvende Historier, og tildeelt noget deraf heele Norge, henført noget til heele Danmark, og endelig dreiet den hen paa Sverrig; Den over en Deel af Norge regierende Konge Eystein har man, alleene paa Grund af en Liighed i Navnene, giort til Konge over heele Sverrig b); og paa samme Maade er handlet i andre Ting. I Historien, for sig selv betragtet, som den af Snorro fortælles, forekommer for Resten intet, som jo kan troes eller ansees for rigtigt, hvad Hoved-Sagen angaaer: Hvorvidt har ikke Ondskab og Tyrannie drevet visse Regenters Handlinger? og lad end være, at visse Ting, hvormed man

z) See hans Histor. Gothorum Lib. 2. Cap. 21.
a) See *J. Grammii* Notæ ad *Meursii* Histor. Danic. pag. 12. Not. a).
b) See *Verelii* Not. ad Hervarar-Saga, pag. 187. Han og andre have hertil ladet sig saa meget lettere forføre, som bemeldte Saga kalder en Søn af Harald Hyldetand, Konge i Sverrig, ogsaa Eystein Illdraade.



man maaskee har villet udpynte Historien, synes at smage af Fabler, som den Beretning, at man ved Troldom har skaffet Hunden tree Mænds Forstand og lært ham at tale: er dog den sidstbemeldte Omstændighed maaskee ei saa utrolig, at den jo mueligt, ved Kunst og Behændighed, kunde bringes tilveie; og hvor ofte er ei saadant anseet for Hexerie? I det mindste fortæller den store Leibnitz, i et Brev til Grimarest, en Tildragelse med en Hund i Leipzig, med hvilken man havde bragt det saavidt, at han kunde tale 30 Ord temmelig tydeligt, at han vidste at svare sin Herre, paa givne Spørsmaal, temmelig à propos (saadant kunde jo synes at robe en Slags Forstand?) og at udtale alle Bogstaver i Alphabetet, undtagne m, n, x, bb).

§. 23.

Flere Throndhiemske Konger. Den Voldsomhed, som foromtalte Romeriigiske Konge Eystein ovede mod Thronderne, ventelig ogsaa mod flere, synes ellers foruden de mange derved foraarsagede Udvandringer, at have for Resten inden foie Tiid skilt ham igien ved sine der giorte Erobringer. Man finder hos Saxo c), at foromtalte Hadding, den 4de af dette Navn, efter vor Regning, har needlagt en Kiæmpe eller Jotun d), som han fornam at have (ventelig ved Magt og Trusler) trolovet sig de Nithe-

bb) See Epistolæ *Leibnitii*, edit. à Chr. Kortholt, Vol. 1, pag. 339. *Otth. Sperling* in Commentar. de nomine *Konnung*, pag. 22, giør ved denne Sag en artig Anmærkning. Han meener, at Historien om den Hund Saur er giort deraf, at Eystein har sat en ved Navn Saur, som var en Hunner eller af Hunnisk Herkomst, til Konge over Thronderne. Vidste man, at Hunner den Tiid havde Omgang med vore Nordiske Forfædre, hvilket dog ei er urimeligt, var denne Meening ei at forkaste. Vist er det, at det Hunniske Navn har givet, ogsaa vore Forfædre, Anledning til endeel fabelagtige Fortællinger om Folk med Hunde-Ansigter, Hunde-Røst, o. s. v.

c) See hans Histor. Dan. Lib. 1, pag. 16.

d) Saxo bruger her det Ord *Gigas*, som jævnlig hos ham bemærker det samme, som i vore gamle Beretninger Jotun, Rise, Püsa.



Nitherers e) Konges Haqvini eller Hakons Dotter Reg- Hakon.
nild. De Nitharoser eller Thrønder maae altsaa, ei længe efter Eysteins Tiider, have havt deres eegen Konge, først den i forige Kapitel omtalte Harald, med Tilnavn Guldmund, siden nysbenævnte Hakon; og denne maae, efter Navnet at domme, have været af Sæmings Familie eller den Othinske Folkefærd, i det Trondhjemske, og der paa nye oprettet deres forfaldne Sager. Saa meget er i det mindste vist, at just ved desse Tiider begyndte Printserne, af Sæmings Familie paa Helgeland, at svinge sig i Veiret: man seer i vor gamle Historie en Gudlaug, og efter ham hans Søn Gylang, af bemeldte Familie, at giore sig berømte ved deres vidtloftige Soerover-Toge paa de Danske og Svenske Farvande f); man bliver ved samme Tiider vaer en Hake, eller Hakon, en Hagbard, en Sterkodder, alle, efter adskillige Omstændigheder at domme, fra bemeldte Helgeland, eller fra det Trondhiemske, og berømte af deres Erobringer i Danmark og Sverrig g), alle mueligt, Stærkodder undtagen, af foromtalte Svibdagers Efterkommere eller Forvante, fra hvilke det forekommer mig riimeligt, at saavel foromtalte Throndhiemske Konge Hakon har havt sin Herkomst, som vor sidstbemeldte Hake eller Hakon. At denne Hake har været fra det Throndhiemske, giver ogsaa Saxo Anledning til at slutte, naar han beretter h), at Ha-

e) J. Ramus i sin Norske Historie, pag. 21, meener, at her forstaaes en Konge paa Nytherøen, eller i Nittedalen paa Romeriige; men det har ingen Riimelighed. De Navne Nideros og Throndhiem bleve allerede i Saxos Tiider forbyttede med hinanden; han har deraf taget Anledning at kalde Thrøndernes Konge de Niderers eller Niderosers Konge, og giort af Nideraa Nithera, ligesom af det gamle Jadar Jahria.

f) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 26, p. 28, og Kap. 28, p. 30.

g) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 2<, pag. 27.

h) See hans Histor. Dan. Lib. 7. pag. 128, og pag. 132.



kes eller Hakons Fader heed Hamund, hvilken jeg anseer for den samme, som han i det foregaaende har omtalt under Navn af den Norske Konge Amund i), da Tiiden og andre Omstændigheder komme saavel overeens dermed: Thi bemelte Amund skal have levet i den Danske Konges, Fridleifs (den 3dies) Tiid, om hvilken Saxo fortæller: „At efter Kong „ Ericks Død i Sverrig k) fik hans Søn Halfdan l) meget „ at bestille med 12 Norske Kiæmper, af hvilke han blev „ saa trykket, at han maatte kalde Fridleif til Hielp. Denne „ begav sig derover til Norge, hvor bemeldte Brødre, der „ alle førte Navn af Biørn, skiønt med nogen Forandring; „ saasom Gunbiørn, Gerbiørn, Arnbiørn, Steinbiørn, „ Thorbiørn og Biørn, havde sat sig paa et meget fast og „ sikkert Sted, paa en Øe, beliggende i en striid Strøm el- „ ler Fos, og desuden befæstet med en Voll eller et høit Bol- „ værk m). Der meente derfor desse Karle sig at være sikkre „ nok, endskiønt deres øvrige Staldbrødre havde forladt „ dem, allerhelst da de vare berømte for de striidbareste, de „ hurtigste, de anseeligste Striidsmænd paa de Tiider, efter „ at have needlagt adskillige Kiæmper eller Jotuner, over- „ vundet adskillige Folk, og giort sig derved ei mindre riige, „ end navnkundige. Men dette uagtet, fandt Fridleif dog „ Leilighed til at komme over Vandet, ved List og Behæn- „ dighed at overstiige deres stærke Forskandsning, og siden „ at needlægge dem alle, Biørn alleene undtagen, med „ hvilken han indgik det nøieste Staldbroderskab." Dette

Hamund ɔ: Amund.

i) See hans Hist. Dan. Lib 6, pag. 99.

k) Her meenes, eller bør forstaaes, Eirek, en Søn af Yngve, men Broder til Jorund. See Snorro i Ynglinga Saga Kap. 26, pag. 28.

l) Den Halfdan, som dette angaaer, var ei Eireks Søn, men vel hans Eftermand, og en Broder til Kong Fridleif i Danmark, som her omtales. See Snorro paa anførte Sted, Kap. 29, p. 31.

m) J. Ramus i sin Norske Historie, pag. 38, meener, at denne Øe har været Den Veldisholm paa Vingulmark; hvilket er rüimeligt nok.

steede, efter Saxonis Fortælling, i Fridleifs unge Aar, forend han blev Konge i Danmark. Efterat have der besteeget
„ Thronen, forlangte han forbenævnte Norske Konges A-
„ munds Dotter Frogierd (Frogertha) til ægte, men fik
„ tvende Gange hos hendes Fader Afslag. I Sælskab
„ med Biørn og Halfdan, gik han derover med en Flode
„ til Norge, hvor Kong Amund mødte dem i Frøkasund n).
„ Der kom det mellem de fiendtlige Krigshære til en Træfning,
„ baade til Lands og Vands, i hvilken Amund, fornemme-
„ lig ved Hielp af Biørns Hund, endelig blev needlagt.
„ Men dermed var ikke endnu Striiden til Ende: en nye
„ Kamp gik for sig mellem Amunds troe Tilhænger og for-
„ træffelige Skytte, Avo eller Aage, der for at hævne sin
„ Herres Død, havde udfordret Fridleif til en Enekamp,
„ paa den eene Siide, og foromtalte Biorn paa den anden,
„ som gik i Fridleifs Sted. De sloges sammen, først ved
„ Frøkasund, siden ved Abdarnes, og derefter adskillige
„ Gange, uden at nogen af dem kunde fravinde den anden
„ Priisen o). Herover blev et fortroligt Venskab stiftet
„ mellem dem, ved Fridleifs Megling, som med en ved
„ Navn Grubbo, hans Dotter, avlede i Norge sin Søn
„ Olo (Ale), fik siden Frogierd til ægte, og givtede da Ales
„ Moder Juritha (Gurru) med bemeldte Avo."

§. 24.

Man seer heraf, at foranførte Tildragelser mellem Amund og Fridleif have gaaet for sig paa Møre, men Kriigen efterhaanden trukket sig længer nord paa, til Agdarnes p), til det Throndhiemske: Amund har da gaaet sin Fiende

Amunds Kriig med Kong Fridleif i Danmark og Halfdan i Sverrig.

n) Derved meenes Frekeyarsund paa Møre.

o) See herom Saxo paa anførte Sted, Lib. 6, pag. 101 og 102.

p) Er et bekiendt Forbierg ved Aabningen af den store Throndhiems Fiord, og har i de ældste Tider været Grændse imellem Throndhiem og Mørene.



de i Mode, som kom sonden fra, for at sætte sine Lande i Sikkerhed for fiendtlig Overlast pp); men Trondhiem været hans rette Tilholds-Sted, som efter hans Død blev hiemsøgt af Fienden. Man finder desuden, at noget for de Tiider har en Hake, eller som Saxo kalder ham, Hako Hamunds eller Amunds Søn, tilliige med sine Brødre, og en stor Hob andre Kiæmper, ført svære Kriige, needlagt Konger, og erobret Lande saavel i Danmark, som i Sverrig. Desse og forbemeldte Tildragelser maae altsaa have staaet i nøie Foreening sammen: de tvende Brødre Halfdan og Fridleif maae have, efterat den første var bleven Konge i Sverrig q), foretaget sig at giengiælde den gamle Amund det, som hans Sønner, og muligt han selv tilliige, havde tilforn giort i Danmark og Sverrig, hvilket vi her, efter Snorros r) og Saxonis s) Fortælling, ville søge at fremsætte i sin rette Sammenhæng, og har bestaaet i følgende: De tvende Norske Søe-Konger t), begge meget berømte og striidbare Mænd, foromtalte Hake og hans Broder Hagbard, sværmede for det første længe omkring paa Søerøverie, undertiiden tilsammen, undertiiden hver for sig u). Blandt de Konger, som da regierede i Danmark, især paa Siæland, var en ved Navn Sigar, efter alle Omstændigheder at dømme, en Sønnesøn af foromtalte Sigar v), Halfdan den Gamles Søn, som tilliige

De Norske Konger Hake og Hagbart.

Sigar, af Halfdan den Gamles Familie.

pp) Det ansaaes for nedrigt, som en Feighed, at oppebie Fienden hiemme. Tapperhed var da den fornemste Dyd, og den burde fremskinne igiennem alle Foretagender, ved alle Leiligheder. See *Saxonis Histor.* Dan. Lib. 5, pag. 87.

q) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kapit. 29, pag. 31.

r) See nysanførte Sted, Kap. 25, p. 27.

s) See hans Hist. Dan. Lib. 6, p. 104, 117, og Lib. 7, p. 126, 128—132.

t) See Snorro i Ynglinga-Saga, i den Danske Oversættelse, pag. 16.

u) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 25, pag. 27.

v) Sammenlign Fundin Noregur, pag. 11, med Saxonis Fortælling, Lib. 7, Histor. Dan. pag. 128—130, da man tydelig skal see, at der tales om een og samme Person.



tilliige med sine Brødre Hillde og Lofde, blev Hær-Konge, det er, Anfører for en Hob kiække Vovehalse eller Søerøvere, ved hvis Hielp han, liigesom hin Lofde, maae have sat sig fast i Danmark, og der bemægtiget sig en Deel af Siæland især x), hvor hans Efterkommere siden regierede. Under et af Hagbard foretaget Søerøver-Tog, paa hvilket Hake ei var tilstæde, men endeel andre Hagbards Brødre, nemlig Helvin og Hamund, traf han bemeldte Sigars Sønner, Sigvald, Alf, Alger (Alfgeir), hvilke vare, liigesom Hagbard, udrustede med 100 Skibe y). Efter en skarp Træfning imellem dem, der blev fortsat til den mørke Nat, med den Hidsighed paa begge Sider, at de følgende Dag ei kunde fornye Striiden, maatte de indgaae Forbund eller Staldbroderskab med hinanden. Hagbard og hans Selskab fulgte da hine til Danmark, hvor en ved Navn Hildegisl, af Tydsk Herkomst, havde fattet Kiærlighed til Sigars Dotter Signy, hvilken derimod foragtede ham, fordi han ingen Ære havde indlagt sig ved sine mandige Bedrivter i Krigen; derimod var hun indtagen af Hake, den af sine Helte-Giærninger saa berømte Hake, men lod sig nu af hans Broder Hagbart hemmelig overtale til Kiærlighed. Dette ophidsede Hildegisl til Hævn: han vidste at sætte Spliid imellem de tilforn foreenede Stalbrødre; og denne Ueenighed gik saavidt, at Signys Brødre Alf og Alfgeir, i Hagbarts Fraværelse, angreebe Hamunds Sønner, forbenævnte Helvin og Hamund, i Hamundar-Vog z), og needlagde dem;

en

x) Thi at hans Sønnesøn Kong Sigar har havt sin Residence der, i eller ved Ringsted, sees af Saxo, paa nysanførte Sted, pag. 132.

y) Har Saxo eller hans Forgiængere ei giort deres Regning her alt for stor, viiser dette, hvor stærke foromtalte Norske da allevegne omsværmende Søerøver-Bander have været.

z) Saxo Hist. Dan. Lib. 2. pag. 129, kalder det *Hamundi Sinus*, det er, Hamunds-Vog eller Hamunds-Fiord.



en Giærning, som af Hagbard, hvilken kom dertil med friske Folk, strax blev giengiældet, ved hine Sigars Sønners Nederlag.

§. 25.

Tildragelsen mellem Hagbard og Signe.

Dette gav Anledning til følgende Sørgespil, og til en af de meest rørende Scener, som forekomme i vore Nordiske Historier. Hagbard blev, uagtet bemeldte Tildragelse, ved at elske sin Signy; han kunde sikkert forlade sig paa den af hende tilsagde Kiærlighed; men og vente sig den visse Død, dersom han faldt i den gamle Sigars, eller hendes Brøders Hænder. For ei at blive kiændt, klædde han sig derfor i Fruentimmer-Dragt, gav sig ud for en Skiold-Møe, som længe havde fulgt Kong Hakes Krigshær, men nu var sendt i et Ærinde til Signe, hvis Jomfruer bleve ei lidet forundrede over at see om Aftenen, da denne saa kaldte Møe skulde toes og gaae til Sengs, hendes Fødder overalt laadne, hendes Huud, især under Fødderne og i Hænderne, at være haard og skrumpen. Hagbard vidste vel at sætte en Slags Farve paa dette: hans Hænder maatte, ved idelig Brug af Sværd, Spyd og Bue; hans Krop, ved at bære saa længe Vaaben; hans Fødder, ved at løbe over Sand, Biærge og Klipper, giennem Skove og Moradser, ved at reise, nu til Lands, nu til Søes, være blevne haarde, stive, laadne og forslidte; Hans Kiærestes Bifald giorde alt dette endnu meere riimeligt: men en Pige røbede ham. Han blev derover, efter lang og tapper Modstand, endelig greeben, og paa et offentlig Ting af Folket dømt til at døe a). Dette fornøiede ingen meere, end den gamle Dronning, som, efterat en Galge var opreist, paa hvilken Hagbard skulde hænges, rakte ham, med en truende

a) Efter de Tiiders Forfatning maatte alle Ting af nogen Betydning, end ogsaa det, som angik Kongernes Huus-Sager, bringes for Folket, og afgiøres i sammes Forsamling eller paa de offentlige Tinge.

truende og bebreidende Mine, et Horn, og bad ham drikke, for at komme vel beskiænket til de Dødes Lande. Han tog Hornet; men kastede hende det i Ansigtet, efterat have i et Vers rost sig af sin sidste Manddoms Gierning, og bebreidet hende hendes Sønners Død, der giorde, at han nu kunde døe, ei uhævnet, ei trøstesløs. Han bad derpaa, man vilde ophænge hans Kappe i Galgen, førend han selv beklædde den, for at kunne see sig selv hænge; men hans rette Hensigt var, at ville derved sætte en Prøve paa sin Kiæreſtes Troeskab, som havde lovet at ville døe med ham. Han fandt den, som han ønskede: Saa snart Signes til den Ende udsatte Speider blev vaer Hagbards Kappe i Galgen, som man meente at være ham selv, lod hun sætte Ild paa sin Fruer-Stue, og opbrændte sig selv med alle, som vare der inde. Ved dette Syn blev Hagbard inderlig fornøiet; det søde Haab, at nyde sin Kiæreſtes Omgang i det andet Liv, giorde ham Døden selv angenem; hvorfor han i et Vers opmuntrede Vedkommende at haste med ham til Galgen.

§. 26.

Anmerkninger derover.

Dette er den Tildragelse, der har giort saa stor Opsigt overalt i vor Norden, som den største Prøve paa tvende Forelskedes Troskab, og hvilken enhver derfor har villet trække hen til sit Land. Landnama Saga, et af vore ældste, beste og troeværdigste Skrivter, bevidner udtrykkelig b), at foromtalte Kong Sigar, hvis Dotter var Hagbarts Kiæreste, har boet paa Aungley eller Aungulsey, nu Engelen kaldet, paa Helgeland i Norge, paa den Gaard Steig c), at der laae Hagbardsholm, og paa den Signes-Brynd d). at

b) See den 3die Deel, det 17 Kapit., pag. 118.

c) Dette Sted er nu et berømt i den gamle Norske Historie, og nu omstunder Lavmandens Boepæl i Nordlandene.

d) See *Torfæi* Series Reg. Dan. p. 280.



Ogsaa nu om Dage fører bemeldte Holme samme Navn, og man viiser ei langt fra benævnte Steig eller Steegen et Sted, kaldet Signils Sal. Men det er ikke Steegen alleene, der i Norge tileegner sig denne Ære: Paa Gaarden Aarnes i Sogn, ei langt fra det Forbiærg Aungulsnes, ogsaa paa Lister, opviiser man en Sigarsvoll og andre Mindesmærker efter Sigar, Signe, Habor e). Efter Saxonis foranførte Fortælling, skulde Tildragelsen derimod være skeet i Danmark, paa Siæland især, ved Sigersted omtrent ee), hvor bemeldte Skribent forsikkrer, at en Biælke i hans Tiid var bleven opgraven, en Levning, kan man troe, af Hagbards Galge. Men endnu ikke nok dermed. Ei alleene i Halland skal findes Mindesmærker efter Sigar, Hagbard og Signe, nemlig et Sigersberg, en Signestad, Hagbards-Steene f); Historien om Signe og Habor henføres ei alleene af andre til Nerike g): men man har ogsaa villet finde, i Upland i Sverrig, et Signelsberg, et Habors-Slot, og derover paastaaet, at Habor eller Hagbard vel var en Norsk Prints, men at Historien mellem ham og Signe dog har tildraget sig i bemeldte Upland, ved Sigtuna; en Paastand, som J. Messenius h) fornemmelig har giort mod Saxo, men derved paatrukket sig, af den ellers ypperlige Ol. Worm, en haard Tilrettesættelse, fuld af Skieldsord tildeels

e) See *Torfæus* paa nysanførte Sted.

ee) See hans Histor. Dan. Lib. 7. pag. 132. *Stephanius* har, i sine Anmærkninger til ham, endogsaa givet os en Afridsning over Stedet, pag 160.

f) See den lærde Prof. Brings Monum. Scan. Vol. 2. Par. 3. pag 314. Tunelds Svenske Geographie, pag 260, og Dalins Svenske Historie 1ste Deel, Kapit. 14, §. 11. Note p).

g) See foranførte Tunelds Geographie, pag. 50 og 77.

h) See hans Sveopentaprotopolis. Dalin paa nysanførte Sted, Kapitel 12, §. 7. er heri af samme Meening; men anseer tillige Sigar for at have været den Svenske Konge Hugleik, hvilket vel ikke gaaer an.

tildeels og Bebreidelser i). Sagen i sig selv var vist nok ikke saa meget værd, men den er dog af Betydenhed, i Henseende til de Folger, man deraf kan udtrække: Desse om een og samme Ting, til saa adskilte Steder henførte Beretninger, tiene atter til en nye Prøve, hvor vidt man, sær i de seenere Tider, har gaaet, i at trække de gamle Tildragelser omkring, fra det eene Sted til det andet, og det uden Tvil alleene paa Grund af visse hist eller her forekommende Navne, som syntes dermed at stemme overeens; de viise, hvor lidt man kan bygge paa Steders og Personers blotte Navne, saa længe andre Omstændigheder ei komme dertil; og de erindre os om, hvor varsom man i den Henseende bor være. Det kan ikke feile, at jo mange Personer, og efter dem liigeledes mange Steder her i Norden, maae have fort samme Navne, til hvilke man kan holde de seenere Tiider mistænkte for at have hentrukket de ældre Tiiders mærkværdige Personer eller Tildragelser, efter saadan Navnenes Liighed. Navne altsaa, de Navne især, som forekomme fleere end eet Steds, som ei ved andre Omstændigheder bestemmes til visse Steder og Personer, bor reent til Siide sættes, som de, der hverken løse eller binde. Skeet det, i Henseende til foromtalte Tildragelse, maae den, efter de Gamles Beretninger, være skeet enten i Norge, eller i Danmark k). Siggar, Stamme-Fader for de Siklinger eller Signes Familie, have vi tilforn seet l) at blive Hær-Konge, ligesom hans Broder Lofde. Denne Lofde satte sig need i Danmark, paa Jylland især; Siggar kan

Den maae være skeet i Norge eller i Danmark, eller tildeels paa begge Steder.

i) See hans Monum. Dan. Lib. 2, Cap. ultimo, og *Stephanius* in Not. ad *Saxonem*, pag. 59. See og *Grammii* Notæ ad Meursium, pag. 58, og Hvitfelds Danske Krønike, 1ste Deel, pag. 12.

k) *Messenius* selv har, efter nøiere Overveielse, forandret sin Meening, og tilstaaet, at Habor var en Norsk Prints, Signe en Dansk Princesse.

l) See foregaaende 9 §. i dette Kapitel.



kan man altsaa formode at have giort det samme paa de Danske Øer, især paa Siæland; og følgelig maae Saxo i visse Maader have Ret, som gior Sigar der til Konge, og Signe til en Dansk Princesse m). Historien, saadan som den af benævnte Skribent fortælles, viiser ogsaa tydelig, at Sigars Residence maae have været ved Sigersted, ved Ringsted, ved Suse-Aae, eller tilgrændsende Steder i Siæland n). Men foranførte Landnamas eller den troeværdige gamle Skribentes Are Frodes Vidnesbyrd, som Torfæus kalder næsten uovervindeligt o), skulde det intet giælde? skulde det sættes til Siide for Saxonis? Vist nok ikke, og saa meget mindre, som man hos de Norske Skribenter ei finder den Lyst at trække andre Landes mærkværdige Bedrivter eller Personer til deres, der saa ofte har forleedet en Saxo, en Joh. Magnus, foruden endeel andre baade Danske og Svenske Skribenter; allermindst kan man ansee en Are Frode for at have villet digte, eller trække Tingene hen til urette Steder. Enten maae derfor den heele Tildragelse være skeet paa Helgeland, men Saxo, paa Grund af en Sigars og en Hakes i Danmark forefaldne Bedrivter, trukket Historien hidhen, til et der forefundet Sigersted, Hagebur, Hagested, Hagehøi p); eller og maae den ældste Sigar, i Selskab med en Gram, en Lofde, vel have sat sig need i Danmark, og hans Efterkommere der havt endeel Lande eller Søerøver-Boliger (Vikinga-bool), men siden, under foromtalte

m) Den lærde Prof. Bring vil i sin Svenske Historie, 1ste Deel, 3 Kap. §. 19, henføre Tildragelsen til Halland, paa Grund af Saxonis Beretning om det Skaanske Rytterie, som kom Sigvald til Hielp. Men skal man følge Saxo, kan den vist ikke være skeet andensteds end paa Siæland.

n) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7, p. 133.

o) See Series Regum Daniæ, Lib. 3. Cap. 5. pag 280.

p) See Afridsningen over desse Steder, føiet til *Stephanii* Anmærkninger til Saxo, pag. 160.

omtalte Uroligheder, forladt samme, begivet sig til Helgeland, og der boet paa forbenævnte Steegen, indtil den yngre Sigar q) med sin Familie, muel igt fordreven af Hakes og Hagbarts, begav sig atter til Familiens forige Besiddelser i Danmark. Kongerne af bemeldte begge Familier have været Hær- og Søe Konger; deres fornemste Forretning har altsaa bestaaet i at sværme om til Søes; de have til den Ende uden Tvil fæstet Boepæle nu paa et Sted i de 3 Nordiske Riiger, nu paa et andet, giort derved deres Navne overalt bekiændte, og givet tilliige Anledning til bemeldte striidige Beretninger. Riimeligst er det, at her, ligesom paa saa mange andre Steder i vore gamle Historier, er skeet en Forbyttelse eller Sammenblandelse af ældre og nyere Tiider, Personer og Tildragelser; at Historien imellem Signe og Hagbart er eegentlig forefalden paa Helgeland, men siden af Skribenterne eller Saxo hentrukken til de seenere Tiider og Personer; og at en yngre Sigar, samt yngre Hake eller Hakon, hvilke man ogsaa virkelig finder, ved deres Bedrivter, at have i seenere Tiider giort sig berømte i Danmark qq), have givet Anledning til saadan Forbyttelse. Hvorhos tilliige maae mærkes, at i de Navne Hagebur, Hagested, Hagehøi, hvilke tilliige med Navnet Sigersted, have givet Skribenterne eller Saxo Anledning at trække Hakes og Hagbarts ældre Bedrivter til en yngre Hake, en yngre Sigar, og til Danmark, finder man intet Spor efter Hagbard, som dog var Hoved-Personen i denne Tragoedie.

q) Fundin Noregur, pag. 11, kalder vel dennes Fader Sigmund, Saxo ham derimod Sigvald; men det bliver omtrent det samme: det første Navn var meere brugeligt i Norge, det sidste i Danmark.

qq) See den saa kaldte Gudrunar-Harmur i den gamle Edda, hvor Gudrun i 13 Str. taler om en Kong Hakon i Danmark, og i den 16de Str. om Sigar og Siggeir, i Begyndelsen omtrent af det ottende Hundrede-Aar. En Hake Hamundarson har og regieret i Danmark omtrent i det 6te Hundrede-Aar. See foregaaende 5 Kap. §. 28.



§. 27.

Hakes Bedrivter.

Den have vi maaskee alt for længe opholdt os ved; hvorfor vi begive os tilbage til det øvrige af Hakes og Hagbarts Historie. Hake havde, mens bemeldte tildrog sig med hans Broder, giort et Tog til Irland r). Saasnart han fik Hagbarts Død at viide, maatte alt andet sættes til Siide, for at hævne den. Til den Ende begav han sig til Danmark, for at angriibe Sigar, mod hvilken Hako af Siæland, og Stærkodder, ei vilde fægte, den sidste, fordi han en Tiidlang havde været i Sigars Hof, og derfor skilte sig fra Hake. Denne landede med sin Flode i Hærvig, ved nu værende Callundborg, deelte der sin Krigshær i trende Hobe, lod sine Skibe i tvende Afdeelinger gaae op ad Suse-Aae, men gik selv over Land med det øvrige af sine Folk. Efterat have paa denne Maade indrettet sine Sager, begav han sig ved Natte-Tiider til Kong Sigars Hof, hvilken han overfaldt næsten uforvarendes, needlagde ham, og udstrakte sin Hævn til hans Undersaatter, som uden Forskiæl paa Kiøn og Alder bleve needsablede. Men dette giorde, at Sigars Søn Sigvald fik i en Hast en Krigsmagt samlet, med hvilken han angreeb Hako, en af Hakes Anførere, efterat denne havde, med den Krigsmagt, han selv anførte, begivet sig tilbage til Hærvig. Den derved svækkede Hako, som hos Arelsted, nu Alsted i Siælland, havde forgieves ventet paa bemeldte Flodes Ankomst op ad Suse-Aae, oppebiede ikke desto mindre Angreebet, holdt ud mod Fienden i tvende Dage, men blev endelig, med sine og det andet Parties Anfører Sigvald, selv needlagt. Ei bedre gik det den anden Den

r) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7. p. 132, og Lib. 6. pag. 104. At Saxo ved den Hake, han paa anførte Steder omtaler, har meent den samme, som Snorros Hake, er af alle Omstændigheder tydelig at see.



Deel af Hakes Flode s); som siden kom dertil; Hake selv, svækket af alle desse Forliis, var saa vanhældig at blive slagen t). Ikke desto mindre saae han sig, efter nogen Tiids Forløb, i Stand til at udføre et Foretagende af langt større Betydenhed, mod en mægtigere Prints, end formodentlig Sigar var. Hans Kiæmper havde paa nye samlet sig til ham, blandt dem Stærkodder især, keed af det Upsalske Hoffes vellystige Levnet, under den overdaadige og feige Kong Hugleik u), hvor man hendrev Tiiden med Dants, Musik, Offringer, Spaadomme, og andre Ting, der komme lidet overeens med de Tiiders, især Stærkodders Smag. Det er derfor ei uriimeligt, at bemeldte Helt har selv opmuntret Hake til et Tog mod Sverrig. Denne gik didhen med en Flode v), da Hugleik vel i en Hast samlede til sig saa mange af sine Folk, som meest mueligt var, understøttet fornemmelig af de tvende Brødre Svipdager og Geigader, to meget berømte Mænd, og tvende de Tiiders største Kiæmper, som vare komne ham til Hielp. Dermed gik han Hake i Møde, i hvis Krigshær da vare 12 Kiæmper, blandt dem Stærkodder den Gamle, ligesom Hake var selv blandt de Tiiders største Krigs-Helte. Begge Krigs-Hære mødte hinanden paa Fyrisvold, hvor en hæftig Striid begyndte, men Hugleiks Folk strax at liide Nederlag, hvorover hans tvende benævnte Kiæmper satte sig i Spidsen for de andre, men bleve af Hakes 12 Kiæmper, som ginge sex og sex mod hver af hine, giorte til Fanger, efterat

s) Saxo er gierne i sine Fortællinger uefterretlig og forvirret; saaledes og her. Hako kommer frem paa Skuepladsen, uden at man veed hvorfra. Han maae altsaa have anført den eene Deel af Hakes Flode, og have trængt sig frem, førend den anden kom efter.

t) Hidindtil have vi fulgt Saxo; det efterfølgende grunder sig paa Snorros Beretninger.

u) See Snorro i Ynglinga Saga, Kapit. 25. pag. 27, og *Saxo* Histor. Dan. Lib. 6, pag. 104.

v) See Snorro paa nyeanførte Sted.



kan man altsaa formode at have giort det samme paa de Danske Øer, især paa Siæland; og følgelig maae Saxo i visse Maader have Ret, som gior Sigar der til Konge, og Signe til en Dansk Princesse m). Historien, saadan som den af benævnte Skribent fortælles, viiser ogsaa tydelig, at Sigars Residence maae have været ved Sigersted, ved Ringsted, ved Suse-Aae, eller tilgrændsende Steder i Siæland n). Men foranførte Landnamas eller den troeværdige gamle Skribentes Are Frodes Vidnesbyrd, som Torfæus kalder næsten uovervindeligt o), skulde det intet giælde? skulde det sættes til Siide for Saxonis? Vist nok ikke, og saa meget mindre, som man hos de Norske Skribenter ei finder den Lyst at trække andre Landes mærkværdige Bedrivter eller Personer til deres, der saa ofte har forleedet en Saxo, en Joh. Magnus, foruden endeel andre baade Danske og Svenske Skribenter; allermindst kan man ansee en Are Frode for at have villet digte, eller trække Tingene hen til urette Steder. Enten maae derfor den heele Tildragelse være skeet paa Helgeland, men Saxo, paa Grund af en Sigars og en Hakes i Danmark forefaldne Bedrivter, trukket Historien hidhen, til et der forefundet Sigersted, Hagebur, Hagested, Hagehøi p); eller og maae den ældste Sigar, i Selskab med en Gram, en Lofde, vel have sat sig need i Danmark, og hans Efterkommere der havt endeel Lande eller Søerøver-Boliger (Vikinga-bool), men siden, under foromtalte

m) Den lærde Prof. Bring vil i sin Svenske Historie, 1ste Deel, 3 Kap. §. 19, henføre Tildragelsen til Halland, paa Grund af Saxonis Beretning om det Skaanske Rytterie, som kom Sigvald til Hielp. Men skal man følge Saxo, kan den vist ikke være skeet andensteds end paa Siæland.

n) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7, p. 133.

o) See Series Regum Daniæ, Lib. 3. Cap. 5. pag 280.

p) See Afridsningen over disse Steder, føiet til *Stephanii* Anmærkninger til Saxo, pag. 160.



omtalte Uroligheder, forladt samme, begivet sig til Helgeland, og der boet paa forbenævnte Steegen, indtil den yngre Sigar q) med sin Familie, muligt fordreven af Hakes og Hagbarts, begav sig atter til Familiens forige Besiddelser i Danmark. Kongerne af bemeldte begge Familier have været Hær- og Søe Konger; deres fornemste Forretning har altsaa bestaaet i at sværme om til Søes; de have til den Ende uden Tvil fæstet Boepæle nu paa et Sted i de 3 Nordiske Riiger, nu paa et andet, giort derved deres Navne overalt bekiændte, og givet tilliige Anledning til bemeldte striidige Beretninger. Riimeligst er det, at her, ligesom paa saa mange andre Steder i vore gamle Historier, er skeet en Forbyttelse eller Sammenblandelse af ældre og nyere Tiider, Personer og Tildragelser; at Historien imellem Signe og Hagbart er eegentlig forefalden paa Helgeland, men siden af Skribenterne eller Saxo hentrukken til de seenere Tiider og Personer; og at en yngre Sigar, samt yngre Hake eller Hakon, hvilke man ogsaa virkelig finder, ved deres Bedrivter, at have i seenere Tiider giort sig berømte i Danmark qq), have givet Anledning til saadan Forbyttelse. Hvorhos tilliige maae mærkes, at i de Navne Hagebur, Hagested, Hagehøi, hvilke tilliige med Navnet Sigersted, have givet Skribenterne eller Saxo Anledning at trække Hakes og Hagbarts ældre Bedrivter til en yngre Hake, en yngre Sigar, og til Danmark, finder man intet Spor efter Hagbard, som dog var Hoved-Personen i denne Tragoedie.

 §. 27.

q) Fundin Noregur, pag. 11, kalder vel dennes Fader Sigmund, Saxo ham derimod Sigvald; men det bliver omtrent det samme: det første Navn var meere brugeligt i Norge, det sidste i Danmark.

qq) See den saa kaldte Gudrunar-Harmur i den gamle Edda, hvor Gudrun i 13 Str. taler om en Kong Hakon i Danmark, og i den 16de Str. om Sigar og Siggeir, i Begyndelsen omtrent af det ottende Hundrede-Aar. En Hake Hamundarson har og regieret i Danmark omtrent i det 6te Hundrede-Aar. See foregaaende 5 Kap. §. 28.



§. 27.

Hakes Bedrivter.

Den have vi maaskee alt for længe opholdt os ved; hvorfor vi begive os tilbage til det øvrige af Hakes og Hagbarts Historie. Hake havde, mens bemeldte tildrog sig med hans Broder, giort et Tog til Irland r). Saasnart han fik Hagbarts Død at vide, maatte alt andet sættes til Side, for at hævne den. Til den Ende begav han sig til Danmark, for at angribe Sigar, mod hvilken Hako af Siæland, og Stærkodder, ei vilde fægte, den sidste, fordi han en Tiidlang havde været i Sigars Hof, og derfor skilte sig fra Hake. Denne landede med sin Flode i Hærvig, ved nu værende Callundborg, deelte der sin Krigshær i trende Hobe, lod sine Skibe i tvende Afdeelinger gaae op ad Suse-Aae, men gik selv over Land med det øvrige af sine Folk. Efterat have paa denne Maade indrettet sine Sager, begav han sig ved Natte-Tiider til Kong Sigars Hof, hvilken han overfaldt næsten uforvarendes, needlagde ham, og udstrakte sin Hævn til hans Undersaatter, som uden Forskiæl paa Kiøn og Alder bleve needsablede. Men dette giorde, at Sigars Søn Sigvald fik i en Hast en Krigsmagt samlet, med hvilken han angreeb Hako, en af Hakes Anførere, efterat denne havde, med den Krigsmagt, han selv anførte, begivet sig tilbage til Hærvig. Den derved svækkede Hako, som hos Arelsted, nu Alsted i Siælland, havde forgieves ventet paa bemeldte Flodes Ankomst op ad Suse-Aae, oppebiede ikke desto mindre Angreebet, holdt ud mod Fienden i tvende Dage, men blev endelig, med sine og det andet Parties Anfører Sigvald, selv needlagt. Ei bedre gik det den anden Deel

r) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7. p. 132, og Lib. 6. pag. 104. At Saxo ved den Hake, han paa anførte Steder omtaler, har meent den samme, som Snorros Hake, er af alle Omstændigheder tydelig at see.



Deel af Hakes Flode s); som siden kom dertil; Hake selv, svækket af alle disse Forliis, var saa vanhældig at blive slagen t). Ikke desto mindre saae han sig, efter nogen Tiids Forlob, i Stand til at udfore et Foretagende af langt storre Betydenhed, mod en mægtigere Prints, end formodentlig Sigar var. Hans Kiæmper havde paa nye samlet sig til ham, blandt dem Stærkodder især, keed af det Upsalske Hoffes vellystige Levnet, under den overdaadige og feige Kong Hugleik u), hvor man hendrev Tiiden med Dants, Musik, Offringer, Spaadomme, og andre Ting, der komme lidet overeens med de Tiiders, især Stærkodders Smag. Det er derfor ei uriimeligt, at bemeldte Helt har selv opmuntret Hake til et Tog mod Sverrig. Denne gik didhen med en Flode v), da Hugleik vel i en Hast samlede til sig saa mange af sine Folk, som meest mueligt var, understottet fornemmelig af de tvende Brodre Svipdager og Geigader, to meget beromte Mænd, og tvende de Tiiders storste Kiæmper, som vare komne ham til Hielp. Dermed gik han Hake i Mode, i hvis Krigshær da vare 12 Kiæmper, blandt dem Stærkodder den Gamle, ligesom Hake var selv blandt de Tiiders storste Krigs-Helte. Begge Krigs-Hære modte hinanden paa Fyrisvold, hvor en hæftig Striid begyndte, men Hugleiks Folk strax at liide Nederlag, hvorover hans tvende benævnte Kiæmper satte sig i Spidsen for de andre, men bleve af Hakes 12 Kiæmper, som ginge sex og sex mod hver af hine, giorte til Fanger, efterat

s) Saxo er gierne i sine Fortællinger uefterretlig og forvirret; saaledes og her. Hako kommer frem paa Skuepladsen, uden at man veed hvorfra. Han maae altsaa have anført den eene Deel af Hakes Flode, og have trængt sig frem, forend den anden kom efter.

t) Hidindtil have vi fulgt Saxo; det efterfolgende grunder sig paa Snorros Beretninger.

u) See Snorro i Ynglinga Saga, Kapit. 25. pag. 27, og *Saxo* Histor. Dan. Lib. 6, pag. 104.

v) See Snorro paa nysanforte Sted.



terat have, som Saxo x) fortæller, givet Kong Hake selv et stort Saar i Bryster, men Stærkodder et endnu værre i Hovedet. Disse to Kiæmpers Forliis paa de Svenskes Siide afgiorde paa eengang Stridens Lykke eller Slagets Udfald: Kong Hake trængte derpaa selv ind i Kong Hugleiks y) Skioldborg, hvor han dræbte ham tilliige med hans tvende Sønner, og bragte derved de Svenske aldeeles paa Flugt. Efter Seieren blev Hake Eier af den Svenske eller Upsalske Throne, hvilken han besad i 3 Aar, og det saa uanfegtet, at han i midlertiid lod bemeldte sine Kiæmper drage fra sig, for at forsøge Lykken paa Søerøverier, og derved, efter de Tiiders brugelige Maade, at indsamle saavel Ære, som Riigdomme.

§. 28.

Hans Tapperhed og Endeligt.

Men dette skilte vor Hake baade ved Liv og Riige. De tvende fordrevne Svenske Printser, Jorund og Eireck, Sønner af Yngve, der havde regieret Sverrig tilliige med sin Broder Alf z), havde under bemeldte Uroligheder eller Forandringer i Sverrig, med endeel Skibe sværmet om til Søes, paa Søerøverier, det nærmeste Tilflugts-Middel, som Printser i deres Omstændigheder da greebe til. Under denne Forretning truffe de eengang i Danmark den Helgelandske Konge Gudlaug; denne angreebe de, needlagde, efter en skarp Træfning, alle dem, som vare om Borde paa hans Skib, men toge ham selv til Fange, og lode ham siden ophænge i en Galge, eller i et Træe, ved Strømsøenes, hvor hans Folk opkastede en Høi over ham. En Tildragelse, som den berømte Norske Skald, Eivind Skaldaspiller, har anført

Helgelandske Konger.

Gudlaug.

x) See hans Histor. Dan. Lib. 6. pag. 105.

y) Denne Skioldborg blev sluttet af de tapperste og udvaldeste Mænd, samlede om Kongens eller Anførerens egen Person, under Hoved-Banneret, med hvis Erobring eller Needhuggelse fulgte Slagets Forliis.

z) See Snorro i hans Ynglinga-Saga, Kap. 24, pag. 27, og Kap. 26, pag. 28.



anført i sit Halevgiatal eller Slægte-Register fra Seming, hvoraf tydelig sees, at foromtalte Gudlaug har været af den Semingske Familie a). For Resten fortælles Tildragelsen i den Sammenhæng med Hakes Bedrivter i Sverrig, at man med stor Føie kan ansee Gudlaug for en Forvante af hin, for hans Hielpesmand eller Med-Regent, som han havde sat til at forsvare sine Lande i Danmark, mens han selv regierede i Sverrig. Sammenhængen mellem Gudlaugs Nederlag og det strax paafølgende, viiser tydelig det samme: Saa snart bemeldte Printser havde lykkelig udført deres Foretagende at overrumple Gudlaug, hvis Hielp eller Understøttelse, i paakommende Tilfælde, Hake formodentlig har forladt sig paa, og derfor ladet sine Kiæmper reise bort b), ginge de strax over til Sverrig, ei mindre modige af deres Lykke, end berømte af deres over Gudlaug indlagde Seier. De kunde, efter bemeldte Omstændigheder, der giøre sig Formodning om den kraftigste Understøttelse af deres Landsmænd, og dette Haab slog dem ei heller feil: De Svenske strømmede til dem i Hobetal, og i en Hast havde de en talriig Krigsmagt paa Beenene, med hvilken de seilede op ad Mæleren, og landede ved Upsala. Imidlertiid var Hake liige uforfærdet, skiønt hans Kiæmper vare borte, Gudlaug needlagt, og hans Krigshær langt svagere, med hvilken han gik hine i Møde paa Fyrisvold. I paafølgende haarde Træfning stridde ogsaa Kong Hake med den Iverighed og saadan Eftertryk, at alle, som komme for hans Sværd, bleve nedlagde, iblandt dem den unge Kong Erick selv; de Svenskes Hoved-Banner blev ogsaa

a) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 26, pag. 28.

b) De vare, i de Tiider, Kongernes fornemste Styrke og Forsvar. En næsten ubegriibelig Uforsigtighed derfor af Kong Hake, at lade dem reise fra sig i et nys erobret Land, hvis han ei havde havt anden Hielp at stole paa.

saa af ham needhugget, og Jørund med hans overblevne Folk, efter stort Forliis, dreven tilbage til sine Skibe, med hvilke han maatte tage Flugten. Seieren var altsaa fuldkommen paa Hakes Siide; men de Saar, han havde faaet under Slaget, tilliige saa betydelige, at han mærkede sin Leve-Tiid at være omme. At døe, var efter de Tiiders Tænkemaade af ingen Betydenhed: men at døe, at ende Livet ved en Helte-Gierning, som kunde giøre eens Navn udødeligt blandt Efterkommerne, det var vore Nordiske Striids-Heltes fornemste Attraae; dette var nu ogsaa vor Hakes Øiemeed, hvilket han fuldkommen opnaaede. Et eeget Skib lod han ladde med døde Kroppe og Vaaben; siden et Baal oprette paa Skibet, og sig selv lægge der oven paa; Styret derpaa sætte i Lave, Seilet ophidse, og Baalet antænde, i det samme man lod Skibet, for fulde Seil, men i lys Lue, gaae ad Havet til, da Kongen allereede var død, eller nær ved at døe c). Paa denne Maade, som siden, med stor Berømmelse, blev længe og overalt omtalt, døde vor Hake, efterladende sig et Navn, som af denne og andre hans Bedrivter, er blevet hos Efterkommerne i udødeligt Minde d).

Gylaug.

§. 29.

Efter Hakes Død blev forbenævnte Jørund vel, uden vildere Hinder, Besidder af den Svenske Throne, men hvad han og hans Broder havde begaaet imod foromtalte Gudlaug, dog ei længe uhævnet. Under sine Søerøver-Toge, hvilke han blev ved at fortsætte, kom engang bemeldte Jørund til Danmark, hvor han røvede en Tiidlang paa Jylland, og jagde endelig med sine Skibe ind i Oddesund. Gylaug, Konge paa Helgeland, en Søn af foromtalte Gudlaug, som

og-

c) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 26, pag. 29.

d) Som Prof. Bring beretter i hans Svenske Historie, 1ste Deel, Kapit. 3, pag. 100, kalder man endnu i Sverrig, en Karl, som man vil berømme af noget stort og mandigt, en Hake.

ogsaa svævede omkring i samme Farvande, eller opholdt sig paa de Kanter, havde imidlertid samlet sig en stor Krigsmagt, med hvilken han ei alleene selv angreeb Jorund, men blev ogsaa i sit Foretagende paa det kraftigste understøttet af Landets Indbyggere, hvilke med større og mindre Skibe samlede sig til ham fra alle Kanter, for at forstærke hans Partie. Striden løb derover saa vanhældig af for Jorund, at han blev selv fangen, og siden ført til Lands, hvor Gylaug lod en Galge opreise, og ham deri ophænge e). Paa saadan Maade naaede Gylaug sit Ynske, at kunne hævne sin Faders Død, og det med Indernes Hiælp; en Omstændighed, som efter mine Tanker tydelig nok viiser, at saavel Gudlaug selv, som nysbenævnte hans Søn maae ei alleene have været Konger paa Helgeland, men ogsaa tilliige, som tilforn er erindret, havt anseelige Besiddelser i Danmark, især paa Jylland f). At Indbyggerne der skulde ellers have greebet sig saa serdeles an, for at hielpe en Søerøver Konge, en fremmed, ei mindre end hin, kan ikke vel begribes, uden saa har været. Gudlaug, Hake, Gylaug have altsaa staaet i nøie Foreening sammen, de have alle havt disse Landstokker i Danmark at regiere over, alle været fra det Trondhiemske og fra Helgeland, og dette med meere har uden al Tvil lagt Grund til den Forbindtlighed, det Forvantskab eller Slægtskab, som man finder at have i følgende Tider været mellem de Throndhiemske Konger især og de Danske af Othins Familie. Man har ogsaa Aarsag at giøre sig den Formodning, at visse vigtige Tildragelser mellem de Helgelandske og Danske Konger have været Forlo-

e) See dette hos Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 28. pag. 30.

f) Derover er det vel for en Deel skeet, at det, som her af Snorro tilskrives Gylaug og de Helgelandske, bliver i den gamle og korte Svenske Riim-Krønike, udgiven af J. Hadorph, pag 6, tillagt de Danske, med den Forskiel tillige, at Jorund der faaer Navn af Järmunder, og giøres til en Søn af en Ingiallder.



vere for hine fordomtalte Tildragelser, hvorom i vore ganske Efterretninger nu ei meere er at finde, uden hvad Saxo derom fortæller i hans Frode den 3dies Historie g). Man meener her bemeldte Skribents Beretning om nysbenævnte Konge, at han, efter sine mange Seiervindinger, traf sammen en Krigsmagt af alle undertvungne Lande, hvilke indbefattede, efter Skribentens Fortælling, meere end den halve Deel af Europa, i Forsæt at angriibe Norge, eller maaskee rettere den nordlige Deel deraf. Selv anførte han sin Flode, men lod Erick af Renneso anføre Landmagten h). De Norske, forskrækkede over denne forfærdelige Armees Ankomst, toge da for den største Deel Flugten til Helgeland; og den Skiolds-moe Stikla forlod sit Fædreneland, for at kunne bevare sin Kydskhed. Endelig mødte begge Partier hinanden paa Helgeland, hvor Kong Frode, for at kunne giøre et Overslag over Antallet af sin Krigshær, som syntes at være utællelig, lod samme ihobekaste en Hoi af Steene, een Steen af hver Mand. Det samme giorde de Norske, for at tælle deres Krigsmagt, hvilken maae følgelig ogsaa have været anseelig. Saxo forsikkrer, at desse saaledes sammenkastede Hoie endnu i hans Tiid saaes, til Beviis om denne Tildragelses Rigtighed.

Frode den 3dies Bedrivter paa Helgeland.

g) See hans Histor. Dan. Lib. 5. pag. 91 og 92.

h) Hvorledes! Erik anføre en saa stor Krigsmagt til Lands, fra Danmark til Helgeland? Det var en besynderlig Marsch. Saxo maae enten have slet kiendt de Landes Beskaffenhed, igiennem hvilke denne Marsch skulde gaae, eller overdrevet Tingen. Begge Deele ere troelige, og noksom kiendelige af andre Steder hos denne Skribent. Har Erik med en Landmagt gaaet til Helgeland, maae han have ført samme til Skibs op i den Botniske Bugt, og derfra, igiennem Helsingland eller Lapmarkene, taget Veien over til det Helgelandske; hvilket er saa meget meere rimeligt, som man finder, at de Nordenfieldske have, i de seenere Tiider, ofte taget den Vei, naar de vilde foretage Reiser eller Søerøverier i Øster-Søen.



hed. Derpaa kom det mellem begge Krigshære til en Træfning, som vedvarede den heele Dag, og først ophørte ved Nattens Ankomst. Frode synes selv at have været tvilraadig, om han burde giore et nyt Forsøg, eller ei: men Ericks Ankomst følgende Morgen med Tropperne til Lands, og dennes Tilskyndelse opmuntrede ham til at fornye Træfningen; den gik ogsaa for sig, men med saa stort et Nederlag, at paa de Danskes Siide berettes af 3000 Skibe kun 170 at være blevne i Behold, og paa de Norskes, kun den 5te Deel af Landets Indbyggere tilovers. Saaledes fortæller Saxo denne Tildragelse, hvilken jeg troer i sig selv at være rigtig: men hvor meget deraf, eller hvorvidt de tillagde Omstændigheder henhøre enten til Frode den 3dies eller den 4des eller maaskee en endnu yngre Frodes Tiider, det er vanskeligt at fastsætte. Hoved-Sagen, eller den paa Helgeland førte Krig troer jeg dog, at man riimeligst kan henføre til Frode den 3die. Det kan derfor vel være, det stemmer vel nok overeens med Tiids-Regningen og andre Omstændigheder, at foromtalte Arngrim paa Helgeland, som Saxo kalder en Svensk Kiæmpe, uden Tvil fordi han havde længe opholdt sig i Sverrig, er i Anledning af foromtalte Helgelandske Tildragelser, kommen i Bekiændtskab med Kong Frode 3die, og har, som Saxo fortæller, ved den Leilighed faaet hans Dotter (ei Ofura eller Eivora, som var af en ganske anden Familie) men en anden til ægte, og at samme Arngrim har underlagt Kong Frode endeel af Finnerne og Biarmerne, som tilforn skatskyldige under de af Frode overvundne Helgelandske Førster, hvis Rettigheder og tilhørende Skat-Lande Frode tileegnede sig, som en Ret og Følge af sin Seiervinding. Men denne Seiervinding, og foromtalte paa Helgeland førte Feide har uden al Tvil foraarsaget, at forbenævnte Hake, Hagbard, Gudlaug, og muligt andre flere, fra Helgeland eller andre Nordenfield-



ske Kanter, have siden med foreenede Kræfter angrebet Danmark, sat sig ved den Leilighed fast sammesteds, og derved givet Anledning til foromtalte der skeede Tildragelser, hvilke tiene til en ei mindre Prøve paa de Helgelandske Kongers anseelige Magt og Herredømme i de Tiider, end paa den Indflydelse, samme havde, saavel i de Danske som Svenske Sager.



[redacted]





Fierde Kapitel.

sættelse af de gamle Norske, fornemmelig Nordenfieldske, Kongers Historie, i Sogn, paa Hordeland og Agder.

§. 1.

Det var i næst foregaaende Kapitel os fornemmelig der- om at giøre, at vi i muligste Sammenhæng kunde lægge de Forandringer for Dagen, som ei alleene s og Gorrs Erobringer have tilveiebragt i Norge selv, i ende til de der værende Staters nye Indretning, Lan- ye Inddeeling mellem dem og deres Sønner, adskillige i fulgte store Udvandringer, forefaldne Kriige mellem s Sønner eller Efterkommere, med meere: men ogsaa stille de af vore gamle Norske, ved den Leilighed, fo- e mangfoldige Kriigs-Toge, Søerøverier og Erobrin- aa fremmede Steder, deels i vor Norden selv, i Øster-Søen, deels paa de nu værende Tydske nske Kyster. Deraf er da skeet, at bemeldte Kapitel r det meeste angaaet Ting, som vel ere forrettede af de ved de Tiider, men udenlands eller paa fremmede r, hvor de deels have sværmet om paa deres Søerøveri- els sat sig need, eller oprettet sig smaae Kongeriiger, en da brugelige Maade. I nærværende Kapitel ville nod søge, i muligste Sammenhæng at fortælle de Til- er især, som mellem bemeldte Norrs og Gorrs Efter- kommere

Overgang til efterfølgende Historie.



kommere ere forefaldne i Norge selv. Men her møde os atter samme Hindringer, som vi i foregaaende Kapitel have klaget over, samme Mangel i Slægte-Registerne, samme Forvirringer i Tiids-Regningen, samme Urigtigheder tildeels i de gamle Fortællinger, samme Forbyttelser af visse hinanden liige Tildragelser, og af visse Personer især, som have ført samme Navne. Hvilke Hindringer vi dog ville stræbe deels at jævne, deels at rydde aldeeles af Veien, saavidt saadant vil lade sig giøre, uden derved for meget at afbryde Historiens Sammenhæng.

§. 3.

Stærkodders Leve-Tiid undersøges.

Det første vi for denne Gang ville, i bemeldte Henseende, foretage os, skal være en kort Undersøgelse om den bekiændte Stærkodders Leve-Tiid, ei for hans eegen Skyld, hvorom det ei er os her saa synderlig at giøre, men for at udfinde en vis Punct i Tiids-Regningen, hvorefter samme i følgende Historie kan indrettes og fastsættes. Her mærkes da, at om benævnte Stærkodders Fader Storverk, en stor Viking eller Søerøver, der for Resten beskrives, som en Mand af smuk Anseelse, som større og stærkere end andre, beretter den saa kaldte Gotreks og Hrolfs Saga a), at han begav sig til Kong Haralds Hof paa Agder, om hvilken videre i det efterfølgende, som satte ham til sin Landværnsmand b), og forærede ham den Øe Thrynøe, hvor Storverk siden opslog sin Boepæl, men var for Resten undertiiden ved Kong Haralds Hof, undertiiden ude paa Søerøverie. Under denne Forretning bortførte han engang Unna, en Dotter af Kong Freke paa Helge-

a) Udgiven af Verelio, 8. pag. 12. Kap. 2. Denne Storverk siges her at have været en Søn af foromtalte Sterkodder Aludreng, som Thor dræbte; men vist nok ei en Søn, men en af den ældste Stærkodders Efterkommere paa Helgeland, hvorfra den yngre Storverk maae ogsaa have været, hvorfor han der just tog sig Hustrue.

b) Den der skulde forsvare Landet mod fiendtligt Indfald.

Helgeland c), hvilken han tog hiem med sig til Thrymoe, og avlede der med hende sin Søn Sterkadder: men denne Giærning mishagede saaledes Kong Frekes Sønner Fiorve og Fyrve, at de ved Natte-Tiider uformodentlig overfulde Storvirk paa hans Gaard, brændte ham derinde med hans Hustrue d) og Familie, men omkomme selv siden i en Storm uden for Stat, da de vilde reise hiem. Den unge Sterkadder var da i Kong Haralds Hof, hvilken efter kort Tiids Forløb havde samme Skiæbne, som Storverk: Han blev uforvarendes overfalden af Kong Herthiof paa Hordeland, og dræbt, hans Søn Vikar, med fleere, giort til Fange, men Sterkadder, da 3 Aar gammel, bortført af en ved Navn Grane, og hos ham opfostret i 9 Aar, indtil han, i Selskab med bemeldte Vikar og fleere, needlagde forbenævnte Herthiof, og blev siden hos Vikar i 12 dd) eller 15 Aar, men begik endelig den nedrige Giærning at omkomme denne sin Ven, hvormed han giorde sig saa forhadt, at han maatte rømme Norge, og kom der aldrig meere e). Efter denne Regning, som grunder sig paa Sterkodders egne Vers eller Beretninger f), var han altsaa 24 eller 27 Aar gammel, da han forlod Norge, og begav sig derfra til de Svenske Kongers Hof g), hvor

Freke, Konge paa Helgeland.

c) Efter Tiids-Regningen maae denne Freke sættes for eller ved foromtalte Gudlaugs Tiider, har mueligt ogsaa været af samme Familie, som han, men af en Siide-Linie. Ønna kaldes i endeel haandskrevne Exemplarer Ahi.

d) De turde ei lade hende eller andre komme ud, af Frygt, at Storverk selv ved den Leilighed skulde undkomme.

dd) Saaledes staaer i et skrevet Exemplar, hvilket Tal synes at være rigtigere, end det, som findes i den trykte Gøtreks Saga.

e) See Gøtreks og Hrolfs Saga, Kap. 7, pag. 38.

f) See nysanførte Saga, Kap 4, pag. 21, og Kap. 7, pag. 33.

g) At han drog fra Norge til Sverrig, bevidner nysnævnte Saga, Kapitel 7, pag. 38.



hvor han opholdt sig en temmelig Tiid; han gik derfra til Kong Hake h), hvorom tilforn; han var, da dette skeede, og mens han stod i bemeldte Konges Tieneste, endnu ung, havde ei ret Skiæg paa Hagen, som han selv beretter i); men nu levede benævnte Hake i den Svenske Konges Hugleiks Tiid, fød ved Aar 280 eller 290 omtrent, som paa et andet Sted er viist k): Stærkodder maae man da slutte at have været noget yngere end bemeldte Hake og Hugleik; hans Fødsel kan, efter foranførte og andre Omstændigheder, ei sættes høiere op i Tiiden, end ved Aar 310 omtrent l); og følgelig kunne de Svenske Konger, i hvis Hof Sterkodder en Tiidlang opholdt sig, ei have været Kong Agne Skialfarbondes Sønner, Alreck og Eireck m), af hvilke førstbenævnte var foromtalte Hugleiks Farfader: Dette passer sig ei med Tiids-Regningen; det passer sig ei heller med det Svenske Hoffes Tilstand under Sterkodders Nærværelse, da det var fuldt af Vellyster, Overdaadighed og al Slags Uspigdhed n): da bemeldte Agnes Sønner derimod af Snorro beskrives som langt andre Karle, og som Printser af andre Tilbøieligheder o). Hos desse kunde altsaa en Mand af Sterkodders Tapperhed og Berømmelse ei have levet i den Foragt, som han maatte fordøie ved det Svenske Hof p); han maae følgelig have opholdt sig der i de Brødres og Fetteres

Hugleiks,

h) At han gik fra Sverrig over til Kong Hake eller Hako i Danmark, see Saxo, Hist. Dan. Lib. 6, pag. 104.

i) See nysanførte Histor. Dan., Lib. 6, pag. 119.

k) See Afhandlingen om Tiids-Regningen i den gamle Historie, Kap. 2, §. 16.

l) Slægte-Registrene fra Nore og Gorr kunde ogsaa overbevise os herom, som siden skal sees.

m) See bemeldte Gotrecks Saga, Kap. 7, pag. 38. hvor dette berettes.

n) See Saxo Histor. Dan. Lib. 6, pag 104.

o) See hans Ynglinga-Saga, Kap. 23. pag. 24.

p) See Gotreks og Hrolfs Saga, Kap. 7, pag. 39.

Hugleiks, Jorunds og Eirecks Tider, og Skribenterne forbyttet sidstbemeldte Eireck, som mindre bekiændt, med den meere navnkundige Eireck Agnes Søn. Folgen af altdette bliver da, at naar Sterkodder er fød Aar 310, maae føromtalte Harald, Konge paa Agder, være dræbt 313 omtrent, men Vikar tagen af Dage ved Aar 337. Hvilken saaledes fastsatte Tiids-Punct, tilsammen tagen med de gamle Slægte Registere, skal for det første tiene os til Veiviiser i vor Histories Fortsættelse, som vi nu strax ville foretage os.

§. 3.

Gard Agdes Besiddelser og Efterkommere.

Vi have tilforn seet q), hvorledes det meeste af Norge blev deelt mellem Norrs Sønner Thrand, Raum og Gard, eller mellem deres Efterkommere; det næst foregaaende Kapitel har fornemmelig handlet om de tvende førstes Eftermænd, om deres Bedrivter saavel inden- som udenlands, og tilliige om de Helgelandske Konger; men om de øvrige Nordenfieldske Tildragelser have vi intet meldt. Nærværende Kapitel skal derimod fornemmelig angaae den sidstes Eftermænd, og tilliige give Efterretning om de mellem dem og Gorrs Familie især forefaldne Striidigheder, under hvilke sidstbemeldte har for en Tiid frataget hine det meeste af de dem tilfaldne Besiddelser eller Lande. Desse strakte sig, som tilforn er erindret r), fra det Throndhjemske af indtil og forbi Lindesnes. Landstrækningen, paa begge Siider af bemeldte Næs, fra Vestfold af, indtil Aaen Sire, eller det saa kaldte Agder, tilfaldt Gards Søn Thrym; de der norden for beliggende Lande, Fiorde og Øer, fra Aaen Sire indtil nu værende Hardanger, eller hvad man kaldte Rogaland, fik Gards anden Søn Alf eller Rogalf; Landstrækningen der norden for indtil Sogn, hans Broder Haurd; bemeldte store Fiord

 Sogn

q) I de tvende næst foregaaende Kapitler.
r) See det foregaaende 3die Kapitel, §. 4.



Sogn bekom Gards fierde Søn Vegard; Fiorda- og Fialafylke den femte Søn Freygard; Thorgard fik Sundmør; Griotgard Nordmør. Saaledes deelte benævnte Gard eller hans Sønner disse Lande imellem sig; men de mange omsværmende Søe-Konger af Gorrs Familie tillode dem ei at være længe i rolig Besiddelse deraf. Bemeldte Søe-Konger havde deres største eller fornemste Besiddelser nordenfields s); der var det derfor at de fornemmelig begyndte at forurolige Gards Efterkommere, eller at blive foruroligede af dem. Det første betydelige eller bekiændte Forsøg, som hine af Gorrs Familie i bemeldte Henseende giorde, skeete af Meiters Ef-
Konger i Sogn. terkommere i Sogn eller Signafylke, hvilken Land- eller
Fiord-Strækning var tilfalden forbenævnte Gards Søn Ve-
1. Vegard. gard. Dette, at han nemlig blev Konge over Sogn, er
ogsaa alt hvad man veed at berette, saavel om ham, som om
2. Vedrorm hans Søn eller Eftermand Vedrorm. Videre have Forfæ-
3. Vemund. drene ei heller optegnet om hans Sønne Søn, Vemund den Gamle, undtaget dette, at han førte det Tilnavn Signa-Traust, uden Tvil i Anledning af den Tapperhed, han længe udviste i at forsvare sine Lande og sit Folk mod andres, især bemeldte Søe-Kongers Angreeb. Endelig maatte dog, enten han selv eller hans Eftermænd bukke for Overmagten.
4. Skate. Skate, en af de navnkundigste gamle Konger, en stor Søe-Helt, berømt ei mindre af sine Bedrivter, end af den, for Kongerne i de Tider saa fornødne Egenskab, nemlig sin Gavmildhed, hvorover enhver gavmild Konge blev efter ham kaldet Skate, liigesom hans Krigsfolk Skatnar t), denne Skate, siger jeg, skilte Vemund eller hans Familie ved Riget.

s) See det foregaaende 3die Kapitel, §. 3.

t) See Skallda, eller og Resenii Edda i Kallmanna Kenningar. I Egill Skallagrims Vers, kaldet Hufudlausnar-Visar, tituleres derfor Skate for Konga orvastur, den gavmildeste blandt alle Konger. See Not. *Reenbielmii* ad historiam Thorsteini, pag. 111.

get u). Han var en Søn af Eckill, en Sønnesøn af Mindill, en Sønnesøns Søn af forbenævnte Meiter, og altsaa den femte fra Gorr uu), hvis Familie saaledes bemægtigede sig Sogn; men Skate maatte i sin Alderdom see sig underkastet den samme Skiæbne, som Vemund tilforn havde prøvet. Han blev overfalden af tvende Brødre og Søerøver-Anførere, nemlig Gautau og Ogautan, hvilke forelagde ham det Vilkaar, at han skulde afstaae dem Riiget tilliige med den Kongelige Værdighed, og lade sig nøie med Titel af Jarl. Dette, som alt for haanligt, forkastede den gamle Skate, skiønt han ingen anden Krigsmagt havde at stille imod dem, end eendeel sine Hofmænd eller Huus-Karle v). Med dem gik han hine i Møde, men blev needlagt i den paafulgte Træfning, af hvilken dog Skates Søn Bele, tilliigemed hans Landværnsmand Porgrim, undkom. Ogautan antog vel derpaa Konge-Titel; men inden en føie Tiids Forløb komme Bele og Porgrim tilbage, angreebe hine uforvarendes, satte Ild paa Huset, hvorudi de sove, og opbrændte alle, som vare derinde, bemeldte tvende Brødre undtagne, hvilke vidste at redde sig derfra med Livet, og toge Flugten til Kong Niorfve paa Upland. Paa hvilken Maade bemeldte Bele satte sig i Besiddelse af sin Faders Riige, men fik siden med forbenævnte Niorfve adskilligt at bestille.

5. Bele.

 §. 4.

u) See Thorstein Vikingssons Saga, pag. 88, 89. See og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 15. pag. 215. og Append. pag. 254 og 260. Efter Tiids-Regningen kan det nogenledes gaae an, at vor Skate er den Skato, som Saxo omtaler i Kong Frode den 3dies Historie, med Beretning, at han tracterte bemeldte Konge, under hans Hiemreise, i et prægtigt Giestebud. Hist. Dan. Lib. 2. pag. 27.

uu) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Append. pag. 260.

v) De vare et Slags staaende Tropper, eller som en Drabant-Garde, der stode i Kongernes eller andre store Herrers Sold, og vare stedse om deres Personer.



§. 4.

Konger i Alfheim. Denne Niorfve berettes at hav' været Konge paa Upland i Norge x), men uden videre Forklaring, hvilken Deel af bemeldte Upland her er meent, eller hvilke hans Forfædre have været. Alt dette maae man derfor efter riimelig Formodning slutte sig til. Jeg har tilforn anmærket y), at Alfheim indbefattede en Deel af Upland; man finder desuden, at Hringarike er regnet, nu til Alfheim, nu igien til Upland z). Alfheim, derunder indbefattet alt hvad som ligger mellem Raum- og Goth-Elven, tilliige med alle Landstrækninger der norden for, langs Væneren, og de saa kaldte Østerdale a), maae altsaa være bleven især kaldet Upland, og Alfheim ansees for det Sted, hvor ei alleene *Niorfve.* Niorfve, men ogsaa hans Fader og Farfar maae have regieret b), efterat have skilt Alf eller Finalfs Familie derved, af hvilken Niorfve selv har mueligt været, men eegentlig af Jotisk eller Jotunsk Herkomst c). Efterat denne Niorfve havde giort endeel Erobringer hiemme eller i Norge d), tog han sig for, efter den blandt de Norske især da giængse Maade, at forsøge Lykken udenlands, sværmede en Tiidlang om-

x) See Thorstein Vikingsons Saga, pag. 32.
y) See foregaaende 3die Kap. §. 8.
z) See Frithiofs Saga, det 8de Kap. pag. 26, sammenlignet med det 11, og pag. 32.
a) See foregaaende 3die Kap. §. 8. Note b).
b) Dette sluttes af Slægte-Registerne. See den her hosføiede Tabel.
c) Niorfve var et Jotunsk Navn: Den første, som beboede Jotunheim, skal have heedt Niorfve, Edda Resenii, Dæmes. 8; og fra ham needstammede Svanhild, givt med Alf, den ældste, i Alfheim, see foregaaende 3die Kapitel. §. 8. hvoraf kan sluttes saavel til vor Niorfves Herkomst, som til hans Forvantskab med den Alfheimske Familie. Mueligt har han været af Porer Jotuns Familie fra Verma, som var en Morfader af Alf eller Finalf i Alfheim; hvorved Niorfves Afkomst eller Anledning til at bemægtige sig Alfheim, end viidere oplyses. See nysanførte Sted, §. 4. og 8.
d) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5, Cap. 5, pag. 199.

omkring paa Søerøverie, med en Flode af 10 Skibe, men traf endelig i Liimfiorden en Mand af samme Forretning, en ved Navn Viking, der nedstammede fra foromtalte Helge- Viking.
landske Konge Haloge eller Helge, giennem dennes Dotter, Eimir, givt med Visill e). Denne Viking havde, ved at nedlægge den Kiæmpe, Hareck Iærnhaus, faaet den Svenske Under-Konges Hrings Dotter Hervora til ægte, og ved sine Krigs-Toge til Søes forhvervet sig megen Magt og Anseelse; han giorde nu derfor strax, paa sin Søerøver-Maneer, Niorfve tvende Forslage, enten at lade Skibe og Gods i Stikken, eller slaaes: det første, som alt for haanligt, blev forkastet; det sidste maatte altsaa vælges, lad være Niorfve var langt svagere paa Skibe og Folk. Men Viking, for ei at viise mindre Mood, gik ham kun med 10 af sine Skibe i Møde: Striiden blev derover langvarig, haardnakken og fort med lige Fordeel, indtil Viking tilbød den anden Forbund eller Staldbroderskab; dette blev imodtaget, man svoer hinanden et bestandigt Venskab, og man sværmede siden længe med forenet Magt omkring paa Søerøverie, indtil man endelig blev keed af den Forretning. Viking givtede sig da, efter forbenævnte Hunvors eller Hervoras Død, med Finna eller Feima, en Dotter af Refill paa Thrymøe, som var Mæfills Refill.
Søn, men denne en Sønneson af Gorr f). Niorfve giorde det samme,

e) Thorstein Vikingssons Saga beretter, pag. 9, at Viking var en Dotter-Søn af Kong Haloge; men det Foregivende reiser sig uden Tvil af Mangel paa Kundskab om de mellemværende Leed. Samme Mangel kan man ogsaa tilskrive den misslige Beretning i bemeldte Saga, at Thorer, en Broder til Thorstein, blev givt med Thora, en Dotter af Grim i Grimsgaard eller Grimsøy, pag. 86. 96 og 102; med mindre her er meent en anden Grim af Grimsgaard, end den, bemeldte Saga i Begyndelsen omtaler, hvis Dotter Glod Haloge fik til ægte.

f) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 5, in Append. pag. 260.



samme, fik Bryngild, eller rettere Bryngierd g), en Dotter af Kong Olaf i Fiordafylke, til ægte, slog sig derpaa, liigesom Viking, til Rolighed, og giorde denne til sin Jarl. De avlede begge adskillige Sønner, blandt hvilke paa Niorfves Siide Jøkul var den ældste og mærkværdigste, men paa Vikings, Thorstein.

Et bittert Had reiser sig mellem deres Sønner.

Men saa oprigtigt, saa bestandigt, som deres Forældres Venskab var, saa bittert og uforsonligt det Had, som af Misundelse reiste sig mellem dem selv indbyrdes, efterat en af Vikings Sønner havde, under en paakommen Trette, dræbt en af Kongens. Hine søgte vel, efter deres Faders Raad, at undviige den derover befrygtede Forfølgelse, de holdte sig, til den Ende, en Tiid lang, i Skiul, paa en Øe i Væneren h): men Niorfves Sønner gave sig ingen Roe, indtil de finge hines Opholds-Sted at vide, hvorhen deres Begiærlighed efter Hævn strax drev dem. Der kom det til en forfærdelig hidsig Træfning, hvori intet blev sparet af alt hvad Forbittrelse og Hævngierrighed kan tilveiebringe, og man lod ei af at myrde hinanden indbyrdes, førend af alle Niorfves Sønner ei fleere, end Jokul med een sin Broder, og af Vikings Thorstein, liigeledes selv anden, var alleene tilovers, alle ilde tilreedde og saarede.

§. 5.

Det ophæver ei Venskabet mellem Niorfve og Viking.

Under alle desse sørgelige Tildragelser viiste Niorfve og Viking ugemeene Prøver paa et uforanderligt og bestandigt Venskab: de fritoge hinanden stedse fra al Forseelse og Skyld i dette; de formanede deres Sønner til Fred eller Forliigelighed, og Niorfve truede endelig, at ville af yderste Formue sætte sig imod sin Søn Jokul, og vove alting til sin for-

trolige

g) Bryngierd heed ogsaa Raums Dotter, som Alf i Alfheim fik til ægte. Dette viiser atter et Slags Forvantskab mellem denne Olaf og den Alfheimske Familie, muesligt og mellem denne og Niorfve.

h) Dette viiser tydelig, at Niorfve har regieret i Alfheim, og Viking der hos: Thi intet andet Riige i Norge grændsede til bemeldte Søe.



trolige Vens Forsvar, dersom noget imod ham blev foretaget. Men langt fra at enten dette, eller et nyt forgieves giort Forsøg imod Thorstein, kunde holde Jokul fra hans Forehavende; hvad han ei meere selv turde eller kunde udrette, søgte han nu ved andre at tilveiebringe. Til den Ende sendte han Gesandter med store Foræringer til Kong Bele i Sogn, berømt af sin Tapperhed og sine Bedrivter, formaadde ham ogsaa til Forbund mod Thorstein og hans Broder, men for Resten vilde ei heller dette Anlæg lykkes. Jokul angreeb selv Thorstein paa nye, men atter forgieves; Bele traf ham siden, men uformodentlig, og kun geleidet af faa Personer: hvorover skeede, at Bele, overvunden ei mindre af Thorsteins Ædelmodighed, end Tapperhed i), modtog med Glæde de af ham tilbudne Freds Vilkaar, antog ham til sin Staldbroder, gav ham sin Søster Ingeborg til Ægte, og Titel af Herse k) i Sogn, hvor Thorstein opslog sin Boepæl paa den Gaard Framnes, hvilken med alle der omkring, paa den Siide af Fiorden, beliggende Gaarde, var hans Hustrues Medgivt; men Bele havde sin Residence lige over, paa hin Siide Fiorden, paa Gaarden Syrstad eller Syrstrand. At sætte sig der til Rolighed, var endnu for tidligt for disse nye Staldbrødre og Svogre: De droge altsaa tilsammen ud paa Søerøverie; Ære og Bytte var den Belønning, de derved indsamlede. Under et af disse deres Søerøver-Toge truffe de engang en Angantyr, en Søn af Herraud Jarl l) i Gothland, med hvilken de først indlode sig i en

Fortsættelse af Kong Beles Historie i Sogn.

Venskab stiftet mellem ham og Vikings Søn Thorstein.

mellem dem og Angantyr.

i) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 17.

k) Herse var omtrent det samme som Jarl; Forskiellen bestod kun i en mindre Grad af Værdighed: Begge havde visse Lande eller Indkomster i Forleening af Kongerne, hvoraf de skulde holde et vist Antal Krigsfolk til deres Tieneste, og selv anføre dem med flere.

l) Den trykte Thorsteins Saga kalder ham Hermund Jarl, pag. 111.



i en alminbelig Søe-Træfning, med et liige Antall Skibe paa begge Siider, siden Bele sig alleene med ham i en Tveekamp; under hvilken da bemeldte Bele var nær ved at blive overvunden, sluttedes, ved Thorsteins Megling, imellem dem samtlig et nyt Staldbroderskab m). Man fortsatte derpaa, med samlet Magt, den forige Forretning, under hvilken desse tre Foreenede skal have, ved deres Søe-Bedrivter, ved deres Seiervindinger, indlagt sig saa stor Berømmelse, at deres Navn var ei mindre bekiændt i Saxland, eller Tydskland, end i Norge og Finmarken n). Men ingen Seier kostede dem meere, end over en stor Søerøver, ved Navn Otulfare, ved hvilken Thorstein blev Eier af det skiønne Skib Ellide, der skal, liigesom Grækernes Skib Argo, have forstaaet et Menneskes Tale, og havt Vor, hvorhen det seilede o). Angantyr blev for sin Tapperhed ei heller ubelønnet: Efterat man paa et nyt Tog havde overvundet og needlagt Herrand, Jarl paa Orkenøerne, i et Slag hos Øen Papey, satte Bele bemeldte Angantyr, mod Løfte at betale en vis aarlig Skat eller Afgivt, til Jarl over forbenævnte Øer, hvilke enten da først bleve lagde under Kongerne i Sogn, eller paa nye undertvungne af den der da regierende Familie.

denne bliver Jarl over Orkenøerne.

§. 6.

m) Det skeede gemeenlig paa den Maade, at Vedkommende lode en Deel Blod udløbe af det Flade i deres Hænder, mængede det sammen, drukke det tilfælles, blandet i Vand, og siden under lange Jord-Strimler, der bleve understøttede af deres Spyd-Stager, tilsvore hinanden et ubrødeligt Venskab, især at ville hævne hinandens Død.

n) Saa hedder det om dem i Thorsteins Saga. See og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 18 ad fin.

o) See Frithiofs Saga, Kap. 6. pag. 20. Den her om bemeldte Ellide brugte figurlige Talemaade vil vel for Resten ei sige andet, end at dette Skib var en færdeles god Seiler, let at styre, og at man kunde dermed benytte sig næsten af al Slags Vind, som andre ei kunde bruge.

§. 6.

Imidlertiid vare Niorfve og Viking døde. Jøkul havde da ei alleene sat sig i Besiddelse af sin Faders Riige, men ogsaa, efter Vikings Død, underlagt sig de ham, under Titel af et Jarlsdomme, tilhørende Lande. Dermed var Jøkul endnu ikke fornøiet; saa længe Thorstein levede, til hvilken han bar et uforsonligt Had, kunde han ei være tilfreds, og Hævn over ham laae Jøkul bestandig om Hiertet. Dertil syntes endelig Lykken selv at ville være ham behielpelig: Jøkul pleiede, liigesom de andre da værende Norske Konger, for at indsamle Ære og Riigdomme, for at kunne holde en talriig Hofstat, for ved Gavmildhed og Foræringer at kunne trække de kiækkeste Kriigsmænd eller Striids-Helte og Kiæmper til sig, at giøre hvert Aar Søerøver-Toge, under hvilke han især foruroligede Kysterne ved Øster-Søen, de Danske Øer, Sverrig og Tydskland p), og giorde vel derved stort Bytte, men brugte ei overalt den Skaansomhed mod Kiøbmænd og Søefarende, som Bele og Thorstein iagttoge. Disse pleiede, under samme Forretninger, ogsaa undertiden at besøge bemeldte Kanter eller Farvande, og havde engang røvet paa de Saxiske, siden paa de Danske Kyster. Der bleve de, uden for Liimfiorden, pludselig overfaldne af en skrækkelig Storm, som skilte dem ad og drev Thorstein med hans Skib Ellide hen til Bornholm, hvor han og hans Folk, af Stormen udmattede, og meget ilde tilreedde, bleve af Jøkul, som laae der med sin heele Flode, uformodentlig overfaldne, alle efter en tapper Modstand needlagde, og Thorstein selv, efterat have under Træfningen afhugget Jøkuls eene Haand, tagen til Fange. Det var Aften, da dette skeede, og mod de Tiiders Sædvane at dræbe nogen, efterat Sool var gaaen ned; hvilket reddede Thorsteins Liv.

5. Jøkul, Konge i Alfheim.

overfalder og fanger Thorstein.

 Han

p) Her maae forstaaes de Kanter af Tydskland, som ligge ved Øster-Søen.



denne und-kommer og fordriver hin fra Riiget.

Han fandt om Natten Leilighed til at undkomme q), og at redde sig ved Flugten til Kong Bele i Sogn, hvilken lod da, tilliige med Thorstein, Jokul Krig forkynde. Denne sogte vel at sætte sig i Forfatning til Forsvar imod dem: men da han mærkede at hans eegne Folk vare uvillige til Hielp, ansaae han det for raadeligst at tage Flugten til sin Sviger-Fader i Valland r) hvorfra han endelig sendte Gesandter til Thorstein, tilbydende ham Fred og Forliig. Dette blev da efter saa mange udøvede Fiendtligheder, paa begge Siider hoitiidelig sluttet, under det Vilkaar især, at Jokul fik sit Riige igien, som Bele og Thorstein havde bemægtiget sig. Der hendrev han sin øvrige Tiid i Rolighed. Det samme giorde ogsaa Thorstein og Bele; men hvorved skeede, at sidstbemeldtes Midler, da de ei meere, paa forige Maade, bleve jævnlig vedliigeholdte, paa hans Alderdom begyndte efterhaanden meget at formindskes, og vare maaskee blevne aldeeles fortærede, dersom Thorstein ei havde deri hiulpet hans forfaldne Sager til rette. Denne var raadig over den tredie Deel af Beles Riige s); deraf underholdt han, med stor Bekostning, Kongen med hans Familie og Hofstat, naar han hvert 3die Aar reiste om i Thorsteins Jarlsdomme t); hvorimod denne havde sin Underholdning af de Kongelige Indkomster,

Der stiftes Fred mellem dem.

q) Forfatteren af Thorsteins-Saga har skiult den rette Sammenhæng af Sagen under fabelagtige Omstændigheder, for at giøre den des meere forunderlig.

r) Denne har uden Tvil været en af de Norske Printser, som der havde sat sig need, eller med dem besvogret.

s) See den saa kaldte Frithiofs-Saga, i Biørners Nordiska Kämpa-Dater, hvoraf følgende er taget. Kap. 1. pag. 2.

t) Kongernes fornemste og næsten eeneste Forretning, i de Tiider, var, at forsvare Landet, og til den Ende anføre Folket, og at dømme i de mellem Undersaatterne paakomne Trætter. I sidstbemeldte Forretning reiste de til visse Tider om i Riiget.

komster, naar han hvert andet Aar reiste om i de offentlige Forretninger u).

§. 7.

Bele efterlod, ved sin Død, Riiget til sine tvende 6.
Sønner, Helge og Halfdan, med Formaning, at holde godt 7.
Venskab med Thorstein og hans Søn Frithiof, avlet med Beles foromtalte Søster Ingeborg, som de, der baade i Forstand og Tapperhed vare hines Overmænd. Den nogen Tiid derefter døende Thorstein giorde det samme til benævnte Frithiof. Begge afdøde Venner bleve begravne, efter deres Anordning, hver i sin Høi, paa begge Siider af Sogne-Fiorden, og det saaledes, at man fra den eene kunde see over til den anden v). Men Venskabet mellem deres Børn, bemeldte Fættere, blev ei af lang Varighed. Kong Beles Sønner, som bleve Konger efter ham, med liige Myndighed og felles Regimente, besadde kun lidet af de Egenskaber, hvorved en Regent i de Tiider forhvervede sig Anseelse og Kiærlighed hos Undersaatterne, som de, der intet stort eller mandigt foretoge sig, ei søgte Ære ved Kriigs-Bedrivter, men befattede sig, for det meeste, kun med deres Afguders Dyrkelse, hvortil Helge især var meget hengiven x). Frithiof derimod, som tilliige med Beles Dotter Ingeborg, kaldet den Fagre eller den Deilige, var i sin Ungdom bleven opfostret hos en riig Bonde y) i Sogn, ved Navn Hilding,

Helge og Halfdan, Konger i Sogn.

Uvenskab mellem dem og Thorsteins Søn Frithiof den Frækne.

 besad

u) Jarlerne vare Kongernes ordentlige Vicarier; det kom dem altsaa liigeledes til, i bemeldte Forretninger, paa Kongernes Vegne, at reise om i Riiget. Til den Ende, og for at holde et vist Antal Krigsfolk til Landets Forsvar, vare de forleenede med visse Lande og Indkomster.

v) See Frithiofs-Saga, Kap. 1. pag. 3. Desse Høie ere siden ødelagde, og nu ei meere til. See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 21. pag. 223.

x) See bemeldte Frithiofs-Saga, pag. 2.

y) Bonde kaldtes i forige Tiider i Almindelighed hver, som ei førte Titel af Jarl, Herse, eller ei stod i Kongernes Tieneste ved Hoffet, men boede paa sit Gods eller sin Gaard paa Landet.



besad langt andre Egenskaber: Han var høi og anseelig af Væxt, fra Ungdommen af oplært i alle Slags Krigs-Kunster og Øvelser, i hvilke han havde forhvervet sig en ugemeen Færdighed; han var desuden tapper, uforfærdet, og begavet med den Styrke, at han eene med 2de Aarer kunde roe i Forstavnen paa foromtalte Skib Ellide z), skiønt hver Aare var 13 Alen lang *), og maatte sædvanlig føres af tvende stærke Karle. Alt dette forhvervede Frithiof Tilnavn af hinn Frækne **), og tildrog ham alles Yndest, men tillige de unge Kongers Misundelse paa Halsen. Denne tiltog endnu meere end tilforn, da Frithiof i de paa Gaarden Framnes, efter Sædvane for Kongerne indrettede Giæstebuder, lod see større Pragt, end hos dem var brugelig, og tillige en større Fortrolighed mod deres Søster, end dem anstod.

Anledning dertil. Da Frithiof derover, efter nogen Tiids Forløb, begav sig hen til Kongerne, som da sadde paa deres afdøde Faders Høie *.*), i det Erinde, at forlange deres Søster til ægte, til hvilken han længe havde baaret Kierlighed, fik han et haanligt Afslag, og maatte af dem høre den Erklæring, at

z) Dette tillige med en Ring, eller rettere et saa kostbart Guld-Armbaand, at intet kostbarere fandtes i heele Norge, vare anseete for de fornemste Klenodier, som Frithiof arvede efter sin Fader, Kap. 2. Pagina 4. Skibet var bygget meget høit mod Stavnene, og der krumt som en Bue, af udsøgte Materialier, stærkt som et Havskib, og over Band-Gangen beslaaet med Jern. Det havde paa hver Side 15 Aarer; hvoraf følger, at dertil behøvedes 60 Roerkarle, naar det med Aarerne skulde fremdrives.

*) See Frithiofs-Saga, Kap. 1. pag. 3.

**) Dette Navn indbefatter alle foranførte Egenskaber. See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 6. pag. 178.

.) Alle offentlige Forretninger skeede da under aaben Himmel. Paa deres afdøde Faders Høie sadde bemeldte Konger, for at afhandle saadanne Forretninger, ligesom i deres Faders Aasyn. *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. pag. 224.



at de ei vilde give deres Søster til en Mand, som ingen anseelig Værdighed eller høi Æres-Titel besad †).

§. 8.

Dette Afslag fortrød ei lidet Frithiof, han truede, efterdags aldrig meere at ville være dem til nogen Hielp, og det varede ei længe, forend han fandt Leilighed til at opfylde denne sin Trudsel, og see Frugten deraf. Hring, en efter de Tiiders Maade mægtig Konge paa Hringarike, vidste at betiene sig af Leiligheden og den Ueenighed, der havde reist sig mellem Beles Sønner og Frithiof. Denne Konge, som da var steegen temmelig til Alders, men uden Tvil en Sønnesøn af foromtalte Halfdan den Gamle, og den 5te Konge paa Hringarike efter sin Broder Oli a), fattede det Anslag at ville undertvinge sig bemeldte Konger i Sogn, for derved at forhverve sig et udødeligt Navn i sin Alderdom b), efterat han tilforn, som riimeligt synes, havde underlagt sig Viigen eller Alfheim, efter foromtalte Jokuls Død c), mueligt ogsaa Romerrige med fleere Lande d). Han lod dem, til den Ende viide, ved et Gesandtskab, at af de tvende Vilkaare, enten

Fortsættelse af Kongerne paa Hringariike.
4. Oli.
5. Hring.

paafører Kongerne i Sogn Krig.

†) Frithiof var hverken Jarl eller Herse, saadanne Titler og Embeder vare da ei arvelige.

a) I de Hringeriigiske Kongers Familie have været fleere end een af det Navn Oli eller Oleif, blandt dem een, som havde en Hring til Eftermand, Fundinn Noregs, pag 10. Med den have muligt de Gamle forbyttet vor Hring, eller udelukt ham, som den, der var af en Siide-Linie. See foregaaende 3die Kap. §. 10. Man veed paa Hringeriige endnu at tale om en Kong Hring Dagosøn, efter Vils Beretning i en haandskreven Beskrivelse over Hringeriige; hvilket end viidere bestærker foranførte.

b) See Frithiofs Saga, Kap. 3. pag. 6.

c) Kong Hring taler selv om Alfheim, som et Land, der hørte ham til. See bemeldte Saga, Kap. 8. pag. 26.

d) Man finder, efter foromtalte Eystein Illrade, i lang-Tiid ingen Konger paa Romeriige, men dette Land siden foreenet med Alfheim; hvoraf foranførte Formodning bestørkes.



enten at betale Skat, eller lave sig til Krig, maatte de vælge hvad de best syntes. Det første kunde de, uden alt for stor Skam, ei indgaae, de lavede sig derfor til Kriig; de samlede til sig saa mange, de kunde faae; men mærkede, at de vare alt for faa i Tallet, som rangerede sig under deres Faner, og hvor fornøden altsaa Frithiofs Hiælp var dem, til hvilken de derfor sendte hans Foster-Fader Hilding, for at opfodre ham til Hiælp.

Frithiof negter dem sin Hielp.

Frithiof sad med sin Staldbroder Biørn over et Skakspil, da Hilding bragte ham Kongernes Erinde; han stilte sig an, som han intet hørte af hans Anmodning, eller svarte ham med forblommede Ord, som syntes kun at vedgaae Spillet, skiønt de virkelig sigtede til nærværende Omstændigheder e); saa at Hilding, truende og misfornøiet, maatte gaae sin Vei med uforrettet Erinde. Ikke desto mindre droge dog Kongerne, med den ringe Krigsmagt, de havde fundet sammenskrabe, Kong Hring i Møde f), efterat de havde sat deres Søster Ingeborg, til desto større Sikkerhed mod Frithiofs Besøg under deres Fraværelse, ind i et Tempel, staaende paa Baldurshage i Sogn, hvilket var indviet, saavel til andre Guder, som fornemmelig til Baldur,

Templer brugte som Klostere.

Templet Baldurshage i Sogn.

e) Dette Sted giver saadan Prøve paa vore Forfædres Maade i at tænke, og at tænke dybsindigt, at den fortiener at anføres: Da Hilding fremførte Kongernes Budskab om Hiælp, sagde Frithiof til Biørn: „Der er „Rum mellem Brikkerne; du maae ei røre dem; jeg vil vælge den „røde, og see om jeg kan redde den.“ Da Hilding igientog sin Anmodning med Trusler, sagde Biørn: „Her kan, Fostbroder, „trækkes paa to Maader,“ og Frithiof dertil: „Jeg vil da sætte „Kongen, da jeg kan lade være at trække paa de andre to Maader.“ Hvilket Hilding siden saaledes forklarede for Kongerne, at ved det omtalte Rum forstod han Opsættelse i den forlangte Hielp; ved den røde Brikke deres Søster Ingeborg; ved den omtalte Konge i Spillet, Kong Hring.

f) Man seer heraf en Prøve paa Rigtigheden af vor foranførte Anmærkning, at de gamle Konger have almindeligen ei oppebiet deres Fienders Ankomst, men gaaet dem i Møde. See foregaaende 3die Kap. §. 24.

Baldur, Othins Søn g). Dette Tempel var stort og prægtigt, omringet med en høi og stærk Skiegaard, eller med et Planke-Værk af Træe, og anseet for et saa helligt Sted, at der maatte ikke skee nogen, være sig Fæe eller Menneske, mindste Overlast, ei heller Mands- og Qvindes-Personer der have Omgiængelse med hinanden h). Til denne hellige Friestad lode nu Kongerne henbringe deres Søster, i Selskab med alle andre Fruentimmer eller Opvarterske, i den fulde Forvisning, at Frithiof, af Frygt for Gudernes Vrede, ei skulde være saa dierv, der at giore hende Besøg.

§. 9.

Fritænkere blant de gamle Nordiske Helte.

Men alle Tiider have havt deres saa kaldte stærke Aander eller Frietænkere. Blandt vore Forfædre især fandtes ei faa af de Karle, hvilke lode sig offentlig forlyde dermed, at de ei troede paa nogen anden Gud, end paa deres egne Næver, som foragtede Othin selv med de øvrige Guder, og drede Spot med Almuens Overtroe. „Jeg og mine Staldbrødre, sagde Gauka-Thorer til Kong Oluf den Hellige, vi have ingen anden Troe, end at vi troe paa vor Styrke og vore Kræfter, samt paa vor Lykke i at vinde Seier over vore Fiender, hvormed vi hidindtil have befundet os vel i)." Samme Erklæring giorde ogsaa Arnliot Gellina bemeldte Konge, tilbydende sig at ville troe paa Gud herefter k). Paa samme Maade udlod Bardr den Digre, boende paa Gaarden Ulfsdal paa Uplandene, sig om denne Sag: „Jeg troer ikke, sagde han, paa Afguds-Bille-„der

g) See Frithiofs Saga, Kap. 1. pag. 1. og Kap. 3. pag. 8.
h) See nysanførte Sted. Det lader endogsaa, som det ei var Mandspersoner tilladt at komme derind, før i den saa kaldte Disar-Sal, uden naar Offringer skeede.
i) See Snorro i Olaf Haraldsøns Saga, Kap. 212. pag. 758.
k) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 227, pag. 779.



„ der eller Fanden; jeg haver faret Land fra Land; jeg haver
„ mødt baade Riser og Blaamænd: men de formaaede intet
„ mod mig; derfor har jeg troet paa min Magt og min Stær-
„ ke kk).“ Saadanne Karle vare desuden den Danske Konge, Hrolf Krake, og hans Kiæmper l); saadan den bekiændte Norske Krigs-Helt Orvar-Odd m); saadanne Hallur og hans Paarørende, hvilke ikke vilde offre til Guderne, men troede paa deres Styrke mm); saadanne fleere n), og saadan en ogsaa vor Frithiof, som den, der ei undsaae sig ved at forsikkre, at Ingeborgs Kiærlighed ansaae han langt høiere, end Baldur og hans Vrede o).

Frithiof krænker bemeldte Tempels Hellighed ved at besøge Ingeborg.

Saasnart Kongerne derfor vare bortreiste, iførte han sig sine beste Stats-Klæder, forglemte især ei sin kostbare Ring, men spændte den om sin Arm, og i Sælskab med sin Staldbroder Biørn, som dog raadde ham fra saadant Foretagende, begav sig selv ottende over Fiorden til Baldurshage, og der, uden videre Betænkning, liige ind i Ingeborgs Fruer-Stue, som overalt var betrukken med Tapetserier af kostbart Tøi, kunstig indvirket, og bestukket med Perler p). Paa Princessens Forestilling om Baldurs Vrede, giorde han hende den foranførte Erklæring, forærede hende sin kostbare Ring, hun derimod ham en anden;

Brug i Norden at vexle Ringe ved Forlovelse.

ved hvilken Ringenes Vexling de forlovede sig med hinanden, og komme siden ofte tilsammen. Men den

Hen

kk) See Ol. Trygguas. Saga, 1ste Deel, Kap. 14, pag. 40 b. edit. Sk.
l) See Historia Hrolfi Krakii à Torfæo, pag. 167.
m) See hans Saga, Kap. 2. pag. 2.
mm) See Landnama-Saga, 1ste Deel, Kap. 11. pag. 11.
n) See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 1. Cap. 6. pag. 80, 81.
o) See Frithiofs Saga, Kap. 4. pag. 9.
p) Enten maae Templernes Sale og Værelser have stedse været beprydede med saadanne Tapetserier, eller Ingeborg ventet sig dette Besøg: Thi ellers pleiede man, endogsaa Kongerne selv, at have deilige Tapetserier liggende i Forvaring, og kun ved visse Høitideligheder at lade dem ophænge.

rlovelse blev snart til intet giort. Da Kongerne i Sogn
ode Kong Hring paa Jadar eller Jedderen, i Sokna-
nd, mærkede de alt for tydelig, at han var uliige stærkere
d de; ved Megling eller Underhandlinger kom det derfor
llem dem saavidt, at Kongerne i Sogn maatte overgive
ing i Kong Hrings eeget Godtbefindende, og lade sig af
m forestrive de Freds-Vilkaar, at de skulde give ham de-
s Søster Ingeborg til ægte, men hende til Medgivt den tredie
eel af deres Eiendeele, og Bryllupet holdes i Sogn. Med
nne Betingelse maatte de, hvor haard den end var at fordøie,
give sig tilbage hiem ad, hvor Ingeborg, efter Aftale med
ithiof, gav denne hines Ankomst, da den skeede, tilkiende, ved
ide Lagener, udbredde over Taget paa Disar-Salen eller
t helligste af Templet, hvor Gudernes, men fornemmelig
udindernes Billeder stode, det høieste Sted blandt alle
rige Bygninger q).

§. 10.

Frithiof maatte nu holde inde med sine forige Besøgel-
, han spaaede sig ei meget godt af Kongernes Hiemkomst,
søgte derfor at sætte sig i Sikkerhed, ved at opbyde sine
aboer og andre til sit Forsvar, som samlede sig til ham i stor
engde. Endskiønt Kongerne derfor være ei lidet fortryde-
e over hans Fremfart i deres Fraværelse, forundrende sig
get derover, at Baldur havde villet taale saadan Skam
Foragt af Frithiof: ansaae de dog den Hielp, han havde
allet, foreenet med hans eegen Tapperhed, for saa betyde-
, at de funde det for raadeligt at opsætte Hævnen til en be-
emere Leilighed, og for den Gang at indlade sig med ham i
Slags Forliig. Ved Hilding og endeel andre hans Ven-
ner,

Frithiof maae, for at forsone sin Forseelse, paatage sig en Reise til Orkenøerne.

q) See Frithiofs Saga, Kap. 5. pag. 11. Navnet Disar-Salen, eller Gudindernes Sal, giver tilkiende, at de fleste Personer, som der ere blevne dyrkede, maae have været Gudinder.



ner, lode de ham til den Ende vide, at han, for at forsone sine Forseelser mod Baldur og dem, skulde strax begive sig over til Orkenoerne, og der, paa deres Vegne, inddrive den Skat, som foromtalte Angantyr Jarl i nogle Aar, efter Beles Dod, ei havde betalt. Frithiof, som vidste, hvor meget han havde forseet sig imod Religionen, og derover kunde befrygte at blive giort landflygtig eller fredløs, paatog sig den Forretning, alleene, som han forsikkrede, i Agt for sine forige Paarorende og afdode Forældre, dog under den Betingelse, som med Eed af Kongerne skulde stadfæstes, at hans Gaard og Eiendeele bleve i hans Fraværelse urørte. Til Reisen udrustede han da sit Skib Ellide, tog med sig 18 af de hurtigste og mandigste unge Karle, deriblandt hans Staldbrodre Biorn og Asmund, og drog afsted. Men neppe var dette skeet, forend Kongerne, for at svale deres Vrede eller Hævngierrighed mod Frithiof, udplyndrede hans Gaard

hans Gaard ødelegges.

Framnes, satte siden Ild paa den, og lode desuden, som fortælles r), et Par Hexe-Qvinder opvække en forskrækkelig Storm over ham og hans Skib. Nu kom det an paa et godt og stærkt Fartøi, paa duelige og hurtige Søemænd; begge Deele var Frithiof forsynet med, hans Skib især, det beste som da fandtes i de Nordiske Lande: og dette reddede dem fra Undergang, imod deres eegen og andres Formodning. Efterat de havde forladt Solundar-Oerne s), hvor de først havde taget Havn, for at undgaae Stormen, overfaldt

er selv i Fare at undergaae.

dem

r) See nylanførte Sagn, Kap. 6. Det er her ikke Sted at undersøge, hvad man bør troe om saadanne Hexe-Historier. Derom mage enhver domme efter Behag. Nok er det, at de Gamle have troet dem, og herefter indrettet deres Fortællinger. Muligt er Frithiof, ved en par Hændelse, bleven paa hemmelig sin Reise overfalden af en usædvanlig Storm, som man har givet ud for at være ham paaheret.

s) Saaledes kaldte de Gamle visse Oer, som ligge uden for Sogne-Fiorden. Nu omstunder kaldes de tvende største af dem Ind-Sulen og Ud-Sulen.

dem saadant Uveir og Mörk, at de ei kunde see fra den eene Stavn af Skibet til den anden, og alle maatte staae i idelig Arbeide med at øse r). Men dette betog dem ei Modet: Midt i den yderste Livs-Fare sang Frithiof imellemstunder et og andet Vers om sin Ingeborg; han formaaede desuden sine Stalbrødre Biørn og Asmund, ved deres Vers og Sange, at opmuntre saavel sig selv, som de øvrige. Endelig efter overmaade megen udstanden Fare, og 18 Dages Seilats, komme de til Orkenøerne, hvor de af forommeldte Jarl bleve vel imodtagne, og opholdte sig hos ham Vinteren over. Mod Afreisen forsikkrede Jarlen Frithiof, at hans faste Forsæt var, ingen Skat at betale til Helge og hans Broder. Imidlertid kunde dog Frithiof faae saa mange Penge, som han forlangte, hvilke han kunde kalde hvad han selv vilde, enten Skat, eller med et andet Navn. Dermed begav Frithiof sig paa Hiemreisen; men fandt, ved sin Tilbagekomst, sit Gods bortrøvet, sin Gaard afbrændt, og alting der ødelagt. Alt dette maatte hævnes. Han begav sig derfor strax over til Sygnestrand, hvor han fornam, at Kongerne vare i Baldurs-Hage, for at helligholde en stor Offer-Fest, til Gudindernes Ære, som der dyrkedes. Dette Sted burde sætte dem i Sikkerhed mod al Overlast; men Frithiof var ei den, der lod sig ved saadant afholde fra sit Foretagende. Han begav sig hen til Templet, men befalte tillige Biørn at blive staaende ved Indgangen, de øvrige af sit Følge, at igiennembore og ruinere alle, baade større og mindre Skibe, som laae optrukne paa Stranden. Mens de vare i Arbeide dermed, gik Frithiof ind i Disar-Salen, hvor kun faa Personer vare tilstæde,

Frithiof hævner den ham tilføiede Skade.

Forseer sig atter mod Templets Hellighed.

r) I de Tider, da Pumper vare endnu ikke brugelige, kostede det meget Arbeide at øse Vandet af Skibene. Tre, fire og maaskee fleere Karle maatte anvendes dertil; den eene øste Vandet af Skibet med en Spand, den anden, som stod i en Stie eller paa Dækket, rakte det til den tredie, og saa videre. See Torfæi Grönlandia, pag. 15. 13.



de, ved det de fleeste havde samlet sig sammen i et Drikke-Lad paa et andet Sted, foruden Kongerne, hvilke sadde ved et Drikke-Bord, og Dronningerne, tilliige med fleere Qvinder, som havde alle at bestille, nogle med at smøre Gudernes Billeder u), andre med at aftørre dem, andre igien med at varme dem, og det ved en stor Ild, optændt midt paa Gulvet v). Frithiof gik derfor uden Hinder liige til Kong Helge, sagde i det samme han trak frem den store Pung, hvori Pengene vare fra Ørkenøerne: nu skal du faae Skatten, og slog dermed Kongen saaledes i Ansigtet, at to Tænder ginge ham af Munden, og han selv segnede need af sit Sæde i Daanelse, ei uden Fare for at falde i Ilden. Medens hans Broder havde at bestille med at redde ham derfra, gik Frithiof ud, men bliver i det samme vaer, at Helges Dronning havde hans kostbare Ring paa sin Arm. Denne havde hans forige Fæstemøe Ingeborg, efter Brylupet med Kong Hring, og dennes Befaling, leveret til bemeldte Dronning, for at give den Frithiof tilbage x). Han griber da til Ringen, for i en Hast at rokke den til sig, men slæber derover Dronningen et Stykke efter sig langs Gulvet, da Ringen ei strax gik løs. I den Forvirring lod bemeldte Dronning Baldurs Billede, som hun holdt i Skiødet, for at varme, falde i Ilden, liigeledes gik det et andet Billede, som Halfdans Dronning holdt, da hun løb til, for at hiælpe sin Svigerske; og desse feede og smurte Afguder gave saa stærk Lue fra sig, hvilken Frithiof endnu

u) Dette var en giængs Skik blandt de Gamle, ogsaa Græker og Romere med fleere. See *Vossius* de Idololatria, Cap. X. §. X. pag. 66. *Thomasii* Not. ad *Plinii* Epistol. 33, Lib. 9, pag. 682, cit. *Torfæo*, Histor. Norv. Par. 1, Lib. 5, Cap. 27.

v) Saaledes var det overalt brugeligt, ved de Tilber, i store Huuse, ogsaa i Kongernes eegne Palatser, og det ei alleene overalt i det Norden, men ogsaa i Engelland, efter Bedæ Vidnesbyrd, Histor. Eccles. Lib. 2. Cap 14. De gamle Græker og deres Konger brugte ogsaa Ildsteder.

x) See Frithiofs-Saga, Kap. 8. pag. 86.

endnu meere foröegede, ved at kaste Brander dertil, at den antændte Taget og dermed det heele Huus.

§. 11.

Herover reiste sig nu en almindelig Allarm, under hvilken Frithiof fandt Leilighed til at undflye og söge Söen med sit Skib. Saasnart Kong Helge kom sig igien af bemeldte Daanelse, gav han vel strax Befaling, at man skulde sætte efter disse Misgiærnings Mænd, som saa hoilig havde forsyndet sig mod Guderne selv; man blæste ogsaa strax Allarm; Hoffolket samlede sig; nogle, under Halfdan, toge sig for at slukke Ilden, hvilket endelig skeede, dog efter megen Umage; de övrige sögte, under Helges Anforsel, ned til deres Skibe, for at sætte efter Frithiof: men de maatte see sig alle i Fare for at drukne, ved det Skibene vare giennemborede eller forknuste, nogle ogsaa at omkomme. Dette bragte Kong Helge i den hæftigste Forbittrelse; han greeb til sin Bue, for at skyde efter Frithiof: men spændte den, i sin Iverighed, saa stærkt, at den brast; da hin, for at viise ei mindre Störke, greeb til et Par Aarer paa sit Skib Ellide, og roede dermed saa stærkt, at de liigeledes bræckedes. For Resten havde han vel den Gang ingen vidre Fare at befrygte, men af den Giærning, han havde begaaet mod Guderne, imod Religionen, kunde han ei spaae sig meget godt, om han blev længer i Fædernelandet. Her maatte altsaa griibes til det sædvanlige Tilflugts-Middel: han besluttede at slaae sig til store Herrers Leve-Maade, som han kaldte det, det er, forsöge Lykken paa Söeröverier; under hvilken Forretning han hendrev nogle Aar, indsamlede sig Ære, Bytte og Riigdom, og opholdt sig, mens Vintrene varede, hos sin Ven, Angantyr Jarl paa Orkenöerne. Men i Fædernelandet gik det ham ei bedre, end han havde spaaet sig: Efter hans Bortreise lode Konger-

Han bliver derover erklæret for landsflygtig og fredlös.

Han driver Söeröverie.



ne kaldte Ting y); paa dette blev han erklæret fredløs over deres heele Riige, og alt hans Gods lagt under Kongerne. Halfdan lod igien opbygge den afbrændte Gaard paa Framnes, og fæstede der sin Boepæl; Helge derimod blev, som tilforn, fremdeles boende paa Syrstrand, men maatte, tilliige med benævnte sin Broder anvende store Omkostninger paa at sætte, efter foromtalte Ildebrand, saavel Baldurshage, som Diser-Salen eller Templet, igien i forige Stand.

§. 12.

Han besøger Ingeborg, da Dronning paa Hringerike.

Efterat Frithiof havde imidlertiid faret fire Aar omkring paa Søeroverie, dog paa den Maade, at han sparede Kiøbmænd og Bønder, men gik fornemmelig løs paa grumme og voldsomme Vikinger eller Ransmænd, hvorved han atter forhvervede sig Tilnavn af hinn Frækne, tilliige med store Riigdomme, en ei mindre Berømmelse, og et talriigt udvalt Følge: paakom ham en Længsel efter at see sin elskelige Ingeborg, da Dronning paa Hringarike og i Alfheim. Han lagde til den Ende med sin Flode ind i Viigen, gik der i Land, befalte sine Folk at fortsætte, under Biørns Anførsel, deres forige Forretning, men følgende Sommer at komme tilbage til samme Sted, da han til en vis Tiid, som han fastsatte, vilde igien indfinde sig hos dem. Biorn søgte vel at raade ham fra dette Foretagende, som alt for farligt, og derimod at formaae ham til et Forsøg imod Kongerne i Sogn: men Frithiof var ei at overtale. Han begav sig strax til Upland,

y) Kongerne havde den Tiid ei Magt at giøre saadant eller andet deslige [redacted] eegen Myndighed; det maatte alt skee paa et offentligt Ting, efter Fo[redacted] kets Dom, eller efter sammes Samtykke. Dog kom det meget an pa[redacted] Kongernes personlige Egenskaber, og den Indflydelse, de derved ha[redacted] de paa Folkets Gemytter, om Sagerne skulde afgiøres til deres Fo[redacted] nøielse, eller ei. Nogle kunde derfor udrette alt hvad de vilde; [redacted] dre saa godt som intet.

land z), men forklæd i en stor lodden Kofte, med en Maske over Ansigtet, med tvende Stave i Hænderne, stillende sig an, som han var en meget gammel Mand, og gav sig ud for en Saltbrænder a). I bemeldte Skikkelse kom han til Kong Hrings Gaard; Streitulland gik mod Aftenen ind i Kongens Sall b), stillede sig der fremmed og heel skrobelig an, og blev staaende ved Dørren, indtil han med sin Kappe-Hette havde vel skiult Panden og Øinene. Kongen, som da sad over Taffelet, blev ham strax vaer, som en Person, der i Legems Størrelse overgik de fleeste andre; han befalede derfor den, som opvartede ved Bordet, at spørge den Fremmede, hvo han var, hvorfra han kom, om hans Forretning, af hvilken Herkomst han var, hvor han havde opholdt sig forrige Nat? hvortil han svarede, at hans Navn var Piof, eller Tyv; at han forige Nat havde været hos Ulv (i Skoven c);) og at han var opfød i Anger (i Sorg d). Kongen stillede sig an, som han var tilfreds med hans Svar, sagde, at den Mand besad uden Tvil Förstand, og til Dronningen, da hun blev fortrydelig over, at han, som Konge, vilde indlade sig med hver saadan Staader, at den Karl tænkte meere, end han talede, i det han lod Øinene gaae allevegne omkring. Lad ham derfor, sagde Kongen viidere, komme nær-

giver sig ud for en Saltbrænder.

mere,

z) See Frithiofs Saga, Kap. 9. pag. 32.

a) Man seer heraf, at denne Handtering, som endnu drives af endeel blandt Almuen i Norge, er der meget gammel.

b) Kongerne brugte vel da ogsaa Dørvogtere eller Drabantere ved Dørren til deres Hof, men det blev sielden nogen, indtil Tiggere, forbudet at gaae derind.

c) Ulf bemærker et bekiendt vildt Dyr, men var og i gamle Dage et Mands-Navn

d) Anger bemærker Sorg; men der var ogsaa et Herred i Norge, som heed Anger, Frithiofs Saga, Kapit: 11, Pag. 34. Mange Steders Navne i Norge endes og paa Anger eller Angur.



Hans Samtale med Kong Hring. mere, og fik paa igientagne Spørsmaal om den Fremmedes Navn, af ham det Svar i et Vers: At mens han var i Selskab med Søerøvere, kaldte man hum Frithiof; Herthiof, naar han giorde Konerne til Enker; Geirthiof, naar han brugte sine Kaste-Spyde; Gunthiof, naar han opstillede sin Slagtordning; Eithiof, mens hans udplyndrede Øer og Udskiær; Hellthiof, naar han dræbte de unge spæde Børn e); Walthiof, naar han med Seier kom af en Træfning: hvilket alt var skeet i gamle Dage, men nu havde han en lang Tiid opholdt sig blandt Saltbrændere, trængende til andres Hiælp f). Efterat Kongen havde igientaget sine øvrige Spørsmaale, og givet sin Betænkning over de derpaa faldne Svar, med Tillæg, at han begreeb hvad den Fremmede meente dermed: vilde denne Samtale ei længer staae Dronningen an, som derover befalte den Fremmede enten at søge sig et andet Tilholds-Sted, eller gaae i Giæste-Stuen g); Men Kongen bad ham bie, at afføre sig sin Kofte, og tage Sæde ved sin Siide. *Dronningen er dermed ilde tilfreds.* Dronningens Fortrydelse derover gik vel saa vidt, at hun bebreidede Kongen dette, som en Alderdoms Skrøbelighed; den Fremmede undskyldte sig ogsaa: men Kongens Befaling maatte efterkommes. Under den lodne Kofte, da den blev aftrokket, fik man da see den Fremmede at være iført en mørkeblaae Kiortel, at have en kostbar Guld-Ring om

e) Endeel Søerøvere udøvede den Grumhed, mod spæde Børn, at de kastede dem op i Veiret, og lode dem falde paa Oddene af deres Spyd. Hvilken barbarisk Skik Frithiof sigter til med bemeldte Navn.

f) Det var gemeenligen ei de Gamles Skik at hendriive al deres Tiid paa Søerøverie; det skeede kun i Ungdommen. Siden sloge de sig til andre Forretninger, Kiøbmandskab, Jordbrug, og andet saadant.

g) Giæster bleve ved Kongernes Hoffe i ældre Tiider kaldte ei alleene ankomne Fremmede, men og alle, som nylig havde trædet i Tienesten, hvilke ved forefaldende, ofte de vanskeligste og farligste Forretninger, maatte vise Prøver paa Duelighed og Troskab, forend de bleve antagne blandt de egentlige Hofmænd eller Huuskarle.

sin Arm, et tykt riigt beslaget Sølvbelte om Livet, med en derved hængende Pung, fyldt med fiine Sølv-Penge, et Sværd ved sin Siide, men en Skind-Huve paa Hovedet. Kongen befalte da, at man skulde lade den Fremmede faae en Kappe, som var ham anstændig h); det skeede; han satte sig ned hos Kongen; men Dronningens Ansigt blev farvet, som Blod, da hun fik den kostbare Ring paa den Fremmedes Arm at see; hun blev taus og tiltalte ham ikke med et eeneste Ord: hvorimod Kongen viiste sig meget venlig mod ham, sigende blandt andet, at han havde vel længe været om at faage Salt, forend han havde fortient den Guld-Ring, han bar om Armen. Det er min Fædrene-Arv, svarte dertil den Fremmede, som siden, efter Kongens Tilladelse, blev i hans Hof Winteren over, agtet af alle, for sin Gavmildhed og sin Venlighed især, og elsket af Kongen, som iidelig begegnede ham med megen Belevenhed, da Dronningen derimod talte meget lidet og sielden med ham. Kongen lader ham sidde ned ved sin Siide.

§. 13.

Det hændte sig imidlertiid, at Kongen og Dronningen, geleidede af et stort Folge, hvoriblandt den Fremmede ogsaa var, skulde reise til et Giæstebud. Veien didhen gik over en Søe, da belagt med Iis, men som tilliige var meget svag; neppe havde derfor den Fremmede advaret Kongen derom, forend Vognen, hvori Kongen og Dronningen sadde, tilliige med den forespændte Hest, plumpede i Vandet: den Fremmede sprang da strax til, rykkede i en Hast Vogn med Hest og dem der sadde i Vognen, op af Vandet paa Iisen, og redde- Frithiof redder Kongen og Dronningen af en Livs Fare.

h) De, som skulde have Audience hos Kongerne, maatte aflægge deres Kappe, forend de komme ind, for at giøre deres Opvartning. Vilde Kongerne derimod beviise nogen en særdeles Ære, skeede det, ved at lade ham en Kappe omhænge; hvilken Dragt ogsaa var brugelig ved Stats og Heitideligheder. Enhver seer, hvor meget dette ligner de Østerlandskes Skikke.



reddede dem saaledes af Faren, næsten forend de vidste at de vare i den; for hvilken vigtige Tieneste Kongen takkede ham, med tillagde Compliment, at Frithiof den Frækne skulde ei have giort det bedre, om han havde selv været tilstæde. Nogen Tiid efter denne Tildragelse, begyndte Foraaret at indfinde sig, Veiret at blive mildt og behageligt, Jorden og Skoven at grønnes; hvilket gav den gamle Konge Anledning, i Selskab med sine Hofmænd og den Fremmede, at riide ud i Skoven, for der at fornøie sig. Det tildrog sig i), ved den Leilighed, at Kongen og den Fremmede komme tilsammen afsides hen i Skoven, langt fra de andre, hvor Kongen enten blev, eller rettere, stillede sig an at blive overfalden af en saa hæftig paakommende Søvn, at han, imod den Fremmedes Forestilling, at saadant var en Herre af hans Værdighed uanstændigt, lagde sig ned at sove og begyndte meget stærkt at snorke. Hin sad imidlertiid ved hans Side, men trak sit Sværd ud, og slængte det langt hen ad Marken. Det varede derefter ei længe, forend Kongen vognede, som tiltalede den Fremmede saaledes: Er det ikke saa, Frithiof, at denne Gang løbe dig adskillige Tanker igiennem Hovedet, hvilke Du ved din Forstand og Ædelmodighed haver overvundet? Jeg kiændte Dig strax, den første Aften Du kom i mit Hof, der skal du nu nyde den Ære og Værdighed, Du fortiener. Frithiof takkede Kongen for beviiste Naade, men undskyldte sig for at kunne blive der længere, med sine Staldbrødres Ankomst, til det fastsatte Sted og Tiid. Efterat være, ved Hiemkomsten, af Kongen herlig beværtet, og for det heele Hof bekiendtgiort, hvo han var, kom han ogsaa nogen Tiid derefter, en Morgen tidlig, ind i Kongens Sove-Kammer, hvor

Kong Hring sætter Prøve paa ham.

Hans Person bliver for alle bekiendt.

Han agter at reise bort.

i) Det synes heller at være skeet efter Foranstaltning eller Overlæg af Kongen selv, for at kunne, ved den Leilighed, sætte en desto større Prøve paa Frithiof, forend han besluttede hvad siden paafulgte.

hvor han paa nye forærede Dronningen sin kostbare Ring, og tog Afskeed, som den, der aldrig meere skulde faae dem at see. Den gamle Konge, som en Tiid lang havde fundet sig upasselig k), satte sig af al Magt mod hans Bortreise, forlangte, at Frithiof vilde fremdeles blive der, som hans Landes Forsvar, som hans unge Børns Formynder, og da hin var endnu ikke at overtale, lovede endelig at give ham, efter sin, formodentlig hastig tilstundende Død, sin Dronning til ægte, med alle sine Eiendeele og Konge-Titel. Da lod Frithiof sig ei længer bede; han tog med Glæde og Tak mod det giorte Tilbud, men undskyldte sig for at modtage Konge-Titel. Den gamle Konge gav ham derfor, efter hans eeget Forlangende, Titel af Jarl, indsatte ham til Forstander over sit Riige og til sine Sønners Formynder, indtil de bleve fuldvoxne, og stadfæstede alt dette, efter de Tiiders Maade, da Ord giældede meere end Eeder og andre Forpligtelser nu omstunder, ved Haande-Tag. Efter nogen Tiids Forløb døde derpaa Kong Hring, til Undersaatternes store Sorg, og blev, efter hans eegen Anordning, grundet paa de Tiders Tænkemaade l), begraven i en Høie med en stor Sum Penge, men hans Begravelses og Frithiofs Bryllups Høitiid med Ingeborg siden paa engang, eller strax efter hinanden, holdte med stor Stats og Tilbereedelser.

Han indsættes af K. Hring til hans Børns Formynder, og faaer Ingeborg til ægte.

§. 14.

Saaledes naaede endelig Frithiof sit Ønske, hvis Tildragelser jeg her har villet anføre i deres rette Sammenhæng og næsten

Betænkning over Frithiofs Historie.

k) See Frithiofs Saga, Kap. 14, Pag. 40.

l) Man bildte sig ind, at de Penge, man fik i Graven med sig, skulde komme til Nytte i det andet Liv, i Vallhalla; Man vilde derfor gierne være dermed vel forsynet, og især ansaae man det for en Ære at faae med sig, i Graven og til Valhalla, de Penge, som man selv, ved Krige, ved Søerøverier havde forhvervet sig. See *Th. Bartholini* Antiqvit. Dan. Lib. 2, Cap. 9, pag. 432 seqv.



næsten ligesaa udførlig, som de fortælles i den, efter ham saa kaldte Frithiofs Saga, en af vore beste Alderdoms Levninger, som bær alle Mærker af Troeværdighed, og hvis Indhold er saa meget meere mærkværdigt, som de fleeste andre indeholde lutter Fortællinger om Krige, Soerøverier, Træfninger, Drab, Ødelæggelser, men ingen af dem alle en bedre eller udførligere Afbildning paa vore Forfædres Tænke- og Leve-Maade, i saa gamle Tiider. Vor Frithiofs Saga giver os, i Hrings, Frithiofs og Ingeborgs Historie, Prøver paa en Betænksomhed, Politesse, Sindighed, Ædelmodighed, Afholdenhed, som man neppe skulde troe at kunne have havt Sted i de Tiider her i Norden, blant Folk, hvis daglige og næsten eeneste Forretning var at slaaes, dræbe, røve, plyndre, som satte deres største Fornøielse her i Livet, deres Lyksalighed efter Døden, i Krig og Krigs-Væsenet; bemeldte Historie lærer os, at vore Forfædres Omgang, deres Sæder, deres Huus-Væsen har vel overalt været simpelt og friet for det Modens Slaverie, hvilket de saa kaldte polerte Tiider have indført, men dog i mange Ting langt fra det vilde og barbariske Væsen, som man i vor Norden da gemeenlig forestiller sig; og vi see af den, at de saa kaldte Freds-Kunster have, end ogsaa i saa gamle Tiider, ei været bemeldte vore Forfædre ubekiændte, og at dem ei heller har manglet paa naturlig Forstand, Klygt og Skarpsindighed, lad være, de ei have kundet rose sig af den Kundskab i Kunster, i Videnskaber, som pryder vore Tiider. Tapperhed, Mood, Behændighed, Styrke, Haardførhed, Kyndighed i Krigs-, men fornemmelig i Søe-Væsenet vil man her intet mælde om; deri, for den største Deel, havde vist nok vore Forfædre, efter de Tiiders Indretning, et stort Fortrin for os, og deri ville vi maaskee aldrig meere opnaae deres Maal. Men nok herom for denne Gang: Vi vende os igien til Historien.

§. 15.



§. 15.

Kongerne i Sogn bekrige Frithiof, men blive af ham fornedrede til Herser.

Da Rygtet om foranførte Tildragelser, især om Frithiofs Giftermaal med hans tilforn forlovede Ingeborg, kom Kongerne i Sogn for Øren, bleve de derover høist fortørnede: de ansaae det for en Formastelse af Frithiof, som ei meere end en Herses Søn, at ville understaae sig at tage deres Søster til ægte m), og besluttede at hævne den Dristighed. Til den Ende samlede de strax en Krigsmagt sammen, med hvilken de begave sig til Hringarike, i det Forsæt, at underlægge sig det Riige, efterat have roddet Frithiof af Veien. Men dette Foretagende kom dem dyrt at staae: Frithiof, bestørket af foromtalte Biørn, som da var kommen med hans Flode Øster fra, gik dem i Møde; det kom til en Træfning, og under den til en Enekamp imellem Kong Helge selv og Frithiof, i hvilken hin blev nedlagt. Dermed lod denne sig nøie; efter givet Tegn med et Skiold n), blev Træfningen standset, og Halfdan twende Vilkaare af Frithiof forelagde, enten at underkaste sig samme Skiæbne, som hans Broder Helge havde havt, eller at lade alting, imellem dem at afgiøre, ankomme paa Frithiofs Godtbefindende alleene. Det sidste fandt Halfdan for raadeligst at indgaae; han maatte taale, at Frithiof skilte ham ved den Kongelige Titel og Værdighed, at han underlagde sig hans Kongeriige, og lod

Frithiof, 8de Konge i Sogn.

m) See Frithiofs Saga, Kap. 15, pag. 42. Endskiønt Kongerne i gamle Dage vare meget for, at deres Døttre og Søstre ei skulde gives med ringere Personer, end Konger, skeede det dog ei sielden, at de tilstadde Giftermaal mellem dem og Personer af ringere Stand, især Jarler og Herser. De Sogniske Kongers Foregivende om Frithiof, som var selv af Kongelig Herkomst paa Mødrene Siide, er derfor heller et Beviis paa deres uriimelige Stolthed og personlige Had til Frithiof, end bygget paa de Tiiders Skik eller Tænkemaade.

n) Dette Skiold var hvidt, og kaldtes Freds-Skiold, der blev opsat paa en Stang eller en høie Spydstage, til Tegn, at man vilde ende en Træfning, eller slutte Forliig.



lod ham alleene beholde Titel af Herse o), tilliige med Statholderskabet over Sogn, hvoraf han skulde være pligtig at betale Frithiof Skat, medens denne forestod Hringarike. Her førte Frithiof Regieringen til alles Fornøielse, men overdrog den til Kong Hrings Sønner, saa snart de havde naaet den Alder, at de kunde selv regiere, og begav sig da til Sogn, hvor han lod sig give Titel af Konge p) over Signafylke.

§. 16.

Konger paa Hordeland og Vors. Paa denne Maade kom nu Sogn til den 3die Familie, fra Norrs Tiider af at regne, og i Frithiofs Hænder, hvilken baade paa Fæderne og Mødrene Siide nedstammede fra Gorr. Dennes Familie havde, som vi tilforn have seet q), allereede for nogen Tiid siden frataget Gards Efterkommere Kongeriiget Sogn; men det blev ikke derved. Efterat Frithiof havde paa ovenanførte Maade, underlagt sig Signafylke, udstrakte han derfra, uvist paa hvilken Maade, men formodentlig ved Krige eller Erobringer, sit Herredømme til Naboe Riiget Hordeland. Dette Riige var, som vi tilforn have erindret r), under Deelingen af Gards Lande, mellem
1. Haurd. hans Afkom, tilfaldet hans Søn Haurd. Men om ham finder man intet viidere berettet, end at han, efter sin Fader, eller mueligt, mens denne endnu levede, fik den Deel af de Nordenfiældske Districter, som siden efter hans Navn, blev kaldet Hordeland, en temmelig vidtløftig Landstrækning, hvilken ligesom Resten af det Nordenfiældske, bestaaer af
større

o) Frithiof synes at have nedsat Halfdan til denne ringeste Grad af en Regents Værdighed i de Tiider, for at afstraffe hans forige Hovmod og udviiste Foragt mod Frithiof, som en blot Herses Søn.
p) Dette skeede, efter de Tiiders Forfatning, paa et almindeligt Ting, af det heele Folk, hvilket denne Rettighed da tilkom.
q) See den foregaaende 3 §. i dette Kapitel.
r) See nysanførte Sted.

større og mindre Øer s). Disse burde, efter foromtalte Deeling, tilhøre Gorrs Efterkommere, men have uden Tvil strax givet Anledning til Trette og Kriig mellem dem og Haurd eller hans Børn, hvilke sidste maae ved den Leilighed være skilte ved deres Besiddelser paa Hordeland, og derved skeet, at af Haurds Efterkommere finder man slet ingen antegnet i vore gamle Slægte-Registere: Haurd maae altsaa enten ingen Efterkommere have efterladt sig, eller disse være strax fordrevne, først af Gorrs Familie, siden af foromtalte Halfdan den Gamles. Dennes Søn Skelver og hans Efterkommere finder man at have været Konger paa Hordeland t): her er da skeet, som ellers oftere ved slige Tilfælde; det Bytte, som tvende længe havde striidet om, er faldet i tredie Mands Hænder. Benævnte Skelver, understøttet 3. Skelver.
af sin mægtige Familie og eegen Tapperhed, har da revet til sig, først Vors u), siden heele Hordeland, hvorved han, efter Tiiden og Slægte-Linierne at dømme, har skilt Haurds Søn eller Eftermænd, og endelig har han tilliige drevet Gorrs Familie fra de Hordelandske Øer. Raum og hans Eftermænd have altsaa tiidlig begyndt at giøre Erobringer fra Gards Familie: de have ei alleene skilt denne ved Romsdalen i de nordlige Kanter af dens Besiddelser v), men ogsaa ved Hordeland i de sydlige; de ere derved tilliige komne i Striidigheder med Gorrs Familie; og dette giver os Oplysning i Historiens Sammenhæng; liigesom det viiser Aarsagen til mange af de Tiiders Tildragelser. De mægtige og striidbare Half-

s) Paa disse, som ogsaa paa det faste Land, findes hist og her adskillige jævne Steder; men for Resten er dette District et af de meest klippefulde, som findes i heele Norge.

t) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 6. Pag. 178.

u) See foregaaende 3 Kap. §. 11.

v) See nysanførte Sted, §. 4.

Halfdans Sønner have ved Kriige og Erobringer søgt at udvide deres Besiddelser i Norge, liigesom udenlands; derved have de underlagt sig endeel af de Nordenfieldske Districter, som vare tilfaldne Gards Familie; derover ere de og andre af Raums Efterkommere komne i Striid, ei alleene med Gards, men ogsaa med Gorrs Familie, som ved given Leilighed søgte at hævne hvad tilforn mod den var skeet, eller at tage det forlorne tilbage; og derfor er ei alleene Skelver
4. Skiolld. selv, men ogsaa hans Søn Skiolld, bleven saa berømt blandt de Gamle, at deres Efterkommere have efter dem faaet Navne af Skelvinger og Skioldunger x): Thi at Gards Familie har godvillig afstaaet dem Vors og Hordeland, eller Gorrs Efterkommere uden Sværdslag Derne, er ei at formode; de have derfor med væbnet Haand maattet sætte sig i Besiddelse deraf; og desse nye Erobringer have uden Tvil givet dem Mod og Anledning, efter deres Brødres og Paarørendes Exempler y), hvilke ved de Tider udbreedte deres Bedrivter og vidtløftige Søe-Toge, ei alleene over heele Norden, men ogsaa til længer fraliggende Steder, at forsøge Lykken udenlands. Dette skeede fornemmelig i Øster-Søen eller de østlige Lande: der beretter de Gamle udtrykkelig at vor Skelvers Afkom satte sig fast z); der maae det være skeet, at hans
5. Eireck hinn Frækne. Sønneson Eyreck, ved sin Forfarenhed i Kriigs-Sager, sin Færdighed i Legems Øvelser, sin Hurtighed, sin Styrke, sine Bedrivter og Færdighed i at udføre samme, har forhvervet sig det Tilnavn af hin Frække a); og der maae han have udrettet endeel af det, som Saxo vidtløftig fortæller b) om Erick

x) See ogsaa herom nysbemeldte Sted. §. 13 og 17 og 19.
y) See ogsaa dette paa bemeldte Sted, §. 9-13, og 16, 17, 19.
z) See Skallda, eller Resenii Edda i Kenningar, under Ordet Konge.
a) See Fundin Noregur i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 11.
b) See hans Histor. Dan. Lib. 5, især pag. 90.

Erick den Veltalende, en Sønnesøn af den Erick, vi her omtale e), især hvad bemeldte Skribent beretter om hans Bedrivter i Sverrig og Tildragelser med Kong Alreck, efter hvis Død han der skal være bleven ophøiet til Konge. Alt dette stemmer vel nok overeens med Tiids-Regningen; noget deraf maae ogsaa være rigtigt, lad være de gamle Norske Beretninger ikke have det mindste derom, og Saxonis Fortælling om bemeldte Alreck, i visse Maader, viiger fra Snorros d) og andres. Men herom viidere, naar vi komme til forbemeldte Eirek den Veltalende. Om hans Farfar, Eireck den Frækne, finder man for Resten ei andet optegnet, end at han efterlod Riiget til sin Søn Alfrek, i hvis Tiid, eller efter hvis Død, dette Riige maae have tilfaldet Konger af den 3die Eller af Gorrs Familie. Mueligt har Alfrek, ligesom hans Forfædre, sværmet om til Søes, opholdt sig fornemmelig i Øster-Søen eller paa andre fremmede Steder, hvor han eller nogen af hans nærmeste Forfædre har besvogret sig e) med deres Fettere af foromtalte Audes Familie; og derved har da den striidbare Frithiof, efterat have taget Sogn i Besiddelse, fundet Leilighed til at bemægtige sig Hordeland, men de Distrikter deraf især, hvilke havde i forige Tiider tilhørt hans Familie f).

6. Alfreck I.

7. Frithiof.

§. 17.

Hordeland kommer i den Frithiofiske Families Eie.

Saaledes tumlede da de Norske Konger sig om med hinanden og saaledes fulde Riigerne nu i den eene, nu i den anden Families Lod. Hordeland var tilfalden Gard og hans Efterkommere; dem blev dette Riige frataget af Rauins eller hans Sønnesøns Halfdan den Gamles Eftermænd;

 og

c) See *Torfæi* Histor. Norveg. Lib. 5, in Append. pag. 257.

d) Sammenlign Saxonis Histor. Dan. Lib. 5, pag. 90, med Snorros Ynglinga-Saga, Kap 23, pag. 24.

e) Thi det heeder i Skallda, eller i de saa kaldede Kenningar, at Eireck inn Malspaki, Erick den Veltalende, var af Ødlingernes Æt.

f) See Frithiofs Saga, Kap. 15. pag. 43.



og desse igien maatte see sig skilte derved af Gorrs Familie. Frithiof fratog dem det, men paa hvilken Maade berettes ikke; ei heller have Forfædrene efterladt os videre Underretning om ham, efter de tilforn fortaalte Tildragelser, end at han med sin Ingeborg avlede mange Børn g), blandt dem

8. Hunthiof

tvende Sønner, nemlig Gunthiof og Hunthiof. Om sidstbenævnte findes berettet h), at han var Konge paa Hordeland, men intet videre: Efter de Tiiders Maade og Indretning, som befalede, at den afdøde Regents Lande skulde deeles mellem hans efterladte Sønner, maae man derfor slutte, at denne, som den yngre Søn, har faaet efter Frithiof det seenere erobrede Riige, nemlig Hordeland, men at den ældre derimod er bleven Konge over Sogn. Dette Riige

Gunthiof, 9de Konge i Sogn.

synes Gunthiof ei at have villet lade sig nøie med. Der berettes om ham, ligesom om hans Broder, benævnte Hunthiof, at de bleve store berømte Mænd i), hvilket, efter de Tiiders Tænkemaade, maatte skee ved Krig og Erobringer. Da nu Saxo fortæller os om en Gunthion, at han af Kong Alrek i Sverrig, hvis Søn han var k), blev sat til Konge over Solløer og Vermeland l); og man tillige finder at en af forbenævnte Hunthiofs Sønner er bleven Konge over Thelemarken: saa giver alt dette Anledning til at slutte, at bemeldte tvende Brødre, Frithiofs Sønner, opmuntrede af deres egen Ære- og Erobrings-Lyst, eller af andre Omstændigheder, have foretaget sig Krigs-Toge paa de Søndenfieldske Kanter, enten med foreenede Kræfter, eller hver for sig. Der har da Gunthiof, understøttet af benævnte Svenske Konge Alrek

g) See nysanfør e Frithiofs Saga, Kap. 14. pag. 42, og Kap. 15. pag. 43.

h) See Gøtreks og Hrolfs Saga, Kap. 3. pag. 17.

i) Saa siger Frithiofs Saga, Kap. 15. pag. 43.

k) Her maae forstaaes, ei det man egentlig kalder Søn, men Svoger. Thi Ordet Maug eller Maag bemærker begge Deele.

l) See Saxonis Histor. Dan. Lib. 5, pag. 90.



Lekkighed, at have sat sig i Besiddelse af Alfheim, mueligt ogsaa af Hringarike, hvilke Lande han folgelig maae have frataget, enten foromtalte Hrings Sønner, for hvilke hans Fader havde været Formynder, eller deres Familie: Thi om Hunthiof berettes, at han efterlod sig trende Sønner, nemlig Herthiof, som blev Konge paa Hordeland; Geirthiof, om hvilken berettes, at han var Konge paa Upland, det er, i forbenævnte Alfheim, paa Romerike eller Hringariige, hvilke Lande de Gamle have især forstaaet under Navn af Upland s), og som Hunthiof maae være bleven Eier af, enten paa foranførte Maade, ved Erobring, eller ved et Slags Testamente og Overladelse af Hrings Sønner t); men Hunthiofs tredie Søn, efter sin Farfader Frithiof kaldet, fik Thelemarken at regiere over u). For Resten berettes om desse tree Brødre, at de vare alle, efter de Tiiders Maade at dømme, mægtige Konger; de vare ogsaa store Striidsmænd, men Herthiof dog den fornemste eller ypperste iblandt dem, fornemmelig i Henseende til hans store Forstand og Sinds Gaver, hvoraf han giorde sig ei mindre navnkundig, end ved sine mange Søerøver-Toge. Men det, som satte ham meest i Anseelse, var hans Foretogende mod Kong Harald paa Agder. Det var nu bleven en Sædvane i Gorrs, serdeles i den Frithiofske Familie, at giøre Erobringer, paa Gards og Naums Efterkommeres Regning; og deri vilde vor Herthiof efterfølge sine Paarørendes Exempel.

Herthiof, 9de Konge paa Hordeland.

Frithiof, 9de Konge paa Thelemarken.

§. 19.

I det foregaaende af vor Historie have vi seet v), at Norrs Søn Gard, i hvis Lod den heele Nordenfieldske Stræk-

Konger paa Agde ɔ: Agder.

s) See den foregaaende §. 4. i dette Kapitel.

t) Saa m ener Torfæus in Hist. Norveg. Par. 1. Lib. 5. Cap. 31. pag. 235.

u) See Getreks og Hrolfs Saga, 3 Kap. pag. 18.

v) See det foregaaende 3die Kapitel, §. 4.

eenet Rige. Derved blev nu Hunthiof, efter de Tiiders Maade en mægtig Konge. De Thelemarkiske, eller Thilerne, som de Gamle kaldte dem, have til alle Tiider været anseete for et haardt, stridbart Folk, og for tappere indtil indbyrdes Mord og Nederlag, end ogsaa alleene for Leeg og Tiids-Fordriv. Den tapre Sterkodder beklager sig over intet Folk saa meget, som over desse sine Landsmænd, for deres tunge Næver, for de Hammer-Slage, og de mod ham brugte Smide-Redskabe, hvormed de ilde tilreedde hans Hoved q). Thilerne vare fortræffelige Jern-Smidde; de vidste, som af foranførte Sted hos Saxo kan sees qq), at forfærdige allehaande Striids-Vaaben, kostbare og betydelige Ting i de ældre Tiider; og de vare ei mindre duelige Bue-Skytterne, en Krigs-Øvelse og Haandtering, som de Norske, i de ældre Tiider, men blandt dem de Trondhjemske, de Helgelandske, de Gudbrandsdalske, de Thelemarkiske fornemmelig vare Mestere udi, og hvorved desse giorde det meeste dertil, at det store navnkundige Slag paa Braavalla blev vundet paa Sigur Rings, men tabt paa Haralds Hyldetands Siide: thi intet foraarsagede de Danske et større Nederlag, end Thrøndernes, Dalefolkenes og Thelemarkernes Piile, især de sidstes, som skiøde med den Størke og Færdighed, at intet Skiold kunde holde derimod r). Af et saa striidbart Folk understøttet synes Hunthiof at have udstrakt sine Erobringer endnu viidere, og enten ved samme Tiider, da hans ældre Broder bemægtigede sig Solløer og Vermeland, eller efter hans Død, eller ved nogen anden Lei-

Afridsning over de gamle Thiler o: Thelemarkboer.

q) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 8, pag. 152, edit. Stephanii.

qq) Thelerne have i de ældre Tiider drevet et Jærnværk i det, øverst i Thelemarken beliggende meget høie Field Tind, og havt der Jærn-Hytter, hvilke i Ped. Claussøns Tiid laae øde. See dennes Norriges Beskrivelse, pag 46.

r) See *Saxonis* Hist. Dan. Lib. 8, pag. 146. ed. Steph.

Lejlighed, at have sat sig i Besiddelse af Alfheim, mueligt ogsaa af Hringarike, hvilke Lande han folgelig maae have frataget, enten forommeldte Hrings Sønner, for hvilke hans Fader havde været Formynder, eller deres Familie: Thi om Hunthiof berettes, at han efterlod sig trende Sønner, nemlig Herthiof, som blev Konge paa Hordeland; Geirthiof, om hvilken berettes, at han var Konge paa Upland, det er, i forbenævnte Alfheim, paa Rome eller Hringarige, hvilke Lande de Gamle have især forstaaet under Navn af Upland s); og som Hunthiof maae være bleven Eier af, enten paa foranførte Maade, ved Erobring, eller ved et Slags Testamente og Overladelse af Hrings Sønner t); men Hunthiofs tredie Søn, efter sin Farfader Frithiof kaldet, fik Thelemarken at regiere over u). For Resten berettes om disse tree Brødre, at de vare alle, efter de Tiiders Maade at dømme, mægtige Konger; de vare ogsaa store Striidsmænd, men Herthiof dog den fornemste eller øverste iblandt dem, fornemmelig i Henseende til hans store Forstand og Sinds Gaver, hvoraf han giorde sig ei mindre navnkundig, end ved sine mange Søerøver-Toge. Men det, som satte ham meest i Anseelse, var hans Foretogende mod Kong Harald paa Agder. Det var nu blevet en Sædvane i Sorre, ferdeles i den Frithiofske Familie, at giøre Erobringer, paa Gards og Raums Efterkommeres Regning; og deri vilde vor Herthiof efterfølge sine Paarørendes Exempel.

Herthiof, 9de Konge paa Hordeland.

Frithiof, 9de Konge paa Thelemarken.

§. 19.

I det foregaaende af vor Historie have vi seet v), at Norrs Søn Gard, i hvis Lod den heele Nordenfieldske Stræk-

Konger paa Agde se Agder.

s) See den foregaaende §. 4. i dette Kapitel.

t) Saa meener Torfæus in Hist. Norveg. Par. 1. Lib. 5. Cap. 31. pag. 235.

u) See Sotreks og Hrolfs Saga, 3 Kap. pag. 18.

v) See det foregaaende 3die Kapitel, §. 4.



Strækning, fra Trondhjem af, indtil og forbi Lindesnes, faldt under Deelingen mellem Norrs Sønner, fæstede selv sin Boepæl paa Agder, og venteligen beholdt dette Stykke Land for sin egen Part, da han deelte de øvrige Lande mellem sine
1. Gard. Sønner. Gard selv kan man altsaa sætte fremst i Spidsen for Kongerne paa Agder, en Landstrækning, som ligger paa den Søndenfieldske Siide, der tilfaldt Raum eller hans Familie; desse sine Fettere maae altsaa Gard have fratager bemeldte Landstrækning, og denne Erobring, hvoraf han fik det Tilnavn Agde eller den Agdiske, synes fornemmelig at være skeet paa de Thelemarkiske og Hallingdalske Kongers Bekostning x). Desse saaledes begyndte Erobringer synes Gards
2. Thrym Søn Thrym tildeels at have fortsat, men fornemmelig mod Gorrs Familie eller Efterkommere. Desse burde, i Følge af foromtalte Deeling mellem Norr og Gorr, faae alle Øer i Besiddelse; men en af de betydeligste blandt dem, paa de Søndenfieldske Kanter, er efter vor Thrym bleven kaldet Trymøe eller Thrymøe: Thrym har altsaa taget denne Øe med fleere fra forbenævnte Gorrs Familie; og han har der fæstet sin Boepæl, som paa et beqvemt Sted, saavel til Søerøveriets Drivt, som til sine Landes, især de giorte Erobringers Forsvar mod andre Søerøvere, fornemmelig mod dem af Gorrs Familie. For Resten findes intet viidere om ham berettet, end at han efterlod sine Lande til hans tvende Sønner Agde y) og
3. Agde.
4. Agnar. Agnar, hvilke enten maae have fort Regieringen tilfælles, som foromtalte Konger i Sogn, Helge og Halfdan, eller deelt

x) Det er et at tvile paa, at jo Thelemarken, som i de ældste Tiider er bleven Fremmede saa meget bekiændt, har strakt sig liige need til Havet. Riimeligst da hår den Rand, den Kant af Landet, som laae yderst mod Havet, just heraf faaet det Navn Agde.

y) Det kan let hænde, at dette Navn har kun været et Tilnavn, givet denne Konge, ved det han fik Agder paa sin Part, da hans Broder bekom Øerne.

deelt deres Lande mellem sig saaledes, at sidstbemeldte Agnar fik paa sin Part fornemmelig Øerne, mueligt fordi han var den striidbareste og lagde meest Vind paa Søerøver Haandværket: thi man finder, at hans Søn Ketill har, liigeledes 5. Ketill. som hans Farfar, havt sin Boepæl paa Trymøe, og derover faaet Navn af Ketill Thrym. Men dette er ogsaa alt hvad de Gamle om ham have optegnet; længer end til ham række er ei heller denne Linies Slægte-Register z). Det er derfor de fordriives af Gorrs Familie. rimeligt, at nysbenævnte Ketill Thrym og hans Familie er dreven ud af deres Besiddelser, især fra Øerne: Desse havde de bemægtiget sig paa den Gorriske Families Bekostning, og denne maae man da slutte at have igien forjaget dem derfra. Vi have i det Foregaaende seet a) en Kefill, en 6. Kefill. Sonnesøns Søn af Gorr, som Beboer af Øen Thrymøe; denne var den 4de fra Gorr, liigesom Ketill Thrym den 5te fra Norr: Tiidsregningen, Slægte-Linierne, tilliige med foranførte Omstændigheder, tiene altsaa til at giøre det riimeligt, at bemeldte Kefill er just den, der har fordrevet Ketill Thrym og hans Familie fra deres forige Erobringer eller Besiddelser paa Agde. Samme Kefill var en Stamme-Fader for den Frithiofske Familie paa deres Fædrene Siide b): dette viiser os Sammenhængen i følgende Historie med den foregaaende, og Anledningen til den Hordelandske Konges Herthiofs forbemeldte Foretagende mod Kong Harald paa Agder c), hvilken man finder at haveført det Tilnavn Egdske eller den Agdiske, uden al Tvil af den Aarsag, at han 7. Harald Egdske. havde

z) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. I. Lib. 5, in Append. pag. 254.
a) See den foregaaende 4 §. i dette Kapitel.
b) See *Torfæi* Histor. Norveg. paa nysanførte Sted, pag. 260.
c) See den foregaaende §. mod Slutningen, og Østreks Saga, Kapitel 4, pag. 20.



havde ved sine Erobringer underlagt sig Agder: thi ellers havde han ogsaa Tilnavn af enn Digri, eller den Tykke cc).

§. 20.

Harald, af den Gardiske Familie, sætter sig igien i Besiddelse af Agder.

Denne Harald beskrives os som en mægtig Konge *); men om hans Herkomst, hans Familie, om Maaden, paa hvilken han har erhvervet sig saadan Magt, eller faaet Herredømmet over Agder, meldes ikke det mindste. Denne Mangel maa vi derfor erstatte ved visse andre Omstændigheders Hielp, som dermed staae i Foreening, og giøre det riimeligt, at Harald har været af de forige Agdiske Kongers Familie eller Gards Efterkommere, fordrevne af foromtalte Refill; at han har frataget dennes Eftermænd deres paa Agder giorte Erobringer, ved Hiælp, især af foromtalte Storvirk, Sterkodders Fader, hvilken han beskikkede til sin Landværnsmand, og foræhrede ham Trymøe d); at Harald derover er kommen i Krig med forbenævnte Hordelandske Konge Herthiof; og at der endelig mellem dem er sluttet Fred og Forliig e). Under bemeldte Fred bliver Storverk, som uden Tvil var Haralds fornemste Størke, paa foranførte Maade f), pludselig overfalden og dræbt. Denne Leilighed fører da Herthiof sig strax til Nytte, som imidlertiid, ved sine Bedrivter til Søes, ved sine Søerøver-Toge, var bleven mægtig og anseelig: for at udviide sit Herredømme, men fornemmelig for at tage tilbage hvad hans Forfædre, nemlig Thorstein Vikingsons Morfar, forbenævnte Refill, og hans Forvante havde tilforn eiet paa Agder, fattede han det Anslag at bemægtige sig Haralds Lande,

Hans Landværnsmand Storverk.

Den Frithiofske Familie bemægtiger sig og Agder.

cc) Saaledes kaldes han i et haandskrevet Exemplar af Gautreks Saga.

*) See den trykte Gautreks og Hrolfs-Saga, Kap. 3. pag. 48.

d) See nysbemeldte Gotreks og Hrolfs Saga, Kapit. 3. pag. 19, og foregaaende §. 2. i dette Kap.

e) Dette sees af foranførte Saga, i det 4de Kapitel, og af Sterkodders der anførte Vers.

f) See foregaaende 2 §. i dette Kapitel.

Lande, ubekymret om Maaden, hvorpaa dette skeede. Til den Ende overfalder han Harald uformodentlig ved Natte-Tiider, mod sluttet Fred, mod given Troe og Sikkerheds Løfte g), da han mindst fra den Kant ventede sig nogen Fare eller saadant fiendtlig Angreeb, skiller ham ved Liv og Riige, lægger hans Lande under sig, og tager hans Søn Vikar tilliige med mange andre af de fornemste Mænds Børn til Gidsler. Ved samme Leilighed tog Herthiofs fornemste Striidsmand Grane, ellers kaldet Hrosharsgrane h), Storverks Søn, den unge Sterkodder, da tre Aar gammel, til Fange, og førte ham med sig hiem til Øen Fenring paa Hordeland, til sin Gaard Aske i), hvor Sterkodder blev opfostret indtil han havde naaet eller fyldt sit 12te Aar. Efter de Tiiders Forfatning eller Tænkemaade havde da Sterkodder naaet sin mandlige Alder; han var ogsaa allereede forfærdelig stor af Væxt, begyndte at faae Skiæg paa Hagen, som han selv i et Vers har berettet k), saae smudsig og næsten kullsort ud af Ansigt: men han tog sig slet intet for, uden at ligge og række sig i sit Leie ved Ilden. Dog varede det ei længe, førend han blev opvakt af denne Døsighed, ved foromtalte Kong Haralds Søn Vikar, og det paa følgende Maade.

8. Herthiof.

Sterkodder 2.

§. 21.

Kong Herthiof var en stor Krigsmand; han havde, ved sine mange Søerøver-Toge, skaffet sig en Hob Fiender paa Halsen; og desse foruroligede hans eegne Lande ved Streifferier og Anfald, nu paa een, nu paa en anden Kant l). For at sætte sine Lande i Sikkerhed mod saadanne Angreeb, havde

Herthiofs Anstalter mod fiendtlig Overfald.

g) Herthiof sveeg ham i Trygdom, siger Sterkodder, i foranførte Saga, Kap. 4, pag. 21.

h) Det er, Hestehaars-Grane, saaledes kaldet af sit store eller striide Haar.

i) Efter den kaldes Øen Fenhring nu omstunder Askøen eller Askelandet.

k) See Gotreks og Hrolfs Saga, Kap. 4. pag. 22 og 23.

l) See ogsaa dette i nysanførte Saga, pag. 21 og 22.



Herthiof ladet oprette Viter eller Varer paa Fiældene, og beskikket visse Personer, der skulde holde Vagt hos samme, og saasnart man mærkede noget fiendtlig Anfald, antænde dem, for at give Signal til Modværge. Dette var viiselig nok indrettet: men derudi synes Herthiof at have begaaet en stor Uforsigtighed, at over den Vare, som var oprettet paa Øen Fenhring m), som var den betydeligste, og som først skulde antændes, naar noget Fiendtlig paakom, havde han sat foromtalte Vikar til Opsynsmand, med 3 andre hans Underhavende, og paa den Maade betroet sin eegen og sit Riges Sikkerhed i dens Hænder, af hvilken han havde sig meest Fare at vente. Dette viiste ogsaa Udfaldet: Vikar havde en foie Tiid havt med bemeldte Forretning at bestille, da han forlod sin Post, forføiede sig hen til Sterkodder paa Aske, med hvilken han en Tiid lang var bleven opfostret, udrustede ham, som et særdeles beqvemt Redskab til at udføre sit forehavende Anlæg, med fornødne Vaaben og Klæder, og begav sig strax til Skibs, geleidet af bemeldte Sterkodder og 12 andre udvalte Kiemper eller Striidshelte, hvis Navne Sterkodder i et Vers har opregnet mm). Nu stod tilbage at angriibe Kong Herthiof: dette skeede, og man kan formode at det skeede uforvarendes, uden at Varerne den Gang bleve antændte. Vel havde Kong Herthiof, til Sikkerhed mod fiendtligt Angreeb, ladet sin Residence-Gaard stærkt befæste, næsten som et Kastel eller en Borg; han holdt den stedse besat med 70 bevæbnede Striidsmænd, foruden en stor Mængde

Han overfaldes dog af Vikar, Haralds Søn.

m) Forbenævnte Grane har uden Tvil været Herthiofs fornemste Størke og Landværnsmand, og derfor hos ham den fornemste Vare. De Hordelandske Konger have desuden havt deres Boepæl ei langt fra bemeldte Fenhring eller fra nu værende Bergen; og derfor var Vaken paa Fenhring den betydeligste, som først burde antændes.

mm) See foranførte Gautrecks og Hrolfs Saga.

de Arbeids- og Tieneste-Folk n); han kunde altsaa ansees for stærk nok til at udholde et fiendligt Overfald: men ikke desto mindre angreeb Vikar og hans Følge de dem modsatte Forskandsninger med den Eftertryk, at alle Stængsler, Slag-Bomme, Hængsler, Dørre bleve opstødte, Herthiofs Folk nødde at viige tilbage, og derved Indgang aabnet for Vikars Kiemper, i Spidsen for hvilke bemeldte Vikar, understøttet af Sterkodder, gik paa med den Hidsighed, at Herthiof, efter lang og tapper Modstand blev needlagt med 30 af sine beste Striidsmænd, foruden mange hæftig saarede, som siden døede; men af Vikars Kiemper blev ingen savnet.

forsvarer sig tappert, men nedlægges.

§. 22.

Denne Forliis trak slemme Følger efter sig for den Frithiofske Familie, og skilte Gorrs Efterkommere, for det meeste, ved de tilforn giorte Erobringer. Efter bemeldte Seier bemægtigede Vikar sig Herthiofs heele Flode, saulede til sig alle de Krigsfolk, han kunde faae, og drog dermed til Agder. Der strømmede strax til ham alle hans Faders forige Venner og Tilhængere, af hvilke han i en Hast fik en anseelig Krigsmagt paa Beenene, ved hvis Hiælp han saae sig i Stand til at sætte sig i Besiddelse af Riiget eller Herredømmet over Agder og Jadar, hvor han uden viidere Modstand blev antagen til Konge; og ikke det alleene, men ogsaa at bemægtige sig heele Hordeland og Hardanger, tilliige med alle de Lande, som Herthiof tilforn havde besiddet. Ved alle desse Landes Erobring blev da Vikar i en Hast en mægtig Konge. Men at en ung Krigshelt, der nylig havde begyndt at giore sine første Prøver, skulde lade det blive derved, eller

Vikar, 9de Konge paa Agde, 10de paa Hordeland, 10de paa Thelemarken.

 saa

n) Af saadanne Arbeids- og Tieneste Folk holdte Kongerne i de Tiider mange paa deres Gaarde eller i deres Hof, til Opvartning, til Gaards-Arbeide, til Avlsbrug og Fædrivt, til Kiøbmandskab, til Haandværker, til Fiskerier, og andre saadanne Forretninger, hvilke Kongerne i de Tiider dreeve, ei mindre, end andre private Personer.



bliver een af de mægtigste gamle Konger

saa strax lægge Hænderne i Skiedet, var mod de Tiiders Tænkemaade og Forfatning. Forend han uden Skam kunde slaae sig til Rolighed eller den Kongelige Værdighed og Glands tilbørlig vedliigeholdes, maatte endnu flere Tapperheds Prøver udviises, meere Ære vindes, større Riigdomme forhverves; den store Bane, paa hvilken alt dette skulde indsamles, var Søerøveriet: og dette blev vor Vikars aarlige Forretning. Iblant andre Lande, som maatte bære Vidne om denne hans Duelighed, hiemsøgte han en Sommer Gothland o) (Vester-Gothland) hvor han giorde et anseeligt Bytte, og streifede liige op i Væneren.

hans Træfning med K. Sisar af Kænugaard.

Men der mødte ham en Konge østen fra Kænugaard p), ved Navn Sisar, der var selv en stor Striidshelt, og tilliige forsynet med en stattelig Krigshær. Man kan let slutte hvad i de Tiider fulgte paa saadant Møde; det kom imellem begge Partier til en skarp Træfning, under hvilken Sisar viiste store Prøver paa Mod og Tapperhed: han needlagde ei alleene mange af Vikars Folk, men da Sterkodder gik ham i Møde, for at afværge saadan Fremfart, tilreedde han ogsaa denne saa ilde, at han fik tvende store Skrammer i Hovedet, et Saar i den eene Siide, et andet i Hoften, og at hans eene Axel-Been blev hugget i tu. Endelig blev dog Udfaldet paa Striiden denne, at samme endtes med Sisars Nederlag, og hans overblevne Krigsfolkes Flugt. Efter Hiemkomsten fra dette farlige Krigs-Tog, aabnede sig en nye Bane for Vikar til flee-

re

o) Han synes ogsaa samme Tiid, eller tilforn, at have giort et om ei fleere Forsøg imod Kong Geirthiof paa Upland eller i Alfheim: Thi det heeder om ham, ei alleene, at han under dette Tog med sin Krigshær lagde ind øster i Viigen, det er Alfheim, men at han ogsaa vandt paa Upland 3 Træfninger, da Historien dog kun melder udtrykkelig om een. See Gøtreks-Saga, Kap. 4 og 5, pag. 25 og 28.

p) Derved forstode de Gamle en Deel af det nu værende nordlige Rusland, grændsende til Jotunheim, som den saa kaldte Gaungu-Hrolfs Saga bevidner. See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 32. pag. 237.

Hans Krig med Geirthiof, Konge paa Opland.

re Seiervindinger og Erobringer: Den af ham nedlagde Kong Herthiof havde, som vi tilforn have erindret q), tvende striidbare Brodre, Geirthiof, Konge paa Upland eller Alfheim, og Frithiof, Konge i Thelemarken, af hvilke forstbemeldte giorde store Udrustninger, for at hævne sin Broders Dod. Saa snart Rygtet om desse store Tilbereedelser indlob, lader Vikar giore et almindeligt Opbud over sit heele Riige r); derved samler han en mægtig Krigshær, og begiver sig med samme til Upland, hvor han leverer bemeldte sin Fiende en skrækkelig haardnakket og langvarig Træfning, som vedvarede i 17 Dage rr), og ei endtes forend efter Kong Geirthiofs Fald, hvis samtlige Lande og Eiendeele da bleve Seierens Belonning. Vikar, endnu ikke dermed fornoiet, underlagde sig, ved samme Leilighed ogsaa Thelemarken, i Kong Frithiofs Fraværelse, uden Tvil paa Soerover-Toge udenlands, satte Jarler over de paa Upland erobrede Riiger, og begav sig tilbage til Agder, i Forsæt, som det synes, efter saa mange Krigs-Bedrivter og anseelige Erobringer, at slaae sig til Rolighed. Han giftede sig derfor, holdt en anseelig og prægtig Hofstat, efter de Tiders Maade, tilliige med en stor Hob Huus-Tropper t) til sin Sikkerhed, og avlede med sin Dronning tvende Sonner, Harald og Neri.

som nedlagdes.

Vikar underlegger sig Opland og Thelemarken.

§. 23.

Han kommer derover i Krig med Frithiof Konge paa Thelemarken.

Men denne Rolighed blev ikke saa langvarig, som Vikar muueligt havde formodet sig. Efter indloben Tidende om sine

q) See den forrgaaende 18 §. i dette Kapitel.

r) Dette Reede, naar nogen betydelig Fare var for Haanden, eller mægtig Fiende at bestriide Enhver Mandvoxen var da Soldat; men man ophbød sielden den hele Almue til Krig: gemeenlig den halve, den tredie Deel, efter Omstændighederne.

rr) I et haandskrevet Exemplar staaer 7 Dage; hvilket er meere riimeligt.

t) Huuskarle, Huustropper kaldtes de som vare Kongernes Liv-Vagt, og underholdtes i deres Hof. De finge deres ordentlige Sold, og vare et Slags staaende Tropper.



sine Brødres Død, kom Frithiof tilbage fra sine vidtløftige Søerøver-Toge til Norge, forsynet med en Skibsflode og en Krigsmagt, med hvilken han saae sig i Stand, ei alleene til at bemægtige sig sin Broders forrige Riige Upland, men ogsaa at giøre den mægtige Vikar denne stolte Anmodning, at saafremt han ikke vilde hiemsøges med Krig, skulde han af sine Lande og Riiger betale Frithiof Skat u). Ihvor haardt dette end klingede i Vikars Øren, vidste man dog længe ikke, hvilket man helst burde vælge, saa betydelig syntes vedkommende Frithiofs Magt at være; og var det ei, uden efter megen Betænkning, og efter langt Overlæg med sine Raadgivere, at Vikar gav det Svar, at han med væbnet Haand vilde forsvare sig og sit Riige mod Frithiofs Angreeb. Denne lod det ei heller blive med blotte Trusler: efterat bemeldte Svar var indløbet, giorde han strax Anfald paa Vikars Lande, men fik derover ei alleene med ham, men ogsaa med en Svensk Konge at bestille, ved Navn Olaf hin Skygne, en mægtig og striidbar Første v). Denne opbød Almuen overalt i sit Riige; stødte dermed til Vikars Kriigshær, som derved blev meget forstærket x); men dens fornemste Størke bestod dog i en anseelig Trop udsøgte Striids-Kiæmper, blandt hvilke Sterkodder og andre. Nu tog Vikar ei længere i Betænkning at indlade sig i en Træfning med Frithiof; denne fægtede længe med stor Tapperhed: men da han saae sin Slagtordning, af Vikar og hans Kiæmper, at splittes, mange af sine Folk at falde, Resten færdig at tage Flugten, vilde han ei lade Sagen komme til det yderste. Han forlangte Fred,

denne overvindes og maae afstaae sine Lande til Vikar.

u) See Gøtreks-Saga, Kap. 5, pag. 28.

v) Han har været een af de saa kaldte smaae Herads- eller Under-Konger i Sverrig.

x) Desse Omstændigheder viise, at de Lande, Vikar og Frithiof da har trættet eller ført Krig om, have ligget ved de Svenske Grændser, følgelig i Alfheim og Viigen.

Fred, og denne bleb ham af Vikar tilstaaet, under Kong Olafs Megling, dog med den Betingelse, at Frithiof skulde lade sine paa Upland giorte Erobringer, tilliige med Thelemarken, fare, og forlade Norge. Efterat dette af Frithiof var indgaaet, giorde Vikar den Indretning, i Henseende til de erobrede Lande, at Harald, sin ældste Søn y), satte han til Konge over Thelemarken, men den yngre, ved Navn Nere, til sin Jarl eller Statholder over Upland. For Resten giorde denne Seier Vikar meget navnkundig yy); med den tiltog hans Magt, og i liige Grad den Pragt, han førte ved sit Hof, det Antall af anseelige Striidshelte, han der stedse havde om sig z), blandt hvilke Stærkodder var den fornemste og Kongen kiærest. Denne indtog derfor det fornemste Sæde a) i alle Samqvemme, næst Kongen selv; han var Kongens fortroligste Raadgiver og hans Landværnsmand, og fik af ham store Foræringer, blandt andre en prægtig Guldring, tree Mark vegtig; hvorimod han gav Kongen Øen Thrynsøe, der af Kong Harald var hans Fader Storverk tilforn bleven foræret. Men alt dette besudlede Stærkodder tilsidst ved en nedrig Gierning. Efter 15 Aars Forløb, fra det han var kommen i Kong Vikars Tieneste, havde denne et

Harald, 1ste Konge paa Thelemarken.

Vikar tages ved List af Dage, ved Stærkodder.

brevde=

y) See Gotreks Saga, Kap. 9, pag. 43.

yy) See bemeldte Saga, Kap. 5, pag. 31.

z) Dette var just den fornemste Post, hvori Kongerne da viiste deres Pragt og Magt. Til at føde, besolde og belønne saadanne Karle, ombyttes deres store Riigdomme; men jo fleere man havde af dine, desto bedre var man i Stand til at forhverve sig disse.

a) Dette var, efter de Tiiders Mode, ei ved Kongens Siide, men liige mod Kongens Sæde: denne sad ved den eene Vegg, midt i Salen; den fornemste næst ham, liige mod ham, ved den anden Siide, i det saa kaldte Ondveige.



betydeligt Tog for, fra Nord-Agder til Hordeland b); hans Flode blev under Veies opholdt af en langvarig Modvind; men Toget taalte ei lang Ophold, og man skal derfor have spurgt Guderne til Raads, for at faae Bor, hvilke da gave det Svar, at den kunde faaes, ved at udtage en Mand af Kriigshæren ved Lodkastelse, ved at lade samme hænge, og paa den Maade opofre ham til Othin. Her blev da loddet; Lodden faldt paa Kong Vikars eegen Person; og denne Leilighed skal Stærkodder, tilskyndet dertil af Othin selv c), som derfor tilstod ham anseelige Fordeele d), have betient sig af, til at tage Vikar ved Underfundighed af Dage, for derved at tilvinde sig bemeldte Fordeele. En Giærning, der tildrog ham saadant Had blandt Almuen, at han blev erklæret for fredløs eller landflygtig af Hordeland, og gik ham selv siden saa nær til Hierte, at han forlod sit Fæderneland Norge, hvor han efter den Tiid aldrig meere indfandt sig.

§. 24.

Stærkodder gaaer derover i Landflygtighed.

Han gik til Sverrig, heeder det om ham, til Kong Agnes Sonner, Alfreck og Eireck e); man beretter, at han i det der da værende vellystige Hof opholdt sig syv Aar f), men maatte fordøie saa megen Spot, at han drog derfra og slog sig til Søeroverie, efterat Kong Eireck havde foræret ham

b) Der maae følgelig paa de Kanter have reist sig en nye Krig: En eller anden af den forige der regierende Familie har søgt at bemægtige sig sit Fædrene-Riige.

c) Det er venteligt, at Stærkodder selv har foregivet dette, for at besmykke eller undskylde sin nedrige Giærning, ved en af Guderne eller af Skiebnen ham paalagt Nødvendighed.

d) See Gautreks Saga, Kap. 7, pag. 35. Disse Fordeele vare: Tree Mands Alder; Besiddelse af de beste Vaaben og Harnisker; store Riigdomme i Penge; Seier i alle Træfninger; Gaver til Poesie; Venskab og Anseelse hos store Herrer.

e) See nysanførte Saga, Kap. 5, pag. 38.

f) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 6, pag. 104.

ham et Skib, hvilket han bemandede med Nordmænd og Danske g): alle desse Omstændigheder ere, uden al Tvil rigtige; men Sammenhængen af Tildragelserne, af de anførte Tiider og Personer, derimod urigtig, som deels tilforn er viist h). Det maae altsaa være skeet en stor Forvirring i Historien: Navnenes Overeensstemmelse, Tildragelser af liige Beskaffenhed, skiont skeete paa uliige Tiider og Steder, have her, som paa saa mange andre Steder, tilveiebragt saadan Forvirring. Der havde i Sverrig været Konger af de Navne Alreck og Eireck, Agnes Sonner i); man havde, nogen Tiid efter dem, sammestedes havt tvende paa engang regierende Printser eller Konger k), af hvilke den eene førte det Navn Eireck l); Af den Hordelandske Konge-Familie i Norge havde, ved samme Tiider, været fire Konger af de Navne Alfreck og Eireck m); der havde foruden dem været en anden Eireck fra Rennesøe eller Rogaland i Norge; denne saavelsom hine havde giort dem berømte i de østlige Farvande, i Danmark og Sverrig n), ved deres Bedrivter og Erobringer, liigesom saa mange andre af deres Landsmænd ved samme Tiider o): hvad er da meere riimeligt, end at de gamle Skribenter, hvilke ei vare leedsagede af den i Historien saa for-

De Gamles Vildfarelser i Henseende til da værende Konger i Sverrig.

g) See Gøttrecks og Hrolfs Saga, paa anførte Sted, pag. 39.
h) See foregaaende §. 2 og 16. i dette Kapitel.
i) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 23, pag. 24.
k) Snorro taler vel ei om dem, som regierende i Sverrig, forend efter Hakes Død, da Jorund alleene blev Konge; men de Tiiders Sædvane førte det dog med sig, at de skulde have Konge-Titel. Bentelig have de ogsaa under Hugleik havt deres Deel i Riiget, som da allereede var kommet i Brødre-Skivte. See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 40.
l) See Snorro paa anførte Sted, Kap. 26.
m) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 5, in Append. pag. 257.
n) See foregaaende §. 16. i dette Kapitel, og *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 5, pag. 73, seqv.
o) See foregaaende 3die Kap.



fornødne Beiviiser, Tiids-Regningen, ere her komne paa Afveie, og have ladet sig forføre til at forbytte Tiider, Steder, Personer og Tildragelser med hinanden, eller at tillægge den eene det, som den anden eegentlig tilkom? Hvad Saxo derfor tilliige med de Svenske Riim-Kroniker, og Ericus Olai p) efter ham, tillægge den Norske Erick den Veltalende, at han var den første Konge i Sverrig af det Navn Eireck, troe vi ei at tilkomme ham, men Eireck, Agnes Søn; at denne Eireck derimod var den, som regierede i Sverrig efter sin Broder Alreks Død q), gaaer ei an: det striider tvertimod den gamle Skalds Piodolfs udtrykkelige Vidnesbyrd, at Agnes Sønner Eirek og Alreck dræbte hinanden indbyrdes r). En anden Eireck maae altsaa være kommen paa Thronen i Sverrig efter Alreks Død; det maae, som Saxo ogsaa bevidner s), have været en Fremmed, enten foromtalte Eireck den Veltalende fra Rennesøe, eller rettere den Hordelandske Konge Eireck hinn Frækne t), som levede just ved de Tiider, men Stærkodder temmelig længe derefter: den Eireck derfor i Sverrig, som forærede ham det Skib, med hvilket han drog ud paa Søeroverie u); de Freyes eller Freyrs Sønner eller Efterkommere, hos hvilke han en Tiid lang opholdt sig v), kan ei have været Agnes Søn eller nogen af forommeldte, men den yngre Ynggves x) Sønner

p) See hans Historia Svecorum Gothorumqve, Lib. 1, pag. 10. Hist og bemeldte Riim-Kroniker giøre ogsaa Erick til den første Konge i Sverrig. See Verelii Anmærkninger til Hervarar-Saga, pag. 113.

q) Saa siger Gautreks Saga, Kap. 7, pag 40

r) See hans Vers herom, anført af Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 23.

s) See Histor. Dan. Lib. 5, pag. 90.

t) See om ham den foregaaende § 16. i dette Kapitel.

u) See Gautreks-Saga, Kap. 7, pag. 39.

v) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 6, p. 104.

x) Den ældre Ynggve i Sverrig førte ogsaa Navn af Frey, Snorro i Fortalen og i Ynglinga-Saga, Kap. 12; med ham har Saxo forbyttet



ner Jorund og Eireck, samt deres Fetter Hugleik y), fra hvilke Stærkodder begav sig i den Norske Søe-Konges Hakes Tieneste, som da havde fæstet Boepæl i Danmark z). Naar denne Orden i foranførte Tildragelser antages for rigtig, kan baade Tiids-Regningen og Sammenhængen i Historien derved tilliige bringes i Rigtighed.

§. 25.

Anmærkninger over den gamle Nordiske Historie og da værende Tilstand i Norge.

Intet er meere magtpaaliggende, end dette, intet af større Fornødenhed, i vor gamle Historie, som næsten overalt er fuld af Forvirringer, Urigtigheder, betydelige Mangler og store Luger, som ere, for det meeste, efterladte os uopløste og uafgiorte. Anmærkninger, Rettelser, Oplysninger, af foranførte Slags, ere altsaa uforbigiængelig fornødne; men vi ville anføre dem saa sielden og saa korte, som meest mueligt er, og nu komme tilbage til vor Historie, som vi forlode med Vikars Død. Denne Konge bør med Rette ansees for en af de mægtigste og mærkværdigste ældre Konger i Norge, ei alleene for hans, efter de Tiiders Maade, vidt udstrakte Herredømme, men ogsaa i Henseende til de vigtige Forandringer, som tildroge sig under ham: Gorrs, men især Frithiofs Familie havde, som tilforn er viist, giort store Erobringer, fra Gards Familie paa den eene, fra Raums paa den anden Siide, og underlagt sig, saavel en stor Deel af det Nordenfieldske, som de fleeste Søndenfieldske Districter, liige fra Stat af omtrent, til Riigets yderste Grændser ved Goth-Elven. Alt dette, Sogn alleene undtagen, skilte Vikar Gorrs Familie ved, og underlagde det Gards, som derved blev for en Tiid den mægtigste i Norge. Men det synes

bortet den yngre Ynggve, og derfor kaldet Jorund og Eireck Frøes Sønner.

y) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap 25 og 26.

z) See herom viidere i det foregaaende 3die Kap.



ei at have været af Langvarighed: Kilgernes Magt og Anseelse beroede i de Tiider ei paa visse stadige Indretninger, som tallriige og vel øvede Kriigshære, mægtige Floder, vel anlagde eller stærk besatte Fæstninger, store Indkomster; men næsten blot og alleene paa Kongernes personlige Egenskaber: derover kunde et Riige, en Familie, i en Hast opsvinge sig til stor Magt eller Anseelse, men ligesaa hastig paa nye henfalde i Afmagt og Foragt; og saaledes synes det at have gaaet Vikars Familie. Efter hans Død a), deelte vel hans tvende forbenævnte Sønner, Harald og Nere, hans efterladte Lande saaledes mellem sig, at den yngre, nemlig Nere, bekom paa sin Part de Raums Familie fratagne Districter paa Upland, tilliige med Thelemarken, men derimod Harald, som den ældste, sin Familiens Fædrene-Lande, tilliige med de Nordenfiældske Landstrækninger, som Gards Familie tildeels, deels Gorrs havde havt i Besiddelse. Men denne Indretning kan ei længe have staaet ved Magt, fornemmelig i Henseende til eendeel af de Lande, som fulde i Haralds Lod: De foromtalte b) ved Slutningen af Vikars Regiering sig yttrende Uroligheder paa Hordeland, hvilke udkrævede et Tog didhen, og et Tog, som ei taalte Opsættelse; Vikars ved den Leilighed indfaldende Død, befordret af Stærkodder, og det efter foromtalte Hrosharsgranes Tilskyndelse c), følgelig til beste for nogen af den Frithiofske Familie, i hvis Tieneste bemeldte Grane tilforn havde staaet; Konger som man siden finder at have regieret paa bemeldte Hordeland, ei

Nere, 12te Konge paa Thelemarken.

Harald, 10de Konge paa Agde, 11te paa Hordeland.

a) See oftanførte Gøttreks- og Hrolfs-Saga, Kap. 9, pag. 43.

b) See den foregaaende 23 §. i dette Kapitel, og Gøttreks Saga, Kapitel 7, pag. 33.

c) Dette kan kiændelig sees af bemeldte Saga, pag. 34 og 36, skiønt man har villet skiule den rette Sammenhæng under visse Fabler, og tillagt Othin det, som var i sig selv et Overlæg mellem benævnte Grane og Stærkodder.



ei af Vikars, men af den forige Haurdiske Familier alle desse Omstændigheder give noksom tilkiende, lad være Historien her er afbrudt, at forbenævnte Vikars Søn, Harald, eller hans Familie, er paa nye bleven skilt ved Hordeland. Hvilket samme ogsaa maa giælde i Henseende til Naboe-Riiget Rogaland, eller een Deel deraf nemlig Jæderen, som Kong Vikar vel havde i Besiddelse d), men maae siden ligeledes være kommen tilbage fra hans til den rette Rogalandske Konge-Familie, hvis Historie vi ville videre udføre i efterfølgende Kapitel, for derved des bedre at beholde Sammenhængen, saavel mellem bemeldte Kapitel og dette, som i følgende Historie selv.

d) See foranførte Gøtreks og Hrolfs Saga, Kap. 4, pag. 25.



Femte





Femte Kapitel.

Indeholdende endnu fleere Nordenfieldske, især de Rogalandske, Hordelandske, Rummedalske og Møriske, gamle Kongers Historie.

§. 1.

Forvirring i den Rogalandske Konge-Familie.

Det gamle Rogaland indbefattede den heele Land-Fiorde- og Öe-Strækning, som begynder ved Norder-Agde, eller ved Sire-Aae, men endes med den store Fiord Hardanger, hvilken tilliige med næstgrændsende Hordaland, eller nu værende Sund- og Nord-Hord-Lehn, har muelig været indbefattet under de Gamles Rogaland, skiønt dette eegentlig bestod af tvende Deele, nemlig den sydlige, Jæderen kaldet, eller de Gamles Jadar, og den nordlige, som man eegentlig kaldte Rogaland, Ryggia- eller, som det nu heeder, Rye-Fylke. Den førstbenævnte Deel, nemlig Jæderen, synes gemeenligen at have været foreenet med Agde, eller med Norder Agde især a), og under den første Deeling mellem

a) Da Vikar, om hvilken er handlet i foregaaende 4de Kap. §. 22, bemægtigede sig sit Faderne-Riige Agder, blev han tilliige antagen til Konge over Jadar. See Gautreks Saga, Kap. 4, pag. 25.

imellem Nørrs Sønner at have tilfaldet Gard eller hans Efterkommere; den anden derimod, nemlig Rogaland, at have staaet i Foreening med det siden saa kaldte Hordaland b), og deraf den Forvirring, for en stor Deel, at have reist sig, som man finder i de Rogalandske og Hordalandske Kongers Familie eller Slægte-Registere: Thi i den saa kaldte Fundin Noregur tales om de Hordelandske og Rogalandske Konger, nu som Descendenter af Haurd, Gards Søn, nu som nedstammende fra hans Broder Alf eller Rugalf c). Først opregner bemeldte gamle Skrivt d) Gards 7 Sønner, blandt dem Hord eller Haurd og Rugalfur; siden udlader det sig saaledes: „ Hordur fik for sin Deel Hordaland under Deelingen; Hans Søn var Jofur eller Josur, Kong Hiors „ Fader, som var Fader til Hiorleif den Qvinde-kiære. Rugalfur besad Rogaland; hans Søn var Rognvaldur, en „ Fader til Kong Augvalld. “ Sidstbenævnte Augvalld nedstammede altsaa, i Følge heraf, fra Rugalf; men han maae tilliige ogsaa have nedstammet fra Haurd, eftersom Alfs Saga beretter e), at forbenævnte Josur eller Josur, som Fundin Noregur kalder en Søn af Haurd, var den Rogalandske Konges, bemeldte Augvallds Søn. For at foreene dette, maae man sætte eller antage, at Rugalf, har været, ei en Broder, men en Søn af Haurd. Paa den eene Side synes vel dette at have noyen Rimelighed, i den Henseende,

b) I den troværdige Alfs-Saga, Kap. 2, berettes, at Gunvald, der var Augvald, Konge paa Rogaland, hans Jarl, boede paa Stord, nu Storøen, en Øe, som ligger i det nu værende Sund Hord-Lehn; hvoraf sees, at dette District har, i det mindste imellemstunder, hørt til Rogaland.

c) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. I. Lib. 5. ap. pag. 254, not. (β).

d) Jeg følger her et Manuscript af dette Skrivt, som paa endeel Steder er meere fuldstændigt end de trykte Exemplarer.

e) See Kap. 5. pag. 6, i Biørners Nordiska Kämpa-Dater.



de, at vore gamle Slægt-Registere ellers slet intet mælde om vor Haurds Børn eller Efterkommere f); men betragter man Sagen paa den anden Side, kan det let hænde, at enten har Haurd virkelig ingen Børn efterladt sig, i det mindste ei Sønner, og at foromtalte Josur kan vel have needstammet fra ham, men kun paa Qvinde-Siden, eller om Haurd har havt nogen Søn, af det Navn Josur g), at denne da, som ellers saa ofte er skeet, er bleven forbyttet med en anden, en yngre af samme Navn, med Josur Anavallds Søn. Er det saa, at Rugalf har været Haurds Søn, ei hans Broder, hvori vel neppe kan fastsættes noget med Vished, bestørkes derved vor foranførte Formodning, at det gamle Rogaland har tilliige indbefattet det siden saa kaldte Hordaland. Haurd har da under Deelingen af de Nordenfiældske Districter mellem ham og hans Brødre, faaet paa sin Part det heele gamle Rogaland, maaskee Jadar alleene undtaget; han har siden beholdt den nordre Deel deraf for sig selv, som derover, efter ham, har faaet Navn af Hordaland eller Haurds Land; men overladt den sydlige, som beholdt sit forige gamle Navn Rogaland, til sin Søn eller sin Broder Alf, hvilken derover blev kaldet Rug-Alf eller Alf paa Rugaland.

§. 2.

De Rogalandske Konger.

At fastsætte noget viidere heri, vil Mangel paa de fornødne Efterretninger ikke tillade. Saa meget bliver vel vist, at hvad enten Haurd har efterladt sig foromtalte Josur eller nogen-

f) See foregaaende 4de Kap. §. 16, og Torfæi Hist. Norv. Par. I. Lib. 5. App. pag. 24.

g) *Saxo Grammat.* Histor. Dan. Lib. 3. taler vidtløftig om en Norsk Konge, ved Navn Gevar, som jeg ikke veed, hvor man skal henføre, med mindre derved, i det mindste for en Deel, skulde være meent denne Josur, Haurds Søn. Tids-Regningen kommer vel dermed ei overeens; men den giør, i at bestemme Saxos Fortællinger, intet Udslag, da denne Skribent næsten aldrig har rettet sig derefter, fornemmelig i at fortælle de ældste Tiders Tildragelser.

noget anden Arving til Hordeland, eller ikke, er dog samme eller hans Familie strax bleven derfrå igien fordreven af de Hringarikiske eller Halfdanske Printser, som tilforn er erindret h). Rogalf og hans Eftermænd forsvarte sig derimod noget længer i deres Besiddelser, hvilke de ogsaa have uden al Tvil for det første udviidet paa andres, fornemmelig paa den Gorriske Families Bekostning, saavel paa Rogaland, som paa andre Steder. Rogaland har en stor Mængde tildeels anseelige Øer, saasom den store Øe Kormt, nu Karmen, Rennisøe, Findøe, Hithinsøe, eller Hedenøe, Utsiri, med mange fleere. Man kan deraf læt slutte, at Gorrs Familie, i hvis Lod Øerne fulde, har der besiddet anseelige Eiendeele, men om hvilke mellem dem og de Rogalandske Konger af Gards Efterkommere maa have reist sig Krige og Ueenigheder; dog have vi derom intet viidere, end Formodninger. Vi viide ei engang, eller kunne til visse bestemme, om den Rognvald, som udgives for en Søn af Rugalf, har virkelig været hans Søn, eller rettere en af hans Eftermænd. Antager man det første for rigtigt, maae tillige sættes, at hans Eftermand i Regieringen var ei, som Slægte Registerne foregive i), hans saa kaldte Søn Augvalld, der efter Tiids-Regningen maae blive nogle Leed yngre, men at en Printz af en anden Familie har efter Rognvalld bemægtiget sig Regieringen over Rogaland. Regieringen er da i Rugalfs Familie en Tiid lang bleven afbrudt, og Rogaland har været samme Skiæbne underkastet, som Naboe-Riiget Hordeland: Dette giver desse tvende Riigers forige Forfatning, foruden andre

1. Rogalf.

2. Rognvald.

h) See det foregaaende 4de Kap. §. 16.

i) See Fundin Noregur, og Torfæi Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5, App. pag. 254.



andre Omstændigheder k), og Føie til at slutte: Rogaland og Hordeland havde, som nylig er erindret, tilforn udgiort een Stat; den som blev det eene af disse Riiger mægtig, ansaae sig derfor som retmessig Besidder af det andet; den mæg-
3. Skelver. tige Halfdanske Familie, som i Skelvers Person satte sig fast paa Hordeland l), har altsaa giort det samme paa Rogaland, enten under bemeldte Skelver, eller maaskee rettere allerførst
4. Skold. under hans Søn Skold. Men denne Skolds eller Skelvers Familie søgte og forhvervede sig Boepæle udenlands, paa fremmede Steder, fornemmelig i Øster-Søen m): dette viiser, at bemeldte Familie maae være bleven mægtig foruroliget i sine indenlandske Besiddelser, og det efter riimelig Formodning og foranførte Omstændigheder at dømme n), fornemmelig af Gorrs Familie, hvilken havde paa Rogaland anseelige
5. Eireck hinn Frækne. Eiendeele eller Lande, som tilforn er erindret. Endskiønt Skollds Søn eller Eftermand Eireck, kaldet den Frækne,
6. Alreck. saavelsom dennes Søn, foromtalte Alreck, have derfor vel ei strax, enten aldeeles overgivet eller forloret alle deres Besiddelser paa Hordeland, men især paa Rogaland, efterat have fæstet Boepæle udenlands: er det dog at formode, at den
7. Frithiof. Gorriske Familie, der under foromtalte Frithiof begyndte at svinge sig saa meget i Veiret, har efterhaanden skilt dem ved alle deres indenlandske Besiddelser, allerhelst da bemeldte Frithiofs Sønner og Sønne-Sønner bleve saa mægtige, at de un-
8. Hunthiof derlagde sig den heele Nordenfieldske Strækning af Norge, fra Stat af indtil Lindesnes, om ei meere, tilliige med det meste

k) Saasom Tiids-Regningen, Slægte-Registerne, den store Mangel især, som findes i de Rogalandske Kongers Slægte-Linie, med mere. See hosføiede Tabell.

l) See herom viidere i foregaaende 4de Kapitel, §. 16. og følgende.

m) See nysanførte Sted, §. 16.

n) See den foregaaende 1. §. i dette Kapitel.

af det Søndenfieldske o). Men da Vikar af den Agdiske onge-Familie, eller af Gards Efterkommere, skilte Kong erthiof, som tilforn er berettet p), ei alleene ved Agder og ørderen, men ogsaa ved Hordeland, er det høist riimeligt, Rogaland, som beliggende midt inde imellem bemeldte nde, har da, som til andre Tider, fulgt Hordelands kiæbne, og at Vikars Søn Harald, i hvis Lod Hordeland faldt, har tilliige faaet, efter sin Faders Død, Rogaland at regiere over. 9. Herthiof. 10. Vikar. 11. Harald.

§. 3.

Vi have hidindtil, i den Rogalandske Historie, for t meeste, vandret i Formodningernes Land, uvisse om den tte Veie, og under bestandig Frygt for at fare vild derfra. len nu begynder bemeldte Historie at blive meere sikker, udrlig og sammenhængende. Vi have tilforn seet r), at ved slutningen af foromtalte Kong Vikars Regiering begyndte e Uroligheder at reise sig paa Hordeland, foraarsagede rmodentlig, deels af den Frithiofske Familie s), men fornemmelig af den der tilforn regierende Hordelandske og Rogalandske Konge-Slægt, som ved de alt for mægtige Halfdanske Sorriske Printser var i forige Tiider dreven fra sine der rende Besiddelser. Vikar blev under det Tog, han foreg sig, for at sætte sine Lande eller Erobringer i Sikkerhed, od desse Frithiofske eller Gardiske Printsers Angreeb, ved tærkodder ryddet af Veien; hans Søn Harald tilegnede sig l, efter sin Faders Død, Hordeland, formodentlig ogsaa Rogaland; men man finder slet intet viidere om ham berettet eller n hans Efterkommere: hans Regiering synes derfor at have Tilstanden paa Rogaland efter Vikars Død.

 været

o) See det foregaaende 4de Kap. §. 15 — 18.
p) See nysanførte Sted, §. 22.
q) See nysanførte Sted, §. 25.
r) See ogsaa dette paa anførte Sted, §. 23.
s) See sammesteds, §. 25.



været kun kort, og hans Familie maae være bleven fordreven
12. Augvalld. eller nedstødt fra den Kongelige Værdighed. Paa Rogaland er dette riimeligst skeet af en Prints, af sidstbenævnte Gardiske Familie, ved Navn Augvalld, som vore gamle Slægte-Registere vel giøre til en Sønneson af Rugalf, fordi Augvalld needstammede fra ham, tog hans Riige, hans Arv og Besiddelse tilbage, og bragte derved hans Familie igien i Anseelse; men Tiidsregningen viiser, at han maae have været 5 til
boer først paa Roge. 6 Leed yngre end bemeldte Rugalf t). Denne Augvald førte Tilnavn af Roge, riimeligst enten fordi han havde underlagt sig Rogaland og var bleven Konge i Rogar-Fylke, ligesom hans Stammefader Alf at samme Aarsag blev kaldet Rogalf, eller fordi han opslog sin Boepæl, for det første paa Gaarden Roge, i et mellem Rogaland og Thelemarken beliggende District, som siden blev kaldet Josurheid u); hvilket sidstbemeldte skeede ved den Leilighed, at Kong Augvalld, mens han paa bemeldte Sted havde sit Konge-Sæde, drog engang paa Jagt, i Selskab med sin heele Hofstat, hvoriblandt hans Dronning var, som under Jagten fødde ham en Søn, ved Navn Jausiur eller Josur, efter hvilken bemeldte District blev da kaldet Josurheid, men siden Viide eller Viidesokn. Kong Augvald har altsaa for det første havt sit Sæde paa det faste Land, temmelig langt fra Havet; han maae følgelig, i Begyndelsen af sin Regiering, have havt kun et

Stokke

t) See dette oplyst ved den tilføiede Chronologiske og Genealogiske Tabell.

u) See Alfs Saga, Kapit 2. Ligesom dette Sted er blevet opkaldet efter Augvallds Søn Josur, saa er det riimeligst, at Gaarden Roge har faaet Navn efter Kong Augvalld selv. Dog tage de, uden al Tvil feil, som ville meene, at Rogaland har ogsaa faaet sit Navn af Augvalld eller af hans Tilnavn Roge. See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib 5. App. pag 251. Forbenævnte Rogalf, der levede længe før Augvalds Tiider, viiser ved sit Exempel alleene, at Navnet Roge, Rogar og Rogaland har været langt ældre end Augvald.

tøkke af Rogaland, eller den Deel deraf, som ligger paa
t faste Land, i Besiddelse, men Øerne været i andres, en-
ı i forbenævnte K. Haralds, eller i den Fruthiofiske Fami-
s Hænder. Men siden finder man vor Augvald at have flottet sin
et paa den store Øe Kormt eller Karmen, den største og til Aug-
ydeligste paa Rogaland, og Gaarden Augvaldsnæs, valdsnæs.
or han opslog sit Konge-Sæde, der at have faaet Navn ef-
ham. Augvalld maae da efterhaanden have udbreedet sit
rredømme paa Rogaland; bemeldte Øe Kormt, tilligemed
øvrige Rogalandske Øer maae han have frataget deres fo-
e Besiddere, og forflöttet sin Residence didhen, som til et
ed, der var langt beqvemmere, efter hans Hensigter og
Tilbøieligheder, end det forige: Thi Augvald havde, uden
il ved Sværdet, ved en mægtig Flode, og efter endeel
reiserier til Søes, enten banet sig Veien til sit Fædrene
ige, eller derved anseelig udviidet det; han maatte, ved
ıme Middel, forsvare det og sine øvrige Erobringer, mod
ıres Anfald; hvorover Boepæl paa Øerne var ham beqve-
st; allerhelst da han for Resten fandt sin største Fornøielse
krig og Søerøver-Toge, paa hvilke han iidelig sværmede
kring. De gamle have anmærket, at saavel paa disse
erøver-Toge, som paa andre Reiser, førte han stedse en
e med sig, og det i dobbelt Henseende: Hendes Mælk
k han, som en usædvanlig kraftig Lægedom eller Forfriskelse;
for Resten dørkede eller offrede han til hende, som en
ıddom v).

§. 4.

Men hverken Augvallds eegen Tapperhed, ei heller den Hans Ende-
formeente Guddom, kunde sætte ham i Sikkerhed mod ligt.
fiendtlig

) See Snorro Sturlæson i Oluf Tryggvesøns Saga. Kap 7, og Oluf
Tryggvesøns Saga, udgiven i Skalholt, 2 Deel, Kap. 38. pag.
166. a.



fiendtligt Angreeb, og derpaa fulgte voldsomme Endeligt. Printser af hans Omstændigheder maatte, efter de Tiiders Beskaffenhed, nødvendig være mange Efterstræbelser underkastede, deels af dem, de havde drevet fra deres Besiddelser, eller under deres Krigstoge paa anden Maade havt med at bestille, deels af andre, som søgte at indlægge Ære, ved at prøve Størke med Mænd, bekiændte af deres Tapperhed og Bedrivter, især med saa berømt en Krigshelt, som Augvalld var. Denne blev derfor tilsidst overfalden, enten af een eller flere Søerøver-Helte, og i en mellem dem paafulgt Træfning nedlagt. Snorro kalder denne hans Fiende Varin, hvormed Oddur Munk istemmer x), berettende tilliige, at denne Varin var Konge paa Skorustrand (beliggende paa hin Siide Sundet y); Flateyar Bok giver ham Navn af Dixin z); men Alfs-Saga af Hækling a). Denne Navnenes Uliighed, saafremt ellers Navnene Varin og Dixin betegne meere, end een og samme Person b), tilkiendegiver, at flere Printser have slaaet sig sammen, for med samlet Magt at angriibe den tappre eller mægtige Augvalld. Varin eller Dixin især, en Printz, som Augvalld, i Følge af nysanførte Omstændighed, synes at have foruroliget i sine Besiddelser paa Rogaland, eller fordrevet derfra, maae siden en Tiid lang, efter da værende Tænke-Maade og Forfatning, have forsøgt Lykken til Søes, og under den Forretning slaaet sig

Varin.

Hækling.

x) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 5, Cap. 5, pag. 177.

y) See *Torfæi* Histor. Norveg. paa nysanførte Sted; men man er uviß, om Torfæus der meener Stranden paa det faste Land, liige over for Øen Kormt, eller den Deel af Rogaland, som man nu kalder Strande-Gield. See Ped. Claussens Norrigis Beskrivelse, pag. 68.

z) See Torfæus paa nysanførte Sted, og den trykte Ol. Tryggvesons Saga, edit. Island. Par. 2 pag. 166.

a) See denne Saga i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, Kap. 2.

b) Det kan være, at desse Navnes Forskiællighed beroer paa en blot forskiællig Læse- eller Skrive-Maade.

sig til den Viking eller Søerøver-Anfører Hækling, bekiendt af sin Striidbarhed og mange Søerøver-Toge c), muelig ogsaa dreven af samme bevægende Aarsager til Hævn, som bemeldte Varin. Efterat Augvalld var i en Træfning mod dem nedlagt, blev han selv i een, hans Koe i en anden, Hoi begraven paa Augvaldsnæs, og tvende høie Steene eller Bauta-Steene d) der oprettede over dem, den eene 30, den anden 26 Fod høie over Jorden, hvilke have været til næsten indtil vore Tiider e). Tvende Hoie paa bemeldte Augvaldnæs kaldes endnu af Indbyggerne Koklings-Hauene, til viidere Beviis for ovenanførte Tildragelses Rigtighed f), hvilken Kong Oluf Tryggueson i Norge, efterat Othin, som berettes g), havde fortaalt ham Augvalds Historie, har selv i de seenere Tiider undersøgt, ved at lade opkaste de Hoie, hvori han og hans Koe sagdes at være begravne, da man i den store Hoi fandt Menneske-, men i den mindre Koe-Been h). Finn den Riige paa Akranæs, fra Stavanger i Norge, en af dem, som først bebyggede Island, skal desuden, da han med sit Skib laae ved Augvaldsnes, og søgte der at blive underrettet om Augvalld, have af hans eegen Geist eller Gienganger,

Augvallds Begravelse.

c) De omtales i et gammelt Vers i Regner Lodbroks Saga, Kap. 24, som de ogsaa havde strakt sig til Danmark, hvor en stor Helt skal af denne Hækling være nedlagt, og begraven paa Samsøe. Bemeldte Vers, som der anføres, kommer ellers meget overeens med det der staaer i Alf-Saga, som siunget af Augvald selv, og synes derfor at være taget af vor Alfs-Saga, og indflikket i den for en Deel fabelagtige Regners-Saga.

d) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5, Cap. 5, pag. 177.

e) De vare endnu begge i Behold i Torfæi Tiid; men da blev een af dem ved Ildebrand fortæret. See nysanførte Sted.

f) See *Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. 1. Cap. 6. pag. 50.

g) See Snorro i Heimskringla, 1 Deel, pag. 288; og Oluf Tryggvesons Saga, edit. Island. Par. 2. pag. 166. a.

h) See nysanførte Steder.



ganger i), i foromtalte Høi, hørt Vidnesbyrd om hans Død og Nederlag ved Hækling, hvilket er indsluttet i forbemeldte Vers, der findes i Alfs-Saga. Nysbenævnte Hækling maae ellers, i foromtalte Striid mellem ham og Augvalld, selv være omkommen og paa Augvaldsnæs begraven, hvorover man siden har givet foromtalte Høie Navn efter ham.

§. 5.

13. Josur. Dette er hvad de Gamle have efterladt os optegnet om Augvald, og hvad vi deraf have kundet udtrække til hans Histories Oplysning. Augvalld maae ellers i sin Tiid have været en meget berømt Krigshelt: men det der blandt Efterkommerne har fornemmelig giort ham bekiændt, vare hans Søerøverier og hans Endeligt. Hans forbenævnte Søn Josur, som fulgte ham i Regieringen paa Rogaland, har derimod giort sig meere navnkundig, ved sine Bedrivter indenlands. Han var i sin Ungdom bleven opdragen hos sin Faders Jarl, eller hans Statholder k) over den Deel af nu værende Sundhord-Lehn, som da hørte til Rogaland. Denne Jarl heed Gundvalld, og havde sin Boepæl paa den Øe Stord eller Størøen, nu gemeenlig Stolen kaldet. Efter

indvikles i Kriig med de Hordelandske Konger. at Josur en Tiidlang havde ført Regieringen, hendte det sig, at benævnte Jarl, hans Fosterfader, fattede Kiærlighed til en Qvindes-Person, som han forlangte til ægte, men fik en stærk Medbeiler i en anden Jarl, ved Navn Koll, Kollur eller Hottur, som boede paa den Øe Kollsøy, beliggende sønden

i) See Alfs-Saga, Kap. 2. Man kan troe, at benævnte Finn har der faaet anførte Vers om Augvalld at høre, da han laae ved Augvaldsnæs, dog ei siunget i hans Høi, som Finn eller andre siden have foregivet, men af en gammel der boende Skalld.

k) Det var en næsten overalt i de gamle Tiider vedtagen Skik, at Kongerne lode deres Børn opdrage hos deres Jarler og andre af de fornemste Undersaatter; hvori de, efter da værende Indretning, viiste et liden Politik.

nden for Hardsœ l), men som tilliige stod under en anden
egiering, nemlig Naboe-Riiget Hordeland, som da hav-
sin eegen Konge m). Gunvalld Jarl var vel den,
r i denne Striid gik af med Seieren og Byttet, men efter
Tiiders Tænkemaade var den Tort, Kollnr deraf havde
aet, større, end den, uden Hævn, kunde fordøies. Han
igreeb derfor, med en anseelig Krigsmagt, Gunvalld u-
rvarendes n) paa Stord, satte Ild paa hans Gaard og lod
m dræbe, efterat Gunvalld med Magt havde brækket ud af
t med Ild omspændte Huus.

§. 6.

Dette gav Anledning til en langvarig og forbervelig rig mellem de tvende Naboe-Riiger, Rogaland og Horde-ld. Sidstbemeldte Riige var, som vi tilforn have seet o), faldet Vikars Søn Harald; men vi have tilliige erindret p), enten maae Harald selv være fordreven fra Riiget, eller ns Eftermænd, om hvilke man derover slet intet finder op-net. Derimod finder man, at ei længe efter bemeldte Ha-ds Tiider have Printser regieret paa Hordeland, af den der — Fortsættelse af den Hordelandske Historie.

) *Torfæus* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. Cap. 5, pag. 178, gietter, at man i seenere Tiider har forandret Navnet Kollsey eller Kolsøe til Halsnøe; men benævnte de Gamles Hardsæ eller Hardsey har uden al Tvil været de nyere Tiiders Halsney eller Halsnøe.

n) Halsnøe, hos hvilken Koll boede, ligger ei længer end 3 Miile omtrent fra Stord, Gunvallds Bopæl. Heraf sees da værende Grændse mellem Rogaland og Hordeland; man seer og, at begge Riigers Jarler have boet paa Grændserne, uden Tvil for at forsvare samme mod fiendtligt Indfald, under da værende Uroligheder, som det synes, mellem bemeldte Riiger.

) Det er mærkeligt, at denne Gunnvalld har ført det Tilnavn Roge, Alfs-Saga, Kap. 3, fordi han var Rogernes Jarl; hvoraf bestyrkes hvad tilforn er erindret om Augvalld, §. 3. nemlig, at Tilnavnet Roge er ham givet, fordi eller efterat han havde sat sig i Besiddelse af Rogaland.

) See det foregaaende 4de Kap. §. 25.

) See dette Kapitels §. 3.



der tilforn regierende Halfdanske eller Skelviske Familie, fra hvilken foromtalte q) Eireck den Frekne og hans Søn Alfreck havde deres Herkomst. Deraf kan altsaa let sluttes, at den samme Forandring, som var skeet paa Rogaland, maae, ved samme Tiider omtrent, ogsaa have gaaet for sig paa Hordeland. Printser, af den forige forbemelte Skelviske Familie, have der sat sig paa Thronen, efterat de derfra havde nedstødt den Gardiske, nemlig Harald Vikars Søn, eller hans Eftermænd; og dette maae, efter Tiids-Regningen og andre Omstændigheder, være skeet, enten af forbenævnte Alfrecks Søn, Eireck den Veltalende, ved den Danske Konges, Frodes (Frode den 4des) Hielp, saafremt ellers det, som Saxo fortæller r) om en Erick den Veltalende, vedkommer denne Erick, og ei rettere en anden, hvorom viidere siden; eller og maae det være skeet af nysbenævnte Eirecks Søn Alfreck. Denne blev kaldet hinn Frækne s), et Tilnavn, som uden Tvil er ham givet af hans Tapperhed, hans Mandighed i at udføre sine Foretagender, hans Hurtighed i at fatte de beste Anslage, og hans Færdighed eller Duelighed til at sætte dem i Værk t); og paa desse Egenskaber maae han fornemmelig have viist Prøver, ved at tage sit Fædrene-Riige tilbage, og ved at forsvare samme mod andres, især de Rogalandske Kongers Angreebe. Sit Konge-Sæde opslog han paa den ei langt fra nu værende Bergen beliggende Gaard u), efter ham kaldet Alfreckstad, nu Ørstad v), og givtede sig med

Fleere Hordelandske Konger.

12. Eireck den Veltalende.

13. Alfreck den 2den, den Frækne.

q) See det foregaaende 4de Kap. §. 16.

r) See hans Histor. Danic. Lib. 5.

s) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 4, Cap. 6, pag. 178, og Lib. 5, App. pag. 257.

t) Navnet Frækne indbefatter alle bemeldte og fleere Egenskaber. See *Torfæi* Hist. Norv. paa nysanførte Sted.

u) See J. Rami Norges Beskrivelse, pag. 138.

v) Det er mærkværdigt, at saa mange nye Navne ere ved de Tilder opkomne paa Rogaland og Hordeland, f. Ex. Josurheid, Augvaldsnæs, Kolleey,

:d Signy, en Dotter af Kongen paa Vors x). I Alf- ks Hof var den Tiid foromtalte Koll, i Selskab med hvil- i Kong Alfreck engang foretog sig en Reise nord til Sogn, or bemeldte Koll fik et deiligt Fruentimmer at see, da i rretning med at brygge Øll, nemlig Geirhild, Driks otter, hvis Smukhed han saaledes afmalede for Kongen, denne, efterat have selv seet Geirhild, under sin Hiem- eise, endnu samme Høst tog hende til Hustrue. Med det- nye Egteskab, og med den heri af Koll beviiste Tieneste var ng Alfreck saa fornøiet, at han, til Belønning for saa- n Troskab, gav ham foromtalte Jarlsdømme og Boepæl a Kollsey. Men for Resten foraarsagede dette nye Giv- maal stor Forvirring og Uorden i Kong Alfrecks Hof: de nde Dronninger kunde ei forliiges sammen, og ginge deres riidigheder saa vidt, at Kongen maatte beslutte, at skille ved en af dem. For at viise et Slags Upartiskhed i den g, for at undgaae, saa vidt mueligt var, vedkom- ndes Fortrydelse, og lade Skiæbnen raade, gav han ved sin Afreise til et Søerøver-Tog, dem begge, til den Ende, forstaae, at den skulde fremdeles blive hans Dronning, a havde til hans Hiemkomst, brygget ham det beste Øll. ette opvakte en af alle Kræfter anspændt Kappen mellem twende Dronninger; de giorde begge deres yderste Fliid, at vinde Priisen; og man tog i denne vigtige Sag, paa ge Siider, sin Tilflugt til Guderne selv: Signy anraab- te

hans twende Dronninger. Signy.

Geirhild.

De Tiiders Princesser have med Brygning og Væv- ning at bestille.

Kollsey, Alfrekstad. Dette tilkiændegiver en nye Forfatning, nye Erobringer, nye Regenter, nye Beboere af de efter dem opkaldte Steder.

) Det er uvist, hvilken Konge dette har været, og af hvilken Familie. Vors og Hordeland vare gierne foreenede under een Konge; men under de forige mange Uroligheder har mueligt en Prints af de der tilforn re- gierende Familier fundet Leilighed at rive Vors til sig og fra Horde- land.



te Freya om Hiælp, men Geirhild Othin, som tilforn, under Kolls eller Hetts paatagne Person, skal i Sogn, da hun havde med sit Lerret at bestille, have lovet hende Ægteskab med Kong Alfrek, samt sin viidere Bistand i fornødent Tilfælde y), og nu tilvendte hende Seieren, ved at lade komme sit Spyt i Geirhillds Øll, i Steden for Giær, dog under den Betingelse, at faae hvad som var mellem hende og Karret (det Foster, som Dronningen gik frugtsommelig med). Paa den Maade vandt Geirhild Priisen: Kongen erklærte, efter Hiemkomsten, hendes Øll for at være det beste, og saae sit Huus siden formeeret ved en Søn, som bemeldte Dronning fødde ham, og man kaldte Vikar z).

§. 7.

Krig mellem Hordeland og Rogaland.

Nogen Tiid efter desse Tildragelser paa Hordeland, forefaldt den tilforn omtalte Trette mellem Alfrecks Jarl Koll, og den Rogalandske Konges Josurs Jarl Gunvallds, som endtes med dennes Død. Forbindtligheden mellem Kong Josur og benævnte hans Jarl, som hans Fosterfader, var alt for stor dertil, at hans Foster-Søn skulde lade saadant gaae uhævnet af a). Saasnart Josur fik Gunvallds Død at viide, samlede han en tallrig Krigsmagt sammen, og begav

y) See herom Alfs-Saga, Kap. 1.

z) Man mærker let heraf, at Forfatteren til Alfs-Saga har forbyttet denne Vikar med foromtalte Agdiske Konges Haralds Søn af samme Navn, hvilket ogsaa Landnama-Saga giør, pag. 177, foruden fleere, og at man har anseet nysfortaalte Tildragelse at staae i Sammenhæng med den Agdiske Konges Vikars Endeligt, som en Persons, der var opofret til Othin fra Moders Liv af.

a) At opfostre een, var efter de Tiiders Tænkemaade omtrent det samme, som at lyse een i Kull og Kiøn, eller indlemme ham i sin Familie. De samme Pligter omtrent forbunde en Foster-Fader og Foster-Søn, som Forældre og Børn. Derover lode Kongerne som oftest deres Børn opfostre hos deres Jarler eller andre de fornemste eller mægtigste Mænd i Riiget, for des nøiere at forbinde dem med samme, og derved des meere at befæste deres Magt og Throne.

begav sig dermed til Skibs, for at opsøge Koll. Denne, som formodentlig spaaede sig saadant et Besøg, blev ei saa snart den fiendtlige Flodes Ankomst vaer, førend han strax, med sine tilstædeværende Folk, sprang om Borde paa sine Krigs-Skibe, og seilede nord om Hardsæ, men blev af Kong Josur forfulgt liige indtil Grafdalsvog b) hvor Kong Alfrek, som sig intet fiendtlig var formodende, kom Koll af en Hændelse i Møde, og til Hiælp med de faa Folk, han havde med sig. Disse vovede da med foreenet Magt en Træfning imod Kong Josur, men vare saa vanhældige, at de begge, tillige med den største Deel af deres Krigsfolk, bleve nedlagde. Kong Alfreks Søn Vikar, underrettet om Sagernes Tilstand, samlede vel imidlertid endeel Tropper, for dermed at understøtte sin Fader: men han kom ikke til Vall-Pladsen, førend Slaget alt var forbi, og Kong Josur borte, hvilken efter denne Seier underlagde sig de Lande eller Districter, over hvilke Koll havde ført Regieringen, som Jarl c). Alfreck nedlægges i en Træfning af Josur.

§. 8.

I den Tilstand forbleve Sagerne en lang Tiid. Efter mange Aars Forløb d), da Josur formodentlig var bleven gammel, og følgelig mindre skikket til at taale Krigens Besværligheder, end tilforn, foretog endelig Vikar sig at søge den Hævn, han var sin afdøde Fader skyldig, uden hvilken han efter de Tiiders Tænkemaade og Forfatning, neppe kunde ansees for retmessig Besidder af hans Throne, end sige, beklæde Vikar 2. 14de Konge paa Hordeland.

b) Dette Sted ligger ei langt fra nu værende Kiøbstæd Bergen, følgelig var det ei heller langt borte fra Kong Alfrecks Boepæl, hvorhen Koll ventelig vilde tage sin Tilflugt.

c) See Alfs-Saga, Kap. 3.

d) See nysanførte Alfs-Saga, Kap. 4.



Krig mellem Vikar og Josur. klæde den med tilbørlig Anseelse e). Han udruster, til den Ende, en efter de Tiiders Maade tallriig Krigsmagt, og med den angriiber han Josur, da denne just befandt sig i de tilforn omtalte, fra Hordeland erobrede Lande, i det District, som Koll tilforn havde regieret over, som Jarl. Der kom det til *Josur omkommer.* en Træfning imellem begge Partier, hvori Vikar ei alleene nedlagde Kong Josur, men ogsaa tilliige med ham alle i det Herred boende Bønder, som formodentlig vare opbudne, eller havde selv frivilligen greebet til Vaaben, for at staae Josur bie. Paa dem skeede, af den forbittrede Fiende, et saa almindeligt Nederlag, at ingen af dem alle blev tilovers f), men Herredets Gaarde, for det første, beboede af lutter Enker, *Oprindelse til Navnet Qvind-Herred.* hvorover det siden fik Navn af Kvena-Hierad (Qvind-Herredet), og udgiorde for Resten et Stykke af den store Fiord- og Øe-Strækning, som i de seenere Tiider blev kaldet Hardanger g). Hardanger har altsaa været det Tvistens Æble, hvorom de Hordelandske og Rogalandske Konger have i de Tiider figtet med hinanden; som Kong Alfreck den Frække, da han tog sit Fædrene-Riige Hordeland tilbage, maae have revet til sig; som Josur siden foreenede med Rogaland; men Vikar, efter foromtalte over Josur erholdte Seier, har lagt under de Hordelandske Kongers Herredomme h).

§. 9.

e) Saa tænkte vore Forfædre, saavel heri som i mange andre Ting, stort og ædelt. Hævn, især over nærmeste Paarørende, Venner eller Staldbrødre, var en af de helligste Pligter, som ei maatte tilsidesættes, uden man vilde underkaste sig den største Skam, eller paadrage sig det forhadte Nidings Navn.

f) See Alfs-Saga, Kap 4.

g) See Snorro Heimskringla, 1ste Deel, pag. 204, i Oluf Tryggvasons Saga, Kap. 11. See og J. Rami Norges Beskrivelse, pag. 133.

h) Det kommer mig meget riimeligt for, at det Sted Josurheid, Vide og Videsokn, hvor Kong Augvalld for det første boede, har ligget i eller ved Hardanger, enten ved Eidsfiord, eller rettere ved Se-



§. 9.

Det varede dog endnu længe forend han kom i rolig Besiddelse deraf. Hior, Josurs Søn, som efter sin Fader blev Konge over Rogaland, angreeb ham med Krig, og denne blev i lang Tiid fort imellem dem med afvexlende Lykke, saa at nu eet, nu igien et andet Partie deri havde Overhaand, indtil de endelig bleve eenige om at slutte Fred i). Efter den Tiid finder man, i vore gamle Skrivter, kun lidet berettet om de Hordelandske Regenter. At Vikar, ligesom hans Fader, er paa en voldsom Maade, skiont uvist hvorledes, kommen af Dage, maae ansees for riimeligt, eftersom de seenere Tiider have forbyttet ham med den ældre Vikar, den Agdiske Konges Haralds Søn, som efter derom tilforn anførte Beretning, fik saadant Endeligt k). Dog maae vor Vikars Efterkommere endnu en Tiidlang have beholdt Herredommet over Hordeland. Vore gamle Slægte-Registere l) og andre ældre Efterretninger navngive ei alleene hans Søn Vatnar, men beskrive ogsaa denne, som en tapper og striidbar Helt, læggende til, at han, efter sin Død, blev begraven i den efter ham saa kaldte Vatnars Haug m), beliggende sonden for

Hior, 14de Konge paa Rogaland.

Vatnar, 15de Konge paa Hordeland.

vereid, hvorfra er Vei over til Tillemarken, see J. Rami Norges Beskrivelse, pag. 132, eller norden for Karmsund, i Svedesogn, som Ped. Claussøn kalder det, i sin Norrigis Beskrivelse, pag. 14. Men for Resten ere Stederne mig endnu alt for lidt bekiendte, til at kunne dømme derom med nogen Vished.

i) See Alfs-Saga, Kap 4.

k) Det Vers, som i Alfs-Saga, Kapit. 1, siges om den yngre Vikar at være sunget af hans Fader Alfrek, troer jeg rettere at tilkomme den ældre: men muelig kan et Slags Overeensstemmelse, saavel i Døds-Maaden, som i Navnet, mellem den ældre og yngre Vikar, have givet en saa meget større Anledning til at forbytte dem med hinanden.

l) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 5, App., pag. 257.

m) See Landnama-Saga, in Append. pag. 177.



for det Sted, som siden har faaet Navn af Hakonar-Hellu eller Hagens-Helle, efter den siden beromte Norske Konges, Hagen Adelsteens-Fostres der skeede Fodsel, tvende Miile omtrent fra nu værende Bergen n). Ved hvilket Sted, eller bemeldte Hoi, da en Kiobmand i Norge engang havde lagt sit Skib for Anker, efterat have under sin Seilats, langs de der værende Kyster, fortaalt Vatnars Historie, og deri beromt ham, som en priisværdig og navnkundig Regent: skal Kong Vatnar folgende Nat have ladet sig see for bemeldte Kiobmand i Dromme, og befalet ham at grave i sin Hoi; da han skulde blive riigelig belonnet for sin Umage; hin skal da have fulgt Drommen; han grov og fandt en stor Sum Penge o). Alle desse Omstændigheder, at Vatnar udtrykkelig kaldes Konge; at han beskrives, som en striidbar og anseelig Regent; at han er bleven begraven et langt fra det Sted, hvor hans Forfædre havde deres Konge-Sæde, give tydelig tilkiende, at han har levet og er dod, som Konge paa Hordeland. Men i Henseende til hans Eftermænd, eller hans saa-kaldte Sonner, hvilke berettes at have fort Navne af Sniall og Hiall, er Sagen meere tvilsom. Skal man rette sig efter de Slægte-Linier og de i dem opregnede Leed, hvilke den troeværdige Landnama-Saga p) anforer, fra bemeldte Vatnars Sonner, til endeel af Islands forste Beboere,

Sniall og Hiall.

n) See Torfæus paa nysanforte Sted, Lib. 4. Cap. 7. pag. 179.

o) See Landnama-Saga paa nysanforte Sted. Man kan let troe, at den omtalte Kiobmand har gravet i Vatnars Hoie, og at han der har fundet en anseelig Sum Penge; men den Dromme-Omstændighed har han muligt selv lagt til, for at besmykke sin Gierning, og giore den tilladelig: eftersom det i de hedenske Tiider blev gemeenlig anseet, ei alleene for en daarlig Formastelse, men og som en strafværdig Forgribelse mod Religionen, at forurolige de Dode i deres Graver, men især at angriibe Helternes og Kongernes Hoie.

p) See bemeldte Landnama, 1ste og 2den Deel, pag. 2, 44, 56, 59, og 5te Deel, pag 168 og 172. See og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 5. Lib. 5. App. pag. 257.

boere, men som beløbe sig kun til fem i Tallet, Slægte-Linier og Leed, hvori man med Føie kan troe at mindre Mangler maae være indløbne, end i de meget ældre: saa har man Aarsag til at giøre sig den Slutning, at forbenævnte Sniall og Hiall maa have levet i langt seenere Tiider, end at de kunne være vor Vatnars Sønner, eller jævnaldrende med Hiorleif den ældre, Konge paa Rogaland, om hvilken videre siden. Denne Omstændighed, som kan sees nærmere oplyst ved den almindelige genealogiske og chronologiske Tabel, som er denne Deel af vor Historie tillagt, viiser altsaa, at der, foruden den ældre maae have været en yngre Hiorleif; Tiids-Regningen og Slægte-Linierne q) give ogsaa tilkiænde, at bemeldte 2de Brødre Sniall og Hiall, kunne vel have needstammet fra foromtalte Vatnar; at de have bevaret Erindringen af saadan deres Herkomst, og fortplantet den til Efterkommerne: men desse deres Efterkommere maae dog tilliige, uviidende om de fra Vatnar til deres Sniall og Hiall forløbne Leed, have giort dem til hans Sønner, og forbyttet de seenere Tiider med de ældre; og dette her, som paa fleere Steder, ei uden en Slags Grund eller Anledning: Vor foromtalte Vatnar maa virkelig have havt en Søn af det Navn Hiall, om ei en tilliige, kaldet Sniall; da man finder, at en Vatnars Søn Hiall har faaet til ægte Hervora, hvis Moder var Thorgierd, en Dotter af den Halogalandske Konge Helge r). Dette kan ikke passe sig paa nogen anden Hiall, eller paa en yngre, end en Søn af vor Vatnar; denne ældre Hiall er det da, som har ægtet Helges Dotter-Dotter Hervora; og stemmer alt dette meget

Helge, Konge paa Halogaland.

q) See om den seenere Hiors eller Hiorleifs Efterkommere, Landnáma-Saga, 2den Deel, pag. 58, 59, 63, 65, og *Torfæi* Hist. Norv. loc. cit. pag. 254.

r) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 4, Cap. 7, pag. 180.

get vel overeens med Tiids-Regningen, naar man anseer, som man bør, forbenævnte Helge, ei for den gamle Haloge s), men for en yngre af hiin ældres Efterkommere, for den samme, som levede i den Danske Konges Indgiælds Tiid; som fik dennes Søster Helga til ægte t); som har opkaldet sin Dotter efter den ældre Helges, Holges eller Haloges, sin Stammefaders Dotter Thorgierd u), og deri iagttaget en ældgammel Skik, der fra de ældre Tiider af var bleven, blandt de Nordiske Folk, iagttaget og fortplantet fra Forfædre til Efterkommerne. De Gamle vare meget for at give deres Børn Navne efter Forfædrene i deres Familie, hvilke havde været særdeles berømte og anseelige; de tænkte ved dette Middel at kunne tilvende deres Børn de Opkaldtes Geist eller Følge, deres Lykke eller Skiæbne; og dette maae den yngre Helge have iagttaget; samme ogsaa en muligt yngre Vatnar, i Henseende til sine Sønner Sniall og Hiall. Disse 2de Brødre have for Resten, i deres Tiid, været berømte af deres Striidbarhed og mange Krigs-Toge, under hvilke de endelig bleve begge i en Træfning nedlagde v) hos Nisaa i Halland, og begravne sammesteds i de saa kaldte Brødre-Høie hos Glumsteen x), Sniall i en stor Hoi, beliggende paa en

s) See om ham foregaaende 2det Kapit. §. 14 og 17.

t) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 6, pag. 109, edit. *Stephanii*.

u) See foregaaende 2det Kap. §. 17.

v) *Saxo* in Hist. Dan. Lib. 7. pag. 141, beretter om 2de Brødre, Scate og Hial, at de udfordrede den Vermelandske Konge Oluf til en Eenekamp, da han negtede dem sin Dotter Asa, men bleve nedlagde af en Olo eller Oluf fra Norge. Efter Tiiden, Navnene og andre Omstændigheder at dømme, kunde det synes riimeligt, at disse have været just vor Sniall og Hiall: men uden Tvil bør de dog ansees for adskilte Personer. See følgende 6te Kap. § 13.

x) See Alfs-Saga, Kap. 4, og Richardsons Hallandia, Tom. I. pag. 96. Ol. Dalin i sin Svenske Histories 1ste Deel, Kap. 14, §. 11, Note (y), taler om Vikar, som Konge i Halland; men det er en Feil



en Klippe tæt hos Havet, Hiall i en anden, der laae noget længer op fra Soen. Desse tvende anseelige Hoie fulde den Norske Konge, Harald Haardraade, i Oinene, da han hos benævnte Glumsteen laae med sin Flode, ved Aar 1062 y); han spurgte sine Folk, hvis Hoie desse vare; men ingen af dem kunde derom give ham den forlangte Underretning. Bemeldte tvende Brodre maatte da selv, som man beretter, give derom Oplysning: næst derpaa folgende Nat, eller Natten for det bekiændte store Nisaa-Slag, mellem benævnte Konge og Svend Estridsen i Dannemark, fortæller man os, at de have ladet sig i Dromme tilsyne, Snial for en, ved Navn Sigurd hin Hvite, Hiall for en anden, kaldet Biorn Buk, for hvilke de fortaalte deres Endeligt, og gave deres Navne tilkiænde. Men endnu vidste ingen, hvilke desse havde været, forend Kong Harald, efter Hiemkomsten til Norge, blev underrettet derom af den gamle Norske Skalld, Thiodolff fra Hvine, hans Broder, Kare hin Hvite. Denne kunde fortælle, at de benævnte Brodre havde været Kong Vatnars Sonner, og tvende i deres Tiider meget berømte Krigshelte z).

§. 10.

Hiorleif, 15de Konge paa Rogaland. 16de paa Hordeland.

Efter foranførte Omstændigheder bliver det da riimeligt, at Vatnar har vel selv været Konge paa Hordeland, og været det indtil sin Død; men at nye Uroligheder, nye mellem Hordeland og Rogaland udbrudte Krige især, have

 dreevet

Feiltaaelse, og een blandt de alt for hastige eller ei nok overveiede Slutninger, hvoraf denne ellers ypperlige Skribent saa ofte har ladet sig bedrage.

y) See Hr. Conference-Raad Suhms og mine Forbedringer i den Danske og Norske Historie, pag. 332.

z) See Landnama-Saga, in Append. pag. 178. Ovenomtalte Snialls og Hialls, samt Vatnars Exempler vise ellers, hvorledes de Gamles Begravelses-Hoie have tient til, deels at vedligeholde, deels at fornye Erindringen hos Efterkommerne om de der Begravne.

drevet hans Børn eller Familie fra Riiget, hvilke da have formodentlig deels greebet til det sædvanlige Tilflugts-Middel, nemlig Søerøveriet, deels søgt sig Boepæle paa andre Steder, saasom enten paa Helgeland, hvor Hiall ventelig har forskaffet sig et Slags nyt Riige, eller et sikkert Tilflugts-Sted, ved sit Givtermaal med Helges Dotter, eller ogsaa i Sogn, hvor man finder at en af den yngre Hialls Sønner, nemlig Grim eller Vedra-Grim, har været Herse a). Imidlertiid blev, ved den Leilighed, Hordeland igien foreenet med Rogaland, under felles Konge og Regiering, enten ved foromtalte Rogalandske Konge Hior, der berømmes ei alleene som en viis Regent, men ogsaa som en mægtig Første, der følgelig maae have udviidet sit Riiges Grændser ved Erobringer eller Krige, men døde dog Straae-Død og blev begraven paa Rogaland b); eller og maa bemeldte Foreening rettere være skeet ved hans Søn Hiørleif, om hvilken fortælles, at han blev en meget riig eller mægtig Konge, med det udtrykkelige Tillæg, at han regierede baade over Hordeland og Rogaland c). Denne Hiørleif fik ellers Tilnavn af hinn Qvændsame, eller den Qvinde-Kiære, og det ei uden Aarsag: han var meget hengiven til Qvinde-Kiønnet, hvilket bragte ham ind i store Vidtløftigheder og Livs-Farer, men tilliige for en Deel lagde Grund til hans Magt eller vidt udstrakte Herredømme. Han giftede sig for det første med Æsa eller Asa, kaldet hina Liosa, den Lyse, den Hvide eller Deilige, en Dotter af Eystein, Jarl paa Valdres: men det varede ei længe, forend han, foruden hende, tog sig

faaer Tilnavn af hinn Qvændsame.

hans første Givtermaal med Asa.

a) See nysanførte Landnama-Saga, 1ste Deel, pag. 11. Kap. 10. Det har muelig gaaet Vatnars Efterkommere, liigesom foromtalte Konger i Sogn, Helge og Halfdan, at de ere blevne nedsatte fra den Kongelige Værdighed, og giorte til Herser.

b) See Alfs-Saga, Kap. 5.

c) See sidstanførte Sted.

endnu en anden Dronning, og det ved denne Leilighed d):
orleif besad en af de Egenskaber, blandt fleere, som efter
Tiiders Forfatning var hoist fornøden for en stor Regent,
en Konge især, som tragtede efter at udbreede sin Berøm-
se, sin Magt og sit Herredømme. Han var meget gav-
d; men denne hans Gavmildhed foraarsagede, at hans
atkammer snart blev udtømmet, saa han derover maatte
sig om Midler, tienlige til at fylde det igien. Efter de
ders Forfatning havde Regenterne ei Magt til at paabyde
Skatter efter eeget Godtbefindende; de maatte lade dem
e med Indkomsterne af deres egne Godse, af visse dem
gde Gaarde, og med en vis Krigs-Styr, som Under-
terne ydede til dem; Vilde de have meere, maatte det
s hos Fremmede, ved Erobringer og Søerøverier, hvor-
Undersaatterne ei maatte opbydes, uden saa mange, som
villigen vilde lade sig dertil bruge, men Kongerne be-
te sig paa saadanne Krigs-Toge enten af deres Hoffolk,
af andre tilliige, som stode i deres Sold; og paa saadan
ade maatte nu Hiorleif søge at bøde paa bemeldte Af-
g, eller fylde sine udtømmede Leddikker. Til den Ende
han sig bygge af nye et stort og stærkt Skib, hvormed han
tog sig et Tog til det gamle Biarmeland, et District,
de Norske flittig besøgte, saavel for at drive Handel, som
at røve, og som da var berømt af sine Riigdomme, hvilke
dets Indbyggere samlede, ved den der igiennem gaaende
løftige Handel mellem vore nordlige, de vestlige Europæ-
og de østlige Asiatiske Lande. Paa dette Tog besøgte
orleif underveis Haugne den Riige, eller Mægti-
ge,

) Dette, og det følgende om de Rogalandske Konger, er for det meeste ta-
get af foranførte Alfs Saga, som bær alle Mærker af Troværdighed,
og grunder sig for det meeste paa gamle Vers af dem, som selv have
været tilstede ved eller forrettet de der beskrevne Tildragelser, hvilke
Vers overalt anføres.

Hiorleifs andet Giftermaal med Hillde.

ge e), som boede i Niardey eller paa den nu saa kaldte Oe Nærøen, beliggende uden for Naumadals Mynne, eller ved Indløbet til Nummedals- eller Folden-Fiord f). Ved den Leilighed beværtede bemeldte Haugne, i tre Dage, Kong Hiorleif paa det beste, da denne under de ved hans Ankomst anstillede Giæstebude blev indtagen af en nye Kiærlighed til Hognes Dotter Hillde, kaldet den Smale, en med ei mindre Dyder end Deilighed begavet Princesse g). Denne forlangte han til ægte, holdt strax sit Bryllup med hende, og lod denne sin nye Dronning, med hendes Broder Solve, giøre sig Selskab paa det til Biarmeland bestemte Tog.

§. 11.

Hans Biarmelands Færd.

Efter Ankomsten didhen, deelte Hiorleif sit lille men udsøgte Mandskab, bestaaende kun af 90 Mænd, i tre Hobe. Den eene lod han blive, under sin Styrmands Anførsel, tilbage hos Skibet, for at bevogte samme; med den anden, som han selv anførte, satte han sig i Forfatning til Modværge mod Landets Indbyggere, i paakommende Tilfælde af et Angreeb; men den tredies Forretning blev, at bryde eller opkaste de der værende Hoie, som maae have været enten særdeles betydelige Begravelses-Hoie, sammenkastede af Muld og Jord, bemænget med Guld, Sølv eller Penge, saadanne, som Yngve-Freyrs var i Sverrig h), Haloges i Norge i), eller

e) See vor Alfs-Saga, Kap. 5, og Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 35.
f) See nysanførte Alfs-Saga paa benævnte Sted. Naumudal eller Nummedal kalder man det District, som ligger norden for det tilforn beskrevne Nummedals-Eid, mellem dette og Helgeland.
g) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 4, Cap. 8, pag. 181.
h) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 12. pag. 13.
i) See foregaaende 2det Kap. § 17. Efter Strahlenbergs Vidnesbyrd i hans nord und ostliche Europa und Asien, pag. 103, findes endnu hos Pyzjora-Strømmen, især hos Staden Welyka-Perma (i det gamle Biarmeland) mange Begravelses-Hoie, med Penge, ogsaa Arabiske Mynter udi.

ller andre, vel omtrent paa forommeldte Maade, men til en Slags Gudsdyrkelse oprettede Hoie, hvori anseelige Rig-komme efterhaanden vare samlede k). Efterat Hiorleif hav-de der fundet en stor Sum Penge, vendte han med dette Bytte tilbage, men skal under Hiemreisen, i de sydlige Kan-ter af Finmarken, paa et Sted, kaldet Giardeyar-Geima (: Gardsoe-Havn eller Bugt) have havt at bestille med en Thusse, et Trold, som spaaede ham Folgerne af hans nye Egteskab, eller de paafulgte Tildragelser mellem ham og hans Dronning Asa. Men desse har det ventelig ei været saa vanskeligt at indsee, at man jo, uden saadanne Spaadom-me, kunde giætte sig til, hvad deraf vilde folge: Hogne, Kong Hiorleifs nye Sviger-Fader, synes selv at have giort sig Tanker derom, og derfor givet sin Sviger-Son det Raad, under et nyt Besog paa Næroen, paa Hiemreisen fra Biar-meland, at lade Hillde, med hendes Broder Solve, bli-ve der tilbage efter sig: men dertil var Hiorleif ei at overtale. Hans nye Dronning, tilliige med benævnte hendes Broder, fulgte ham altsaa til hans Hiem, den forste geleidet kun af 2de Opvartersker eller Slavinder l), men den sidste af 30 un-ge Karle. Alle glædede sig ved deres Ankomst. Dronning Asa alleene ansaae de nye ankomne Giæster med skeele Oine, og var især meget misfornoiet med Kong Hiorleifs Opforsel, for

k) See Snorro i Olafs Helga Saga, Kap. 143, pag. 620, 621, og *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 6, Cap 2, pag. 268.

l) Man havde, i de hedenske Tider, ogsaa her i Norden Slaver og Slavinder, af saadanne, som man havde fanget eller rovet paa Krigstoge, eller kiobt for Penge; deres Vilkaare vare vel slettere end andres, men dog i vor Norden meget taalelige, og langt bedre, end Slavernes blandt de gamle Græker og Romere. Hine Nordiske Slaver kunde arbeide for dem selv imellemstunder; det de derved forhvervede, var deres eeget; og de kiobte dem derved ofte deres Frihed.

for den mod hende beviiste Utroskab; hun satte sig derover for at søge Hævn; og den fandt hun omsider, i Anledning af følgende Tildragelser.

§. 12.

Hiorleifs 3die Givtermaal.

Med det samme Skib, som Hiorleif havde brugt paa foromtalte Biarmelands Færd, foretog han sig engang siden en Reise til de sydlige Grændser af Norge, til Konghelle ved Goth-Elven, hvor de Nordiske Konger pleiede at samles, at holde Stævner eller Møder med hinanden, for at afgiøre, enten ved Sværdet, eller ved Forliig, de mellem dem indbyrdes eller med andre paakomne Sager; af hvilke Konge-Møder Navnet Konga-Helle vel ogsaa har sin rette Oprindelse. Til dette Sted ankom ved samme Tiid omtrent Reidar, Konge i Stælland, og opslog der sine Telte i Nærværelsen af Hiorleifs. Dette gav Anledning til et fortroligt Venskab mellem sidstbenævnte Konge og Reidars Søn Rere, som søgte ved alle Leiligheder at sætte sig i Yndest hos Hiorleif, og anholdt derfor hos sin Fader, at han skulde indbyde den Hordiske Konge hjem til sit. Reidar, skiønt han af adskillige Omstændigheder skal ei have spaaet sig meget godt af dette Besøg, samtykte dog ei alleene i Forslaget, men lovede ogsaa at giøre de fornødne Omkostninger, til at imodtage og beværte en saa fornemme Giæst. De reiste da alle i Selskab sammen til Danmark, hvor Hiorleif blev paa det beste modtagen og beværtet; men ei saasnart havde han, under de ved den Leilighed anstillede Giæstebuder, faaet Hreidars Dotter Hringiu at see, forend hans Hierte blev sat i Lue, og brændte af en nye Kiærlighed. Han forlangte strax bemeldte Princesse til ægte; Rere befordrede af al Magt hans Forlangende; Givtermaalet blev fuldbyrdet. og Hringiu ham given til ægte, med en anseelig Hjemme Givt, bestaaende i et vel udrustet Skib, laddet med allehaande kostbare Varer.

Dermed

Dermed reiste nu Hiorleif hiem, forsonet med 3de Dronninger; et temmelig rart Exempel i vor gamle Nordiske Historie, hvilket ei uden Aarsag har fortient vor Hiorleif Navn af hinn Qvændsame eller Qvinde-Kiære. Vel stod det, blandt vore Nordiske Forfædre, enhver frit for at tage sig saa mange Hustruer, som han selv vilde eller kunde underholde: men det skeede dog meget sielden, at nogen betienede sig af den Frihed, eller ægtede fleere end een m); saa at Adam af Bremen har i denne Sag, som i saa mange andre, ganske vist taget feil eller giort for meget af Tingen, naar han beretter n), „at blandt de Nordiske Folk havde hver Mand to, „tree eller fleere Koner, men de riige og Printserne utallige „mange;" hvormed andre Skribenter istemme, anseende dette for den rette Kilde, hvoraf man ogsaa kunde udleede de Nordiske Folkes Frugtbarhed, og de store Folke-Sværme, som Tiid efter anden havde oversvæmmet næsten heele Europa o).

§. 13.

Men dette lade vi for denne Gang staae ved sit Værd, som noget, der er vor nærværende Materie uvedkommende, og vende os til vor Hiorleif igien. Denne blev under Hiemreisen fra Sicæland, i de Jydske Farvande (i Jotlands Hafe) længe opholdt af indfaldende stille Veir eller Havblik, under hvilket et af Havet, i Skikkelse af et Menneske, opkommende stort

Følgerne af dette Giftermaal.

m) Vore gamle Nordiske Forfædre avlede vel ogsaa Børn med deres Slavinder; men ei i nogen Mængde, eftersom saadanne Børn bleve gemeenligen anseete for foragtelige og langt ringere end andre, endogsaa avlede uden for Ægteskab.

n) See de Situ Daniæ &c.

o) See *Dudo de S. Quintino* de moribus & gestis Normannorum, inter Scriptores Rerum Norman. per *Duchesnium*; *Guilh. Gemmeticensis*, sammesteds, pag. 241; *Thom. de Walsingham* in hypodigmate Neustriæ, med fleere.



Soe-Dyr eller Hav-Under p), skal have spaaet Hiorleif den ham og andre forestaaende Tragiske Tilfælde. Saaledes fortælle de Gamle, blandt hvilke det var en overalt vedtagen Meening, at vigtige Tildragelser ei kunde skee, uden betydelige Forevarsler, Syner, Vidundere, Spaadomme; og her have vi en Prøve derpaa; derom aleene, og om intet videre, er det os her at giøre. Man maae for Resten have seet det paaberaabte Vidunder for Tildragelsen, eller efter den dannet det af en blot naturlig Hændelse; Spaadommen maae være skeet eller ikke: vist nok er det, den blev opfyldt, og dertil giordes strax en Begyndelse. Den unge Dronning, som uden Tvil ei taalte denne Soe-Reises Besværligheder, faldt paa Skibet i en hæftig Sygdom, der pludselig, efter en Dags Forløb, skilte hende ved Livet. Den varme Aarets Tiid, Frygt for farlige anstikkende Sygdomme, eller andre Omstændigheder, synes at have afskrækket Kong Hiorleif fra at føre det døde Legeme med sig; han lod derfor giøre en Kiste, Liiget deri lægge, og det siden skyde over Bord ud i Søen, hvor den udkastede Liig-Kiste skal have drevet (venteligt for Strømmen) saa hastig afsted, immer mod Sønden, som man kunde roe et Skib med 6 Par Aarer, saa det varede ei længe, førend foromtalte Rere fandt den i Nærværelsen af sin Faders Nøste eller Soe-Huuse q). Et saa uventet Syn og

p) See Alfs-Saga, Kap. 6. Ingen tænke, at desse og saa andre deslige Ting, som forekomme i nysanførte Saga, betage samme noget af dens Troværdighed. Den maatte være meget uvidende om Menneskenes Sindelav, om den Indflydelse, som overalt vedtagne Meeninger have, endogsaa hos de beste Skribenter, som vilde paastaae saadant. Hvo nægter Livii Fortællinger Troværdighed, lad være han imellemstunder anfører en Hob Vidunder og andre deslige Ting?

q) De Gamle brugte at trække deres Skibe paa Land, og sætte dem ind i store dertil opbygte Huuse, som de Norske endnu kalde Nøste. Det er ellers let at see, at man af foranførte Omstændigheder har villet giøre et Slags Vidunder, skiønt alting kan have tilgaaet ganske naturlig.

og Tilfælde, hvis rette Sammenhæng var ganske ubekiændt, kunde ei andet end smerte saavel Rere, som hans Fader, og desse fattede den Mistanke, at den unge Dronning var af Hiorleif myrdet, og siden paa bemeldte Maade udkastet i Søen. Saa stor en Ondskab eller Fornærmelse fordrede altsaa Hævn, og den lavede man sig paa af al Magt; hvorom Hiorleif, ved adskillige Forevarsler, atter skal være bleven advaret, og det paa følgende Maade, hvilken vi her maae unde et Sted, til en nye Prøve paa vore Forfædres Meeninger og Tænkemaade i saadanne Ting, og til Beviis, at meget af det saa kaldte fabelagtige, som hist og her indløber hos vore gamle Skribenter, er ei deres eegen Digt, men noget, der grunder sig paa gamle Beretninger, paa Forfædrenes bemeldte, da overalt vedtagne Meeninger, hvorefter blandt den gemeene Mand endnu findes Spor, eller Levninger deraf. Tvende Kong Hiorleifs Fiskere, Hander og Hrinder, fangede om Høsten, som man beretter, efter Kongens Hjemkomst, en saa kaldet Marbendill eller Marmændill r), d. e. en liden Havmand, som de bragte hjem med sig til Kongen, men denne overleverte til en af de Qvinder, som havde Opvartning ved Hoffet, med Befaling, at røkte den vel s). Det varede længe, forend den vilde tale. Endelig tildrog det sig, at de saa kaldte Kertis-Svenne (et Slags unge Opvartere ved Hof- Forevarsler for samme.

 fet,

r) Deraf Navnet Marmæl eller Marmæle blandt de Norske Fiskere, hvilke endnu i vore Tider viide at tale derom, og beskrive denne Fisk, eller dette Søe-Dyr, af Skabning som et født Barn. See H. Strøms Beskrivelse over Sundmør, 1ste Deel, 5te Kap. pag. 296, og Er. Pontoppidans Norges Naturlige Historie, 2den Deel, Kapitel 8, pag. 304, 306.

s) Blandt de Norske Fiskere i Nordlandene har det været brugeligt at give bemeldte Marmæl Mælk, naar man havde fanget den, liigesom man giver den et dieude Barn; som forige Biskop over Throndhiems Stift, Ped. Krog, bevidner i en haandskreven Afhandling om den bekiændte Moskøe-Strøm.



fet t), under deres, til Fornøielse foretagne Øvelser i at bry-des med hinanden, slukkede af Vanvare Lysene ud, ved hvilken Leilighed tillige skeede, at den eene af Dronningerne, nemlig Hillde, slog noget af en Lampe ud over den andens Kappe eller Kiortel. Over dette blev Kongen saa opirret, at han først slog til Dronningen, og da Asa skiød Skylden paa den tilstædeværende Hund, gav siden ogsaa denne en Rap. Da skal vor Marmændill have begyndt at lee, og ladet sig end ogsaa, under Løfte at blive sat ud i Søen igien, af Kongen overtale til at aabenbare ham den overhængende Fare, eller hvad han havde at vente sig fra de Danske Kanter tt).

§. 14.

Hiorleif bliver angreeben af Hreidar, Konge paa Sieland.

Kong Hiorleif lod vel, efter denne Advarsel, ved Orvarbod u) opbyde Almuen, eller de nærmeste blandt hans Undersaatte, til Modværge mod fiendtligt Anfald; men det var allereede for silde. Endnu samme Nat, og forend den opbudne Almue kunde samles, giøede Kongens Hund Floke meget stærkt, hvilket skal altiid have været Tegn paa en Kongen forestaaende Fare v); og den var allereede for Dorren. Hreidar

t) Deres egentlige Forretning var at holde, fornemmelig ved Festiviteter, Lys for Kongen og hans andre Giæster, naar de sadde til Bords, af hvilken Forretning Navnet Kertis-Svend har sin Oprindelse. Dog maatte de og giøre andre Forretninger ved Hoffet. See den Norske Hirdskraa eller Hof-Lov, ud given af Resenio, Kap. 48. pag. 331.

tt) De Norske Fiskere ansee endnu deres Marmæl som et Orakel, der kan svare paa Spørsmaal, og spaae tilkommende Ting. See H. Strøms Sundmørs Beskrivelse paa anførte Sted, hvormed Ped. Krog i hans Beretning om Mosköe-Strømmen ogsaa stemmer overeens.

u) Det kaldtes saaledes af Ordet Orv, eller en Piil, som Kongerne eller andre Vedkommende udskikkede, og maatte siden sendes Gaard fra Gaard, Mand fra Mand, naar Almuen skulde opbydes til Krigstog eller anden Stævne.

v) Fienden har ventelig den Tiid allereede været saa nær, at en aarvaagen Hund, giennem den stille Nat, kunde mærke sammes Nærmelse, uden nogen anden, end en naturlig Drivt eller Fornemmelse.

eidar kom bemeldte Nat til Kong Hiorleifs Gaard, hvil-
han strax omringede med sine Krigsfolk, og lod tilliige
e Ild paa den. Men her kom Hiorleifs uforsagte Mood,
erstøttet af Størke og Hurtighed, ham til Hielp eller
ning. Efterat have brækket sig ud af Huuset, sprang
, ventelig i sin fulde Rustning, over Hovederne af dem, men und-
havde slaaet en Kreds rundt omkring hans Gaard, stiod kommer.
t samme sit Spyd tilbage efter sig, og fik strax et Skriig
ore, at Rere var dræbt. Paa saadan Maade undkom
ng Hiorleif til den nærmeste Skov, men maatte derfra
sin Residence at legges i Aske, sit Gods at bortrøves, og
idar at seile sin Vei, ei alleene med et stort Bytte, men
a med begge Hiorleifs Dronninger. Det smertede Hiorleif,
e sig saa høilig, og som han meente, saa uskyldig fornær-
; Hævn var altsaa det han higede efter; og den satte han
for usortøvet at søge, uden Tvil i den Formodning, at
, ved ei at opsætte Hævnen, skulde des vissere finde den,
es lettere kunne overrumple sin Fiende. Han lod til den Han søger
e et Skib i en Hast udruste, og seilede dermed afsted til Hævn; men
land. For at naae bemeldte sit Øiemærke, og for des kommer i y-
re at skiule sin Ankomst, gik han der eene og ventelig for- derste Livs-
paa Land fra sine Skibe, til Kong Reidars Gaard, Fare.
s Beskaffenhed, efter forige Besøg, var ham vel bekiendt.
t var ham derfor ei vanskeligt at finde Adgang til den Kon-
ge Fruer-Stue, eller Fruentimmerets Sove-Gemak, hvor
traf sin Dronning Asa alleene, efterat alle de andre va-
pstandne, og havde begivet sig derfra. For hende aa-
barede han sig og sit Erinde, med Anmodning om Hielp,
udføre sin Hævn og dertil sigtende Forehavende, som var,
rmodentlig at overrumple Reidar. Asa, som saae sig
at have faaet den Leilighed i Hænderne, hun længe havde
ytet efter, og sit Ønske opfyldt, at kunne giengiælde Hiorleif

den



den mod hende tilforn udviiste Uret eller Utroskab, stillede sig nu an, som hun var redebon til at efterkomme hans Begiering. Hun lod den goptroende, eller af Begierlighed efter Hævn forblindede Hiorleif skiule sig i et hende tilhørende Klæde-Skab, under Skin af at kunne paa den Maade holde hans Ankomst hemmelig for alle: men efterat have saaledes lokket ham i Snaren, aabenbarede hun den heele Sag for Reidar. Denne, for at mætte Asas Hævngierrighed, gav hende den Magt til, selv at affige Dommen over sin Fange; og den udfaldt ei til hans Fordeel: Hun fældte den Dom, eller gav det Raad, at man strax paa Stedet skulde lade Hiorleif ophænge mellem tvende Ilde; dette blev uden Opsættelse iværksat; og Hiorleif, paa bemeldte Maade, i den Kongelige Spiise-Sal, ophængt, efter hans eegne Sko-Tvenger eller Sko-Remmer x). Alle vare nu, efter denne Forretning, fornøiede og vel tilfreds, som efter en stor overstanden Fare; man slog sig til Lystighed og Drik; og dette drev Reidar især saavidt, at han i sit Høie-Sæde faldt tilsidst i Søvn, havende den sovende Asa paa sit Skiød, medens de andre ginge hver sin Vei, nu ganske ubekymrede for viidere Fare af Hiorleif, som man forestillede sig at være død. Men imidlertiid blev dog denne reddet, og kom til Live igien, imod alles Formodning. Hans anden bortførte Drouning Hillde var vel tilstæde, men havde ei, som de andre, slaaet sig til Drik, til Lystighed eller Søvn, og uden Tvil mærket, at i hendes formeentlig døde Gemahl var endnu Tegn til Liv eller Bevægelse. Rørt af Medynk og Haab, dempede hun derfor den om ham antændte Ild, ved at slaae af det for Haanden væ-

rende

x) See Alfs-Saga, Kap. 8. Man kan af dette slutte, at disse Sko-Remmer eller Baand maae have været meget baade lange og breede, venteligt indrettede, ei alleene til Nytte, men ogsaa, og det maaskee fornemmelig, til en Slags Stats og Prydelse.

rende Øll deri, og hug med et Sværd de Remmer og Baand over, i hvilke han var hængt. Hiorleif, efterat være paa saadan Maade kommen igien til Live, følede strax tillige den forige Begierlighed efter Hævn paa nye oplivet hos sig: han anfaldt sin sovende Fiende; stak ham igiennem Brystet med sit Sværd, saa han deraf døde; skyndte sig derpaa til sit Skib, og hentede derfra sine Folk, med hvis Hielp han lod alle Kong Hreidars Hofmænd binde. Disse skiænkede han dog siden Livet, men lod Reidar selv hænge i den Galge, som var Hiorleif bestemt, eller han tilforn havde beklædet. Han dræber Hreidar.

§. 15.

Efterat denne da paa bemeldte Maade havde ryddet Reidar af Veien, underlagde han sig, enten strax, eller ved et nyt til Siæland foretaget Tog, benævnte Reidars Riige, over hvilket han satte sin Svoger Solve til Jarl eller Statholder. Selv begav han sig tilbage til Norge, hvorhen han bragte med sig begge sine Dronninger, men lod efter Hjemkomsten strax stævne Ting. Paa dette blev Asas Opførsel Almuen forestillet, og underkastet Folkets Kiændelse, som da fælde den Dom, at hun, til Straf for sit Forræderie, skulde druknes i en Myre eller en Moose y). Men Kongen formildede Dommen, skiænkede hende Livet, og lod hende, med den Hjemmegivt, hun havde bragt med sig, reise tilbage til hendes Paarørende. Saadant Udfald fik denne mærkværdige Tildragelse. Kong Hiorleif slap ei alleene med Livet ud af de farlige Omstændighe- Han bemægtiger sig Reidars Riige.

y) Alfs-Saga opregner ved Slutningen af desse Tildragelser, Kapitel 8, Hiorleifs og Asas Efterkommere, giennem deres Søn Oblaudr: men det bliver, af Tiids-Regningen og de anførte Slægte-Linier, ei vanskeligt at indsee, at bemeldte Oblaudr og hans Efterkommere ei tilhøre den ældre Hiorleif, men en yngre af hins Familie og Navn.

digheder, i hvilke en uforsigtig Hengivenhed til Kionnet havde, for den største Deel, indviklet ham; men han fandt ogsaa derved Leilighed til at udviide sit Herredømmes Grændser.

Han bliver en mægtig Fyrste.

Han besad i Norge anseelige Lande, nemlig foruden Hordeland og Rogaland, ei alleene Sogn med fleere Districter der norden for, paa den eene, men ogsaa formodentlig Agder og Jæderen paa den anden Siide, hvorom viidere paa sit Sted; og foruden desse indenlandske Besiddelser gave nysforanførte Tildragelser ham ny Anledning til at udstrække sine Erobringer til fremmede Lande, til Danmark især, hvortil dette Riiges da værende Omstændigheder banede ham og fleere Veien. Denne Sag er af den Betydenhed, og har den Indflydelse, ei alleene i de Norske, men og i de øvrige Nordiske Landes Historie, at vi her kortelig maae tage den under Betragtning.

§. 16.

Kort Betragtning over Danmarks da værende Tilstand.

Under den tappre og ypperlige Konge, Hrolf Krake, i hvis Tiider omtrent vor Hiorleif har levet, var Riiget Danmark vel paa nye sat i en god Forfatning; og dette havde nysbenævnte Prints tilveiebragt, saavel ved andre Midler, som fornemmelig, ved at fordriive, nedlægge, eller giøre sig de adskillige smaae Konger skatskyldige, hvilke ved indbyrdes Krige havde tilforn svækket Riigets Magt og Anseelse. Men de Nordiske Staters gode eller slette Forfatning, Magt eller Afmagt, beroede da, som tilforn er erindret z), næsten blot og alleene paa Kongernes personlige Egenskaber, paa deres Tapperhed især, deres Aarvaagenhed og Mandighed i at forsvare de dem betroede Lande. Saasnart den tappre Hrolf Krake var ved Forræderie tagen af Dage, laae derfor alting igien over Ende: Riiget blev fuldt af forige indbyrdes Urolігheder; foromtalte smaae Regenter, de tilforn underkuede Prind-

z) See foregaaende 3die Kap.

Prindser, begyndte da paa nye at reise Hovedet i Veiret; og enhver reev til sig det meeste han kunde overkomme, ei alleene Indenlandske, men ogsaa Fremmede. Blandt desse Printser har da foromtalte Reidar formodentlig været en af de fornemste, der ved bemeldte Leilighed, men uvist paa hvilken Maade, ved Erobring, ved Giftermaal a), eller ved andet Middel, har bemægtiget sig Siæland: Thi at nysbenævnte Reidar, tilliige med Hiorleif, har levet ved nysbemeldte Tider, og at foromtalte Tildragelser mellem dem ere skeete efter Hrolf Krakes Død, men dog ikke ret længe derefter, det sees tydelig af forbemeldte Nummedalske Printses Solves Bedrivter i Sverrig, mod den der værende Konge Eystein, en Søn af den Svenske Konge Adils, med hvilken den Danske Konge Hrolf Krake havde saa meget at bestille. Det samme stadfæstes ogsaa af nysbenævnte Solves øvrige Historie, med hvilken vor Tiids-Regning og øvrige forehavende Materie staaer i saadan Sammenhæng, at førend vi viidere fortsætte vor Hordelandske eller Rogalandske Historie, maae vi, ved denne Leilighed, kortelig igiennemløbe de Nummedalske Tildragelser, og de der, indtil nærværende Tiider, forefaldne betydeligste Forandringer.

§. 17.

Blandt alle gamle Norske Slægte-Registere har man slet intet over de gamle Nummedalske Regenter. Samme Mangel have vi tilforn b) anmærket, i Henseende til de Helgelandske Konger, eller Regenterne af den Jotiske Folkefærd i Almindelighed. Provincen Nummedal maae altsaa enten ingen særdeles Regenter i de ældste Tiider have havt, eller hvis den har havt saadanne, maae de have været af bemeldte Jotiske

Den Nummedalske Historie.

Nummedalens Tilstand for Norrs Tiider.

a) See herom noget viidere i Afhandlingen om den gamle Tiids-Regning, Kap. 3. § 5.

b) See det foregaaende 3die Kapitel, §. 1.



ældre Orvar-Odds Bedrivter, hvilken nedstammede fra den mægtige og bekiændte Hrafnistinske Familie sammesteds k), og maae have levet, eller giort sig, ved bemeldte Bedrivter, bekiændt paa samme Tiider omtrent, i hvilke benævnte Sturlaug levede. Hvilket vi, som noget, der ei eegentlig vedkommer vor nærværende Materie, ville for denne Gang lade fare, og komme til vor Hogne igien.

§. 18.

2. Hogne. Hans Familie havde, som tilforn er berettet, sat sig i Besiddelse af endeel Districter i Rummedalen; men de ere for Resten blevne os gandske ubekiændte. Deres Magt og Anseelse maae derfor have været kun ringe, men er ved Hogne bleven igien fornyet. Ham tillægges Navn af den Riige eller den Mægtige; men efter de da værende Tiiders Forfatning, kunde Magt og Riigdom ei vel have Sted, uden ved Krige, Erobringer og Søerøverier. Desse maae altsaa Hogne have drevet meget stærkt, udbreedet sine Erobringer, saavel indensom udenlands, og været en af de fornemste blandt de mange Søe-Konger, baade Nordmænd og Danske, som ved de

3. Solve. Tiider foruroligede Øster-Søen og de Svenske Farvande l). Dog blev Hognes Søn, foromtalte Solve, den berømteste og mægtigste blandt dem alle. Hans Svoger-Broders, Kong Hiorleifs Erobring i Danmark, og det Jarlsdomme, som Solve derved bekom over Siæland, har uden al Tvil lagt Grund til hans siden vidt udbreedte Herredømme, og givet ham Anledning til at udbreede sine Søerøverier og Krigs-Toge, hvilke ei alleene giorde ham bekiændt under Navn af Solve Viking

k) See Torfæus paa nysanførte Sted, Lib. 7, Cap. 10, Pag. 339. J. Ramus beretter i sin Norges Beskrivelse, pag. 219, at den store Kiæmpe Roll Krappe havde ogsaa sin Boepæl paa Niardøy, men paa hvilken Grund, veed jeg ikke.

l) See Snorro Sturlæson i Ynglinga-Saga, Kap. 34, pag. 40.

og med hende Eiendom over en Deel af Nummedalen; men denne har Gorrs Søn, foromtalte Beiter, revet fra Thrand eller hans Familie, da han, paa tilforn anførte Maade h), skilte dem ved de, vesten for Throndhjems Fiord beliggende Stykker af det faste Land. Saaledes kom Nummedalen i den Gorriske Families Eie: men deri blev den ei længe. De Krige, som overalt reiste sig mellem bemeldte Familie og den Agdiske eller rettere Gardiske, maae ogsaa have strakt sig til de Nummedalske Kanter, og endelig sat de Nordmørske Konger, af sidstbenævnte Familie i Besiddelse af de der værende Gorriske Eiendeele, uden Tvil under Solves Anførsel, der var en Sønnesøns Sønnesøn af Gard, Norrs Søn, men Broder til Hillde, gift med Sigmund, en Sønnesøn af den oftomtalte mægtige Halfdan den Gamle i): Thi fra denne Solve nedstammede foromtalte Hogne paa Niardey. Vi blive ogsaa vaer, at denne har opkaldet sine Børn efter forbenævnte sine Forfædre, sin Søn efter Solve, sin Dotter efter Hillde; hvoraf kan sluttes, at begge havde fordumdags været i Familien berømte og anseelige Personer: men just dette, tilliige Mangel paa behørig Kundskab om mellemværende Leed, har givet de seenere Tiiders Skribenter Anledning, at udgive benævnte Hogne for Solves Søn, da dog et par hundrede Aar, efter Tiids Regningen, maae have været der imellem. Hvad mærkværdigt sig imidlertiid kan have tildraget i Nummedalen, er os ganske ubekiændt; med mindre man til desse Tiider vil henføre hvad vi tilforn have fortaalt om Sturlaug den Starfsame og hans Staldbrødre, fra bemeldte Nummedal; og med mindre man ligeledes hidhen vil regne den

siden i den Gorriske,

derpaa i den Gardiske Families Eie, af hvilken

1. Solve.

 ældre

h) See foregaaende 3die Kap. §. 2.

i) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 5, Append. pag. 255. Det er altsaa at formode, at den striidbare og mægtige Halfdanske Familie har været Solve behiælpelig i hans Erobringer.

ældre Orvar-Odds Bedrivter, hvilken nedstammede fra den mægtige og bekiændte Hrafnistinske Familie sammesteds k), og maae have levet, eller giort sig, ved bemeldte Bedrivter, bekiændt paa samme Tiider omtrent, i hvilke benævnte Sturlaug levede. Hvilket vi, som noget, der ei eegentlig vedkommer vor nærværende Materie, ville for denne Gang lade fare, og komme til vor Hogne igien.

§. 18.

2. Hogne. Hans Familie havde, som tilforn er berettet, sat sig i Besiddelse af endeel Districter i Rummedalen; men de ere for Resten blevne os gandske ubekiændte. Deres Magt og Anseelse maae derfor have været kun ringe, men er ved Hogne bleven igien fornyet. Ham tillægges Navn af den Riige eller den Mægtige; men efter de da værende Tiiders Forfatning, kunde Magt og Riigdom ei vel have Sted, uden ved Krige, Erobringer og Søerøverier. Desse maae altsaa Hogne have drevet meget stærkt, udbreedet sine Erobringer, saavel indensom udenlands, og været en af de fornemste blandt de mange Søe-Konger, baade Nordmænd og Danske, som ved de
3. Solve. Tiider foruroligede Øster-Søen og de Svenske Farvande l). Dog blev Hognes Søn, foromtalte Solve, den berømteste og mægtigste blandt dem alle. Hans Sviger-Broders, Kong Hiorleifs Erobring i Danmark, og det Jarlsdømme, som Solve derved bekom over Siæland, har uden al Tvil lagt Grund til hans siden vidt udbreedte Herredømme, og givet ham Anledning til at udbreede sine Søerøverier og Krigs-Toge, hvilke ei alleene giorde ham bekiændt under Navn af Solve Viking

k) See Torfæus paa nysanførte Sted, Lib. 7, Cap. 10, Pag. 339. J. Ramus beretter i sin Norges Beskrivelse, pag. 219, at den store Kiæmpe Roll Krappe havde ogsaa sin Boepæl paa Miardey, men paa hvilken Grund, veed jeg ikke.

l) See Snorro Sturlæson i Ynglinga-Saga, Kap. 34, pag. 40.

ng eller Solve Søerøver m), men ogsaa til den mægtigste For-
, som ved de Tider var i Norden. Det var ham ikke nok *Bliver Konge over Jylland*
have bemægtiget sig, enten heele Jylland, eller en stor
deel deraf, uden Tvil understøttet, paa den eene Side af
meldte sin Svoger Hiorleif n), paa den anden af forbeskrev-
Sagernes da værende forvirrede Tilstand i Danmark: men
ans, enten Erobrings-Lyst eller Hævngierrighed drev ham
l endnu vigtigere Foretagender. Efterat have sat sig fast i
Jylland, hvoraf han siden blev kaldet Solve Jute, gik han
ed sin Flode og Krigsmagt over til Sverrig, hvor Kong
Eystein, Adilses Søn, da regierede. Denne, som da var
l et Giæstebud, i et Herret kaldes Lofünd o), overfalder
Solve uforvarendes ved Natte-Tider, sætter Ild paa Huu-
et, hvori han sov, og brænder ham der inde, med sin heele
Hofstat. Ved dette Skrit meente nn Solve at have banet
ig Vei til den Svenske Throne. Han begav sig derfor ufor-
øvet til Sigtuna, og forlangte af den der forsamlede Al-
nue p), at samme vilde give ham Konge-Navn, og derved
erkiænde ham for Herre eller Regent. Da de Svenske, i
Stedet for at samtøkke deri, samlede deres Krigsmagt sam- *og i Sverrig.*
nen, og satte sig i Forfatning at forsvare deres Land og Fri-
hed q), kom det til en Træfning imellem begge Partier, med
den

m) Saa kaldes han i et haandskrevet Exemplar af Fundin Noregur, der i visse Ting er meere fuldstændigt, end de hidindtil trykte.

n) Thi Alfs-Saga, Kap. 9, bevidner, at Hiorleif, efter forromtalte Tildragelser, sværmede om paa Søerøverier og Krigstoge.

o) Man meener, at herved forstaaes den nu saa kaldte Lofö, Ol Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, 13 Kap. §. 9, eller Löfön, paa hvilken Lyst-Slottet Drotningholm nu ligger. S. Brings Svenske Historie 1ste Deel, 3 Kap. §. 25.

p) Uden Tvil paa et almindeligt Ting. Regenten maatte der af Almuen faae Konge-Navn, forend han kunde ansees som retmæssig Besidder af Riiget.

q) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 35.



den Haardnakkenhed, at dette Slag skal have vedvaret i elleve Dage. Dog faldt det endelig ud til Solves Fordeel; man maatte erkiende ham for Konge; og han regierede siden en lang Tiid i Sverrig, indtil de Svenske, paa en underfundig Maade, toge ham af Dage r).

§. 19.

Betænkning over Solves Tog til Sverrig, og sammes Anledning.

Saadant Endeligt fik den tappre Solve, over hvis nysomtalte Erobringer i Sverrig det maae være os tilladt, til viidere Oplysning, at giøre følgende Anmærkning. Vore gamle Beretninger, især de, som angaae de ældre Tiders Tildragelser, ere som oftest meget korte, fortælle kun Sagen selv, uden mange Omsvøb, og udelade mangfoldige Omstændigheder, hvoraf Tildragelsernes Aarsag og Sammenhæng skulde indsees s), hvilken man derfor maae slutte sig til, eller udtrække af andre, ved samme Tiider forefaldne, eller i noget Slags Forvantskab dermed staaende Tildragelser, og paa denne Maade, meener jeg, at man skal kunne udfinde Aarsagen eller Anledningen til Solves Tog mod Sverrig. De gamle Beretninger fortælle os, at Solve blev af sin

Svoger

r) Man vil meene, at Solve er bleven Konge kun over Sigtuna, men ei erkiændt for Over-Konge i Upsal, Ol. Dalins Svenske Historie paa nysanførte Sted: men jeg veed ikke, hvorledes dette kan godtgiøres. Eystein, som Solve needlagde, var jo Over-Konge i Upsal? paa sin Seier over ham grundede Solve sin Ret til hans, ei nogen andens Riige; og allerførst efter Solves Død blev Eysteins Søn Inggvar Konge over Sviavelldi, som Snorro udtrykkelig siger i Ynglinga Saga, Kap. 36. Er det ikke besynderligt, at man, saavel paa dette som andre Steder, har ved saadanne Udflugter villet søge at skiule Sandheden, fordi den synes at være det Svenske Folkes formeente Ære eller Høihed imod?

s) Den rette Aarsag til saadan Korthed er uden Tvil denne, at Historien er bleven forfattet i Vers, hvilke skulde læres uden ad, og derfor ei taalede megen Vidtløftighed. De, man endnu haver tilovers, vise Prøver herpaa.



Hiorleif omkommer i en Træfning.

Svoger Hiorleif sat til Statholder over Sæland; de berette viidere, at Hiorleif, under et Søerøver-Tog, omkom i en Træfning t); og de bringe os derpaa Solve pludselig over til Sverrig, for der at dræbe Kong Eystein. Alle desse Omstændigheder eller Tildragelser, tilsammen tagne, komme mig til at troe, at Hiorleif, under sine foromtalte Søerøver-Toge, hvilke liigesom andres i de Tilder, fornemmelig ginge ud over Sverrig u), er i en Træfning bleven needlagt af de Svenske, enten under Kong Eysteins eegen, eller hans Sønners og Jarlers Anførsel. En Vens, en nær Forvantes og mueelig svoren Staldbroders Død har da været den rette eller egentlige Aarsag til Solves Tog mod Sverrig, og Hævn har drevet ham til foromtalte Fremfart mod Kong Eystein.

§. 20.

Hiorolf, 16de Konge paa Rogaland 17de paa Hordeland.

Men vi lade Solve regiere og døe i Sverrig, og vende os igien til vor Rogalandske samt Hordelandske Historie. Efterat Hiorleif, paa forommeldte Maade var kommen af Dage, giftede hans efterladte Dronning Hillde sig anden Gang med en Kong Asmund, som opfostrede Kong Hiorleifs tvende Sønner, avlede med bemeldte Dronning, nemlig Hiorolf og Half v), i hvis Minderaadighed bemeldte Kong Asmund har formodentlig tilliige forestaaet Regieringen over Roga- og Hordaland. Dette vedvarede indtil Hiorolf var bleven atten Aar gammel, da han ventelig selv paatog sig Regieringens Forelse: Thi man finder berettet x), at han ved bemeldte Tiid rustede sig til et Søerøver-Tog, venteligt for

foretager sig et Søerøver-Tog.

derved

t) See Alfs-Saga, Kap 9.

u) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 34. „I den Tiid, siger han, „røvede mange Konger i Sverrig, baade Danske og Nordmænd.“

v) See Alfs-Saga, Kap. 9.

x) See ovenanførte Saga paa bemeldte Sted.



derved at samle sig Penge og Midler til de Omkostningernes Bestriidelse, hvilke nu vilde behøves til en Hofstat at indrette, til Krigsfolk at besolde, til anseelige Foræringer at uddeele, kort, til at føre en saadan Kongelig Stat, som tilforn i Hiorleifs Tiid havde været brugelig. Hertil skulde man nu, efter Sædvane, sættes i Stand, paa Fremmedes Bekostning, og ved Krigstoge: men de Anstalter, man dertil føiede, spaaede kun et slet Udfald. Man skrabede sammen saa mange Skibe, man kunde faae, uden Forskiel af store og smaae, nye og gamle; man antog alle, saa mange som bøde sig til at være med paa Toget, enten de vare frie eller ufrie y); i Stedet for rette Vaaben, udrustede man sig med Stænger og Staver, med Krager og Klubber; kort, alting blev paa det sletteste tillavet, saa desse Anstalter gave Anledning til et siden brugeligt Ordsprog, og at kalde alt det, som slet og udueligt var, Hiorolfs-Fore. Det forehavende Tog kunde derfor, efter saadan Tilbereedelse, ei andet, end løbe af med slet Lykke og Fordeel. Hiorolf og hans Følge, stolende paa deres Folke-Mangde, toge vel ei i Betænkning at binde an med forekommende Søerøvere: men de vare ueerfarne og uøvede, desuden ilde forsynede med Vaaben; de leede derfor, saa ofte de giorde noget Forsøg, anseelige Forliise, bleve overalt afviiste med blodige Pander, og komme hjem følgende Høst ilde tilreedte, til liden Ære for Hiorolf, hvis Ubeqvemhed til saadanne Forretninger, giennem dette Forsøg og denne Prøve, meere end noksom fremskinnede z).

Det løber vanheldigt af.

§. 21.

y) Trælle brugte man ei til Krigs-Forretninger; man vilde ei engang unde dem, efter Døden, Sted blandt Heltene i Vallhalla. Gautreks-Saga, Kap. 1.

z) I J. Rami Norske Historie staaer, at Hiorolf, som der kaldes Thorolf, omkom i dette Tog, pag. 25; men det omtales ei i Alfs-Saga, skiønt det for Resten ei er urümeligt.

§. 21.

Dette afskrækkede dog ikke hans yngre Broder Half, som just ved samme Tider fyldte sit 12te Aar a), og havde folgelig, efter de Tiders Forfatning, da naaet sin mandlige Alder. Denne satte sig for at afstryge den Skam, som Hiorolfs Opførsel havde paatrykket deres Rige og Familie: men han tog Sagen paa en ganske anden Fod, end hans Broder havde giort. I Stedet for en Mængde udulige Skibe, udrustede han kun et eeneste, men et nyt, et stærkt Skib; og i Stedet for Hiorolfs sammenrapsede Skrab af allehaande Folk, tog han i sit Følge, vel faae, men kutter udsøgte, de hurtigste og tappreste unge Karle, som ved de tilstrækkeligste Prøver havde viist deres Haardførhed, deres Mood og Styrke. Blandt bemeldte Prøver vare følgende de fornemste. I den Kongelige Hof-Gaard stod en Steen, saa tung, at 12 Mænds Styrke udfordredes til at løfte den; og paa den maatte de, som vilde antages i Selskabet, prøve eller beviise deres Styrke: ingen blev antagen, med mindre han kunde løfte den; ingen desuden, som i paakommende Tilfælde, lod sig mærke med mindste Frygt, som skiftede Farve eller trak paa noget Lem, ved at blive saaret b); mindre den, som ynkede sig eller sukkede i saadant Tilfælde. I det heele Hof, som maae ventelig have været temmelig talrigt, fandt man derfor ei fleere, end fire af saadanne Karle, som havde alle benævnte fornødne Egenskaber, og bleve derfor antagne, under Anførsel af en Veimund, hvilken Kong Half giorde til sin Mærkesmand eller Fanedrager c). Man leedte

Half, 17de Konge paa Regaland. 18de paa Hordeland.

udruster sig til et andet Tog.

antager dertil faa, men udvalte Helte.

Rr 2

a) Dette bevidner een af Halfs egne Staldbrødre, nemlig Utstein, i et Vers, som anføres i Alfs-Saga, Kap. 16. pag. 37.

b) See bemeldte Alfs-Saga, Kapit 10, pag. 17, og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1, Lib. 4, Cap. 10, pag. 485.

c) Paa hans Duelighed beroede i de Tider, for en stor Deel, en Træfnings Udfald; at have dræbt Mærkesmanden og nedhugget Fiendernes Fane, var omtrent det samme, som at have vundet Seieren; naar Fanen var borte, tænkte man gemeenlig kun paa Flugten.

leedte siden efter fleere, og igiennemsogte elleve Fylker eller Provincer (saa mange maae folgelig den Tiid have staaet under Halfs Herredomme); men man fandt ei fleere, end 12, som holdte Prøve, eller kunde ansees for værdige til at indlemmes i dette Kiæmpe-Selskab. Det heele Antal af disse Krigshelte, eller siden saa kaldte Halfs-Reckar ɔ: Halfs-Kiæmper, beløb sig derfor i Begyndelsen kun til 23 Personer, hvilke fortiene her at opregnes. Der vare i Selskabet Eigill og Erling, tvende meget berømmelige og navnkundige Mænd, en riig Bondes, Aslaks Sønner; der vare tvende andre Brødre, nemlig Haukur og Valur; foruden dem, Styr den Stærke, Dag den Prude ɔ: Ædelsindede, Borkur og Bolverkur, Brynjolfur og Hake, Hringur og Halfdan, Stari og Steingrimur, Stufur og Gaute, Bardur og Biørn. Foruden dem vare der endnu fire andre, som burde, paa vor Liste, have staaet fremst i Spidsen, eller blandt de fornemste og navnkundigste, nemlig Hamund Herses, kaldet den Frække, eller Hamund Horda-Jarls tvende Sønner, som begge førte det Navn Hrok, men bleve til Forskiæl kaldte, den eene Hrok den Hvide, den anden Hrok den Svarte; og foruden dem, samme nysbenævnte Hamunds tvende Søster-Sønner, men Sønner af Alf den Gamle, Jarl paa Hordeland, begge af det Navn Steen eller Steirn. Den ældste af disse, siden kaldet Innsteirn, var Kong Halfs fornemste Raadgiver, men dog den yngste blandt alle hans Kiæmper, som nu den første Gang bleve samlede: thi i Følge af de, blandt dem vedtagne Love, maatte ingen i deres Selskab være yngre end 18 Aar (just saa mange, som vor Innstein da havde), ingen ældre end 60 Aar. Den yngste Steirn, som siden fik Navn af Utsteirn, kunde derover, for det første, ei komme i de Halfiske Kiampers Selskab, eftersom han var

de faae Navn af Halfs-Reckar.

kun

kun 12 Aar gammel. At vi for Resten have sat disse fire Fettere til Post, paa vor Kiæmpe-Liste, er fornemmelig skeet af den Aarsag, at de alle, deels paa Mands-, deels paa Qvinde-Siiden, nedstammede fra den gamle Hadelandske Konge-Familie; om hvilken vi, ved denne Leilighed, maae melde et Par Ord, forend vi gaae viidere i Halfs Historie.

§. 22.

Hadeland eller Hada-Fylke, indbefattede i de ældre Tiider tilliige de Districter Land og Toten, tilforn Grænland kaldede. Disse Lande eller Districter ere samtlig beliggende vesten for den store Søe Miøs, og fortiente med Rette at regnes blandt de smukkeste og frugtbareste Egne i heele Norge. Hadeland tilfaldt under foromtalte Deeling Raums Søn Haud d). Men om ham og hans Efterkommere have Forfædrene ei efterladt os anden Efterretning, end et ufuldstændig Slægte-Register. Dette giver os Anledning til at slutte, at enten maae Hauds Efterkommere være strax igien fordrevne fra deres Eiendeele, ligesom foromtalte Thrands e); eller at deres og de fleeste andre Uplandske Kongers Omstændigheder maae have den Tiid været omtrent saadanne, som en gammel Skribent afmaler os dem i de seenere Tiider, under Harald Haarfagers Efterkommere: De Konger, siger han, „som regierede over Søe-Kanterne, vare Over-Konger; „Fylkis-Konger (eller Under-Konger) derimod de, som „havde Riiger paa Uplandene og i Fiæld-Bygdene f).“

Den Hadelandske Konge-Familie.

1. Haud.

Betænkning om de Uplandske Konger i Almindelighed.

 Dette

d) J. Ramus beretter i hans Norges Beskrivelse, pag. 68, at han heed Hande, og Hadeland, efter ham fordum Handeland, men jeg har hos ingen af vore gamle Skribenter fundet Haud ɔ: Haudur eller Hadeland kaldet saaledes.

e) See det foregaaende 3 Kap. § 3.

f) See Saga om Kong Oloff Tryggvason af Oddur Munk, Kapitel 19. pag. 92.



Dette troer jeg ogsaa at kunne passe sig paa hine ældre Tider, og Sagen at have været denne. De ved Søe-Kanterne og paa Øerne boende Regenter, havde i de ældre Tider Leilighed til at samle sig Riigdom ved deres Søeroverier; ved dem at holde, til deres Tieneste, et stort Antall striidbare og veløvede Krigsfolk; ved dettes Hielp at giøre Erobringer; ved deres Erobringer at blive mægtige, berømte, navnkundige, og siden bekiendte blandt Efterkommerne: da derimod bemeldte Uplandske Konger, som mestendeels savnede bemeldte Fordeele, eller vare udelukte fra Søe-Kanterne, bleve for den største Part undertvungne af de meere mægtige Strandsidder-Konger, giorte skatskyldige, eller fornedrede til Jarler eller Herser, og derover blavde Efterkommerne for den største Deel ubekiendte. I Betragtning deraf, er intet riimeligere, end at foromtalte striidbare og mægtige Konger, af den Raumrikske og Hringarikiske ɔ: Halfdanske Familie paa een, af Gards, men især af Gorrs ɔ: Frithiofs Efterkommere paa den anden Side, have efterhaanden, hver paa sin Kant, underlagt

De have for det meeste været mindre mægtige og bekiendte, end de, som boede ved Søe-Siden.

sig det meeste af Uplandene. Herover bleve de fleeste af de der værende Regenter ansælige, lidet bekiendte, og efterhaanden aldeeles forglemte; heraf den Mangel paa Efterretninger hos de Gamle om de Uplandske Konger og Konge-Familier; og herover saa mange af desse forgiettede: thi de striidbare, de buldrende, de til Søes omstreifende og af deres Krigs-Bedrivter berømte Printser bleve alleene anseete for værde at erindres, og giennem Skaldenes Sange at kommei alles Munde: Resten lod man hensvinde i Forglemmelsens Nat g). Mueligt havde alle Hvids Efterkommere havt den-

ne

g) See noget, hidhen hørende, i Sagubrot om Bravalla-Slaget, pag. 3. „Han er ikke saa navnkundig, som jeg, siger Helge om sin Broder „Hrærek, fordi han er stedse hiemme i sit Rilge, og derfor tales ei „saa meget om ham.“

Skiæbne, dersom forbenævnte Helte blandt Halfs-Kæm- …er havde, ved deres Bedrivter, reddet en Deel af dem fra …rglemmelse, eller oplivet deres Ihukommelse, hvilken man, …en, ved et Slægte-Register, har søgt at bevare til Efter- …mmernes Erindring. Men dette Slægte-Register har vist …ke mindre Mangler, end de fleeste andre, saa deri uden …vil savnes mange Leed. Fra Norr, fød omtrent ved …t Christi 75 h), til forbemeldte Stein den Yngre, der …r af liige Alder med Kong Half, fød omtrent 510, efter …r Regning, veed man i bemeldte Slægte-Register ei at …vne os fleere end otte Leed, eller næsten kun den halve Deel … dem, man efter Tiids-Regningen burde have. Det er …saa klart, at mange Leed maae her være forglemte, uden …Tvil mellem Haud og hans, i bemeldte Slægte-Register, …a kaldte Søn Hoddbroddur i): thi da her nødvendig maae …tages, at visse i Familien ere udelukte eller forglemte, har …adant, efter riimelig Formodning, heller truffet de ældre, …d dem, som levede længer frem i Tiden, og Efterkommer- … heller beholdt Erindringen af vore berømte Halfiske …elteres nærmeste Forfædre, end glemt dem, og havt de …ldre i Hukommelsen. Antage vi dette, bane vi …s derved tillige Vei til at udfinde Anledningen til den Hade- …ndiske Konge-Familiés Forflyttelse til Hordeland, hvor vi …nde Hoddbrods Sønnesøns Søn, som Jarl eller Herse k): …a kan bemeldte Hoddbrod have levet i forommeldte Horde- …ndske Konges, Alfreck den Frækes Tiid l). Deraf kan …ere sluttes, at Hoddbrod selv, eller hans Søn Hrolf, har …ret bemeldte Kong Alfreck behiælpelig i at fordriive den Gar-

2. Hoddbrod.

3. Hrolf.

h) See den tilføiede genealogiske og chronologiske Tabel.
i) See Fundin Noreane, pag. 9.
k) See foranførte Alfs-Saga, Kap. 10.
l) See om ham foregaaende §. 6. i dette Kapitel.



Gardiske eller Agdiske Familie fra dens Besiddelser paa Hordeland; at Hrolfs Søn Hromund har især været meget stridbar, faaet derover Tilnavn af Berserk, samt ventelig under de Rogalandske Konger, Hior eller Hiorleif, Statholderskabet over Hordeland, og efterladt det til sin Søn Hamund; men denne samme til sin Sviger-Broder, forbenævnte Alf den Gamle, givt med Hamunds Søster Gunlaud, hvis anden Broder Hake m) er formodentlig den samme, som vi tilforn have seet paa Listen over Kong Halfs Kiæmper.

4. Hromund Berserk.

5. Hamund.

§. 23.

Love og Krigs Regle, vedtagne blandt Halfs Kiæmper.

Vi vende os nu til disse igien. De vare, som tilforn er erindret, for det første kun 23 i Tallet n), og havde imellem sig vedtaget adskillige Love eller Krigs-Regler, som af alle nøie maatte lagttages. Disse, som særdeles rare og besynderlige i sit Slag, fortiene saa meget meere her at anføres, som de tydelig viise os Forfædrenes Krigs-Genie, deres næsten urolige Hengivenhed til alt det, der kunde giøre dem haarde, dristige, forfærdelige i andres Øine; og som man finder Prøver, i endeel af disse Regler, paa en overdreven Dristighed eller Forvovenhed, i andre, paa et uforsagt Mood og en ædel Tænkemaade. Ingen blandt Halfs Kiæmper maatte, i Følge af bemeldte Love, bruge Sværde længere end een Alen, men giorte som et Sax-Sværd, tykke i Kanten, for at være des sværere at hugge med; ingen maatte giøre Qvinder eller Børn til Fanger, eller giøre de elleres Fangne nogen Fortræd; ingen lade sine Saar forbinde, forend efter et heelt Jævndøgns Forløb o). Desuden var blandt dem vedtaget, som en

m) See Fundin Noregur, pag. 9.

n) Saa siger Alfs-Saga, skiønt de, efter foranførte Liste paa deres Navne, skulle have været 26 i Tallet; men den Forskiel kan komme alleene af en ulige Beregnings Maade.

o) Dette bevidner een af disse Kiæmper selv, nemlig Utstein, i et Vers, som staaer i Alfs Saga, Kap. 16, pag. 36.

en ubrødelig Skik, at de aldrig skulde slaae Telt over deres Skib p); aldrig sætte paa deres Seil, det maatte blæse nok saa stærkt; aldrig søge den sikkreste Havn eller det beqvemmeste Skibs-Leie, men stedse lade deres Skib ligge uden for de længst udstikkende Næs eller Forbiærge, hvor det var meest udsat for det oprørte Havs Bølger og for de rasende Vinde. Man slutte heraf, hvilke Karle de maae have været, hvormed Half bemandede sit Skib; og man undre sig ei over, at han har turt friste Lykken mod de største Vovehalse i de Tider, mod de dristige og striidbare Søerøvere, med et saa ringe Følge, hvis Antal siden voxte, men aldrig høiere, end til 60 Personer, som det af Kong Half fastsatte høieste Tal. Det er derfor ei heller at undre over, at desse Halfs-Kiæmper have været i en overmaade stor Anseelse, og at man om dem har giort sig meget høie Tanker, saavel i ældre, som seenere Tider. Til en Prøve derpaa kan følgende tiene. Medens Kong Oluf den Hellige i Norge holdt sit Hof i Sarpsborg q); hændte det sig, at en, ved Navn Toke Tokason, en Søn af Toke Tokason den Gamle, kom didhen, og opholdt sig en Tiidlang ved Hoffet. Han var da meget gammel: men hans føre Lemmer, anseelige Person og ædle Miner tilkiendegave, at han havde tilforn været en Mand af stor Betydenhed. Kongen fandt ofte Fornøielse i at tale med ham, og høre ham fortælle om forige Tiiders Tildragelser, og ved den Leilighed berettede han blandt andet om sig selv, at han havde

Deres store Anseelse.

Tildragelsen med Toke Tokesøn.

p) I de Tiider, da man endnu ikke brugte ordentlige Dækker i Skibene, mindre saadanne beqvem indrettede Kahytter, som nu, pleiede man at trække et Telt over Skibet, eller over en Deel deraf, for derunder at være i Skiul om Natten mod Kulde og ondt Veir.

q) Denne nu ødelagde Stad fik Navn af den bekiendte Fos Sarp, ei langt fra nu værende Frederikostad, og blev anlagt af Kong Oluf den Hellige selv.



havde nu opnaaet tvende Mænds Alder, men i forige Tider sværmet vidt omkring, som Anfører for en Trop udvalgte Krigsmænd, i hvis Selskab han havde besøgt mange Kongers Hoffer, for at prøve deres Gavmildhed, deres Kiempers Tapperhed og Størke, blandt dem Hrolf Krakes og Kong Halfs Hoffer især, hvor han indfandt sig paa en Tiid, da han var i sin beste og mandigste Alder. Først kom han til Kong Hrolfs Hof, hvor Kongen, efter Anmodning, gav ham Tilladelse at forblive en Tiidlang, og paa Tokes Forespørgsel anviiste ham den Mands Sæde, blandt sine Hoffolk at indtage, hvilken han formaaede at rokke fra sit Rum r). Han begyndte da fra den øverste, og forsøgte først sin Størke paa Bodvar Biarke s), men ham kunde han ei engang røre, end sige flotte viidere; han gik derpaa til hans Siidemand, Hialte den Hugprude, hvilken han rokte frem paa Kanten af Bænken, men maatte forlade; siden kom Turen til Hvidserk hin Hvate; den rokte han fra sit Rum, tilliige med alle de øvrige Hrolfs Kiemper, og satte sig med sit Følge hvor dem best syntes. Toke skaffede sig og sine saaledes Sæde i Kong Hrolfs Hof, og opholdt sig der Vinteren over; men han var af dem, som kunne ei blive længe paa eet Sted t): efter nogen Tiids Forløb kom han til Kong

Halfs

r) I de gamle Kongers Hoffer havde hver af deres Kiemper og Hofmænd sit bestemte Rum, som blev ham anviist efter hans Fortienester, grundede gemeenlig paa hans Tapperhed, Krigsbedrivter, Størke, Mandighed, længe beviiste Troskab eller Tieneste o. s. v. Det maatte staae aabet i hans Fraværelse; nærværende havde han gierne sit Skiold og sit Sværd hængende paa Veggen over sit Hoved.

s) Denne var en Søn af Kong Hring paa Upland i Norge, en af de største, ei alleene Krigshelte, men ogsaa Skialde i vor Norden; thi fra ham havde man det gamle Biarkamaal, hvoraf man, fornemmelig hos Saxo, endnu har endeel Levninger tilovers.

t) Det bevidner Toke selv i sin Historie, som er indført i den endnu utrykte Olafs Helga Saga. Denne yngre Toke Tokæson vedkommer

ogsaa

alfs Hof, hvor denne anviiste ham og hans Følge det langte Sæde paa samme Maade, som tilforn er meldt; r greeb han da fat paa Insteirn, som sad ved Kongens ide, paa Utsteirn, paa Hrock den Sorte, paa Biørn, a Bardur; han gik den heele Række igiennem; han spænde alle Seener an, for at rokke een af dem fra sit Sæde: men sadde alle, som naglede til Bænken, ligesom Bodvar arke; hvorover Toke maatte, med sit Følge, der sidde Trappe eller eet Trin lavere, end Half og hans Kiæm-

§. 24.

Saaledes fortælles denne Tildragelse, hvis Rigtighed ville lade staae ved sit Værd, i Henseende til visse Omstændigheder, fornemmelig Tiids Regningen, hvis Urigtighed der alt for tydelig i Øinene, og viiser, hvor meget de skulle have forbyttet de nyere og ældre Tider med hinanden, ont ei uden visse dertil givne Anledninger, saavel paa dette, n paa de fleste andre Steder u). Derom er det os ikke her giøre, men om Kong Half og hans Kiæmper, hvilke anførte Tokes Historie afmaler os, som de største Krigshelte, Norden nogensinde har havt; som den store Hrolf Krakes — Deres Tapperhed og Bedrivter.

ogsaa uden Tvil hvad Saxo fortæller, i Kong Harald Blaatands Historie, om en Toke, som efter Kongens Befaling maatte skyde et Æble af sin Søns Hoved. See Histor Dan. Lib. 10. pag. 189.

u) Til Oplysning herom, saavidt Tokes Historie angaaer, kunne følgende Omstændigheder tiene: Man havde de Tanker om Kong Oluf den Hellige, at han var Oluf Geirstada-Alf endurborin ɔ: fød paa nye; hvilken Oluf var en af Kong Olufs den Helliges Forfædre, og havde levet 200 Aar for ham; derved blev nu denne Tildragelse flyttet et Par Hundrede Aar enten tilbage eller frem i Tiden, og man har derover mueligt henført til Kong Oluf den Hellige, hvad som var skeet i hin Oluf den ældres Tider. Desuden vare der fleere af det Navn Toke Tokasøn, som foregaaende viiser; disse har man forbyttet med hinanden, og tillagt den yngre hvad som tilkom den ældre, og tvertom.



Krakes og hans berømte Kiæmpers Overmænd: ligesom Utstein selv, i et Vers v), bevidner sig ei at kiænde nogen, der i Tapperhed kunde lignes med Half, uden Sigurd i Giukes Sal, eller den bekiændte Sigurd Fofnisbane, hvis Tapperhed og høie Mood skal have overgaaet alt hvad der kunde kaldes stort og fortræffeligt. I 18 samfælde Aar, som Half og hans Kiæmper hendreve paa Søerøverier x), kunde det derfor ei andet være, end at Seieren maatte bestandig, i alle Krigstoge og Træfninger, blive paa deres Side, endskiønt de imidlertiid bestandig sværmede om blandt Fremmede, og 9 Nationer maatte føle Virkningen y) af deres Mood, Styrke og Tapperhed, hvilken de dreve saavidt, at endogsaa i de Tiider syntes den ofte at gaae til Dumdristighed z). Hvilke Karle de have været, og hvad man, i forekommende Tilfælde, har kundet vente af Personer, hvilke ansaae Døden selv ei alleene med Foragt, men som en puur Leeg og Lystighed, kan følgende Prøve viise. Half, omsider træt af Krigen, eller mæt af Bytte og Seiervindinger, besluttede at vende hiem til sine Lande og sit Riige. Underveis bliver han overfalden af en Storm, saa hæftig, at Skibet, som med Folk og Bytte var stærkt beladdet, stod øiensynlig Fare for at synke, dersom man ei i Tiide lættede det; man giør til den Ende det Forslag, at ved Lodkastelse vilde man afgiøre, hvilke af Mandskabet skulde springe over Borde, for at lætte Skibet: men her var ingen saadan Lodkastelse fornøden; enhver tilbød sig at springe ud, for at redde sin Selskabs-Broder;

Deres Foragt for Døden.

v) See Alfs-Saga, Kap. 16. pag. 35.

x) Dette bevidner Hrock den Sortes Vers, hvor berettes, at Half var 30 Aar, da han døde, men kun 12 Aar gammel, da han gik ud paa sine Krig-toge. Alfs-Saga, Kap. 16, pag. 37.

y) Dette siger ogsaa bemeldte Hrock den Sorte, paa foranførte Sted, pag. 32.

z) Ogsaa dette sammesteds, pag. 33.

der; man satte det, under indbyrdes Skiemt og Lystighed, strax i Værk, raabende til hinanden, i det de plumpede i Vandet, at Gilde-Stuen uden for Skibs Borde ei var tillavet, som den burde være, for at imodtage de nye kommende Giæster a); saa det varede ei længe, førend det giorte Forslag var fuldbyrdet b).

§. 25.

Asmunds Forræderie med dem.

Saaledes blev Kong Half reddet af denne Fare; men en større ventede ham hjemme. Foromtalte Kong Asmund, hans Stif-Fader, havde under hans lange Fraværelse forestaaet Regieringen, og ført Roret, hvilket han nu skulde overlevere i en andens Hænder; men ei kunde slippe uden Fortrydelse. Vel turde han ei aabenbare sætte sig imod Kong Half, eller bruge Magten til at udføre sit allerede fattede Anslag. Han gik derfor, ved Kong Halfs Ankomst til Hordeland, ham med et anseeligt Følge ned til Stranden i Møde; han erklærede sig for hans Vasall; han svor ham Troskabs Eed; han lovede at betale ham de oppebaarne Indkomster c); og han indbød ham til et Giæstebud, dog ei geleidet af meere end sit halve Mandskab: men det skeede altsammen kun for at giore Kong Half sikker, og for at lokke ham i Snaren. Denne, som dømte om andres Ærlighed efter sin eegen, tog uden Betænkning imod Tilbudet, lovede at komme til Giæstebudet med det tilsagde Følge, og lavede sig følgende Morgen til at fuldbyrde sit Løfte. Men Kongens Raadgi-

a) Saaledes meener jeg, at desse Ord i Alfs-Saga, Kap. 11, straalaust er strer Stockum, bør forklares Gulvene i Spise-Saler og paa de Steder, hvor Mangde Mennesker komme sammen, bedækkede man med Straae og Halm, især ved Indgangen, for at forekomme Ureenlighed.

b) See Alfs-Saga paa nysanførte Sted.

c) See Alfs-Saga paa anførte Sted, og *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1. Lib. 4, Cap. 11, pag. 11.



ver Innstein, som enten af adskillige Omstændigheder befrygtede, eller allerede indsaae Asmunds farlige Anlæg, raadede derfra af al Magt, forestillende, at man ei maatte troe Asmund for vel, som den, der uden al Tvil havde Ondt og Bedragerie i Sinde: man burde derfor enten forekomme ham i hans onde Forsæt, ved et pludseligt Overfald; eller i det mindste skulde man tage alt sit Mandskab med til Giæstebudet, for at sætte sig selv i Sikkerhed mod en hemmelig Fiendes snedige Anlæg. Da intet af disse Forslage fandt Kongens Samtykke, fremsøgte Innstein andre Vaaben, for dermed at bestriide hans Vantroenhed: han fortaalte nu Kongen sine Drømme, og saadanne Drømme, som spaaede dem alle en forestaaende Ulykke. Men alt dette var forgieves. Det stemmede enten ei overeens med Halfs høie Mood, eller var alt for langt under hans sædvanlige og ædle Tænkemaade, at frygte eller at fatte Mistanke, mindre at lade sig mærke dermed; han forklarede alle Innsteins Drømme, den ene efter den anden, til sin Fordeel; befalede ham, ei oftere at lade sig høre dermed; og udlod sig endelig saaledes: „Skulde, sagde han, en Konge ei holde den sluttede Accord og „Forliigelse? Skulde en Første vel svige den anden, imod „sin Eed og sine Forpligtelser?“ Saa kongeligt tænkte denne tappre Half, men han maatte, skiønt alt for silde, mærke, at han havde tænkt feil. Innstein maatte paa sin Siide adlyde, beklagende alleene, at Kongen, imod Sædvane, ei vilde denne Gang følge hans Raad; og man begav sig, efter Halfs Anordning, til Asmunds Hof, hvor man forefandt en talriig Forsamling, og alting paa det beste tillavet. De nye ankomne Giæster bleve ei mindre herlig tracterede, alting fremskaffet i største Overflodighed, og dem især saa stærkt tildrukket, at Half med alle hans Kiæmper endelig sulde i Søvn, uden at nogen, ei engang den tilforn saa

meget

meget mistænkende og for Kong Halfs Velfærd bekymrede Innstein, nu meere tænkte paa den overhængende Fare. Saasnart Asmund havde heri naaet sit Diemærke, lod han Huuset omringe af sine Krigsfolk, og satte Ild derpaa. En af Kong Halfs Kiæmper oppvognede vel i det samme, saae at Huuset eller Salen var fuld af Rog, men lagde sig igien til at sove, sigende: nu ryger det stærkt om vore Høge. Kort efter oppvognede en anden, saae Salen staae i Lue, men sagde kun: nu dryber Voxet af vore Saxe, og sov ind. Men derefter vognede Kong Half selv, som strax stod op, greeb til sine Vaaben, og befalede sine Folk at giøre det samme. At søge Udgang giennem de sædvanlige Dørre, var forgieves; man maatte derfor søge at bane sig Vei ud af Ilden paa anden Maade; og den aabnede man sig, ved det man rendte tilhobe mod Huusets Tømmer-Vegge med den Force, at Naverne d) sprunge af, og den heele Veg faldt ud, under Opmuntring af den troe Innstein, som forestillede dem i et Vers, at intet Menneske kunde haabe ævig at leve; man maatte derfor gaae Døden frimodig i Møde; og man kunde giøre sig den sikkre Forvisning, at denne Halfs-Kiæmpernes Færd eller Reise til Asmunds Hof skulde blive i ævig Ihukommelse, e).

§. 26.

Kong Half og hans Kiæmper undginge vel saaledes Ilden, men kunde dog ikke undgaae deres Fienders Sverde, hvilke stode allevegne færdige til deres Undergang: Af den stærke Drik, af Søvn, af Ild og Røg allereede tilforn halv overvundne, maatte de endelig bukke for den dem uendelig meget

Kong Halfs og hans Kiæmpers Nederlag.

d) Saa kalder man de Sammenfældinger, hvorved de oven paa hinanden lagde Stokke blive, i Huusets, fire Hiørner, saavel, som paa flere Steder, hvor fornødent giøres, forenede og nøie forbundne med hinanden.

e) See Alfs-Saga, Kap. 12, pag. 25.

meget overlegne Mængde og Fiendens alt for store Overmagt; saa at Kong Half selv og hans Følge blev nedlagt, førend den anden halve Deel af hans Folk, som var bleven tilbage hos Skibene, kunde komme til Hielp. Efter deres Ankomst fornyedes vel Striiden af den endnu overblevne Innstein, som i et Vers forsikkrede; at Døden var ham ei mindre angenem, end Livet, efterat Kong Half var død, og efterat have seet hans heele Følge, som tappre Helte, at falde ved hans Siide f): men dette Forsøg var ogsaa forgieves. Efterat de fleeste af de nye ankomne vare nedlagde, og efterat Innstein havde, med den største Tapperhed, vedliigeholdt Træfningen, indtil Midnat, faldt han omsider paa de Slagnes Hob, under igientagen Sang, om sine mandige Bedrivter, i Kong Halfs Selskab, og med de trøstefulde Ord paa Læberne, at efterfølgende Tiiders Helte skulde vide at fortælle, at Kong Half døde leende. Af alle Halfiske Kiæmper, som vare med i Slaget, finder man for Resten kun fire navngivne, som undkomme derfra med Livet; og det paa følgende Maade. Efterat den hidindtil omtalte haardnakkede Træfning var til Ende, begav Innsteins og Utsteins Moder, ved Navn Gunlaud, sig til Valpladsen, hvor hun fandt den første død, men den anden, tilliige med Biørn og Bardur, vel saarede til døde, men endnu i Live. Desse lod hun derfor bringe hjem til sin Gaard, lægte dem selv der hemmeligen, og lod dem siden reise til Sverrig, hvor Biørn og Bardur begave sig til foromtalte Kong Solve, Kong Halfs Morbroder, Utstein sig derimod til Danmark til sin Frende, Kong Eystein, som der regierede g). Den fierde af Halfs fornemste Kiæmper, som

Biørn og Bardur, Utstein og Hroed den Sorte undkomme.

Eystein, Konge i Danmark.

f) See bemeldte Alfs-Saga, Kapit. 13, pag. 26.

g) Det er uvist, paa hvilket Sted i Danmark denne Eystein har regieret; Dog synes det riimeligst, paa Sæland eller paa nogen af de andre Øer: thi Solve havde formodentlig endda Jylland i Besiddelse, og over Skaane regierede ved de Tider en anden Konge ved Navn Hake, som strax sees af det efterfølgende.

undkom, var Hrok den Sorte. Denne havde, skiønt tilreed af mange og store Saar, dog havt saa mange æfter tilovers, at han om Natten kom fra Valdpladsen til attig, i en Hytte boende Bonde, ved Navn Skov-Karl, hvilken han opholdt sig saa længe, indtil hans Saar vare undne, da han, leedsaget af benævnte Karl, begav sig in Faderbroder Geirmund, Herse i Sogn. Hos ham Geirmund, Herse i Sogn. lev han en Tiidlang, dog hemmelig, indtil hans Saar fuldkommen lægte, men begav sig følgende Høst til and, derfra viidere til Gautland, og endelig til Kong ke i Skaane, hos hvilken han for det første forblev Vinte- Hake, Konge i Skaane. over, men uden at give sig tilkiænde.

§. 27.

Saaledes vare nu, for det første, alle de skaffede af Asmund, 18de Konge paa Rogaland. 19de paa Hordeland. en, af hvilke foromtalte Asmund kunde have sig noget at ygte, efterat have paa ovenanførte Maade nedlagt ig Half med hans Kiæmper, og siden sat sig i Besid- af hans Riger. Desse beholdt han derfor vel en Tiid- ubehindret, men undgik dog tilsidst ei den Straf, s Forgriibelse eller Forræderie mod Half havde fortient. a mange af Halfs Kiæmper, som havde undgaaet Døden, te paa intet andet end Hævn, og søgte dertil at opmuntre Halfs Venner og Paarørende. Utstein, som opholdte Utstein søger at hævne Halfs Død. foromtalte Kong Eysteins Hof, giorde sig i den Henseen- l Umage, beklagende i sine Vers eller Sange Kong Halfs d, ei mindre end sin eegen Sorg over, at see Asmunds For- erie endnu ustraffet h); men Kong Eysteins Raadgiver eller

h) See Alfs-Saga, Kap. 15. pag. 28. Af dette Sted kan sluttes, at Asmunds Fader har ført Navn af Einef eller Einrf, og havt, foruden Asmund, tre andre Sønner, som all reede vare dræbte, riimeligst efter Halfs Fald.

eller Hofmester Alf den Rode, satte sig, af Misundelse, saavel over Utstein selv, som over Kong Halfs store Berømmelse, imod Utsteins Foretagende, og hindrede hans Ønske. Ulf havde 8te Sønner, berømte af deres Styrke og Mandighed, hvilke understøttede hans Ondskab og Misundelse. Heraf reiste sig Trette og Had mellem Utstein og Ulf; det smertede Utstein især, at Ulf torde sætte sig selv i Liigning med Kong Half, og spaae sine Sønner Seier over Utstein, om han vovede at binde an med dem; han udfodrede dem derfor til en Tveekamp, nedlagde dem alle tilhobe, og bragte selv K. Eystein Tidende om deres Død, med Tilbud, at ville prøve Styrke med fleere af hans Karle, ja med alle hans Krigsmænd, om ham saa syntes. Paa saadan Maade fik Utstein ved Kong Eysteins Hof dem ryddede af Veien, som en Tiid lang havde været hans Ønsker hinderlige, og saaledes banede han sig der Veien til den forønskte Havn. Ved Kong Hakes forefandt imidlertiid foromtalte Hrok den Sorte ei mindre Vanskeligheder at bestriide. Han holdt der, som tilforn er erindret, sit Navn hemmeligt, saa ingen kiendte ham; han var derover i ingen Anseelse; og han maatte sidde blandt de ringeste af Hoffolkene, blandt Giæsterne: men han blev dog omsider kiendt, og det paa følgende Maade i). Kong Hake havde en Dotter, ved Navn Brynhild, hvilken en Konge, Svend Sigursæll kaldet, havde forlanget til ægte, men faaet Afslag hos hendes Fader, og derover giort det høitiidelige Løfte, at saafremt nogen turde ægte hende, skulde han blive saavel den Persons, som hendes Faders Banemand. Desse Trusler hindrede dog ikke Kong Hake fra at love sin Dotter til sin Jarls Hiedins Søn, ved Navn Visill, dog under det Vilkaar, at han skulde forsvare og sætte Kongens Lande i Sikkerhed mod bemeldte Kong Svends Anfald.

Ligeledes Hrock den Sorte.

Denne

i) See Alfs-Saga, Kap. 16 seqq.



Denne Forlovelse anstod ikke Hrok: han havde selv fattet Kierlighed til Princessen; han ansaae Visill for at være hende uværdig; han kunde derfor, i saadanne Omstændigheder, ei andet end give sin Fortrydelse derover, og ved den Leilighed sig selv tilkiende, hvilket skeede paa følgende Maade. Det hendte sig engang, at Kong Hakes Hofmænd droge ud paa Jagt, men hans Hof-Fruentimmer i Skoven, for at plukke Nødder. Der bliver bemeldte Princesse en stor anseelig Mands-Person vaer, staaende under en Eeg, og fornemmer, at han i det samme istemmer en Helte-Sang: hun bliver derover opmærksom, og hører, at han kalder sig selv Hamunds Søn; at han berømmer denne, som en langt større Helt, end Hake; men udmaler Visill, som feig og ubehiertet, som en Person, Hamunds Hyrder ei engang skulde ville sættes i Liigning med. Hun hører ham viidere at berømme sine egne mandige Bedrifter under Kong Halfs Anførsel, da de igiennemstreifede og udplyndrede ni Nationer; at ophøie Half af hans høie og ædle Hierte, af hans uforsagte Mood og Tapperhed, af hans viise Love og Indretninger; at laste dem, som turde beskylde ham for Dumdristighed; at opregne Halfs fornemste Kiæmper, blandt dem, foruden forbenævnte, Hring og Halfdan, de Danskes rette Dommere, samt Biørn og Berse, nedlagde af een Veimund. Tilsidst hører hun ham at beklage Kong Halfs og sin Broder Hroks Død; at bevidne sin inderlige Sorg derover, sin længselfulde Attraae efter Hævn paa Asmund; med den tillagde Forsikring, at han bedre skulle staae sig i en Kamp mod Svend, end Hakes Tienere, i en Kamp, for at vinde Brynhildes Kiærlighed, som han ønskede sig fremfor alle andres, dersom hun kunde overtale sig til at elske Hrok Hamunds Søn. Princessen forsømte ikke at fortælle alt dette for sin Fader, og at berette ham, at en af de vidt berømte Halfs Kiæmper var kommen til hans Hof. Hrok

 blev

blev da imodtagen, og beværtet paa en langt anden Maade, end tilforn k): thi Kong Hake foretrak ham ei alleene alle andre, som vare i hans Hof, ved at indromme ham det fornemste Sæde næst Kongens eeget, eller det saa kaldte Ondveige, men gav ham ogsaa forbenævnte sin Dotter til ægte. Det første Hrok derpaa foretog sig, var at opfylde, hvad han havde lovet, i Henseende til Svend. Han oppebiede ei det Angreeb, denne havde truet med; det ansaae han for nedrigt: men han opsøgte selv denne sin affagde Fiende næst følgende Aar, indlod sig strax med ham i en Træfning, og nedlagde ham.

§. 28.

Nu havde man da faaet frie Hænder, til at udføre det store Forehavende, man en Tiid lang havde gaaet frugtesommelig med, og de overblevne Halfs Kiæmper Leilighed til at opnaae deres længe forønskede Øiemeed. Næste Sommer, efterat forbemeldte var iværksat, lode Kong Solve i Sverrig, Hrok den Sorte, understøttet af Kong Hake i Skaane, og Utstein, med Kong Eysteins Hielp i Danmark, en Krigsmagt samle, i det Forsæt at hævne Kong Halfs Død. For at udføre det, begave de sig samtlig til Norge, hvor de maatte indlade dem i en skarp Træfning med Kong Asmund; denne forsvarte sig længe med megen Tapperhed imod bemeldte mægtige foreenede Konger og Krigshelte, men mistede tilsidst Liv og Rige. Efterat dette saaledes var forrettet, og af Seierherrerne Halfs Søn Hior sat til Konge over Hordeland, som siden tog til Dronning, Hagny, en Dotter af Kong Hake Hamundarson l), toge Hrok og Utstein sig

Halfs Død bliver hevnet.

Asmund nedlægges.

Hior 2. bode Konge paa Hordeland.

k) See bemeldte Alfs-Saga, Kap. 17, pag. 40.

l) See Alfs-Saga, Kap. 18, pag. 41. Der meldes ikke, hvo denne Kong Hake har været; men riimeligst bliver han den selv samme Kong Hake, som tilforn er omtalt, Konge i Skaane.



i for at fortsætte deres tilforn brugte Søerøverier, under ikke de indlagde sig megen Berømmelse; men dette er ogsaa t, hvad man for Resten finder om dem berettet. Af den a kaldte Hromund Gripsons Saga m) kan dog sluttes saa eget, at Hrok maae tilsidst have nedsat sig i det saa kaldte Gardarike, eftersom paa bemeldte Sted berettes, at hans Dotter Gunlaud er der bleven givt med en Mand, Grei- ar kaldet, og har med ham avlet 9 Sønner, blandt dem i, ved Navn Hromund, hvis og fleeres Historie er indbe- ttet i foranførte Saga. Dette erindre vi fornemmelig for jids-Regningens og Sammenhængens Skyld mellem det fo- gaaende og visse andre Stykker i vor Historie; i hvilken Hen- ende vi ogsaa af foranførte Tildragelser ville udtrække lgende Anmærkninger: 1) beretter foromtalte Utstein, i nledning af den Trette, han havde med benævnte Ulf n), han, i Selskab med de 2de Hrocker og en vis Halfdan, ode paa engang nedlagt 8te Jarler hos Aumds (Aumunds) er Auds-Næs o). Dette viiser tydelig, at under Kong alfs og hans Kiempers langvarige Krigs-Toge, mange Ting Besyndenhed maae have tildraget sig, som Efterkommerne ten have ladet henfalde i Forglemmelse, eller sat ud af de- s Sammenhæng. Aund, Aumd, Andnes, eller An- rnes, er et bekiendt Sted paa det gamle Halogaland, or man finder, at de gamle Halogalandske Konger have ndeel af dem at forstaae, eller til visse Tiider) havt deres esidence p). Der boede især Kong Godgiest, en i sin

Hrock ned-sætter sig i Gardarike.

Anmærknin-ger over Halfs Historie.

Godgiest, Konge paa Halogaland.

 Tid

m) See dens 1ste Kap. pag. 1. i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.
n) See foregaaende §. 27;
o) See Alfs-Saga, Kap. 15, pag. 28, men skal være 30.
p) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 33, pag. 89. I Torsken, be- liggende paa Øen And ɔ: Andenes, paa et Næs, kaldet Konge- næs, berettes en Konge at have boet, efter gammelt Sagn; des- sees ogsaa Levninger efter et gammelt Slot, som der har staaet.



Tiid berømt Første, som efter Navnet og andre Omstændigheder at dømme q), maae have needstammet fra Seming eller fra den Othinske Familie, og stod derfor i nøie Forening eller Venskab med sin Forvante Kong Adils i Sverrig, som sendte ham engang til Foræring 2de ypperlige Heste, begge kaldede Hrafn; under hvilke at prøve eller beriide, han styrtede fra Hesten og omkom r). Mod nogen af denne Godgiestes Efterkommere, eller mod en anden mægtig Regent paa Halogaland, mod hans til Modværge forsamlede Jarler især, maae bemeldte Træfning der være holdt; ved hvilken at vinde Kong Half da formodentlig har faaet en Deel af bemeldte Halogaland i Besiddelse. Er det saa, faaer Half ei uden Aarsag, men just i Hensigt dertil, Titel af de Haleiskes, de Helgelænders, eller den Helgelandske Konge, i Hrock den Sortes Vers s). Desuden kan man da af denne Omstændighed giøre sig tillige den Formodning, at den Ottar, Konge paa Helgeland, som omtales i Eigills og Asmunds-Saga t), eller hans Søn Asmund, kaldet Berserkiabane, har, om ei da allerede havt, dog ved den Leilighed, ved Bekiendtskab og Understøttelse af Half og hans Kiæmper, faaet eller viidere udbreedet sit Herredømme over en vis Deel af bemeldte Halogaland: Thi at forbenævnte Asmund, eller hans Sønner, den eene Armodr, den anden Olafr ved Navn, have levet ved samme Tiid omtrent, som Halfs Kiæmper, og staaet med dem i nøie Forbindelse, viise de tvende foranførte, Hromund Gripssons, samt Eigills og Asmunds Sagar, den første, ved at berette, at Asmunds Søns Olafr regierede i Gardarike, da

Ottar og Asmund.

Gripr,

q) Man finder i Halegga-Tal en ældre Godgiest, ogsaa en Heimgæst. Efter Tildregningen kan vor Godgiæst have været en Søn af den yngre Håloge eller Helge, om hvilken i foregaaende §. 9.

r) See Snorro paa nysanførte Sted.

s) See Alfs-Saga, Kapit. 16, pag. 35.

t) See det 4de Kap. pag. 25. i benævnte Saga, udgiven af Pet. Salan.

yr, givt med Hrock den Sortes Dotter Gunlaud, der
e; den anden, ved at fortælle, at Asmunds Son Ar- Armodr.
r fik Dordye, en Dotter af Kong Hake Hamundar
nundar) son, til ægte u). Nysbenævnte Armodr og
k den Sorte have folgelig været hinanden nær besvogre-
og dette Svogerskab har ventelig givet, enten Hrock
eller hans Familie, Anledning til at nedsætte sig i for-
vnte Olafr Asmundssons Lande. Men om dette, med
e dibhen horende, viidere ved en anden Leilighed.

§. 29.

Den 2den Anmærkning, vi have at giore over foran- Konger i Danmark af Halfs Kiemper.
Kong Halfs Historie, er denne. Man finder i be-
te Historie ikke den mindste Efterretning om Halfs Be-
er, under hans, i atten Aar bestandig vedvarende
s-Toge: derimod see vi, at de Konger i Danmark og
rig, som hans eller den oftanforte Alfs-Saga omtaler,
staaet i noie Foreening med ham: Alle de af hans Kiæm-
som undkomme fra det Asmundiske Blodbad, toge samt-
res Tilflugt til bemeldte Konger; alle desse vare eenige i
vne hans Død. Dette giver den stærkeste Formodning,
alle have været, enten af hans Forvantskab, som Kong
ig i Sverrig, eller Printser af hans Folgeskab, der hav-
nt blandt hans Kiæmper, og ved hans Hjælp forhver-
z Besiddelser i Danmark, saadanne som Hring og Half- Hring og Halfdan.
dan

See det 12te Kapit. pag. 76. Den saa kaldte Erici Pomerani Chronicon beretter, at denne Hake Hamundssøn drabte Hiorvard, som havde ombragt Hrolf Krake, og ved den Leilighed blev Konge i Danmark. Det kan muelig saa være; Tids-Regningen strider ei saa aldeeles derimod, man kan ogsaa tilstaae, at bemeldte Hake blev siden ryddet af Veien, af en Fridlev, kommende fra de nordlige Kanter, som benævnte Kronike beretter: men det er vist nok urigtigt, at denne Fridlev har havt Othin selv til Eftermand, som bemeldte Kronike foregiver.



dan vare, hvilke Hrock den Sorte i sit Vers v) opregner blandt Halfs Kiæmper, men kalder tillige de Danske Folkes rette Dommere, eller Regenter og Konger x), og derover uden al Tvil ere de selv samme, som omtales i den saa kaldte Halfdan Bronufostres Saga. Kong Halfs Krigstoge og Erobringer have altsaa strakt sig vidt omkring, ei alleene nord paa, hvorom tilforn, men ogsaa mod Sønden, i de Danske og Svenske Farvande, ventelig ogsaa paa de Engelske, Tydske, Irske og Skotske Kyster: Hrock den Sortes foranførte Udsigende y), at 9 Nationer bleve af Halfs-Kiæmper hjemsøgte under deres Søerøver-Toge, giver ei alleene herom Formodning, men følgende, hidhen hørende Tildragelse, kan ogsaa tiene til et Slags Oplysning. Mens Kong Oluf Tryggvesøn i Norge holdt sit Hof i Throndhjem, blev ham engang af en, ved Navn Ulf den Røde, giort en Foræring af en meget kostbar Guld-Ring, eller rettere af et Guld-Armbaand, som Ulf havde selv faaet af en riig fornemme Mand, Lodmundur kaldet. Denne Ring, som man kaldte med et eeget Navn Hnitudur, blev af alle anseet som en stor Kostbarhed, ei alleene i Henseende til Materien, men ogsaa til Arbeidet: den var af bedre og fiinere Guld, end det ellers almindelige; og den var saa kunstig giort, at den kunde adskilles i 7 Deele, hver adskilt ved sin serdeles Farve (som denventelig var given ved Emaillering) og sættes sammen igien. Men det, som endnu meere forøgede dens Rarhed eller Kostbarhed, var dette, at den berømte Kong Half, Anfører for Halfs-Reckerne, havde i forige Tider eiet den, og iblandt andre Riigdomme frataget eller aftvunget den en Konge

andre af de Ylfingers Stamme.

v) See Alfs-Saga, Kap. 16, pag. 35.

x) Kongerne førte i de Tider med Rette Titel af Dommere, eftersom deres Hoved-Forretninger bestode i at anføre deres Undersaatter i Krigen, og at dømme dem imellem.

y) See Alfs-Saga, Kapit. 16, pag. 34.

ge Halfdan, kaldet Ylfing z). Hvo denne har været, eller hvor regieret, meldes vel ikke; men dog kommer Navnet Ylfing os heri til Hielp, og den hos vor Snorro a) forekommende Beretning, at en Søerøver-Konge, Hiorvar, ogsaa kaldet Ylfing, kom i den Svenske Konges, Ingiald Illraades Tiid, til Grandmar, Konge i Sudurmanland, hvis Dotter Hildegunne drak ham til med denne Skaal: „Alle „Ylfingers Sundhed, til Hrolf Krakes Erindring:„ thi heraf lære vi, at bemeldte Halfdan Ylfing har været af den oftomtalte berømte Hringarikiske eller Halfdanske Familie, fra hvilken de Ylfinger nedstammede b), men tilliige en af Hrolf Krakes Kiæmper eller Krigs-Helte; efter hvis Død han formodentlig har enten bemægtiget sig en Deel af Danmark, eller sværmet om paa Søerøverie, og i benævnte Hiorvard Ylfing efterladt sig en Søn eller Sønnesøn.

§. 30.

Det 3die og sidste, vi have at anmærke, er dette: Vi have i det foregaaende seet, at til at bekrige Kong Asmund, behøvedes den Svenske Konge Solves, den Danske Konge Eysteins, og den Skaanske Konge Hakes foreenede Magt. Asmund maae altsaa have været en mægtig Første, og hans Herredømme strakt sig, ei alleene over Hordeland og Rogaland, men tilliige over fleere, saavel mod Sønden, som Norden beliggende Lande: dette bestørkes ogsaa, saavel af

De Rogalandske og Hordalandske Kongers vidt udstrakte Herredømme.

z) See den saa kaldte Norna-Giæst-Saga, i Flatøyar-Bock, trykt i Olaf Trvaguasons Saga, 2den Deel, Kapit. 32, pag. 132, edit. Isl. Den staaer og i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.

a) See hans Ynglinga-Saga, Kap. 41, pag. 48.

b) See det gamle Vers Hyndloliod kaldet, i den gamle Edda, Strop. 11 og 16, og *Torfæi* Series Regum Daniæ, Lib. 3, Cap. 4, pag. 260.



af foranførte Beretning c), at Kong Half lod til sin Tieneste udsøge Folk af elleve Fylker (et Antal, som udgiør næsten den halve Deel af alle de Fylker, som heele Norge i de ældre Tiider indbefattede d),) men ogsaa af den forberørte Omstændighed, at Hrock den Sorte, efterat have undgaaaet det store Nederlag, som traf Half og hans Kiæmper, maatte lade sig hemmelig helbreede hos sin Farbroder Giermund, Herse i Sogn e); men hvorfor hemmelig, uden af Frygt for Asmunds ogsaa didhen sig strækkende Magt og Herredømme? Den mægtige Frithiofske Familie havde, som tilforn er viist, udbreedet sit Herredømme, ei alleene over de fleeste Nordenfieldske Provincer, liige indtil det Trondhjemske omtrent, men ogsaa over den største Deel af det Søndenfieldske og Uplandene; bemeldte Familie var siden skilt ved desse sine Erobringer og Besiddelser af den Agdiske Konge-Slægt; og denne maatte derpaa give Plads for de Hordelandske og Rogalandske Printser. Desses Herredømme synes derfor riimeligt at have strakt sig ligesaa viidt, som hines; deraf kan tillige, for en stor Deel, den Mangel paa Efterretninger have reist sig, som i deres Tiider forekommer, i Henseende til de fleeste andre Norske Riiger og Lande, om hvilke næsten intet da findes antegnet. Men denne de Rogalandske og Hordelandske Printsers store Magt og Anseelse, dette, saavel sidstbemeldte Asmunds, som endeel hans Formænds vidt udstrakte Herredømme synes ikke at være fortsat under Halfs Søn, forbenævnte Hior. Han siges at være bleven Konge f), men kun over Hordeland; viidere troer jeg ei heller at hans Riige har strakt sig, især paa de søndre Kanter, og jeg meener at man til desse Tiider

c) See foregaaende §. 21. i dette Kapitel og Alfs-Saga, Kap 10.

d) See *Magni* Norvegiæ Regis Testamentum, og *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 1, Cap. 2 & 3. pag. 31 seqv.

e) See foregaaende §. 26 i dette Kapitel, og Alfs-Saga, Kap. 14.

f) See Alfs-Saga, Kap. 17. pag. 40.

der maae henføre hvad Saxo fortæller g) om Gøthar, Konge i Norge, samt om de, under hans Regiering paa Rogaland forefaldne Tildragelser, saafremt ellers desse skal finde Sted i den Nordenfieldske Historie. Indholden af hans hidhen hørende Fortællinger er kortelig denne: Da den Danske Konge Frode (den 3die, som Saxo beretter, men maae være h) den 6te), havde tiltrædet Riget i Danemark, regierede en Konge i Norge i), ved Navn Gøthar. Denne underrettet om den unge Kong Frodes vellystige Hof-Levnet, og om den Foragt, han derved havde paadraget sig blandt sine egne Undersaatte, giorde Almuen og sine Krigsfolk, paa et offentlig Ting eller Stævne, det Forslag, at angriibe Danmark med Krig, som et Rige, der under den der værende Regiering let kunde erobres. Paa Øen Rensøe (Rennisøe, beliggende paa Rogaland, et langt fra Bukkensund k), i Stavanger-Fiord), boede ved samme Tiider en berømt Krigshelt, Regner (eller Renner) kaldet, som havde tvende Sønner, Erick og Roller. Den ældste af desse, benævnte Erick kk), raadde, i Anledning af bemeldte Forslag, Kongen ei just fra at giøre dette Forsøg, men fra at giøre det i eegen Person, formedelst den dermed følgende Fare, og det giorde han med saadan Veltalenhed, at Kong Gøthar ei alleene overdrog den Forretning til en anden, ved Navn Rafn, men tillagde ogsaa Erick Tilnavn af den Vel-

Gøthar, Konge paa Rogaland.

Regner, paa Renneøy.

Erick den Veltalende.

g) See hans Histor. Danicæ Lib. 5.

h) Saxo har ei kiendt den Frode 6, som forekommer i Langfedgatall; hans Frode 6. er en ganske anden Person: hin maae han derfor have forbyttet med andre af samme Navn.

i) Man maae her erindre, at Saxo næsten overalt, hvor han navngiver nogen af de gamle Norske Konger, taler om dem, som de regierede over heele Norge, skiønt de ofte have været kun raadige over eet eeneste Fylke deraf.

k) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 8, Cap. 6, pag. 345, og *Saxonis* Hist. Dan. Lib. 5. pag. 76 & 86.

kk) Chronicon Erici Pomerani giver ham det Tilnavn Orthiloghe.



Vestalende, og efter Sædvane geleidede Navnet med en Foræring af et Skib, kaldet Skrøter l). Men Rafn var vanhældig i sit Foretagende: Oddo, den største Søerøver blandt de Danske, som Frode havde sat til Anfører for sin Søemagt, slog ved Hiælp af sine Troldoms Kunster, hin saaledes, at han af sin heele Flode ikke førte fleere end 6 Skibe tilbage. Dette gav Erick og Roller Lyst til at forsøge Lykken: de giorde til den Ende det høitiidelige Løfte at ville erfare den rette Tilstand i Danmark, ved at bane sig Vei eller Adgang til Frodes Hof m); og man udrustede dem med de dertil fornødne Ting. Kong Gothar lovte dem saa mange Krigsfolk til deres Tieneste, som de selv vilde udvælge; deres Fader, som foruden store Hiorde, eiede anseelige Riigdomme, hvilke længe havde ligget forvarede i Huler under Jorden (uden Tvil tilforn forhvervede ved Krigs-Toge eller Søerøverier) lod dem deraf tage saa meget, de behøvede til deres Forehavende; og de droge afsted med 3 Skibe. Efter Ankomsten til Danmark, overvinder og nedlægger Erick der Oddo, skiønt denne var udrustet med 7 Skibe; han begiver sig derpaa kun med eet Skib til Frodes Hof; han overvinder Grep, Kong Frodes fornemste Raadgiver, ved sin Veltalenhed og høie Forstand; han bringer det saa vidt, at bemeldte Grep tilliige med Vestmar og Koll, alle liige skyldige i de Uordentligheder, som vare begangne i Frodes Hof, blive ryddede af Veien; han undgaaer den derover fortrydelige Frodes Efterstræbelse, ved at undflye, og ved tilliige i Forveien at igiennemborre og forderve alle K. Frodes Skibe; men han redder Kongen, da han var i Fare for at drukne;

faaer

l) Gavmildhed var en af vore Forfædres Hoved-Dyder, som især maatte frem for andre pryde Kongerne. Gav man en anden et Navn, en Titel, maatte samme geleides med en anstændig Foræring, i Nafnfeste, som det kaldtes.

m) See *Saxo* Histor. Dan. Lib. 5, pag. 71, edit. *Stephanii*.

er siden hans Søster Gunvara til ægte, og bliver hans
dværnsmand n): men Eriks Broder Roller giver sig med
af Kongen forskudte Dronning Hunvara, den Hunni-
Konges Dotter, i hvis Sted Erick lovede at skaffe Frode
ng Gøthars Dotter Alfvilda til ægte. Til den Ende
ive desse tree foreenede sig med en Flode over til Norge,
r den gamle Renner da var død, men Rollers Moder
ka, Eriks Stifmoder, paa nye bleven givt med en Brak.
ng Gøthar, uviidende om Frodes Ankomst og Eriks
sigt, men endnu uden Tvil indtagen af forige Lyst efter
ilregne sig Danmark eller en Deel deraf nn) betinger sig
dstbenævnte Erik Kong Frodes Søster Gunvara til ægte,
over ham i hendes Sted sin Dotter Alfvilda. Erik og
nvara, som var selv tilstæde, stille sig begge an, som
ned fornøiede; og Erik faaer af Gøthar Litharfylke (Li-
-Leen eller Lister) til Hiemmegivt med Alfvilde: men han
rager Kongen, bortfører ei alleene hans Dotter, men
la hans Gods, og giver hende med Frode. Gøthar
r vel at hævne dette: men hans første Forsøg løb vanhel-
af, da han under sin Reise, for at sætte efter Erik, blev
ønen Omi saa længe opholdt ved en Storm, at de flee-
hans Folk derover omkomme af Hunger. Hans andet
søg var endnu meere vanhældigt. Han samler en nye
gsmagt, for at søge Hævn: men Kong Frode og Erik fo-
mme ham; de lande hos Rennisøe med deres Flode;
thar søger da Forliig, og efter Afslag fra Eriks Siide,
riber den Danske Flode; men han bliver nedlagt, og hans
ge, bestaaende af syv Provinser, overladt til Roller,

Tildragelser mellem Gøthar og Kong Frode i Danmark.

Gøthar omkommer.

 som

n) Jeg meener, at Saxo ved Ordet Centurionatus, paa anførte Sted, pag. 81, maae have forstaaet denne Forretning.

nn) Det kan være, at Gøthar har havt Øie fornemmelig paa Siæland, som Hiorleif, hans Formand paa Rogaland, havde besiddet.



Roller faaer hans Riige.

som til sine øvrige Lande fik af sin Broder forbenævnte Lister, og forøgede samme endnu viidere med de Lande Sundmør og Nordmør, hvilke han giorde sig skatskyldige, efterat have dræbt den der regierende Konge Arthor o).

§. 31.

Roller bemægtiger sig Sundmør og Nordmør.

Denne er Saxos Beretning om Gøthar. Alle anførte Omstændigheder viise, at han har regieret over Rogaland, og ei over Røgaland alleene, men tilliige over 6 andre Provincer og Fylker, blandt dem Listar-Fylke: hans Riige har følgelig udstrakt sig over de sydvestlige Kanter af Norge, over de ved begge Siider af Nesset beliggende Lande; og han har reevet til sig de fleeste af Kong Halfs Besiddelser, saa at hans Søn bemeldte Hior har beholdt for sin Deel kun fire Provincer oo), nemlig foruden Hordeland, mueligt Sogn og Fiordene. Alle desse Kong Gøthars forige Besiddelser bemægtigede sig nu Roller, en Søn af Renner paa Rennisøe, som det synes, uden mindste Ret eller Føie, men uden Tvil i Anledning af visse foregaaende eller ældre Tildragelser: Renner eller hans Forfædre maae have nedstammet fra Gorr, eller nogen anden paa Rogaland tilforn regierende Konge-Familie, og denne maae have betient sig af bemeldte Leilighed, til at tage sine forrige med fleere Besiddelser, samt den forlorne Konge-Værdighed tilbage p); thi at nogen, som ei var af Konge-Stamme,

o) See *Saxonis* Histor. Dan paa anførte Sted, pag. 87 og 89.

oo) Sammenlign hermed den foregaaende 21 § i dette Kapitel.

p) Det giør intet til Sagen, at Saxo lader Kong Frode ka'de Renners Søn Erik, plebejum, paa foranførte Sted, pag 79. Den vidtløftige Snak, som Frode der fører, har Saxo selv lagt ham i Munden. Man erindre sig desuden, hvad tilforn i det 4de Kap §. 7. og 15, er anmærket om Frithiof, som vel var af Kongelig Familie, men blev anseet som en ringe Person, saa længe han selv ingen Ære-Titel havde. Man saae den Tiid ei saa meget paa Forfædre eller paa Fødsel, at denne jo maatte understøttes ved personlige Fortienester og Værdigheder, dersom den skulde gielde noget.

;tamme, blev erkiendt for Konge, var i vor Norden usæd-
inligt. Men Roller bemægtigede sig desuden Sundmør Den ældste
i Nordmør, muéligt paa Grund af samme Slags Rettig- Sundmørske
d, som tilforn er meldet. Vi maae derfor, forend vi Historie.
iae viidere, see os lidt om i benævnte Landes ældste Histo-
e, for det forste i den Sundmørske, som er folgende: De
inde Sundmør og Nordmør tilfalde, under oftomtalte Sundmørske
deeling af de Nordenfieldske Districter, Gards Sønner, Konger.
Thorgard og Griotgard q). Forstbenævnte fik Sundmør,
Land, hvilket vel, liigesom de øvrige Nordenfieldske Di- 1. Thorgard.
:icter, bestaaer af fast Land og Øer r): dog have sidstbemeld-
Øer udgiort den betydeligste Deel deraf. Men Øerne til-
ilde Gorrs Efterkommere; hvilke følgelig maae paa desse
kanter have været mægtige, eller hine af Gards Familie me-
:t overlegne. Vi finde derfor om benævnte Thorgard, om 2. Thorvid.
ans Søn, der skal have fort Navn af Thorvid, om 3. Arnvid.
ans Sønnesøn Arnvid, intet andet end de blotte Navne,
iar man undtager, at Arnvid skal have faaet det Tilnavn
:reserkiabane, eller rettere, som jeg meener, Berserkia-
ane, eller Kiæmpernes Bahemand; hvilket tilkiendegiver, at
an i sin Tiid maae have været en berømt Striidshelt: men dette
dog alt hvad vi viide om ham, naar man dertil lægger den
mstændighed, at han skal have efterladt sig tvende Sønner 4. Slævid.
Slævid og Bravid. Viidere om denne Familie finde vi ik- 5. Bravid.
i de gamle Slægte-Registere, eller fleere af Thorgards Ef-
rkommere omtalte i Historien, forend man kommer til Ha-
ald Haarfagers Tiider, da os møder en Arnvid, Konge
aa Sundmør s), som efter Navnet at dømme, maae have
:dstammet fra forbenævnte ældste Sundmørske Konger.
Men

q) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 5, in Append. pag. 255; og Jundin Noregur Mscript.

r) See Hr. H. Strøms Kart til hans Beskrivelse over Søndmør.

s) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 11, pag. 83.



Men hvor stort Rum staaer her ikke aabet mellem desse og hin? Den mægtige Frithiof og hans Familie, som giorde saa store Erobringer paa alle Kanter i Norge, maa ventelig have udstrakt samme ogsaa til de norden for Stat beliggende Lande, hvor den Gorriske Families foromtalte anseelige Besiddelser, og det Indgreeb, som dem i samme var skeet af Gards Efterkommere, af den striidbare Arnvid Berserkiabane i sær, kunde dertil have givet Anledning. Tiidsregningen, et Tal af lige mange Leed, fra Norr til forbenævnte Slævid og Bravid, som fra Gorr til Frithiof den Frækne, gior det endnu meere riimeligt, at nysbenævnte Frithiof eller hans næste Eftermænd have stødt foromtalte Slævid eller Bravid fra deres Riige eller Besiddelser paa Sundmør; hvilket Land maae for Resten have fulgt den Frithiofske Families Skiæbne og de, i Henseende til samme forefaldne Forandringer, indtil det endelig kom i forbenævnte Artors, og efter ham i Rollers Eie eller Besiddelse.

§. 32.

De ældste Nordmørske Tildragelser og Konger.

1. Griotgard 1.

2 Salgard.

3. Sigar.

Hvad hidindtil er sagt om Sundmør, kan og giælde om Nordmør. Vore gamle Slægte-Registere giøre vel Gards Søn, forbenævnte Griotgard, til den første Regent over dette Land; de navngive os tvende Sønner, som samme skal have efterladt sig, nemlig Salgard og Sigar: men jo mindre enhvers Deel derved blev, jo større Anledning for dem til at udvide samme, eller erstatte dens Ringhed paa andres Bekostning. Det gik først ud over Naboernes Besiddelse; slog dette Middel feil, eller var det ei tilstrækkeligt, greeb man til andre: men hvilket blandt dem heller end Søerøveriet? en Forretning, som desse smaae Konger, blandt dem Solgard, havde ved de Tiider saa meget større Anledning eller Opmuntring til at paadrive af al Magt, som den oftomtalte Half-

dan



den Gamle t), og hans mange stridbare [illegible] hommede da med deres Søerøverier eller [illegible] Farvande og Kyster, forhvervende sig derved [illegible] domme, Riger eller andre anseelige Besiddelser. Ved Leilighed maae vor Salgards Søn Griotgard 2. kommen i Selskab eller Bekiændtskab med [illegible] Halfdans Sønner, især med en af de kiækkeste blandt den Hær-Konge Sigar u); mellem denne og hin er oprettet et noie Venskab eller Staldbroderskab, mellem Børn Egteskab: Griotgards Dotter Hildis [illegible] givt med Sigars Søn Sigmund v), hvilken sidste har uden Tvil været sin Svoger, sin Hustrues Broder Griotgards Søn Solve, behiælpelig til at bemægtige Deel af Nummedalen x); og denne har derimod giort hin [illegible], i at skaffe sig Rige eller Besiddelser paa Halogaland, man finder, at Sigmunds Søn, den yngre Sigar, en til den bekiændte Signy, Hagbarts Kiæreste y), har sin Boepæl. Men med bemeldte Solve ophører de norske Kongers Slægte-Linie fra Salgard z), og det ofstomtalte Frithiof den Frækneᵹ Tider, som Slægteskrene udviise. Dette giver os Rettighed til at slutte, at

4. Griotgard 2.

5. Solve.

Solves

t) See det foregaaende 3die Kap. §. 9, 10, 14, 17.
u) See sammesteds, §. 9, 24, 26.
v) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. I, Lib. 5. in Append. pag. 255. En Broder til denne Sigmund, ved Navn [illegible], skal have en Dotter Signy, en Dotter af Volsung, efter Runtin Noregur, pag. 11; men her ere vist nok baade Tider og Personer forbyttede med hinanden.
x) See den foregaaende §. 17 i dette Kapitel.
y) See det foregaaende 3die Kap. §. 25 og 26.
z) Den Linie, som opregnes fra hans Broder Sigar, giennem dennes Dotter Signy, givt med Harald, Jarl i Nummedalen, henhører vist nok, om ei Sigar selv tillige, til langt senere Tider. See Torfæus paa nysanførte Sted, sammenlignet med Haleyg-Tal.



Solves Familie er af den Frithiofiske dreven fra sine Besiddelser paa Nordmør, og har derover maattet begive sig til Helgeland og Nummedalen, hvor man finder Solves Efterkommere i følgende Tider at være blevne mægtige a), og Signy, Sigars Dotter, af den Nordmørske Konge-Familie b), givt med Harald, Jarl i Nummedalen, fra hvilken de mægtige Hlade-Jarler, af Semings Familie paa Halogaland, nedstammede. Den Frithiofske Familie har da sat sig fast paa Nordmør, ligesom om Sundmør tilforn er berettet: Navnet Hunthiof, som den sidste Nordmørske Konge førte, der blev overvunden og nedlagt af Harald Haarfager c), giver tydelig nok tilkiende, at denne vor Formodning maae være rigtig; men det er uvist, om bemeldte Frithiofske Familie har været i bestandig Besiddelse af disse Lande, eller ei. I Betragtning af de da værende urolige Tider, og de iidelig paa andre Steder forefaldne Omskivtelser af Regenter, maae vi ansee

Arthor.

det sidste for rimeligst, og forbenævnte Arthor, Konge paa Sundmør og Nordmør, at have især været af en ganske anden Familie. Denne Konges Navn har været ligesaa fremmet i vor Norden, med mindre man vil giøre Arnthor deraf, som hans Person er ubekiendt i vore gamle Historier; thi ingen, uden Saxo, veed det mindste om ham at sige. Man har altsaa den største Anledning til at falde paa de Tanker, at denne Arthor maae have været enten den bekiendte Brittiske Konge Artur selv, eller rettere een af hans Familie, som ved en eller anden given Lelighed har sat sig fast paa de Norske Kyster.

§. 33.

a) See foregaaende §. 17 og 18 i dette Kap.

b) See den foregaaende Note z).

c) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 10, pag. 82.

§. 33.

De saa kaldte midlere Tiiders Skribenter vide meget at fortælle om bemeldte Brittiske Konge Artur. De berette blandt andet, at han har bemægtiget sig Island, hvor Malvastius den Tiid var Konge ee), tilsuden Orkenøerne, hvis Konge Gunfastius maatte underkaste sig hans Herredømme, samt Danmark, Gothland og Norge d); de fortælle, at det te er skeet ved Aar Christi 482 e), eller hvilket vel er rettere, ved Ao. 533 f), da han først skal have angreebet Norge, og den der værende Konge Sicheling g) paa sit Yderste overdraget Riget til Arturs Søstersøn, men sin eegen Sønnesøn, Lothus, hvis Søn var Walwan gg). At dette er i alle Maader rigtigt, derom har man største Aarsag at tvile: man veed hvor meget af det Tildigtede, det Overdrevne og Fabelagtige de gamle Brittiske Skribenter have indflikket i deres Beretninger om Artur, for at giøre ham til en af de største Helte og Erobrere. At Artur har viist megen Tapperhed i at anføre og forsvare sine Britter mod de ankomne fremmede Giæster, de Saxer og

Den Brittiske Konges Arthurs Forretninger i Norge.

ee) See *Geofr. Monumetensis* Histor. Britan. Lib. 9, Cap. 10. At dette er et Tillæg til Arturs Historie, og en Fabel, hvor man end har taget den fra, er tydeligt nok: Island var den Tiid endnu ikke beboet.

d) See *Gervasii Tilberiensis* Otia Imper. in *Leibnitii* Scriptor. Rerum Brunsvic. Tom. 2, pag. 915.

e) See *Sigebertus Gemblacensis* int. *Pistorii* Scriptor. Rerum Germanicarum, Tom. 1, pag. 745, & Tom. 3, pag. 17.

f) See *Matth. Westmonasteriensis* Flores Histor. pag. 98.

g) Sikling o: Sylling bemærker paa Norsk den der har en svag Hilsen. Mueligt er Navnet Sicheling giort deraf, ved en pur Uvankundighed i Sproget. En god Ven har erindret mig om, at Anledningen til bemeldte Navn kan være tagen af vore gamle Skaldes poetiske Benævnelse paa en Konge, som de i Almindelighed have kaldet Sikling. Dette er endnu meere rimeligt; og Forfatteren af Arturs Historie maae have her raadført sig med en af de gamle Norske Skaldes Viiser eller Sange.

gg) Denne skal siden have været Konge i Walles, *Lelandi* Collectanea, in Append. Part. 1, pag. 25.



Angler især, er vist nok; det laber sig vel nok høre, at han har havt meget med andre Nordiske Folk at bestille, med Picterne f. Ex., med deres Forvante og Hielpesmænd; det kan og meget vel være, at han, enten selv, eller ved sine Forvante og Anførere, har strakt sine Vaaben eller Erobringer ogsaa til Steder uden for Brittanien: men at giøre ham derfor til Erobrer, ei alleene af Skotland og Irland, men ogsaa af vor heele Norden, af de nordlige Tydsklands Provintzer og det, som er endnu det besynderligste, af Island, Grønland og Lapland, lige indtil Rusland selv h), det smager alt for kiændelig af Fabler, og af seenere Tiders Tillæg. Men Fabler ere som oftest grundede paa virkelige Tildragelser, og saa nysanførte, som det kunde viises, om vi vilde være vidløftige. Beretningen om Arturs Erobringer i Norge er derfor ei ganske at forkaste; ei at han har underlagt sig heele Norge, men vel endeel, et Par Provincer deraf, som forbenævnte Sundmør og Nordmør, hvilket var nok, efter de Tiders ubestemte Begreber og Udtrykke, til at skaffe ham hos Skribenterne Titel af Konge i Norge. De mange i Norge da værende smaae Konger, de idelig imellem dem forefaldne Uroligheder og Krige, hvorved mange bleve drevne fra deres Eiendeele, gave de Norske Printser Anledning nok til at hiemsøge saavel andre Lande, som Brittanien, med deres Søeroverier, at giøre der smaae Erobringer, eller sætte sig der need, og at bestørke sig derfra med fremmed Hiælp, for at tage deres forige Besiddelser tilbage. En liige Tilstand omtrent i Brittannien, paa de Tiider, hvorom her handles, kan der have giort samme Virkning, og begge Deele givet een eller fleere Brittiske Printser Anledning til at forsøge Lykken paa Norge; hvorhen den Brittaniske Konge Lucius, længe for de Tiider, hvorom her handles, nemlig ved Anno Christi 167, skal

h) See Leges Edvardi Confessoris, i *Lambardi* Archæonomia, pag. 148.

skal have udstrakt det Brittanniske Riiges Grændser, efter en i den Engelske Konges Edvard Confessors Love indført Beretning hh). Herom ville vi dog ei indlade os i nogen vidtere Undersøgning: men derimod, til en ei ringe Oplysning, i Henseende til hvad om de Norskes og Britternes Omgang tilforn er erindret, her, som paa det beqvemmeste Sted, anføre den mærkværdige Fortælling, som i bemeldte Engelske Konges, Edvard Confessors, gamle Love i) forekommer, saavel om oftbenævnte Arturs Erobringer i Norge, som om de Norskes ældgamle Rettigheder i Brittanien, samt om de gamle Norske Loves Gyldighed, først i de nordlige Kanter af Brittanien, siden paa flere Steder i Engelland. " Artur, heeder det, ikke fornøiet med Brittanien, undertvang sig ogsaa heele Scancien, som nu kaldes Norge, og alle Øer paa hin Siide Scancien (her opregnes alle foromtalte erobrede Lande) med mange andre Øer, liige under Nord-Polen, tilhørende Scancien, som nu kaldes Norge k). De der værende Folk vare vilde og uregierlige, som ingen Kiærlighed havde til Gud eller Næsten, fordi fra Norden skal alt Ont udbreede sig; dog vare der mange hemmelige Christne: Artur, som var en ypperlig Christen, lod dem døbe, og een Gud dyrke over heele Norge, een Troe til

De Norskes Besiddelser og Rettigheder i Engelland.

Scanzien er Norge.

hh) See nysanførte Sted, pag. 142, og *Usserii* Annales Ecclesiæ Brittan. pag. 23.

i) See foranførte *Lambardi* Archæonomia, eller Samling af gamle Engelske Love, udgiven af *Abrab. Wheloc*. Det Sted i bemeldte Love, hvortil her sigtes, forekommer her under den Titel eller Artikel: De illis, qvi possunt & debent de jure cohabitare & remanere in regno Britanniæ.

k) Edvard Confessor, som har udgivet disse Love, levede just ved de Tider, da Kong Magnus den Gode i Norge besad tilliige Danmark. Dette har vel giort meget dertil, at man ansaae de opregnede Lande, Gutland, Dacien, Winland, Roe ɔ: Rügen o. s. v., for Provincer af Norge.



„ til Christum antage og ubrødelig holde l). Men alle For-
„ ster i Norge toge den Tiid deres Hustruer af de Britters
„ ædle Folk; hvorover de Norske sige sig at være komne af
„ dette Riiges Folk og Blod. Thi paa de Tider udvirkede
„ Artur det hos Paven og det Pavelige Hof, at Norge
„ blev for bestandig stadfæstet Kronen Brittanien, til dette
„ Riiges Forøgelse m), og kaldte Artur det (Norge) de
„ Brittaniske Kongers egen Eiendom n). Men af denne
„ Aarsag sige de Norske, at de bør boe i det Riige (Britta-
„ nien), og at de ere Lemmer af dette Riiges Legeme, nem-
„ lig af Kronen Brittanien: Thi de vilde heller opholde sig
„ i det Riige, end i deres eget Land o). Thi deres Land
„ er tørt og biærget, og ufrugtbart, og intet Korn, uden
„ paa visse Steder: men hin (Brittanien) er riig, og frugt-
„ bar, og voxer der Korn og alle andre Ting. Af den Aar-
„ sag ere ofte skiftesviis de skrækkeligste Krige førte mellem de
„ Angler og de Norske, og utallige ihielslagne. Men de
„ Norske have indtaget mange Lande, og Øer i dette
„ Riige, som de endnu beholde i Besiddelse, og de have
„ aldrig siden kundet ganske udryddes. Endelig ere de ble-
„ vne vore Bundsforvante ved Forpligtelser og Eed, baade
„ formedelst deres Hustruer, som de siden toge sig af vort
„ Blod, og ved Forvantskabe, og ved Giftermaale, saa-
„ ledes anordnede. Dette tilstod dem den brave Konge Ed-
vard,

l) Dette er vist dreevet for vidt. For Kong Hagen Adelsteens Tiider finder man kun saa Spor efter Christendommen i Norge.

m) Dette kan være rigtigt, i Henseende til een eller anden i Norge giort Erobring, som tilforn er erindret; Videre har man ei Anledning til at troe at det har strakt sig.

n) Dette bemærke Ordene: *Camera Brittanniæ*, som her bruges. See du *Fresnes* Glossarium mediæ & infimæ Latinitatis, Par. 1, pag 779, edit. 1710.

o) Man havde Aarsag at slutte saaledes af de Norskes mangfoldige Krigstoge og Flytninger over til Brittannien.

„vard p), vor Frende, efter det heele Riiges samtlige Raad. Af hvilken Aarsag forbemeldte (Norske) kunne og bør for Resten boe iblandt os, og blive i Riiget, som vore svorne Brødre." Siden meldes om de Norske Love i Brittannien, under den Titel: De Norskes og Danskes Lov i Brittanien, saaledes: „Der var ogsaa de Norskes og Danskes q) Lov, i Suffolk, Norfolk, Cantabridgeshyre, Deira og paa Øerne, nemlig deres paa Cathnes, paa Man, de Murctensers, de Orcadensers og Inchegalensers, og Ordacensers, og deres af Gurth ꝛc: I alle andre Sager og Rettergange havde de samme Lov som forommtalte Norske. Hvilken da Kong Wilhelm (Conqvestor) havde hørt med andre Love i sit Rige, satte han størst Priis paa den, og befalte at den skulde gielde over alt hans Riige. Thi han gav tilkiende, at hans Formænd, saavelsom næsten alle Normandiske Baroners r) Forfædre, havde været Norske, og vare fordum komne fra Norge. Og paa den Grund paastod han, at han burde følge og iagttage deres (de Norskes) Love, eftersom de vare grundigere og anstændigere, end alle andre, og derfor af større Værdie, end andre Nationers, nemlig de Britters, de Anglers, Picters og Skoters."

Wilhelm Conqvestor og de Nordmanniske Førster nedstamme fra de Norske.

§. 34.

p) Her meenes Edvard I, som regierede fra Anno 900 til 924, hvis Love staae i bemeldte Samling, pag. 38, tilliige med det Forbund, som blev oprettet mellem ham og den Danske Konge Guthrun; hvortil her muelig sigtes.

q) Det er uvist, om ved Ordet Danske her meenes vore eegentlig saa kaldte Danske, eller om det kun er tillagt til en Slags Forklaring, i den Hensende, at ved Danske ere ofte hos de Engelske Skribentere de Norske blevne forstaaede.

r) Baroner i Engelland vare omtrent det samme, som Jarler, Herser og Leensmænd i Norge. See *du Fresnes* Glossarium mediæ & infimæ Latinitatis in voce *Baro*, *Barones*; og den Norske Hirdskraa, Kap. 13, 14 og 17.



§. 34.

Anmærkninger over det foregaaende.

At giøre saa mange og vidtløftige Anmærkninger over dette mærkværdige Sted i de gamle Engelske Love, som det fortiener, vilde bringe os alt for langt fra vort Øiemeed, og maae derfor spares til andre Leiligheder. Det som eegentlig vedkommer os paa dette Sted at anmærke, er den, paa saa betydelige Vidner, som de gamle Engelske Love ere, deres Udsigende grundede Beretning, at den Brittiske Monark Artur har erobret Norge; at de Norske have havt saa megen Omgang med de gamle Britter; at de have anseet det, som en Rettighed, der tilkom dem, at boe i Britanien; at de have ført mange og svære Kriige med de Angler, m. m. Hvoraf indsees Rigtigheden, ei alleene af hvad vi tilforn have anført s), angaaende de Norskes Krige, Søeroverier og Erobringer paa de Brittanniske, Tydske og Franske Kyster, i de ældre Tiider, men ogsaa af vor fremsatte Formodning, med hvilken Tiids-Regningen ogsaa godt nok stemmer overeens, at bemeldte Artur, enten selv, eller ved sine Forvante og Krigs-Anførere, har giort endeel Erobringer i Norge, især paa de vestligste Kyster af benævnte Riige, paa det saa kaldte Møre, og at den af Saxo omtalte Kong Arthar paa Sundmør og Nordmør, maae have været af den Brittiske Arturs Familie. Dog beholdt denne Brittiske Artur ei længe bemeldte Norske Erobringer: de bleve ham igien fratagne, og han selv skilt ved Liv og Riige, af den mægtige Kong Roller paa Rogaland; om hvilken, da vi her intet videre have at berette, ende vi hermed for denne Gang den Hordalandske og Rogalandske Historie.

s) See foregaaende Kap. 2. §. 23 og 24. og 3 Kap. §. 18.



Siette

Siette Kapitel.

t de ældste Norske Prindser af den Ynglin-ke Familie, samt andre, fornemmelig Søn-nfields i Norge regierende Konger, indtil Harald Haarfagers Tider.

§. 1.

De Nordenfieldske Konger, af den Gardiske, den Gor-riske, og tildeels af den Halfdanske eller Hringarikiske ilie, havde en Tiid lang været de mægtigste i Norge. e havde ei alleene havt under deres Herredømme næsten heele søndre Deel af det Nordenfieldske, eller alle de Lan- som tilfulde Gard og hans Familie, men ogsaa bragt meeste af det Søndenfieldske i deres Eie og Besiddelse, i de 2de næstforegaaende Kapitler er viist: men bemeldte, lemstunder mægtige og over den største Deel af Norge re-ende Konger, svækkede sig selv efterhaanden ved indbyr- Krige, ved for mange Søerøver-Toge, ved at forflotte s Boepæle og fornemste Styrke til fremmede Steder: der- aftog desse Regenters Magt og Anseelse i Norge; deres e bleve atter deelte mellem adskillige Smaae-Konger; de en fordrevne eller fornedrede Konge-Familier satte sig i- , fornemmelig søndenfields, i Besiddelse af deres For- fædres

Anledning til den Ynglingiske Families Opkomst i Norge.



fædres Rettigheder og Lande: men deres Magt var kun ringe, som tilforn er erindret; og dette gab en nye Familie Leilighed til der at svinge sig i Veiret, og efterhaanden at bemægtige sig Herredømmet over heele Norge. Dette var det, som i Norge banede Veien til den mærkværdige Periode i den Norske Forfatning og Historie, som i dette Kapitel skal omhandles, medens den første Grund dertil blev lagt i Sverrig, ved følgende betydelige Forandring. Den Ynglingske Familie, saaledes kaldet efter Yngve-Frey a), havde besiddet Thronen i Sverrig over 600 Aar, været der i stor Anseelse, som nedstammende fra Guderne selv b), og imellemstunder havt mægtige Regenter, hvilke bleve gemeenligen anseete og ærede, som Hoveder og Over-Regenter for de mindre Svenske Konger. Saadan var Tilstanden, indtil Ingialld, kaldet Illraade, kom paa den Svenske Throne. For at giøre sig til Eene-Regent eller Monark over heele Sverrig og Gothland, foretog denne Konge sig, ved List og utilladelige Maneer at rydde alle andre der regierende Konger af Veien. Fornemst Svipdager, Konge over Tiundaland, Ingialds Fosterfader c), som i denne Sag giorde eet med ham, vare bemeldte Konger følgende: Yngvar, Konge i Fiathryndaland, hvis Sønner Alf og Agnar vare af liige Alder omtrent med Ingialld; Algaut, Regent over Vester-Gothland, hvis Dotter Gauthilld Ingialld havde til ægte; Spiorsniall, der regierede over Nerike; Sigvatr, som forestod Attundaland; Granmar, som var Regent over Südurmanland. Efter de Tiiders Maade, kunde ingen, uden at overtræde de fastsatte Skikke, tiltræde sin afdøde Faders Rige, med mindre han

a) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 12, pag. 12. Denne Yngve-Frey eller Freyr var den anden Regent i Sverrig af bemeldte Familie.

b) See Snorro i Olafs Helgá Saga, Kap. 96, pag. 523.

c) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 38, pag. 43.



han i Forveien havde holdt hans Arve-Øll eller Begravelses-Giæstebud, aabnet samme med et høitiideligt Løvte, om noget stort og berømmeligt Foretagende, uddrukket til Stadfæstelse derpaa det saa kaldte Brage-Bægere, og dermed sat sig i den Afdødes Høie-Sæde, eller paa hans Throne d). Denne Høitiidelighed betiente nu den underfundige Ingiald sig af, til at udføre sit Forehavende: Han lod bemeldte Konger samtlig indbyde til Giæstebudet; de indfunde dem alle, Granmar alleene undtagen; men bleve alle tilhobe, sex i Tallet e), indebrændte med deres Hoffolk, efter Ingialds Foranstaltning, af forbenævnte hans Hiælpesmænd, Svipdager og hans Sønner f). Men foruden bemeldte Granmar, som kort efter denne Tildragelse giftede sin Dotter Hildegun, med en berømt Sørøver-Konge Hiorvard, kaldet Ylfing, var endnu Hogne, Konge i Øster-Gothland, tilovers. Desse besvogrede og foreenede Førster søgte Ingiald med Magten at skaffe af Veien: han anfaldt dem, til den Ende, med en Krigsmagt, men blev slagen og maatte tage Flugten, saaret og ilde tilreed; hvorover han saae sig nødt til at slutte Fred; og denne blev paa begge Siider stadfæstet ved Eed og de helligste Forpligtelser: men alt dette uagtet, overfalder Ingiald kort derefter Granmar og Hiorvard, brænder dem inde, og lægger deres liigesom de andre forbenævntes Riiger under sig. Det var dermed endnu ikke nok. Sin Dotter Asa, en Princesse, der i Ondskab fuldkommen lignede sin Fader, havde Ingiald giftet med Kong Gudrod i Skaane, af den Danske Konge-Familie. Denne Asa opirrede først hendes Mand, uden Tvil efter Ingialds Tilskyndelse, til at dræbe

 sin

d) See Snorro paa ovenanførte Sted, Kap. 40, pag 46.
e) Saa siger Snorro paa ovenanførte Sted. Der maae altsaa have været fleere Konger tilstede, end de, han navngiver.
f) See Snorro sammesteds, Kap. 40, pag. 47.



fædres Rettigheder og Lande: men deres Magt var kun ringe, som tilforn er erindret; og dette gav en nye Familie Leilighed til der at svinge sig i Veiret, og efterhaanden at bemægtige sig Herredømmet over heele Norge. Dette var det, som i Norge banede Veien til den mærkværdige Periode i den Norske Forfatning og Historie, som i dette Kapitel skal omhandles, medens den første Grund dertil blev lagt i Sverrig, ved følgende betydelige Forandring. Den Ynglingske Familie, saaledes kaldet efter Yngve-Frey a), havde besiddet Thronen i Sverrig over 600 Aar, været der i stor Anseelse, som nedstammende fra Guderne selv b), og imellemstunder havt mægtige Regenter, hvilke bleve gemeenligen anseete og ærede, som Hoveder og Over-Regenter for de mindre Svenske Konger. Saadan var Tilstanden, indtil Ingialld, kaldet Illraade, kom paa den Svenske Throne. For at giøre sig til Eene-Regent eller Monark over heele Sverrig og Gothland, foretog denne Konge sig, ved List og utilladelige Rænker at rydde alle andre der regierende Konger af Veien. Foruden Svipdager, Konge over Tiundaland, Ingialds Fosterfader c), som i denne Sag giorde eet med ham, vare bemeldte Konger følgende: Yngvar, Konge i Fiathryndaland, hvis Sønner Alf og Agnar vare af liige Alder omtrent med Ingialld; Algaut, Regent over Vester-Gothland, hvis Datter Gauthilld Ingialld havde til ægte; Spiorsniall, der regierede over Nerike; Sigvatr, som forestod Attundaland; Grannar, som var Regent over Südurmanland. Efter de Tiiders Maade, kunde ingen, uden at overtræde de fastsatte Skikke, tiltræde sin afdøde Faders Rige, med mindre ham

a) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 12, pag. 12. Denne Yngve-Frey eller Freyr var den anden Regent i Sverrig af bemeldte Familie.

b) See Snorro i Olafs Helgá Saga, Kap. 96, pag. 523.

c) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 38, pag. 43.

han i Forveien havde holdt hans Arve-Øll eller Begravelses-Giæstebud, aabnet samme med et høitiideligt Løvte, om noget stort og berømmeligt Foretagende, uddrukket til Stadfæstelse derpaa det saa kaldte Brage-Bægere, og dermed sat sig i den Afdødes Høie-Sæde, eller paa hans Throne d). Denne Høitiidelighed betiente nu den underfundige Ingiald sig af, til at udføre sit Forehavende: Han lod bemeldte Konger samtlig indbyde til Giæstebudet; de indfunde dem alle, Granmar alleene undtagen; men bleve alle tilhobe, sex i Tallet e), indebrændte med deres Hoffolk, efter Ingialds Foranstaltning, af forbenævnte hans Hiælpesmænd, Svipdager og hans Sønner f). Men foruden bemeldte Granmar, som kort efter denne Tildragelse givtede sin Dotter Hildegun, med en berømt Søerøver Konge Hiorvard, kaldet Ylfing, var endnu Hogne, Konge i Øster-Gothland, tilovers. Desse Besvogrede og foreenede Førster søgte Ingiald med Magten at skaffe af Veien: han anfaldt dem, til den Ende, med en Krigsmagt, men blev slagen og maatte tage Flugten, saaret og ilde tilreed; hvorover han saae sig nødt til at slutte Fred; og denne blev paa begge Siider stadfæstet ved Eed og de helligste Forpligtelser: men alt dette uagtet, overfalder Ingiald kort derefter Granmar og Hiorvard, brænder dem inde, og lægger deres liigesom de andre forbenævntes Riiger under sig. Det var dermed endnu ikke nok. Sin Dotter Asa, en Princesse, der i Ondskab fuldkommen lignede sin Fader, havde Ingiald givtet med Kong Gudrod i Skaane, af den Danske Konge-Familie. Denne Asa opirrede først hendes Mand, uden Tvil efter Ingialds Tilskyndelse, til at dræbe

Yy 2 sin

d) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 40, pag. 46.

e) Saa siger Snorro paa ovenanførte Sted. Der maae altsaa have været fleere Konger tilstede, end de, han navngiver.

f) See Snorro sammesteds, Kap. 40, pag. 47.



sin eegen Broder Kong Halfdan, lod derpaa Gudrod selv ombringe, og drog efter denne smukke Forretning tilbage til sin Fader.

§. 2.

Den fordrives fra Sverrig.

Men dette paadrog Ingialld og den heele Ynglingske Familie ei alleene Undersaatternes, men ogsaa andres Had og retmessige Hævn. Forbenævnte Halfdans Søn Ivar, der er siden bleven saa meget bekiændt under Navn af Ivar Vidfadme, gik, efter indløben Tidende om sin Faders og Farbroders Afgang, med en Flode og Krigsmagt til Sverrig, for at søge Hævn, og den blev ham ei vanskelig at finde. Den af en ond Samvittighed plagede Ingialld, som nu saae sig tilliige hadet og forladt af alle, maatte i desse Omstændigheder griibe til det Middel at indebrænde sig selv med sin Dotter og heele Hofstat. Men dermed var de Svenskes Had til Ingialld ei udslukt, hvilket efter hans Død blev udstrakt til hans Familie: de giorde en almindelig Opstand, for at fordrive Ingialld's Ætt og Venner g), blandt dem hans efterladte Søn Olaf, som maatte derover tage Flugten. Han begav sig for det første til Nerike, fra hvilket Lands forige Konger, blandt dem foromtalte Olaf hin Scygne h), han paa sin Moders Siide nedstammede i): men man vilde ei heller der unde ham Blive-Sted. Han drog derfor længer hen mod Vesten til visse norden for Væneren beliggende Uborkner, og den der igiennem løbende saa kaldte Elv k), hvor han med sit Folge tog sig for at oprydde de der værende øde Markey

g) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 46, pag. 53.
h) See foregaaende 4 Kap. §. 23.
i) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 46, pag. 53.
k) Hos den har man da først begyndt at fælde sine Boepæle; hvorover det var naturligt, at Landet ogsaa efter den fik sit Navn, og efter Varmaa blev kaldet Varmaaland eller Varmeland. See foregaaende Kap. 3. §. 7.

Marke, ved at afhugge og afbrænde de store Skove, foranbrede derved samme til store frugtbare Egne, og kaldte saa Landet Værmeland. Saaledes vandt Oluf et nyt Riige, uden Sværdslag, og uden mindste Blods Udgydelse, en Helte-Gierning, hvorved han fortiente langt større Berømmelse, end om han med Magt havde sat sig paa den af sine Medborgeres Blod besudlede Svenske Throne, lad være de Svenske i de Tiider tænkte langt anderledes, hvilke efter indløbne Tidende om dette Olufs Foretagende, ansaae det med Foragt, og gave ham derover Øge-Navn af Trætelje eller Veedhuggeren l). Men Oluf fortsatte sit begyndte Værk, besvogrede sig siden med det næst grændsende Riige i Norge, med Kongerne i Soleyum eller Solløer m), og banede ved dette Skridt sin Familie, som for bestandig blev udelukt fra Herredømmet i Sverrig n), Veie til en ikke mindre Magt, end den han havde tabt, til Eenevolds-Regieringen i Norge. Hvorom viidere, naar vi i Forveien have meldet et Par Ord om Søgernes da værende saavel som ældre Tilstand i forbenævnte Solløer.

Oluf Trætelje.

§. 3.

Dette Land eller da værende Riige, som grændser mod Nord til Østerdalen i Norge, mod Vest til Romeriige, paa den søndre Kant til det gamle Vingulmark eller nu værende Borgesyssel, paa den østre til Sverrig o), til Værmeland især, havde havt samme Oprindelse som sidstbenævnte

De ældste Konger i Solløer.

Yy 3 Land;

l) Det var dog ikke usædvanligt ved de Tiider i det da paa mange Steder øde liggende Sverrig, at Printser skaffede sig Riiger, ved at oprydde øde Steder, som Snorro bevidner paa anførte Sted, Kap. 40, pag. 45. Olafs Farfader Aunund opryddede og mange Steder i Sverrig. See sammesteds, Kap. 37. p. 43.

m) *Saxo*, Hist. Dan. Lib. 5, pag. 90, har oversat Navnet efter Lyden med *Insulæ Solis* eller Solens Øer, og kalder Indbyggerne Solonger.

n) See Snorro paa anførte Sted, Kap. 45. pag. 52.

o) See J. Rami Norriges Beskrivelse, p. 70.



Land; det var nemlig af en Udørken blevet oprydbet og bebygget, men allereede for nogle hundrede Aar siden p). Solöer skal ellers have faaet sit Navn efter den første der regierende
1. Solve 1. Konge, kaldet Solve den Gamle, som først opryddede Landet, og det ved eller noget for Norrs Tider: thi benævnte Solves Søn Gudraud q), eller som andre kalde ham, Godbrand den Gamle r), efterlod sig en Dotter Hillde, gift med
2. Godraud den Gamle. Norrs Søn Raum s); men det er uvist, fra hvem bemeldte Solve har nedstammet, med mindre man vil ansee ham for en Søn af Norrs Søster Goe og Hrolf i Berge, hvilke man finder at have efterladt sig en Søn af det Navn Solve t). Er det saa, maae bemeldte Solve paa Heedemarken have søgt at udvide sit Riige, ved at oprydde Solløer, og efterladt dette Riige til sin yngre Søn Godraud, da den andre Raum fik Heedemarken u). Saa meget er vist, at ligesom Heedemarken ei findes opregnet blandt de Lande, som komme i Deeling mellem Raums Sønner, saaledes ei heller Solløer. Dette Land maae følgelig, ei mindre end Heedemarken, have tilhørt Printser, der vel vare med hine Raumiske beslægtede eller besvogrede, men have dog nedstammet fra en anden Familie, hvilken tilliige med bemeldte Solløerske Printser ere os for Resten meestendeels ubekiendte. Snor-

ro

p) Det er mærkværdigt, at de ved den store Field-Kiøll beliggende Strækninger have paa den vestre Kant eller Norske Siide været beboede længe forend de paa den østre Side bleve det.

q) Saa kaldes han i det Exemplar af Fundin Noregur, som er trykt til Olaf Trygguesons Saga, 2 Deel, in App. pag. 332. Dette Navn maae være det rigtige, eftersom hans Datters Søn med Raum heed Gudraud.

r) Saa kaldes han i Fundin Noregur i Biørners Nordiska Kämpa-Dater, pag. 8.

s) See foregaaende 3 Kap. § 4.

t) See Fundin Noregur hos Biørner, pag. 14.

u) See Fundin Noregur paa ovenanførte Sted.



ro har ei engang kiændt forbenævnte Godraud, men kun nævngivet fire af de Sollerske Printser, for Ingiald Illraades Tider; hvoraf atter haves et nyt Beviis for vore gamle Slægte-Registeres Ufuldstændighed, og at kun faae af de Sollerske Printser have giort sig berømte. Deraf har man Anledning nok til at troe, at de en Tiid lang mægtige Hringarikiske Printser, og efter dem Kongerne af den Frithiofiske Familie, have giort sig bemeldte Sollerske Førster skatskyldige, eller bemægtiget sig deres Lande. Den foromtalte, hos Saxo forekommende Gunthion ɔ: Gunthiof, Konge over Soller v), giver os endnu større Ret til at formode dette; følgelig maae den Solviske Familie ei være kommen igien i fuldkommen Besiddelse af sine forige Herligheder, forend bemeldte Frithiofiske Familiers, og efter den de Hordelandske og Rogalandske Kongers vidtudstrakte Magt var bleven svæk- 3. Gunthiof.
ket. Da har en Solve, af den ældste Solves Familie, faaet sine Forfædres Besiddelser eller Rettigheder igien; han er 4. Solve 2.
derover bleven anseet som Stifter af det Sollerske Riige, men derover tilliige forbyttet med den ældste Solve, og har faaet, ligesom han, Navn af Solve den Gamle, efterdi fleere af det Navn Solve fulgte ham i Regieringen, saasom ei alleene hans Søn Solvar, men ogsaa hans Sønnesøn Sol- 5. Solvar.
ve den 3die, som fik til Eftermand sin Søn Halfdan, med 6. Solve 3.
Tilnavn Guldtand, efter hvilken igien fulgte Solve den 7. Halfdan Guldtand.
4de, den sidste af den Solviske Familie. 8. Solve 4.

§. 4.

v) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 5. pag. 90, og foregaaende 4de Kap. §. 17. At Saxo kalder denne Gunthiof Konge ei alleene over Soller, men ogsaa over Værmeland, som maaskee i de Tider laae ubeboet, det bør ei ansees som stridigt med vor Sætning; thi Saxo har her talt om Tingen, som den var i de fernere Tider, da Værmeland en Tiidlang var forenet med Soller.



§. 4.

Sollver kommer i den Ynglingske Familie 2c. Sidstbemeldte Sollverske Konger var det, med hvilke Kong Oluf Trætelje besvogrede sig, ved at ægte benævnte Halfdans Dotter, men Solves Søster, Solveig eller Solva, med hvilken han avlede 2de Sønner, Ingialld og Halfdan x), foruden en Dotter, som Saxo omtaler, der skal have fort Navn af Asa y). Ingialld, som den ældste, blev opdragen i sin Faders Hof eller i Værmeland, men den yngre Søn, sendt til Sollver, hvor han blev opfostret hos bemeldte sin Morbroder Solve, og fik, uvist ved hvilken Anledning, Navn af Halfdan Hvitbein. Imidlertiid tildrog det sig, efterat forómtalte Ivar Vidfadme havde besteeget den Svenske Throne, at mange, enten ilde tilfreds med den i Rigets Forfatning skeede Forandring, eller misfornøiede med Ivars strænge Regiering, forlode Sverrig, og begave til Kong Oluf Træteljes nye Riige, til Værmeland. Den den derved i en Hast tiltagende Folke-Mængde kunde ei andet foraarsage Hunger og Dyrtiid: men den gemeene Mand gjorde sig derom ganske andre Tanker. Det var i de Tiider overalt vedtaget i vor Norden at tilskrive Kongerne baade gode og onde Aaringer, det Almindeliges baade Vel og Vee-Stand, som noget, der beroede paa Kongernes Lykke eller Vanlykke, paa den Foreening, den Gunst eller Misgunst, i hvilken de stode hos Guderne. Denne Indflydelse paa det Almindelige ansaae man hos Oluf for saa meget større, som han nedstammede fra Guderne selv; i Forhold med dette Forvantskab, tænkte man, maatte hans Lykke, hans Folge eller Engel z) over-

x) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap 46. pag. 53.

y) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7, pag. 141. Hans Beretning er her saa meget meere trolig, som man af foregaaende seer, at Asa har været et Familie-Navn blandt Olufs Forfædre.

z) See om Kongernes Lykke vor lærde Professor Erichsens Observatio de Geniis, in Specimine observationum ad Antiqvit. Septentrional. p. 186.

ralt kunne skade eller gavne. Men Oluf var en forsom-
lig Dyrker af Guderne, som sielden frembragte dem Offe-
a); hans Lykke maatte derover, efter den gemeene Mands
utning, grundet paa bemeldte Tænke-Maade, blive slet,
Almindeliges ei bedre; og de vrede Guder burde forsones.
tte bevægede Almuen til en Opstand imod deres Konge,
lken de pludselig overfulde i hans Huus hos Væneren,
ndte ham der inde, og offrede ham paa den Maade til O-
n, for igien at faae Frugtbarhed og gode Tider. Men
ige Hunger blev ved. De meere forstandige mærkede da
at den dyre Tiid reiste sig af den store Folke-Mængde,
med Landet, over Formue, var besværet; hvorfor de
ede til et andet, men i visse Maader ei mindre voldsomt
iddel. De droge med deres heele Krigsmagt, Vester ud
r Eide-Skoven (Eydaskog), komme uforvarendes frem i
llør, dræbte der Kong Sølve, toge den unge Halfdan
Fange, men erklærede ham strax for deres Regent, gave
n Konge-Titel, og vare ham behielpelige til at sætte sig i
iddelse af Solloer. Endnu ei nok dermed. Halfdan,
at betiene sig af Leiligheden, og af den Krigsmagt, han
havde paa Beenene, angreeb derpaa Naboe-Riiget Rau-
rike, plagede samme en Tiid lang med sine Anfald og
ynderier, og tvang det endelig til at underkaste sig.

Halfdan Hvitbein, første Regent i Norge af den Ynglingske Familie.

han bemægtiger sig og Raumarike.

§. 5.

Dette Riige tilfaldt, som tilforn er berettet b), Raums
n Gudraud, tilliige med de sonden for beliggende Land-
rkninger, som nu kaldes, deels Borgesyssel, efter den
nle nu ødelagte Stad Sarpsborg eller Borg, deels Smaa-
lændene,

Fortsættelse af Romeriges ældste Historie.

a) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 47, pag. 56.
b) See det foregaaende 3 Kap. §. 19.



lændene; men i forige Tider førte de Navn, deels af Austfold, som beliggende østen for Folden ɔ: Follo-Fiorden c), deels af Vingulmark, et Navn, som uden Tvil er givet disse Steder af de første Beboere, efter Landets forefundne Beskaffenhed, eller efter Biærgenes og Landstrækningernes mange Vendinger d). Disse Lande bekom Eystein, kaldet Illraade, kaldet og den Riige eller den Mægtige, efter sin Fader Gudrod; alle Gudrauds Eftermænd eller Efterkommere vare Konger e): men de ere dog blevne os ganske ubekiændte, naar vi undtage Eystein og hans Søn Aunund f). Eysteins Magt maae altsaa med ham være forsvunden, og hans Efterkommere underkuede, eller deres Lande dem for det meeste fratagne, paa den eene Siide af de mægtige Halfdanske og Hringarikiske Konger, især af Hring den 2den g), paa den anden, af Kongerne i Alfheim, hvilke man finder i de seenere Tiider at have været Eiere af Vingulmark især h), og maae tilliige have havt i Besiddelse hvad man nu kalder Neder-Romerige, eftersom Alfheim siges at have indbefattet alle Lande mellem Goth- og Raum-Elven. Øvre-Romeriige derimod, eller hvad som ligger norden for Glommen-Elv, have Kongerne paa Hedemarken revet til sig, hvorom viidere siden; saa at de egentlige Romerikiske Printser have tilsidst intet meere havt tilbage. De forsvinde ogsaa ganske af Historien, saa at man ei finder nogen serdeles Forske paa Romeriige nævnet, enten ved foromtalte Halfdan Hvit-

c) Ordet Folld bemærkede hos de Gamle en Fiord; men det bemærkede ogsaa det samme som Jord: deraf er da kommet vort Austfold og Vestfold; deraf ogsaa de Tydskes Ostphal og Westphal.

d) Thi Vingul bemærker en ombreiet Vidie, et omsnoet Reeb. See Gotreks og Hrolfs Saga, Kap. 7. pag. 37, og *Verelii* Lexicon.

e) Saa siger Fundin Noregur, pag. 8.

f) See om dem foregaaende 3die Kap. §. 19.

g) See derom foregaaende 4de Kap. §. 8.

h) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 53, pag. 59.



Hvitbeins Tiider, eller for og siden. Det Romeriige, som nysbenævnte Konge bemægtigede sig, var egentlig Ovre-Romeriige, hvilket adskillige Omstændigheder, især hans Eftermænds Krige med de Heedemarkiske Konger om Romeriige, udviise. Halfdan udbreedde efter sammes Erobring fit Herredomme endnu viidere, deels ved Dødsfalde, deels ved Giftermaale. Hans ældre Broder Ingialld, som blev Konge i Værmeland efter sin Fader Olaf i) døde formodentlig uden Børn, skiønt Saxo tillægger ham en Søn Ring (den bekiændte Sigurd Ring) avlet med Harald Hyldetands Søster k); hvorover Halfdan, som Arving, tilegnede sig Værmeland, giorde sig det skatskyldigt, og lod det siden regiere ved Jarler ɔ: Under-Konger. Saaledes udviidedes Halfdans Herredomme paa den Kant: paa andre steede det ei mindre ved bemeldte Giftermaale. Selv fik han til ægte Asa, en Dotter af den Uplandske Konge Eystein, kaldet Haardraade ɔ: den Strænge, som da regierede over Heedemarken l), hvorved Halfdan bekom Herredommet over en stor Deel af Heedemarken m), og lagde siden dertil Totn saavel som Hadeland; hans Søn Eystein giftede sig med Hillde, en Dotter af Kong Eirek paa Vestfold: men Erik døde, uden at efterlade sig nogen Søn; hvorover Halfdan og Eystein, efter hans Død, satte sig i Besiddelse af hans Riige, bemeldte Vestfold, og deelte det sig imellem n).

Halfdan Hvitbein faaer desuden Værmeland

en Deel af Hedemarken.

Totn, Hadeland,

Vestfold,

§. 6.

i) See Snorro paa sidstanførte Sted, Kap. 49. pag. 55.

k) See hans Histor. Dan. Lib. 7. pag. 139. Det kan være rigtigt, at Ingialld har havt Harald Hyldetands Søster til ægte, det stemmer vel nok overeens med Tiids-Regningen; men Resten er uden al Tvil en Vildfarelse, hvis Anledning jeg paa et andet Sted skal viise.

l) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 50. pag. 55.

m) Her maae mærkes, at i forige Tiider bleve i vor Norden, men fornemmelig i Norge, Kongeriiger eller Konge-Værdigheden ansete som andet Gods, der efter Forældre ved Arv tilfulde Børnene, og deeltes dem imellem.

n) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 50 og 51, pag 55 og 56.



§. 6.

Vestfoldens ældste Tilstand.

Vestfold kaldte man i forige Tiider den heele Landstrækning, som ligger Vesten for bemeldte Follo-Fiord, indbefattende de nu saa kaldte Bragnæs- og Tønsberg-Leene, tilliige med Grevskaberne Laurviig og Jarlsberg, og det meeste af Nidenæs-Leen, indtil Elven Nid omtrent: en Landstrækning, som i Henseende til sin Frugtbarhed, sine Gran- Fyr- Eege- og Bøge-Skove, sine Sølv- Blye- og Jern Miner, bør regnes iblandt de anseeligste og betydeligste Egne i Norge. Dette Vestfold som Landets ældste Indbyggere kaldte Vestmarar, Vestmaure eller Vestmøre nn), synes at have været i de ældre Tilder foreenet med Valdres, eller en Tiid lang at have tilhørt de Valdriske Konger. Brage, Konge i Valdres, har ei alleene, efter riimelig Formodning, boet paa Bragnæs o), beliggende paa det gamle Vestfold, men man finder ogsaa de Vestfoldiske Konger at have nedstammet fra bemeldte Brage.

De gamle Valdriske Konger.

Valdres, en under Fille-Fiældene mod Vesten beliggende, og til de Gudbrandsdalske Fiælde mod Norden grændsende Landstrækning p), var ellers for det første foreenet med Hringarike, og tilfaldt, under den store Deeling, Raums Søn Hring q).

1. Hring.

Denne har ventelig da tilliige faaet en Deel af det næstgrændsende Vestfold, hvilket Land for Resten ei findes nævnet blandt dem, som bemeldte Raums Sønner deelte sig imellem: men da den mægtige Halfdans Sønner, saa mange af dem, som bekomme Riiger i Norge, deelte hans Lande mellem sig, bekom Brage den Gamle Valdres,

2. Halfdan.

3. Brage den Gamle.

nn) Eystein red Þui riki, er Þa hetu Vestmarar, en nu heitir Vestfold," heeder det i et haandskrevet Exemplar af Sagubrot om Bravalle-Slaget. Navnet bemærker det samme som Vestfold.

o) See foregaaende 3die Kap. § 19.

p) Indbyggerne kalde sig Valdriis ɔ: Valdriiser. Mueligt have vi i disse Biærgboere en Levning af vore ældste Jotter og Riiser.

q) See Fundin Noregur, pag. 9.



dres r), tilliige med den Deel af Vestfold, som hans Farfar
eller Fader havde besiddet, for ei at være udelukt fra Soe-
Kanten og Soerøveriet s), Kilden for de gamles Ære, Be-
rømmelser og Riigdomme. Der fæstede da Brage sit Sæde
paa foromtalte Bragnæs, og derfra giorde han sig berømt
ved sine mange Krige og Soerøver-Toge t), under hvilke han
muligt har tilliige udviidet sine Besiddelser i Norge, paa si-
ne Fetteres, de Tillemarkiske og Haddingdalske Kongers Be-
kostninger, ved at riive fleere Stokker af Vestfold, til sig,
eller visse Strækninger, som udgiorde Soe-Kysterne af hines
Lande. Brages Efterkommere bleve efter ham kaldte Brag-
ninger u); og blandt dem maae der have været en yngre
Brage, eftersom Stamme-Faderen førte Tilnavn af den
Gamle: men bemeldte yngre Brage og de øvrige Bragnin-
ger ere, for den største Deel, blevne os ubekiændte. Det
kan være, og det synes riimeligt nok, at Brage den Gamles
Søn har heedt Agnar, som de gamle Slægte-Registere be- 4. Agnar.
rette v), hans Sønneson Alf: men saa bliver dog efter dem 5. Alf.
en stor Luge i deres Slægte Linie, forend man naaer forom-
talte Kong Eyreck paa Vestfold, eller de tvende hans For-
fædre, Sigtryg og Agnar, som Snorro anfører x). De
Gardiske eller Agdiske, de Frithiofiske y), efter dem de mæg-

r) See sidstanførte Sted, pag. 10.

s) Valdres ligger vel temmelig langt fra Vestfold; men dog er Fart og Forening, som i de forige Tiider har uden Tvil været større end nu, mellem desse Lande, ved adskillige Elve og Søer: De Elve Beia og Urulla løbe fra Valdres ud i det store Spirillen: ɔ: Sperdillen-Vand; derfra en Elv ned i Tyrifiord, og endelig Drammen-Elv derfra ned i Havet ved Bragenæs. See J. Rami Norriges Beskrivelse, pag. 97.

t) See foregaaende 3 Kap. §. 19.

u) See Fundin Noreaur, pag. 11.

v) See sidstanførte Sted, pag. 10.

x) See Ynglinga-Saga, Kap. 51, pag. 56.

y) See foregaaende 4de Kap. §. 19, 20 især, og andre Steder.

tige Hordelandske og Rogalandske Konger z) maae altsaa have giort det samme med sidstbenævnte Alfs Eftermænd, som med de fleeste andre smaae Printser paa de Sondenfieldske Kanter, nemlig enten fordrevet dem fra deres Besiddelser, eller underkuet dem og giort dem til Jarler og Herser, hvorved de ere blevne ubekiendte og begravne i Forglemmelsens Mørk. Først efterat hine mægtige Førster havde tabt deres forige Magt og Anseelse, have Bragningerne fundet Leilighed til at svinge sig paa nye i Veiret, fornemmelig bemeldte
6. Sigtryg. Eriks Farfader Sigtryg, som enten ved sig selv, eller giennem sine Forfædre, havde, liigesom saa mange andre Norske Konger ved de Tiider, giort Erobringer i Danmark, og der bemægtiget sig en Deel af Jylland, nemlig Vendill ɔ: Vendsyssel a). Nogen ældre blandt bemeldte Eriks Forfædre, end denne Sigtryg, have vore gamle Skribenter ei kiendt: han maae da riimeligst have været den, som har sat sig tilliige i Besiddelse af sine Forfædres Lande i Norge, især af Vestfold:
7. Agnar. dog kan dette mueligt først være skeet af hans Søn Agnar,
8. Eireck. som efterlod bemeldte Riige til sin Søn Eirek, med hvilken den Vestfoldske Konge-Linie paa Sværdsiiden udgik, og hvis Dotter Hillde foromtalte Halfdan Huitbeins Søn Eystein fik til ægte.

§. 7.

Halfdan Huitbeins Stater adspredet igien efter hans Død.

Bemeldte Halfdan avlede med sin Dronning Asa fra Heedemarken 2de Sønner, Gudrod og foromtalte Eystein. Han var for Resten en af Undersaatterne meget elsket Konge, blev derfor, endskiønt han levede meget længe, efter sin Død, som indfaldt paa Toten, høilig savnet og begraven i en Høi paa

z) Kong Hiorleif havde Asa, en Dotter af Eystein, Jarl i Valdres, til ægte; hvoraf kan sluttes, at Valdres har tilhørt ham: thi Kongerne pleiede ei gierne at besvogre sig med andre Jarler end deres egne.

a) At han der var Konge, bevidner Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 51, pag. 56.

Vestfold, paa et Sted, kaldet Skæreid i Skiringsal b), maatte rettere Skirisdal c). Hans Død foraarsagede a vittige Forandringer. Halfdan havde, som tilforn er ttet, her ved Erobringer, hist ved Giftermaale, begyndt mle eendeel af de smaae Norske Stater under eet Hoved, erved at lægge Grund til sin Families paafulgte store eller udstrakte Herredømme: men den, for Staternes Op- k og Tilvæxt meget hinderlige, men da overalt vedtagne l, at Sønner deelte deres Fædres Riiger imellem sig, om andet Gods, kuldkastede igien, for den Gang, hvad del var begyndt. Halfdans foromtalte Søn Eystein, men hvilken Familien er eegentlig bleven fortsat, fik efter Faders Død, ei meere at regiere over, end en Deel af nmarike, tilliige med det heele Vestfold d); hans an- Søn Gudraud har følgelig bekommet Solløer, Vær- and, tilliige med de Stykker af Hadeland, Toten og demarken, som hans Fader havde besiddet: og desse ble- engang i Familien: men de ere enten komme i fremmedes ved Giftermaale dd), eller blevne Gudrauds Forvante anden Maade igien fratagne, fornemmelig af Kongerne Heedemarken; hvilket gav Anledning til en langvarig iid mellem sidstbemeldte og hans Broders Eysteins Ef- termænd.

Eystein, 2den Regent af den Ynglingske Familie. og Gudraud

b) See Snorro paa nysanførte Sted, Kap. 50, som her grunder sin Beretning paa den gamle Piodolf Skallds Vers, som han anfører.

c) J. Ramus i Norriges Kongers Historie, pag. 68, kalder Stedet Skirings-Aa. De, som ere bekiendte paa desse Steder, maae dømme, hvilket er rigtigst. Et haandskrevet Exemplar af Sagubrot giver eller Anledning til at troe, at Sciris-sal, eller som det der heeder Skirings-Sal, har i de ældre Tiider været et meget stort og berømt Offersted for heele Viigen: Pa voru hoff blot i Skiringssal, heder det der, er til var sott um alla Vikina Der har mueligt staaet et af de fornemste Templer i Norge, saadant, som de paa Mære, Hlade, i Gudbrandsdalen, og fleere vare.

d) See Snorro paa bemeldte Sted, Kap. 51, pag. 56.

dd) See efterfølgende §. 13. i dette Kapitel.



termænd. Bemeldte Eystein førte Tilnavn af Fretkr ɔ: den Bromlende e), venteligen i Anledning af den Krigs-Tummel og Allarm, han idelig førte; men hvoraf intet er optegnet til Efterkommernes Erindring, uden følgende, som gav Anledning til hans Endeligt. Paa Gaarden Vaurno f), beliggende paa hin Siide Follo Fiorden, boede den Tiid en Konge (uden Tvil over en Deel af Vingulmarken) ved Navn Skolld, som stod i det Rygte, at han var en stor Trolldmand. Kong Eystein, uden Tvil i Anledning af et mellem ham og Skolld opkommet Fiendskab, begav sig engang med sin Flode over til bemeldte Vaurno, og kom didhen, da Skolld var ei selv tilstede, eller ei stærk nok til at giøre Modstand. Han udplynder da uden Modstand Gaarden, bortfører hvad ham forekom, Klæder og andre Skolld tilhørende Kostbarheder, tilliige med de omkring boendes Gods, og lader nedslagte alt det Qvæg, som var for Haanden. Efterat Kong Eysteins Folk vare færdige med dette, og havde bragt det giorte Bytte om Bord paa deres Skibe, kommer Kong Skiold ned til Stranden med sin samlede Krigsmagt: men alt for silde. Eystein var allereede borte, og kommen over til hin Siide Fiorden, dog ei længer, end at Skiolld kunde endnu see Seilene paa hans Flode. Af Mangel paa andet Middel, skal han da, for at søge Hævn over sin Fiende, have taget fat paa sin Kiortel, viftet dermed omkring i Luften, og blæst tilliige g); hvilket skal have havt den Virkning, at i det Kong Eystein seilede ind om Jarlsøe, siddende selv ved Roeret, for at styre sit Skib, blev et Fartøi, som seilede ham

e) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 9. Cap. 28, pag. 398.

f) Den ligger i det nu saa kaldte Nedre-Borgesyssel, og har efter Christendommens Indførsel i Norge havt et berømt Kloster, kaldet Værne-Kloster.

g) Endeel berette, at han sammenfoldede sin Kiortel, som en Piibe, og blæste der igiennem. *Torfæus* loc. cit.



ham ved Siiden, af de, i en Hast sig reisende Bølger, drevet saa nær ind til Kongens Skib, at dets Seil-Stang (ikke Raaen h), stødte ham ud i Søen, hvor han druknede i). Hans døde Legeme blev dog igienfundet, og bragt ind til Borro, hvor man hos Vaudlo-Strømmen, tæt ved Stranden, lod opkaste en Høi, og ham deri begrave.

§. 8.

J foromtalte Konges Tiid gik et mærkværdigt Optog for sig i Norden, under hvilket de Norske spillede næsten den betydeligste Rulle, skiønt de ikke vare Hoved Personerne; jeg meener her det bekiændte Braavalla-Slag. Men forend vi komme til Fortællingen derom, vil det være fornødent at vise Tilstanden i vor Norden, fornemmelig i Henseende til den Forfatning, i hvilken de da værende Danske og Svenske Konger stode med de Norske. Man erindre da her hvad tilforn er fortaalt k) om Ingialld Jlldraades Død i Sverrig, efter hvilken den der omtalte Skaanske Konge Jvar Vidfadme ei alleene bemægtigede sig Sverrig og Gothland, men bragte ogsaa efterhaanden heele Danmark, med fleere Lande, under sit Herredømme. Man finder ikke, at han har havt nogen Deel af Norge i Besiddelse. Man finder ei heller, hvo hans Dronning har været l): dog have Kongerne af hans Familie, som siden regierede i Danmark og Sverrig,

Tilstanden i Norden ved Braavalla-Slagets Tider.

h) Saaledes sætte endeel, imod al Riimelighed.

i) Denne pur tilfældige Tildragelse, sammenføiet med de af Kong Skiold i hans Jvrighed foretagne Ophævelser, har muligt alleene forskaffet denne Konge Navn og Anseelse af Hexemester.

k) See den foregaaende §. 2. i dette Kap.

l) At man har taget feil, i at giøre en Gisthild til hans Dronning, som af Biörner i hans Slægte-Registere, 3die Tabel, er skeet, har den lærde Professor Bring erindret i hans Svenske Historie 1ste Deel, Kap. 3, §. 33.



rig, ved Giftermaale med Norske Princesser, faaet Rettighed til visse Lande i bemeldte Riige Norge, og en Tiid lang besiddet samme. Ivar selv synes end ogsaa at have besvogret sig med de Alfheimiske Konger i Norge, eftersom den Dotter, som han, efter endeel gamle Beretningers Udsigende, giftede med Kong Valdar m), kaldes i endeel haandskrevne Exemplarer af Hervarar-Saga Allfhillde ɔ: den Alfiske Hillde, formodentlig fordi hun nedstammede fra Kong Alf i Alfheim. Men dette Beviis er svagt, vi tilstaae det; vi lade det derfor staae ved sit Værd. Vissere er det, at hans Dotter-Søn Randver, Konge i Danmark, fik en Norsk Princesse, navnlig Aasa, til ægte, men endnu uvist, af hvilken Familie, eller fra hvilken Kant i Norge hun har været. Man beretter os vel, at hendes Fader skal have ført Navn af Kong Harald i Geiraudar-Gaard i Norge n), eller af Harald hin Gotrande, norden fra Norge o): men denne Konge er for Resten ganske ubekiændt, og de ham givne Tilnavne ei mindre. Man kunde vel her falde paa de Tanker, at denne Harald har været Konge paa Halogaland, og tilli-ge havt i Besiddelse en Deel af det nu værende nordlige Rusland, hvorfra de gamle Helgelandske Indbyggere, de af Jotisk Herkomst især, havde deres Herkomst, og hvor de Gamles Geirraudar Gaard laae; allerhelst, da paa det saa kaldte Haleigiatall virkelig findes en Harald, en Søn af Thrand,

m) See Hervarar-Saga udgiven af Verelio, Kap. 20, pag. 179. Som denne beretter, blev bemeldte Valdar af Harald Hyldetand sat til Konge over Danmark; andre derimod viide intet af ham at sige. See *Torfæi* Series Regum Dan. Lib. 3. Cap. 8, pag. 314. Jeg tviler dog ei paa, at han jo har været til, og en Tiid Under-Konge i Danmark.

n) Saa sætter bemeldte Hervarar-Saga paa anførte Sted.

o) Saaledes staaer i et haandskrevet Exemplar af Hervarar-Saga, som jeg har brugt; Saaledes har og staaet i *Torfæi*. See hans Histor. Norv. Par. 1. Lib. 10, Cap. 26, pag. 447.

Thrand, der maae have levet ved bemeldte Randvers Tider p); da bemeldte Harald hin Gotrande siges at have været norden fra Norge; og da de Helgelandske Konger have virkelig, til sine Tider, havt under deres Herredømme endeel af bemeldte nordlige Rusland pp). Man kunde vel ogsaa ansee det for riimeligt, at denne Asa har været den selv samme, som forekommer hos Snorro, den nemlig, om hvilken han bevidner q), at hun blev givt med Gudreid, Konge paa Vestfold og Romerige, hvilke Lande man finder at Randvers Søn Sigurd Ring har havt i Besiddelse r): thi hun var en Dotter af Kong Harald paa Agder, som førte Tilnavn af Granraude, hvoraf ved en Skrive-Feil kunde være giort Gotrande. Dette var det riimeligste, saavel i Henseende til Navnenes Overeensstemmelse, som til bemeldte Sigurd Hrings Besiddelse af Vestfold og Romeriige, dersom det kun paa nogen Maade vilde lade sig foreene med Tiids-Regningen s), eller med endeel andre Omstændigheder. Men dette vil ei lade sig giøre: hvorfor den foranførte Formodning her beholder Fortrinnet. Dog maae jeg endnu fremsætte en anden Formodning, der forekommer mig liigesaa meget, om ei meere riimelig. Jeg troer, at bemeldte Asa, Randvers Dronning, har været en Dotter af Halfdan Gulldtand paa Solloer, og en Søster til den Solveig, som foromtalte Oluf Trætelje fik til ægte; at Navnene ere blevne forbyttede eller fordreiede, som let kunde skee; og at Navnet Geirraudar-Gaard, som meere bekiendt, er især sat for Godraudar-Gaard, eller de Solloerske Kongers Boepæl, saa kaldet efter Godraud den Gamle, deres Stamme-Fader, af hvilken den først var ble-

p) See den 3die Tabel til Afhandlingen om den gamle Tiids-Regning.
pp) See efterfølgende 7de Kap. §. 13.
q) See hans Ynglinga-Saga, Kap. 53, pag. 59.
r) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 14, pag. 87.
s) See foranførte 3die Tabel i bemeldte Afhandling.



den bygget og beboet. Dette stemmer best overeens med Tiids Regningen; det viiser ogsaa Oprindelsen til Saxos Foregivende t), at Sigurd Ring var en Søn af Ingiald (Kong Oluf Trætelies Broder) tvertimod alle vore gamle Efterretninger, som eenstemmig bevidne, at bemeldte Ring var en Søn af Randver, eller Halv-Broder-Søn af Harald Hyldetand. Saxos eller hans Forgiængeres Vildfarelse bestaaer nemlig deri, at han har sat Søn i Stedet for Stif-Søn, Foster-Søn, eller andet saadant; hvilke ubestemte Udtrykke have ofte givet Anledning til Feiltagelser, som tilforn er erindret. Nysbenævnte Harald Hyldetand var ellers den, der efter Ivar Vidfadmes Død blev øverste Regent baade over Danmark og Sverrig; men endelig afstod han til bemeldte sin Broder-Søn Sverrig og Vester Gothland. Denne hans Broder-Søn eller ovenbenævnte Sigurd Ring blev Stamme-Fader for de følgende Konger i Danmark og Sverrig; og han fortplantede tillige til disse sine Eftermænd den Rettighed, som han havde faaet til visse Lande i Norge: ved sin Fødsel, forklaret paa ovenanførte Maade, til Soller, Heedemarken, Romeriige; men til Vingulmark, Alfheim, Vestfold, ved sit Giftermaal med Alfhilde, en Dotter af Kong Gandalf den Gamle i Alfheim.

§. 9.

De ældste Alfheimiske Regenter.

Denne Gandalfs Forfædre, tilliige med de gamle Alfheimiske Kongers Historie, og de ældste i Alfheim forefaldne Forandringer maae vi ved denne Leilighed kortelig igiennemløbe, førend vi gaae viidere. Bemeldte Kongers Stamme-Fader

1. Finalf.

var Raums Søn Alf eller Finalf, om hvilken tilforn er handlet u); men om hans Eftermænd have de Gamle intet viidere efter-

t) See den foregaaende 5te § i dette Kapitel.

u) See det foregaaende 3die Kapitel, i den 7de og 8de §.

efterladt os, end endeel Navne, og et ufuldstændigt Slægte-Register. Efter bemeldte Register har Finalfs Søn været Svan, med Tilnavn den Røde, som skal have efterladt sig en Søn kaldet Sæfar, hvis Søn var Ulf, men Sønneson Alf den 2den v), hvilken, ligesom bemeldte Familiens Stammefader, og en endnu ældre Alf, faaer Tilnavn af den Gamle, i det gamle Vers Hyndluliod, eftersom der blandt hans Eftermænd vare andre yngre af samme Navn. Bemeldte Alf den andens Sønner skal have været Ingemund og Eystein; men med dem endes den gamle Slægte-Linie x). Finalfs Familie er da for en Tiid bleven fordreven eller undertrykt; og dette have vi tilforn seet y) at være skeet af en Niorfve, som vel muеligt har været beslægtet eller besvogret med de forige Alfheimiske Regenter, men dog af en anden, en Jotisk Folkefærd. Han og hans Søn Jøkul kaldes Konger paa Upland yy), under hvilket Navn Alfheim især har været indbefattet, tilliige med Hringarike z), Heedemarken a) og fleere Søndenfieldske Districter: over desse er det da riimeligt at bemeldte Niorfve og Jøkul have ført Regieringen; men efter dem, de en Tiidlang mægtige Hringarikiske Konger, den Frithiofiske Familie, og Kongerne af den Agdiske Konge-Ætt, som vi finde at have regieret over Upland, det er, over Alfheim, Romeriige, Heedemarken, Hringarike, Thelemarken o. s. v. b), med hvilke Konger følgelig de store Lu-

2. Svan.
3. Sæfar.
4. Ulf.
5. Alf 2.
6. Ingemund Eystein.
7. Niorfve.
8. Jøkul.

 ger

v) See Fundin Noregur, pag. 8.
x) See nysanførte Sted, eller *Torfæi* Histor. Norv. Par. I. Lib. 5. App. p. 256.
y) See det foregaaende 4de Kapitel, §. 4.
yy) See nysanførte Sted, §. 6.
z) See oasaa dette beviist sammestеds, §. 4.
a) Den forbenævnte Eystein Haardraade, Konge paa Heedemarken, kaldes af Snorro Upplendinga-Kong i Ynglinga-Saga, Kap. 50, pag. 55.
b) See foregaaende 4de Kap. §. 4, 6 og 7, §. 15 og 17, §. 18, og §. 22. 23.



ger kunne føldes, som findes i de Heedemarkiske og Hringarikiske Konge-Linier, hvorom viidere siden, men især den i vor Alfheimiske Familie. Alt dette giver da tilkiende, at benævnte Riiger med fleere have, for det meeste, staaet under fælles Konger; desse have derover faaet Navn af Konger paa Upland; og saadan en har den Ale, Konge paa Upland været, som Snorro bevidner c) at have der regieret, da Adils var Konge i Sverrig, Hrolf Krake i Danmark, og været saa mægtig, at han ei, uden desse Kongers foreenede Kræfter, kunde overvindes. Har han, hvilket jeg anseer for rimeligst, været af den Hringarikiske Konge-Familie, hvilken vi tilforn have igiennemgaaet indtil Hring den 2den og hans Sønner d): saa har han paa Hringarike havt til Formænd Dag den 2den, som paa den Hringarikiske Slægte-Linie sættes næst efter Oli; efter Dag Hring den 3die, Farfader til den bekiendte Helt Bodvar Biarke e); men selv maae han have været den Oleif, som efter Dag staaer paa bemeldte Slægte-Linie eller Konge-Liste. Denne Ali, Oli eller Oleif, kaldet den Upplandske, ragede engang i Trette, uvist hvorom, med benævnte Kong Adils i Sverrig; og man udfordrede hinanden til Striid, som skulde staae paa Venner-Søen, naar den med Iis blev belagt f): men Adils, som ellers var en striidbar Konge, ansaae sig for svag til eene at kunne binde an med Kong Ale, og søger derfor Hiælp hos sin Svoger Kong Hrolf i Danmark, med Løfte, at denne skulde faae, for

Hringarikiske Konger.

Dag 2.

Hring 3.

Bodvar.

Ale, den Upplandske.

c) See Ynglinga-Saga, Kap. 33, p 39.

d) See foregaaende 4de Kap. § 13, 15.

e) I Hrolfs Kraka Saga, udgiven af Biörner, kaldes vel denne Hring Konge i Updal, Kap. 24, pag. 54; men i de Exemplarer, Torfæus har brugt, og i andre, rettere Konge paa Upland *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 6, Sect. 2, Cap. 1, pag 274.

f) Denne Omstændighed viiser atter, at vor Ale har været Konge tillige i Alfheim: thi saadanne Træfninger holdtes gierne paa Grændserne af begge striidende Partiers Lande.

for bemeldte Hiælp, tree af de kostbareste Sager i Sverrig, som Hrolf selv maatte vælge: saa høilig trængte Adils til Hiælp, eller saa magtpaaliggende var det ham at faae den mod den mægtige Ale. Kong Hrolf, som ei kunde selv komme, forhindret af en Krig, han havde med Saxerne, sender ham da sine tolv Bærsærker eller ypperste Kiæmper til Hiælp; og med deres Bistand overvinder og nedlægger Adils Kong Ale, og faaer, blandt andet kostbart Bytte, Ales prægtige Hiælm, kaldet Hilldesvein, og hans ypperlige Hest, Hrafn, hvilken Adils siden sendte, som tilforn er meldet g), til Kong Godgiest paa Halogaland h), som en Kongelig Foræring.

§. 10.

Vor Ale har altsaa været en mægtig og anseelig Konge; han berømmes ogsaa i det gamle Vers Hyndluliod, som en af de største og stærkeste Helte, Norden har havt; og hans Navn anføres der blandt de Alfheimiske, fra Alf den Gamle, og blandt de Hringarikiske, fra Halfdan den Gamle, nedstammende Helte- eller Konge-Slægter i): et nyt Beviis, at vor Ale har været af bemeldte Familier. Snorro forsikkrer ogsaa, at om bemeldte Krig, mellem ham og Adils, var en lang Fortællelse i den saa kaldte Skoldunga-Saga k). Alt dette tilkiendegiver, at Ale maae i sin Tiid have været en af de berømteste og mægtigste Konger i Norden, og havt det meeste af Uplandene under sit Herredømme l), hvilket han uden

Flere Uplandske Konger.

g) See det foregaaende 5te Kap. §. 28.

h) See herom den saa kaldte Snorro-Edda, udgiven af Resenio, Dæmes. 64. og Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 33.

i) See den 12te og 14de Strophe i bemeldte Vers.

k) See Ynglinga-Saga, Kap. 33, pag. 39.

l) Har ved den Ale, Konge i Alfheim, som omtales i Illugs-Saga, Kap. 5, været meent nogen anden Konge, end foremtalte, hvilket Omstændighederne synes at viise, nemlig desse: at han med sin første Dronning



uden Tvil har frataget de der tilforn mægtige Regenter af den Gardiske Familie. Hvad den, med Fabler eller udspækkede Sorla-Sterka-Saga beretter os om en Erling, Konge paa Upland, at han regierede over den tredie Deel af Norge m), er derfor ei urimeligt, i Hensigt til Ales vidt udstrakte Magt paa Upland, som ved Arv eller paa anden Maade kan være nysbenævnte Erling tilfalden: den Harald Valdemarsson derimod, hvilken sammesteds afmales, som endnu en mægtigere Konge, som Regent over de ⅔ Deele af Norge, er en ganske ubekiendt og mistænkelig Person, da han ei nævnes i den saa kaldte Saurla-Pattr, eller korte Historie om forbemeldte Kong Erling og hans Søn Sorle n), som Forfatteren af bemeldte Saga har lagt til Grund for sit Sammenflikkerie. Nysbenævnte Erling skal ellers med sin Dronning Dagny have havt, foruden en Dotter Ingeborg o), tvende meget berømte Sønner, Sorle den Stærke og Erlendr p). Saa snart deres Alder det tillod, blev Søerøveriet deres fornemste og jævnlige Forretning; under desse deres Krigs-Toge, nedlagde de først i en Træfning den store Søerøver Svidre, en Søn af Sveiger, men Sønnesøn af Hake Søe-Konge: men den Seier kostede Erlendr Livet. Sorle sværmede siden omkring i Øster-Søen, i Sælskab med sin Fader; borttog der Kong Halfdan, som havde sin Residence i Roskilde, og hvis Sønner vare Hogne og Hakon, hans ypperlige Skib, som da skal ei have havt sin Liige i Norden, efterat have nedlagt

Erling.

Dronning Alfrun avlede en Dotter Signy, givt med en Norsk Konge Eirek, men blev forgiven af sin anden Dronning Gunhilld ɔ: Grimhilld: maae denne yngre Ale have levet nogen Tiid efter hin.

m) See bemeldte Saga, trykt i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, Kap. 1.

n) Den staaer i Flateyar-Bok, og er trykt i Ol. Tryggvasons Saga, 2den Deel, 17 Kap. pag. 49.

o) Hun nævnes i Sorla-Sterka-Saga, Kap. 1.

p) Bemeldte Saga kalder ham Sigvalld.

lagt bemeldte Konge, bandt siden an med Hogne og Hakon: men blev under den paafulgte Træfning, i hvilken Kong Erling selv paa den eene, Hakon paa den anden Siide omkom, saa haardelig saaret af Hogne, at han var ikke meere i Stand til at forsvare sig. Men Hogne, af Hoiagtelse for hans Tapperhed, lod ham læge, og antog ham til sin svoren Staldbroder; hvorefter Sorle fortsatte sin forige Forretning, indtil han endelig, i en Træfning i Østersøen omkom. Den Magt, det Herredømme, som Erling havde forhvervet sig paa Uplandene, hensvandt da saaledes med ham og Familie; og de Lande, som ved ham vare samlede under eet Hoved, bleve igien adspredde under Printser af de der tilforn regierende Konge-Familier, eller andre. Saaledes gik det da til, og saaledes oftere. Da den Ynglingiske Familie begyndte at udbreede sin Magt paa Uplandene, finder man der igien adskillige Konger; man finder ved samme Tiider, eller i Haralds Hyldetands unge Aar, en Konge over Viigen især, eller over en Deel af Alfheim, ved Navn Asmund, som af sin Søster var fordreven fra Riget, ved bemeldte Haralds Hielp, at sættes paa Thronen igien q); og man finder foromtalte Gandalf den Gamle, som en nye Stifter af den Alfiske eller Finalfiske Familie, kort efter at besidde sine Forfædres Rige Alfheim, den samme Gandalf, hvis Dotter Alfhilde den tilforn ommeldte Sigurd Ring fik til ægte. Asmund. Gandalf den Gamle.

§. 11.

Sidstbemeldte Konge havde, som tilforn er meldet, af sin Farbroder Harald Hyldetand, faaet Sverrig og Vester-Gothland at regiere over. Men Harald blev meget gammel; han var derover ei i Stand til at forsvare sine Lande, som De Norskes Andeel og Tapperhed i det store Bravalla-Slag.

q) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 7, pag. 138.



som tilforn, mod andres fiendtlige Angreeb, hvorover de Danske bleve keede af hans langvarige Liv; og paa den anden Siide ønskede Sigurd ei mindre hans Død, af Begierlighed efter hans Lande r). Man blev da eenige om at ville, med List eller Magt, rydde den Gamle af Veien: man forsøgte først at qvæle ham i et Bad s); men Harald mærkede dette Anslag, og vidste at forekomme det; hvorover Sværdet nu skulde afgiore Sagen t). Dette var baade efter Haralds Ønske, som vilde døe paa denne de Tiiders anseeligste Æres Bane u), og med Rings, som derved haabede at naae sit forønskte Øiemærke. Til den Ende lod Harald indbyde sin Fetter til et ordentligt Feldtslag paa Braavalla i Øster-Gothland; hin tog imod det, ei mindre af Begierlighed efter Ære, end i Haab om at tilvinde sig bemeldte Øster-Gothland tilliige med Danmark; og man samlede, paa begge Siider, Tropper fra alle Kanter. De Norske især, deels i Anledning af begge Kongers Forvantskab i Norge, deels for at vinde Ære og Bytte, indfunde sig i Hobetall under begges Faner, blandt dem 7 Konger v). Den Ringiske

Flode

r) Man har gemeenlig forestillet det store Bravalla Feldtslag, som en blot Følge af Haralds Lyst til at døe med Sværdet i Haanden; den kan have giort noget dertil, men ei det fornemste; thi hos Saxo forekomme adskillige Ting, som viise, at der har reist sig Fiendskab mellem Harald og Ring, og at samme har været Hoved-Aarsag til Krigen. Den saa kaldte Chronicon Erici Pomerani anfører, som Anledning til Haralds Tog mod Sverrig, at Ring ei vilde betale ham Skat; hvilket har stor Riimelighed.

s) See det saa kaldte Sagubrot, pag. 19.

t) See *Saxo* Lib. 7. pag. 142, lin. 50, og pag. 145, lin. 50, hvor berettes, at Othin selv havde opvakt Fiendskab imellem Harald og Ring, og hvor Harald i en Tale til sin Krigshær beklager sig over Rings Utaknemmelighed, Begierlighed og paaførte Krig; denne maae altsaa have havt langt andre Grunde, end Haralds foromtalte Lyst til at omkomme i en Træfning.

u) See Sagubrot, pag. 19.

v) See Saxo paa anførte Sted, pag. 144, lin. 8, hvor Sammenhængen og det følgende viiser, at her meenes Norske Konger.

Flode alleene bestod derfor ei af mindre end 2500 Skibe, besatte med Nordmænd og Svenske x); og Haralds maae ei have været mindre, eftersom den skal have betakt heele Øresund, saa man kunde gaae, paa Skibe alleene, fra Siæland over til Skaane. Paa Sigurd Hrings Partie vare ellers desse de fornemste blandt de Norske: Kong Alle den Frække, med et talriigt Følge, bestaaende af mange andre Konger og Kiæmper; Stærkodder y), en af de fornemste i bemeldte Alles Følge, den bekiendte Nordiske Herkules, der havde faret viidt omkring i mange Lande, besøgt mange Førsters Hoffe z), og har selv i Vers beskrevet denne Kriig a); Thrand den Throndhjemske; Thorer fra Møre; Biørn, Helge den Hvide, Hafur b), Fidr ɔ: Finn fra Fiordene c); Sigurd, Erling Snakr af Jæderen, samt foruden dem Sokn Eireck, Holmstein Hvide, Einar Egdski ɔ: den Agdiske, Rutur, Vane, Oddur den vidtfarende, Einar Thriugr, og Ivar Skage d). Desuden havde samlet sig under Hrings

 Fane

x) See nysanførte Sagubrot, pag. 20.
y) Ei den forømtalte, men en anden, uden Tvil af samme Familie.
z) Saa siger bemeldte Sagubrot, pag. 24.
a) See Saxo, paa bemeldte Sted, pag. 146. Han og Sagubrot forbytte ellers denne tredie Stærkodder med den anden eller ældre, om hvilken tilforn er handlet.
b) Han nævnes hos *Torfæus* Hist. Norv. Lib. 10, Cap. 16, pag. 449, og i endeel haandskrevne Exemplarer af Sagubrot. Hos Saxo kaldes han urigtig Hasvar.
c) Det er mærkværdigt, at Saxo siger om desse nu opregnede, som vare fra det Nordenfieldske, at de vare komne fra Norge, ved hvilket Navn Sammenhængen her tydelig viiser, at bemeldte Nordenfieldske, indtil Jæderen, alleene forstaaes.
d) Saxo lægger endnu adskillige hertil, hvoraf vi kun ville nævne de mærkværdigste, saasom Styr den Stærke, Biørn af Sogn; Oddur den Engelske, Alf den Vidtomvandrende fra Jæderen, hvilke nævnes ogsaa tildeels i Sagubrot; Stein, som boede hos Væneren; Saxe og fleere, boende hos den nordre Goth-Elv; Rockr den Sorte, med fleere, som skilte sig fra de andre, og udgiorde en Trop for dem selv; Ring Adils Søn og Harald fra Toten; Vallsteen fra Viigen.



Fane endnu andre fra Norge, hvilke allesammen vare store Kiæmper og Kong Hrings Hofmænd, saasom Ake, Eyvind, Eigill Skialge, Hillder; og følgende, som udgiorde en Trop for sig selv: Hrane Hilldarson, Svein Uppskere, Hloombode, og Soknar Sote, Hrokkell Hokia, Hrolf den Qvindekiære, samt Dag den Digre, Gerthar den Glade, Dukr den Vindverske ɔ: Vendiske, Glumer den Vermelandske vesten fra Elven, Saxe Flettir, Fale Gautzki ɔ: den Gothiske e). Foruden desse havde ogsaa mange Krigshelte fra Thelemarken samlet sig til Hrings Krigshær; Helte, som vel giorde mindst Opsyn, ei mange Ord eller meget af deres eegen Tapperhed f), men desto vigtigere Tieneste, da det galt om, som siden skal sees. De fornemste blandt dem vare Thorkell Thra, Thorleifr Goti, Hadder Harde, Gretter den Range og Hroalldr Taa. Desse ere Navnene paa de fornemste Norske Krigshelte paa Hrings Partie. Paa Haralds vare ogsaa adskillige, skiønt ei saa mange, saasom ff) en Grimr, Geir, Holmstein, Eysopull, en Hythin ɔ: Hedin den Smale; en Dahar ɔ: Dag den Grænske ɔ: fra Grænland, og Harald Olafsson; en Har, Herlev og Hothbrodd fra Hadeland; men fra Norden (Halogaland, den nordligste Province i Norge) Hake og Bemons (Beimuns) g) Sonner, Sigmund og Serker; og fra Ynisland (Landet norden om den Botniske Bugt h), Humnehy og Harald i). Desse, saavelsom Gandalf den Gam-

e) See Sagubrot, pag. 24.

f) See bemeldte Sagubrot, pag. 25.

ff) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 8. pag. 144.

g) Her finder man uden Tvil igien den Kong Beimun, den største Sværdvær-Anfører i sin Tid, efter hvilken alle andre ere kaldede Beimar eller Flotnar; thi saa kaldtes hans Følge. See Edda Resenii i Kallmanna Kenningar.

h) Dette Sted tiener da til at beviise, at benævnte Land har den Tiid staaet under de Norskes Herredømme.

i) See *Saxo*, Lib. 8, pag. 144, Lin. 13.

Gamles Sønner (fra Alfheim), havde været, eller vare endnu tildeels i Kong Haralds Tieneste, hos hvilken de beklædde de fornemste Æres-Poster, og havde af ham faaet med Guld udstafferede Sværde, og andre de Tiiders største Belønninger for deres Tapperhed k). Desse og hine Norske paa Kong Hrings Partie, finge ogsaa i begge Krigshære de betydeligste Poster at forsvare, Thelerne alleene undtagne, som vel vare store Bue-Skyttere, men bleve af alle foragtede, som uduelige, fra hvilke man kun liden Hiælp kunde vente sig, og derfor posterede allerbagest i Kong Hrings Slagtordning l). Men Udfaldet viiste, hvor meget man heri havde taget feil. Da Ubbe af Friisland, en af Kong Haralds første Kiæmper, havde nedlagt adskillige af Kong Hrings, givet Stærkodder selv 6 store Saar, slaaet sig tverts igiennem Hrings Slagtorden, med Mord og Nederlag til begge Siider, og var kommen saa vidt, at det nu skulde giælde Thelerne, imidlertiid at de andre saae sig om Leilighed til at flye m): opmuntrede bemeldte Theler hinanden indbyrdes: „Nu behøve vi, sagde de imellem hinanden, ei at udsøge os noget andet Sted i Krigshæren, eller ønske anden Leilighed, for at indlægge os Ære; her have vi Mand for os; lader os forsøge vor Styrke, vore Piile, imod ham: jo ringere vi hidindtil ere agtede i andres Øine, jo meere bør vi griibe os an, jo større Prøver viise paa vor Tapperhed." Under desse Opmuntringer griibe de berømteste, de stærkeste iblandt dem, og meest erfarne i Bue-Skytteriet, Haddr den Horde og Hroalldr Taa n), til deres Bue, og denne bru-

 ge

k) See Saxo paa bemeldte Sted, lin. 16. hvis Fortællinger, om dette berømte Bravalla-Slag, ere mangesteds meere fuldstændige, end de i Sagubrot.

l) See Sagubrot, pag 25.

m) Dette sidste bevidner Saxo paa anførte Sted, pag. 146.

n) Saxo nævner foruden dem ogsaa føromtalte Gretter den Range.

[redacted]

ge de med den Færdighed, at førend Ubbe kunde naae dem, havde de skudt ham 2de Tylte ɔ: 24 Piile i Brystet o), hvorved denne farlige Kiæmpe blev fældet, efterat have dræbt 6 af Rings Kiæmper, saaret 11 andre, og desuden nedlagt 16 af de Svenske og Gotherne p). Saaledes ophiulpe de tilforn foragtede Theler Kong Hrings forfaldne Sager, og fornyede Slaget. Men dermed var det ei nok, ei heller dette den eeneste Tieneste, som Thelerne giorde. Den Skioldmoe Vebiorg i Kong Haralds Krigshær giorde siden ei mindre Nederlag paa Hrings Striidsmænd, end hin Ubbe, og gav Stærkodder især, som satte sig i Gabet for de andre, en saadan Skramme over Ansigtet, at Hagen blev ham næsten frahuggen. Han maatte derover viige af; og alting syntes at ville bukke for den fremrasende Vebiorg: men Thorkell Tra, som hun tilsidst mødte, nedlagde hende, ved Hiælp af sin Bue, med mange Saar og megen Berømmelse; og dette giorde Udslaget i Træfningen til Hrings Fordeel. Saxo bevidner, at Thelerne, som han kalder Gother, skiøde med den Force, at ingen Hiælm, intet Skiolld, intet Pantser kunde udholde deres Piile, hvilke allevegne trængede igiennem, ligesom man havde været ubevæbnede; intet, siger han, foraarsagede derfor større Nederlag i Haralds Krigshær, og intet var de Danske meere skadeligt, end den Regn af Piile, hvormed bemeldte Theler, samt Thrønderne og de fra Dalen (Gudbrandsdalen) tordnede imod dem q).

§. 12.

Betænkninger over samme.

Saa stor en Deel havde de Norske i dette berømte Bravalla-Feldtslag, og i den vigtige Seier, som Kong Hring deri

o) Saxo siger pag. 146, at Piilene vare 144: han har altsaa læst eller hørt 12 Tylte for 2.

p) Saxo beretter pag. 146, at han havde saaret 11, og dræbt 25 udvalgte Kiæmper.

q) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 8, pag. 146.

teri indlagde sig. Man seer af foranførte, at der neppe var noget Riige eller Province i heele Norge, som jo sendte en Trop Krigsfolk og Striids-Helte til dette store Optog. De nordligste og sydligste Provincer, de af Halogaland især, de af Hadeland, de af Grænland, de Alfheimiske Printser, holdte vel Kong Haralds Partie; men de fleeste vare dog paa Kong Hrings, saasom de af Throndhjem, de af Mærene, de af Thelemarken, de af Toten, de af Viigen, de fra Væneren, og Goth-Elven. Her savnes kun Hordeland, Rogaland, Agder, de Lande, som foromtalte Printser af den Ynglingiske Familie, og de, som Sigurd Ring selv har havt i Besiddelse. De sidstbemeldte har man mueligt forbigaaet, just fordi de hørte Kong Hring selv til; de Ynglingiske Printser have uden Tvil siddet stille, af Fortrydelse over den Vidfadmiske og Sigurdiske Familie, som uretmessige Besiddere af deres Lande; men de da værende Hordelandske og Rogalandske Førster fundet bedre deres Regning ved at drive paa Søerøveriet. Det er ellers besynderligt, at paa Haralds Partie vare de Alfheimiske Printser Alf og Alfarin, Gandalf den Gamles Sønner r), følgelig Kong Hrings Svoger-Brødre. Skal man ansee dette, som en Virkning af deres Kiærlighed for Harald, i hvis Hof de tilforn havde været s), eller af deres Fortrydelse over Kong Hring, som den, der i Anledning af sit Givtermaal med deres Søster, havde bemægtiget sig deres Lande, eller meere deraf, end de vilde tilstaae ham? Jeg troer det sidste at være det rimeligste. Man finder at bemeldte Konge, som tilforn er erindret t), har besiddet de mellem Raum- og Goth-Elven beliggende Lande; følgelig Alfheim selv, tilliige med en Deel

af

r) See Sagubrot, pag. 22, og Saxo paa nysanførte Sted, pag. 144, Lin. 18.
s) See de nysanførte Steder.
t) See Slutningen af den 8 §. i dette Kapitel.



af Romeriige, Vingulmark, samt et Stokke af Vestfold, indtil Grœnmar u). Dette kunde ei vel skee uden bemeldte Printsers Fornærmelse: men de ere siden blevne igien forligte med deres Svoger-Broder; de have staaet i hans Tieneste paa et Tog mod Giukingerne v), hvorom vii vere paa et andet Sted, og de maae altsaa ventelig have faaet deres fratagne Lande tilbage.

§. 13.

Kong Ale den Frœkne. nedstammede fra de Hringarikiske Konger.

Kong Sigurd Hring belønnede dem, efter Fortieneste, som havde været paa hans Partie i oftomtalte Slag: men neppe blev nogen derfor bedre belønnet, end forbenævnte Ale den Frœkne, en af de fornemste Anførere. Denne Ale, Olo eller Olaf var en Norsk Printſ; saa meget kan man see af de Gamles Beretninger om ham, som for Resten intet melde os om hans Herkomst: men man kan dog, af adskillige Omstændigheder slutte, at han har været en nær Paarørende eller Fetter af Kong Hring selv og tillige nedstammet fra de gamle Hringarikiske Konger. Saxo beretter, at vor Ale eller Olo var en Søn af en Sivald (eller Sigurd x), givt med Kong Harald Hyldetands Søster y); og denne

u) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 14, pag 87. Herpaa grundede da sig den Paastand, hvilken endeel Svenske Konger, fornemmelig Erik Emundsen, og efter ham Oluf Skotkonnung, giorde om Viigen især eller nu værende Bahus-Lehn: Thi at dette Land har fra ældgamle Tiider af tilhørt det Gothiske Riige, og er blevet regieret af Svenske Jarler, som endeel Svenske Skribenter have villet paastaae, Ol. Dalins Svenske Historie, 1ste Deel, 14 Kapit. §. 10, det har ei mindste Grund, og kan af foregaaende Historie noksom igiendrives.

v) See den saa kaldte Norna-Giæst-Saga, Kap. 6.

x) See hans Histor. Dan. Lib. 7, pag. 139, lin. 54. Saxo, som vel maae mærkes, bruger overalt Navnet Sivald for Sigurd.

y) Rettest en Halv-Søster til Harald, men Fuld-Søster til hans Halv-Broder Randver, som Saxo ei har kiendt.

denne Sigurd troer jeg, af adskillige Aarsager, at have tillige fort Navn af Ring, at have været meest bekiendt under sidstanførte Navn z); og at man bør ansee ham for den samme, som paa de Hringarikiske Kongers Slægte-Register anføres under dette Navn, næst for Olaf a). Denne Hring har, efter mine Tanker, meddeelt sin Dronnings Broder-Søn, men foromtalte Randvers Søn, Sigurd Hring, sit Navn, opfostret ham, som sin eegen Søn eller Arving, og givet ham den Deel af Vestfold, som tilhørte Hringarike: men sine andre Lande har han overdraget til sin Dotter-Søn, forbenævnte Olaf, der var en Søn af den tilforn omtalte Gudrand b), Konge over Solloer og Værmeland, forenede med visse Stykker af Toten, Hadeland og Heedemarken; og denne Olaf, Gudrands Søn, men den Hringarikiske Konges Sigurd Hrings Dotter-Søn, troer jeg vist, bliver forbenævnte Ale, kaldet den Frækne. Paa denne Maade udfinder man en nye Anledning til forbemeldte Saxos urigtige Beretning c), at Sigurd Hring var en Søn af Harald Hyldetands Søster og den Værmelandske Konge Ingialld d); man indseer heraf Grunden til Sigurd Hrings Besiddelse af Vestfold; og man kan derved let foreene de tvende striidige Beretninger, som forekomme hos vore gamle Skribenter, om den Hringarikiske Konges Sigurd Hiortes Stamme-Fædre,

z) Dette kan let tilstaaes: det er meget sielden, at den mægtige Sigurd Hring kaldes Sigurd, men jævnlig alleene Hring; og Saxo giver ham aldrig andet Navn.

a) See Fundinn Noregur, pag. 10.

b) See den foregaaende 7de §. i dette Kapitel.

c) See den foregaaende 8de §. i dette Kap.

d) Ret nok var han en Søn, dog ei en ret men antagen Søn af Haralds eller rettere Randvers Søster, givt, ei med Ingialld, som muelig ogsaa har havt til ægte en Søster af Randver, men med Sigurd Ring paa Hringarike.

Fædre e), hvorom viidere siden. Bemeldte vor Ase, Olo f) eller Olaf, nedstammede altsaa fra de fordum mægtige Hringarikiske Konger paa den eene, fra den Ynglingiske Familie paa den anden Siide, fra hvilke han ikke vanslægtede, hverken i Henseende til Legems eller Sinds Egenskaber. Han var en Prints af en deilig Skabning, saaledes beskriver Saxo os ham g), beprydet med et smukt guult Haar (hvilket i de Tider blev anseet for den største Zirat) men af et saa skarpt og grumt Øiesyn, at han derved kunde skrække de Tapperste, end ogsaa Stærkodder selv gg). Han var ei meere end 15 Aar gammel, da man engang bragte ham det Budskab, at paa Eidaskov h) havde en Jarl eller Herse i) fra Thelemarken, ved Navn Gunno ɔ: Gunnar, tillige med sin Søn Grim, lagt sig paa Roverie. Denne Dristighed kunde den unge Olo ei fordrage: han forlanger derfor af sin Fader en anstændig Rustning, en Hest og en Hund; efterat være dermed bleven forsynet, forfoier han sig hen til bemeldte Skov, finder der i Sneen Spor efter dem, han søgte, sætter efter samme Spors Veiviisning, med sin Hest, over en meget striidrindende Aae, og finder Rovernes Boepæl, som var befæstet paa alle Kanter med Moradser, men ved Indgangen med stærke Forskandsninger. Men Ase sætter over dem med sin Hest, og nedlægger Roverie, efter en vel overalt hidsig Træfning, men hidsigst mod Slutningen, da Gunnar

Hans Bedrivter.

Han nedlegger Gunnar og Grim.

e) See imidlertiid *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 9, Cap. 27, pag. 397, men viidere Oplysning herom i efterfølgende §. 30.

f) Saaledes kalder Saxo ham overalt.

g) See hans Histor. Dan. Lib. 7, pag. 141.

gg) De som havde saadant skrækkelige Syn, sagdes at have Ægishialm i Augum.

h) Den ligger paa Grændserne af Solløer og Romeriige, hvor hans Fader regierede, hvilke Lande med Rette kaldes af Saxo, paa anførte Sted, pag 140, Lin. 1, *fines Norvagiæ*.

i) Saxo kalder ham *Ducem* Thelemarchiæ, Histor. Dan. Lib. 7. pag. 140.

nar og Grim mærkede at de maatte døe, og derfor, under indbyrdes Opmuntring, fulde med yderste Raserie an paa Olo, som derover fik et stort Saar, men blev lægt, ved sin Hunds Hielp. Denne Seier, som forhvervede Olo ei mindre Ære, end Riigdomme, hvilke han hemmelig forvarede, opmuntrede ham til fleere berømmelige Foretagender, priisværdige deri, at de udøvedes mod Røvere og andre Voldsmænd. Tvende Brødre Hiall og Skate vare den Tiid i stort Udraab for deres Voldsomheder, mod uskyldige Jomfruer især, som de bortførte; og nu havde de udfordret den Vermelandske Konge Olaf til en Eenekamp, hvis han ikke overlod dem sin Dotter Asa k). Dette Rygte kom for vor Olo, som med Glæde greeb fat paa denne Leilighed til at indlægge sig nye Ære. Han begiver sig, forklæd som en gemeen Bonde l), til Kong Olafs Hof; han faaer der høre, at Princessen selv skulde blive Belønning for dens Tapperhed, som reddede hendes Ære; dette opliver endnu meere hans Fyrighed til hendes Forsvar; han lover at træde i Eenekampen for Kongen; og opfylder det heele Hof med Glæde, efterat have indjaget den for at see ham nysgierrige Princesse, ved sit skarpe og grumme Øiesyn, saadan Skræk, at hun derover 3 Gange faldt i Afmagt, men siden fremviist sin Person i dens fulde Glands, og givet sig tilkiende. Han nedlægger derpaa bemeldte Brødre med deres Følge, tilsammen 12 Personer, paa en Holm, beliggende i en Søe m), faaer Princessen til ægte, og avler med hende en Søn Ygmund.

Hiall og Skate.

 §. 14.

k) Den Værmiske Konge Olaf, som her omtales, kan ei have været Olaf Trætelje; det kan ei bestaae med Tiids-Regningen. Her maae være meent en yngre Olaf, mueligt en Sønnesøn af hin, eller Søn af Ingiald.

l) See Saxo paa nysanførte Sted, pag. 141.

m) Saadanne udvalgte man gierne til Eenekampe, som deraf bleve kaldte Holm-Gange. Vare saadanne ei for Haanden, dannede man en

Holm



§. 14.

Efter dem Kong Thore samt de Kiæmper Thoste og Liotur.

Men vor Olo nød ei længe Rolighed: idelig havde han, som en anden Herkules, Uhyrer at bestriide; og stedse kunde han rose sig af Seieren. Een af de da værende Smaa-Konger, ved Navn Thoro (Thorer n) eller Thor, havde ladet angriibe hans Faders Riige, ved 2de Kiæmper, Blot-Toste og Liotur fra Monster o). For at befrie sit Fæderneland fra dettes Anfald, begiver han sig, geleidet af en eeneste Person, til Kong Thores Hof, nedlægger denne der, ved Hiælp af et listigt Krigspuds p), tilliige med bemeldte Toste og Liotur, hvilken sidstbenævnte gav ham ved den Leilighed, for sin Død, Navn af den Frækne.

Fleere Prøver paa hans Tapperhed.

Efterat have bragt alting i Rolighed, og sat sit Fædernelànd i Sikkerhed mod fleere saadanne Angreebe, og efterat have viist en nye Prøve paa sin Tapperhed i Sverrig; hvor han, udfordret til en Eenekamp, figtede første Dag mod een, anden Dag mod 2de, tredie mod 3, 4de mod fire, 5te mod fem, og saa fremdeles indtil elleve, og nedlagde dem alle tilhobe pp), begav vor Olo sig hjem til sin Fader (rettere, som jeg troer, Mor-

Holm, ved en Kreds af Steene, eller man bredte en Kappe, et Skind, ud, hvorpaa de Figtende skulde staae, og som de ei maatte overskride, uden at have forliist Seieren. Den, som var udfordret, havde Ret til at giøre det første Hug; men siden vexlede man ordentlig Huggene med hinanden. See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 2. pag. 30. Da galt det om Styrke, om trofaste Vaaben, om hvasse Sværde.

n) Paa Heedemarken, som grændser til Solløer, har regieret en Konge, ved Navn Thorer, hvilken ogsaa, efter Tiids-Regningen, kan have været den, som her omtales, hvorom viidere paa sit Sted

o) Monster er en Øe paa Hordaland, berømt især deraf, at der blev af Kong Oluf Trygguason bygget den første Christne Kirke i Norge, Aar 995 omtrent. Der vare vel tilforn bygte Kirker paa Møre, men samme igien ødelagte.

p) Fortællingen derom kan efterlæses hos Saxo, paa anførte Sted, p. 142.

pp) See Chronicon Erici Pomerani, i *Lindenbrogii* Scriptor. Rer. Septentrion. pag. 265.

Morfader, Kong Hring paa Hringarike) som da gav ham Herredømmet til Soes q), eller overlod ham sin Soemagt, og sin Flode, udrustet med behørige Krigsmænd og Vaaben, med hvilken han svarmede længe om til Soes, og skal imidlertiid have overvundet 70 Soe-Konger r), blandt hvilke de fornemste vare en Birvill og Hutrvill, en Thorvill, en Nef og Onef, en Raduarth, en Rande og Erande. Rygtet om desse hans store Bedrivter trækkede da de fleeste af de da værende største og berømteste Krigs-Helte til hans Partie, blandt dem den berømte Stærkodder; hvilket saaledes forøgede hans Magt, og satte ham i den Anseelse, at Naboe-Kongerne ei alleene maatte lade hans Lande urørte, men og saa, af Frygt for saa mægtig en Naboe, holde Fred imellem dem indbyrdes. Efterat have saaledes befæstet Roligheden hjemme, begav han sig til Danmark, for der at besøge sin gamle Morbroder Kong Harald, hos hvilken han nogen Tiid stod i Tieneste, som Anfører for Floden s), men slog sig siden i Staldbroderskab med Kong Hring. Denne giorde han vigtige Tienester i foromtalte Braavalla-Slag: Han anførte til Slaget den Norske og Svenske foreenede Flode t); han var siden den fornemste Krigs-Anfører i Slaget selv u), hvor han havde 7 andre Konger under sin Fane,

Hans Bedrivter til Soes.

Bedrivter i Braavalla-Slaget.

 foruden

q) *Pelagi Dominationem* kalder Saxo det, Lib. 7, pag. 142. Det var fordum vedtaget i Norden, sær i Norge, at naar en Konges Riige var for lidet for hans fleere Sønner, udrustede han een eller fleere af dem med de fornødne Skibe, og giorde dem derved til Søe-Konger. Det kalder Saxo paa et andet Sted *divisum terræ & pelagi imperium*, Lib. 7. pag. 139. Lin. 43.

r) De fleeste have vel været blot Søerøver-Anførere: men endda er Mangden stor nok.

s) See *Saxo* Histor. Dan. Lib. 7. pag. 142.

t) See Saxo paa bemelte Sted, Lib. 8, pag. 145.

u) See Saxo sammesteds, pag. 145. Lin. 5, og Sagubrot, pag. 24, hvor han sættes fremst i Spidsen for alle andre Hrings Anførere og Krigs-Helte.



foruden en talriig Krigsmagt af sine Landsmænd v); han stod fremst i Spidsen blandt de tappreste og best bevæbnede x): hvorover han ogsaa, efter erholdet Seier, blev af Kong Hring forleenet med Skaane; og dertil lagde han siden det meeste af Danmark, som han fik ved denne Leilighed. Kong Hring havde beskikket den tappre Hetha, en Skioldmøe, til Herskerinde over de Danske Øer og øvrige Provincer, Skaane undtagen, og det efter de Danskes eeget Forlangende. Men Siælandsfarerne, misfornøiede med Hethas Herredømme, bragte det saa vidt hos Olo, at han, efter deres Tilskyndelse, tvang hende til at afstaae heele Danmark, og lade sig nøie med Jylland alleene, dog under Løfte at betale Skat. Saaledes blev Olo heele Danmark mægtig: men hans alt for store Strænghed forvoldte ham og hans Regiering over bemeldte Riige, en hastig Ende. Tolv af de fornemste Herrer rottede sig sammen imod ham, og desse formaaede foromtalte Stærkodder, ved en stor Sum Penge y), til at dræbe ham paa Leire i et Bad.

Han bliver sat til Konge over Dannemark.

dræbes af Stærkodder.

§. 15.

Hans Søn Øgmund bliver Konge i hans Sted.

Det Had, man havde baaret til Olo, hindrede dog ikke bemeldte hans Søn Øgmund fra at tiltræde Regieringen over de Lande, som hans Fader havde besiddet i Danmark z).

Denne

v) See Sagubrot sammesteds. Kona Ale har, efter mine Tanker, besiddet Hringarike, Solløer, en Deel af Romeriige, med meere; hans Krigsfolk have da været fra bemeldte Lande, og dette er tildeels Aarsag, hvorfor ingen fra de Kanter især nævnes blandt Heltene i Bravalla-Slaget.

x) See Saxo i den 8de Bog, pag. 145. lin. 12.

y) See Saxo paa nysanførte Sted, pag. 146. hvor Penge-Summen siges at have været 120 Mark Guld. Chronicon Erici Pomerani beretter, at den Svenske Konge underkiøbte Stærkodder til denne Gierning.

z) See Saxo sammesteds, pag. 149. Det er uvist, paa hvilken Maade Olo har besiddet desse Danske Lande. Har han tilegnet sig dem med

Magten,

Denne Prints tragtede efter at ligne sin Fader eller overgaae ham, i Tapperhed, hvortil følgende Tildragelse gav ham een af de største Opmuntringer. Han havde forlanget en Princesse til ægte, ved Navn Asa, en Dotter af Hring, Konge over en Deel af Norge (uden Tvil over en Deel af Hringarike) men denne gav ham et haanligt Afslag, som en Prints, der endnu ingen Prøver havde ladet see paa Mood og Tapperhed. Denne Bebreidelse rørte vor Øgmund: han satte sig strax for at viise de savnede Prøver, og at viise dem mod Kong Hring selv. Til den Ende begiver han sig til Norge med en Flode, for at bemægtige sig Hrings Rige a), som noget, der tilhørte ham efter Arve-Rettighed; han bliver der venlig imodtagen af en Kong Oddr paa Jæderen, og denne, som ofte forurettiget af Kong Hring, slaaer sig til Øgmunds Partie. Disse Printser angriibe da med forenet Magt Hrings Rige, hvor man gaaer løs alleene paa Hrings Venner eller Paarørende, paa hans Gods og Eiendeele, men lader for Resten Undersaatterne urørte. Hring var den Tiid fraværende, paa et Søerøver-Tog til Irland: men han kommer tilbage; og Øgmund lader, for at kunne giøre ham Modstand, bygge sig et meget stort høit Skib, der kunde bruges som et Kastel. Dette uagtet, forsvarer dog Hring sig paa det tapperste, slaaer Adil fra Skaane, hvis Sønner vare satte til Anførere for bemeldte store Skib, med saadant Nederlag, at han maatte tage Flugten til Skaane, og dette nøder Øgmund at bringe, med Oddurs Hielp, en nye Flode

Han bemægtiger sig Hringarike.

Magten, som det synes, maae det være skeet i Sigurd Hrings Fraværelse, under hans udenlandske Toge: er det skeet med hans Samtykke, har Olo, og efter ham Øgmund, forestaaet bemeldte Lande som Under-Konger.

a) Det kan være, at *Ringonis Regnum* hos Saxo, pag. 148, lin. 23, er en blot Oversættelse af Hringarike, da man finder hos ham paa andre Steder Oversættelser af samme Beskaffenhed.



de i Søen. Med denne var Ogmund færdig at levere Hring en nye Træfning, da han faaer en uformodentlig Undsætning af den tilbagekommende Adil, med hvis Hielp han vinder den paafulgte Træfning. Den overvundne og døende Hring overlader ham da sin Dotter, som tilforn var ham negtet, hvilken Ogmund ægter, men giver hendes Søster til Adils Søn Homoth.

§. 16.

Han indvikles i Krig med Rusla paa Thelemarken.

Paa denne Maade satte Ogmund sig i Besiddelse af sine Forfædres Lande i Norge. Men ved samme Tiider vare ei mindre Uroligheder paa Thelemarken, mellem den der regierende Konge Thrand og hans Søster, den striidbare Rusla, en af de Tiiders Skioldmøer. Denne havde ei alleene greebet til Vaaben, for at tilfegte sig en Deel af Riiget, og holdt adskillige Træfninger med bemeldte sin Broder om Herredømmet: men bandt nu ogsaa an med Ogmund. At denne havde sat sig fast i Norge, og var bleven hendes Naboe b), kunde hun ikke fordrage, og angriiber derfor alle dem med Krig, som havde givet sig under hans Herredømme. Ogmund sender vel mod hende en Krigsmagt, bestaaende af hans kiækkeste Striidsmænd: men de blive overvundne; og den kiække Rusla fatter derover saadant Mood, at hun tør giore sig Tanker om Herredømmet over Danmark selv. I det Diemærke angriiber hun Halland: men hun bliver, af forbenævnte Adils Sønner Homoth og Thol, som Ogmund havde udsendt imod hende, i en Træfning overvunden, mister den største Deel af sin Flode, og undkommer kun med 30 Skibe. Denne fordeelagtige Omstændighed vilde hendes

Broder

b) Sidstanførte siger vel ei Saxo, som beretter os dette, men det følger dog af hans Fortælelse. Rusla kunde, efter de Tiiders Omstændigheder, ei have taget sig det saa nær, at Ogmund havde faaet Riige i Norge, hvis dette Riige ei havde ligget hende ved Siden, og mueligt tildeels indbefattede visse Stykker, som hun tilegnede sig.



Broder Thrand betiene sig af; han angriiber hende: men bliver slagen, og maae flye over Dofre-Fiæld c). Herved havde nu Rusla igien oprettet sine forfaldne Sager, og Øgmund anseer det for fornødent, at gaae selv med en mægtig Flode til Norge, hvor han, ved visse hemmelig udsendte, ved bemeldte Homoth og Thola, formaaer Thelerne til at giøre Opstand mod Rusla, og at fordriive hende fra Riget. Saa mægtig ansaae Øgmund hende for at være, at han fandt det meere raadeligt at bruge List end Magt. Rusla tager i desse Omstændigheder Tilflugt til sin Flode; men kommer mellem tvende Ilde: hun bliver overfalden af Øgmund, søger at redde sig ved Flugten, men kommer under samme sin Broder Thrand i Møde, som nedlægger hende, og bliver herved eene regierende over Thelemarken. Men endnu vare der de tilovers, som søgte at hævne vor Skioldmøes Død. Tvende hendes tapperste Kiæmper, Thore og Beer ɔ: Biørn, sværmede den Tiid omkring paa Søerøverie, ved de Irlandlandske Kyster, og desse havde ved Eed forbundet dem til at hævne hendes Død. Saasnart havde de derfor ei faaet denne at viide, forend de søge at opfylde deres Løfte; til hvilken Ende de opleede Øgmund og udfordre ham til en Eenekamp. Efter lang Vægring fra Øgmunds Siide, at lade dette forrette ved nogen anden, end sig selv, gaae Homoth og Thola paa hans Vegne i Kampen, hvori de nedlægge Biørn, men saare Thore meget hæftig, som siden bliver læget, og af Øgmund sat til Jarl over den Deel af Norge, som han havde under sit Herredomme d). Thrand, Konge i Thelemarken.

§. 17.

c) Denne Omstændighed viiser, at de Thelemarkiske Regenter maae den Tiid have udstrakt deres Herredømme temmelig vidt, som det synes, tillige over Valdres og Gudbrandsdalen, i det mindste for en Deel: thi ellers havde Thrand ei havt fornøden at flye over Dofre-Fiæld.

d) See Saxo Histor. Dan. Lib. 8. pag. 149.

§. 17.

Alfheimiſke Konger.

Medens dette tildrog ſig paa de Hringarikiſke og Thelemarkiſke Kanter, havde foromtalte Alfheimiſke Konges e) Gandalf den Gamles f) Sønner, efterat være blevne forligte med deres Svoger-Broder, Kong Sigurd Hring g), traadt i hans Tieneſte, og lode ſig iſær bruge, ſom Anførere, i den Krig, Kong Sigurd foretog ſig mod de ſaa-kaldte Giukunger.

Giukungernes Hiſtorie.

Deſſe havde deres Riige, beſtaaende muelig alleene i viſſe Øer eller Søerøver-Boepæle, paa de Sariſke Kyſter ved Veſter-Havet h), og nedſtammede fra den oftomtalte mægtige Hringarikiſke Konge, Halfdan den Gamle, eller fra hans Søn Næfill, hvis Efterkommere bleve kaldte Niflunger i), eller efter en iblandt dem ſærdeles berømt Printſ Giuke, Giukunger. Denne Giuke omtale vore gamle Vers og Hiſtorier, ſom Fader for de Giukingiſke Printſer, med hvilke vore Alfheimiſke Konger Alf og Alfarin havde at beſtille, og ſom Stamme-Fader for de Giukunger; det førſte negtes ikke, Giuke kan have været bemeldte Printſers Fader; men dog ei Stammefader for Giukungerne, hvilket tilkommer en ældre Giuke. Paulus Diaconus taler allereede om de Giunkingers Slægt, ſom berømmelig blandt de Longobarder, nogen Tiid førend de komme til Italien k); hvoraf kan ſees, at ei alleene Giukunger have været til for det 6te Hundrede Aar l) men ogſaa en Giuke, langt ældre, end den, vore gamle Slægt-Regiſtere anføre, hvilke her, ſom paa

e) See den 8de og 10de §. i dette Kapitel.

f) Denne Gandalfs Fader harført Navn af Alfgeir, ſom ſees i *Torfæi* Hiſtor. Norv. Par. 1, Lib. 10, Cap. 28, pag. 453.

g) See den foregaaende 11te §. i dette Kapitel.

h) See foregaaende 3die Kap. § 9. 16.

i) See Fundin Noregur, pag. 18.

k) See *Pauli Diaconi* eller *Varnefridi* Hiſtoria Longobardorum, Cap. 14.

l) Thi ved Aar 569 lod de Longobarders Konge Alboin ſig udraabe for Konge i Italien.

paa andre Steder, ere alt for ufuldstændige, indeholdende gemeenligen kun de første og sidste i Familierne. Fundin Noregur opregner fra vore Giukungers Stammefader Nefill, fød omtrent ved Aar 220, ei fleere af hans Eftermænd, end Heimar, dennes Søn Einef m), hvis Søn var Rafn, og denne Fader til Giuke, med hvis Sønner vore Alfheimiske Printser havde at bestille. Efter anførte Slægte-Linie skulde da Giuke have levet i det 4de Hundrede-Aar; efter Tiidsregningen derimod i det 7de: det første passer sig meget vel paa en ældre Giuke, den Giukingiske Families første Stamme-Fader; men det sidste tilkommer en yngre Giuke, hvis Sønner, Gunnar og Hogne, regierede eller boede paa foromtalte Kanter ved Vester-Havet. Disse anmodede Kong Sigurd Hring, efterat have bekommet Herredømmet over Danmark, ved bemeldte sine Svogre, Gandalfs Sønner, at de skulde betale ham Skat n): men de afsloge den Begiering, og man besluttede at tvinge dem dertil ved Krig. Kong Sigurd havde imidlertiid selv faaet at bestille med de Kyrer (Kurer eller Kurlænder o), og overdrog derfor Krigen mod Giukungerne til bemeldte sine Svogre, Gandalfs Sønner, hvilke skal paa dette Tog have havt med sig den bekiendte Stærkodder p). Striden mellem dem gik for sig paa Grænd-

Gandalfs Sønners Tog mod dem.

m) Mueligt har fra ham den Einef nedstammet, der var Fader til den foromtalte Hordelandske Konge Asmund. See det foregaaende 5te Kap. §. 27. Note h).

n) Uden Tvil har da Harald Hyldetand, Ivar Vidfadme og andre Danske Konger for dem oppebaaret Skat af endeel Giukungiske Forster: men Giukes Sønner havde formodentlig revet sig løs fra den Forbindtlighed, da de nedlagde en af de Danske Konger. See Volsunga-Saga, Kap. 38, pag. 77.

o) See Norna-Gest-Saga, Kap. 6, Ol. Rudbeck handler vidtløftig om de Curer i hans Atlantica, Tom. 1, Cap. 8. §. 2.

p) Saa beretter bemeldte Norna-Gest-Saga. Kap. 6.



Grændserne (af Danmark) ved Holsteen q): men den løb ei af efter Ynske for Gandalfs Sønner, hvilke som større og stærkere, end de fleeste andre paa de Tider, giorde vel tillige med Stærkodder et stort Nederlag paa Fienderne: men Giukungernes Svoger, den store bekiændte Helt Sigurd Fofnisbane, der ogsaa nedstammede fra forømtalte Halfdan den Gamle, giennem de saa kaldte Volsunger, og som da var i Giukungernes Krigshær, gik med endeel andre dem i Møde, gav Stærkodder et stort Saar, og drev ham tillige med Gandalfs Sønner paa Flugten.

§. 18.

Fortsættelse af den Ynglingske Families Historie.

Imidlertid giorde dog desse og andre Bedrivter paa den eene, det Forvantskab, hvori vore Gandalfs Sønner stode med den Sigurdske Familie, paa den anden Side, ei alleene dem, men ogsaa andre af deres Familie berømte og mægtige, saa at de Alfheimiske Konger, blandt alle Naboe-Førster, allerlængst forsvarte deres Lande og Besiddelser i Norge, imod den Ynglingske Familie; hvilken for det første besvogrede sig med de Alfheimiske Printser, men ragede siden i en langvarig Krig med dem, om visse Lande, hvilke begge Partier vilde tilegne sig. Sidstbemeldte Familie forlode vi med Kong Eysteins Død hos Jarlsøe, og Begravelse ved Borro r). Derved faldt Regieringen over de Lande, som Kong Eystein havde besiddet, nemlig en Deel af Romerige og det meeste af Westfold, til hans efterladte Søn Halfdan. Denne Printz har giort sig meest bekiændt ved sin sære Sinds-Beskaffenhed; thi saa rund som han var, i at udgive Penge, saa paaholden i Spiise og Mad-Varer; paa den eene

Halfdan, Mille og Matar-Ille, 3die Regent af den Ynglingiske Familie.

q) Ogsaa dette paa nysanførte Sted, som bestærker hvad vi tilforn have anmærket om de Giukungiske Printsers Riiger eller Boepæle.

r) See den foregaaende 7de §. i dette Kap.

e Sidde gav han sine Hofmænd og Huus-Karle ligesaa
nge Guld-Penge, i Sold, som andre Printser gave sine
old-Penge s): men derimod lod han dem sulte ved sit
rd t), hvorover han fik Tilnavn af Millde og Matar-
e, det er, den Gavmilde, men Karrige paa Mad. For
sten var han en stor Krigshelt, drog længe om paa Soe-
erie, og forhvervede sig derved store Rigdomme u). Sit
ed-Sæde havde han paa Gaarden Holtar, nu Holte,
ggende paa Vestfold, i den Deel deraf især, som nu kal-
Nedenes o), hvor han ogsaa døde Straae-Død, og
 begraven paa Borre x).

§. 19.

Foromtalte Vestfold bestod i de Tiider af 2de Deele, Gudreid, Veide-Konge, kaldet og Mikillate rc., 4de Regent af den Ynglingske Familie.
Folker, nemlig Upsa og Vestmaure y) eller Vestmore.
sidstbemeldte Landstrækning regierede i Kong Halfdans
en Konge, ved Navn Dag z), hvis Dotter Hlif Half-
dan

s) Saadanne Penge lode de Nordiske Printser ei selv mynte; det har neppe været brugeligt her i Norden før Christendommens Indførsel; men man forhvervede sig dem, enten ved Krigstieneste udenlands, eller ved Søerøverie.

t) Kongerne i de Tiider gave ei alleene deres Hofmænd og Huus-Tropper en vis Sold, foruden Foræringer til visse Tiider, men underholdte dem ogsaa paa eegen Bekostning af det Kongelige Taffel.

u) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 52. pag. 58.

o) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. I, Lib. 9, Cap. 31, pag. 400.

x) See Snorro paa nysanførte Sted.

y) See den endnu haandskrevne Pattr-Olafs Geirstada-Alfs, Kap. 1. En deel have giort Vestfold og Vestmaure til eet og samme Navn. See foregaaende §. 6. i dette Kapitel. Dog troer jeg, at Vestfold har indbefattet hvad som laae vesten for den egentlige Follo-Fiord, eller norden for nu værende Drammens-Fiord, men Vestmaure det der sønden for beliggende.

z) Vestfold har da været deelt i 3de Deele, mellem Kong Sigurd Hring, eller hans Søn Regner Lodbrok, denne Dag, og Kong Halfdan, som vel har eiet det meeste.

han havde havt til ægte, og med hende avlet Gudreid, som blev Konge efter ham. Denne Prints har faaet adskillige Tilnavne, hvortil man, efter den da brugelige Maade, har taget Anledning af visse hans Tilboieligheder eller andre Omstændigheder. Han var meget hengiven til Jagt, derfor kaldte man ham Veide-Kongr, eller Jagt-Kongen; man gav ham Navn af Gofuglati, for hans Ædelmodighed og Godgiørenhed; han besad et hoit Mood og elskede Pragt, derover tillagde man ham Titel af Mikillati a); hans usædvanlig store Kræfter forhvervede ham Tilnavn af hin Stærki b); for sin hoie Alder, eller fordi blandt hans Efterkommere vare fleere af det Navn Gudreid eller Gudrod, kaldte man ham hin Gamli c). For Resten veed man kun lidet om denne Konges Bedrivter, naar man undtager visse Ting, der have tildraget sig i hans Familie, og som man, i Mangel af andet, maae holde sig til. Kong Gudreid besvogrede sig for det første med det Alfheimiske Huus, og tog til Dronning Alfhilde d), en Dotter af Kong Alfarin i Alfheim e), med hvilken han bekom den halve Deel af Vingulmark f). Men denne Dronning døde ham fra, efterat han med hende
Ao. 804. havde avlet en Søn, Olafr kaldet, som fik en Deel af Vestfold at regiere over, hvor han havde sit Hoved-Sæde paa den Gaard Geirrastad. Gudreid besluttede derfor at give sig paa nye, og udsaae sig til Brud Asa, en Dotter af Harald, kaldet Granraude eller Rødskiæg, som da regierede over Agder.

a) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 53, pag. 59.
b) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 9, Cap. 30, pag. 399.
c) See Pattr Halfdanar Svarta, Kap. 1.
d) See Snorro paa nysanførte Sted, men Pattr Olafs Geirstada-Alfs kalder hende Olof.
e) Det bliver den samme Alfarin, som ofte tilforn er omtalt, en Søn af Gandalf.
f) Dette Land maae altsaa Alfarin have faaet tilbage, efter Sigurd Hrings Død, som havde havt det, eller noget deraf, i Besiddelse.

Agder. Denne Harald nedstammede, ligesom saa mange andre Søndenfieldske Regenter, fra den Hringarikiske, eller Halfdanske Familie, giennem Halfdan den Gamles Søn Hillder, hvis Efterkommere bleve kaldte Hilldunger. Vore gamle Slægte-Registere opregne os ogsaa endeel Leed af deste Hilldungers Familie g), men saa faa, at de ei udgiøre den tredie Deel af hvad der burde være. Der anføres vor Haralds Fader, Herbrandr, hans Farfar Vigbrand, hans Farfars Fader Hilldebrand; og denne giør man til en Søn af Hillder selv, Familiens Stifter, hvilket enhver seer at være urigtigt. Hillder var en af de, Halfdan den Gamles Sønner, som bleve Hær-Konger h); han har derfor, ligesom hans Brødre Lofde og Sigar, sværmet om paa Krigs-Toge til fremmede Lande, og hans Familie maae der have sat sig ned, eller forhvervet sig Riiger, saa deres Magt eller Eiendeele have derover hjemme i Fædernelandet været af ringe eller ingen Betydenhed: men en af hans Efterkommere, eller forbenævnte Hilldebrand, har bragt den igien i Anseelse i Norge, ved at sætte sig i Besiddelse af Herredømmet over Agder, ved eller ei længe efter foromtalte Kong Asmunds Død, som regierede paa Horde- og Rogaland. Fra denne Hilldebrand nedstammede da forbenævnte Agdiske Konge Harald, til hvilken Kong Gudreid sendte sine Gesandter, for at forlange hans Dotter, bemeldte Asa, til ægte: men Harald afslog ham hans Begiering, uvist af hvilken Aarsag i); og det var meere, end Kong Gudreid kunde fordøie. Efter nogen Tiids Forløb lader han derfor sine Skibe sætte ud i Søen, bemander dem med en stærk Krigsmagt, seiler dermed over til Agder, og kommer der, ved Natte-Tiider, uforva-

De Hilldungers Familie.

ren-

g) See Fundin Noregur, pag. 11.

h) See bemeldte Fundin Noregur, pag. 10, og foregaaende 3die Kap. §. 9.

i) Den riimeligste synes Kong Gudreids høie Alder at have været, og Afslaget at have fornemmelig havt sin Oprindelse fra den stolte Asa selv.



rendes til Haralds Gaard, som vel fik hans Ankomst saa betiids at vide, at han kunde bringe sine tilstædeværende Folk ud i Marken, for at sætte sig til Modværge. Men i paafølgende Træfning maatte han dog, som uliige svagere paa Mandskab, ligge under: han omkommer selv tilliige med sin Søn Gyrdur, og Gudreid reiser hjem til sit Hof, med et riigt Bytte og med Princessen Asa, hvilken han siden tog til sin Dronning, avlede ogsaa med hende en Søn, der fik
An. 823. Navn af Halfdan. Men Asas Fader var dræbt, og hendes Begierlighed efter Hævn kunde ved alt dette ei overvindes. Et Aar omtrent efter bemeldte Printses Fødsel, reiste Kong Gudreid, i Følge med sin Dronning og sit Hof omkring til Giæstebuder k), og kom under Reisen med sin Flode til Stiflasund, hvor, under det der anrettede Giæstebud blev drukket meget stærkt. Kongen var selv blandt de Druknes Tal, og vilde om Aftenen, da det var blevet mørkt, gaae af sit Skib i Land, over en Skibs-Broe, som laae med den eene Ende paa Landet: men i det han kommer til Enden af bemeldte Broe, løber en til og stinger ham igiennem med et Spyd, hvoraf han døde paa Stedet. Giernings-Manden blev strax dræbt af de Kongelige Drabanter, man kiendte ham om Morgenen, at han var Dronningens Skoe-Svend eller Kammer-Tiener, og hun negtede ei heller, at jo Gierningen var skeet efter hendes Raad og Tilskyndelse.

§. 20.

An. 824. Paa denne Maade omkom Kong Gudreid l), under hvilken, saavelsom under hans Fader, de Ynglingiske Printsers

k) Giæstebuder anrettedes for Kongerne, enten under deres Embeds-Reiser omkring i Landet, eller paa visse andre Tiider, enten af deres Jarler, Herser, og andre fornemme Mænd, som lode dem indbyde, eller af deres Fogder, som havde deres eller Riigets Gaarde i Forleening.

l) Landnama-Saga kalder ham in Append. pag. 177, Gudmundr Lióme, hvor Navnet Gudreid ɔ: Gudraud ved en Læse- eller Skrive-Feil

Den Ynglingiske Families Fremgang i Norge standses for en Tid.

Printsers forige Fremgang i Norge aldeeles standsede, og deres Magt heller syntes at ville af- end til-tage. Efter Gudreids Død blev deres Magt endnu meere svækket, da Naboe-Printserne skilte dem ved deres Andeel i Vingulmark, Hedemarken, Romerige, Hadeland, Totn, Solløer; og da Værmeland tilliige faldt dem fra. Aarsagen dertil kan vel tildeels have beroet paa desse Printsser selv, især paa deres Hengivenhed til Søerøver-Væsenet, eller paa andre, os nu ubekiændte Omstændigheder: men fornemmelig maae den dog søges i den store Indflydelse, som Printserne af den Sigurdske Familie, fornemmelig Sigurd Hring selv og hans Søn Regner Lodbrok, samt de med dem forvante Alfheimiske Konger, havde paa de Norske Sager, just paa de Kanter af Norge, hvor Printserne af den Ynglingiske Familie havde fornemmelig udbreedet deres Magt og Herredomme. Vi have tilforn seet, hvor vidt Sigurd Hrings Besiddelser i Norge strakte sig, og hvor anseelig den Hringarikiske Konge-Familie der var bleven under Ale den Frække og hans Søn Ogmund, Printser, som alle vare i Stand til at betage andre Leilighed til at udvide deres Magt paa Grændserne af deres Lande: men Sigurds Søn, den bekiændte Regner Lodbrok, synes at have havt endnu meere, end hans Fader, at sige paa bemeldte Kanter i Norge, hvilket Riige kunde i visse Maader ansees for hans Fædernelands. Hans Fader nedstammede fra de gamle Norske Konger, og havde besvogret sig med de fornemste Konge-Familier i Norge, hvorved han der bekom anseelige Besiddelser m); Regner selv var fød af en Norsk Prinzesse, hvilken og sin øvrige mødrene Familie han paa-

Regner Lodbroks Magt og Anseelse i Norge.

slægtede,

Keil er giort til Gudmund, og hvor Kong Gudreid til forige foranførte fager et nyt Tilnavn, som bemarker den Skinnende.

m) See foregaaende §. 8. og 12 i dette Kapitel.



slægtede, i Henseende til et deiligt Ansigt og en smuk Legems Skabning, hvori den Alfiske Familie har Priisen fremfor andre n); han blev opdragen i Norge o); og der udviiste han de første Prøver paa sin Tapperhed, ved at hævne en af sine Forfædres Død p). En Konge i Sverrig, ved Navn Fro eller Frey pp), havde dræbt Kong Sigurd i Norge; neppe havde Regner, da Konge i Danmark, faaet dette at vide, førend han strax, for at hævne denne sin Farfaders Død q), begiver sig til Norge, hvor en stor Mængde tappre Fruentimmer, enten misbrugte af bemeldte Tyran, eller bange for at blive det, strømme til hans Leir, udrustede som Mands-Personer, og hiælpe til at nedlægge deres fælles Fiende. Blandt disse tildrog en Skioldmøe, ved Navn Lathgertha, sig især, ved sin uliignelige Tapperhed, alles Opmærksomhed og Forundring, fornemmelig Regners: denne tilstod offentlig, at hende allene havde man at takke for den over Frey erholdte Seier, og han fattede for hendes Person saadan Høiagtelse, at han ved et Gesandtskab forlangte hende til ægte, drog selv siden paa et Skib til Gølerdal r), hvor han lod sine Folk blive efter sig, men forføiede sig eene hen til Lagerthes Gaard, hvis

n) See Sagubrot ved Slutningen eller pag. 32.

o) See *Saxonis* Histor. Dan. Lib. 9, pag. 169.

p) *Avitam ultionem* kalder Saxo det paa nysanførte Sted, Lin. 7. og Sigurd siden Kong Regners *avum*, lin. 17.

pp) Mueligt har denne Konge nedstammet fra den gamle Yngve Freys Familie, derfor faaet Navn af Fro eller Frey, ogført Herredømmet over en Deel af Sverrig som Under-Konge.

q) Af foregaaende sees, at Saxo giør en Sigurd Hring til Kong Regners Farfader, loc. cit. pag. 168, lin. 13; hvilken Sigurd han først kalder Jarl (Ducem) i Norge, siden Konge. Dette bestyrker hvad om den navnkundige Sigurd Hrings Herkomst tilforn er anført i den 12te §.

r) Kaldes nu Guuldal, af de Gamle Gaulardal, en af de otte Distrikter, som tilforn have udgiort den saa kaldte Throndelagen, hvor altsaa Lathgertha har boet.

hvis Kiærlighed han vandt, ved at dræbe en Biørn og en Hund, som hun havde ladet binde ved Indgangen til sit Huus, for derved at fraholde ham og andre Beilere. Saa lidet var vor Lagertha for at binde sig ved Ægteskab: men efterat hun engang havde fattet Kiærlighed til Regner, viiste hun deri samme Mandighed, samme kiække Mood, som i Krig. Regner, efterat have opholdt sig hos sin Lathgertha i 3 Aar, og avlet med hende 2de Døttre og en Søn Fridleif, forlod Norge, og tilliige efterhaanden sin Kiærlighed til Lagertha. Han gifter sig siden med den Gothiske Jarls eller Konges Herrauds Dotter Thora, men bliver, ved Jydernes og Skaaningernes Opstand, nødt til at anmode de Norske om Undsætning, og denne tilbringer ham hans Lathgertha selv, som i Selskab med sin Mand og sin Søn Fridleif kom ham til Hiælp med 120 Skibe, og giorde atter det meeste dertil, at Seieren blev Regners. Denne satte vel siden hendes Søn bemeldte Fridleif til Konge i Norge s), og tillagde ham desuden Orkenøerne, men findes ikke at have taget sin Lagertha til sig igien, hindret derfra uden al Tvil saavel af hendes, som af sit nye Ægteskab med den Volsungiske Princesse Aslaug, som blev en Stamme-Moder for de Norske Eenevolds-Regenter, hvorfor om hende og hendes Herkomst her kortelig maae anmærkes følgende:

Fridleif, Konge i Norge.

§. 21.

Hun nedstammede fra den ældgamle, oftomtalte Hringarikiske eller Halfdanske Familie, saavel paa sin Faders, som

De Lofdungers, Budlungers og Volsungers Familie.

s) See Saxo, af hvilken foranførte Beretning er tagen, Lib. 9, pag. 171. Hvad Saxo her ubestemt kalder Konge i Norge, maae alleene forstaaes om forbenævnte Districter, som hans Fader og han der besadde; eller maaskee rettere om det Nordenfieldske, om Gulardal især og flere Districter i det Throndhiemske, som i de ældste Tider har isærført Navn af Norge. See foregaaende §. 11. i dette Kapit. Note c).



som Moders Siide: paa hin, fra Halfdans Søn Lofde; paa denne, fra sammes Søn Budle. Men Slægte-Registerne ere her ligesaa ufuldstændige, som i foranførte t) Hilldiske Families Slægte-Linie, hvis Stamme-Fader Hillder forhvervede sig, ved Krige og Søerøver-Toge, Riiger eller Besiddelser paa fremmede Steder, liigesom Lofde og Budle u). Fra bemeldte Lofde til vor Aslaugs Fader Sigurd Fofnisbane anføres kun 7 Leed, begge nysbenævnte Personer indbefattede, giennem Lofdes Sønner Skekill Søekonge og Skyle, giennem frostbemeldtes Søn Egde ɔ: Egdir, og Sønneson Hialmþer, som skal have været Fader til Eyleime, men Farfader til Hiordis, benævnte Sigurds Moder. Her fattes altsaa atter mange Leed: de første og sidste i Familien har man vidst at nævne; de mellemste ikke. Saaledes har det sig med Sigurds modrene Familie: paa samme Maade ogsaa med hans fædrene. Denne har ogsaa nedstammet fra foromtalte Halfdanske Familie v), eller i det mindste har den Volsungiske (saa kaldtes Sigurds fædrene Familie) været nær forvant med hin. Den første i Familien, Ygge eller Sigge x) sagdes at nedstamme fra Guderne selv, eller at være Othins Søn y), og

t) See foregaaende 19 §. i dette Kapitel.

u) See Fundin Noregur, pag. 10 — 12.

v) Dette kan sluttes deels deraf, at Fundin Noregur, eller rettere Titelen for samme, nævner blandt de Norske navnkundige Familier ogsaa de Volsunger; deels deraf, at det gamle Vers Hyndluliod regner til Halfdans Familie de Ylfinger, St. 11: men desse og de Volsunger vare de samme; hvilket jeg har anmærket af et vist Sted, som jeg nu ei kan finde igien.

x) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 10, Cap. 30, pag. 457.

y) See Volsunga-Saga i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, Kapitel 1. Riimeligst er, at man ei har kiendt hans Fader, som muelig har været en af vor Halfdans ældre Sønner, hvorom i foregaaende 3die Kapitel §. 3, og derfor, eller for hans Stridbarhed, giort ham til Othins Søn.

og bleven Konge i Hunaland z); der skal hans Søn Rere eller Rerir have regieret, der hans Sønneson Volsung, som meget udviidede sit Riige, og giorde sig derved saa bekiændt, at han blev anseet for Stifter af Familien, og hans Eftermænd derover kaldte Volsunger. Hans Søn skal have været Sigmund, hvis Søster Signy blev givt med Halfdan den Gamles Sønneson Siggeir a) Konge over Gautland, en vidt berømt og folkerig b) Herre; Sigmund selv avlede først, med en Borghillde, en Søn Hellge, kaldet Hundingsbane, en meget berømt Helt c), siden med forbenævnte Hiordis, Kong Eylimes Dotter af den Lofdungiske Familie, den navnkundige Sigurd, siden kaldet Fofnisbane, som blev fød, efterat hans Fader og Morfader vare dræbte af en Søerøver-Konge, Linge. Desse ere alle de, man finder nævnte af Sigurds Forfædre; hvoraf noksom sees den store Luge, der er i hans fædrene Slægte-Register, uden Tvil mellem hans Fader Sigmund og en ældre i Familien af samme Navn. Men dermed ville vi ei opholde os, som noget, der ei eegentlig vedkommer vor Materie: vi vende os heller til nysomtalte Lofdungiske Hiordis igien, der med Sigmund af Volsungernes Æt avlede bemeldte Sigurd. Med denne sin unge Søn, efterat hendes Mand og Fader paa foranførte Maade vare dræbte, tog hun Flugten til Danmark, og blev didhen geleidet af Kong Alf, en Søn af Kong Halfrek, som da regierede i bemeldte Danmark, og

z) Dette Hunaland har ligget ved Rhinen, hvorom vi her ville henviise Læseren til *Torfæi* Histor Norv. Par. 1, Lib. 10, Cap. 21, p. 439. Vidtløftigere Undersøgelse om den Sag vilde ei passe sig paa dette Sted.

a) See Fundin Noregur, pag 11, og Volsunga-Saga, Kap. 6.

b) Saa kaldes han i Volsunga-Saga, paa bemeldte Sted, i Henseende til de mange Huus-Tropper han holdt i sin Sold.

c) Hans Navn vil aldrig uddøe i det Tydske Sprog, og i Nordlandene, mens Verden staaer, siger bemeldte Saga, Kap. 41.



ved denne Leilighed fik d) Hiordis til ægte. Hos ham opvoxte Sigurd, som siden blev en af de største Helte, Norden har havt e), og en Fader til vor Aslaug, avlet med Brynhillde, Kong Budles Dotter i Saxen. Denne Budle henregnede ogsaa sin Herkomst fra den berømte Halfdan den Gamle og hans Søn Budle, en i sin Tiid navnkundig Søe-Konge, som satte sig fast i Saxen f) eller paa de Saxiske Kyster: men denne Families Slægte-Register er ei mindre ufuldstændigt, end forbemeldtes. Man tillægger sidstbemeldte Budle en Søn Attill ɔ: Atli, en Sønnesøn Virkir ff) en Sønnesøns Søn Liefna, som skal have været Fader til den yngre Budle, men Farfader til Sorle, Atle, og forbenævnte Brynhillde, vor Aslaugs Moder. Aslaug nedstammede altsaa fra oftomtalte Hringarikiske eller Halfdanske Familie, giennem fleere end een Green: fra Budle og hans Eftermænd, de Budlunger, giennem sin Moder; fra Lofde, og hans Familie, de Lofdunger, giennem sin Farmoder Hiordis, men ved Svogerskab, fra Sigar, og hans Efterkommere, de Siklinger. Hun blev for Resten opfostret hos en Heimar, og var kun 3 Aar gammel, da hendes Forældre paa en voldsom Maade omkomme g). Efter indløben Tidende derom tog den gamle Heimer Flugten med sin unge Foster-Dotter, hvilken tilliige med en anseelig Skat af Guld

Aslaug, de Norske Enevolds Regenters Stamme-Moder, hendes Herkomst.

Hun flygter til Norge.

d) Man giætter maaskee ei feil, om man anseer denne Alf og Halfreck for at have nedstammet fra den foromtalte navnkundige Hord-landske Konge Half, Anfører for de tappre Halfrecker, af hvilket sidste Ord Navnet Halfreck er muligt taget eller denne Konge tillagt.

e) See, angaaende foranførte, Volsunga-Saga, Kap. 19 — 22.

f) See Fundin Noregur, pag. 12. og foregaaende 3die Kap. §. 9, 16, 18.

ff) See *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 3. Cap. 23, pag. 158.

g) See om dette Sørgespil, samt viidere om Sigurd, Brynhilld, Giukungerne og fleere, saavel foranførte Volsunga-Saga, som de gamle Vers i den saa kaldte Sæmundi-Edda, hvorpaa den er bygget. See og Snorra-Edda, Dæmes. 68 — 78.

Guld og andre kostbare Sager han indsluttede i en kunstig Harpe, for des bedre at blive ukiændt, og kom saaledes til Norge gg). Men bemeldte Skat bragte Heimer om Livet, den unge Princesse om hendes Friihed. Paa Spangareide i bemeldte Norge boede den Tiid en fattig gammel Mand Ake med sin Kiærling Grimma, paa en Plads, for sig selv alleene h), hvorhen Heimer kom, vel klædt som en Tigger, men udstafferet med Guld-Ringe og Armbaand under sine Pialter. En af desse bliver den opmærksomme Kiærling vaer; hun seer tilliige en Snip af noget kostbart Tøi at stikke ud af Harpen; hun slutter deraf, at den Fremmede havde anseelige Riigdomme med sig, og overtaler sin Mand til at tage ham af Dage, da han havde lagt sig til at sove. Den unge Aslaug lode de vel leve, men gave hende ud for deres eeget Barn, og Navn af Kraka i).

§. 22.

Paa dette Sted blev nu Aslaug opfødt i megen Fattigdom, og fik en Opdragelse, som svarede til Stedets Uselhed. Hun vidste sin Herkomst, som var for Resten alle andre der paa Stedet ubekiændt; men for at skiule den og sin Deilighed, maatte hun gaae sliden og pialtet, efter den gamle Kiærlings Befaling, og vogte hendes Qvæg, med en gammel nedhængende Hat paa Hovedet, efterat hendes deilige Haar var afklippet og hendes Hoved oversmurt med Tiære, paa det hun kunde have desto meere Anseelse efter det, man gav hende ud for at være. Efter en temmelig Tiids Forløb, kommer Kong Regner Lodbrok engang af en Hændelse med sin

Hun opdrages der i Fattigdom.

gg) Hensigten af denne Reise var uden al Tvivl at bringe den unge Princesse i Sikkerhed hos en eller anden i Norge da regierende Konge af hendes Paarørende.

h) See Volsunga-Saga, Kap. 52, p. 111.

i) See nysanførte Sted, pag. 114.



sin Flode til at ligge i en Havn hos bemeldte Spangarelde h), i Anledning af et Besøg, han agtede at aflægge hos sine mange Paarørende og Venner i Norge l). Den usædvanlige Mængde af store Skibe, han havde i sit Følge, giør Kraka opmærksom; hun begynder derover for Alvor at tænke paa sin Friihed; toer sig derover reen imod Kierlingens Forbud, og kæmmer sit Haar, som hun ogsaa uformærkt havde ladet voxe ud igien. De Fremmede, som vare komne til Gaarden, for der at tillave deres Brød, sættes i Forundring over hendes Deilighed, som de, efter Tilbagekomsten til deres Skibe, ei vidste noksom at berømme, og den kommer derover Kongen selv for Øren, som udsender visse for at hente hende til sig, med Befaling, at hun skulde være hverken klædt eller uklædt; hverken have spiist, ei heller være fastende; hverken komme eene, ei heller have noget Menneske med sig m). Kraka efterkommer følgende Morgen hans Begiering; hun indfinder sig, ömsvøbt med et Fisker-Garn og indhyllet tilliige i hendes lange Haar, som rakte ned til Jorden, geleidet af hendes Hund, efterat have smaget lidet af en Løg. Regner indtages strax af hendes Deilighed, og ei mindre af hendes Forstand: men hun vegrer sig aldeeles ved at imodtage den af ham tilbudne prægtige Kappe, som hans forige Dronning Thora havde eiet, eller at følge bort med ham, førend han kom tilbage fra sin forehavende Reise: da

den

k) Dette Sted ligger ved det sydligste Forbierg eller Odde af Norge, strax vesten eller østen for Lindesnes, og skal have sit Navn af en Kiempe Spang, som med mange andre ligger der begraven i de store Kiempe Høie. See J. Rami Norriges Beskrivelse, pag. 117, og Ped. Claussøns, pag. 57.

l) See Regner Lodbroks Saga, i bemeldte Biörners Nordiska Kämpa-Dater. Kap. 4.

m) Dette skeede for at prøve den saa meget berømte Skiønheds Forstand og hendes Herkomst tilliige; thi en høi Byrd ansaae de Gamle som stedse forenet med en meere end gemeen Forstand.

den var forbi, samtøkte hun endelig i hans Forlangende, men under det Vilkaar, at han skulde tage hende til ægte, hvilket blev opfyldt n). Saaledes forlod Aslaug Norge, hvor hendes Søn Biørn, som hun, foruden tree andre, avlede med Regner, blev siden sat til Konge o), over de Districter nemlig, som tilhørte den Sigurdske Familie, og hvor adskillige Minnes Mærker endnu ere tilovers, til Beviis for Historiens Rigtighed, om hendes Herkomst, og om hendes Ophold især paa bemeldte Spangareide. Der synges endnu en Viise om en Konges Dotter, som af sin Stif-Moder blev kastet i Søen, men siden i en Guld-Harpe opkastet paa Stranden ved Spangareide, i en Viig, kaldet Guld-Viigen p); man veed at nævne Princessens Navn Aatløg eller Aadlov, uden at have Kundskab derom af Historien; adskillige Qvindes-Personer i Egnen ved Lindesnes føre endnu samme Navn, som de berette sig at bære efter en viis Dronning i Danmark; og den gemeene Mand veed endnu at opviise en Høi, paa hvilken hun skal have siddet, naar hun vogtede Qvæg, kaldet Aadlov-Haugen, og en Bæk, hun undertiiden drev samme over, ved Navn Krakubækken, med andet meere q). bliver gift med Kong Regner Lodbrok.

§. 23.

Saa længe som foromtalte Regner Lodbrok og hans Sønner havde, ei alleene Herredømmet over Danmark og Sverrig, men og tilliige saa megen Magt og Anseelse i Norge, som Den Ynglingske Familie bliver atter mægtig i Nor-

n) See foranførte Regner Lodbroks Saga, Kap. 5, pag. 12 — 14.
o) Dette bevidner *Saxo*, Histor. Dan. Lib. 9, pag. 175. Det maae være skeet forend denne Biørn blev Konge i Sverrig.
p) See J. Rami Norriges Kongers Historie, pag. 62.
q) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 10, Cap. 46, pag. 491. *Saxo*, Hist. Dan. Lib. 9, pag. 175, synes at have forbyttet Aslaug med hendes Halv-Søster Svanhilld, see Volsunga-Saga, Kapitel 48, og kalder hende Svanlaug.



Uagtet dens endnu en Tiid lang vedvarende Svaghed.

som tilforn er erindret r), maatte vore Ynglingiske Printser der holde sig en Tiid lang inden deres egne Grændser, og deres Magt maatte heller af- end tiltage: men da hines Magt blev svækket, særdeles i Danmark, ved indbyrdes Krige, men fornemmelig ved de Jydske Førsters tiltagende Magt, paa den eene, og de Norske Printser, paa den anden Siide ved deres overdrevne Søerøver-Toge, deels under bemeldte Lodbroks Sønner, deels under eegen Anførsel, udtømmede deres Kræfter, eller omkomme paa deres udenlandske Krigs-Toge, saa begyndte hine Ynglingiske Printser paa nye at reise Hovedet i Veiret, og efterhaanden at opsvinge sig til den Høide, som de tilsidst opnaaede; lad være de, efter sidst bemeldte Gudreids Afgang, maatte endnu en Tiid lang bukke for endeel af Naboe-Kongerne, især for de mægtige Alfheimiske Printser. Foromtalte Gudreid havde efterladt sig tvende Printser, Olafr og Halfdan. Den førstbenævnte, nemlig Olafr, var den ældste, hvorfor og først maae tales om ham. Han var 20 Aar gammel, da hans Fader døde s), efter hvilken han da tiltraadde Regieringen, og fik for sin Deel Grænland at raade over t), foruden et Stykke af Vestfold, især Vestmaure u), hvilket Land han maae enten have faaet efter sin Farmoder Hlif, i Mangel af andre Arvinger, eller med Magt tilegnet sig uu). For Resten beskrives han vel, som meget høi og stor af Vext, som den deiligste og anseeligste Mands-Person i de Tiider, og som en riig eller mægtig Konge v). Men sin Tapperhed maae han meest

Olafr, Geirstada-Alf.

Ao. 824.

r) See den foregaaende 20 §. i dette Kapitel.

s) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 54, pag. 61. Pattr Olafs Geirstada Alfs siger, at han da var fulltida at alldri.

t) Saa siger nysanførte Olafs Pattr.

u) Dette bevidner den gamle Skald Piodolfr hin Hvinverski, i et Vers, som anføres i bemeldte Pattr.

uu) See den foregaaende §. 19. i dette Kapit.

v) See Snorro i Ynglinga-Saga paa ovenanførte Sted.



neest have viist paa udenlandske Krigs-Toge, og hans Magt estaaet i de Riigdomme, i de Seiere, han derved indlagde sig, g i den Mængde Krigsfolk, han havde om sig; thi i Norge mistede han og hans yngre Broder næsten alle deres fædrene Besiddelser, som endnu vare tilovers, indtil Vestfold allee- le. Værmeland reev sig løs fra deres eller den Ynglingi- ske Familles Lydighed, slog sig til de Svenske Konger, og etalte dem Skat. Alfgeir, Konge i Alfheim, uden Tvil n Søn af foromtalte Alfarin x), underlagde sig Vingul- mark, over hvilket Land han satte sin Søn Gandalf til Kon- ge, og begge desse, Fader og Søn, angreebe derpaa, med oreenede Kræfter, det næstliggende Romerige, hvoraf de emægtigede sig den største Deel; men de Stokker af Heede- marken og tilgrændsende Lande, som de Ynglingiske Printser til- forn havde besiddet, reeve nu de Heedemarkiske Konger til sig y).

§. 24.

Desse sidstbemeldte Kongers Historie, i Henseende til de ældre Tiider, have vi hidindtil, af Mangel paa beqvem Lei- lighed, ladet blive urørt: forend vi gaae videre, maae vi derfor kortelig igiennemløbe samme, saavidt de faa overblev- ne Efterretninger det ville tillade. Vi erindre os da, hvad tilforn er anmærket z), at Heedemarken nemlig maae ansees for et af de ældste Riiger i Norge, hvor Konger have regie- ret end ogsaa for Norrs Tiider, saasom en ved Navn Ey- stein, hvis Dotter Ashilld a) blev givt med Svade Jo- Heedemarkens ældste Historie og Regenter. 1. Eystein.

Fff 2 tun,

x) Patr Olafs Geirstada-Alfs siger, at Alfarin heed med et andet Navn Alfgeir, saa at desse 2de Navne skulle tilkomme een og samme Person; men dette stemmer ei overeens med Tiids-Regningen.

y) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 54, pag. 61.

z) See det foregaaende 3die Kap. §. 7.

a) Navnet Ashilld, eller Asernes Hillde, kan bringe os til at troe, at hun og hendes Fader Eystein have været af Othins Familie. Vi have altsaa her et nyt Exempel paa denne Familles Forening med Jotterne, ved Giftermaale.



2. Svade. tun, norden fra Dofre; hvorved denne uden al Tvil, efter benævnte sin Sviger-Fader, er bleven Konge over Heedemarken, men efter ham hans Søn den forommtalte
3. Hrolf i Berge. Hrolf i Berge b). Denne Hrolf havde Norrs og Gorrs Søster Gøe til ægte; med hende beholdt han Heedemarken, og dette District kom derover ei i Deeling mellem benævnte tvende Brødre eller deres Sønner. Deri skiller sig da dette Riige fra næsten alle de andre Norske Stater: men kommer deri overeens med de fleeste af dem, at man om Hrolfs Efterkommere finder kun lidet optegnet, og liigesaa stor Mangel i deres Slægte-Register, som i de andre. I Følge af bemeldte Registere
4. Solve. skal Hrolfs Søn have været Kong Solve; hans Sønnesøn
5. Raun. Kong Raun eller Røn; dennes Søn Kong Bodvar, og
6. Bodvar. saa kaldet Svina-Bodvar, uvist af hvilken Aarsag; men hans
7. Thorer. Sønnesøn Kong Thorer. Med denne Thorer endes Konge-Familien blandt Hrolfs Efterkommere paa Heedemarken, just ved de Tiider, da Halfdan den Gamles Sønner vare i deres største Velmagt. Dette, nemlig at Thorers Efterkommere ei have der besiddet den Kongelige Værdighed, men ere derfra fordrevne eller fornedrede, slutte vi deraf, at i Stedet for at alle indtil Thorer foropregnede Leed faae i de gamle Slægte-Registere Titel af Konger, tillægges saadan Titel ingen af de følgende 6 Leed, som opregnes fra Aurn ɔ: Orn-Hyrna, hvilken man gior til en Søn af bemeldte Thorer, indtil Bodvar Hvite, som levede i Harald Haarfagers Tider c), og da drog fra Vors over til Island, hvor han nedsatte sig. Det er da gaaet Hrolfs og Gøes Familie, som de fleeste Uplandske Konge-Familier: den er af den mægtige Halfdanske, og siden af den Frithiofiske Familie, skilt ved sin Konge-Værdighed eller sine Besiddelser paa Heedemarken, og

b) See den 20 §. i det foregaaende 2det Kapitel.
c) See Fundin Noregur, pag. 14, hos Biörner i Nordiske Kämpa-Dater.

[redacted]



og har trukket sig hen til andre Steder i Norge, til Vors især. Men det er uvist, om sidstbemeldte er skeet i de ældre Tiider, til hvilke den Alf, Konge paa Heedemarken, og den Biørn, Konge i Viigen, maae henføres, imellem hvis Sønner, Asmund, som var Alfs, og Asvid, som var Biørns, et saa fortroligt Venskab blev stiftet, at hin lod sig, efter dennes Død, sætte levende i en Høi med sin afdøde Ven, men blev ved en Hændelse optrukken igien, og siden formodentlig Konge paa Heedemarken efter sin Fader d): eller om bemeldte, den Hrolfiske Familiens Forjagelse fra Heedemarken ei rettere har tildraget sig i seenere Tiider, efterat foromtalte Thore e), mueligt den samme som forbenævnte Thorer, hvilken havde paa nye bemægtiget sig en Deel af sine Forfædres Besiddelser paa Heedemarken, var dræbt af Ale den Frækne. Er det saa, maae den store Luge, som er mellem de første og sidste Leed i den Heedemarkiske Familie, sættes mellem Svina-Bodvar og bemeldte Thorer, men Lugen for Resten fyldes med foromtalte Regenter af den Frithiofiske, den Gardiske, den Rogalandske eller Hordelandske Konge-Familie, som har havt Herredømmet over Uplandene, og af hvis Efterkommere Eystein Haardraade, Konge paa Heedemarken, har uden Tvil været, hvis Dotter Asa foromtalte Halfdan Huitbein fik til ægte, og med hende en Deel af Heedemarken f).

8. Alf.

9. Asmund.

10. Eystein Haardraade.

§. 25.

Ved dette Giftermaal bekom da den Ynglingiske Familie Deel i Heedemarken; og dermed forblev det, saa længe bemeldte Eystein, ogsaa kaldet hin Ille ɔ: den Onde, selv regierede,

Fleere Heedemarkiske Konger.

Fff 3 gierede,

d) See den heele Historie hos *Saxo*, Histor. Dan. Lib. 5, pag. 90. og et Udtog deraf i J. Rami Norriges Kongers Historie, pag. 36.

e) See foregaaende § 14 i dette Kap.

f) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 50, pag. 55.

[redacted]



11. Hogne. gierede, og saa længe hans Søn Haugne ɔ: Hogne samt Sønne-
12. Eystein. søn, ved Navn Eystein Haugnason, ellers ogsaa kaldet den Rii-
ge eller Mægtige, vare Konger paa Heedemarken. Men da sidst-
13. Hogne. benævntes Søn, ogsaa Haugne g) kaldet, havde der tiltraadt Regieringen, vilde han ei længer fordrage, at noget af hans Fæderne Riige skulde behærskes af andre. Han betiener sig derfor af den Leilighed, som den Ynglingiske Families Afmagt gav ham i Hænderne til at bemægtige sig heele Hedemarken og Solsøer h), tilliige med Totn og Hadeland. Vi have tilforn seet, paa hvad Maade Værmeland, Vingulmark og Romeriige, ved samme Tiider, komme ud af bemeldte Familie-

Sidstbenævntes Krige med den Ynglingske Familie.

es Eie k). For Gudreids Sønner, Oluf og Halfdan, blev da næsten intet meere tilbage, end Vestfold, hvilket Land de saaledes deelte sig imellem, at Oluf beholdt den østre, men Halfdan den syndre Deel deraf l). Oluf besad alle Egenskaber, som den Tiid udfordredes til at danne en stor Printz. Han var ei alleene, som tilforn er berettet, stor af Væxt, høi og anseelig af Person, en stor Striids-Helt, og meget beløben i Krigs Sager; hvorover han, med megen Tapperhed, forsvarte sine Lande m), saa længe han levede, mod

Især med Olafr, Geirstada-Alf.

g) Saaledes maae det være efter Tiids-Regningen. Den Haugne Eysteinsson, som levede i Gudreids Sønners Olafs og Halfdans Tiid, kan ei have været en Søn af Eystein, som levede i Gudreids Farfaders Faders Tiider, men en Sønnesøns Søn af ham. See Snorro paa anførte Sted, Kap. 54, pag. 61. I Patir Olafs S. T. staaer, at det var Eystein Haugnason, som bemægtigede sig Heedemarken. Mueligt har sidstanførte Hogne ogsaa havt en Søn, ved Navn Eystein, og denne Navnenes Liighed givet Anledning til den heele Forvirrelse. See viidere til Oplysning herom efterfølgende §. 26 Note i).

h) Saa siger bemeldte Patir Olafs Geirstada Alfs.

i) See Snorro paa nysanførte Sted.

k) See foregaaende 23 §. i dette Kapitel.

l) See Snorro paa samme foranførte Sted.

m) Her maae forstaaes den Deel af Vestfold og Grænland, som ham tilfaldt; viidere synes Olafs Riige ei at have strakt sig. Den Ynglingiske

od Alfgeirs, mod Haugnes, og andres Angreeb n): men
in bar tilliige megen Naade og Omhyggelighed for sine Un-
rsaatte, hvis Kiærlighed han saavel derved forhvervede
), som ved den langvarige Fred, han vidste at forskaffe si-
Lande, og ved de gode Tiider, som giorde hans Regiering
dnu saa meget meere angenem og lykkelig o). Han havde
Sæde paa den Gaard Geirrastad p), døede endelig der
Fod-Værk o: Podagra, og blev begraven i en overmaade
r Høi, yderst paa det derfra udstikkende Næs. Denne
oi skal han selv have foranstaltet, mens han endnu levede,
følge af en Drøm, af hvilken han spaaede, at i Stedet for
n langvarige Fred, og gode Tiider, hvormed hans Regie-
ig havde hidindtil været velsignet, skulde hans Land blive
emsøgt, først af en ødelæggende Pest, der vilde bortrøkke
n halve Deel af hans Undersaatte, hans heele Hofstat, og
delig ham selv, siden af en paakommende Dyr-Tiid og Hun-
r. Han anordner derfor, som de Gamle berette, at i be-
ldte Høi, skulde enhver af Stand og Formue, som døde
i Pesten, begraves med en halv Mark Sølv, liigeledes alle
hans Hof og han selv tilliige, med en Penge-Sum, som var
res Stand værdig eller anstændig. Spaadommen og Kong
lufs Anordning blev opfyldt. En stor Mængde af bemeldte
Konges Undersaatte bortdøde i Pesten; alle desse bleve
erhaanden begravne i bemeldte Høi; man bragte didhen
n heele Kongelige Hofstat, som Pesten havde bortrykket,
delig Kong Oluf selv; og derefter blev Høien tilkastet. Den
forige

Mærkværdig Pest i hans Tid og paafølgende Hunger.

gifte Families øvrige overblevne Eiendeele maae have været deels hans Broder tilfalden, deels tilhørt forommeldte Gudrød, som var en Broder til Eystein Frettr; hans Arvinger. See foregaaende 7de §.

n) Saa staaer Pattr Olafs Geirstada-Alfs.

o) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 9, Cap. 31, pag. 403.

p) Den ligger i det nu saa kaldte Vedenæsleen, 5 Miile fra Holm, hvor Olafs Farfader mueligt ogsaa Fader boede.



forige Mande Død tager derpaa af, efter Kong Olufs Spaadom, men derimod begynder Dyr-Tiid og Hunger. For at raade Bod paa den Ulykke, tog da den gemeene Mand, tvertimod Kong Olufs giorte Forbud q), sig for at offre til ham, som Steders Skyts-Gud; og dette forskaffede ham Tilnavn af Geirstada-Alf r). Hans Søn Rognvald, med Tilnavn Hærdum-Hærra (den Hoiskuldrede) eller Heidum-Hærra s), blev Konge efter ham paa Vestfold; og om ham er det den bekiændte Skalld Þiodolfur hin Huinverski har sammensat det berømte Ynglinga-Tall, hvorved han har oprettet baade sig selv og sin Prints et udødeligt Ære-Minde t).

Rognvalld Hærdum-Hærra.

§. 26.

Halfdan den Svarte.

Om bemeldte Rognvalld vide vi for Resten intet videre at berette: men hans Farbroder forbenævnte Halfdan, kaldet den Svarte u), er bleven des meere berømt, som en af de beste og største Konger, Norge har havt, for Eenevolds-Regieringens Indførsel. Denne Prints var kun eet Aar

q) Aarsagen dertil var den Tanke, man i de Tider giorde sig om dem, som paa saadan Maade bleve dyrkede, at de ingen Roe kunde nyde i deres Grav, men bleve Spøgelser. See Þattr Olafs Geirstada-Alfs. Det er ellers mærkeligt, at visse i Kong Oluf den Helliges Tider, endnu af hedenske Tanker indtagne Norske ansaae ham for at være Oluf Geirstada-Alf, fød paa nye, uden Tvil i Anledning deraf, at hin Kong Oluf var bleven opkaldet efter denne. See den haandskrevne Olafs Helga Saga.

r) Det kan hænde, at man, af en vis Anledning, har tillagt Kong Oluf Drøm og Spaadom, om bemeldte Tildragelse, allerførst efterat den var skeet: men det betager Tildragelsen selv intet af sin Troeværdighed. Den findes vidtløftig fortaalt i oftanførte Þattr Olafs Geirstada Alfs.

s) Saaledes har *Torfæus* Navnet in Histor. Norv. Par. 1, Lib. 9, Cap. 31, pag. 401. Det bemærker en, der er høiere end Høiene eller Biergene, og er ham altsaa givet for hans usædvanlig høie Vext.

t) See Snorro i Ynglinga-Saga, som hermed endes, Kap. 55, p. 62.

u) Han blev saa kaldet af sit sorte Haar: Haar af den Farve var den Tiid usædvanlig her i Norden.

r gammel, da hans Fader Gudreid paa ovenanførte Maa-
omkom v). Hans Moder Asa, kaldet Storraade, den Ao. 824.
yndige eller Regiere-syge x), forføiede sig da med ham til
Faders Riige Agder, hvor han blev antagen til Konge, i
afdøde Kong Haralds Sted, dog saaledes, at Dronning
a paa hans Vegne førte Regieringen, indtil Halfdan
de naaet sit 18de Aar, da han paatog sig selv Riigets
valtning over Agder y), og begav sig derpaa strax til
estfold, hvilket Land han paa ovenanførte Maade deelte
d sin Broder Kong Oluf. Men disse Besiddelser syntes
m at være alt for ringe, i Liigning mod hvad hans Forfæ
tilforn havde eiet; alt dette satte han sig derover for at
le tage tilbage. Til den Ende gaaer han endnu samme
ft med en Krigsmagt løs paa Vingulmark, som forbe-
ynte Kong Gandalf i Alfheim havde tilegnet sig, holder
d ham adskillige Træfninger, hvori nu et nu igien et andet
rtie havde Seieren, og bringer det endelig saa vidt, at
meldte Konge maatte slutte Fred, under Vilkaar, at af-
ae til Kong Halfdan den halve Deel af Vingulmark, som
nes Fader Gudreid tilforn havde eiet. Denne Fremgang
muntrede ham til at forsøge Lykken paa fleere Steder, sær-
es imod Romeriige, hvilket Land han ogsaa underlagde
z). Vi have tilforn seet, at dette Riige, eller en Deel
af, havde været een af den Ynglingiske Familiers første
siddelser i Norge a); at en Deel af samme havde Sigurd
Hring

bliver Konge over Agder og Vestfold. Ao. 841.

Han opretter den Ynglingiske Familiers forfaldne Sager.

bemægtiger sig den halve Vingulmark

og Romeriige.

v) See foregaaende 19 §. i dette Kapitel.
x) Dette Tilnavn tillægges hende i Fundin Noregur, pag. 11.
y) Vore gamle Printser pleiede gierne at ansees for myndig, naar de havde opnaaet deres 12te Aar. Mueligt har den herskesyge Asa beholdt Regieringen indtil hun døde.
z) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kapit. 1, pag. 63.
a) See den foregaaende 4de og 5te §. i dette Kapitel.



Konger paa Heedemarken Eystein og Sigtryg.

Eystein.

Hring siden havt i Eie b); at de Alfheimiske Konger havde derpaa bemægtiget sig det meeste deraf c), fornemmelig saa meget som desse Printsers Forfædre i de ældste Tiider havde besiddet d): men nu havde de Heedemarkiske Konger tilsidst underlagt sig samme, muueligt paa Grund af ældre Besiddelser dd). Da Sigtryg derfor, kaldet den Stærke e), Eysteins Søn f), Konge paa Heedemarken, som selv havde erobret Romeriige, fik at høre bemeldte Kong Halfdans Fremfart, gaaer han ham med en Krigsmagt i Møde; det kommer imellem dem til en haardnakken Træfning; og i den omkommer Sigtryg selv, efterat være saaret, med en Piil, under den venstre Haand, da hans Folk begyndte at flye; Halfdan tog da heele Romeriige paa nye i Besiddelse. Men saa snart han med sin Krigsmagt var gaaen tilbage til Vestfold, kommer Sigtrygs Broder Eystein, som efter ham var bleven Konge paa Heedemarken, til Romeriige med en nye samlet Armee, og bemægtiger sig meget deraf. Dette var meere, end den modige Halfdan kunde fordrage: han gaaer med sin Krigsmagt over til Romeriige igien, begge Partier møde hinanden paa nye, Lykken erklærer sig atter gunstig for K. Halfdan, og Eystein maae flye til Hedemarken; hvorhen da Seierherren forfulgte ham, vover Eystein et nyt Feldtslag, men er ligesaa vanhældig, som før, og maae nu søge sin Tilflugt hos Gudbrand, Herse i Gudbrandsdalen g).

b) See foregaaende 8de og 12 §. i dette Kapitel.
c) See den foregaaende 23 §. sammesteds.
d) See den 5 §. sammesteds. dd) See ogsaa herom nysbemeldte §.
e) Saa kaldes han i den endnu haandskrevne Þattr Halfdanar Svarta.
f) Denne Eystein maae have været en Søn af den tilforn sidst anførte Hogne. Derved faae vi tre af det Navn Eystein, to af det Navn Hogne, Konger paa Heedemarken, i den Tiid, da tre af det Navn Halfdan, to af det Navn Gudrod, have regieret af den Ynglingiske Slægt.
g) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kap. 1. og 2. Þattur Halfdanar Svarta, og *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 9, Cap. 32, p. 403.

§. 27.

Denne store vidtløftige Dalstrækning, en af de største, nu tilliige, meest ved Indbyggernes Fliid, een blandt frugtbareste Provincer i Norge, strækker sig fra Foden af)fre-Fiæld liige ned til det store Vand eller den Søe Miørs; i igiennemskiæres af den store Flod Lauen h) eller Laugen-d i), og indskrænkes paa begge Siider af store høie Fiælde, lke som Arme udstrække sig, meest mod Synden og Syd-t, fra det store Dofre- og Fille-Fiæld, deelende sig i ad-lige Greene, som igien indslutte andre større og mindre Da- *Gudbrands-Dalens ældste Historie og Regenter.*

Bemeldte store Dalstrækning tilfaldt, under oftomtalte almindelige Deeling, den af Raums Sønner, som han avle-med Bergdis, Bergfinds Dotter fra Dofre-Fiæld, men i hun kaldte Brand, og sendte til hans Fader, for der opfostres. Af ham blev den unge Brand given Guder-, eller opfostret især til deres Tieneste; han fik derover ivn af Godbrand, og for sin Deel, enten efter sin Fader, r muligt rettere, efter sin Morfader Bergfind, forbe-ævne vidtløftige Dalstrækning til Besiddelse, som efter ham Navn af Godbrandsdal k), uden Tvil, fordi han der først rettede et almindeligt og ordentlig Riige, i stedet for de nge der tilforn værende smaae Stater. Der blev da God- *1. Godbrand I.* and den første Regent, efter Norr og Raum, og derover neenligen kaldet Dale-Kongur: men vi have om ham og is Eftermænd, som om de fleeste andre ældste Konger, kun et at berette, uden de blotte Navne. Hans Søn, sige de nle Slægte-Registere os, at have været Audleif, men om *2. Audleif.*

 ham

) Navnet bemærker i vort Nordiske Sprog, ligesom i det gamle Celtiske, Vand og Søe i Almindelighed. Uden Tvil er derfor Godbrandsdalen et af de Districter syndenfiælds, som først er blevet bebøet.

) Den kaldes, ved en liden Forseelse, Laangen-Elv, i den lærde *Maxim. Hells* Observat. transitus Veneris Wardhus., pag. 4.

:) See herom Fundin Noregur, pag. 7.



3. Godmundr. ham intet viidere, end at han efterlod Riiget til sin Søn Godmundr, og denne det igien til sin Søn og Eftermand God-
4. Godbrand 2. brandur 2. Om denne fortælles dette besynderlige, som elleers ikke forekommer om nogen anden af de gamle Konger, at han, i Betragtning af den Mængde Regenter, som da førte Konge Titel, og giorde den derved almindelig, fornedrede sig selv, for paa en vis Maade at ophøies: han vilde ei lade sig kalde Konge, men Jarl, for at nyde den Ære, at være den riigeste eller mægtigste blandt alle Jarler i Norden. Saaledes fortælle de Gamle os Aarsagen til denne Forandring l). Jeg nægter ei dens Rigtighed, men troer tilliige, at Anledningen dertil kan, for en stor Deel, have reist sig meere af et Slags Tvang, end en frivillig, eller eeget Slags Hofmod. Det kan hænde, at den bekiændte Frithiof har giort det samme i Godbrandsdalen, som i Sogn m), nedsat Kongerne der fra deres Konge-Titel, og giort dem til Jarler; hvilken Titel de følgende Regenter have der siden beholdt, end ogsaa efterat de vare blevne frie fra fremmet Over-Herredømme. Tiids-Regningen, Slægte-Linierne og den Frithiofiske Familiés store Magt paa Uplandene stemmer dermed godt nok overeens, men ellers beroer Sagen kun paa en Formodning. For Resten blev der endnu ikke med bemeldte første Foran-
5. Geirmund. dring i de Godbrandalske Regenters Titulatur. Godbrand Jarls Søn Geirmund beholdt vel den af hans Fader antagne Titel; det samme giorde ogsaa hans Sønnesøn Rodgeir
6. Rodgeir. eller Roger: men dennes Søn og Eftermand i Regieringen,
7. Godbrand 3. den 3die Godbrand, indførte deri en nye Forandring. Den Titel Jarl syntes ham nu ogsaa at være bleven alt for almindelig, eller fleere Jarler, end han, satte i de Omstændigheder, at

l) See Fundin Noregur sammestedś, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.

m) See foregaaende 4de Kap. §. 15.



›e kunde anfees ligesaa mægtige, som han var mm): han lægger derfor den, og antager Titel af Herse; men re-'te for Resten sine Lande med samme Magt og Myndighed, Kongerne paa andre Steder, og var i ingen Maade .dre raadig og anseelig end de n). Alle hans Eftermænd e Titel af Herser. Dette er altsaa alt hvad man om dem er optegnet, liige indtil foromtalte Godbrand, til hvil- Kong Eystein paa Heedemarken tog sin Tilflugt. 8. Godbrand Herse.

§. 28.

Denne Godbrand synes, under forige Tiiders Uro- Halfdan erobrer Toten, Land, den halve Deel af Heedemarken, samt noget af Hadeland. rdet, og den Ynglingiske Families Afmagt, at have re- til sig Hadeland eller et Stykke deraf: thi didhen var det 'nlig at bemeldte Eystein tog sin Tilflugt o). Dennes g havde derfor Godbrand saa meget meere Aarsag at un-tøtte, som bemeldte Hadeland havde, i det mindste for Deel, ogsaa tilhørt de Ynglingiske Prinsser p), og som man ver kunde formode, at Halfdan vilde nu ogsaa søge at sæt-g i Besiddelse deraf, paa Grund af forige Eiendoms Ret-ed. Dette trak ham til Partiet mod Halfdan; og ved s Hielp faaer Eystein en nye Krigsmagt paa Beenene; dbrand forstærker samme med endeel af sine egne Folk, et hans Søns Guttorms Anførsel, som var da den an-gste Mands-Person paa Uplandene, udrustet med alle

 Gaver,

m) Dette fortien r Eftertanke. Saa mægtige Jarler, som de Gudbrands-dalske vare, maae have havt heele Kongeriger at raade over, og saadanne Jarler maae være blevne almindelige paa Uplandene, da den Frithiofiske Familie havde der faaet Overhaand, skilt de forige Konger ved deres Riiger, og sat Jarler i deres Sted.

See ogsaa herom foranførte Fundin Noregur, pag. 8.

Dette beviöner Pattr Hallfdanar Svarta. See og Snorro i hans Saga, Kap. 2.

See den foregaaende 5te §. i dette Kapitel.

Gaver, til at blive den dueligste Regent q); og desse to Forеenede begive sig saa følgende Vinter til Heedemarken, hvor de funde Kong Halfdan færdig til at tage imod dem, paa den store i Søen Miørs beliggende Øe r). Der kom det til den 3die Træfning mellem ham og Eystein: men denne blev atter slagen, forbenævnte Guttorm med en stor Hob andre nedlagt, og Eystein nødt til at søge Redning, ved Flugten til Gudbrandsdalen. Nu var alt Haab for ham ude, at kunne udrette noget med Magten: han sender derfor sin Frænde, Hallvard Skalt, til Kong Halfdan, for at handle om Fred; og denne bliver endelig sluttet, paa den Maade, at bemeldte Halfdan overlod Kong Eystein, for Slægtskabs Skyld, den halve Deel af Heedemarken: men derimod tilegnede han sig Totn og Land, og underlagde sig tillige hvad hans Forfædre havde besiddet paa Hadaland.

§. 29.

Han bliver derved mægtig; og Konge i Sogn.

Ved desse Erobringer var nu Halfdan bleven en mægtig Regent, efter de Tiiders Maade: ved at have bemægtiget sig de fleeste af hans Forfædres Besiddelser, som med Agder være blevne forøgede, besad han nu det meeste af Viigen, fra Lindisnes af indtil Goth-Elven, naar man undtager det da værende Alfheim, som endnu havde sine eegne Konger, samt en Deel af Vestfold, som tilhørte hans Broder eller Broder-Søn

q) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kap. 2; og Pattr Halfdanar Svarta, Kap. 1.

r) Snorro kalder det kun eina Mikla, den store Øe; bemeldte Pattr kalder Øen Steru, men det Navn synes at være urigtigt. Uden Tvil er her meent den siden saa kaldte Hovindsholm. Ellers nævnes i Sverris-Saga, Helga-Ey i Miørs; og i Hakon Hakonssons Saga, Kornaholmar i Miørs, hvor en Træfning blev holdt mellem Birkebeenene og Ribbungerne. Om noget af desse Steder kan bedre passe sig end foranførte, veed jeg ei at fastsætte.

Søn s); og desuden havde han en stor Deel af Uplandene
under sit Herredømme. Dermed lod han sig nu, for det før-
ste nøie, slog sit Sind til Freds-Tanker, og tog sig til Dron-
ning Ragnhillde t), en Dotter af Harald Guldskiæg, Ao. 842.
Konge i Sogn, hvilket Riige havde nu følgelig faaet paa Harald
nye sine eegne Regenter, og som det synes, tilliige Herredømmet Guldskiæg
over Fiorda- og Fiala-Fylke, eller over en Deel deraf: thi be- Konge i Sogn.
meldte K. Haralds Dronning Solvora, var en Dotter af Hun-
dolf, Jarl over Fiordafylke u). Den Søn, som K. Halfdan av-
lede med bemeldte sin Dronning, blev kaldet efter sin Morfader,
Harald, blev ogsaa hos ham opdragen, og eftersom den nu
udlevede Kong Harald selv ingen Søn efterlod, efter hans efter ham Ha-
Foranstaltning antagen til Konge over Sogn uu). Dette rald den yn-
banede K. Halfdan Vei til at udbreede sit Herredømme ogsaa gre.
paa de Nordenfieldske Kanter. Den gamle Harald døde
kort efterat nysbemeldte var skeet, hans Dotter, Halfdans
Dronning v), om Vinteren derefter, og den unge Harald 850.
følgende Foraar, henved 10 Aar gammel x). Efter indlø- 851.
den

s) See foregaaende §. 25. i dette Kapitel.

t) Den saa kaldte Flatmanna-Saga kalder hende Thora; det samme giør ogsaa Landnama-Saga, 5 Deel, Kap. 9, pag. 163. Dette er maaskee rigtigst, da det læt kan hænde, at man har forbyttet Kong Halfdans første Dronning med den anden, som førte Navn af Ragnhillde.

u) See Landnama-Saga paa nysanførte Sted, og in Append. pag. 177.

uu) *Otth. Sperling* in Commentar. de Nomine Konung, vil af dette Sted beviise, at Kongerne have i de ældre Tiider havt fuldkommen Magt til at udnævne sig Eftermænd, efter eeget Behag, loc. citat. pag. 285. Men heri tager denne store Mand feil. Riigerne vare den Tiid vel Arve-Riiger, men tilliige ogsaa Vall-Riiger; og Kongerne udnævnte sig vel undertiiden Eftermænd: men det maatte altiid skee med Folkets Samtykke, efter holdet almindelig Ting og Stævne.

v) Hendes Søster var Þuridr, givt med en Ketill Helluflage. Landnama 5te Deel, 9 Kap. pag. 163.

x) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kapit. 3, pag. 65. Man har her, som ofte paa andre Steder, betient sig af det runde Tall. Den unge Harald kan, efter Tiids-Regningen, vel ei have været mere, end omtrent 9 Aar gammel.



den Tidende om desse Dødsfalde, begav K. Halfdan sig da til Sogn med en anseelig Krigsmagt, hvorved han understøttede sin Paastand om Herredømmet, som Arving efter sin Søn, og blev uden Modstand der antagen til Konge. Sin afdøde Dronnings Mor Broder og den gamle K. Haralds troe Ven, Atle Jarl, kaldet hin Miofe ɔ: den Smale, som da boede paa Gaulum i Fiordafylke, en Søn af foromtalte Hundolf Jarl, satte Halfdan til sin Jarl ɔ: Statholder over Sogn, for at dømme der Folket efter Landets Love y) og indsamle de Kongelige Rettigheder, men begav sig selv tilbage til Uplandene, hvor et nyt Angreeb, af hans forige Fiender, giorde hans Nærværelse fornøden, og gav ham tilliige Anledning til nye Erobringer. Da han om Høsten, efter sin Herkomst fra Sogn, var reist over til Vingulmark, og opholdt sig der paa sine Gaarde, giorde de tvende nye Konger i Alfheim, foromtalte Gandalfs Sønner, Hysing og Helsing, et Forsøg paa at overfalde ham, under et Giestebud. De nærme sig, til den Ende, ved Midnats Tiide, i al Stilhed til Gaarden, hvor Kong Halfdan var: men en Mand, som holdt Heste-Vagt z), bliver dem til Lykke vaer, og

Hysing og Helsing, Konger i Alfheim.

y) Love have stedse været i Brug blandt vore Forfædre, men i de ældste Tider ei skrevne, men bevarede i kyndige og de forstandigste Mænds Hukommelse, hvilke ej allene i paakommende Tilfælde underviiste de Ukyndige om deres Rettigheder, om Landets Love og Vedtægter, om de fornødne Formaliteter o. s. v., men ogsaa oplærte andre i denne Videnskab. Af dem havde derfor Kongerne og Jarlerne endeel i sit Følge, naar de reiste omkring for at dømme Folket. Denne Forretning var i de ældre Tiider en af Kongernes Hoved-Pligter: men da Riigernes Størrelse og Kongernes andre Embeds-Pligter tiltoge, blev den Forretning betroet bemeldte viiseste og kyndigste Mænd i Landet, kaldte derover Lavmænd.

z) Hest-Vaurd kaldes det hos Snorro i Halfdans Saga, Kapit 4, pag. 66, hvorved riimeligst er meent en Vagt, eller Postering, til Hest. Muelig har Halfdan havt Aarsag til at frygte for desse Gandalfs Sønner, og derfor, ved bemeldte Anstalt, søgt at sætte sig i Sikkerhed mod deres Anfald.



og bringer ham Budskab om en fiendtlig Krigshærs Ankomst. Derved faaer han vel Tiid til at bevæbne sig og sine Folk, at bringe dem ud i Marken, og sætte dem i Slagtordning: men Fienden var ham alt for stærk, og han maae, efterat have lidt et temmeligt Forliis, søge Skoven, for at redde sig. Det varede dog ikke længe, førend Halfdan havde en nye Krigsmagt paa Beenene. Saasnart Rygtet om dette Anfald var blevet bekiændt blandt Almuen, samlede sig Folk sammen fra alle Kanter, under hans Foster-Faders Aulver hin Spakes ɔ: den Viises Anførsel, hvormed denne skyndede sig til hans Undsætning. Dermed opsøger nu Halfdan selv Fienden, angriber ham paa Eyde ved Eya-Skiær a), slaaer ham af Marken, og nedlægger bemeldte Hysing og Helsing, men mister tillige sin troe og tappre Aulver, som omkom i Træfningen. Den tredie af de Alfheimiske Printser, ved Navn Hake, en Broder til forbenævnte, undkom vel med Livet: men han maatte flye til Alfheim, og taale, at Halfdan, efter denne Seier, underlagde sig heele Vingulmark b).

efter dem Hake.

Halfdan indtager heele Vingulmark.

§. 30.

Da Kong Halfdan følgende Vinter opholdt sig, Jullen over, paa Heedemarken, gav en særdeles Tildragelse ham Anledning til at gifte sig anden Gang, og det med en Hringarikisk Princesse, der var en Sønne-Datters Sønne-Datter af foromtalte Aslaug, og tillige af de Doglingers Familie, som nedstammede fra den mægtige Halfdan den Gamle, igiennem hans Søn Dag c). Vi have i det foregaaende seet d), at den Ynglingiske Familie har engang tilforn besvogret sig med be-

Ao 852.

Den Hringarikiske Konges, Sigurd Hiortes, Herkomst og Historie.

a) Snorro paa anførte Sted. Peder Claussøn sætter: vid Eyna.
b) See Snorro sammesteds.
c) See Fundin Noregur, pag. 10.
d) See den foregaaende §. 13 i dette Kapitel.



meldte Doglinger, ved Giftermaal, mellem Sigurd Hrings Dotter paa Hringarike og Gudrod, en Søn af Halfdan Huitbein, hvilken Gudrod, tilliige med sine Efterkommere, forsvinder ligesom af Historien, men findes lættelig igien paa den Maade, som vi i det foregaaende have anført e). Bemeldte Gudraud efterlod sig en Søn ved Navn Olaf f); og denne Olaf bliver riimeligst ingen anden end foromtalte Olo ɔ: Alle den Frække, der indlagde sig saa megen Berømmelse i Bravalla-Slaget, og blev siden Konge i Danmark. Dette bestørkes ved en nye og følgende Omstændighed: Gudrauds Søn Olaf berettes ff) at have efterladt sig en Søn, ved Navn Helge hin Hvasse; men dette var et Navn, som Kong Hrørek Slyngebaands Broder i Danmark tilforn havde ført. Her kan da med megen Riimelighed sluttes, at vor Helge eller hans Forældre have staaet i nøie Forvantskab med de Danske Konger; og saadant Forvandtskab finder man, som vi tilforn have viist *), at have været mellem Alle den Frække og Kongerne i Danmark. Sidstbemeldte Helge hin Hvasse giftede sig derfor ogsaa i den Danske Konge-Familie: han fik til ægte Aslaug, en Dotter af Kong Sigurd Orm i Øie, men Sønne-Dotter af den bekiændte Regner Lodbrok, og har efterladt sig 2de Sønner, Ingiald og Sigurd, enten begge avlede med benævnte Aslaug, eller den førstbenævnte med en anden Dronning, kaldet Thora g), den sidste dermod

e) Derved forenes ogsaa de striidige Beretninger om Sigurd Hiorts Forfædre. Fundin Noregur, pag. 10, gior ham til en Sønnesøns Søn af Hring; Landnama derimod til en Sønnesøns Søn af Gudraud.

f) See Are Frodes Islendinga-Bok, pag. 76. udgiven af *A. Bussæo*, og *Torfæi* Hist. Norv. loc. cit. pag. 397.

ff) See nysanførte Sted hos Are Frode.

*) See den foregaaende §. 13. i dette Kapitel.

g) See *Torfæi* Hist. Norv., pag. 398. Denne Thora skal ogsaa have været en Dotter af Sigurd Orm i Øie, og Helge altsaa givt med 2de Søstre.

od alleene med Aslaug, som derover, efter sin Morfader
Sigurd Orm i Oie, fik Navn af Sigurd, men Tilnavn
Hiort, formodentlig i Anledning af hans usædvanlige Rask-
d og Hurtighed, hvormed den meere end almindelige Stør-
lse og Styrke har været geleidet, hvori han skal have over-
aet alle andre i sin Tiid, ei mindre end i en deilig Anseel-
k). Til en Prøve paa hans Styrke og Tapperhed, og den
røve maae man tilstaae at være stor, berette de Gamle os,
han, endnu kun 12 Aar gammel, nedlagde i en Tvee-
mp den Berserk Hildebrand selv 12te; de bevidne, at
a mange andre hans store Bedrivter har man i de ældre Tii-
r vidst meget at fortælle i): men imidlertiid har man dog,
vor Efterretning, ei optegnet videre om ham, end føl-
nde. Han blev efter sin Fader Konge over Hringarike,
fik til Dronning Thyri eller Thyrin, en Dotter af Ha-
ld kaldet Dannebod, Kong Gorm den Gamles Dron-
ng i Danmark l). Med bemeldte sin Dronning avlede han
e Børn, en Dotter Ragnhilld, en af de deiligste Qvin- Ao. 832.
s-Personer, paa de Tiider, og en Søn, ved Navn Gut-
rm m); men med hans Død tildrog det sig paa følgende Ao. 847.
aade. Kong Sigurd var en stor Elsker af Jagt, især
er store skadelige Dyr, hvorpaa han ofte anvendte megen
iid. Paa saadan Jagt havde han gierne ingen i sit Sel-

 skab;

Søstre. Dette kan man neppe troe. Her er vist nok en Feiltagelse eller Forvirring i desse Beretninger, og rimeligst, at Helge har havt 2de Dronninger af adskilte Familier eller Forældre.

h) See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kap. 5, pag. 67.

i) Saa siger Snorro paa nysanførte Sted.

k) Jeg troer heller en Fader-Søster, eller en Søster, ei Dotter, til Harald Klak. Dette passer sig med Tiids-Regningen, det andet ikke. See ellers videre herom *Th. Torfæi* Trifolium Historicum, Cap. 6, pag. 22.

l) See Snorro paa anførte Sted, pag. 69.

m) At han er fød Aar 847 omtrent, kan sees deraf, at han var 16 Aar, da Harald Haarfager blev Konge (Aar 863).



skab; og paa samme Maade drog han engang afsted, hen i en deel Skove og øde Marker, som grændsede til Hadeland.
851. Efterat have længe redet omkring paa Jagten, kom han omsider frem paa en stor aaben eller rødet Plads, tæt ved Grændserne af bemeldte Hadaland, hvor han blev angreeben af en Kiæmpe eller Bærserk, ved Navn Hake, kaldet Hada-Bærserkur n), eller den Hadelandske Kiæmpe, som nedstammede fra de gamle Konger paa Hadaland, især fra en ældre Hake, giennem sin Fader Hrovnund, og sin Farfader Hrodgeir, mellem hvilken Hrodgeir og bemeldte ældre Hake maae savnes endeel Leed, skiønt Slægte-Registerne giøre denne til hins Fader o). Formodentlig har derfor bemeldte Hake Bærsærk havt Krig eller Fiendtskab med Kong Sigurd, enten i Anledning af en Trette om bemeldte Hadaland, som begge vilde tilegne sig, eller af andre Aarsager; for hvilket Hake nu søgte Hævn, og for at udføre samme med Eftertrok, havde han forsynet sig med et Følge paa 30 Mænd, saa betydelig syntes den Modstand, man maatte vente sig af Sigurd, skiønt eene og hiælpeløs. Udfaldet viiste, at Hakes Følge var ei stærkere end fornødent giordes: thi Sigurd forsvarte sig længe mod dem tilhobe, og det med den Tapperhed, at han nedlægger 12 af Hakes Følge, frahugger ham selv den eene Haand, og giver ham desuden 3 andre Saar, forend han segnede til Jorden.

§. 31.

Halfdan Svarte faar hans Dotter Ragnhilld til Ægte.

Denne tappre Heltes Dotter, forbenævnte Ragnhilld, da 20 Aar omtrent p), var det, som Kong Halfdan fik til sin

n) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 9, Cap. 32, pag. 406.

o) See Fundin Noregur, pag. 9, og hvad om de Hadalandske Konger tilforn er anført i det foregaaende 5te Kap. §. 22.

p) Af denne hendes Alder, da hendes Fader blev nedlagt, Aar 851 omtrent, kan man giøre sig den Regning, at han i det seeneste maae være fød ved Aar 810.

sin anden Dronning q), og det paa følgende Maade. Efter bemeldte, saa dyre forhvervede Seier, begav Hake sig liige til Sigurds Hof, hvorfra han førte bort med sig forbenævnte hans Dotter, hans Søn Guttorm, som da var ganske ung, fire til fem Aar omtrent, tilliige med hvad Gods og kostbare Sager, han der forefandt, og lod efter Hiemkomsten giøre Bereedelser til et stort Giæstebud, i Forsæt, at holde sit Bryllup med den bortførte Princesse: men deri maatte skee Opsættelse, formedelst Hakes mange Saar, hvilke holdte ham ved Sengen den heele Høst igiennem og langt ud paa Vinteren. Imidlertiid var Kong Halfdan, som tilforn er berettet, ankommen til Heedemarken, hvor han holdt sin Juul; der faaer han foranførte Tilbragelse at viide; og han beslutter selv at ægte bemeldte Princesse r). Til den Ende giver 852.
han een af sine tappreste Hofmænd, en ved Navn Harek Gand, den Befaling, at fare til Hadeland, og derfra hente ham Princessen Ragnhillde. Harek er dertil strax færdig; han tager med sig et Følge af 100de striidbare Mænd; han indretter saaledes sin Reise, at han kommer tiidlig om Morgenen over Vandet (Miørs) til Hakes Gaard, hvor han lader stærkt besætte alle Indgange til de Herberge, hvori Hake og hans Familie sove; siden opbryder han Dørren til Hakes Sove-Kammer, tager derfra Princessen og hendes Broder Guttorm, tilliige med alt det Gods, de der forefunde,

q) Et gammelt Udtog af den Norske Historie gaaer denne Ragnhilld aldeeles forbi, og kalder Halfdans anden Dronning Helga hina Haarfagra, en Dotter af Dag Prude, Herse paa Hadaland; som boede paa Gaarden Theingillstad. See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 9, pag. 469. Det kan hænde, at Halfdan har virkelig ogsaa havt denne til ægte.

r) Mueligt har et Afslag, som Hake havde faaet, i Henseende til Giftermaal med hende, været Aarsag til hendes Faders Død: da næsten intet, i de Tiider, ansaaes saa fornærmeligt eller haanligt, som saadant et Afslag.



og opbrænder siden Huuset med de Tilstædeværende. Man tillaver derpaa en Vogn paa det prægtigste, overhænger den med kostbare Tapedserier s), sætter deri Ragnhilld med hendes Broder, og faret afsted. Hake, som endnu var ved Live t), folger vel efter dem et Stokke Veis: men da han var kommen ned til Isen, hvormed Vandet eller bemeldte Soe Miors da var belagt, trækker han sit Sværd ud, stikker sig dermed selv igiennem, og blev siden sammesteds begraven i en Hoi. Halfdan ventede imidlertid med Længsel paa sines Tilbagekomst, og havde stedse sine Oine, som vare meget skarpseende, vente til Vandet. Der bliver han endelig dem og den prægtig beklædde Vogn, de forte med sig, vaer langt henne; han forvisses derved om deres Erindes lykkelige Udfald, lader strax giore Bereedelser til et Giæstebud, samt ved udskikkede Sendebude til omliggende Steder, Giæster indbyde; og under paafølgende Hoitideligheder tager han Ragnhilld til ægte, som blev siden en mægtig og anseelig Dronning u). Hun berommes for at have besiddet megen Forstand og Kundskab, end og om tilkommende Ting, fornemmelig ved Hiælp af visse Dromme, som hende ideelig forekomme;

s) Snorro siger i Halfdan Svartes Saga, Kap. 5, pag. 68, þeir tiöldudu Vagn. Bedækkede Vogne have altsaa den Tiid været brugelige i Norge.

t) Han maae være undkommen giennem en Løngang under Jorden: thi saadanne brugte man i de Tilder, ei alleene i Fæstninger eller Kasteller, men ogsaa ved Førsters og andre fornemme Personers Huuse, for der igiennem at kunne undflye et uformodentlig paakommende Overfald.

u) See Snorro paa nysanførte Sted, pag. 69. Pattr Hallfdanar beretter, at Halfdan, efterat have ægtet hende, tileegnede sig Raumariike og Hadaland, (nemlig visse Stykker deraf), og disse maae altsaa have tilhørt Hringarike. At han tileegnede sig Hadeland, det bestyrker ellers vor foranførte Formodning om Aarsagen til Fiendtlighederne mellem Sigurd Hiort og Hake.

ıme v); hvorimod Kong Halfdan aldrig drømte, og dette
ı ham selv meget underligt for. Han skal derfor have
dført sig om den Sag med en af de klogeste Mænd paa de
der, med Þorleif den Viise, som gav ham det Raad, at
skulde sove i en Svine-Stie. Dette skal have giort den
ınskte Virkning: Halfdan drømte, og af hans Drøm skal
leif have spaaet ham en talriig og mægtig Afkom; Dron-
g Ragnhilld sig ogsaa det samme af en anden Drøm, hun
de x). Dem blev ogsaa kort efter fød en Søn, samme med Ao. 853.
nd overøst, og kaldet Harald y); hvorved de saae deres
ømme for en Deel opfyldte.

§. 32.

Vi have i det foregaaende seet, at Kong Halfdan, ef- Nye Krig
erholdet Seier over de Alfheimiske Printser, Kong Gan- med Konger-
fs Sønner, havde indtaget heele Vingulmark. Men ne i Alfheim.
snart havde han ei begivet sig derfra til Heedemarken, før
bemeldte Gandalf og hans Søn Hake angreebe Vingul-
ken paa nye, udplyndrede næsten det heele Land, og lag-
n stor Deel deraf igien under deres Herredømme, uden
saa meget deraf især, som tilforn havde tilhørt dem, eller
ıg Halfdan nu seenest havde tileegnet sig. Deraf opkom
en

Saa siger Snorro, Kap. 6. paa anførte Sted. See de Gamles Tanker om Drømme vidlere oplyste i vor lærde Professor Erichsens Afhandling de Somniis, in Specimine Observationum Antiqvitat. Septentrion., Observ. 1.

Endeel ville muligt synes, at Drømme og deslige Ting ei burde have Sted i vor Historie. Jeg meener det samme, i Henseende til Tingen i sig selv; men i Henseende til den Indflydelse, samme have i vore Forfædres Tankemaade, Skikke, ja Historie selv, kunne de ei ganske forbigaaes. See ellers om bemeldte Drømme Snorro paa anførte Sted, Kap. 6. og 7.

Blandt vore Forfædre, mens de endnu vare Hedninger, var et vist Slags Vand-Daab brugelig, hvorom kan efterseees *Orb. Sperlingii* Tractatus de Baptismo Veterum.



en langvarig Strid imellem dem og Halfdan z), hvilken maae have vedvaret hans heele øvrige Leve-Tiid igiennem, og hvori hans sidste Krigs-Bedrivter maae have beskaaet: thi efter hans Giftermaal med Ragnhilld finde vi deri intet viidere af ham forrettet. Saa meget kan alleene med temmelig Vished sluttes, at de Alfheimiske Konger maae i denne Krig have havt Hiælp af andre, uden Tvil fra Naboe-Riiget Sverrig, og at K. Halfdan under bemeldte sine Krige mod de Alfheimiske Konger, har sat sig i Besiddelse af sine Forfædres Riige Værmeland: thi man finder, at Ake, den riigeste og mægtigste Mand i bemeldte Værmeland, har været hans Mand, det er, svoret ham Troskab, og erkiændt ham for Over-Herre; man finder ogsaa, at Kong Erik i Sverrig har efter K. Halfdans Død bemægtiget sig Værmeland zz). Men herom viidere paa sit Sted. Det vi endnu have tilbage at fortælle om Halfdan, angaaer derimod den Deel af hans Regiering, som gior ham meest Ære, og sætter ham over alle hans Seiervindinger; thi at vinde Folk og Lande ved Sværdet, er intet, imod at danne samme ved gode Love, at giøre dem sædelige og lykkelige. At vore Forfædre, fra de ældste Tiider af, have havt et Slags Love, er ei at tvile paa: et Selskab, og endnu meere en nogenledes ordentlig indrettet Stat, kan ei undvære Love, visse Vedtægter og Formaliteter; og dem have vi tilforn seet, at saavel andre, som ogsaa enkelte Søerøver-Selskabe have havt sig imellem. Odthin selv siges at have udgivet Love, hvilke dog kun anginge Gudsdyrkelsen, Love, som havde været giængse blandt Asierne, uden for vor Norden a); og fra hans Tiider af vare Templernes Forstandere (de saa kaldte Hof-Godar, Diar eller Drotnar)

z) See Pattr Halfdanar Svarta.

zz) See Snorro i Harald Haarfagers Saga, Kap. 15, pag. 88, 89.

a) See Snorro i Ynglinga-Saga, Kap. 8, pag. 9, og Kap. 2. pag. 2.

Drotnar) ogsaa tilliige Lovens Haandhævere eller Dommere. Desse forvarede Lovene i deres Hukommelse; og varede det længe, at Templenes bemeldte Forstandere, hver i sit Fylke, sin Province, eller sit District, hvor gemeenligen var et almindeligt Offer-Sted eller et offentligt Tempel, vare Dommere, og tilliige Hoveder, hver for sit District, i verdslige Sager; som foruden af andre Omstændigheder kan tydelig sees af Indretningen paa Jisland i Republikens Tiid. Hvad desse vare, hver i sit District, vare Kongerne, eller paa deres Vegne Jarlerne, paa Riigets almindelige Offer-Feste og almindelige eller Allherjars-Thinge b), som stedse vare foreenede. Men Kongerne maatte have andre Ting i deres Hoveder, end Lovene alleene. Derover havde desse gemeenlig i deres Folge adskillige i Lovene, Landets Vedtægter og Formaliteterne kyndige Mænd, som i paakommende, især vanskelige Tilfælde, kunde underviise dem om Lovenes Indhold, om Landets Vedtægter, om Rettergangs-Maaden, med meere; og af dem fremkomme med Tiiden de saa kaldte Lavmænd, da den geistlige og verdslige Jurisdiction blev efterhaanden meere adskilt: thi Lavmand var i Begyndelsen det samme, som en lovkyndig Mand, enten han blev for Resten brugt til at dømme, eller ei. Gemeenlig brugtes de dertil, især naar de tilliige vare bekiendte af deres Redelighed c); Kongerne betiente sig ogsaa af dem, fornemmelig naar visse Love

b) Dalin meener i hans Svenske-Histories 1ste Bog, Kap. 7, §. 14, at dette Allhærjars-Ting var over Kongerne selv, eller at de af ham eller hans Jarler paadømte Sager kunde der underkiendes: men dertil finder jeg intet Spor i vore gamle Beretninger. Snorros Beretning, om Alsherjar-Thinget i Upsal, viiser det modsatte. Olaf Helga Saga, Kap. 80.

c) See John Arnesens Islandske Rettergang, Kap. 1, pag. 4, mange Steder hos de Gamle selv her at forbigaae.



Love skulde forandres, udviides eller forbedres; og paa samme Maade gik det nu til i den Sag, vi her have at fortælle. Kong Halfdan var en meget viis Herre, en stor Elsker af Sandhed og Redelighed, Rettens og Retfærdigheds store Haandthæver. For samme at fremme, drog han al fornøden Omsorg; og paa det han deri kunde desbedre naae sit Ønske og Øiemærke, bragte han det saa vidt hos sine Undersaatte, at for Uplandene i Norge blev forfattet, antagen og bekiændtgiort en nye Lov, eller den siden saa kaldte Heidsivia-Lov, den ældste ordentlig forfattede Lov i vor Norden a); til hvilken at sammensætte K. Halfdan fornemmelig betiente sig af den foromtalte Thorleif den Viise, en af de da værende fornemste og anseeligste Mænd i Norge; thi han nedstammede fra de gamle Norske Konger, fra Norrs Søster Goe og Kong Hrolf i Berge paa Heedemarken, og var af sin Lovkyndighed saa berømt, at hans Søster-Søn Ulfliot, en af Islands første Beboere, reiste fra Island over til Norge, og opholdt sig der i tree Aar, for at betiene sig af hans Hiælp, i at forfatte en nye Lov for Island, siden kaldet Ulfliots-Lov aa). Denne Mand og ventelig fleere brugte da Kong Halfdan til at forfatte sin Heidsivia-Lov. Men Lov, uden at haandhæves, er meere skadelig, end nyttig. Kong Halfdan holdt sig derfor ei alleene selv denne Lov efterretlig, men saae ogsaa med fornøden Strænghed derhen, at den af andre tilliige blev efter-

Halfdan lader den ældste Norske Lov forfatte.

a) Om vore gamle Loves Forfatning erindres kortelig: at det var ei egentlig Kongernes Forretning at forfatte eller udgive Love; det tilkom Almuen selv, som vore gamle Love tydelig viise; hines Pligt var at holde dem i Hævd, og udføre deres Befalinger; ei selv at overtræde dem, og ei tilstæde at det skeede af andre. Skeede dette, bleve Lovene satte tilside, eller af Kongerne selv overtraadde, havde Almuen Ret, paa de offentlige Ting at giøre Erindring derom; ja vel og at bruge alvorligere Midler, om det ansaaes fornødent.

aa) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1. Lib. 5. pag. 261 og 262. og Par. 2. Lib. 2. Cap. 3. pag. 97.

sterlevet, og paa ingen Maade overtraadt. Til den Ende orfattede han selv en Liste over alle de Tilfælde, i hvilke man unde forsee sig imod Loven, og fastsatte Straf og Bøder for forseelserne, samt hvad enhver, efter sin Byrd, Stand og Vilkaar, burde derfor liide eller undgiælde b). Hvor øie han holdt over dette, kan sees af følgende Exempel. En f Kongens fornemste og betydeligste Hofmænd, hans eegen Værkesmand, den tappre Herjulf, havde engang i Vrede, ller Overiilelse, med et Sølvbeslaget Drikke-Horn, slaaet il en anden af Hofmændene, og det med den Iverighed og Størke, at den, som Slaget fik, døde deraf, og at Hornet selv gik i Stykker; hvoraf Herjulf siden fik det Tilnavn Hornbriotr ɔ: Hornbryder. Denne Forseelse var vel stor, llerhelst da den var skeet i Kongens eeget Hof; dog efter de Tiiders Skik og Tænkemaade, ei større, end at den med en Sum Penge kunde forsones: men Kongen var hverken dered eller ved Forbønner at tilfredsstille, og Herjulf maatte aae i Landflygtighed. Han flydde derfor til Sverrig, hvor an en Tiid lang stod i megen Anseelse ved det Kongelige Hof; ien giorde sig der skyldig i en nye Forseelse, ved at forlokke g bortføre Kongens Søster Ingeborg. Efterat have sendt ne Tienere med en stor Hob Gods og Penge i Forveien, tog an med hende Flugten til de, synden for Jemteland, ved e Norske Grændser beliggende Skove og der da værende Udrkener, hvor han lod rydde, bygge og indrette Boepæle for g og sine, men indkiøbte sig siden de fornødne Varer i det Throndhjemske, hvor hans Folk gave sig ud for Jæmter. Ved den Leilighed blev dette nye opryddede District, som ian efter Herjulf kaldte Herjulfdal, nu Herjedal ɔ: Heral, siden foreenet med det Throndhjemske, og har stedse ligt samme, indtil den for noget meere end et hundrede Aar

Herjulfsdalen eller Herdalen bebygges.

 siden

b) See Snorro i Halftan Svartes Saga, Kap. 7, pag. 71.



siden sluttede Bremsebroiske Fred, i hvilken dette Land blev overdraget til Sverrig. Herjulfs og hans Sønners Thorolfs og Olafs c) Familie d) har ogsaa siden udspreedt sig over det Nordenfieldske; men Herjulfs tredie Søn Thrasi drog fra Hordeland over til Island, hvor han nedsatte sig e).

§. 33.

Den Alvorlighed, som Kong Halfdan saaledes viiste i at haandhæve Lovene og den almindelige Sikkerhed, den Tapperhed og Kyndighed, han besad i Krigs-Sager, den Fred og Rolighed, han paa begge Maader forskaffede sine Undersaatte, giorde ham blandt dem overmaade elsket, allerhelst da dertil kom, at hans Regierings Tiid var velsignet med frugtbare Aaringer; og denne deres Kierlighed vedvarede end ogsaa efter hans Død, som til deres største Savn, alt
An. 863. for tiidlig bortrykkede ham, og det paa denne Maade. Kong Halfdan havde været i et Giæstebud paa Hadaland, om Foraaret, da Iiserne paa Søer og Elve ere gemeenlig svage, og tog Veien tilbage over det store Vand eller Søe Raund f). Da han, tilliige med sit Følge, var kommen lige for Sverstad, og kiørte forbi Reikinsviik g), just ved et Sted, hvor man om Vinteren havde vandet Qvæg, og hvor det fra samme

c) Landnama-Saga i 5te Deel, Kap. 1, pag. 149, kalder dem urettelig Konger paa Uplandene. Jarler eller Herser have de muligt der været, under Harald Haarfager, men viidere ikke.

d) Hos dem opholdt sig en Tiidlang den gamle Norske Skald Flein Hiørson, som siden fik til ægte Kong Eysteins Dotter i Danmark. Saa stor Ære vederfares ikke Poeter nu om Dage. Men muligt har denne Flein Hiørson tilliige været af Kongelig eller anden høi Familie. See Landnama-Saga paa anførte Sted.

e) Dette bevidner ogsaa Landnama-Saga sammesteds.

f) Den ligger jævnsiides og vesten for den store Miøss, samt for en Deel mellem Hadaland og Hringeriige.

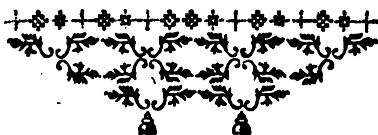
g) Pattr Halfdanar Svarta kalder det Rikkilsviik. Stedet ligger paa Hadeland.

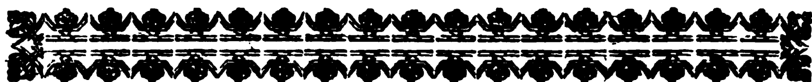
nidlertiid faldne Mog havde, ved indfaldende Soelskin, Isen og giort den svag: saa hændte det sig, at den saa udtærede Iis brast uforvarendes under ham og hans e, saa mange af samme tilliige med Kongen selv drukne- Hans Legeme blev fundet: men neppe er der blevet om n Helgens Been figtet eller trættet saa meget, som om Liig, da det skulde begraves. Ethvert af de Riiger, havde været under Halfdans Herredømme, vilde have egravet hos sig, som en Helligdom; de fornemste Hov- r og anseeligste Mænd af Vestfold, af Hringarike, af)emarken, af Raumarike h), indfunde sig; hver gior- aastand, at Halfdans Legeme burde være dem følagtigt, Tanke, at det Land skulde blive bestandig frugtbart og igt, i hvilket det blev begravet. Endelig blev man ee- m at deele det i fire Parter; hvert Riige bekom sin Deel; er Deel blev begraven i sin Hoi, Hovedet især i en Hoi Steene paa Hringarike i): hvilke Hoie bleve siden til- ien kaldede Halfdans-Hoie k).

Bemeldte Pattr nævner ogsaa Vingulmark.

Det foromtalte Udtog af den Norske Kronike, eller den af Torfæus saa kaldte Fagurskinna, beretter, at hans Indvolde bleve begravne paa Hadaland, paa Gaarden Theingillstad, Hovedet i Scirisdal paa Vestfold, det øvrige paa Steine. See *Torfæi* Hist. Norv. Par. I. Lib. 9, Cap. 32.

See Snorro i Halfdan Svartes Saga, Kapitel 9, pag. 72. Pattr Halfdanar lægger til, at de i desse Hoie begravne Deele bleve af mange dyrkede, indtil den Afdødes Paarørende forbode det, af Frygt for at den Afdøde skulde derved foruroliges.





Syvende Kapitel.

Om de Norskes Bedrivter udenlands i de ældste Tiider, og om adskillige blandt dem da værende berømte Mænd, indtil Eenevolds-Regieringens Indførsel.

§. 1.

Betragtning over de Norskes Bedrivter udenlands i de ældste Tiider.

Vi have hidindtil betragtet Norge, som inddeelt i mangfoldige smaae Stater, hvilke under næsten bestandige Krige have været, nu samlede, for en stor eller mindre Deel, under felles Hoved eller Regiering, nu igien adspreedde eller fordeelte, under adskilte Regenter; og vi have seet de der regierende Konge Familier, nu mægtige eller at herske over andre, nu igien svækkede, ved eegne eller andres Krige, og at fordrives fra deres forige Høihed, fra deres Riiger og Lande. At desse næsten bestandige Krige og Uroligheder have givet Anledning til mægtige store Forandringer, idelige Søerover-Toge, mangfoldige Udvandringer og Anfald til og paa fremmede Lande, for at erstatte den lidte Skade, eller for at søge nye Riiger og Besiddelser, eller for at samle Riigdomme og nye Kræfter: det have vi deels seet i de foregaaende Deele af vor Historie, deels er det, af de der anførte Fortællinger el-



Omstændigheder, læt at slutte. Norges ei alleene forom- politiske Forfatning, men ogsaa dette Riiges naturlige :affenhed førte det med sig, at saa maatte skee, og skee saa meget oftere, eller i en saa meget høiere Grad, frem- de andre Nordiske Riiger, som dertil i Norge var større :dning, og fleere bevægende Aarsager, end paa andre der. Desse falde læt i Øinene, hvad enten man betrag- Landets naturlige Beskaffenhed, i Henseende til en haar- Himmel-Egn og mindre Frugtbarhed; eller Indbygger- store Tilbøilighed, fra de ældste Tiider af, til Søe-Væse- eller deres uliige og forskiællige Herkomst a), som for- agede idelige Omværlinger; eller Landets beqvemme Be- :nhed til Søerøverie eller Streifferier paa fremmede Lan- eller Mængden af de der værende Konge-Familier, større paa noget andet Sted, og de mangfoldige smaae Stater, fornemmelig paa Fremmedes Bekostning maatte under- es; ei at tale om det store Antal af smaae Printser, af ler, Herser og andre fornemme Personer, hvilke Søerø- :t skulde ei alleene nære, men ogsaa giøre riige, mægtige eromte. Vi finde derfor ogsaa de Norske, fra de ældste er af, at have idelig streifet om paa fremmede, især til- ıdsende Landes Kyster b); vi finde dem at have oprettet

mange

Jeg meener i Henseende til de ældre Joter, som Norges ældste Beboere, til de seenere indkomne Gother, til Othins Følge, til den sidste Jotiske eller Jotlandske Indfløtning under Norr og Gorr: for saa- vidt anseer jeg de Norske eller deres Regenter at have været af uliige Herkomst. See det foregaaende 3 Kap. §. 1. Men derfor kan jeg ei være eenig med vor lærde Jon. Ramus, som i en Tale, holdt til Kong Frederik den 4de, har yttret sig med den Formodning, at de Norske havde deres Herkomst, ei fra een Folkefærd, men fra adskilli- ge Nationer, som efterhaanden havde nedsat sig paa de Norske Ky- ster, for at drive deres Søerøverie. En Meening, som vel i visse Maader, eller i Hensigt til visse enkelte Familier, har et Slags Grund, men dog i Hoved-Sagen selv er urigtig.

See det foregaaende 2det Kapitel §. 23. og Kap. 3. §. 18.



mange Riiger eller Stater uden for deres Fæderneland, saavel paa andre Steder i Øster-Søen, som fornemmelig i Danmark, og blandt de Danske Provincer, paa Jylland især, liigesom ogsaa paa de Saxiske og Franske Kyster, paa Skotland, Irland og paa Øerne rundt omkring i Vester-Havet; men vi finde tilliige kun faa Efterretninger, sær i Henseende til de ældste Tiider, om desse de Norskes Bedrivter udenlands, og hvad hos fremmede Skribenter derom forekommer, for den største Deel saaledes blandet med andres, sær de Danskes, Forretninger i liige Tilfælde, at man paa de fleeste Steder enten ikke, eller ei uden største Vanskelighed, kan skille, hvilket deraf tilkommer sidstbemeldte, hvilket de Norske. Aarsagen eller Anledningen dertil er let at fatte. De Norske havde, som tilforn er erindret, oprettet adskillige Stater i Danmark selv; de streifede omkring, ei alleene paa de Saxiske og Franske, men ogsaa paa de Irlandske, Skotske og Engelske Kyster, hvor, fornemmelig paa sidstbemeldte Kanter, de Danske indfunde dem, i liige Forretninger, som de Norske; begge desse Folk havde omtrent samme Sprog, eens Sæder, liige Gudsdyrkelse; de komme begge fra de nordlige Kanter, begge tildeels fra Dannemark: hvor vanskeligt derfor, for Fremmede, at skille desse tvende Folk fra hinanden, men hvor let at forbytte dem sammen? De Norske vare derfor vel blevne Fremmede bekiændte under Navn af Nordmænder, et Navn, som de Nordiske Folk selv, der vidste ret at skille mellem Nationerne, have stedse tillagt de Norske alleene: men dette Navn tillagde dog de Fremmede, af et Slags Forbyttelse eller Vildfarelse, ogsaa de Danske; og da desse begyndte at giøre sig meere bekiændte, end tilforn, ved samme Forretning, som hine Nordmænder drеve, kaldte man derover ogsaa desse, Danske; begge Navne bleve derved efterhaanden blandt Fremmede almindelige Navne, hvormed de

beteg-

gnede alle Nordiske Folk. Men ligesaa lidt, som man or kan negte, at jo det Danske Navn tilkommer de Danskær: saa lidet kan Navnet Nordmænd fradømmes de rske, som dem eegentlig tilhørende, paa den Grund, at af Fremmede er tillagt de Danske og andre Nordiske Folk, mindre man vil mænge alting tilhobe og ansee Vildfarelfor Beviiser. Men herom viidere, saavel i følgende Deel or Historie, som fornemmelig i en eegen Afhandling om Nordmænder, hvor denne Sag med tilbørlig Nøiagtighed undersøges.

§. 2.

Norske berømte Mænd i de ældste Tiider.

Vi have i det foregaaende, ved forefaldende Leilighe, anført eet og andet, angaaende de Norskes foromtalte ig-Toge, Erobringer og Besiddelser paa fremmede Ste. Denne Materies viidere Udførelse skal blive Indhol af dette Kapitel, og i samme tilliige handles om visse i de re Tiider berømte Norske Mænd, hvis Bedrivter vel ei henhøl Riigets almindelige Historie, men kunne dog ei med Stilhed forbigaaes, allerhelst i saa gamle Tiiders Historie, behøver al den Oplysning, man kan give den. Vi ville ei igientage hvad tilforn er anført om den ældste Stærkod, kaldet Aludreng, der levede ved Othins Tiider, der ve sin Herkomst fra Jotunheim c), men flottede, liigen saa mange andre paa de Tiider, over til Halogaland d), hvem muueligt endeel af de Bedrivter tilkomme, hvilke af de

Stærkodder Aludreng.

c) See det foregaaende 2det Kapit. §. 14. **Olaus Magnus**, som for Resten har taget sine Beretninger om Stærkodder af Saxo, giør ham til en Tavaster, in Histor. Gentium Septentrion. pag. 158 hvori han er kommen Sandheden langt nærmere, end endeel andre med deres Giætninger.

d) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, pag. 251, og bemeldte 2det Kapit. §. 14 og 15.



de gamle Skribenter tillægges een eeneste Stærkodder, skiønt der, efter Tiidsregningen og andre Omstændigheder at dømme, maae have været trende af det Navn, alle forbyttede med hinanden. Vi ville ei heller her melde noget om foromtalte Arngrim og hans Sønner fra Bolmsøe paa bemeldte Halogaland; og vi ville liigeledes med Stiltienhed her forbigaae den af sine Bedrivter i det Throndhiemske, i Biarmeland, i Sverrig, i Øster-Søen berømte Sturlaug, kaldet den Arbeidsomme, fra Nummedalen e). Det bliver her allene vor Sag at anmærke, eller til foranførte endnu at lægge dette, at liigesom den ældste Norske-Historie begynder fra Halogaland, saa have ogsaa benævnte Helte været derfra; og fra samme eller de Throndhiemske Districter, eller mueligt fra andre, endnu længer mod Norden beliggende Kanter f), troer jeg, man med best Føie kan udleede den Kiæmpes Koll Krappes Herkomst, som udæskede den Throndhiemske Konge Harald Guldmund til en Eenekamp, om den deilige Asa, nedlagde ved samme Leilighed den fordum store og vidtberømte Duellist g) eller Slags-Kiæmpe, men nu gamle Hemming fra Nummedalen, som mødte paa Kampe-Pladsen i Kongens Sted, men blev siden nedlagt af foromtalte Sturlaug, som derover fik at bestille med Kolls Halv-Broder Framar. Denne Person, som var af en ganske anden Characteer, end bemeldte Koll, men maatte, for Slægtskabs-Skyld, paatage sig at hævne hans Død, prøvede vel derover Størke, Tapperhed og Vaaben med bemeldte Sturlaug, men med det Vanhæld, at han blev saaret næsten til døde, dog

Arngrim paa Bolm.

Sturlaug Starfsame.

Koll Krappe.

Hemming.

Framar.

e) See Sagan af Sturlauge hinn Starfsame, og foregaaende 2det Kapitel, §. 25.

f) See bemeldte Saga, Kapit. 6, pag. 9, og Kap: 17, pag. 44. *Torfæi Histor. Norveg. Par. 1. pag. 196.*

g) Saadan en kaldte man Holmgøngumadr, eftersom Tvekampe bleve gierne holdte paa Holme eller smaa Øer.

) siden lægt, og antagen til Sturlaugs svoren Stalb-
iber h). I hans, samt endeel fleeres Sælskab, giorde
nie Framar siden, fra Nummedalen af, et Tog til Hun-
galand og Biarmeland, men begav sig derefter til Sver-
, hvor han kom i Kong Ynggves Tieneste, og endelig til
eelig Værdighed, omtrent ved eller noget for de Tider, i
lke en anden Norsk Helt giorde sig tilliige bekiændt ved det
enske Hof; jeg meener her den navnkündige Orvar-Odd Orvar-Odd den ældste.
Odd med Piilene, en af de berømteste Helte i de ældste
der, der ligesom hine foranforte havde sin Herkomst fra
lgeland og Nummedalen, fra den der værende gamle be-
nte Hrafnistinske ɔ: Hrafnstadiske Familie, men har havt
ame Skiæbne, som foromtalte Stærkodder og mange flee-
at han nemlig er bleven forbyttet med en langt yngre
k af samme Navn og Familie, hvorom viidere siden. Vi
le her kun anføre hvad som kan ansees for at vedkomme den
re Orvar Odd, og bestaaer fornemmelig i dette. Under
e Soerover-Toge, ved de Svenske Kyster, traf han en-
ig tvende Soerover Anførere, Hialmar kaldet den Hog- Hialmar Hugfulde.
dige, og Thord Stafnglam, udrustede med en Flode
15 Skibe, hvert besat med 100de Mænd. Desse havde
laaet deres Telte paa Landet, hvor deres Folk fornøiede
med visse da brugelige Leege; og dette fik Oddur at see, da
n eene var gaaen sammesteds paa Land fra sine Skibe.
r at indjage dem Skræk, eller prøve deres Mod, deelte
n da sit Folge i 2de Hobe, befalte den eene at roe med
kibene omkring det der værende Forbiærg, men med den
den begav han sig selv ind i en nærderhos beliggende Skov.
e paa Skibene, efterat være komne omkring Forbiærget,
gave efter Oddurs Befaling et Krigs-Raab: men hine,
en at kiære sig derefter, bleve ved deres Leeg; da et for-

 skræk-

h) See foregaaende 2det Kapit. §. 25.



skrækkeligt Skraal strax derpaa hørtes fra den anden Siide i Skoven, standsede de vel lidet, men vendte sig strax igien til deres forige Forretning. Nu havde Oddur naaet sin Hensigt: han mærkede af disse Prøver, at han her havde fundet Mænd for sig, med hvilke det var Umagen værdt at vove en Dyst, saavel for at vinde Ære, som formodentlig et riigt Bytte: men at angriibe saa uforfærdede Karle med List og Rænker, eller paa anden Maade, end ved at gaae aabenbare til Værks, ansaae han tilliige for nedrigt. Han tilbød dem derfor, til den følgende Morgen, en Træfning, skiønt svager paa Folk og Skibe end de vare, for end viidere at prøve deres Tapperhed. Hialmar var dertil strax færdig paa sin Siide, men han viiste tilliige ei mindre Ædelmodighed, end hin, ved at erklære, at han i forestaaende Træfning ei vilde bruge fleere Skibe og større Mandskab, end Oddur havde. Striden gik derpaa for sig; den varede den heele Dag igiennem; den blev ogsaa fortsat den følgende, uden at nogen kunde rose sig af Seieren: men da man efter Forespørsel derom, mærkede, hvor liden Fordeel, hvor lidet Bytte, paa nogen af Siiderne, derved var at vinde, blev man endelig eenig om at ophæve den, og det under de Vilkaare, som i det foregaaende ere anførte i), efterat man ved denne Prøve havde paa begge Siider tabt et Antall af Folk, der var ligesaa stort, som det Oddur havde havt med sig, forend Træfningen begyndte. Man angreeb derpaa med foreenet Magt 5 Brødre, der laae under Sieland med 6 Skibe, og disse Kiæmper nedlagde Oddur alleene, mens Hialmar og de andre bemægtigede sig deres Skibe. Efterat man havde indlagt sig denne Seier, indbød Hialmar sin nye Staldbroder hjem med sig til Sverrig; Oddur tog imod Indbydelsen; han reiste did-

hen,

i) See nysanførte 2det Kapitel, §. 18.

hen, og vidste der at sætte sig hos Kong Yngve k) i den Anseelse, at bemeldte Konge forærte ham 3 Gaarde og 2de Odels-Godse. Hialmar, skiønt fremmed l), stod ei i mindre Naade hos Kongen; og begge desse Staldbrødre foretoge dem siden et nyt Søerøver-Tog i Vester-Havet, under hvilket de giorde Anfald paa de Skotske Kyster, brandskattede endeel af Landets Provincer, underlagde sig derpaa Orkenøerne, hvor de bleve Vinteren over, men angreebe om Foraaret Irland, og komme endelig, ved foromtalte Anledning m), i Træfning med Angantyr og hans Brødre paa Samsøe, i hvilken saavel desse, som Hialmar omkom.

§. 3.

De Norskes første Streiferier og Anfalde paa Skotland og Brittannien.

Oddur og hans Selskab med andre fleere have altsaa da sværmet om i de Vestlige Farvande, hos Orkenøerne, Skotland, Irland o. s. v. Dette passer sig vel nok til de da værende Tiiders Omstændigheder; det tiener ogsaa til at stadfæste hvad om de Norskes Udvandringer, Streiferier, Angreebe paa fremmede Lande og der giorte Erobringer i de ældste Tiider, tilforn er anført. Man erindre sig, i denne Henseende, hvad vi om de Norskes Anfald paa Brittannien, under Navn af Picter, tilforn have anmærket n); ligeledes hvad om de Halfdanske eller Hringarikiske, paa den eene, om de Frithiofiske og Agdiske Printser, paa den anden Side, samt om deres mangfoldige Streiferier, Erobringer, nye oprettede

k) Saa maae det være, efter Hervarar-Saga, Kap. 4, pag. 51. Derimod kalder Orvar-Odds Saga den Svenske Konge Hlodver, der maae have været en Under-Konge, og vedkomme den yngre Orvar-Odd.

l) Det siger Hialmar selv i Orvar-Odds Saga. See og *Torfæi* Histor. Norv. Par. I. Lib. 6, Cap. 4, pag. 271. I Hervarar-Saga kalder og Hialmar sig en Udlænding i Sverrig, Kap. 4. pag. 51.

m) See hvad herom tilforn er anført i foregaaende 2det Kap. §. 18. b.

n) See bemeldte 2det Kapitel, §. 24.



tede Colonier ved Vester-Havet, paa de Tydske og Franske Kyster især, i foregaaende 3die og 4de Kapitel er erindret; og hvad ved Slutningen af bemeldte 3die Kapitel er berettet om de, mod Enden af det 3die Hundrede-Aar, i de nordlige Kanter af Norge, især paa Helgeland, forefaldne Krige og Uroligheder, hvilke ei andet kunde, end give en stor Deel af de Tiiders striidbare Helte fra de Kanter, Anledning til at forsøge Lykken paa andre Steder, for enten at søge Erstatning for den lidte Skade, eller Hævn for de af andre dem tilføiede Fornærmelser. Man lægge til alt dette, jeg vil ei sige, hvad Math. Westmonasteriensis beretter o) om Gurgunt, de Britters Konge, at han, ved Artaxerxis Ochi Tiider, efterat have undertvunget sig Dacien (saa kaldte de midlere Tiiders Skribenter Danmark) traf under sin Tilbagekomst, hos de Orkadiske Øer, 30 Skibe fulde med Mænd og Qvinder (ventelig fra vor Norden, thi andre kunde vel ei have noget paa de Kanter at bestille) hvilke han overlod Irland, da ubeboet, at bebygge; thi denne Beretning smager alt for meget af det fabelagtige. Jeg vil ei heller her beraabe mig paa, hvad den gamle Brittiske Skribent Nennius fortæller p) om Picternes første Ankomst til Brittanien (endnu førend de Skotter komme fra Spanien over til Irland), at de dã nemlig først indtoge de Øer, som kaldes de Orkadiske; at de siden fra de tilgrændsende Øer, udplyndrede mange og store Provincer (i Brittanien) og satte sig endelig der fast:" en Fortælling, som vel ogsaa løber ind i alt for gamle Tiider, men viiser dog, hvilket samme ogsaa kan siges om nysforanførte Matth. Westmonasteriensis Udsagn, de gamle Britters Tanker, eller en iblandt dem ældgammel Sagn, om Irlands og Skotlands meget tiidlige Beboelse af Nordiske Folk, om Picter-

o) See hans Flores Historiarum, pag. 31.
p) See hans Eulogium Brittaniæ, sive Historia Britonum, Cap. 5.

Picternes Oprindelse fra vor Norden, og om deres første Ankomst derfra til Orkenøerne, fra hvilke de siden have udbreedet sig over de nordlige Kanter af bemeldte Brittanien. Alt dette, med andet meere af samme Beskaffenhed, gaae vi forbi og lægge kun fornemmelig Mærke til følgende. Den gamle Skotske Skribent, Johan Fordun beretter q) om den Skotske Konge Fergus, at han bemægtigede sig sit Fæderne Riige, ved de 2de Brødres Loarn og Cenegg, samt ved deres Landsmænds, Oebøernes, de Irskes og Norskes Hielp, og at dette skeede Aar 403, eller just ved de Tiider, paa hvilke de foromtalte Norske Søerøver-Konger, Eireik og Alfrek fra Hordeland, samt Augvald, Hækling og fleere fra Rogaland, svermede omkring paa deres Søerøver-Toge r). End viidere. Da de Picter og Skoter bleve ved samme Tiider saa mægtige i de nordlige Kanter af Brittanien, at de Brittanier maatte kalde de Saxer til Hielp, havde hine Picter allereede længe tilforn havt de Norske i deres Selskab, som Staldbrødre eller Hielpe-Tropper, i at understøtte deres Angreebe paa Brittanien. Dette sees tydelig af den saa kaldte Johannis Historiographi Chronicon, som bevidner „at man i Brittanien maatte opføre en Muur, 7 „Fod breed og 12 Fod høi, fra det eene Hav til det andet, „paa det Sted, hvor Vollen (Vallum ss, en af de gamle „Romerske Volle eller Befæstninger mod bemeldte Picters og „Sko- Ao. 403.

q) See hans Historia Scotorum int. Scriptores Histor. Britan. 15, per *Gale*, Lib. 3, Cap. 1, pag. 621.

r) See om dem foregaaende

s) See *Ludevigii* Monumentorum Reliqviæ, Tom. 12, pag. 134.

ss) De Romere have opbygget 2de saadanne Muure eller Volle, den eene over de nordlige Kanter af Northumberland, mellem Carlisle og Newcastle omtrent; den anden over den smale Nakke, norden for Glasgow, mellem de Fiorde Firth of Forth og Firth of Clyd. See Gordons Itinerarium Scotiæ. *Innes* Essais on the Ancient Inhabitants of the northern Parts of Britain or Scotland, pag. 13, 14.

„ Skoters Indfald) var, for at udholde Guanium og
„ Melgain, hvilke med sine Skoter og Norvagienser for-
„ uroligede Landet, og det ved Aar 420.“ Herhos er dette
at mærke, til end viidere Oplysning, at den samme Mel-
ga, hvilken her omtales, som Anfører for de Norske, kaldes
de Picters Anfører af Matth. Westmonasteriensis t), hvilken
Skribent tillige bevidner, at forbenævnte Melga, efter Gra-
tiani Befaling, udplyndrede de Brittaniske Søe-Kyster, ved Aar
Ao. 392. 392, og at Constans, de Britters Konge, brugte de Picter til
sin Liv-Vagt. De Norske have altsaa, fra de første Tiider af, havt
Deel i de Skoters og Picters Anfalde paa Brittanien; de ere
blevne forbyttede med de Picter; og de have, under dettes Navn,
giort samme Tieneste ved det Brittaniske Hof, som dets
Landsmænd, de Væringer, siden ved det Constantinopoli-
tanske. Om bemeldte de Skoters og Picters eller Norskes
Streiferier beretter endnu desuden Ordericus Vitalis u) i
Almindelighed, at saa snart de Romere havde forladt Brit-
tanien, blev dette Land strax igien hjemsøgt af dets forige
Fiender (ligesom de Caledonier i de ældre Tiider v) havde
giort), og at bemeldte Fiender komme didhen til Skibs;
desse Fiender vare følgelig Søerøvere, eller mægtige til Søes,
og Folk, der sværmede omkring med deres Skibe, eller Folk
fra vor Norden. Dette seer man ogsaa af foranførte Matth.
Westmonasteriensis, hvilken taler derom med fleere Omstæn-
digheder, og navngiver, hvilke Karle desse Brittaniens
gamle Fiender have været: han bevidner nemlig, at Aar
Ao. 420. 420 bleve de Brittanier saaledes plagede af de Skoter, de
Picter og Norvegenser, at de ei kunde længer udholde det,
men

t) See hans Flores Historiarum, pag. 76 og 80.
u) See hans Historia Eccles. pag. 359.
v) Især efterat den bekiendte Romerske Anfører Agricola havde forladt Brit-
tanien. See Gordons Itinerarium Scotiæ, pag. 46.

men maatte sende Gesandter til Rom, for at bede om Hiælp. De finge ogsaa et Slags Hiælp: men saa snart var den ei borte, forend de Skoter, de Picter og Norvegenser, med de Dacier atter indfunde sig, Aar 434 x), og indtoge den heele nordlige Deel af Brittannien, liige indtil Muuren. Ao. 434.

§. 4.

De Norske have altsaa været, om ei Stamfædre for den største Deel af de Picter, hvilket foranførte og andre Omstændigheder giøre heel riimeligt, saa dog stedse i Selskab eller i Forbund med dem; de have og maaskee giort det meeste til at forurolige ei alleene Skotland, men ogsaa Brittanien, eller nu værende Engelland, hvorhen man, for at kunne giøre dem Modstand, maatte kalde de Saxer og Angler til Hiælp. Desse nye indkaldte Hiælpe-Tropper uagtede, bleve dog hine stedse ved at forurolige bemeldte Lande, og sloge sig end ogsaa i Selskab med foromtalte Saxer selv, for at angriibe Skotland, hvor man finder, efter foranførte Joh. Fordums Vidnesbyrd y), at de Skoters Konge Aidan, ved Aar 565, har overvundet de Noricer (Noricos, de Norske) de Picter, de Saxoner, hvilke havde angreebet hans Riige. I hvilken Beretning det er mærkværdigt, at de Picter have giort eet med de Norske imod Skoterne, uden Tvil i Anledning af deres indbyrdes Forvantskab. Vist nok er det i det mindste, at de Norske have, fra meget gamle Tiider af, sat sig fast paa Øerne i Vester-Havet, især paa Orkenøerne og Hetland; at de have giort store Erobringer i Skotland, og adskillige Gange havt den heele nordlige Deel deraf i Be-

Viidere om samme.

Ao. 449.

Ao. 565.

x) See foranførte Flores Historiarum, pag. 78 og 80. Ma Geoghehan, Histor. de l'Irlande, Tom. I. pag. 144. kalder dette Brittaniens 3die Ødeleggelse af de Picter og Scoter, og henfører den til Aar 431.

y) See hans Histor. Scotorum, paa ovenanførte Sted, pag. 638.

i Besiddelse; at de først have indført i Skotland den Brug at bygge Huuse af Steen z); at de liigeledes have lært Skotterne at bruge Skiærbaade, og været de første, som underviiste dem i Søevæsenet, eller indførte blandt dem Brugen af Lange- eller Krigs-Skibe; og at Deboerne, omkring ved Skotland, endnu beholde de Norskes Characteer a); ligesom det Norske Sprog endnu er i Brug paa Orkenøerne, men især paa Hetland: ei at tale om mangfoldige Begravelses Høie, runde Casteller med Graver omkring, og andre Mindes-Mærker efter de Norske, de Nordmænd eller Danske, som endnu findes i Skotland, fornemmelig i Provincen Angus, hvor de efter bemeldte Casteller og Befæstninger endnu tilsyne værende Levninger kaldes Norway-Dikes b), de Norskes Volde; og liigeledes i Provincen Fiffe c), et Sted, som ogsaa omtales i den gamle eller saa kaldte Sæmunds Edda, hvor en Godrun indføres, fortællende om sig, og et andet Fruentimmer, ved Navn Thoro, at de i deres Bordering og kunstig indvævede Arbeide, forestillede de Gamles Bedrivter, blandt andre en Sigmunds Skibe, seilende fra Landet, med deres forgyldte Snabler og udgravne eller kunstig udhugne Stavne, samt de Heltes Sigars og Siggeirs Striid sønden paa Fife d). Hvilke Personer maae enten have været af den berømte Hringarikiske Familie, de samme, som tilforn ere omtalte e), eller om de have henhørt til seenere Tiider, dog havt hiemme i Norge, sønden for hvilket Land bemeldte

z) See herom Vidnesbyrd hos den lærde Macpherson, i hans Skrivt of the Caledonians, pag. 320—325.

a) See nysbenævnte Macphersons Skrivt, pag. 325—331.

b) See *Alex. Gordon*, Itinerarium Scotiæ, sive Journal of Scotland, pag. 154.

c) See nysanførte Gordon, pag 158.

d) See det gamle Vers i bemeldte Edda, kaldet Godrunar-Harmur, Str. 16.

e) See det foregaaende 3die Kap. §. 9. og 5te Kap. §. 32.

meldte Fiske ligger, og været blandt dem, der ved deres Søe-Toge forsøgte Lykken paa Skotland. Men vore Norske Vovehalse og omstreifende Søehaner lode det ei beroe med at forurolige Skotland, med at giøre der Erobringer, eller med at angribe Brittanien: de udbreedde deres Streiferier liige til de Franske Kyster. Vi have i det foregaaende seet, at endeel Norske Printser havde allereede i det 3die Hundrede Aar der giort Erobringer f), eller oprettet smaae Stater; og vi have Anledning til at troe, at de ei have ladet det blive derved. Den ældste Franske Historie Skriver Gregorius af Tours beretter om een de Danskes Konge Cochilaichus eller Chochilagus, at han i den Franske Konges Clodovæi Sønners Tiid, ved Aar 516 omtrent, udplyndrede Gallien g). At dette er skeet af de Norske, da vidt og breedt omstreifende Søe-Konger, eller at de have havt Deel deri, kan læt tilstaaes, naar man erindrer sig hvad om de Navne, Danske og Nordmænd, nylig er anført, og tilliige eftertænker, at omtalte Tildragelser paa de Franske Kyster indfalde just under den berømte Hordelandske Kong Halfses 18aarige Søerøver-Toge h), samt at Chochilagus er ikke andet, end det gamle Norske Navn Godleik, fordreiet efter de Fremmedes Udtale eller Mundart; ligesom de Navne Brynhild og Svanhild, som endeel bekiændte Franske Dronninger have ført, ere blevne giængse i Frankeriige, uden Tvil ved de Franske Kongers Svogerskabe med foromtalte Printser af den Halfdanske Familie, som havde nedsat sig paa de Franske Kyster. Hvilke Kyster de Nordiske Søerøver-Helte, fra bemeldte Printsers Tiider af, idelig synes at have besøgt, skiønt man har derom kun faa Efterretninger. Den Franske Historie-Skriver

De Norskes ældste Toge paa Frankeriige.

Ao. 516.

f) See nysanførte 3die Kap. §. 9.
g) See *Gregorii Turonensis* Histor. Francorum.
h) See det foregaaende 4 Kapitel, §. 24.



Paul. Æmilius beretter alleene, at under den Franske Konge Childebert 1, i Keiser Justiniani Tiider, udplyndrede de Danske Kysterne af Frankerige, men bleve overvundne af Kong Theodobert i); og ei længe derefter, nemlig ved Aar 580, giorde atter de Danske og Saxerne et Forsøg mod bemeldte Kyster, men bleve med stort Forliis tilbagedrevne k).

§. 5.

Fleere Norske berømte Mænd i de ældste og ældre Tiider.

De Norskes øvrige Toge paa Frankerige, paa Irland, Skotland, Engelland, ja lige indtil Spanien, Middelhavet og Afrika selv, saavidt vi derom have faaet Kundskab, henhøre til seenere Tiider. Vi komme derfor tilbage igien til Historien om vore Norske gamle Helte, hvilke her, ligesom paa det foregaaende Sted, have en Stærkodder i Spidsen for sig. Om denne berømte Persons Alder eller Leve-Tiid have vi tildeels handlet i det foregaaende l). Vi see deraf, at han har levet i det 4de og 5te Hundrede Aar, at han heed Stærkodder, ligesom den første af dette Navn, hans Fader Storværk, ligesom hins. Han maae derfor have nedstammet fra den ældste eller den Helgelandske Stærkodder: men han var fød paa Thrymøe, og blev opdragen paa den Gaard Aske paa Hordeland; han stod siden i nogle Aar i den mægtige Agdiske Konges Vikars Tieneste: men lod sig forføre til den nedrige Gierning, at tage denne sin Herre og Velgiører af Dage. Til Straf for denne Misgierning, og af Skamfuldhed derover rømte han derpaa bort fra sit Fædernelând; var nogen Tiid i Sælskab og Krigstoge med endeel Kiæmper fra Biarmeland m); begav sig derefter i de Svenske

Stærkodder 2, Storværkson.

Kon-

i) *Paul. Æmilii* Histor. Francorum, fol. 15.

k) See *Joh. If. Pontani* Histor. Dan. pag. 88.

l) See det foregaaende 4de Kap. §. 2.

m) Dette bevidner Saxo i hans Histor. Dan. Lib. 6, pag. 104. Men jeg er uvis, om dette tilkommer den anden, eller om ei rettere den ældste

Kongers Jorunds og Eirecks Hof, men blev der begiægnet med Haanhed og Foragt; han drog derfor ud paa Søerøverier n), under hvilke han giorde sig vidt omkring bekiændt og berømt, saavel i Danmark og Sverrig, som i Saxen og paa fleere Steder o). Han stod siden en Tiid lang i den berømte Norske Søe-Konges Hakes Tieneste p); blev ved den Leilighed endnu meere bekiændt i Danmark, hvor han giorde den Danske Konge Frode 4de anseelige Tienester, deels ved at undertvinge ham de Saxer, efterat have nedlagt deres berømte Kiæmpe Hama q), deels ved at opfostre hans Søn, Ingialld, som derover fik Tilnavn af Stærkodders-Fostre: men denne vanslægtede fra sin Faders og Stærkodders Dyder eller Lærdomme, under dennes Fraværelse i Sverrig. Stærkodder kom derover tilbage, og bragte ham ved sine mandige Forestillinger ligesom til sig selv igien, til at forlade sin forige Opførsel, og til at hævne sin Faders Død paa Svertings, den overvundne Saxiske Førstes Sønner, hvis Søster Ingialld havde taget til ægte, skiønt de havde bragt hans Fader af Dage. Ei nok dermed: han formaadde desuden Ingialld til at givte sin Søster Helga, tilforn forlovet med en Guldsmed r), som Stærkodder ilde afviiste, med den Norske Prints eller Konge Helgo, der uden Tvil nedstammede fra

 den

ældste Stærkodder, som havde sin Herkomst fra de Biarmelandske Kanter, hvor Folk af hans eegen eller af den Jotiske Folkefærd endda boede, o: hvor han altsaa havde Leilighed til Omgang med de der da værende Kiæmper.

n) See herom viidere det foregaaende 4de Kap. §. 2. og §. 23—25.

o) See Saxo i hans Histor. Dan. Lib. 6, pag. 103.

p) See foregaaende 3die Kap. §. 27.

q) See Saxo paa nysanførte Sted, pag. 106.

r) En Konge-Dotters Givtermaal med saadan en Person blev vel ogsaa, i de Tider, anseet for alderles ulige Partie: men en Guldsmed var dog den Tiid ei saa ringe en Person, som nu. Kunster og Haandværker vare da rare, og derfor høit anseete, saa at ogsaa Personer af høi Stand lagde Vind paa at lære og drive dem.



den ældre Helgelandske Haloge, og nu indfandt sig, for at forlange forbenævnte Princesse til ægte, paa et Skib, saa herlig udstafferet, at dets Seile var indvævede med Guld, desses Ræer forgyldte, og Toue af Purpur s). Paa samme Helges Vegne gik Stærkodder ogsaa i en Eenekamp om Bruden med en Anganter t) og hans otte Brødre, hvilke alle han, efter en hæftig Striid, vel nedlagde, men fik selv, foruden andre Blessurer, et saa stort Saar i Underlivet, at hans Indvolde fulde ud, men vilde dog ei lade sig hjælpe af nogen anden, end en Bonde-Søn; og synes derpaa, efter nogen Tiids Forløb at være død, formodentlig uden at efterlade sig Børn: thi som een af vore gamle Historier beretter, skal den Gud Thor have blandt andre Ting, hvori han fastsatte Stærkodders Skiæbne, ogsaa have paalagt ham dennæ, at han skulde hverken faae Søn eller Dotter u).

§. 6.

Nere Jarls og Skiænke-Refs Historie.

De Personer, hvis Historie vi hidindtil have beskrevet, have giort sig navnkundige og anseete, fornemmelig ved deres Krigs-Bedrivter, ved deres Styrke og Tapperhed, hvilke Ting i de Tiider udgiorde den store, den fornemste og sædvanlige Æres-Bane. Men det vil formodentlig ei falde Læserne ubehageligt at see eet Par af vore gamle Helte beskrevne, der have giort sig berømte, ei saa meget af sine Krigs-Bedrivter, som meere af deres Forstand, Behændighed,

s) Dette bevidner Saxo, Hist. Dan. Lib. 6, pag. 109. Man vil maaskee ansee ham for at have giort for meget deraf: men man har dog andre liigedanne Beretninger om de gamle Skibes Pragt, hvis Troværdighed ei kan negtes.

t) Her have vi en Anganter ɔ: Angantyr med en talriig Flok af Brødre: men Tiidsregningen og andre Omstændigheder tillade os ei at ansee ham for den samme, som den Hervarar-Saga omtaler. Denne maa have levet i langt ældre Tiider, end hin hos Saxo.

u) See Gøtreks-Saga, Kapit. 7, pag. 35.

hed, og snedige Overlæg; Egenskaber, som i vore gamle Historier findes sielden beskrevne, og derover fortiene desto meere Opmærksomhed. De Personer, vi her meene, ere Nere, Jarl paa Upland i Norge, og den saa kaldte Giafa-Refur, det er Gave- eller Skiænke-Ref v). Sidstbenævnte var af en anseelig Slægt og fornem Herkomst, en Dotter-Søn af en ved Navn Refur, hvis Navn han førte x), og en Søn af en riig Bonde (en fornem Herremand) ved Navn Reiner eller Renner, som boede paa en Øe, siden kaldet Reinsøe y), eller Rennisøe z), beliggende ved Norge, norden for Jæderen a). Denne Reiner havde været en stor Søerøver, en mægtig Krigs-Kiæmpe b), og derved sat sig i stor Anseelse hos Kong Vikar (paa Hordeland eller Rogaland) hvilken han fulgte paa alle hans Krigstoge c), men han havde siden fæstet sin Boepæl paa bemeldte Øe, og da avlet forbenævnte Søn Refur ɔ: Ref. Denne var altsaa fød af meget fornemme og anseelige Forældre; han blev ogsaa meget stor af Væxt og før af Lemmer: men han tog sig ingen Ting for at bestille, laae for den meeste Tiid, og rækkede sig ved Ilden, og blev derover blandt sine Paarørende og andre anseet

Reiner paa Rennisøe.

v) Dinne Giafa Refs endnu haandskrevne Saga, der dog for det meeste er den samme, som findes trykt i Gøtreks Saga, fører og Titel af Dalafifls-Saga. Hvoraf kan sluttes, at Navnet Dalerne, som en Deel af Rogaland nu fører, har ogsaa i de ældre Tiider været brugeligt, skiønt det ei forekommer i vore gamle Skrivter.

x) See Gøtreks-Saga, Kap. 11, pag 63

y) Heraf maae sluttes, at Den Rennesøe har faaet Navn af denne Renner. Det kan være: men det kan og hænde, at en ældre Renner har først givet den Navn.

a) See forgaaende 5te Kap. §. 30. Den Renner paa Rennesøe, som der omhandles, maae vel have været af denne Renners Efterkommere, vi her omtale, men levet i de seenere Tiider, og er uden Tvil bleven forbyttet med hin ældre.

b) See Gøtreks-Saga, Kap. 11, p. 63.

c) See nysnævnte Saga, Kap. 6, pag. 32.



anseet for en Giæk eller Tosse. Dette mishagede meget hans Fader, som ei længer kunde taale at see en saa meget vanslægtende Søn, og derfor af Fortrydelse engang befalede ham, enten at forandre sin Opførsel, eller at drage sin Vei. Refur adlydte: men han vilde ei reise tomhændet afsted. Iblandt andre Kostbarheder eiede hans Fader en Oxe, som han af alle sine Eiendeele meest skatterede, som den, der overgik alle andre af sit Slags, baade i Kroppens, men fornemmelig i Hornenes Størrelse. Desse havde Renner derfor ladet udskiære i adskillige Figurer, samme indlægge med Guld- og Sølv-Rænder, desuden en stor Sølv-Kiæde fæste mellem Oxens Horn, og den behænge med 3 Guld-Ringe d). Denne Oxe var altsaa af stor Værdie; hvorover Refur tog den bort med sig, lod den svømme efter Baaden over til det faste Land, og tog derfra Veien liige til Oplandene.

§. 7.

Refs Ankomst til Neres Hof.

Der regierede den Tiid en navnkundig Jarl, ved Navn Nere. Denne var en stor Krigs-Helt, men han havde dog giort sig fornemmelig berømt ved sin store Forstand og Klogskab, hvori han overgik alle andre i sin Tiid, saa at hans Raadslage havde altid Fremgang, og han allevegne blev anseet, som et Orakel e). Men denne Printz var derhos i et ei mindre Udraab for sin Giærrighed eller Niskhed, der gik saa

d) See nysanførte Sted. Ingen ansee dette for opdigtet eller overdrevet. En Oxe ansees nu omstunder ei saa høit: men anderledes var det i gamle Dage, da Øxne og Køer bleve tildeels dyrkede som Guder, som vi tilforn have seet af Augvallds Exempel; da Drikke-Kar af Oxe-Horn bleve regnede blandt de største Kostbarheder; da man, for at opdrive Øxnenes Horn til den meest muelige Størrelse, pleiede Øxnene paa det beste, og idelig besmurte deres Horn, ved Roden, med Olie eller andre fede Sager. I Landnama og paa flere Steder finder man Exempler paa den høie Priis, man har sat paa saadanne Øxne.

e) See Gotreks-Saga, Kap. 7, pag. 43, og Kap. 5, pag. 28.

saa vidt, at han vilde aldrig tage imod Foræringer af nogen, for ei at blive forbunden til Vederlag; hvorover hans Navn blev siden brugt i Stedet for et Skieldsord, naar man vilde bebreide nogen sin Paaholdenhed f), og bruges endnu paa Jisland, i samme Bemærkelse, hvor man kalder et nifft Menneske, en Nere g). Dette uagtet, begav Refur sig hen til ham med sin kostbare Oxe, forærte ham samme, og forlangede ei andet til Vederlag, end at Jarlen vilde være ham behielpelig med et godt Raad. Imod Sædvane tog Nere ei alleene mod Foræringen h), lod den Fremmede sig aftoe, og i Stedet for den korte Pels og de lange Buxer, i hvilke han var ankommen i), lod ham give anstændige Klæder, da han fremvliste en ganske anden Person, end han tilforn havde forestillet: men af Undseelse over at imodtage saa stor en Foræring uden Vederlag, gav han ogsaa Refur en af de forgyldte Skiolde, hvormed Veggene i hans Pallads eller Spiise-Sal vare rundt omkring beklædde. Refur tog med Undskyldning derimod: men det varede ei længe forend Nere angrede hvad han havde giort. Da han følgende Dag satte sig i sit Sæde, og blev det leedige Rum vaer, hvor det bortforærte Skiold havde hængt, gik det ham saa nær til Hierte, at han i et Vers gav sin Græmmelse derover tilkiende, og lod sit Sæde snoe til en anden Siide fra bemeldte leedige Rum. Da Refur derover, for at stille ham tilfreds, gav ham sit Skiold igien, tog

f) See bemeldte Saga paa ovstanførte Sted.

g) See *Torfæi* Histor. Norveg. Par. 1, Lib. 5, Cap. 35, pag. 245.

h) Det forekommer mig riimeligt, at Ref har været af Neres eegen Familie eller Forvantskab, hvorover denne har viist ham meere Venskab, end ellers sædvanligt var. I vore gamle Historier udelukkes ofte Omstændigheder, som burde vildes, for at indsee Tingenes Sammenhæng; og dette giør dem ofte mindre riimelige eller troværdige, end de i sig selv ere.

i) See Gautreks Saga, Kap. 9, pag. 44.



tog han med største Fornøielse derimod, tilsagde Refur sit Venskab, forærte ham, i Stedet for Skiolden en liden Hein eller en Veedsteen, og gav ham det Raad, at han med samme skulde begive sig til Kong Gautrek i Gautland, egentlig Vester-Gothland, hos hvilken Nere Jarl stod i et særdeles stort Venskab, saa han var hans fornemste Raadgiver, og tilliige, efter endeels Beretning k), hans Jarl over den Deel af bemeldte Vester-Gothland, som grændsede til de Norske Oplande l). Denne Kong Gautrek var da i et usædvanlig stort Udraab for sin store Gavmildhed, og pleiede, efter sin Dronnings Død, at fornøie sig med at sidde paa hendes Høi, og der øve og afrette sine Høge; i Anledning af hvilket Nere Jarl nu raadede den, over bemeldte Foræring og dens Øiemærke sig forundrende Refur, at naar han var kommen til benævnte Konge, og blev vaer, at han søgte omkring Stolen, paa hvilken han sad, med Haanden, for at finde noget, hvormed han kunde kaste efter sine Høge, skulde han bagen fra, uden at tale, stikke ham bemeldte Hein i Næven. Ref adlydde hans Raad, skiønt med et Slags Mis-Tillid; han rakte Kongen sin Hein, med hvilken denne fik sine Høge opjagede; og han bekom til Vederlag derfor en Guld-Ring eller et Guld-Armbaand, som Kongen rakte ham, for Heinen, uden at see sig om efter den, som havde givet ham samme.

Hans Reise til Kong Gautrek.

§. 8.

Han besøger Kong Ella i Engelland.

Dette lagde den første Grund til Refs paafølgende store Riigdom, Magt og Anseelse. Efter sin Tilbagekomst til Nere

k) Saa siger bemeldte Saga, Kap. 5, pag. 31.

l) Nere maae have været Jarl over den Deel af Vester-Gothland, som laae Strandkanten nærmest, og var meest udsat for Søerøvernes Anfald, som kan sees af bemeldte Saga, Kap. 11, pag. 61. De Gamle have ellers forbyttet denne Nere, med en ældre Norsk Prinds af samme Navn, som ogsaa besad et Stykke af Gothland eller af Sverrig, og skal have givet Nerike Navn. See foregaaende 7de Kap. §. 23 og 25.

Nere, gav denne ham det Raad, at han med sit Guld-Armbaand skulde forfoie sig hen til Kong Ella i Engelland, og giore ham dermed en Foræring m). Den med behørige Vaaben og Klæder da vel udstafferede Ref tog nu ei længe i Betænkning at efterkomme dette Forslag, eftersom det første saa vel lykkedes ham; og han fik sin Umage saa vel betalt af Kong Ella, der i Gavmildhed ei vilde viige Kong Gautrek n), at han havde Aarsag dermed at være fornøiet. Ella forærte ham ei alleene et Skib, udrustet med behørigt Mandskab, samt ladet med alle Slags Resur tienlige Varer, men ogsaa desuden 2de smaae meget deilige Hunde, sammenkoblede med en Guld-Kiæde, der var fæstet i et Sølv-Halsbaand paa hver af Hundene, men Kiæden besat med 7 Ringe. Med denne Foræring reiste Ref tilbage til Nere Jarl, og ansaae sig nu for at være i Stand til at begynde, enten paa Søerøverier, eller paa Kiøbmandskab o). Men Nere raadde ham endnu vildere at forsøge Lykken paa samme Maade, som før, at reise til den Ende til Dannemark, og at forære der Kong Hrolf Krake foromtalte Hunde, som en Eiendom, der var høie Personer og saa berømt en Konge anstændig. Vor Ref paatog sig denne Reise; han befandt Kong Hrolf ei mindre høimodig og gavmild, end Kong Ella havde været; og han fik af hin, ligesom af denne, ei alleene et med allehaande Va- Siden Kong Hrolf i Danmark.

 ret

m) Ella, de Ost-Anglers Konge, regierede fra Aar 488 til 514. Dette kommer vel nok overeens med Hrolf Krakes Leve-Tiid, see *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1, Lib. 5, Cap. 37, p. 249, og viiser Rigtigheden af Refs Historie.

n) Dette giorde da værende Konger, ei alleene fordi de deri søgte et Fortrin for andre, men og af et Slags Fornødenhed. De, som giorde sig meest berømte af deres Gavmildhed, finge største Tilløb af Striidsmænd og Kiæmper, og bleve altsaa de mægtigste: da derimod de, som ei vilde, eller ei kunde giøre store Foræringer, maatte see sig blottede fra denne da fornemste Styrke, og udsatte for andres Overfald.

o) See Gotreks-Saga, Kap. 9, pag. 53.



rer vel beladdet Skib, besat med beherigt Mandskab, men ogsaa desuden en Hiælm og en Brynie, begge udgraverede og indlagde med Guld-Arbeide, begge de allerprægtigste og kostbareste i sit Slag. Af desse Reiser, og af de derved forhvervede store Foræringer, blev vor Ref nu ei mindre beromt og navnkundig, end riig og mægtig: men dog forestod ham en endnu storre Lykke, og den opnaaede han, ved sin store Befordrers, Nere Jarls flygtige, men tilliige underfundige Overlæg, paa følgende Maade.

§. 9.

Refs Striid med Refner. Med den af Kong Hrolf forærte Hiælm og Brynie forføiede Ref sig, efter Neres Tilskyndelse, til en, den Tiid meget mægtig og navnkundig Hær-Konge, ved Navn Olaf, som da anførte en Flode paa 80 Skibe, og tilbød ham bemeldte kostbare Vaaben, som en Forœring: men den Gang havde det nær løbet ilde af for Ref. En vis Refner, som var Kong Olafs fornemste Raadgiver, men tilliige en slem Gast og stor Troldmand, vilde enten af Misundelse over Refs Lykke, eller af andre Aarsager, ei tilstæde, at Kong Olaf skulde imodtage Refs Forœring. For derfor at skille Ref ved sine kostbare Vaaben, greeb han fat paa samme, og styrtede sig med dem ud af Skibet i Soen, hvorhen Ref sprang strax efter ham, for at tage dem tilbage. Her kom det da til en ivrig og langvarig Kamp imellem dem om dette Bytte, af hvilket Refr vel tilsidst fik Brynien tilbage, men tabte Hiælmen p). Brynien imodtog derpaa Kong Olaf, med

Tak

p) Bemeldte Saga siger, Kap. 11, pag. 59, at Refner lagde sig paa Hiælmen, som et Trold, paa Bunden af Havet. Dette har man saaledes anført, efter en da overalt om saadanne Ting vedtagen Mening. I Følge af den har man anseet Refner for at have forandret sig til en Orm eller Drage, for at rue paa Guldet. Men Sagen i sig selv har været, at Refner har giort sig usynlig med Hiælmen, og reist sin Vei.

Tak for en saa anseelig Foræring, med Berømmelse over den af Ref udviiste Mandighed, og med den Ref givne Frihed, selv at vælge sig Belønning. Herved naaede nu Ref Hensigten af sin Reise: efter det Raad, som Nere i Forveien havde givet ham, forlangte han strax Frihed til at anføre Kong Olafs Flode i en halv Maaned, og imidlertiid at bruge den efter eeget Behag. Denne Begiering kom vel Kong Olaf noget sælsom for, men han tilstod den dog, for ei at tage sine Ord tilbage, og Refur drog med hans Flode liige til Gautland, hvor han, ved et hemmeligt Bud, gav Nere Jarl sin Ankomst tilkiende. Denne indfandt sig strax, aabenbarede ham sit Anlæg, som var, at skaffe ham Kong Gautreks Dotter Thora til ægte, og aftalede med ham hvad han, i Hensigt dertil, nu viidere havde at giøre. Derpaa begav Nere Jarl sig til Kong Gautrek, bragte ham Budskab om en fiendtlig Flodes Ankomst, forestillede ham den Fare, hans Riige truedes med af Refur, der anførte en forfærdelig stor Krigsmagt, hvormed det heele Riige kunde ødelægges, forend man blev i Stand til at sætte sig til Modværge, og tilbød sin Tieneste i at bringe et Forliig tilveie mellem Kongen og ham. Kong Gautrek fulgte her, som i alt andet, Neres Raad, og var, efter dennes Forlangende, selv tilstæde ved Mellemhandlingen, under hvilken Refur anstillede sig, som han vilde lade alle Fiendtligheder fare, og være fornøiet, saafremt Kong Gautrek vilde give ham sin Dotter benævnte Thora til ægte, og Nere tilliige afstaae ham sit Jarlsdømme, som han havde i Gautland. Dette blev ham tilstaaet; og endskiønt Kong Gautrek strax derpaa, da Kong Olaf reiste bort med sin Flode, indsaa det Puds, man havde spillet ham, vilde han dog ei bryde sit Løfte, men gav Refr sin Dotter tilliige med Titel af Jarl. Denne giorde sig siden, ved sin Tapperhed og sine Bedrivter, meget navnkundig, blev en anseelig og mæg-

Refr bliver Anfører for en mægtig Flode.

Han faaer Kong Gautreks Dotter til ægte, og bliver Jarl.

tig Mand, men ei gammel: thi han, saavelsom Nere Jarl, dødde begge for Kong Gotrek. For Resten kan om Nere Jarl endnu dette anmærkes, at fra ham nedstammede den bekiendte Norske Konge Oluf den Hellige, paa sin Moders Siide, og at ham i Landnama Saga q) gives Navn af Nereid Jarl, den Gamle og Sinke eller Nidske, hvor ogsaa endeel af hans Efterkommere opregnes, nemlig hans Søn Armod Jarl, hans Sønneson, Eyvind Jarl, og Sønnesøns Søn, Orm den Gamle, som drog over til Island, og satte sig der ned: Men da dette skeede i Harald Haarfagers Tiid, saa er det tydeligt at i denne Slægte-Linie fattes mange Leed, og at den Armod, som her kaldes Nere Jarls Søn, kan ei have været, uden een af hans Efterkommere, i 5te eller 6te Leed. Historien om vor Ref har ogsaa ei været Saxo r) ubekiendt, men han fortæller den paa en anden Maade, end Gotreks og Skiænke-Refs Saga. Foromtalte Gautrek gior han til Konge i Danmark, og forbytter ham med den Jydske Konge Godfred; Gotreks Fader Gaut eller Gotho gior han til Konge i Norge; men Ref, tilliige med en Bero eller Biørn, til Islændere; og fortæller for Resten, at Ref eller Refo fik til Foræring, først et stort Guld-Armbaand af Kong Goto, men tvende af Kong Gotrek, som siden udsendte ham paa et Tog til Sverrig, hvor han af de Svenske blev med List ombragt, til Straf for hvilket Gotrek paalagde hver af Anførerne for denne Gierning 12, men hver af de gemeene 1 Mark Guld at betale, som blev kaldet Refe-Bod. Men ligesom denne Penge-Straf synes at være større, end den vel kan troes: saa maae den Ref, her omtales af Saxo, have været en anden, en langt yngre Ref, end vor foromtalte, men bleven med ham forbyttet.

§. 10.

q) See dens 5te Deel, pag. 172.
r) See hans Histor. Dan. Lib. 8, pag. 166.

§. 10.

Ved samme Tiider, paa hvilke hidindtil omtalte Refr levede, giorde en anden Norsk Krigs-Helt sig vidt beromt, ved sine Bedrivter udenlands, jeg meener her den tilforn s) berørte Bodvar-Biarke. Om ham have de Gamle efterladt os tvende Efterretninger, den eene under Navn af Bodvar Biarkes Saga, som endnu ikke er trykt t); den anden udgiør en Deel af Hrolfs Kraka-Saga, udgiven deels af Biörner, i hans Nordiska Kämpa-Dater, deels oversat paa Latin, men tilliige forkortet, af Thormod Torfæo. Den første, som Saxo synes at have fulgt, er uden Tvil i de seenere Tiider bleven forqvaklet med adskillige Tillæg; den er derfor meere udførlig, men tilliige meere udspækket med en Hob uriimelige Omstændigheder og Fabler, end hin: denne er ei heller fri derfor; dog ville vi her følge den, som den troværdigste, og anmærke dens fornemste Afvigelser fra den anden. Vor Bodvar Biarke u) var da, som bemeldte Pattr af Bodvare Biarka i Hrolf Kraka-Saga beretter, en Sønneson af Kong Hring paa Opland v) i Norge, men Søn af Biørn x), som Hring havde avlet i sit første Ægteskab. Hring vilde give sig anden Gang, men fik i Stedet for den, han agtede at

Bodvar Biarkes Historie.

Kong Hring paa Opland.

Biørn.

s) See foregaaende 5te Kapit. §. 23. See og det 6te Kap. §. 9.

t) Biörner i hans Nordiska Kämpa-Dater har indført et Udtog deraf bag efter den af ham udgivne Hrolf Kraka-Saga.

u) Tilnavnet Biarke blev ham givet af den Aarsag, at han ryddede alle Kong Hrolfs Kiæmper af Veien for sig, dræbte nogle af dem, og behandlede dem alle som Børn mod sig. See Hrolf-Kraka Saga, Kap. 49, pag. 118.

v) Bodvar siger om sig selv i et Vers hos Saxo, Lib. 2, pag. 36, Hist. Dan., at han var fød paa en Øe. Dette er vel rigtigt: men Spørsmaal, om man ei heraf har taget Anledning til at ansee ham eller hans Paarørende at have været fra Øen Biarkey i nu værende Senjen?

x) Bodvars Saga kalder Hring Biørn ɔ: Biør, og beretter, at han var Jarl paa den østre Kant af Skotland. Kap. 24, 25.



at ægte y), Hvit en Dotter af Motkull, de Finners Konge z), og denne skal, ved sin Troldoms Kunst, have forandret sin Stif-Søn til en Biørn a), som med en riig Bondes Dotter Bera b) avlede hemmelig 3 Sønner, Elgfrode, Thorer og Bødvar. Hvit var skyldig deri, at de 2de forbenævnte af disse Brødre bleve fødde med Lyde, Frode med Elg- eller Elsdyrs-Fødder c), Thorer med Hunde-Fødder eller Hunde-Kløer i Stedet for Nægler d), men den 3die var frie for saadant Lyde.

Elg-Frode.

Den første skal være bleven en Stiemand, som opslog sin Boepæl i en Udørken, og der nærede sig med at udplyndre Reisende e).

Thorer, Konge i Gautland.

Om den anden, Thorer berettes, at han, efterat have opnaaet sin mandlige Alder, besøgte bemeldte sin Broder, og begav sig, efter hans Anviisning, til Gautland, hvor han blev antagen til Konge: en Værdighed, for hvilken han skal eene have havt sit store Legeme at takke, der kunde fylde den der leedige Konge-Throne, en Stoel, som kunde romme 2de andre Mænd, men efter Landets Lov maatte fyldes af den, der blandt det Steds Gother skulde blive Konge f). Den 3die og yngste Broder Bodvar

y) Bemeldte Saga beretter, at han vilde ægte Asa, en Dotter af Thrander, Jarl paa Halogaland.

z) Bemeldte Saga foregiver, at hans Land laae mellem Curland og Kolbakosida.

a) Til denne Fabel har uden Tvil intet andet givet Anledning, end Navnet Biørn.

b) Bodvars Saga kalder hende Hilldur.

c) At Mennesker undertiden fødes med saadanne vanskabte Lemmer, er ei ubekiendt. Dog troer jeg helst, at Frodes Øgenavn Elg har givet Materie til Fabelen.

d) Her giælder det samme, som nys tilforn er anført. Thorer har uden Tvil ført Tilnavn af Hund.

e) Elgs-Dyr have da formodentlig været hans fornemste Spiise, og deraf har han faaet Øge-Navnet Elg.

f) Bodvars Saga siger, at han fik Asa, foromtalte Helgelandske Jarls Thranders Dotter til ægte, og blev der Jarl efter ham. Det er bekiendt,

Bodvar, Konge paa Opland.

Bodvar blev vel, efter sin Farfaders Død, Konge paa Opland, efterat have ladet sin Stif-Moder, bemeldte Hvit g) tage af Dage, til Straf for hendes begangne Misgierninger: men han fandt nu intet Behag i at blive i sit Fædernéland. Sin Moder Bera givtede han derfor med en af de fornemste i Riiget, med en, Ulfsleitr kaldet, som tilforn havde været hans Farfaders Jarl, satte denne sin Stif-Fader til Statholder over sit Riige, og reiste derpaa ud af Landet, for at besøge fremmede Steder.

§. 11.

Bodvar kommer til Hrolf Krakes Hof.

Veien tog han til Danmark, men besøgte sine Brødre under Reisen, og kom endelig til Hledre, til Kong Hrolf Krakes Hof i Danmark. Her satte Bodvar sig strax i Anseelse, ei mindre ved sin Ædelmodighed, end ved sin mandige Opførsel. Ved Hoffet var den Tiid en vis Hottur, hvilken de daade Hofmænd meget ilde behandlede, især over Maaltidet, da de brugte ham til et Maal for de afspillede Knogler og Been h), hvormed de bombarderede ham, som en feil og derover

bekiendt, at en Thorer Hund har i de seenere Tilder boet paa forbenævnte De Biarkey: mueligt har denne nedstammet fra hin ældre Thorer-Hund, og arvet hans Navn; hvilket da kan have givet Skribenterne Anledning til at forbytte dem med hinanden, eller at sætte den ældre paa Helgeland, hvor den yngre boede.

g) Bemeldte Saga vidner, at Biørn o: Hring avlede med hende en Søn Frode.

h) *Saxo* in Hist. Dan. Lib. 2, pag. 30, beretter, at dette er skeet i Agnars Bryllup med Hrolfs Dotter Ruta. Been-Kastelsen har ellers formodentlig gaaet for sig i den saa kaldte Giæste-Skala: thi der tales ved denne Lilighed om den, som adskilt fra Kongens Sall. See Hrolfs Kraka Saga, Kap. 34, pag. 79. Dog seer man af Kong Knud den Stores Vitterlags-Ret, at saadan Beenkastelse har været brugelig i hans Hof, som en Straf mod dem, som havde forseet sig. Mueligt har et Slags Forseelse i Kong Hrolfs Hof ogsaa paadraget Hottur bemeldte Refselse, som for Resten giver intet fordeelagtigt Begreb om Hoffenes Politesse i de Tiider.



over foragtet Person. Denne fremdrog Bodvar af det Hull, hvori han paa en viis Maade havde forskandset sig mod hines Angreeb, satte ham ved sin Siide, og forsvarte ham med den Eftertryk, at een af Hofmændene, som vovede paa forige Maade, at angriibe Hottur, derover blev paa Stedet. Bodvar blev for denne sin Mandighed antagen iblandt Kongens fornemste Hofmænd eller Kiæmper; men drev 3de af dem fra deres Sæder, som vare blandt de høieste, og satte sig med Hottur i deres Sted; han nedlagde nogen Tiid derefter et forfærdeligt Udyr, som havde indjaget alle andre den yderste Skræk i); lod Hottur siden drikke af dets Blod, og giorde ham derved, samt ved sine Opmuntringer, saa modig, stærk og mandig, at Kongen forandrede hans Navn, og kaldte ham Hiallte. Han og Bodvar vare siden de fortroligste og bestandigste Venner; og deres Anseelse voxte ei lidet ved deres mandige Bedrivter, især mod 12 af Kong Hrolfs fornemste Kiæmper eller Bærsærker. Desse, efterat have været en Tiidlang ude paa Søeroverie, indfunde dem nu første Gang, efter Bodvars Ankomst, ved Hoffet eller i Kongens Sal, hvor de efter deres tilforn brugelig Sædvane, ginge omkring, Mand fra Mand, fra Kongen selv indtil den Nederste, spørgende enhver, om nogen turde sætte sig med dem i Liigning, i Henseende til Mod, Størke, Tapperhed m. m. Dette havde ingen indtil den Tiid understaaet sig at giøre: men da de nu komme med samme Spørsmaal for Bodvar og Hiallte, finge de saa føleligt et Svar, at de 2de fornemste af dem bleve næsten lemlæstede, og havde ei sluppet

i) I Hrolf-Kraka Saga, Kap. 35, p. 80, kaldes dette Dyr et Trold med Vinger og 4 Fødder. Frygt og Indbildning har forestillet det saaledes; eller man har, som *Torfæus* meener in Hist. Hrolfi Krakii, pag. 120, dermed villet betegne dets Raskhed. Bodvar-Saga kalder det en Biørn, kommen over fra Lydaskog, paa hvis Huud intet Jern kunde biide.

skappet af den Leeg med Livet, hvis Kongen ei havde skilt dem ad, erklæret hine Kiæmper for Bodvars og Hialtes Undermænd, og strængelig forbudet dem og andre at yppe viidere nogen Tumult i hans Hof. For og at forekomme saadant for Fremtiiden, anordnede han, at Bodvar Biarke skulde der indtage det fornemste Sæde, ved Kongens hoire Haand, og næst ham Hiallte; men paa den Venstre Siide skulde en ved Navn Svipdager sidde Kongen nærmest, efter ham Hvitferk, saa Beigadur, m. f. Blandt alle desse stod Bodvar i storste Anseelse hos Kong Hrolf, hvilken fattede for ham den Hoiagtelse, at han gav ham sin kiæreste Dotter Drifa til ægte, og til Hiemmegivt 12 Gaarde eller Byer med mange andre kostbare Sager k). Bodvar var og den, som siden opmuntrede K. Hrolf til at giore det bekiændte Tog til Sverrig, i Forsæt, at hævne sin Faders Dod, og efter ham at soge den Arv, som Kong Adils der med Urette besad; han var selv med i denne hoistfarlige Færd l), som eegentlig henhorer til Kong Hrolfs Historie, og indlagde sig der nye Ære; men især viiste han ugemeene Prover paa Størke og Tapperhed i den sidste Træfning, som Kong Hrolf holdt med sin Svigerbroder Hiorvard, af hvilken han uformodentlig og med List blev overfalden. I denne Træfning omkom endelig Kong Hrolf selv tilliige med alle hans Kiæmper, blandt dem vor Bodvar især, som ved den Leilighed indlagde sig megen Berømmelse, som Krigs-Helt, men endnu storre, som Skalld eller Poet. Han opmuntrede sig selv og de andre sine Staldbrodre til Slaget, ved et i de ældre Tiider meget bekiændt

Faaer Hrolfs Dotter til ægte.

 og

k) See Hrolf Kraka Saga, pag. 88, og Kap. 50, pag. 121. Bodvar hos *Saxo*, in Histor. Dan. Lib. 2, pag. 36, siger selv, at han fik 12 Herreder eller Fylker (gentes).

l) Saxo beretter paa nysanforte Sted, pag. 31, at han hævnede den Uret, som var Kong Hrolf vederfaret af den Svenske Konge Adils, ved at nedlægge denne.



Hans Helte-Sang Biarkemaal.

og ofte i samme Tilfælde brugeligt Helte-Vers, efter ham kaldet Biarkamaal, hvoraf endeel Stokker endnu ere tilovers, sær hos Saxo, som i sin Danske Historie har givet os en Oversættelse af samme paa smukke Latinske Vers, i Form af en Samtale mellem Biarke og Hialte. I denne opregner forstbenævnte alle sine Bedrivter, blandt andre, at han havde været med i 12 store Feldtslage (foruden mange mindre) og blandt andre nedlagt den store Kiempe, Kong Agnar, Ingialds Søn m), for hvilken Helte-Giærning han spaaer sig en stedsevarende Erindring, og det berømmeligste Æreminde hos Efterkommerne, men ønsker sig nu ingen større Lykke, end at kunne faae fat paa den eenøiede Othin selv, som Aarsag til de Danskes Nederlag, da han saaledes vilde behandle ham, at han ei skulde med heelt Skind komme fra Lethra. Saa stor Tilliid havde Bodvar til sin Styrke og Tapperhed; han havde og mueligt, som de Gamle meente n), giort Othins, Hiorvards og hans Dronnings Skullds o) heele Anlæg og alle deres Troldoms-Kunster til intet, hvorved de reeve Hrolf og hans Kiemper Seieren af Hænderne, hvis Bodvars Anslag og Foretagende havde havt Fremgang. Denne mærkede, at man havde med en Fiende at bestille, som vilde tilfegte sig Seieren, ei alleene ved sin overlegne Magt,

Hans Tapperhed og Død.

men fornemmelig ved sine, ved bemeldte Skullds samt hendes Folges Hexerier eller Troldoms-Kunster. Bodvar var selv

ei

m) See *Saxo*, Hist. Dan. Lib. 2. pag. 36. Agnar var Hroars Søn, som Bodvars-Saga og Saxo kalder Ingiald. Han fik Hrolfs Datter Ruta til ægte, som Saxo bevidner pag. 31. og denne skal efter Agnars Død være bleven givt med Bodvar Biarke, hvori er uden Tvil en Feiltagelse.

n) See Hrolf-Krake Saga, Kap. 50, pag. 120.

o) Hun var Kong Hrolfs Halv-Søster og den, som fornemmelig havde sammensmedet Forræderiet mod ham.

ei uerfaren i bemeldte Kunster p). Han blev derfor med Forsæt borte af Slaget, hvorhen han i sit Sted skal have sendt en Biorn pp), der nedlagde fleere af Fienderne, end Hrolf med alle sine Kiæmper; Seieren syntes derfor at ville erklære sig til dennes Fordeel. Men Hiallte savnede omsider Bodvar; han bildte sig ind, at han havde forstukket sig af Frygt, og overhængte ham saa længe, end ogsaa med Trusler og Bebreidelser, at Bodvar mod sin Villie maatte gaae i Slaget. Nu blev Biornen ei meere at see, Skullds og hendes Hexe-Selskabs Kunster finge Overhaand, og denne Handel kostede Kong Hrolf med alle hans Kiæmper, ogsaa Biarke og Hiallte, Livet. Men de døde ei uhævnede. Hiorvard blev, enten under Slaget nedlagt q), eller kort derefter dræbt af en Voggo, som tilforn havde, ved et Løfte, forbundet sig til at hævne Kong Hrolfs Død r). Dennes Søster, benævnte Skulld, tog vel Riiget efter ham i Besiddelse, men Bodvars Brødre, foromtalte Elg-Frode og Thorer, saasnart Tidende om hans Død til dem var indløben, begave sig strax til Danmark, for at hævne hans og tilliige Kong Hrolfs

 Død,

p) Jeg indlader mig ei i Trætte med nogen om disse Tings Virkelighed, og jeg troer saa lidt deraf, som nogen anden. Men vist er det, at de Gamle vare forvissede om Tingenes Virkelighed, og de troede, at ved dem meget kunde udrettes. Det blev derfor anseet som en Fornødenhed, at Krigs-Helte selv ei skulde være uerfarne deri, for at kunne sætte, hvad man vil kalde det, Kunster mod Kunster, eller Kogleriet mod Koglerier.

pp) Jeg vil helst troe, at de Gamle paa dette og andre deslige Steder, i Henseende til denne og andre saadanne Udsendinger, have giort sig de Tanker, at visse Personer kunde i deres Sted udsende deres Følger (genios), som forsvunde, naar Personerne selv indfunde sig. Man efterseе hvad vor lærde Prof. Erikſen har afhandlet om bemeldte Følger in Spec. I, ad Antiqv. Septentr.

q) Saa siger Hrolf Kraka Saga, Kap. 52, pag. 127.

r) Saaledes beretter *Saxo*, Hist. Dan. Lib. 2. pag. 38, hvormed ogsaa Edda, udgiven af Resen, istemmer i Demes.



Dod, understøttet af en anseelig Hielp fra Dronning Yrsa i Sverrig. De overfulde dermed Skiuld uforvarende, dræbte hendes heele Hexe-Selskab, toge hende ved adskillige Pinsler af Dage, og bragte Riget igien under Kong Hrolfes Dottre s).

§. 12.

Hromund Grypsons Historie.

Ei længe efter foromtalte Hrolfs Tider levede den bekiendte Horde- og Rogalandske Helt Half, hvis og Kiempers ɔ: Hreckers Historie vi tilforn have igiennemgaaet, blandt dem Hrock den Svartes. Denne synes, som tilforn er erindret t), at have tilsidst fæstet Boepæl i nu værende Rusland eller i Gardarike, hvor hans Dotter Gunlaud havde faaet en Mand til ægte, ved Navn Grypur, og avlede med ham 9 Sønner, blandt hvilke en Angantyr kan mærkes, en Hake, en Hrockur, men fornemmelig en Hromundur, kaldet Grypsson, som overgik alle sine Brødre, og lignede, som de Gamle berette, meest forbenævnte sin Morfader Hrock den Svarte. Dette kan ogsaa skiønnes af Hromunds Bedrivter, som fortælles os i den saa kaldte Hromund Grypsons Saga u), af hvilken vi her i et kort Udtog ville anføre det fornemste og troværdigste. I Kong Olof i Gardom eller i Gardarike, som var en Søn af Gnodar-Asmund (Konge paa Helgeland) hans Følge, kom vor Hromund eengang under Norge, hos Ulfaskiærene, i en Træfning med den store Søerøver Hrangvid, der havde i sit Selskab sin Broder Helge hin Frække. Paa den første kunde intet Jern bide; Hromund ihielslog ham derfor, under Træfningen, med en Kølle: men benævnte hans Broder lod han læge og reise til

Grypur.

Angantyr.

Kong Oluf i Gardarike.

s) See Hrolf-Kraka Saga paa nysanførte Sted.

t) See foregaaende 5te Kap. §. 28.

u) Den findes trykt i den Saga-Flok, som Biörner har udgivet under Titel af Nordiska Kämpa-Dater.

til Sverrig v), hvor han blev Landværnsmand. Kong Olaf og Hromund giorde derpaa et Tog sammen til Sudurøerne; de seilede derfra liige mod Sønden i 6 Dage til Valland; og der skal Hromund have rovet den fordum store Troldmands, Kiæmpes og berømte Konges Thrains Hoi eller Grav, hvilken efter de Gamles Beretning, skal have regieret over bemeldte Valland (et Stykke af de nu værende Franske eller Nederlandske Kyster) overvundet i Eenekampe 134 Kiæmper, blandt dem en Kong Semining i Sverrig, og endelig ladet sig levende begrave i en Hoi, med alle sine Riigdomme, iblandt hvilke vare især 3de kostbare Sager, en Ring, et Halssmykke, og Sværdet Mistelstein. Men alt dette borttog Hromund, og opbrændte den døde Thrains Legeme x). Siden reiste sig en Krig mellem Kong Olaf og 2de Konger i Sverrig, begge af det Navn Hallding, hos hvilke forbenævnte Helge hin Frække var Landværnsmand y). I denne Krig, som skulde afgiøres ved et Slag paa Væner-Søen, blev alle Hromunds 8te Brødre nedlagde af nysbenævnte Helge, men denne derpaa dræbt af Hromund, som der-

v) Man maae mærke, at her, saavelsom paa endeel andre Steder, ved Navnet Sverrig ei forstaaes det Riige, hvilket nu saa kaldes, men det, som Snorro kalder Svithiod hin Mikla eller Kallda, det store og kolde Sverrig, eller Scythien, hvilket indbefattede det heele nu værende nordlige Rusland. Denne Tvetydighed af Navnet Svithiod ɔ: Sverrig har man hidindtil ei ret lagt Mærke til, og derved givet Anledning til fleere end een Vildfarelse.

x) Hvad her berettes om Hromunds Kamp med den døde Thrain, er tillagt, enten efter den almindelig herom vedtagne Meening, eller af et Slags Praleri, for at ophøie desmeere Heltens Tapperhed.

y) Olaf var Kong Asmunds Søn paa Halogaland; han maae derfor ogsaa her have havt Lande og Besiddelser. Naar dette iagttages, kan man let fatte, hvorfor disse 2de stridende Partier, hvoraf det eene boede i Rusland, det andet havde sin fornemste Styrke fra Norge, især fra Helgeland, udvalte Væner-Søen til Tummel-Plads, som et Sted nemlig, der var midt imellem begge bemeldte Lande beliggende.



derved foraarsagede, at baade Slaget og Krigen udfaldt til Kong Olafs Fordeel. Efterat denne derfor, under et til Sverrig foretaget Krigstog, havde uformodentlig overfaldet og ved Hromunds Hiælp nedlagt Kong Hallding, givtede han sin Søster Svanhuit med Hromund, som i hende skal have faaet den deiligste Møe, der var at finde mellem Sverrig og Halogaland, og med denne sin Hustrue være bleven Stammefader baade for Konge-Familier og andre berømte Krigs-Helte z). Dog finder man hverken om dem, ei heller om Hromund selv noget videre berettet. Det eeneste, man med nogen Vished kan slutte sig til, er dette, at enten maae han eller hans Efterkommere have fæstet Boepal paa Thelemarken: thi som Landnama-Saga beretter a), maatte tvende hans Sønner, eller rettere, tvende af hans Efterkommere, Biørnulfur og Hroalld, for et af dem begaaet Drab, tage Flugten fra bemeldte Thelemark, og nedsætte dem nordenfiælds i Firdafylke, i Dalsfiord, hvor forskbenævnte Biørnulfur blev Farfader for den bekiendte Ingiolf, der først bebyggede Jisland b). Det er derfor meget uvist, om de Mindes-Mærker, som efter Romund skulle forekomme eller være fundne i Sverrig, vedkomme vor Hromund Greipsson, som endeel have villet paastaae, eller ei. Der skal endnu blandt Almuen i Vester-Gothland og paa andre Steder i Sverrig synges en Viise om den Kiæmpe Ramund og hans Bedrivter; og paa en Giæstgiver Gaard mellem bemeldte Vester-Gothland og Nerike, kaldet Rammunda-Boda, skal i Jorden være fundet et Sværd omtrent 2½ Alen langt, og 2de Hænder breedt, hvorpaa med Rune-Bogstaver stod udgravet:

z) See siger Hromunds-Saga, Kap. 10, pag. 29.
a) See den 1ste Part, Kap. 3. pag. 5.
b) Dette skeede omtrent ved Aar 874. Ingiolfs Farfader Biørnulfur kan altsaa ei have været en Søn af Hromund, som maae have levet ved Aar 600 omtrent.

grabet: Ramunds Sværd c). Dette lade vi staae ved sit Værd, overladende for Resten til Læsernes eegen Skionsomhed, hvorvidt en blot Navnenes Overeenstemmelse kan, i denne eller andre deslige Ting, giore noget Udslag, og komme igien til vor Historie.

§. 13.

I denne vil det være fornødent, forend vi gaae viidere, at give et Slags nærmere Oplysning, angaaende foromtalte Kong Olafs Forfædre og Familie. Vi have tilforn erindret, at han nedstammede fra de Helgelandske Printser, og at hans Fader var Asmund, kaldet deels af det berømte Skib, han anførte, Gnodar-Asmund, deels af de mange Kiæmper eller Bærsærker, han havde nedlagt, Bærsærkia-Bane ɔ: Bærsærkernes Banemand d). Denne maae altsaa have været een af de Tiiders største Striids-Helte, hvorover de os om ham efterladte Underretninger ere blevne udspekkede med en Hob Fabler e), for at giøre hans Bedrivter desto meere anseelige. Hans Fader skal have været Ottar, Konge paa Helgeland, og denne med Sigrid, en Dotter af Ottar, Jarl i Jylland, avlet benævnte Søn Asmund, som siden blev opdragen hos bemeldte sin Morfader. Efterat have opnaaet sin mandlige Alder, giorde han sig berømt ved sine Søerøver-Toge, anførende enten Skibet Gnod, et af de prægtigste og navnkundigste, som Norden i de ældste Tiider har havt f), eller et andet, vel paa det beste udrustet, men kun

Asmund Bærsærkebanes Historie.

Ottar, Konge paa Helgeland.

c) Dette beretter Biörner i en Anmærkning, som han har føiet til Hromund Greipssons Saga, pag. 19.

d) Denne maae ei forbyttes med en anden Asmund, kaldet Kappabane, hvis Historie er udgiven af Peringskiold, men indeholder intet andet end Fabler og Eventyr.

e) See Eigils og Asmunds Saga, udgiven af Pet. Salan, med tilføiede Anmærkninger, og en dobbelt Oversættelse.

f) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, pag. 292, og bemeldte Eigills Saga, Kapit. 12, pag. 76.

kun maadeligt af Størrelse, da det gierne ei var besat med meere, end 30 Striidsmænd, foruden Roers- eller Arbeids-Karle g). Med dette Skib sværmede Asmund en Tiid lang omkring i Øster-Søen, men fornemmelig, som det synes, ved de nordlige Kanter af nu værende Rusland, hvilke de Helgelandske især flittig besøgte, deels for at giøre Bytte, deels for at driive Kiøbmandskab. Der kom nu ogsaa vor Asmund i nøie Venskab og Foreening med en saa kaldet Tatarisk Printz, formodentlig en Første, som regierede paa bemeldte Steder, i nu værende nordlige Kanter af Rusland, hvor det Tatariske Navn siden blev bekiendt. Bemeldte Printz skal have giort Asmund deelagtig med sig i Riget, og til sin Arving; men denne maatte, som berettes, efter hins Død, see sig igien skilt derved. Han kom da først til en i Rusland regierende Konge Hertrygs Hof, siden i en hæftig Eenekamp med en Eigill fra Sverrig, hvilken han overvandt, men antog til sin Staldbroder, efterat have skiænket ham Livet for hans udviiste uforfærdede Mod og Tapperhed. Desse 2de bleve derpaa Landværnsmænd hos forbenævnte Kong Hertryg, de skaffede ham hans, af Trold (af Røvere, Stiemænd) bortførte Døttre, Brynhilld og Bekhilld tilbage, og de finge dem selv til ægte, Asmund forstbenævnte, men Eigill den anden. Efter hvilke Forretninger Asmund begav sig til sin Faders Hof paa Helgeland; blev der med megen Glæde imodtagen; og ei alleene regierende Herre over bemeldte Land, som han længe besad efter sin Faders Død; men han fik ogsaa Gautland h), paa Eigills Vegne, at forestaae, og avlede med sin Hustrue 2de Sønner, foromtalte Olaf, som fik hans Lande eller Besiddelser

g) See nysbemeldte Saga, Kap. 1, pag. 5.

h) Herved kan, efter min Meening, ei vel forstaaes det gemeenlig og endnu saa kaldte Gothland i Sverrig, men et Stykke af det gamle Godheim, Godland, ɔ: Reidgotaland, paa hin Siide af Øster-Søen.

deles i Gautland, i Gardarike eller Holmgaard i), og Armodr, som efter ham blev Konge paa Halogaland, som fik til ægte Dordy, en Dotter af Hake Hamundarson, Konge i Sverrig, og som endelig blev ombragt af Stærkodder, (den yngste af dette Navn), hvis sidste skammelige Forretning, sige de Gamle, denne Gierning var. Men Asmund selv, efterat have ladet bygge forommeldte Skib Gnod, det største, som i de ældre Tiider havde været at see i de nordlige Farvande k), og efterat have indlagt sig ved sine store Bedrivter saa stor Anseelse, at han blev agtet for den største blandt alle de gamle Tiiders Konger, som ei havde havt store Riiger at regiere over l), omkom endelig under Hlesøe, hvor Othin selv skal med et Spyd have igiennemstunget ham, da han sprang for Bord; hvor meere end 8000 Mænd skulle tilliige med Asmund være omkomne m); men Skibet Gnod have sunket med Besætning og alt, saa man deraf intet meere fik at see. Armodr, Konge paa Helgeland.

Ooo 2 §. 14.

i) Det Gardarike, over hvilket forommeldte Olaf regierede, maae rimeligst have været Holmgaard, eller den Deel af nu værende Rusland, som ligger hos det Hvide Hav paa den vestre Siide af Dvina-Floden, og endnu fører Navn af Cholmogorod. De Norskes, især Helgelændernes Besiddelser strakte sig i gamle Dage til det Hvide Hav, til bemeldte gamle Holmgaard, og til det paa hin Siide Øster-Søen beliggende gamle Gautland og Jotland. En Konge paa Halogaland kunde altsaa tilliige beqvemmelig føre Regieringen i dette Gautland, eller didhen udstrække sine Erobringer og Besiddelser: men at være Konge paa Helgeland og tilliige i nu værende Svenske Gothland, var efter de Tiiders Forfatning mindre giørligt.

k) Saa siger bemeldte Eigills og Asmunds Saga, Kap. 12, pag. 76.

l) Saaledes udtrykker sig Forfatteren af bemeldte Saga, pag. 77.

m) See nysanførte Sted. Vi befrygte ellers, at dette Tal er noget overdrevet, da vore gamle Søe-Haner sielden førte saa store Krigsmagte om med sig; ligesom Forfatteren kort foran har urimelig og utrolig overdrevet Tallet af Mandskabet paa Skibet Gnod.



§. 14.

Den Hrafnistinske Families Historie.

Saaledes omtrent have de Gamle beskrevet os denne berømte Helgelænders Historie, hvis og Sønners Leve-Tiid maae, efter vor Regning, indfalde ved Slutningen af det 6te og Begyndelsen af det 7de Hundrede-Aar; just ved eller ei længe efter hvilke Tiider den yngre Hrafnistinske Familie, paa Helgeland og i Rummedalen, begyndte at giøre sig navnkundig. Denne har uden al Tvil nedstammet fra den ældre Hrafnistinske Familie, af hvilken foromtalte ældre Orvar-Odd var; begge Familiers berømte Mænd, den ældre og yngre Orvar-Odd især, som de berømteste, har man derfor forbyttet med hinanden; og man har tillagt dem samme Forfædre, samme Bedrivter, eller mænget det eene i det andet, af Vildfarelse eller af Vankundighed i Tiidsregningen. Om den ældste have vi tilforn handlet n); det bliver derfor den yngre, vi her have at bestille med. Den første i hans Familie, som vore Historier omtale, er Ulf, kaldet Oarge, eller den Kiække, den Ædelmodige, som boede paa Øen Hrafniste o). Navnet tilkiændegiver, at han maae i sin Tiid have været en Mand af Betydenhed: men man veed om ham ei viidere at berette, end at han efterlod sig en Søn, ved Navn Hallbiørn. Denne har ført Tilnavn af Halftroll; om ham berettes ogsaa, at han var en Ven af den Jette, eller det Trold Surtur; og man finder ham at have kaldet denne Surts og endeel andre Jotuners Boliger, sine Arnesteder eller sit Hiem p). Hallbiørn maae altsaa

Ulf Oarge.

Hallbiørn Halftroll.

n) See den foregaaende 2den §.

o) Biörner kalder den i hans Tractat de Varegis, pag. 19, Hrafnistad, uden Tvil efter gamle Haandskrivter. Mig er ogsaa, af Hr. Provst Ped. Hersleb i Rummedalen, berettet, at Stedet nu omstunder fører det Navn.

p) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, pag. 318, af den saa kaldte Ketill Hængs Saga.



saa hade nedstammet fra de gamle Joter; og dette giver mig Anledning til at troe, at han og hans Fader have henhørt til den ældre Hrafnistiske Familie, og at Ketill Hæng, som udgives for hans Søn, har været ei egentlig en Søn af ham, men en af hans Efterkommere, eller en yngre af samme Navn. Om denne Ketill berettes ellers, at han stillede sig i Begyndelsen an, som uduelig, doven og ganske vanslægtende fra sine Forfædres Dyder: men han viiste siden desto større Prøver paa Mood og Tapperhed. Det vilde bringe os alt for meget af vor Vei, om vi her vilde opregne alle hans Bedrivter, da vi her have for os, ei Levnets-Beskrivelser, men et Riiges almindelige Historie: vi ville derfor kun kortelig anføre visse af hans fornemste Bedrivter. En Kiæmpe fra Oplandene, ved Navn Aie, Uppdæla-Kappe, som uden Tvil har haft sin Boepæl nordenfiælds i Opdal, men vilde aftvinge vor Ketill sin Dotter Rafnhilld, nedlagde han i en Eenekamp; en Søe-Konge, ved Navn Framar, der ogsaa havde faaet Kurven hos benævnte hans Dotter, og derover udfordrede hendes Fader til en Tvekamp, skaffede han sig paa samme Maade af Halsen; foruden dem ryddede han en berygtet Søerøver, kaldet Sote, af Veien; han skal, hvorhen han seilede, stedse have havt Bør og føielig Vind q): en Lykke, eller Kunst, som skal have gaaet i Arv blandt hans Efterkommere, og efter hans Død tilfaldt hans Søn Grim, som han havde avlet med en Qvinde af Trollernes Ætt. Bemeldte Grim var lodden paa den eene Kind; han blev derover kaldet Grim Lodinkinn; og giftede sig med Loptæna, en Dotter af en Harald, Jarl eller Herse

Ketill Hæng.

Grim Lodinkind.

q) De Gamle have vel villet udgive dette for et Slags overnaturlig Gave eller Kunst: men man kan let skiønne, at den heele Hemmelighed har bestaaet i den Kunst, at benytte sig af Vinden tilgavns, endogsaa da, naar den syntes at være imod, eller ei saa føielig, at andre kunde betiene sig deraf.



Herse i Viigen, hvis Moder var Geirhilld, en Konges Dotter paa Opland i Norge. Denne Grim har liigeledes, ved sine Bedrivter, giort sig berømt: men vi ville ogsaa i at opregne dem være korte, og kun berette følgende, nemlig, at han med første Hug nedlagde, i Eenekamp, en Svensk Mand Sorgver Svadeson, som havde forlanget hans Dotter Brynhilld til ægte, men faaet Afslag; og at han, foruden benævnte Dotter, avlede med sin Hustrue en Søn, som blev ham født under Reisen til Vigen, paa den Gaard Berurjodr (nu Berlio) paa Jæderen, og sammesteds opdragen hos en fornemme der boende Mand Ingialld, tilliige med dennes Søn Asmund.

§. 15.

Den yngre Orvar-Odds Historie.

Dette var den navnkundige Orvar-Odd, den yngre, en af de berømteste Helte i de ældre Tider; hvorfor vi i hans Historie maae være noget meere vidtløftige, end i de foriges. Han blev tilliige med bemeldte Asmund oplært i alle da brugelige og saa høie Personer anstændige Øvelser eller Kunster; de øvede dem fornemmelig i at skyde; de lagde Vind paa at smidde eller forfærdige stærke og vel indrettede Buer; de lagde sig efter Skibsbygger-Kunsten r): men Oddur var især en stor Elsker af gode Piile, som han forskaffede sig i Mængde, forvarede i et stort Koger, og lod samme bære efter sig, hvorhen han gik s). Under disse og andre deslige Øvelser naaede disse unge Helte deres mandlige Alder: de burde nu ei længer sidde hjemme, men forsøge Lykken paa andre Steder. Udrustet, med bemeldte Piile-Koger paa Ryggen, med en Bue i Haanden, begav derfor Odd, i Sælskab

r) Dette bevidner Oddur selv i det Vers, ham tillægges. See samme trykt ved Biørners Tractat de Varegis, dets Str. 3.

s) Dette og efterfølgende er taget af den saa kaldte Orvar-Odds Saga, udgiven tilliige med Ketill Hængs og Grim Lodinkins, af Ol. Rudbeck; men alle udpyntede med en Hob Fabler.

Selskab med Asmund, sig til sin Faders Gaard; han bliver der forsynet med 3 særdeles ypperlige Piile t), som hans Farfader (rettere en af hans ældste Oldefædre, ved Navn Ketill) havde faaet i Eie, efterat have nedlagt den Jette Guse, de Finners Konge u); og han faaer derover Navn af Orvar-Odd. I Selskab med Asmund, med sin Broder Gudmund, og med sin Fætter Sigurd, gior han derpaa et Tog til Biarmeland; under samme besøger han, blandt andre Steder, Øen Grimsey v), og indlægger sig, ved sine Bedrivter, saa megen Berømmelse, at de tapperste Krigs-Helte samlede sig til ham, for at tilfegte sig Ære og Riigdom, under hans Anførsel. Derved blev han nu i Stand til at udruste fire Skibe, hvert Skib besat med 100 Striidsmænd. Med denne, vel udvalgte, men i Henseende til Antallet meget ulige Krigs-Magt, angriiber han hos Goth-Elven en berømt og mægtig Søerøver Halfdan, som anførte 30 Skibe, og havde giort stor Skade i de Svenske Farvande x); denne overvinder vor Oddur, ei mindre ved sin Klogskab end ved Tapperhed; han nedlægger siden en anden Søerøver, ved Navn Sote, hos Skida y); og han begiver sig derpaa til de

t) De skulle have havt den Beskaffenhed, at de komme tilbage, naar de vare udskudte: de maae altsaa have været særdeles visse, og let at kiende igien fra andre

u) De Jetter ɔ: Joter have altsaa regieret over Finnerne eller giort sig dem skatskyldige. Denne Guse er ellers uden Tvil den samme Cuso, de Finners Konge, som Saxo omtaler i Histor. Dan. Lib. 5.

v) Man seer heraf stadfæstet, hvad vi tilforn, i det 2det Kapitel, §. 14 have erindret, nemlig, at Grim paa Grimsey boede paa de Biarmelandske Kanter.

x) See Orvar-Odds Vers, efter foromtalte Biørners Tractat de Varegis, pag. 109, hvor Oddur indføres selv berettende, at denne Halfdan og Sote, som siden omtales, vare mange til Meen i Svia Kerium.

y) Torfæus meener in Hist. Norv. P. 1, p. 269, at dette Sted maae have været i Gallien: men efter hvad vi i foregaaende Note have anført, synes det ei at være riimeligt.

de vestlige Farvande. Der udplyndrer han en stor Deel af Skotland; han underlægger sig Orkenøerne, eller sætter sig der fast for en Tiid; han angriiber følgende Aar Irland, hvor han saaledes rager afsted, at Indbyggerne, uden Haab, at kunne giore ham Modstand, maatte flygte til Skovene, blandt Biærge og Klipper. Under Hlesso i de Danske Farvande angriiber og overvinder han en Jarl, ved Navn Vandrad; og foruden ham nedlægger han sammesteds 2de andre Jarler, hvis Lande, eller de dem betroede Provincer, han giorde sig skatskyldige. Næsten intet Land blev siden fri for hans Besøg eller Overfald. I Engelland overvandt og nedlagde han en Konge, ved Navn Jatmund eller Edmund; hos Skida holdt han en Træfning med de 2de Søe-Konger Hlodver og Hake, som maatte bukke for hans og hans Staldbrødres Tapperhed; men ved Goth-Elven, i Tranevog, kom han med en Augmund Eythiofsbane, en ei mindre Troldmand, end Kiæmpe og Søerover, i en saa haardnakket Træfning, at paa begge Siider næsten ingen, uden begge Anførere, bleve tilovers. Orvar-Odd faaer vel en Krigsmagt, og en Flode atter samlet; han begynder paa nye sin forige Forretning: men geraader i en endnu større Fare, da han, udrustet alleene med 10 Skibe, traf ved Gothland den Søerover Sæmund, som anførte en Flode paa 66 Skibe. Den mellem dem paafulgte Træfning løb derfor saa vanheldig af for vor Odd, at han, efterat have forliist alle sine Folk og Skibe, blev selv fangen: men han undkommer ved sine Vogteres Uforsigtighed; han redder sig derfra ved sin Færdighed i at svømme, overfalder sin Fiende uformodentlig, og nedlægger ham. I Sælskab med forbenævnte sin Broder og Fætter, gior han derpaa et Tog til Gallien, men liider Skibbrud under Aqvitanien, hvor han lader sig døbe, hævner en Biskops Død, og søger siden at fyldestgiore sin Hoved-

Til-



Tilbøielighed, som var, idelig at være i Bevægelse, immer at flakke omkring og besøge langt bortliggende Steder. Til den Ende foretog han sig en Pillegrims-Reise til Jerusalem og Jordan, og igiennemvandrede siden mange Lande, hvorom hans Historie anfører saa fabelagtige Omstændigheder, at de ei fortiene at fortælles. Vi ville derfor, om vor Orvar-Odd, endnu kun anføre følgende: Med forbenævnte Augmund skal han have holdt adskillige Træfninger, men mod ham været stedse vanhældig, hvorover han tilsidst maatte med ham slutte Fred. Efter en Herraud eller Harek z), hvis Dotter Silkesif han fik til ægte, blev han derpaa regierende Herre over en Deel af nu værende nordlige Rusland; han avlede med benævnte sin Hustrue 2de Sønner Asmund og Herraud; men fik endelig, efter meget lang Tiids Forløb a), en Længsel efter at see sit Fædernelands. Han besøgte derfor først Hrafniste, men begav sig derfra til Soknedal, til Gaarden Berurlodr; og der skal han, efter en Spaadom, som han selv havde foragtet og søgt at til intet giøre b), være dræbt, ved en Slanges Bid, som udkom af den døde Hestes Faxes Hoved. Da han, stungen af denne Orm, mærkede sit Endeligt at være for Haanden, lod han den eene halve Deel af sit Følge oprette det Baal, paa hvilket han skulde brændes, og en stor Steen tillave, som skulde lægges paa hans Grav: men den anden halve Deel befallede han at lægge den Viise eller Helte-Sang paa Minde, i hvilken

z) Harek kaldes han i Orvar-Odds Vers, paa anførte Sted, p. 178.

a) Hans Saga siger 300 Aar: hvo vil troe det? Orvar-Odd er bleven meget gammel; han har oplevet 3 Mænds Alder eller en Tiid af omtrent 100 Aar: deraf har man smiddet den Fabel.

b) Denne Spaadom er ventelig, ligesom andre af det Slags, sammensat efterat Tiagen selv var skeet.



ken han skal have opregnet alle sine Bedrivter c). Paa denne Maade skal Skiebnen have bereedet vor Oddur sin Grav, paa det samme Sted hvor han var født. Rygtet og et gammelt Sagn har ogsaa paa bemeldte Sted, i forbenævnte Soknedal, liige indtil vore Tiider, vedliigeholdt Erindringen om vor Oddur. Man veed der at nævne ham med sit rette Navn; man giver ham Tilnavn af den Vidtfarende, hvilket ham i endeel Skrivter tillægges; man beretter, i Overeensstemmelse med hans Saga, at han er bleven opdragen paa den Gaard Berlio; man veed at fortælle, at han, advaret om sin forestaaende Død, som Hesten Faxe skulde forvolde ham, har nedsænket denne i et Kiær: men at en Slange, som udkom af Hestens Hoved, efter lang Tiids Forløb, da Kiæret var udtørret, har givet ham sit Bane-Saar; og man viiser endnu vor Odds Høi, opført paa en Klippe, der ligger paa Gaarden Jiumerstein, næst hos Berlio, samt en Søe, som kaldes Faxe-Tiorn d). Alle desse Omstændigheder, bekiændte paa Steder, hvor man ei har havt den mindste Kundskab om Orvar-Odds Saga, men som dog med den stemmer saa vel overeens, tiene til at viise Rigtigheden af bemeldte Odds Historie. I Anledning af foranførte Odds Tilnavn, den Vidtfarende, maae ellers endnu erindres dette. I foromtalte Vers, som tillægges Orvar-

c) Det kan være, at Oddur har siunget en Viise om sine Bedrivter, førend han døde: men det bliver dog vist ikke den samme, som vi endnu have tilovers, og Oddurs eegen Viise maae siden have faaet adskillige Tillæg. F. Ex., naar i Orvar-Odds Viise siges, at han med Hialmar kom til Kong Ingialids (Ynggves) Hof i Upsala, er dette noget, som man har tillagt af den ældre Orvar-Odds Historie. Bemeldte Vers eller Viise staaer ellers i Orvar-Odds Saga, og som et Tillæg til E. J. Biørners Schediasma de Varegis, pag. 153, seqv.

d) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, Lib. 6, Cap. 6, pag. 274 eller rettere 276.

Orvar-Odd, beretter han om sig, at han var med i det bekiændte Bravalla-Slag e). Nu er det vel rigtigt nok, at blandt de Norske Helte, som indlagde sig saa megen Ære i bemeldte Slag, nævnes en Odd den Vidtfarende f); Tidsregningen og Slægte-Linierne tillade ogsaa, at vor Odd kan have været med i bemeldte Slag: men imidlertiid tviler jeg meget om Rigtigheden af dette Foregivende, og troer, at en Lighed i Navn eller Tilnavn, og en Feiltagelse, har bedraget vore gamle Historiers Forfattere. Thi Saxo, som dog har havt for sig en fuldstændigere Fortegnelse over bemeldte Helte, end den er, som findes i Sagubrot, har intet om Odd den Vidtfarende, men nævner i det Sted Oddur den Engelske, og Alf den Vidtfarende, fra Jæderen g); hvoraf kan formodes, at man af benævnte tvende Personer har sammenstøbt en nye Oddur, den Vidtfarende, forbyttet samme med den yngre Orvar-Odd, og derover sat denne paa de Helters Liste, hvilke vare med i bemeldte Bravalla-Slag.

§. 16.

Blandt desse indlagde, i bemeldte Slag, foromtalte h) Stærkodder sig besynderlig Ære; hvorfor vi, ved denne Lellighed, maae kortelig igiennemløbe hans Historie. Denne Stærkodder, som stod i den Norske Konges, Alf den Fræknes Tieneste, kan af Aarsager, som tilforn er anført i), ei have været af Stærkodder den 2dens eller Storvirksons Efterkommere, men vel af hans Familie, og var riimeligst fød paa Thelemarken, eftersom han i et af sine Vers, Stærkodder den 3dies Historie.

 som

e) See hans foromtalte Vers paa foranførte Sted hos Biørner, pag. 175.
f) See Sagubrot om Bravalla-Slaget, p. 24, og foregaaende 6te Kap. §. 11.
g) See *Saxo*, Hist. Dan. Lib. 7, og bemeldte foregaaende 6 Kap. §. 11.
h) See nysanførte Sted.
i) See foregaaende 5te §. i dette Kapitel.

som Saxo anfører k), kalder Thelerne sine Landsmænd, men beklager sig tillige over de heftige Slag af Hamre og andre Smidde-Redskabe, hvormed desse hans Landsmænd ilde skamferede hans Hoved, og viiste alt for følelige Prøver paa deres Mod og Tapperhed, da han engang vilde angriibe dem l). Det er for Resten tydeligt, at de Gamle have forbyttet denne Stærkodder med den ældre; hvorover en stor Deel af de Bedrivter maae ansees for at tilkomme ham, som tillægges hin. Denne var 3die Stærkodder maae det have været, som en Tiid lang foer paa Søeroverie i Selskab med en Beino eller Beinund, hvis Sønner vare siden med i oftomtalte Bravalla-Slag; paa ham passer det sig, at have, i Foreening med bemeldte Beinund, angreebet Rusland og andre Steder i det saa kaldte Austurveg, eller i de paa hin Siide Øster-Søen beliggende Lande; han maae derpaa have angreebet Irland, hvor han erhvervede sig store Riigdomme; og han maae være den, som havde med de Slavers Første Vino at bestille: thi intet af dette af dette synes at kunne tilkomme den ældre eller 2den Stærkodder m). For Resten var denne vor yngste Stærkodder, liigesom hin ældre, meget øvet i den gamle Nordiske Poesie; han har selv i Vers beskrevet foromtalte Krig eller vidtberømte Feldtslag paa Bravalle, mellem Harald Hyldetand og Sigurd Hring; og paa hans Efterretninger kan man ansee alt det at være bygget, som Sogubrot og Saxo berette os om Bravalla-Slaget n). I dette navn-

k) See hans Hist. Dan. Lib. 8, pag. 152.

l) Vi have i næst foregaaende 6te Kapitel, §. 13, fortaalt, at Ale den Frækne, i hvis Tieneste Stærkodder stod, havde at bestille med den Thelemarkiske Første Gunno, som han nedlagde. Heraf kan have reist sig en Krig; kan og være, at Ale, som besad Naboe-Riiget Hringarike, har ved Stærkodder giort et Forsøg paa at undertvinge sig Thelemarken.

m) See viidere herom i *Saxonis* Hist. Dan. Lib. 6, pag. 104 og 105.

n) See herom bemeldte Saxos Vidnesbyrd, paa anførte Sted, Lib. 8, pag. 142.

navnkundige Slag havde han en betydelig Andeel, indlagde sig der megen Ære, stod siden, som tilforn, i den tappre Kong Ale hin Frœknes Tieneste, men paasatte sig en ei liden Skamflæk, ved denne sin Vens og Velgiørers Drab; hvorom tilforn er berettet o). Efter denne nedrige Gierning gik han i de Alfheimiske Printsers, Gandalf den ældres Sønners Tieneste, i hvis Sælskab han var med paa Toget mod de Giukinger; men fandt der sin Overmand i den tappre Sigurd Fofnisbane. Denne søgte Stærkodder under Slaget at undviige: men hin gav ham med Fæstet af sit Sværd saa haardt et Stød i Ansigtet, at 2de Tænder ginge ham ud af Munden. Skal man troe de Gamles Beretning p), har den eene af desse Tænder siden hængt i en Klokke-Stræng i Danmark, og veiet ved 7 Øre. Denne eller en anden af vor Stærkodders Tænder skal siden, efter en lang Tids Forløb, være funden i Skaane; samme skal have havt en Længde af 6 Tommer eller af 1½ Tommel-Finger (man dømme heraf om Karlens Høide); og den skal have været i Henrik Æmeltorps Eie i Danmark q), eller blevet sendt, som et Vidunder, ud til Tydskland r). Alt dette lade vi staae ved sit Værd, eller sætte det paa sit rette Sted, blandt Snak og Fabler for det meeste, hvor det har hjemme; og vi vende os til vor Stærkodder igien. Toget mod Giukingerne synes at have været det sidste, som denne Helt tog Deel i; han blev nu meget gammel; han ventede sig Døden: men han ansaae det for skammeligt her i Livet, og for et Skaar i det tilkommende Livs Lyksalighed, at døe paa Sotte-Seng. Den Penge-

o) I det 6te Kap. §.
p) See herom den saa kaldte Norna-Gest Saga, i Flateyar-Bok, eller i Olaf Tryggvesøns Saga, 2den Deel, Kap. 6, pag. 141.
q) Dette berettes i Ar. Hvitfelds Danske Krønike, ved Aar 1253. See den 1ste Deel, pag. 238. in fol.
r) Dette efter den saa kaldte *Erici Pomerani* Chronicon, pag. 265.



ge-Sum, han havde faaet, for at dræbe Kong Ase, hængte han derfor om sin Hals i en Pung, for dermed at belønne den, som tog ham af Dage: men han ansaae ikke enhver forekommende for værdig til at giøre den Forretning. Endelig udvalgte han dertil en Hather, en tapper ung Person, hvis Fader Stærkodder tilforn havde dræbt, og som derfor, paa en dobbelt Maade, ved Belønning paa den eene, ved Begierlighed efter Hævn paa den anden Siide, blev opmuntret til at efterkomme den Gamles Forlangende. Bemeldte Forretning blev derfor af ham med et uforfærdet Mod fuldført, og Stærkodder derpaa begraven i en Hoi paa Raalunngs Mark, et Sted, der rimeligst maae søges enten i Sieland, eller i Skaane s). Endeel Svenske Skribenter have villet finde Stærkodders Grav i Medelpad, hvor en Hoi skal viises, Rolungs-Pilten kaldet t). Men det passer sig ei med Saxos Beretning. Langt bedre har Chytræus truffet det u), som opgiver Stærkodders Grav, 60 Alne lang, at ligge i Skaane, paa den vestre Siide af Veglinge-Bro, ei langt fra Vegeholm. Dette kommer overeens med Saxos Fortælling; det bestørkes ogsaa af den saa kaldte Erik af Pomeren hans Chronike, som vidner v), at Hother dræbte vor Stærkodder ved bemeldte Wellingbro i Skaane. Samme anfører desuden en Omstændighed, som viser, i hvilken Anseelse bemeldte Helt har staaet saavel uden for, som i vor Norden selv: thi denne Skribent beretter, at Grækerne,

(herved

s) Eftersee Saxos Beretning herom in Hist. Dan. Lib. 6, pag. 110 og 111.

t) See Tunelds Svenske Geographie, pag. 229.

u) See hans Monumenta Scanens. Halland. & Bleking., udgivne af Hr. Prof. Bring in Monum. Scanens. Par. 3, pag. 311.

v) See Chronicon Erici Pomerani, pag. 265.



(Herved forstaaes Indbyggerne i det gamle Gardarike) sendte hans Billede af Kobber til Italien x).

§. 17.

Kong Eystein i Throndhiem og hans Søn Halfdan, deres Historie.

Saa vidt om den sidste Stærkodder; fra hvilken vi nu vende os til endeel andre Norske Helte, som have giort sig beromte efter hans Tiider. Vi have i det foregaaende seet, hvor meget de Norske, men de Helgelandske især, have havt at bestille i de nordlige Kanter af nu værende Rusland. De have dog ei været de eeneste, hvilke paa bemeldte Steder have sat sig i Anseelse, deels ved deres Krigs-Bedrivter eller Søerøverier, deels ved deres der giorte Erobringer: endeel andre Norske have deri efterfulgt deres Exempel, især de Throndhjemske. Blandt desse fortiener den Norske Konge Eystein og hans Søn Halfdan her fornemmelig at omtales. Bemeldte Eystein nedstammede fra Aserne eller Othins Familie, og berettes at have været en Søn af den Danske Konge Sigurd Orm i Øie y): men det er uvist, paa hvad Maade, eller ved hvilken Leilighed, han er bleven Konge i det Throndhjemske z). Derom have de Gamle ingen Underretning efterladt os; de fortælle alleene, at vor Eystein, som andre Krigs-Helte paa de Tiider, ved sine Søerøverier og Krigs-Toge, ogsaa til langt bortliggende Lande, giorde sig mægtig og anseelig. Vi ville kortelig anføre de fornemste. I Sælskab

x) See nysanførte Chronicon paa bemeldte Sted.

y) See den saa kaldte Halfdan Eysteinssons Saga, hvoraf efterfølgende er taget, i Biörners Nordiska Kämpa-Dater, 1ste Kap.

z) Endeel af Harald Hyldetands Efterkommere, hans Søn Thrand den Gamle især, finde vi at have nedsat sig i det Throndhiemske, og have der venteligt faaet visse Districter at regiere over. Blandt desse sine Paarørende har muligt Sigurd Orm i Øie taget sig en Princesse til ægte, efter hvis Forældre denne hans yngre Søn, ved Arve-Rettighed, har da faaet Konge-Titel, og Kongeriige i det Throndhjemske, og har tilliige, som det synes, underlagt sig Helgeland og Finmarken.

skab med sin Søn Halfdan foretog han sig, med en Flode paa 50 Skibe, et stort Soerøver-Tog i de vestlige Farvande, paa Morland, Blaaland (eller Afrika), indtil Græker-land og Asien selv a); han forøgede derved ei alleene sin Magt, sin Riigdom og Anseelse, men ogsaa sin Flode saaledes, at den endelig bestod af 90 Skibe; og med denne Magt angreeb han derpaa Gardariike. Der indtog han Staden Aldeiuborg: nedlagde i en Træfning den da i Gardariike (eller over en Deel deraf) regierende Konge Hergeir, og ægtede hans Dronning; medens hans Søn Halfdan erobrede Staden Alfsborg, over hvilken Kong Eysteins Mærkesmand Ulfkiell Snilling blev sat til Jarl eller Statholder; men denne viiste sig derfor i høieste Grad utaknemmelig. Efterat Kong Eystein, af forbenævnte Hergeirs forige Jarl Skule og Datter Ingeborg, var ved List tagen af Dage, søgte bemeldte Ulfkiell, først at tileegne sig Gardariike, og da han i dette Foretagende var vanhældig, da at underlægge sig Norge eller det Throndhjemske, hvilket Anslag han iværksatte, ved at nedlægge sin eegen Broder, Ulf hin Spake eller den Viise, Kong Eysteins Skatmester og fornemste Raadgiver, som i Kongens Fraværelse havde som Statholder ført Regieringen hjemme, og vegrede sig ved at tage Deel i sin vanartige Broders Forræderie. Efter denne nedrige Gierning, og efterat have opbudet Krigsfolk af Norge eller det Throndhjemske, af Halogaland og Finmark b), gik Ulfkiell til Soes med en Flode paa 60 Skibe, dreev for det første sine Soerøverier vidt omkring i Vester-Havet, men vendte sig tilsidst mod de nordlige Kanter, og foruroligede det kolde Sver-

a) See nysanførte Saga, 2det Kapit. At dette, efter da værende Tiiders Omstændigheder, kan være rigtigt, skal efterfølgende giøre os meere tydeligt, skiønt det vel kan være, at Forfatteren af denne med Fabler udpyntede Saga har dreevet Tingen for vidt.

b) See Halfdan Eysteinssons Saga, Kap. 9, pag. 22.



Sverrig, Kyrialand og Biarmeland. Endelig kom han i en langvarig og haardnakken Træfning med foromtalte Kong Eysteins Søn Halfdan, af hvilken han blev overvunden og nedlagt, ved Hiælp, paa den eene Side af en berømt Striids-Helt fra Halogaland, Svide Sokndiarfe, paa den anden af forbenævnte Skule Jarl fra Alfsborg. Denne forsonede derved, hvad han tilforn havde brudt mod Halfdan, som til Belønning, for den udviiste vigtige Tieneste, overlod ham Gardariike, men hin Svide Kyrialabotn c). Men Halfdan selv, efterat have faaet Princessen Ingeborg til ægte, satte sig i Besiddelse af sine fædrene Lande i Norge, og avlede med benævnte sin Dronning 2 de Sønner, den eene Thorer Hiort, som siden blev regierende Herre over Halogaland, den anden Eystein, kaldet Glumru, som arvede sin Faders Halfdans øvrige Lande, nemlig det Throndhiemske. I hvilken Henseende maae mærkes, at det Exemplar af vor Halfdans Saga, hvoraf Torfæus har betient sig, udtrykkelig bevidner, at han havde sit Sæde i Throndhiem. For Resten maatte Halfdan, foruden forige, endnu giøre et Tog, ei alleene mod den store Søerøver Valer, som havde uformodentlig overfaldet og nedlagt den tappre Svide, men ogsaa siden mod Valers Brodersøn Agnar, en Sønnesøn af Agnar, Konge i Gestrekaland. Begge desse overvandt Halfdan: han nødde Valer til at springe over Bord, men Agnar at tage Flugten til Halogaland, hvor han siden opholdt sig, drivende bestandig Søerøverie d).

§. 18.

c) Derved forstode de Gamle den nu saa kaldte Finske Bugt med omkringliggende Lande.

d) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, pag. 307.

§. 18.

An Bogsveigers Historie.

Man seer for Resten det heraf fuldkommen stadfæstet, hvad vi tilforn have erindret, nemlig at de i de nordlige Kanter af Norge regierende Konge-Familier, have ofte tilliige havt anseelige Besiddelser i det nu værende nordlige Rusland, fornemmelig Kongerne i det Throndhjemske, endeel Regentere paa Helgeland, samt visse Personer af den mægtige Hrafnistiske Familie i Nummedalen e). Af sidstbenævnte Familie staaer endnu tilbage een blandt vore gamle Helte, som ei kan forbigaaes, vi meene An, kaldet Bogsveiger, hvis Bedrivter de Gamle have beskrevet os i den saa kaldte Saga Ans Bogsveigers f), af hvilken vi her ville giøre et kort Udtog. Foromtalte Ketill Hæng den ældre g) havde, foruden ovenbenævnte Søn Grim Lodinkin, en Dotter Hrafnhilld, givt med Bodmod, hvis Broder, Framar, Ketill havde dræbt. Af dette Ægteskab blev Thorgierd født, givt med Biørn, en meget anseelig og berømt Mand i Nummedalen, som selv nedstammede fra den Hrafnistiske Familie, og boede paa Hrafniste. Denne Biørns Sønner vare Thorer, kaldet Thegn, og forbenævnte An. Denne blev vel meget anseelig af Vært, saa han, 12 Aar gammel, ei gav sin ældre Broder noget efter i Hoide: men han syntes kun liden af Forstand, og man ansaae ham for en Tosse; som den, der intet foretog sig, og aldrig kom i de da brugelige Leege eller i Kamp

Thorer Thegn.

e) Anledningen hertil kan man let fatte. Bemeldte Regenter have fra de ældste Tider af havt Skatte-Rettighed og Herredømme over de norden om den botniske Bugt beliggende Lande, muueligt og over en Deel af nu værende Finland, hvorfra Norr og Gorr havde deres Herkomst, og følgelig Rettighed til de Lande, som deres Forfædre der havde havt i Besiddelse.

f) Den findes trykt i Biörners Nordiska Kämpa-Dater.

g) Vi kalde ham den ældre, i Henseende til en yngre af samme Navn og af samme Familie.



i Kamp med andre, hvorfor ingen kiendte hans Styrke h). Saaledes hendreev han Tiiden, indtil han var 18 Aar gammel; men lod sig imidlertiid, af en Dverg (en Kunstner) giore en kunstig Bue, med 3de dertil horende Piile, af en ei mindre kunstig Beskaffenhed i). Ved sammes Hiælp giorde han sig inden kort Tiid bekiændt, og det ved følgende Leilighed. I Nummedalen regierede da 2de Konger, ved Navn Olaf og Ingialld, af hvilke sidstbemeldte en Tiid lang forvaltede Riiget med sin Fader Olaf, men førte siden Herredømmet alleene, og var for Resten sin Fader meget uliig.

Olaf og Ingialld, Konger i Nummedalen.

Denne var særdeles mild, beleven, og derover elsket blandt Undersaatterne; Ingialld derimod var ond og underfundig. I benævnte Kong Olafs Tieneste stod Ans Broder Thorer, som Hof- eller Hirdmand, og havde til Foræring af ham faaet et ypperligt Sværd, kaldet Thegn, hvorover han siden fik Navn af Thorer Tegn. Thorer vilde, efter Sædvane, begive sig til Kong Olafs Hof; han mærkede, at An, udrustet med sin Bue og sine Piile, havde Lyst at giøre Selskab didhen: men Thorer, som kiendte Hoffets Skikke og Manerer, vilde ei lade sin taabelige Broder følge med, søgte derfor at raade ham derfra, og da det ei vilde hjælpe, bandt ham fast til et Træe. Men her viiste An første Gang Prøve paa sin overmaade store Styrke: han rykkede ei alleene Træet, hvortil han var bunden, op med Rod, men da Thorer med Trusler vilde jage ham tilbage, greeb han ham fat, og viiste ham saa følelige Prøver paa en langt overlegen Styrke, at man maatte lade ham følge med til Hoffet. Der fornam Thorer ved Ankomsten, til sin største Sorg, at Kong Olaf var død; dog blev han for det første vel imodtagen af den unge

 Konge

h) See Ans Saga, Kap. 2, pag. 3.

i) De rammede altiid Maalet, og de komme af dem selv tilbage, liigesom om den ældre Ketill Hængs Piile tilforn er berettet. See den herover giorte Forklaring i foregaaende 15de §. Note t).



Konge Ingialld, men hans Broder An derimod af alle narret og fixeret, fornemmelig af 2de Hofmænd, Biørn og Ketill. An stillede sig i Begyndelsen an, som ganske følesløs, men vidste siden at betale dem med samme Mynt, og det paa følgende Maade. Kongen uddeelte engang Juule-Gaver, i Guld og Penge, til sine Hofmænd; og ved den Leilighed blev An ei heller forglemt, ei alleene som tilstædeværende ved Hoffet, men fornemmelig af den Anledning, at da han skulde første Gang gaae ind i Kongens Sal, fæstede hans Bue i Dørren, og gav en stærk Lyd fra sig, hvorover Kongen tillagde ham det Tilnavn, Bogsveiger. Efter de Tiiders Mode maatte saadan Navngivelse stedse være geleidet med en Foræring, som man kaldte Navnfæste. Saavel i Navnfæste, som til Juule-Gave fik An da en Guld-Ring; men denne stillede han sig an, som han tabte af Haanden, lodte den til den førstfindende, og narrede derved Hofmændene til at søge, hvilke derover besudlede deres Klæder og Hænder paa det skidne Gulv k). Ei nok dermed: An indjog dem alle kort efter en ei liden Skræk, da han, under at prøve Styrke med forbenævnte Biørn, kaldet den Stærke, blev vel for det første af denne kastet hovedkulds ind i Ilden, og af alle udleed, men under et nyt Forsøg forbrændte og skamferte den anden saaledes, at han gik meget ilde tilreed af den Leeg. Siden leverte Ans Broder Thorer, keed og fortrydelig over, at han af alle blev narret, ham engang sit Sværd, for at forsvare sig. An indjog dem da en ei mindre Frygt: han gik for enhver især, med

k) Efter da værende Forfatning, maatte det være alle og enhver, liige indtil Staadere, tilladt at gaae ind i Kongernes Spiise-Sale. For at forekomme Skidenhed, udbredde man vel derfor paa Gulvet, næst ved Dørren, tør Halm eller Straa: men naar Veiret var ondt, naar den tilstrømmende Folke-Mængde var stor, som ved Høitider især skeede, kunde bemeldte Anstalt ei hindre, at Gulvene, i de Kongelige Spise-Sale især, jo maatte blive ilde besudlede.

med det dragne Sværd i Haanden, og blev saaledes en Tiidlang staaende, men allerlængst for Kong Ingialld selv, forsikkrende sin Broder, da han spurgte om Aarsagen, at ham havde han helst Lyst til at dræbe, som den verste Mand i heele Norge, der vilde i Fremtiiden giøre dem meget ondt.

§. 19.

Historien af Fiala-Fylke og dets Konger i de ældste Tiider.

Udfaldet viiste, at An ei spaaede uret. Kong Ingialld var ond, underfundig, samt tillige begierlig og herskesyg: han lod sig derfor ei nøie med sit Fæderne Riige, men tragtede efter andres. Hans Fader Olaf havde været 2de Gange givt; med sin første Dronning havde han avlet en Dotter Asa, og Ingialld, men med den sidste, som var Disa, en Dotter af Anund Upse, Konge over Fiorda-Fylke l), 2de Sønner, begge af det Navn Ulf. Desse sine Halv Brødre misundte Ingialld deres Fædrene Riige, bemeldte Fiorda-Fylke; endnu medens hans gamle Fader levede, og medens han var dennes Med-Regent, giorde han 2de Gange Forsøg, at skille dem ved deres Riige: men han var deri lige saa mange Gange vanhældig, og maatte, efter 2de Træfningers Forliis, med uforrettet Sag drage sin Vei m). Fiorda-Fylke kaldte man ellers, i de ældre Tiider, de til Sogn paa den søndre, til Stat og Sundmør paa den nordre Kant, grændsende Districter, som nu føre Navne af Sundfiord og Nordfiord. Denne Fiorde- og Fiæld-Strækning var tilforn inddeelt i 2de Fylker, det egentlige Fiorda-Fylke, eller den, langs Kysterne beliggende Landstrækning, med tilgrændsende Øer, og Fiala-Fylke, indbefattende det mod Fiæld-

 siiden,

l) I andre Exemplarer staaer, at Disa var en Enke efter Amund Upse, og følgelig hendes Sønner og Ingialld sammenbragte Børn; hvilket forekommer mig som riimeligst. See *Torfei* Hist. Norv. Par. I. pag. 323.

m) See Ans Saga, Kap. I.



siden, ved Fille-Fiældene beliggende District, fornemmelig hvad som laae nærmest Sogn. Begge desse Folker vare gierne foreenede under felles Regiering, og de tilfulde, under de Nordenfiældske Districters Deeling mellem Gards Sønner,
1. Freygard. een af dem, ved Navn Freygard. Dog synes de strax igien
2. at være blevne adskilte, i det mindste for en Tiid: Freygard
Freysteirn. efterlod sig 2de Sønner, Freysteirn og Freybiørn. Den
3. Freybiørn. første har formodentlig faaet Fiordafylke, eftersom han boede paa Gaulom, et af de fordum navnkundigste Steder i Norge, formedelst det der værende berømte Afguds Tempel n): den anden maae derimod have bekommet Fialafylke. Om Freystein finder man ellers intet viidere berettet; og om Frey-
4. Audbiørn. biorn kun dette, at han efterlod sig en Søn Audbiorn, som
5. formodentlig har igien foreenet begge Folker, og efterladt
Arinbiørn. dem til sin Søn Arinbiørn o). Men sidstbenævnte faaer i vore gamle Historier kun Titel af Jarl. Enten er han derfor, af den mægtige Kong Frithiof i Sogn, som ved de Tider saa vidt udbreedte sit Herredømme, stødt fra sin Konge-Værdighed, og giort til Jarl; eller og maae Skribenterne have forbyttet ham med en yngre af samme Navn og Familie. Begge Deele ere uden Tvil rigtige. Man kan læt forestille sig, at bemeldte Frithiof og hans Familie, der greeb saa vidt om sig paa andre, end ogsaa langt fraliggende Kanter, har ei ladet desse Naboe-Lande blive uanfegtede: Fiordene have da en Tiidlang været i hans Families Eie; de maae siden være komne fra hans til en anden Familie, til en Green af den Gardiske eller til den Agdiske, derefter til den Hordelandske Konge-Familie; og endelig, efter de Hordelandske Kongers paafulgte Afmægtighed, maae de igien have faaet Regen-

n) See Landnama-Saga, pag. 162.
o) See Fundin Noregur, og *Torfæi* Hist. Norv. Par. 1. Lib. 5. in App. pag. 255.



Regenter af den Freygardiske Stamme; af hvilken, efter Navnet at dømme, den **Audbiørn** maae have været, som regierede over Fiordafylke i Harald Haarfagers Tider. Derimod er det uvist, til hvilken Familie man skal henføre den **Eystein**, som Thorstein Vikingsons Saga bevidner at have regieret over Fiordafylke, og hans Søn **Olaf**, hvis Dotter **Brynhilld** den tilforn omtalte p) Oplandske Konge **Niorfe** skal have faaet til ægte. Om bemeldte **Olaf** berettes ellers, at han paaslægtede sin Familie i Ondskab og Underfundighed, at hans Fader Eystein havde en Broder, ved Navn **Anund**, og denne en Søn, kaldet **Ingialld Illraade** q). Desse Navne, Tiidsregningen, Forvantskabet med de Oplandske Konger og andre Omstændigheder giøre det derfor riimeligt, at forbenævnte Eystein og Olaf have været af den Romarikiske Familie; at de efter Audbiørn have revet Herredømmet over Fiordene til sig; at de eller deres Efterkommere ere igien stødte derfra af den Frithiofiske Familie; og at forbenævnte **Anund** Upse, eller hans Forældre, have, efter lang Tiids Forløb, endelig paa nye sat sig i Besiddelse af Fiorda-Fylke, som efter ham tilfaldt hans forbenævnte Sønner, hvilke Kong Ingialld i Nummedalen tragtede efter Liv og Riige.

6. Audbiørn. — Eystein. — Olaf. — Anund Upse. — 2de Brødre af det Navn Ulf.

§. 20.

Efterat have besteeget Thronen i Nummedalen, som eene Regent, foretog han sig, til den Ende, følgende Foraar et nyt Tog imod dem: men de forige Forsøg havde ei løbet af efter Ønske; og derfor maatte bruges Forsigtighed, paa det Undersaatterne ei skulde blive uvillige til Toget. Paa et almindeligt Thing, som han lod holde i Forveien, stillede han sig da an, som nidkier for at skaffe hver Mand Ret, som omhyggelig for Lovenes Forbedring, og som den, der nu vilde

Fortsættelse af Ingialds og Ans Historie.

p) See det foregaaende 4de Kapit. §. 4.
q) See Thorstein Vikingssons Saga, pag. 39.



vilde foretage sig et nyt Tog til Fiordafylke, alleene i det Forsæt, at forliige sig med sine Brødre. Dette fornøiede alle og opmuntrede dem til at giøre deres Konge Selskab paa Toget. Men da denne var kommen til en Havn (i Nordfiord) siden kaldet Ulfasund, mærkede man strax hans onde Forsæt: han erklærede da, at han ei vilde indgaae Forliig med sine Brødre; forsikkrede sig at have viis Efterretning fra dem, at de vare uvillige til Forliig; han lavede sig derfor strax til et Angreeb, og lod ombære Drikke-Horn, fuldskienkede af Miød, for des meere at opmuntre sine Striidsmænd. Bor An var ogsaa med paa Toget, udrustet med sin Bue og sine Piile, men blev tilbage paa Skibet, da de andre ginge i Land, indtil de vare komne ham af Sigte. Da forlod An Skibet, og posterte sig for sig selv alleene, i den nær hos liggende Skov, medens Ingialld og de andre ginge løs paa de 2de Brødre, Kongerne i Fiorda-Fylke, hvilke An, under paafulgte 2de Træfninger, ihielskiød, den eene den første, og den anden følgende Dag. Kong Ingialld underlagde sig da strax deres Lande, og lod dem begrave i en Høi, der ved Sundet, som efter dem blev siden kaldet Ulfasund. Men man kan neppe begribe, hvorfor An i denne Sag vilde gaae saa hemmelig til Værks, at ingen vidste det mindste deraf, eller hvo der havde været disse Brødres Banemand, forend man fandt en af hans Piile i den sidst ihielskudtes døde Legeme r). An ventede sig ogsaa kun slet Belønning for sin Umage: han tog derover Flugten; og Kong Ingialld, skiønt ham derved var skeet en vigtig Tieneste, og skiønt han lovte An en god Betaling, hvis han vilde indfinde sig, tog dog deraf Anledning til at erklære ham for fredløs, som en Person, der havde

An nedlægger de tvende Konger i Fiordafylke.

bliver derover giort fredløs.

r) Man seer heraf, at disse Piiles foromtalte Egenskab, at de komme tilbage af dem selv, har havt kun en figurlig Meening, som tilforn er erindret.

havde begaaet et Mord, ved hemmelig at nedlegge bemeldte Brødre s). Dette lagde Grund til paafulgte langvarige Fiendskab mellem Kong Ingialld og An. For at hævne sig, overfaldt An forbenævnte Ketill, en af Kongens Hofmænd, og en af dem, der tilforn havde fornemmelig drevet Giek med ham: denne behandlede han meget ilde, ved at rage hans Hoved og oversmørre det med Beeg, ved at gillde ham, og udstinge hans eene Øie t); hvorover Kongen satte 3 Markers Priis paa Ans Hoved, for den, som tilbragte ham samme. Denne derimod vidste ei alleene at vogte sit Hoved, men ogsaa at sætte sig i den Yndest hos en riig Enke, Jorun, hos hvilken han havde antaget Tieneste, at han fik hende til ægte. Herved blev han da Hoved for det der omliggende Herred u), samt Eier af 4 store Gaarde, paa hver af hvilke han holdt, foruden andre Tieneste-Folk, 30 bevæbnede Karle til sit Forsvar; men selv dreev han paa alle Slags Smidderier, i sær paa Huus- og Skibs Bygninger v). Imidlertiid døde Ans Fader; da Gaute paa Hamre, som havde hans Søster Thordys til ægte, paa hendes og hendes Brødres Vegne, tog

hævner sig.

s) At omkomme sin Fiende hemmelig eller ved List, blev af vore Forfædre anseet for nedrigt, og regnet blandt Nidings-Værker. Man har Aarsag at falde paa de Tanker, at Sagen har hemmelig været aftalt mellem An og Kongen: men da den blev kundbar, maatte An være betænkt paa sin Sikkerhed, og Kong Ingialld søge Hævn, deels af Pligt, deels for at befrie sig selv for Mistanke, og af et personligt Had til An.

t) See Ans Saga, Kap. 10.

u) Der meldes ikke hvor; dog maae det have været uden for Ingialds Rige, endskiønt ei meget langt derfra.

v) Ligesom de fornemste blandt vore Forfædre vare selv Agerdyrkere, saa ansaae de det ei heller for uanstændigt, at arbeide i Træe, Jern, Messing, Sølv, og andre Metaller, at bygge Huuse, Skibe, men især at kunne forarbeide Krigs-Vaaben, fornemmelig Sværde, Buer, Pille, o. m.



tog den efter deres Fader faldne Arv i Besiddelse, og sin Bopæl paa Hrafniste, men hans Søn Grim Tieneste hos An, hvilken saavel bemeldte Grim, som Ans Broder, giorde sig megen Umage for at forliige med Kong Ingialld: men alt forgieves.

§. 21.

Kong Ingialld forsøger at ombringe An.

Efter nogen Tiids Forløb hænder det sig, at en ved Navn Ivar forlangte bemeldte Konges Søster Asa til ægte; og denne bliver ham lovet, men under Vilkaar, at tage An af Dage. Dette søger Ivar, ved Underfundighed at efterkomme, men er saa vanhældig, at blive i Gierningen greben af An, som lod ham lemlæste, og i den Tilstand sende tilbage til Kong Ingialld. Denne bliver over dette mislingede Anslag endnu meere forbittret; han gior derover et nyt Forsøg mod An, ved 12 af sine Hofmænd, som gave sig ud for Kiøbmænd, og opholdte sig en Tiid lang i Ans Huus, søgende Leilighed at tage ham af Dage: men deres Forehavende fik et endnu slettere Udfald; An mærkede alt for tydeligt deres Forsæt, og lod dem alle ophænge. Dette forbittrede saaledes Kong Ingialld, at han, for dog paa nogen Maade at kunne mætte sin Hævn-Begierlighed, stak den uskyldige Thorer igiennem med hans eeget Sværd Thegn, lod samme blive siddende i det døde Legeme, og 60 Mænd, under Anførsel af sin Frænde Fridgeir, paa et Skib føre det til Ans Gaard, med Ordre, ogsaa at bringe ham om Livet. De udsendte søgte vel at fuldføre denne Befaling: men An, advaret om deres Ankomst og Forehavende, tog med Grims og sine bevæbnede Huuskarles Hielp, saaledes imod dem, at de alle med hinanden bleve nedlagde. An hævnede saaledes tilstrækkelig sin Broders Død: men han skaffede ham en ei mindre hæderlig Begravelse, og et ei mindre anseeligt Følge til Valhalla, ved at lade alle de ihielslagne begrave i en Høi tillige

dræber hans Broder Thorer.

An hævner hans Død.



ge med Thorer, denne siddende i Bagstavnen af det Kongelige Skib, med sit Sværd Thegn i Haanden, de andre paa Roerbænkene, i Tanke, at den døde Thorer skulde paa denne Maade komme som triumpherende til Vallhalla, og der nyde Oppvartning af sit medhavende Følge. Men vi lade An begrave sin Broder, og vende os til Kong Ingialld igien. Denne Prints, som efter bemeldte nedrige Gierning blev af alle saa slet anseet, at han derover fik Tilnavn af hin Ille eller den Onde, kunde ikke fordøie den ham tilføiede Spot og Skade, ved bemeldte vanhældige Forsøg: han satte sig derover for at bruge Magten, samler til den Ende sine Krigsfolk til sig, og omringer dermed Ans Gaard, hvor denne holdt 60 bevæbnede Karle, til sit Forsvar. Med dettes og Grims Hielp forsvarte An sig en Tiid lang, og nedlagde mange af Kongens Folk: men Grim omkommer endelig under Træfningen, mange af Ans Folk blive tilliige dræbte, og denne seer sig derover i den Knibe, at han maa tage Flugten, for at redde sit Liv; hvilket han ogsaa tilveiebragte, men ei uden med den største Nød, ved at svemme en heel Miil, til en Ud-Øe, hvor han halv-død blev funden af en der boende Erpur, og siden lægt af sammes Hustru. Til Belønning skiænkede An Erpur Øen tilliige med andet Gods, begav sig derpaa til sin af Kong Ingialld ødelagde Gaard, opbygde den igien, og holdt stærk Vagt til sin Sikkerhed. Det samme giorde ogsaa Kong Ingialld paa sin Side, som vel havde begivet sig tilbage til Nummedalen, i den Tanke, at An var omkommen, men efter indløben Tidende, at han endnu levede, troede sig ei sikker for hans Overfald, uden tilstrækkelig Vagt. Saaledes havde Sagerne en Tiidlang hensaaet mellem Kong Ingialld og An, da denne engang blev en Rogvaer paa en af de uden for hans Gaard beliggende Ver. I Tanke, at nogen af Kong Ingiallds Mænd var paa nye udsendt, for

angriibes af Kong Ingialld, og maa redde sig med Flugten.

An træffer sin Søn Thorer Halegg.

for at luure ham efter Livet, begiver da An sig hidhen, og faaer der en Person at see med guult Haar, med en frisk rød Farve i Ansigtet, med en Kniv i Haanden, og med et Sølv-Fad paa Skiødet, at sidde paa en Stoel, og at kaage til sig Kiødet af et Faar, som han havde slagtet. Efterat An en Tiid lang havde givet Agt paa denne Person, som var ham ganske ubekiændt, greeb han til sin Bue, og i det samme hin vilde tage et Stykke Kiød op af Kiedelen, skiød ham med en Piil Stokket bort mellem Fingrene. Den anden blev, dette uagtet, siddende ganske rolig, uden at viise mindste Frygt eller Opmærksomhed; An skiød da anden Gang tvert igiennem hans Fad: hin blev endnu ubevægelig: men da An med den 3die Piil splittede hans Kniv-Skaft i tvende Deele, sprang han op fra sit Sæde, greeb til sin Bue, og skiød til An med 3de Piile paa eengang, med den eene af hvilke var sigtet til hans Øie, med den anden til Brystet, med den 3die til Bæltestedet. An skiød sig i en Hast bag et Træ, hvorved han blev reddet, men strax greeben fat af den Unge, med hvilken han maatte brydes, og det saa længe, at han blev først træt, og maatte sætte sig ned for at hvile. Nu kom det til Samtale imellem dem: man spurgte om hinandens Navne; An fornam, imod Formodning, at denne tappe unge Helt var ham nærmere paarørende, end han havde ventet; og blev, ved en af hin fremviist Ring, overbeviist om, at han her saae for sig sin egen Søn Thorer, siden kaldet Halegg eller den Høibeenede, som han, for sit Giftermaal med Jorun, havde avlet med en Drifa, da han første Gang flydde for Kong Ingialld, men som, af Frygt for bemeldte Konge, var siden bleven opdragen, under Navn af et Pigebarn.

§. 22.

Dennes Thorer tager K. Ingiald af Dage.

Ingen tænke for Resten, at i foranførte Fortælling om Thorers uforfærdede Mod, eller om hans og Ans forunderli-

...ne Færdighed i at skyde, er noget overdrevet. Jeg behøver ikke derom at erindre dem, som kiende vore Forfædres Tænkemaade paa den eene Siide, hvilke ansaae Frygt og Feihed for den nedrigste Last, et uforfærdet Mod og Tapperhed for den høieste Dyd, og som paa den anden Siide betænke, hvor store og næsten utrolige Ting en lang eller en idelig Øvelse kan tilveiebringe; derpaa have vi Exempler eller Beviiser meere end nok. Men vi komme til vor Historie igien. Forbenævnte Thorer, der førte Navn efter Ans Broder, paalaae det som en Pligt at fuldføre den Hævn mod K. Ingiallo, som An hidindtil ei havde tilfulde fundet tage, (men mod K. Ingiallds eegen Person. For at ophidse ham om og opmuntre ham til en saa hellig Pligt, leverte derfor An ham Sværdet Thegn, med den Erklæring, at han ei maatte komme for hans Øine, førend han havde udført bemeldte Hævn; han udrustede tilliige Thorer med et Lang- eller Krigs-Skib, bemandet med et tilstrækkeligt Antal kiække Karle; og med samme drog Thorer en Tiid lang omkring paa Søeroverie; men angreeb ikkun de fleeste Volds- og Rans-Mænd: andre lod han blive i Roe. Efterat have længe rovet paa Kysterne af Halogaland, hvor han i Ogisfiord, nu Ogsfiord, nedlagde den Viking eller Søerover Samur, og bestorkede sig med hans overblevne Mandskab, saa han derved fik 4 Skibe at anføre, vendte han sig til Biarmeland, røvede der en temmelig Tiid, og giorde et riigt Bytte. Men mod Høstens Ankomst drog han tilbage, og liige til Rummedalen, hvor han om Natte-Tider landede ved K. Ingiallds Gaard, angreeb strax samme med Sværd og Ild, nedlagde mange af dem, som satte sig til Modværge, og dræbte endelig, efter en tapper Modstand, K. Ingiallo selv med eegen Haand. Alt hvad som var paa Gaarden faldt da i Seiervinderens Hænder, som forbød at giøre det tilstædeværende Fruentimmer nogen Overlast, og

 sendte



sendte især Kong Ingialds Søster, benævnte Asa, hjem til sin Fader An. Selv fortsatte han endnu en Tiid lang den begyndte Forretning, fulgte Krigen eller Søeroveriet 5 Sommere efter hinanden, og opholdt sig Vintrene over, nu i eet nu i et andet Land, men vendte endelig den 6te Høst, med store Riigdomme hjem til sin Faders Gaard, hvor han da holdt Bryllup med bemeldte Asa. Ved den Leilighed afstod An til ham samme Gaard med dertil hørende Eiendomme, hvorved Thorer blev saa mægtig, at han kunde sættes ved Siiden af de rigeste Herser. Dermed befalte An sin Søn at lade sig nøie, forbydende ham at tragte efter Konge-Titel, saadan som da værende Fylkes-Konger førte, hvilke ved at tilsidesætte Loven og Landsretten giorde sig kun foragtede x); men selv flottede han til Hrafniste, hvor han siden blev boende, indtil han ved sin Død efterlod samme til sin med Jorun avlede Dotter Miol, der blev givt med Ketill Raum, Forste over endeel af Romsdalen, hvis Søn var Thorstein, men Sønnesøn Ingemund, som satte sig ned paa Island, hvor endnu ved 1683 fandtes de, som regnede deres Herkomst fra den Hrafnistiske Familie.

Faaer hans Søster Asa til ægte,

bliver en meget mægtig og anseelig Mand.

§. 23.

Romsdalens og dens Regenters Historie i de ældste Tiider.

Forend vi gaae viidere, maae det ellers, i Anledning af benævnte Ketill Raum, være os tilladt at gaae lidet tilbage i Tiiden, for at mælde et Par Ord om de gamle Romsdalske Regenter, hvortil vi i det foregaaende ingen beqvem Leilighed have havt. Raums- eller Roms-Dal, en temmelig vidtløftig Dalstrækning, hvorigiennem den eeneste frie Aabning

x) Saa dømmer An om dem i Ans Saga, Kap. 22, pag. 33, uden Tvil i Anledning af Kong Ingialds Opførsel: men for Resten er denne Dom alt for vidt udstrakt. Blandt de gamle Fylkes-Konger fortiene mange Navn af duelige og dydige Regenter.



Aabning eller Passage gives, som man har mellem det Søndenn- og Nordenfieldske, indsluttes paa den eene Siide af det bekiændte Dofre-Fiæld, som her endes, blandt andre Klipper, med det høie Romsdals Horn, et af de høieste Fiælde i Norge; men paa den anden Siide omskandses denne Dalstrækning, deels af de saa kaldte Lange- eller Fille-Fiælde, hvilke herfra tage deres Begyndelse, deels af adskillige sig herfra udstrækkende Fiæld-Greene eller Arme. Den igiennemskiæres af Elven, Raum, der fører samme Navn, som den nu saa kaldte nedre Glomen-Elv i de ældre Tider har havt, uden Tvil af den Aarsag, at begge disse Elve ere i fordum Dage blevne anseete for een og den samme Flod; de udspringe ogsaa begge fra een eller den samme Kilde omtrent, paa bemeldte Dofre Fiæld; eller paa de Læssøiske Biærge, naar man anseer forbenævnte Glommen Elv for en Fortsættelse af den saa kaldte Wormen-Elv, der løber ud fra Miosen, som de Gamle have giort; og alle disse Omstændigheder have vel forvoldet, at Romsdalen er tillige bleven anseet som en Fortsættelse af det Søndenfieldske. Under Norges Deeling mellem Norrs Sønner tilfaldt just derfor Romsdalen, ikke Gard, som ellers fik den heele Nordenfieldske Landstrækning, indtil det Throndhiemske, men en anden hans Søn, Raum, og efter ham dennes Søn Biørn. Denne Biørn var een af de 3 Sønner, som Raum havde avlet med Bergdis, en Dotter af Thorer Jotun fra Verma, eller Dofre-Fiæld y), hvilke derover finge paa deres Deelde Lande, som ligge ved bemeldte Dofre-Fiæld, og ved de derfra udspringende Elve. Bemeldte Biørn blev ellers opfostret hos sin Moder, og derover kaldet Jotunbiørn, som den, der var opbragen i hendes Familie, blandt Joterne eller Jotunnerne z). Han fik ogsaa Tilnavn af

1. Raum.

2. Jotunbiørn.

y) See foregaaende 3die Kap. §. 4.
z) See Fundin Noregur hos Biørner, pag. 7.



af den Gamle; hvilket viiser, at blandt hans Efterkommere maae have været fleere af samme Navn. For Resten finder
3. Raum 2. man intet vildere om Jotunbiorn beretter, end at han efterlod sit Riige til sin Søn, Kong Raum a). De Romsdalske Regenter, af Raums Familie, have altsaa for det første fort Titel af Konger: dette er og næsten alt hvad om dem i Almindelighed kan fortælles; og om nysnævnte Raum den 2den især veed man ei heller andet at berette, end at hans
4. Hrosbiørn. Søn og Eftermand var Biorn 2, kaldet Hros-Biorn eller Heste-Biörn, uvist af hvilken Aarsag, enten for hans mange Offringers Skyld, bestaaende fornemmelig af Heste, eller fordi han af bemeldte Dyr var en særdeles stor Elsker. Hans Eftermand skal have været Orm, med Tilnavn Skeleamola aa), hvis Søn endeel berette at foromtalte Ketill Raum
5. Orm Skeleamola. var: saa siger Landnama-Saga b); saaledes ogsaa den saa kaldte Vatsdæla c), som giver Ketill Tilnavn af Thrumur, berettende, at han var Orms Søn, og denne en Søn af Jotunbiorn norden fra Norge. Det er tydeligt, at her meenes Ketill Raum; og altsaa viiser dette klarligen, saavel at mangfoldige Leed ere ofte udelukte af de gamle Slægtelinier, som og, hvorledes man tidt har forvexlet ganske adskilte Personer med hinanden. Ketill Thrumur eller Thrym, om hvilken tilförn er handlet d), var en ganske anden Person, end vor Ketill Raum; og denne, som levede i Harald Haarfagers

a) Nysbenævnte Fundin Noregur tillægger ham Titel af Konge, pag. 8.

aa) Efter et paa Pergament haandskrevet Exemplar af Vatsdæla, skal Orms Fader ei have været Hrosbiørn, men en Nesbiørn. *Torfæi* Hist. Norv. Par. 2. Lib. 2. Cap. 5, pag. 103. hvilket vel er det rigtigste.

b) See dens 3die Deel, Kap. 2. pag. 89.

c) See dens 1ste Kapitel.

d) See det foregaaende 4de Kapitel, §. 29.

fagers Tiid e), men var meget ældre end nysbenævnte Konge f), kan ei have været en Søn af forbenævnte Orm, men vel een af hans Efterkommere. I Romsdalen maae altsaa det samme have tildraget sig, som skeede paa saa mange andre Steder, og det omtrent ved samme Tiider, nemlig en betydelig Forandring i Regieringen og i den der regierende Familie. Jotunbiørns Afkom er bleven stødt fra Riiget, eller fra den Kongelige Værdighed, med eller strax efter benævnte Orm; en anden Familie har der sat sig paa Thronen, enten den Raumarikiske, som en Tiid lang var saa mægtig i det Throndhjemske, eller den Frithiofiske; og det er at formode at Gorrs Efterkommere have forsøgt Lykken ogsaa paa de Romsdalske Kanter. Men alle disse Forandringer ere os ganske ubekiændte; det er derfor ogsaa aldeeles uvist, af hvilken Familie den Kong Naukve har været, som af Harald Haarfager blev overvunden, da denne underlagde sig Romsdalen g). Formodentlig har han ei været af Raums, da man finder, at Ketill Raum har staaet i Venskab hos bemeldte Kong Harald, som søgte at forfremme ham og hans Familie. Nysbenævnte Ketills Fader var ellers Knat, som havde 2de Sønner, Thorolf den Gamle, ogsaa kaldet Halm h), og Ketill Raum i). Denne var i sin Ungdom een af de Tiiders største Helte, dristig, tapper, og saa færdig i at fegte, at han i 24 Enekampe gik af med Seieren. Ei mindre Berømmelse indlagde han sig ved sin Veltalenhed, hvori

Naukve.

Knat.

Thorolf den Gamle.

Ketill Raum.

e) See Landnama-Saga paa nysanførte Sted, og Thorgrim Prudes Saga, Kap. 2, hvor urigtig sættes Raumarike, for Romsdal, som staaer i det 15 Kap.

f) See bemeldte Thorgrims Saga, Kap. 3.

g) See Snorro i Heimskringla, pag. 82.

h) See *Torfæi* Histor. Norv. Par. 1, pag. 171.

i) See foranførte Fundin Noregur, pag. 8.



hvori han besad den Styrke, at paa Thinge og i andre Tilfælde fik han derved alle til at føie sig efter hans Villie k); han førte Titel af Herse, og vilde ingen høier imodtage, lad være den af Kong Harald blev ham tilbuden; og han synes 2de, om ei fleere Gange at have været givt, først med forbenævnte Miøl l), med hvilken han avlede en Søn Thorstein, som i følgende Deel af vor Historie viidere skal omtales, siden med en Ingeborg, som fødde ham 2de Sønner, Sigurd, med Tilnavn af hin Spake, eller den Viise, Gunlaug, kaldet Ofslaate, og en Dotter Ingeborg, som blev ham født i hans Alderdom m). Desuden beretter det gamle Islandske Skrivt Fliotsdæla, at den berømte Rognvalld, Jarl i Romsdal og paa Mørene, var en Søn af Ketill Raum. Skal man troe, at Ketill har avlet ham med den tredie Hustrue? eller mon ei, ved Søn, her rettest bør kun forstaaes Sviger-, Dotter-, eller Søster-Søn? Det sidste er vel det rigtigste, allerhelst da bemeldte Rognvallds Herkomst af andre henføres til en ganske anden Familie; hvorom viidere paa et andet Sted.

§. 24.

Ketill Flatnef.

Ketill Raum faaer i Landnama-Saga Titel af Herse. Imidlertiid finder man, at en anden Ketill, med Tilnavn Flatnef, ogsaa en mægtig Herse, har ved samme Tiider omtrent, paa hvilke hin Ketill levede, boet i Romsdalen n), men som maae have været af en anden Familie: Thi hans Fader var Biørn, kaldet Buna, en mægtig og meget berømt Herse i Norge, og en Søn af Vedra-Grim, Herse i Sogn,

Biørn Buna.

k) See forbemeldte Thorgrim Prudes Saga, Kap. 2.

l) See Landnama-Saga, 3die Part, Kap. 2, pag. 90, og Ans-Saga, Kap. 22, pag. 34.

m) See Thorgrim Prudes Saga paa bemeldte Sted.

n) Dette bevidner baade Viiga-Glums Saga, Kap. 1, og Laxdæla, hvilken sidste beretter, at Ketill Flatnef boede i Romsdal i Raumsdæla-Fylk.

Sogn o), hvor hans Sønneson benævnte Ketill ogsaa synes at have boet; saa det læt kan hænde, at man har forbyttet denne Ketill med hin Ketill Raum. Ketill Flatnef var ellers en i sine Tiider meget beromt Mand, en Svoger-Søn af den Herse paa Hringarike, Ketill Vedur, med hvis Dotter Ingvelld han avlede 2de Sønner, Biørn hin Austræne, og Helge Biola, samt en Dotter, den bekiændte Audur, kaldet Diupaudga, eller den Grundriige p).

Ketill Vedur.

Audur Diupaudga

Ketill satte sig ved sin Tapperhed i Anseelse: han foer længe i Vester-Viking q), eller dreev Søeroverie i de vestlige Farvande; han blev derover, af sine Bedrivter, fornemmelig i Skotland, meget bekiændt, havde der mange Paarørende, og givtede bemeldte sin Dotter med Olaf Hvite, Konge i Irland, hvis Søn Thorstein Rode blev Konge i Skotland; om hvilke viidere i det efterfølgende. Her ville vi kun erindre, at ved samme Tiider blev benævnte Irland angreeben af An Raudfell, en Søn af Grim Lodinkin paa Hrafniste, men Dotterson af foromtalte An Bogsveiger; hvilken An Raudfell tog til ægte i Irland en der værende Jarls Biartmars Dotter Grelod, og nedsatte sig siden paa Iisland, misfornøiet med Harald Haarfagers Regiering r).

An Raudfell.

De Norske i Vester-Havet

Desuden var Vester-Havet ved desse Tiider, fremfor ellers, overalt opfyldt med Norske Søerøvere. De Norske havde fra ældgamle Tiider af besiddet Øerne i bemeldte Vester-Hav, de Hetlandske især og Orkenøerne, som foregaaende Deel af vor Historie udviiser; de havde derfra udbreedet sig over de Skotske, Irrske og Engelske Kyster, samt hidst og her oprettet

Sss 2 smaae

o) See bemeldte Laxdæla, og Landnama-Saga, 1ste Part, Kap. 10, pag. 11 og 12. Niala eller Nials Saga bevidner ogsaa, at Grim var Herse i Sogn. Kap. 22.

p) See nysanførte Steder.

q) Dette og følgende bevidner Laxdæla.

r) See Landnama-Saga, 2den Part, Kap. 26, pag. 69.



smaae Stater. At deres Magt maae desuden have været temmelig vidt udstrakt paa de Tydske og Franske Kyster, have vi tilforn seet; endelig begyndte de at udbreede deres Søerøverier liige indtil Spanien, Middel-Havet og Afrika. Derom have vi tilforn meldet med et Par Ord i Orvar-Odds Historie i): men det er desuden bekiændt, at de Nordmænder i det 9de Hundrede Aar hjemsogte med deres Søerøverier, ei alleene Spanien, hvor de giorde Saracenerne eller Araberne især stor Afbræk, og derved ei lidet svækkede deres Magt, men ogsaa Afrika selv, som de Arabiske Skribenter bevidne, hvilke kalde dem Madgious, og begynde at tale om dem ved Aar 843 k). I Anledning heraf kan jeg ei lade uanmærket, hvad den gamle Engelske Skribent Knygton l) beretter om en Saracener fra Afrika, ved Navn Kolebrand, at han var med i de Danskes og Norskes Krigshær, som angreeb Engelland. Desuden bevidner den gamle Skribent Giraldus m), at en Gurmund, ventelig rettere Gudmund, som han kalder Norvagiensis eller den Norske, kom fra Afrika (hvor han følgelig maae have været paa et Krigstog) til Irland, af hvilket Riige han undertvang sig en anseelig Deel. Samme bemægtigede sig ogsaa meget af Brittanien, som Bromton beretter n), men blev ihielslagen i Gallien, efterat han havde sendt til Irland den bekiændte Turgesius, om hvilken siden viidere skal berettes. Her anmærke vi kun dette, som en Følge af det foregaaende, at hvad endeel vore gamle Skribenter berette om deres Heltes Forretninger paa langtfraliggende

i Spanien og Afrika.

Gudmund den Norske.

i) See den foregaaende 15 §. i dette Kapitel.

k) See *Diguignes* Hist. des Huns, Tom. 3, pag. 357. See og *Cordonnes* Histor. om Saracen. i Afrika og Spanien, Tydsk Oversættelse.

l) De eventib. Angliæ ap. *Twysden*, col. 2321.

m) See hans Topographia Hiberniæ apud *Cambden*, in Brittania, pag. 736.

n) See hans Hist. Angl. apud *Twysden*, p. 1074.

liggende Steder, i Morland, Særkland, Blaaland eller Afrika, maae ei aldeeles, som lutter Fabel forkastes, lad end være Tingen, ved visse, ofte urimelige Tillæg, eller overdreevne Fortællinger, er bleven saa omskabt og fordreiet, at den næsten intet meere af Sandheds Kiændemærker har tilovers. Men vi vende os til vore omstreifende Norske igien.

§. 25.

Saa længe desses Erobringer eller Besiddelser i foromtalte Lande, paa de Tydske, Franske, Engelske, Skotske og Irrske Kyster især, vare paa den eene Siide smaae og ei af særdeles stor Betydenhed; saa længe de Landes Regenter paa den anden Siide lode dem beholde samme Besiddelser i Rolighed, eller ei vare mægtige nok til at fordrive dem derfra: var deres Navn paa de Kanter for det meeste ubekiændt. Men da de Franske og Angel-Saxiske Konger bleve mægtige; da en Martel, en Pipin, en Karl i Frankerige og Tydskland, en Ethelbold, en Offa, en Ecbert, en Alfred i Engelland ansaae sig for at være i Stand til at driive de ubudne Nordiske Giæster paa Dør; da ogsaa de Nordiske Folk paa deres Siide begyndte bedre at kiænde deres Størke, end tilforn, fornemmelig i Anledning af deres Foreening, for den største Deel, under Sigurd Rings og Regners Familie; da endeel Konger i Norden, efter de Franske og Engelske Regenters Exempel, begyndte at tragte efter Eenevolds-Regieringen, og endelig dreeve dette deres Foretagende igiennem: saa begyndte tilliige Krigene mellem begge Partier at blive meere alvorlige, blodige og haardnakkede; da udstrømmede af vor Norden fleere udvandrende Folke-Sværme, for enten at bestørke deres Landsmænd i deres Besiddelser, eller for at søge sig selv saadanne; og derved blev deres Magt større, deres Anfalde eller Modstand stærkere, deres Navn meere frygtet

De Norske giøre sig uden for Norden mere bekiændte end tilforn.



tet eller bekiændt, og Skribenterne tilliige meere opmærksomme i at optegne deres Bedrivter, endskiønt dette, til største Forvirring i Historien, er skeet under bestandig Forbyttelse af de Norske eller de Nordmænder med de Danske. Saa
Deres Anfald paa Engeland. snart begynde de ei at tale om deres Anfald, Krige og Streiferier, førend man mærker denne Forbyttelse. Nu heeder det o) om de 3 Skibe, bemandede med Hedninger, de første, som komme til Engelland p), i Karl den Stores og den Engelske Konges Offas Tiider q), ved Aar 768 r), at de komme fra Norge og Danmark; hvorom den gamle Saxiske Chronik bevidner, at desse de Nordmænders Skibe (Scipu Northmanna) komme fra Herethaland, og at de vare de første Danske Mænds (Denisçra Manna) Skibe, som angreebe de Engelske s). Hvoraf tydelig sees, at dette med fleere de Nordmænders Toge paa Engelland virkelig tilkommer de Norske, hvilke her udtrykkelig nævnes; hvad man end for Resten vil giøre af de Danskes tillagde Navn, enten anseet det for at sigte til de eegentlig saa kaldte Danske, eller kun at være tillagt, som et meere almindeligt Navn, end de Norskes, hvilke de Tiiders Skribenter indbefattede under de Nordmænders og Danskes Navn. For Resten negtes ingenlunde, at jo

o) See *Rogerus de Houeden*. Annal. fol. 196. b. og fol. 235. b. Gens pagana à *Norvegia* & *Dacia* veniens.

p) Dette bevidner saavel bemeldte Rogerus, som *Flor. Wigorniensis* ad an. 787. og Chronicon Saxonicum per *Gibson*. pag. 64. De vare de første nemlig, efterat de Nordmænders store Toge begyndte, men ellers ikke: de Danske og Norske havde vist nok længe for de Tiider besøgt Engelland med deres Søerøverier.

q) See Vita Offæ 2, ann. *Matth. Paris* Hist. Anglic., edit. Watts, pag. 22.

r) Dette Aarstal har *Rogerus de Hoveden*. Derimod sætter *Ethelwerdus* in Chron., inter Scriptor. 5 post Bedam p. 477, saa og Chronicon Saxonicum per *Gibson*, og Flor. Wigorniensis, 787; men *Matth. Westmonaster*. in Flor. Histor. 146, Aar 791.

s) See Chronicon Saxonicum, per Gibson, pag. 64.

jo de Danske have havt Deel i de Nordmænders Toge paa Engelland: dem tilkommer uden Tvil for en Deel det Indfald, som skeede i Engelland Aar 793, da Hedningene, som det heeder t), jammerlig ødelagde Kirkerne i Lindisfarne; liigeledes det, som gik for sig følgende Aar 794, da de udplyndrede Northumberland; ogsaa et andet, der tildrog sig nogen Tiid derefter, i Aaret 832; men især det, som skeede under Biorn eller Beer Jærnsiide og Hasting ved Aar 841 u); og endelig de Nordmænders Tog til Engelland Aar 851, da de komme didhen med 350 Skibe v), ei at tale om fleere, sær i de følgende Tider. Naar derimod de Franske Skribenter bevidne, at de Nordmænder, hvilke først angreebe de Franske Kyster, komme didhen fra Nedre-Scythien og Scanzien af x), kunne vi ei negte, at jo dermed, efter vore Tanker, riimeligst maae være sigtet til Norge, i Betragtning af foranførte Steder y), hvor Skribenterne, under bemeldte Navne, have enten fornemmelig eller især forstaaet Norge. Det er for Resten mærkeligt, at de Norskes eller Nordmænders Anfald paa de Franske Kyster begyndte for Alvor, just ved samme Tiider omtrent, da de angreebe de Engelske, nemlig under Karl den Store, da de, som den Franske Skribent Eginhard bevidner z), efterat have først dreevet Søerøverie langs Kysterne, med en større Flode, end tilforn, angreebe Gallien og Germanien, hvilke Lande eller Kyster de siden, ved idelige Anfalde, bleve immer ved at forurolige. Især leede, efter bemeldte Skribents Beretning, de Franske, men fornemmelig de Aqvitaniske Kyster og paa Frankeriig.

t) See nysbemeldte Chronicon, pag. 65.
u) See *Radulphus de Diceto* in Abbreviationibus Chronicorum.
v) See *Matth. Westmonaster.* in Flor. Hist. pag. 157.
x) See *du Chesnes* Scriptor. Rerum Francicarum, Tom. 1, pag. 132 &c.
y) See det foregaaende Kap. §. og det Kap. §.
z) See hans Histor. apud *Reuberum*, in Veter. Scriptor. Tom. uno, pag. 7.



Kyster meget, ved deres Streiferier, i Aaret 820, da de indfunde sig med en Flode af 13 Skibe a); og fra de Tider af finder man hos de Franske Skribenter næsten bestandige Efterretninger om de Nordmænders Fiendtligheder paa de Kanter, hvilke vi her ville forbigaae, som noget, der maatte blive alt for vidtloftigt, og bringe os for langt fra vort Diemærke.

§. 26.

De Norskes Besiddelser i Irland.

Lader os derimod gaae med vore omstreifende Landsmænd over til Irland, hvor de, under Navn af Austmænd (Ostmanni), fornemmelig have sat sig fast, bemægtiget sig en stor Deel af Landet, anlagt de der nu værende fornemste Stæder, og længe været der i Besiddelse af Herredømmet. Bemeldte Navn, Austmænd, gave vel de Norske selv tildeels alle osten for dem boende b), ligesom de kaldte alle mod vesten boende,

De kaldes af Irerne og andre, Austmænd.

de Engelske, Skotske, Irske især, Vestmænd: men de have dog selv gemeenligen eller som oftest faaet Navn af Austmænd, ogsaa i Modsættelse af de Danske c), af de Vesten for dem boende, af de Skotske, Irske og fornemmelig af de

deres Forvantskab med Picter og Scoter.

Islandske, hvilke sidste næsten overalt have kaldet de Norske Austmænd, men ingensinde de Danske eller Svenske. At bemeldte Austmænd eller de Norske have, fra de ældste Tider af, staaet i nøie Foreening og Omgang med Indbyggerne paa Skotland og Irland, have vi erindret i det foregaaende, hvor tilliige er meldet om de Picters og Scoters Oprindelse, for en stor Deel, fra vor Norden, en Oprindelse, som tydelig frem=

a) See nysbemeldte Sted, pag. 45.

b) F. E. de Svenske, hvorpaa Exempel i den gamle Norske Gulathings-Lov, i Paufses Samling af de Norske Love, 1ste Deel, pag. 171.

c) See Exempel og Beviis herpaa i Hornklofes Vers hos Snorro i Heimskringla, 1ste Deel, pag. 94, hvor Harald Haarfager kaldes Alvalld Austmanna, Østmændenes Konge, og i Thorleiks Vers hos bemeldte Snorro sammesteds, Tom. 2. pag 98. See og noget herom i *Torfæi* Hist. Orcadum, Lib. 1, Cap. 5, pag. 13, 14

fremskinner end ogsaa giennem Irlændernes mangfoldige Fabler om deres ældste Sager d), hvilke tilkiendegive, at Irernes og Scoternes Herkomst har været deels Celtisk, fra de Spanske og nu værende Franske Kyster, deels Nordisk; hvilken sidstbemeldte Oprindelse vel en Gordon, en Innes med endeel fleere ville negte, men en Abercromby e), en Stillingfleet, en Cambden, en Waræus med fleere tilstaae. Og hvilken anden Forklaring kan man vel giøre over desse Beretninger: at de Gamedier, Skoternes Forfædre, komme over Norge og Danmark til Irland, førende med dem den bekiændte Steen Lia-Fial f)? at de Gadelier, eller ældste Indbyggere i Irland, vare didhen komne fra Scythien, og kaldtes derfor Kinea-Scuyt g)? at Milesius i Irland drog til Scythien, og blev der herlig modtagen af Kong Riffloir, som nedstammede med hin fra felles Forfædre h)? at de Irskes Forfædre have i lang Tiid beboet Scandien og de nordlige Deele af Europa, især de Steder Falia, Goria, Finnia, og Muria i). Men nok om de Norskes Handeler med de Irske i de ældste eller ældre Tiider. At samme have i de seenere Tiider ofte udstrakt deres Søerøverier og Erobringer til Irland, derpaa have vi seet adskillige Exempler i det foregaaende: men de Irske eller Engelske Skribenter melde dog ikke udtrykkelig om dem, forend ved samme Tiider omtrent, da man

deres Streiferier og Erobringer i Irland.

d) See den nyeste Irlandske Historie-Skriver *Ma-Geoghehan* i Hist. d'Irlande, Tom. 1, pag. 59 - 62.

e) See nysanførte Skribent, pag. 179.

f) Ogsaa dette sammesteds, pag. 59 - 62.

g) See sammesteds, pag. 74.

h) See sammesteds, pag. 66.

i) See O-Flaherty Ogygia. og *Torfæi* Series Regum Daniæ, pag. 200. Vilde man hænge i blotte Navne, skulde det ei blive vanskeligt at finde desse igien paa de nordlige Norske Kanter, i Folden, Gorsey, Finey, Møre eller Maure.

man begynder i Historierne at tale om Nordmændenes Streiferier i Engelland og Frankeriige. Desse eller de Norske kalde ellers de af Walles, Chychlynnidh, men Irrerne dem Lochlonnoch ɔ: Søemænd k), eller Fion- og Fin-Lochlonoch, de hvide Søemænd, for at skille dem fra de Danske, som de kalde Dub-Lochlonnoch, det er, de sorte Søemænd l); liigesom de give Norge Navn af Lhychlyn, hvilket de dog have tilliige udstrakt til de andre Nordiske Riiger m). Om bemeldte Lhochlonnoch, Norske eller Austmænd, berette ellers de Irrske Aarbøger n), at de ved Aar 795 angreebe de Irlandske og Skotske Kyster o), og udplyndrede især Øen Recran; at de 3 Aar derefter ginge løs paa den Province Ulster og de Hebridiske Øer; at de Aar 807 atter hjemsøgte Irland, da Cillac, Abbed i St. Columbæ Kloster paa Øen Hy, efterat mange blandt hans Munke af de Norske være dræbte, maatte redde sig med Flugten over til Irland: men da de Aar 812 giorde et nyt Forsøg sammestedes, vare de uanheldige deri og bleve slagne p).

§. 27.

Geirmund Heljarskind. Ved og efter desse Tiider dreeve mange blandt de Norske deres Søeroverier i Vester-Havet, blandt dem den Norske

k) See *Lhuyds* Archæologia Britannica, pag. 19.

l) See Hr Conference-Raad Suhm, om de Nordiske Folkes ældste Oprindelse, pag. 194.

m) See *Lhuyd* paa nysanførte Sted, pag. 264.

n) See *Varæi* Annales Hibern. Cap. 24.

o) *Giraldus* in Topogr. Hiberniæ, Cap. 43, Lib. 3, beretter, at de komme først bidhen som Kiøbmænd, og satte sig ved den Leilighed fast i Landet. Deri er noget rigtigt, noget og urigtigt: urigtigt, at de først komme bidhen som Kiøbmænd, da de længe tilforn have der drevet Søerøverie; men rigtigt, at de Norske ofte dreeve Søerøverie og Kiøbmandskab om hinanden.

p) Dette hos Eginhard paa anførte Sted, pag. 39, og hos *Rhegino* Abb. Prum. in Chronico.

ske Hær-Konge Geirmund, kaldet Heljarskind q), hvilken jeg helst vilde ansee for den foromtalte Gurmund, som man beretter at have underdanget sig en Deel af Irland, dersom ikke den Omstændighed var i Veien, at Gurmund siges at være dræbt i Gallien, da Geirmund derimod satte sig til sidst ned paa Island og døde der. Men af alle Norske har ingen giort sig i Irland meere berømt end den saa kaldte Turgesius eller Torgils. Om denne berettes, at han af foromtalte Gurmund blev sendt til Irland r), hvor han, som Bromton bevidner s), 400 Aar efter den Hell. Patriks Død, men som andre berette, ved Aar 838 t), eller rettere, ved Aar 815 eller 818 u), begyndte at giøre Erobringer. Under hans Anførsel toge de Norske der i Landet for det første grumt afsted: de udplyndrede alle Steder, hvorhen de komme, ihielsloge alle, som satte sig til Modværge, og ødelagde næsten alle Kirker i Riget v): men siden toge de sig for at sætte sig fast i de erobrede Steder, for at blive i bestandig Besiddelse af Landet, hvor de ogsaa i fulde 30 Aar havde Overmagten x), og opbyggede til den Ende adskillige runde, enkelte, dobbelte og treedobbelte Kasteller, med dybe Graver omkring, som Indbyggerne siden kaldte Danes-Rathes. Man har Aarsage at slutte, at disse Casteller have lignet dem, som endnu sees paa visse Steder i Skotland, og hos Gor-

Turgesius ɔ: Torgils.

besidder Irland i 30 Aar.

q) See Landnama-Saga, 2den Part, Kap. 19, p. 59.
r) See Bromton hos Twysden, pag. 1074.
s) See nysanførte Sted.
t) See *Giraldus* in Topographia Hibern., pag. 748 og 49, hos *Cambden* i hans Samling af gamle Skribenter: Ao. 838, Norvegi, Duce Turgesio, Hiberniam occuparunt, heeder det; og ligesaa i den til Frankfurt udgivne Samling: men *Usserius* in Antiqv. Eccles. Britt. pag. 447, bevidner, at de Ord ei findes i de haandskrevne Exemplaret.
u) See *Varæi* Annal. Hibern. Cap. 24, og *Usserius* paa nysanførte Sted.
v) See *Giraldi* Topograph. Hibern. Cap. 42. Distinct. 3.
x) See *Giraldus* og *Usserius* paa nysanførte Steder.



don y) findes saavel beskrevne, som i Kobber afstukne; jeg vil og helst troe, at de Norske have opført desse Casteller efter Modeller, som de der eller paa andre Steder have fundet for sig: allerhelst, da paa Suduroerne, hvor de Norske længe havde Herredømmet, især paa Øen Skie, Harris og paa andre Skotske Øer, findes liige saadanne runde, med dobbelte Volle, og deels af forfærdelig store Steene opførte Kasteller, som man der siger at være bygte af de Danske yy); hvoriblandt det især fortiener at mærkes, som ligger paa den sydlige Ende af Øen Skie, opført, i Skikkelse af en Hatte-Koll (en afskaaren Kegell), af en Kanne (muueligt Kaun) der var en Fetter af Kongen i Danmark *), efter hvilken Kastellet kaldes Dun-caun. Derimod have saadanne Kasteller været meget rare her i Norden. Vel finder man i Norge store, runde, fleere hos hinanden beliggende Steen-Hoie, hvilke man har brugt som Kasteller: men desse have været sammenkastede af løse Steene; hine derimod ordentlig opmurede; og af saadanne veed jeg ingensteds i Norge at Spor eller Levninger findes, uden paa den saa kaldte Hennøe, beliggende ved Øst-Finmarken, hvor man seer 3de af Steen opmuurede Piramider, som afskaarne Kegler z), staaende tæt hos hinanden i en Treeangel, og opførte af flade Steene, lagde paa hinanden, uden Muur-Værk. De ere liigesom hine Skotske Kasteller rundagtige, 3 til 4 Favne viide neden til, men oven til kun 2 til 3 Favne, og een af dem, som man har fundet at være huul indvendig, saa rummelig, at 4 Mænd kunde

y) See hans Itinerarium Scotiæ, pag. 166 - 67, og den 65 Tabell.

yy) See *Martin* Description of the Western Islands, pag. 8, 34, 153.

*) Martin loc. cit., pag. 164. Man mærker her hvad tilforn er erindret, at fremmede Skribenter have givet de Norske Navn af Danske, og ofte kaldet Norge Danmark.

z) Saaledes see ogsaa forommtalte Skotske Kasteller ud; saa at begge Deele have uden Tvil været anvendte til samme Brug.

kunde der ligge jævnsides hos hinanden a). Endskiønt derfor Indbyggerne i Finmarken kalde desse Piramider de 3 Konger, og foregive dem at være satte til Grændsesskiæll mellem Norge, Sverrig og Rusland: anseer jeg dem heller for Kasteller, byggede til Landeværn eller et Slags andet Forsvar, førend Vardehuus Fæstning blev anlagt; allerhelst da saadanne Kasteller ogsaa findes i Sverrig, især paa Øland, hvor foruden et Kastel, hvis Muure ere 2 Favne høie og 3 breede b), andre findes af samme Slags, runde, og fleere hos hinanden beliggende, hvis Muure man har befundet at være 8 Alne tykke c). Men nok herom. Vi begive os tilbage til Irland, hvor vi efterlode vor Turgesius i fuld Arbeide med at bemægtige sig Riiget, hvortil udfordredes fleere end et Forsøg. Her
finde vi de Norske, under hans Anførsel, at have Aar 835 835.
indfundet sig med en større Krigsmagt, end tilforn, og med en mægtig Flode; de udplyndrede ved den Leilighed næsten heele Connaut, tilliige med en Deel af Leinster og Midia d), og indtoge Staden Armach e); tree Aar derefter, nemlig
ved Anno 838 ginge de med en Flode paa 60 Skibe ind i Flo- 838.
den Boand, og med en anden, liigesaa stærk, ind i den Flod Liff i Leinster; og de underlagde sig ved samme Tider en stor Deel af Provincen Ulster, hvor de, som Hedninger, allevegne ødelagde Kirkerne, og for Resten begegnede de Christ-
ne meget ilde f). Saaledes fore de frem, indtil Aar 845, tages ved List
da de Norske vel atter udplyndrede eller afbrændte endeel Ste- af Dage,
der; men deres Anfører Turgesius lod sig ved samme Tiid 845.

Ttt 3 indtage

a) See Hr. Etatsraad Jessens Kongeriiget Norge, Kap. 7, pag. 243.
b) See den vidtberømte Linnæi Ølandske Resa, pag. 105.
c) See nysanførte Reise, pag. 93.
d) See *Waræi* Annales Hibern. Cap. 24.
e) See *Usserii* Annales Ecclef. Brit. pag. 447.
f) See *Waræi* Annales paa anførte Sted, og *Jocelin* in Vita S. Patricii hos *Usserius* loc. cit.

indtage af Kierlighed til den Midiske Konges Malachlins Dotter, hvilken han forlangte til ægte. Hun blev ham lovet; der blev tilliige aftalt, at hun, med et Følge af 15 andre fornemme Fruentimmer, skulde indfinde sig paa en Øe i Midia, kaldet Lochvair: men da Turgesius, som ei tog sig vare for Malachlins Underfundighed, kom til det bestemte Sted, geleidet af 15 andre fornemme Personer, traf han der, i Stedet for den forventede Brud og hendes Følge, 15 i Fruentimmer-Dragt udklædte Mands-Personer, af hvilke
De Irske satte sig i Frihed. han, tilliige med sine, blev myrdet g). Rygtet om hans Død opvakte strax en almindelig Opstand af Irerne, hvilke greebe til Vaaben, og deels med List, deels med Magt ombragte de Norske. Saa mange af desse, som undkomme, maatte herover tage Flugten, enten til Øerne, eller til Norge; og Irerne giorde sig imidlertiid al Umage for at skaffe sig desse ubehagelige Giæster af Halsen: De nedreeve allevegne foromtalte af de Norske anlagte Kasteller; de angreebe og sloge dem
848. i en Træfning Aar 848 h); foromtalte Malachlin især nedlagde ved samme Tiider 700 af dem; 2de andre Konger berettes at have fældet 1200 Danske eller Nordmænder; og man fortæller, at af desse, i 2de andre Træfninger, ere endnu 1700 fældede i). Ved hvilke Seiere de Irske da afkastede de Norskes Aag, og satte sig i Friihed.

§. 28.

De Norske faae igien Overhaand. Men den Herlighed varede ei længe. De Norske, efter erholdte Forstærkninger fra Norge og Danmark følgende
849. Aar 849, fornyede Krigen til Irlands største Skade; saa
850. at Malachlin maatte ei alleene slutte Fred, men ogsaa betiene sig

g) See *Giraldus* in Topographia Hibern. Distinct. 3, Cap. 4.
h) See Chronicon de Gest. Normann., in Tom. 2. Histor. Franc. per *du Chesne*, pag. 525.
i) See *Warei* Annales, Cap. 24, pag. 105.

sig af deres Hiælp mod sine andre Fiender. Ved den Leilighed sat-
te de Norske sig atter faste i Irland, og under 3de deres An- Anlav ɔ: Olaf Hvite.
førere, som vare Brødre, nemlig Aulav eller Amelav k), Sitarach ɔ: Sigtryg.
Sytarach (Sigtryg) og Ivor, anlagde 3de de fornemste Ivor.
Stæder i Irland, nemlig Dublin, Vaterford og Limme-
rick l), hvor de oprettede smaa Kongeriiger. Først satte de 851.
sig ret faste, fornemmelig i den lille Province Fingal; de bleve
del siden, af et andet Partie fra Norden skilte ved Dublin og
denne Stad udplyndret: men de overblevne, som toge Flug-
ten til deres Fæderneland, bragte derfra en saa anseelig For-
stærkning, at de paa nye bemægtigede sig Dublin, som de
satte i forige Stand igien, og hvorfra de siden giorde Indfald
i næstgrændsende Provincer, sær i Ulster, hvor de paa Paa- 852.
skedag selv udplyndrede Staden Armach. Under desse Uro-
ligheder kom forbemeldte Aulav eller Olaf Hvite over til 853.
Irland, hvor alle da værende Norske sloge sig til ham m).
Denne fæstede sin Residence i bemeldte Stad Dublin, og
blev der Regent: men af de 2de andre forbenævnte Norske oprette adskillige Kongeriiger.
Printser fik Sitarach Vatterford, Ivor Limmerik at regie-
re over. Blandt dem og andre deres Landsmænd giorde dog
Olaf sig meest navnkundig, og udviidede saaledes sit Herre-
domme i Irland, at Indbyggerne maatte der en Tiid lang
betale

k) Denne er den foremtalte Olaf Hvide, som nedstammede fra de Norske og Ynglingiske Konger. See foregaaende Kapit. §. . og §. 24 i dette Kapitel.

l) See *Giraldi* Topographia Hiberniæ, Dist. 3, Cap. 43.

m) Dette bevidner bemeldte Giraldus, og at de Norske eller Ostmændene, under ham og bemeldte andre Anførere, komme fra Norge og Derne til Irland, ei for det første med Krigsskibe, men som Kiøbmænd, da de satte sig fast i Søehavnene, og med Førsternes Samtykke i Landet opbygde sig Stæder. Dette passer sig maaenlunde med da værende for berettede Omstændigheder: men maae angaae visse Tildragelser i de ældre Tiider. *Waræus* har og derfor anseet denne Beretning, om de Norskes Kiøbmandskab paa de Tiider, for urigtig.



betale ham en aarlig Skat n). Mueligt er dette skeet, efter-
856. at han havde holdt et nyt Feldtslag med Malachlin, hvori mange paa begge Siider omkomme; efterat have siden, med
857. Jvors Hiælp, slaaet Cathald den Hvide, som havde giort Opstand, af Marken, i en Træfning i Momonth; og efter-
859. at have derpaa, med bemeldte Jvor, giort et Jndfald i Midien, med en mægtig Krigsmagt, hvilket synes at have tilveiebragt en nye Stilstand mellem dem og Malachlin. Hvad videre i Jrland er af de Norske forrettet, det henhører til den efterfølgende Deel af vor Historie. Her ville vi endnu kun erindre dette: At som foranførte Skribenter berette, have de Norske eller de Ostmænder, under forbenævnte deres Anførere, viist sig en Tiid lang meget fredelige og omgiængelige, indtil de vare blevne uendelig mange i Landet, havde anlagt der fleere Stæder, og befæstet samme med de stærkeste Muure og Graver, da de imellemstunder toge sig for at fornye de forige Fiendtligheder o). Det kan hænde, at Begierlighed efter Bytte har dreevet endeel af de i Jrland nu boesatte Norske, eller andre streifende Partier af deres Landsmænd, til at giøre Jndbyggerne Overlast: men det kan og vel være, at Jrerne have selv tildeels givet Anledning til saadant, ved nye Stempslinger imod de Norske. Thi at desse, efterat være blevne Besiddere af Jrland, have søgt, heller at forsvare Landet, end forderve det, er baade riimeligt, og kan desuden sees af den Roos, som den gamle Skribent Jocelin lægger paa de Norske i Jrland, naar han beretter p), at de Folk fra Norge og Øerne, som anlagde Dublin, vare meget forfarne i Krigs-Øvelser,

n) De Nordmænder skulle have krævet i Skat en Unce Guld aarlig for hvert Hoved, og bortført en utrolig Mængde Guld og Sølv af Kirker og Klostere. *Ma-Geoghegan* Hist. d'Irlande Tom. 1. pag. 8. Cap. 1. Men denne Beretning er vist nok overdreeven.

o) See *Giraldus* paa nysanførte Sted.

p) In Vita *S. Patricii* ap. Usserium loc. cit. pag. 448.

Ovelser, vel udrustede med alle Slags Vaaben, tappre i Krig, men runde samt hospitale i Fred, og for det heele Riige (Irland) høistnyttige eller fornødne.

§. 29.

Vore eegne Skribenters Beretninger

Tilsidst maae erindres, at vore eegne gamle Historie-Skrivere have ei været ganske uviidende om forbenævnte Turgesius og Amlav, lad være de have for en Deel feilet i deres Beretninger om forstbenævnte, ved at giøre ham til en Søn af Kong Harald Haarfager; hvilket dog, efter Tiidsregningen, ei gaaer an: „Sine Sønner Thorgils og Frode,

om Turgesius ɔ: Torgils.

„ siger Snorro q), gav Harald Krigsskibe, og lod dem fare i Vesturviking, under hvilken de røvede om Skotland og Bretland og Irland. De bleve først af Nordmændene (saa kalder han de Norske) Eiere af Dublin. Der berettes, at Frode r) omkom af en Banedrik (ved Forgivt): men

Frode.

Thorgils var længe Konge over Dublin, blev dog tilsidst sveegen af Irerne, og omkom.“ Det er tydeligt, at man her har sigtet til den ældre Thorgils, med hvilken man har forbyttet Kong Haralds Søn af samme Navn, ved det denne ogsaa befrigede Irland, og ventelig der omkom, ligesom hin. I Henseende til Amlav eller Olaf, ere derimod vore Skribenters Beretninger meere rigtige og efterrettelige.

om Amlav ɔ: Olaf.

Vi lære af dem, at denne Olaf har ført Tilnavn af Hvite; at

q) See hans Harald Haarfagers Saga i Heimskringla. Tom. I, Cap. 35, pag. 113.

r) Denne Frodes Bedrivter synes Saxo at have trukket til den Danske Konges Frode den 1stes eller 3dies Historie: Thi den Irske Konge Kervill, som han bevidner at være af Kong Frode overvunden, er uden Tvil den Kiarvall, som regierede i Irland, da Island blev bebygget, see Landnama-Saga, 1ste Part. Kap. 2., og fra hvilken en deel af Islands første Beboere have nedstammet. loc. cit. pag. 105, 106, 154, 161, 172.



at han har nedstammet fra den Ynglingiske og Hringarikiske Konge-Familie i Norge, især fra de saa kaldte Skilfinger; at han tilliige har kundet regne sin Herkomst fra de gamle Volsunger og fra de Danske Konger af den Lodbrokske Familie rr); at han har især været en Sonneson af foromtalte Helge den Hvasse s), men Broderson af Sigurd Hiort; at han for det første var en mægtig Hær-Konge, som længe drog omkring i Vestur-Viking, eller paa Søerøverie i Vester-Havet; og at han vandt Dublin, samt Dublina-Skida (Districtet om Dublin), hvor han blev Konge, og der givt med foromtalte Audur, kaldet Diupaugda ss), med hvilken han avlede Thorstein Raude, siden Konge over en stor Deel af Skotland t); hvilket Riige, ved foromtalte Tider, blev ei heller uanfegtet af de Norske: Thi ved Aar 858 (ei at tale om, hvad tilforn var skeet) kom en stor Flode, bemandet med Danske, Norske (Norvigenses) og Friser, til Skotland, efterat have foruroliget det Brittaniske Hav u) og Nederlandene. I Skotland, fornemmelig i Provincen Angus, findes ogsaa mange Levninger efter de Norskes befæstede Leire, Fæstninger og opkastede Grave, som alle kaldes Norway-Dikes. De Skotske viide desuden at fortælle om et Slag, der har staaet mellem de Danske og Skoterne paa Øen Barray, hvor man har opgravet Menneske-Been, større end vore

De Norske i Skotland. 858.

re

rr) See *Th. Torfæi* Historia Orcadum. Lib. 1. Cap. 5. pag. 13.

s) Laxdæla giør Olaf Hvite til en Søn af Ingiald, (det er rigtigt) men denne igien til en Søn af Frode den Frækne, som Svertingerne dræbte, eller Frode den 4de i Danmark. Saaledes har man forbyttet Navnene med hinanden. Ingialds Moder Thora bevidner Eyrbyggia at have været en Dotter af Sigurd Orm i Oie.

ss) Den Anlaf ɔ: Onlaf, Konge i Irland eller Dublin, efter hvilken man har endeel gamle Mynter, hvorom *Nic. Kederus* de Numis in Hibernia cusis, er vel ei vor Olaf Hvite, men en yngre Olaf; om hvilken ved Leilighed i følgende Deel.

t) See Landnama-Saga, 2den Part, Kap. 15, pag. 51.

u) See *Johan. Forduns* Histor. Scotorum, pag. 667.

re Tiiders Mennesker u): men hvilke Danske man her, som paa fleere Steder, har meent, derom gives os tilstrækkelig Oplysning i vore gamle Historier, sær i Grettirs-Saga v), hvor Sagen fortælles saaledes: Aunund, siden kaldet Træfot, efterat han i det bekiendte store Hafurfiords Slag havde mist sit eene Been, en mægtig Jarl eller Herse paa Hordaland x), en af Kong Oluf den Helliges Stammefædre y), var en stor Søerøver, som sværmede vidt omkring i Vester-Havet, i Sælskab med en Balke Kvaangssøn fra Sotenes, med Orm den Riige, og med en kaldet Halvardur. Desse anførte en Flode af 5 Skibe, alle paa det beste udrustede og bemandede, med hvilke de, iblandt andre Steder, angreebe Suduröerne, men truffe under den Forretning, ved Den Bærrey, en Konge, kaldet Kiarvall (foromtalte Irske Konge), ogsaa ligesom hine, udrustet med 5 Skibe. Der kom det strax imellem begge Partier til en hidsig Træfning, i hvilken vel mange omkomme paa begge Sider, men som dog havde det Udfald, at Kong Kiarvall maatte flye med eet eeneste Skib, han havde tilovers: men de andre fulde i Fiendens Hænder, hvilke efterat have røvet tree Aar efter hinanden paa Irland og Skotland, droge hjem til Norge igien. Her have vi de saa kaldte Danske, hvilke have giort sig berømte og forfærdelige ved deres Streiferier, især paa Irland og Skotland, saavel i desse, som følgende Tiider, hvorom videre i følgende Deel af vor Historie. Imidlertiid kan om de Norskes Bedrivter paa Suduröerne eftersees Buchanani Skotske Historie z), især hvad han beretter om de mærkværdige

Aunund Træfot.

Balke.

Orm den Riige.

Halvardur.

Uuu 2

uu) See *Gordons* Itinerarium Scotiæ, pag. 154.

v) Denne er udgiven paa Hoolum, blandt endeel andre, ved Biørn Marcusson 1756. 4.

x) See nu benævnte Grettirs Saga, Kap. 2. pag. 82.

y) Og dette sammesteds, Kap. 1, pag. 81.

z) See Oplaget deraf i 8vo, pag. 24.



ge Høie paa St. Columbi Klosters Kirkegaard, 3 i Tallet, hvoraf den eene har den Opskrivt: De Norske Kongers Høi a); hvoraf kan sluttes, at her maae have staaet et stort Slag imellem de Norske, Irske og Skotske. Men om alt dette meere paa ét andet Sted, og ved en anden Leilighed.

a) See sammesteds, pag. 28.



Regi

ver de gamle No

Hiorleif.

Oblaud.

Otryg.

Hundolf. Harald Guldskiæg. Hogne.

Gunvora. Atle. Harald. Ragnhilld ɔ: Thora. Eirek.

ithiof.

Syda.

[redacted]

Register.

A.

 Ale,

Register.

Angan-

[redacted]

Register.

Aasl-

Register.

med

Register.

Dag,

Register.

Register.

F.

Finna

Register.

 Frosto,

Register.

Register.

Gro,

Register.

H.

Hadde

Register.

Register.

Harald,

Register.

Helge

Register.

Hina

Register.

[redacted]

Register.

Inder

L.

Register.

Miors.

N.

[redacted]

Register.

Norske

Register.

P.

Polyga

Q.

R.

Refe-

Register.

S.

Saga

Register.

[redacted]

Register.

T.

Thegn-

Register.

Valdis-

Register.

Vingul-

Register.



Trykke-Feil.

Pag. 10. Note tt), for Scyneus læs Scymnus.

— 15. Lin. 9. — Forestilliger læs Forestillinger.

— 21. — 5. — afpassede — u-afpassede.

— 22, — 9, bør sættes ii).

— — Note h) in exhausta — inexhausta.

— 23, — 7, — end for alt — en for alt.

— 31, Note i) — Ophei — Orphei.

— 45, Lin. 7. — fluget i flig — fluget i sig.

— — §. 28 Lin. 2. Nordrns — Nordens.

— 50, Lin. 11, — Ulysses Reise — Ulyssis Reise.

— 56, §. 34, Lin. 5. for Bevægelser læs Bevægelser.

— 65, Lin. 21, — komme — komne.

— — Note m) — Agniolæ — Agricolæ.

— 67, Lin. 5, — Mosko-Strøm, læs Moskø-Strøm.

— 75, — 24, — kaldte — kaldet.

— 86, Note n), — Wappen — Mappen.

— 87, — z), — pag. 15. — pag. 17.

— 101, — r), — Sigurlauns — Sigurlames.

— 130, §. 25, L. 2. — ubegiængelig — uforbigiængelig.

— 135, Lin. 11, — Fortetning — Forretning.

— 144, — 10, — Efterkommere — Efterkommerne.

— 198, — 4, — fiuder — finder.

— 201, Note c), — me et — meget.

— 205, — qq), — foregaaende — efterfølgende.

— 216, § 3. — §. 2.

— 241, Lin. 5, for, Hrings Gaard; Streituland, læs, Hrings Gaard Streituland;

— 250, — 21, for beretter læs berette.

— 253, — 12, — Kapital — Kapitel.

— 254, — 19, — Sigur — Sigurd.

— 278, — 12, — at — af.

— 279, — 12, — og og — og.

— 314, — 1, — Omkostningernes — Omkostningers.

— 323, Note t), — 189 — 185.

— 335, Lin. 6, — Svoverskab — Svogerskab.

— 344, § 32, L. 11, for Solgard — Salgard.

— 347. Lin. 11, — Walwau — Walwan.

— 360, — 16, — ei andet foraarsage — ei andet end foraarsage.

— 362, — 10, — Aumund — Aunund.

— — — 20, — Glommer-Elv — Glommen-Elv.

Pag.

Pag. 367,	Lin. 2,	for	maatte	læs	maaskee.
— —	— 3,	—	vittige	—	vigtige.
— —	— 18,	—	komme	—	konne.
— 424,	— 14,	—	Herkomst	—	Hiemkomst.
— 427,	— 15,	—	en Dotter	—	en Dotter k).
— —	— 16,		Harald kaldet Dannebod	—	Harald Klak, men Søster til Thyra, kaldet Dannebod,
— 447,	— 20,	—	Chronicon	—	Chronicon s).
— 467,	— 4,	—	Tumnlt	—	Tumult.

Efterretning for Bogbinderen.

De 2de Tabeller kunne sættes næst for Registeret; Chartet for det 2det Kapitel eller sidst i Bogen; og dette Blad allersidst efter Registeret.

